

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİ
ESERLERİ ÜZERİNDE AD BİLİMSEL BİR
İNCELEME**

HAKAN KORKMAZ

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ NURSEL DİNLER

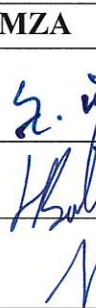

EDİRNE 2020

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAKAN KORKMAZ tarafından hazırlanan **ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİ ESERLERİ ÜZERİNDE AD BİLİMSSEL BİR İNCELEME** konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca 20.01.2020 günü saat 10.00 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin * Kabul Edilmesine **OYBİRLİĞİ/ÖYÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
PROF. DR. AHMET GÜNŞEN	Kabul Edilmesine	
DOÇ. DR. BÜLENT HÜNERLİ	Kabul Edilmesine	
DR. ÖĞR. ÜYESİ NURSEL DİNLER	Kabul Edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

20 / 01 / 2020

Hakan KORKMAZ

Tezin Adı: Eski Anadolu Türkçesi Dönemi Eserleri Üzerinde Ad Bilimsel Bir İnceleme

Hazırlayan: Hakan KORMAZ

ÖZET

Kişi, yaşadığı toplumdan bağımsız değildir ve bağımsız düşünemez. Bundan dolayı insanlar bir yere, bir kişiye veya herhangi bir unsura ad verirken yaşadığı toplumun düşünüş biçimine uygun olarak davranır. Kişi adları (antroponim), yer adları (toponim), mit adları (mitonim), kök adları (etnonim) gibi alanlardan oluşan özel adlar ataların psikolojisini, yaşam biçimlerini ve gelenek/göreneklerini anlayış noktasında da bize rehberlik eder.

Ad verme, sıradan bir olay olmadığı için belirli temayüllerin etkisiyle bir gelenek dairesi içinde yapılır. İster Türkçe kökenli olsun, isterse başka dillerden alınsın özel adlar, dili zenginleştiren önemli bir ifade unsurudur.

Dil biliminin önemli bir kolu olan ad bilimi ise özel adları çeşitli açılardan inceler. Özel adların kökenlerini, zaman içindeki değişimlerini, anlamlarını inceleyerek ait olduğu dönemin dili ile kültür varlığı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaya çalışır.

Bu çalışmanın amacı, Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış telif eserlerdeki özel adları (onimleri) tespit etmek ve elde edilen verilerden yola çıkarak ad verme geleneği üzerinde etkili olan faktörleri ortaya çıkarmaktır. Bununla birlikte ad verme geleneğinin esaslarının tespit edilmesi, dönemin dili ile zihniyeti arasındaki ilişkinin daha iyi kavranması noktasında yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ad Bilimi, Dil Bilimi, Eski Anadolu Türkçesi, Özel Ad

Name of Thesis: An Onomastic Analysis on Old Anatolian Turkish Texts

Prepared by: Hakan KORKMAZ

ABSTRACT

One is not independent of society in which she/he lives and can not think independently. Therefore, people behave in accordance with the way of thinking of society the live in, while naming a place, a person or any element. Proper nouns, such as anthroponym, toponym, mythonym and ethnonym, also guide us in understanding the psychology, life forms, traditions and customs of the ancestors.

Since naming is not an ordinary event, it is done in a tradition circle under the influence of certain tendencies. Proper nouns, whether of Turkish origin or taken from other languages, are an important element of expression that enriches the language.

Onomastic, which is an important branch of linguistics, examines proper nouns from various angles. It tries to reveal the relationship between the language of the period and culture by examining the origins, changes over time and meanings of proper nouns.

The aim of this study is to determine the royalties in the copyrighted Works written in the Old Anatolian Turkish period and to reveal the factors affecting the naming tradition based on the obtained data. However, identifying the principles of the naming tradition will help to understand the relationship between language and mentality of the period.

Key words: Onomastic, Linguistic, Old Anatolian Turkish, Proper Noun

ÖN SÖZ

Ad bilimi (onomastik), dil biliminin önemli kollarından birisidir. Tarihî Türklük bilimcimiz Kaşgarlı Mahmud'un *Dîvânu Lüğâti't-Türk (DLT)*'ünde geçen özel adları bir yana bırakırsak Türkiye'de ad bilimi çalışmalarının kesin olarak ne zaman başladığını söylemek zordur. Bununla birlikte modern Türkoloji araştırmaları çerçevesinde pek çok çalışmadaki indeks, sözlük, bibliyografya vb. kısımlarda ele alınan kişi, yer, kavim, eser, mit vb. adlara dair bölümler ilk onomastik denemeleri sayılabilir. Ancak bunlar, dil bilimi esasları dikkate alınarak değil sözlükçülük anlayışı ile yapılmış çalışmalardır.

Türkiye Türkolojisinde, dil bilimini bütüncül bakışla ilk kez ele alan Doğan AKSAN'dır. Aksan, ilk baskısı 1977'de yapılan *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)* adlı eserinde ad bilimine geniş yer ayırmış ve konu üzerinde tasarruflarını dile getirerek alana dikkat çekmiştir. Ardından Saim SAKAOĞLU (2001) tarafından kaleme alınan *Türk Ad Bilimi I (Giriş)* isimli eser, Türk ad bilimi hakkında yazılan ilk müstakil kitaptır. Ad bilimini kapsamlı olarak ele alan ise *Adbilim* (2016) adlı kitabı ile Halil İbrahim ŞAHİN'dir.

Bizim çalışmamızın kapsamı, genel olarak 13.-15. yy arasında tarihlendirilen Eski Anadolu Türkçesi dönemi telif eserleridir. Bu eserler tarama yöntemiyle incelenerek özel adlar tespit edilmiş ve ad bilimsel sınıflandırmaya tabi tutulmuştur.

Eski Anadolu Türkçesi (EAT) üzerinde böyle bir çalışmanın yapılmış olması, -öncelikle- ad bilimi kapsamındaki diğer çalışmalarla EAT dönemini karşılaştırma ihtimalini ortaya çıkaracaktır. Bununla birlikte gerek tarihî sahalarda gerekse EAT içerisindeki dil katmanlarının belirlenmesine, dönem içindeki özel adların ilk hallerinin ortaya çıkarılmasına ve ad verme geleneğinin kaynaklarının tespitine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Tez çalışması sürecinde yol göstericim ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Nursel DİNLER'e şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ	iii
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM	4
1.1. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİNİN OLUŞUMU	4
1.2. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİ ESERLERİ	7
1.2.1. AHMED-İ DÂ‘Î’NİN TÜRKÇE DÎVÂNI	7
1.2.2. AHMEDÎ DÎVÂNI	7
1.2.3. AHVÂL-İ KİYÂMET	8
1.2.4. AKSARAYLI İSA’NİN MÎ’RÂC-NÂME’Sİ	9
1.2.5. ANÂSİR-I ERBA‘Â	9
1.2.6. ÂŞİK PAŞA’NİN ŞİİRLERİ	10
1.2.7. BATTAL-NÂME	10
1.2.8. BEHÇETÜ’L-HADÂ’İK Fİ MEV’İZETÜ’L-HALÂ’İK	11
1.2.9. BEŞÂRET-NÂME	11
1.2.10. CİNÂNÜ’L-CENÂN	13
1.2.11. ÇARH-NÂME	13
1.2.12. DÂNİŞMEND-NÂME	14
1.2.13. DÂSTÂN-I AHMET HARÂMÎ	15
1.2.14. DÂSİTÂN-I SULTÂN MAHMÛD	16
1.2.15. DÂSİTÂN-I TEVÂRİH-İ MÛLÛK-İ ÂL-İ OSMAN	16
1.2.16. DEHHÂNÎ DÎVÂNI	17
1.2.17. EDVİYE-İ MÜFREDE	17
1.2.18. EŞREFOĞLU RÛMÎ DÎVÂNI	18
1.2.19. FAKR-NÂME	18
1.2.20. GARİB-NÂME	18
1.2.21. GAZAVÂT-I SULTÂN MURÂD B. MEHEMMED HÂN	19

1.2.22. HAR-NÂME	19
1.2.23. HİKÂYE	20
1.2.24. HURŞİD-NÂME	20
1.2.25. KADI BURHÂNEDDİN DÎVÂNI	20
1.2.26. KENZÜ'L-KÜBERÂ VE MEHEKKÜ'L-ULEMÂ	21
1.2.27. KERÂMÂT-I AHİ EVRAN	21
1.2.28. KİTÂB-I DEDE KORKUT	21
1.2.29. KİTÂBU EVSÂF-I MESÂCİDİ'Ş-ŞERÎFE	22
1.2.30. HİKÂYET-i KIZ U CÜHÛD (KIZ DESTÂNI)	22
1.2.31. MECMÛ'ATÜ'N-NEZÂ'İR	23
1.2.32. MENÂKİBÜ'L- KUDSİYYE	23
1.2.33. MEVLÂNÂ'DA TÜRKÇE BEYİTLER VE İBARELER	24
1.2.34. MİRÂC-NÂME	24
1.2.35. MÜNEBBİHÜ'R-RÂKİDİN	24
1.2.36. MÜNTEHÂB-I ŞİFÂ	24
1.2.37. MÜRŞİD	25
1.2.38. NESÎMÎ DÎVÂNI	25
1.2.39. RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE	25
1.2.40. SULTAN VELED'İN TÜRKÇE MANZUMELERİ	26
1.2.41. SULTÂNİYE	26
1.2.42. ŞEMSİYYE	26
1.2.43. ŞEYHÎ DÎVÂNI	27
1.2.44. ŞEYYAD HAMZA'NIN ŞİİRLERİ	27
1.2.45. TÂC-I EDEB	27
1.2.46. TERVÎHÜ'L-ERVÂH	28
1.2.47. TUHFE-İ MURÂDÎ	28
1.2.48. VASF-I HÂL	28
1.2.49. VEFÂT-I HAZRET-i MUHAMMED	28
1.2.50. YADİGÂR-I İBN-İ ŞERİF	29
1.2.51. YEMEK KİTABI	29
1.2.52. YUNUS EMRE DÎVÂNI	29

2. BÖLÜM	31
2.1. AD BİLİMİ (ONOMASTİK) NEDİR?	31
2.2. AD BİLİMİ (ONOMASTİK)'NİN ALT DALLARI	34
2.2.1. RÜZGÂR ADI (ANEMONİM) VE RÜZGÂR ADI BİLİMİ (ANEMONİMİ).....	35
2.2.2. KİŞİ ADI (ANTROPONİM) VE KİŞİ ADI BİLİMİ (ANTROPONİMİ).....	36
2.2.3. YILDIZ ADI (ASTRONİM) VE YILDIZ ADI BİLİMİ (ASTRONİMİ).....	36
2.2.4. BELGE ADI (DOKÜMANTONİM) VE BELGE ADI BİLİMİ (DOKÜMANTONİMİ)	36
2.2.5. ÖRGÜT ADI (ERGONİM) VE ÖRGÜT ADI BİLİMİ (ERGONİMİ)....	37
2.2.6. KÖK ADI (ETNONİM) VE KÖK ADI BİLİMİ (ETNONİMİ)	37
2.2.7. BİTKİ ADI (FİTONİM) VE BİTKİ ADI BİLİMİ (FİTONİMİ).....	37
2.2.8. ESER ADI (HREMATONİM) VE ESER ADI BİLİMİ (HREMATONİMİ).....	37
2.2.9. ZAMAN ADI (HRONONİM) VE ZAMAN ADI BİLİMİ (HRONONİMİ)	38
2.2.10. UZAY ADI (KOZMONİM) VE UZAY ADI BİLİMİ (KOZMONİMİ).....	38
2.2.11. MİT ADI (MİTONİM) VE MİT ADI BİLİMİ (MİTONİMİ).....	38
2.2.12. ARAÇ ADI (POREYONİM) VE ARAÇ ADI BİLİMİ (POREYONİMİ).....	39
2.2.13. ÜRÜN ADI (PRAGMATONİM) VE ÜRÜN ADI BİLİMİ (PRAGMATONİMİ)	39
2.2.14. GÖK ADI (PLANETONİM) VE GÖK ADI BİLİMİ (PLANETONİMİ)	39
2.2.15. YER ADI (TOPONİM) VE YER ADI BİLİMİ (TOPONİMİ).....	39
2.2.16. KENTLİK ADI (URBONİM) VE KENTLİK ADI BİLİMİ (URBONİMİ)	40
2.2.17. HAYVAN ADI (ZONONİM) VE HAYVAN ADI BİLİMİ (ZONONİMİ).....	40
3. BÖLÜM: ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİNE AİT TELİF ESERLERDEKİ ÖZEL ADLARIN SÖZLÜĞÜ	41
3.1. KİŞİ ADI (ANTROPONİM) SÖZLÜĞÜ	41
3.2. YER ADI (TOPONİM) SÖZLÜĞÜ	207

3.2.1. ADA ADLARI.....	207
3.2.2. BÖLGE ADLARI.....	207
3.2.3. ÇÖL ADLARI	218
3.2.4. DAĞ ADLARI.....	218
3.2.5. DERBEND ADLARI	221
3.2.6. İL, İLÇE, ŞEHİR, KENT, KÖY, KASABA, BELDE, MAHALLE ADLARI	222
3.2.7. KALE ADLARI.....	240
3.2.8. KENTLİK ADLARI.....	242
3.2.9. OVA ADLARI.....	246
3.2.10. SU ADLARI	246
3.2.11. ÜLKE ADLARI.....	251
3.2.12. VADİ ADLARI	255
3.3. KÖK ADI (ETNONİM) SÖZLÜĞÜ.....	255
3.4. MİT ADI (MİTONİM) SÖZLÜĞÜ	275
3.5. ESER ADI (HREMATONİM) SÖZLÜĞÜ	299
3.6. GÖK ADI (PLANETONİM) SÖZLÜĞÜ	308
3.7. HAYVAN ADI (ZOONİM) SÖZLÜĞÜ	311

4. BÖLÜM: ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDEKİ ÖZEL ADLARIN (ONİMLERİN) İNCELENMESİ..... 314

4.1. KİŞİ ADLARININ (ANTROPONİMLERİN) ÖZELLİKLERİ.....	314
4.1.1. DÖNEMİN ZİHNİYETİNDE DİNİN ÖNEMİNİ GÖSTEREN KİŞİ ADLARI	314
4.1.2. DÖNEMİN ZİHNİYETİNDE TARİHİ KİŞİLERİN, LİDERLERİN, KOMUTANLARIN ÖNEMİNİ GÖSTEREN KİŞİ ADLARI.....	344
4.1.3. MAHLASLAR İLE KURULAN YAZAR/ŞAİR ADLARI.....	360
4.1.4. UNVAN SIFATLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI.....	367
4.1.5. ATAERKİLLİK ANLAMI TAŞIYAN KELİMELERLE KURULAN KİŞİ ADLARI	390
4.1.6. TANRI (ALLAH)'IN İSİMLERİ İLE KURULAN KİŞİ ADLARI	417
4.1.7. PEYGAMBER, HALİFE VE YAKINLARININ ADLARIYLA KURULAN KİŞİ ADLARI.....	422

4.1.8. YER ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI.....	442
4.1.9. HAYVAN ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI	446
4.1.10. RENK ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI.....	448
4.1.11. MESLEK ADLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI.....	450
4.1.12. ARAÇ ADLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI	450
4.2. YER ADLARININ ÖZELLİKLERİ	451
4.2.1. RENK ADLARI İLE KURULAN YER ADLARI	451
4.2.2. KİŞİ ADLARI İLE KURULAN YER ADLARI.....	453
4.2.3. BÖLGENİN YAPISINA GÖRE VERİLEN YER ADLARI	456
4.2.4. ÇEVREDEKİ YAPILARDAN YARARLANILARAK VERİLEN YER ADLARI	460
4.2.5. DİNÎ TEMAYÜLLERİN ETKİSİYLE VERİLEN YER ADLARI.....	461
4.2.6. KÖKEN ADLARINDAN OLUŞAN YER ADLARI	463
4.3. KÖK ADLARININ ÖZELLİKLERİ	465
4.3.1. KİŞİ ADLARI İLE KURULAN KÖK ADLARI.....	465
4.3.2. YER ADLARI İLE KURULAN KÖK ADLARI.....	469
4.3.3. NİSPET İ (Î)'Sİ İLE KURULAN KÖK ADLARI	473
4.3.4. KÖK ADLARINDAN OLUŞAN DİL ADLARI.....	479
4.4. MİT ADLARININ (MİTONİMLERİN) ÖZELLİKLERİ	481
4.4.1. ALLAH (TANRI)'IN İSİMLERİ	481
4.4.2. MELEK ADLARI	493
4.4.3. TASAVVUFUN DÖNEM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ GÖSTEREN MİT ADLARI	497
4.4.4. AHİRET İNANCI İLE İLGİLİ MİT ADLARI	498
4.4.5. KIYAMET İNANCI İLE İLGİLİ MİT ADLARI	502
4.4.6. DİNÎ MUCİZELERLE İLGİLİ MİT ADLARI	502
4.5. ESER ADLARININ ÖZELLİKLERİ	503
4.5.1. OKURA MESAJ İLETME EĞİLİMİYLE VERİLEN ESER ADLARI	503
4.5.2. BENZETME YOLUYLA VERİLEN ESER ADLARI.....	506
4.5.3. ANLATILAN KONUNUN İÇERİĞİNE GÖRE VERİLEN ESER ADLARI	507

4.5.4. ANLATILAN KAHRAMANIN ADININ AYNEN VERİLDİĞİ ESER ADLARI	508
4.5.5. DİNİ TEMAYÜLLERİN DÖNEMİN ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ GÖSTEREN ESER ADLARI.....	509
4.5.6. SAHİBİNİN ADIYLA ANILAN ESER ADLARI	509
4.6. GÖK ADLARININ ÖZELLİKLERİ	510
4.6.1. YABANCI KÜLTÜRÜN TESİRİYLE VERİLEN GÖK ADLARI	510
SONUÇ.....	514
KAYNAKÇA	532
DİZİN/İNDEKS.....	538

KISALTMALAR

AD: Ahmedî Dîvânı

ADD: Ahmed-i Dâ'î Dîvânı

AE: Anâsır-ı Erba'â

AİM: Aksaraylı İsa'nın Mi'râc-nâme'si

AK: Ahvâl-ı Kıyâmet

APŞ: Âşık Paşa'nın Şiirleri

BH: Behçetü'l-Hadâ'ik Fi Mev'izetü'l-Halâ'ik

bk. Bakınız

BN: Battal-nâme

BŞN: Beşâret-nâme

CC: Cinânü'l-cenân

ÇN: Çarh-nâme

DAH: Dâstân-ı Ahmet Harâmî

DD: Dehhânî Dîvânı

DLT: Dîvânu Lüğâti't-Türk

DN: Dânişmend-nâme

DSM: Dâsitân-ı Sultân Mahmûd

DTAO: Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman

EAT: Eski Anadolu Türkçesi

EM: Edviye-i Müfrede

ERD: Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı

FN: Fakr-nâme

GN: Garib-nâme

GSMH: Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemmed Hân

- HK: Hikâye
- HN: Hurşid-nâme
- HRN: Har-nâme
- KAE: Kerâmât-ı Ahî Evran
- KBD: Kadı Burhâneddin Dîvânı
- KD: Kız Destanı (Hikâyet-i Kız u Cühûd)
- KDK: Kitâb-ı Dede Korkut
- KEMŞ: Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi'ş-Şerîfe
- KK: Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ
- MK: Menâkıbü'l-Kudsiyye
- MN: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir
- MR: Münebbihü'r-Râkîdin
- MRN: Mi'râc-nâme
- MŞ: Müntehâb-ı Şifâ
- MTB: Mevlana'da Türkçe Beyitler
- MÜR: Mürşid
- ND: Nesîmî Dîvânı
- RN: Risâletü'n-Nushiyye
- SUL: Sultâniyye
- SVTM: Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri
- ŞD: Şeyhi Dîvânı
- ŞEM: Şemsiyye
- ŞHŞ: Şeyyad Hamza'nın Şiirleri
- TCE: Tâc-ı Edeb
- TE: Tervîhü'l-Ervâh

TM: Tuhfe-i Murâdî

TTS: Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü

VH: Vâsf-ı Hâl

VHM: Vefât-ı Hazret-i Muhammed

YED: Yunus Emre Dîvânı

YİŞ: Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf

YK: Yemek Kitabı

GİRİŞ

İnsanoğlu var olduğu günden beri gördükleri ve görmediklerini, diğer varlıklardan ayırt edebilmek için onlara bir işaret vermeyi yani onları adlandırmayı tercih etmiştir. Adlar, iletişimi daha sağlıklı hâle getirmekle birlikte toplumun zihniyeti hakkında tespitlerde bulunmamıza imkân tanır. Çünkü adlar; bir ayna gibi toplumun hayat tarzını, düşünce sistemini, gelenek ve göreneklerini yansıtır.

Adın tarifi hakkında çeşitli kaynaklarda şöyle açıklamalar yapılmaktadır:

“Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya, tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim, nam.” (TDK Türkçe Sözlük, 2019, s. 23)

“Bir kimseyi veya nesneyi anlatmaya, açıklamaya veya çağırmaya yarayan söz, isim.” (Parlatır, 2009, s. 40)

“Gerçekler dünyasındaki varlıkların ve eylemlerin ve eylemlerin dildeki ifadesi olan canlı ve cansız varlıklara, çeşitli somut ve soyut kavramlara ad olan kelime türü.” (Korkmaz, 2017, s. 64)

“İsimler canlı, cansız bütün varlıkları ve mefhumları tek tek veya cins cins karşılayan; varlıkların ve mefhumların adları olan kelimelerdir.” (Ergin, 2013, s. 218)

“... ad terimi, her türlü canlı ve cansız varlığı, düşünceyi, duyguyu, olayı ya da olguyu ifade eden dil ögesi olarak tanımlanmaktadır.” (Şahin, 2016, s. 11)

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşıldığı üzere insanoğlu varlıkları; tanımlama, açıklama, sınıflandırma veya ayırt etme ihtiyacından dolayı adlandırmaktadır. Bu yolla hem pragmatik¹ (faydacı) bir çözüm yolu bulmuş hem de adların işaret ettiği varlıkların zihindeki muhafazasını kolaylaştırmıştır.

Adlar ifade ettiği alanlara göre tür adı (cins adı, apelyatif) ya da özel ad (onim) olmak üzere ikiye ayrılır. Aynı türden varlıkları ifade eden adlara tür adı denir. Özel ad için ise çeşitli çalışmalarda şu tariflere rastlamaktayız:

“ Bir kişiye, benzerlerinden farklı özellik taşıyan varlığa veya topluluğa verilen ad, özel isim.” (TDK Türkçe Sözlük, 2019, s. 1866)

“Tek olan, diğer varlıklar içinde tam bir benzeri olmayan varlıkların hususi adlarıdır. Bu isimlerin manaları ancak karşıladıkları varlıklara kaimdir.” (Ergin, 2013, s. 218)

¹ *“Pratik başarıyı hakikatin tek ölçütü olarak kabul eden öğretisi.”* (Tokatlı, 1973)

“Tek bir kişiyi, belli bir varlığı veya topluluğu gösteren ad. Kişi, yer, kuruluş, din vb. adları özel adlardır.” (Korkmaz, 2017, s. 195)

“Varlıklara, özelliğine göre verilen isim çeşitlerindedir. Yeryüzünde eşi ve benzeri olmayan, özellikleri itibarıyla tek olan varlıklara verilen isimdir.” (Uslu, 2007, s. 270)

“Onim², objeyi, onun içinde bulunduğu diğer nesnelere ayıran ve adın (onimin) antroponim, toponim, zoonim, fitonim, hromonim, astronim, kozmonim, teonim, hrematonim gibi farklı türlerini ifade eden sözcük ya da sözcük birleşimleri olarak tanımlanmaktadır.” (Şahin, 2016, s. 12)

Bu açıklamalardan hareketle özel adlar; tekildir, tanımlayıcısız (artikel) kullanılır, kesindir, tek bir simgeyi belirtir. (Şahin, 2016) Özel adlar sadece somut varlıkları değil soyut varlıkları da kapsamaktadır. Dolayısıyla insanoğlu, zihninde tasavvur ettiği varlık ister somut ister soyut olsun onu, diğer varlıklardan ayırmak, tanımlamak ya da açıklamak için adlandırmıştır.

Beş bölümden oluşan bu çalışmanın konusunu EAT dönemindeki özel adlar oluşturmaktadır.

Tezimizin amacı; özel adları tespit etmek ve bu özel adların anlamlarını, zaman içindeki gelişim/değişimlerini, verilme geleneklerinin temellerini ortaya çıkarmaya çalışmaktır.

Türklerin atalar kültü inancında önemli bir tesiri bulunan ad verme geleneğinin temellerini tespit etmek, EAT sahasının psikolojik ve sosyolojik haritasını da ortaya koyacaktır.

Birinci bölümde EAT'nin oluşumuna dair malumat verilmiş, EAT sahasında yazılmış ve çalışmamıza kaynaklık eden eserler hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Çalışmamıza dâhil edilen eserler seçilirken aşağıdaki üç ölçüt esas alınmıştır:

1. Eserler, *Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü*'nün (TTS) I. cildinde “Bu Kitaptaki Tanıkların Kaynakları” başlığı altında verilen bilgilerde “telif” ibaresi bulunan eserlerin arasından seçilmiştir.
2. Eserlerin telif ya da tamamlanma tarihinin 15. yy.ın ilk yarısını, kabaca İstanbul'un fetih tarihi olan 1453 yılını aşmamasına özen gösterilmiştir. Eserin yazılış tarihi bulunmuyor ise yazarın yaşadığı dönem dikkate alınmıştır.

² Özel ad

3. EAT telif eserlerinden üzerinde dizin çalışması yapılmış olanlar seçilmiştir.

TTS'nin giriş bölümünde yer almasa da veya dizin çalışması bulunmasa da içerdiği dil malzemesi özel adlar bakımından zengin olması sebebiyle araştırmaya kaynaklık edeceği düşünülen bazı telif eserler çalışmaya dâhil edilmiştir. Bunlar: Kadı Burhaneddin Dîvânı, Nesîmî Dîvânı, Eşrefoğlu Rûmî Dîvânı, Hurşid-nâme, Dâsitân-ı Sultân Mahmûd, Vâsıf-ı Hâl, Anâsır-ı Erba'â, Hikâye, Ahvâl-i Kıyâmet, Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri, Har-nâme, Kerâmât-ı Ahî Evran, Mevlana'da Türkçe Beyitler, Âşık Paşa'nın Şiirleri, Şeyyad Hamza'nın Şiirleri, Dâstân-ı Ahmet Harâmî, Fakr-nâme, Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemmed Hân, Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman'dır.

İkinci bölümde, önce ad bilimi hakkında açıklamalar yapılmış ve ad biliminin alt dalları sıralanmıştır. Sonrasında çeşitli araştırmacıların ad bilimi üzerindeki görüşlerinden yararlanılarak ad biliminin kapsadığı genel çerçeve üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde, yukarıdaki ölçütlere göre sınırlandırılan eserler üzerinden tarama metoduyla tespit edilen özel adların sözlüğü hazırlanmıştır. Bu sözlük, Halil İbrahim ŞAHİN'in³ eserindeki metod temel alınarak kişi adı (antroponim), yer adı (toponim), kök adı (etnonim), mit adı (mitonim), eser adı (hrematonim), gök adı (planetonim) ve hayvan adı (zoonim) olmak üzere yedi bölüme ayrılmıştır. Tespit edilen özel adların sözlüğü alfabetik sıraya göre verilip dizinlerdeki kaynak yazım ve imlaya sadık kalınmıştır. Ayrıca bu özel adların kullanım sıklıkları her maddenin sonunda parantez içinde belirtilmiştir.

Taramalarda elde ettiğimiz özel adların kökenleri noktasında kaynaklarda ulaşabildiğimiz kadarını kullandık. Herkesçe malumdur ki tezimizde geçen her kelimenin kökenini tespit etmek başlı başına geniş bir çalışmayı gerektirmektedir.

Dördüncü bölümde özel adlar, verilmesinde ve tercihinde etkili olan toplumsal dil mantığına, yerli ya da yabancı kültürel etkenlere bağlı olarak tematik bir sınıflandırma dairesi içinde incelenmiştir.

İnceleme bölümünü takiben “sonuç” bölümünde, elde ettiğimiz verilerden yola çıkarak ulaşılan sonuçlar sıralanmıştır.

Son olarak, kaynakça ve dizin (indeks) bölümleri yer almaktadır.

³ Halil İbrahim Şahin, *Ad bilimi*, Pegem Yayınları, Ankara 2016.

1. BÖLÜM

1.1. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİNİN OLUŞUMU

Türk yazı dili, 8.-13. yüzyıl arasında Köktürk-Uygur-Karahanlı yazı dilleri olmak üzere tek kol halinde ilerlemiştir. Ancak bu dönemden sonra yani Eski Türkçe döneminin ardından kuzeyde Kıpçak Türkçesi, doğuda Çağatay Türkçesi ve batıda Oğuz Türkçesi (Batı Türkçesi) ile temsil olunmuştur.

Oğuz Türkçesinin 9. ve 10. yüzyıldaki gelişimi hakkında fazla bilgi bulunmasa da 11. yüzyılda Kaşgarlı Mahmud'un DLT adlı eserinde Oğuz Türkçesi hakkında bilgiler mevcuttur. Oğuzlar, 13. yüzyıldan itibaren ise kendi şivelerine dayalı bir edebi dil oluşturmaya başlamışlardır.

Oğuz Türkçesi yazı dilinin ilk dönemini 13. ve 15. yüzyıl arasında varlığını gösteren Eski Anadolu Türkçesi dönemi teşkil eder. Bu dönemin adlandırılması noktasında farklı görüşler⁴ mevcuttur. Fakat Eski Anadolu Türkçesi terimi en yaygın olan tercihtir.

EAT, coğrafi olarak Türkmenistan, Azerbaycan, Horasan (İran), Anadolu, Balkanlar sahasına yayılan Oğuz dilinin Hazar batısındaki temsilcisidir. Siyasi ve sosyal gelişmelere bağlı olarak ise üç döneme ayrılır:

1. *“Selçuklu Dönemi Türkçesi (XII. yüzyıl sonu-XIII. yüzyıl)*
2. *Beylikler Dönemi Türkçesi (XIII.-XV. yüzyıl)*
3. *Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi Türkçesi (XV. yüzyılın ikinci yarısı)” (Akar, 2017, s. 241)*

EAT döneminden sonra ise Batı Türkçesinin gelişimi, Klasik Osmanlı Türkçesi (XVI-XIX. yüzyıllar), Türkiye Türkçesi (1911'den günümüze) şeklinde devam etmiştir.

Sonraları kendilerine özgü bir edebi dil geliştiren Oğuzlar, uzun bir süre Orta Asya'daki ortak edebî dili kullanmışlardır. Fakat geniş kitleler halinde batıya göçtükten sonra geride bıraktıkları bölgeden hem kültürel hem de siyasi açıdan uzaklaştılar.

Büyük Selçuklu döneminde resmî ve edebî dilde Farsça, bilim dilinde ise Arapça olmak üzere farklı tercihler söz konusudur. Ancak Orta Asya'dan Anadolu'ya gelerek burayı Türkleştirmeye başlayan Oğuzlar, yerleştikleri yeni yurtlarında kendi yazı dilini oluştururken birtakım basamaklardan geçmişlerdir.

⁴ Bu dönem Eski Anadolu Türkçesi, Eski Türkiye Türkçesi, Eski Osmanlıca, Eski Oğuz Türkçesi gibi adlarla anılır.

Bunlardan ilki genellikle “karışık dilli eserler” ve “olga-bolga meselesi” olarak adlandırılan metinlerde görülen ikili kullanımlardır.⁵ *Behçetü'l-Hadâ'ik Fi Mev'izetü'l-Halâ'ik, Ali'nin Kıssa-i Yûsuf'u, Kudûri Tercümesi, Kitâb-ı Ferâ'iz, Kitâb-ı Gunyâ* gibi eserlerde görülen Eski Türkçe ile benzer birtakım özellikler bulunmaktadır:

1. Orta Asya Türk yazı dilinde olduğu gibi kelime başında /m-/ ünsüzlü örneklerle rastlanmıştır: men < ben, menüm < benüm, munça < bunça
2. Kelime başında bulunan Oğuz Türkçesi /v-/sesi, kelime başında Orta Asya yazı diline ait /b-/ sesi olarak da mevcuttur: bar-, bar, barlık, bir-
3. Kelime başındaki /b-/ sesini yitirmiş olan “ol-” fiilinin, Orta Asya yazı dilinde olduğu gibi “bol-” biçimindeki kullanımlarına rastlanılmıştır: bolmasın, bolmaya kim, boldı
4. Ek başı /g-/ sesinin bazı örneklerde kendini muhafaza ettiği görülür: biz+ge “bize”, kör-ge-men “göreceğim”, tut-ma-ğan “tutmayan”
5. İki veya daha fazla heceli kelimelerin sonundaki /-g/ ve /-ğ/ seslerinin korunduğu örnekler tespit edilmiştir: kapuğ, tapuğ, sarığ
6. Bazı örneklerde yükleme (belirtme) hali eki /+nI/ şeklinde de bulunmaktadır: söz+ni, kitâb+nı
7. Sonu ünlü ile biten isimlere gelmesi gereken ilgi hali ekinin (+nIñ, +nUñ), ünsüzle hiten isimlere de getirildiği örnekleri vardır: Yûsuf+nıñ, kitâb+nıñ

Karışık dilli eserler ile Eski Türkçe arasında benzerlik gösteren özellikler, sadece ses ve şekil bilgisi ile sınırlı kalmamıştır. Bunun dışında yazım yönünden de birtakım benzer özellikler bulunmaktadır.

13. yüzyılın sonlarında Moğol baskısı zayıflamıştı. Moğollara karşı uç kuvvetleri olarak koyulan Oğuz-Türkmen grupları, bu zayıflama sonucu merkezî otorite ile ilişkilerini giderek azaltmıştı. Daha sonra ise Oğuz ve Türkmen grupları kendi bağımsız beyliklerini kurmuşlardır. Anadolu Selçuklu Devleti'nden sonra başlayan Beylikler Dönemi'nde ortaya çıkan eserler ise sadece EAT'yi temsil etmektedir. Ancak her ne kadar sadece Oğuz Türkçesi özellikler taşısa da tek bir yazı dili çatısı altında birleşemiyordu. Bu durum o dönemdeki Oğuzların, siyasi olarak birlik sağlayamamaları ve farklı beyliklerin yönetimi altında bulunmalarından kaynaklanabilir. Bundan dolayı da farklı ağızlara dayalı metinler oluşturulmuştur.

Anadolu Selçukluları döneminde kaleme alınan eserler sayıca az olmakla birlikte basit içerikli de sayılabilir. Ancak Beylikler Dönemi başladığında

⁵ Detaylı bilgi için bk. Zeynep Korkmaz, *Türk dili Üzerine Araştırmalar IV*, TDK, Ankara 2015, S. 223-231.

yöneticilerin Türkçeye olan duyarlı tutumlarından dolayı yazılan eserler noktasında yepyeni bir döneme girilmiş oldu. Bu beyliklerin her biri kendi bölgelerini bir kültür ve sanat merkezi haline getirmeye çalıştılar. Bunun doğal sonucu olarak da din, tarih, tıp, edebiyat gibi birçok alanda eser kaleme alınmıştır. Bu dönemden sonra Oğuz Türkçesi yazı dili olarak varlığını kesintisiz olarak günümüze kadar sürdürmüştür.

1.2. ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİ ESERLERİ

1.2.1. AHMED-İ DÂ'Î'NİN TÜRKÇE DÎVÂNI

Şiirlerinde adını kendi mahlası olarak da kullanan Ahmed-i Dâ'î 14. yüzyılın son çeyreği ile 15. yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır.

Şairin Türkçe Dîvânı'nın iki nüshası vardır. Ahmet Ateş, bunlardan birini 1948 yılında Bursa Vakıf ve Halkevi Kitaplığı'ndaki 735 numaralı Dâ'î külliyyâtının içinde tespit etmiştir. Bu nüsha eksik olmakla beraber Dîvân, Çeng-nâme ve Vasiyyet-i Nuşirvan'ın yaprakları birbiriyle karışık vaziyettedir. Ancak İsmail Hikmet ERTAYLAN, Dîvân'ın sayfalarını düzenleyerek tıpkıbasımını⁶ yaptırmıştır.

Dîvân'ın diğer ve tam bir nüshası Tunca KORTANTAMER tarafından Mısır/Kahire'de Dârü'l-Kütübi'l-Kavmiyye Kütüphanesi 8658/23 numaralı bölümde bulunmuştur. Yine İsmail Hikmet Ertaylan'ın "Mutâyebât" adıyla ayrı bir eser olarak düşündüğü şiirlerin⁷ ayrı bir eser olmadığı, Mısır'da bulunan Dîvân'dan alınmış şiirler ve şiir parçaları olduğu Tunca KORTANTAMER⁸ tarafından yapılan karşılaştırmalar sonucunda anlaşılmıştır. Eserin her iki nüshası da mürettep değildir.

Dîvân'ın yüksek lisans çalışmasını Ekrem BEKTAŞ⁹ yapmıştır.

Ahmed-i Dâ'î'nin Türkçe Dîvânı'nın üzerinde doktora çalışmasını Mehmet ÖZMEN¹⁰ yapmıştır. Dîvân'nda 27'si kaside olmak üzere toplam 331 şiir bulunmaktadır.(Özmen, 1984)

1.2.2. AHMEDÎ DÎVÂNI

14. yüzyılın önemli şairlerinden olan Ahmedî yaklaşık olarak 1334-1410 yılları arasında yaşamıştır. Ahmedî'nin lakabı, Tâceddin ve asıl adı da İbrahim'dir.

Tunca KORTANTAMER¹¹ ve Yaşar AKDOĞAN¹² hazırlamış oldukları araştırmalarında yaklaşık olarak 9000 beyit içeren Ahmedî'nin Dîvânı'nın altı nüshasını açıklamıştır. Nüshalar, araştırmacılar tarafından "Süleymaniye

⁶İsmail Hikmet ERTAYLAN, *Ahmed-i Dâ'î*, Tıpkıbasım, s. 13-144.

⁷İsmail Hikmet Ertaylan, *Ahmed-i Dâ'î*, Tıpkıbasım, s. 291-296.

⁸Tunca Kortantamer, 'Ahmed-i Dâ'î'nin *Mutayebâ't Adıyla Tanınan Eseri Üzerine*', *Türkoloji Dergisi*, c. VII, Ankara 1977, s. 139-147.

⁹Ekrem Bektaş, *Ahmed-i Dâ'î Dîvânı ve Bugünkü Türkçesi*, (Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), Şanlıurfa 1996.

¹⁰Mehmet Özmen, *Ahmed-i Dâ'î Dîvânı*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya 1984.

¹¹Tunca Kortantamer, *Leben und Weltbild des altosmanischen Dichters Ahmedî unter besonderer Berücksichtigung seines Diwans*, Freiburg im Breisgau, Klaus Schwarz Verlag 1973.

¹²Yaşar Akdoğan, *Ahmedî Dîvânı ve Dil Hususiyetleri (Gramer-Sentaks-Sözlük)*, (İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi), 2 C, İstanbul 1979.

Kütüphanesi Hamidiye 1082, İslam Eserleri 2010, British Museum Or. 4127, Vaticana Turco 196, Süleymaniye Dügümlü Baba 401, Topkapı Sarayı 2261” numaralı bölümlerde tescillenmiştir.

Yaşar AKDOĞAN, Dîvân’ın tenkitli metnini oluşturmuş ve dil incelemesini yaparak sözlüğünü hazırlamıştır. Yaşar AKDOĞAN’ın İstanbul Üniversitesinde hazırlamış olduğu doktora tezinde 74 kaside, 2 terciibent, 7 terkihibent, 1 muhammes ve 750 gazel bulunmaktadır.(Akdoğan, 1979)

Melike Erdem GÜNYÜZ¹³ de hazırladığı doktora tezinde Dîvân’ın tahlil çalışmasını yapmıştır.

Ahmedî’nin sanat açısından en değerli eseri Dîvânı’dır ve içinde yer alan kasideler de gazeller alfabe sırasına göre dizilmiştir.

1.2.3. AHVÂL-İ KIYÂMET

Eski Anadolu Türkçesinin önemli eserleri arasında sayılan bu eserin Şeyyad Hamza’ya mı yoksa Şeyyad İsa’ya mı ait olduğu konusunda farklı görüşler vardır ve eserin telif tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınan bu eser 289 beyittir ve aruzun “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Eserde ölmüşlerin nasıl dirileceği, kıyametin nasıl meydana geleceği, Hz. Muhammed’in nasıl şefaate edeceği ve kimlerin cennete/cehenneme gideceği gibi mevzular yalın bir dille anlatılmıştır.

İlk olarak Cem DİLÇİN¹⁴ bir makale ile eserin transkripsiyonlu metnini ve bir de sözlüğünü hazırlamıştır. Bununla birlikte eserin 13. yüzyıl şairlerinden Şeyyad İsa adında bir şaire ait olabileceğini beyan etmiştir.

Sonrasında ise Esra DURMAZ¹⁵ hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde eserin Şeyyad Hamza’ya ait olduğunu ifade etmektedir ve eserin şu ana kadar tespit edilen dört nüshasını şöyle sıralamaktadır:

“1)Türk Dil Kurumu kitaplığında A-142 numarada kayıtlı olan mecmuada bulunan nüsha,

2)Türk Dil Kurumu kitaplığında A-346 numarada Dehri Dilçin’in el yazısı ile olan nüsha. Bu nüsha A-142’den istinsah edilmiştir.

¹³ Melike Erdem Günyüz, *Ahmedî Dîvânı’nın Tahlili*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), 2 C, İstanbul 2001.

¹⁴ Cem Dilçin, ‘*XIII. Yüzyıl Metinlerinden Yeni Bir Yapıt: Ahvâl-i Kıyâmet*’, Ömer Asım Aksoy Armağanı, Ankara 1978.

¹⁵ Esra Durmaz, *Şeyyad Hamza’nın Ahvâl-i Kıyâmet’i*, (Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1994.

3) Milli Kütüphane'de A-3772 numarada bulunan mecmuanın içindedir ki bu nüsha Şeyyad Hamza adına kayıtlıdır. Bizim de üzerinde çalıştığımız nüshadır.

4) Bahsedeceğimiz son nüshanın Hikmet İlaydın'ın şahsi kitaplığında olduğu bildirilmektedir.”(Durmaz, 1994)

Orhan Kemal TAVUKÇU¹⁶ ise eserin esasen Şeyyad Hamza'ya ait olduğunu ve Şeyyad İsa'nın metni sonradan değiştirip 55 beyit eklediğini ifade etmektedir.

1.2.4. AKSARAYLI İSA'NIN Mİ'RÂC-NÂME'Sİ

14. yüzyılda yazıldığı tahmin edilen Mi'râc-nâme, Aksaraylı İsa tarafından kaleme alınmıştır. Sema ÖZDEMİR eser üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Araştırmacı, bu çalışmasında eserin tek nüshasının tespit edildiğini ve eserin Türk dilinin tarihî gelişimini gözler önüne seren bir şahit olduğunu vurgulamaktadır. (Özdemir, 1996)

1.2.5. ANÂSİR-I ERBA'Â

Mesnevi nazım şekliyle yazılan bu eserin Boyacıoğlu mahlaslı bir şair tarafından yazıldığı aşağıda verilen beyitlerden anlaşılmaktadır. (Deniz, 2000)

bağışla Boyacıoğlu suçunu
sana îman ile gönder göçünü (89)

Boyacıoğlu'nun akıd kalbine
‘ilm ü hikmet çeşmesin yâ Rabenâ (219)

Boyacıoğlu'nun bu mesnevisinde herhangi bir telif veya istinsah tarihi mevcut değildir. Ancak Amil Çelebioğlu¹⁷ bu mesneviyi, eserin bulunduğu mecmuada aynı hatla yazılan başka bir risaleden yola çıkarak 15. yüzyılın ilk yarısında yazılan eserler arasında saymaktadır.

Eserin, müellif tarafından belirtilen herhangi bir adının olmaması yanında tek nüshası bilinmektedir. Ancak konu açısından bakılarak eserin isminin “Anâsır-ı Erba'â” olmasının gerekliliği Amil Çelebioğlu tarafından beyan edilmiştir.(Çelebioğlu, 1999)

¹⁶ Orhan Kemal Tavukçu, “Şeyyad Hamza”, İslam Ansiklopedisi, C. 39, İstanbul, s. 104-105.

¹⁷ Amil Çelebioğlu, *Türk Mesnevi Edebiyatı (16. yy. kadar) (Sultan II. Murad Devri)*, İstanbul 1999.

Eserin tevhid ve münacaat kısımlarında “mefâ‘îlün mefâ‘îlün fe‘ûlün” ve asıl konunun işlendiği kısımda “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” olmak üzere iki vezin bulunmaktadır. İlk 62 beyitlik kısmı tevhid, 63-104. beyitleri münacaat, 105-221. beyitleri asıl konunun işlendiği kısım, 222-224. beyitleri dua olmak üzere klasik tarza düzenlenen bu mesnevinin konusu su, ateş, toprak ve hava ile ilgilidir. Eserde bu dört unsurun özellikleriyle birlikte bunların insandaki karşılıkları anlatılmaktadır.(Deniz, 2000)

1.2.6. ÂŞIK PAŞA’NIN ŞİİRLERİ

Asıl adı Ali olan Âşık Paşa 1272’de Kırşehir’de doğmuştur. Şairin Garibnâme, Fakrnâme, Vâsıf-ı Hâl, Hikâye, Kimyâ Risâlesi gibi eserlerinden hariç gazel nazım biçimiyle aruz ve hece ölçüleriyle yazılan başka şiirleri de bulunmaktadır. Âşık Paşa’nın Abdülbaki GÖLPINARLI¹⁸ tarafından nazire mecmualarında tespit edilen şiirleri, şairin sanatını göstermesi bakımından önemlidir.

1.2.7. BATTAL-NÂME

Türkiye Türkçesinin önemli eserlerinden olan Battal-nâme 8. yüzyılda, Emeviler’in Bizans’a karşı yaptıkları savaşlarda “Battal” lakabıyla ünlenmiş bir Müslüman-Arap komutanının Türkler arasında yaygınlaşan kahramanlıklarının destanlaştırıldığı bir halk hikâyesidir. Battal-nâme konu bakımından yerli değildir ancak Türk coğrafyasında şekillendiğinden dolayı ulusal destanlarımız arasında yer almaktadır.

Necati DEMİR ve Mehmet Dursun ERDEM¹⁹, Battal-nâme üzerine yaptıkları çalışmada Battal-nâme’nin Türkiye’de yazılmış ilk Türkçe eserlerden biri olduğunu hatta ilk Türkçe eser olabileceğini belirtmektedirler. Bununla birlikte olayların tahminen 8. yüzyılda gerçekleştiğini, eserin de 11-13. yüzyıllar arasında şekillendiğini ve 13. yüzyılda kaleme alındığını ifade etmektedirler.(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006)

Battal-nâme üzerine doktora tezini Burhan PAÇACIOĞLU²⁰ hazırlamıştır ve çalışmasında Battal-nâme’nin bir tercüme ya da adaptasyon olmadığını belirtmiştir.(Paçacıoğlu, 1993)

Yorgos DEDES’in²¹ Battal-nâme üzerine Amerika’daki Harvard Üniversitesinde yayımlanmış bir çalışması bulunmaktadır.

¹⁸ Abdülbaki Gölpınarlı, ‘‘Âşık Paşa’nın Şiirleri’’, Türkiyat Mecmuası, c. 5, 1935, s. 87-100.

¹⁹ Necati Demir&Mehmet Dursun Erdem, *Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi)*, Hece Yayınları, Ankara 2006.

²⁰ Burhan Paçacıoğlu, *Battal-nâme: İnceleme-Metin-İndeks (Erciyes Üniversitesi, Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Kayseri 1993.

1.2.8. BEHÇETÜ'L-HADÂ'İK Fİ MEV'İZETÜ'L-HALÂ'İK

Eski Anadolu Türkçesi'nin ilk dönem verilerinden olan Behçetü'l-Hadâik dini ve ahlaki konuları içeren bir nasihat kitabıdır. Eserin müellifi, yazıldığı yeri ve tarihi kesin olarak bilinmemektedir.

Behçetü'l-Hadâik'in Bursa Nüshası, Sadettin BULUÇ tarafından bulunmuş, ilim âlemine tanıtılmıştır. Yine Sadettin BULUÇ bu eserin 13. yüzyılda vücuda getirildiğini ve bir Eski Anadolu Türkçesi metni olarak belirtmektedir.²²

Mustafa CANPOLAT²³, Behçetü'l-Hadâik üzerine bir doktora çalışması yapmış ve eserin telif olarak kaleme alındığını ifade etmiştir. Eseri, eski Türkçe yazı dilinin etkisi altında gelişerek bir yazı dili haline gelmeye başlayan Oğuz lehçesinin ilk ürünlerinden saymaktadır. Bununla birlikte eserin 12. yüzyıl sonları ile 13. yüzyıl başlarında yazmış olabileceğini belirtmektedir.(Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965)

Eserin, “Bursa-Orhan Kütüphanesi-Tasavvuf Kısmı No. 5'te, İstanbul-Süleymaniye Kütüphanesi-İbrahim Efendi Kitaplığı No. 354'te, Ankara-İlahiyat Fakültesinde Esat Coşan tarafından tespit edilen nüsha” olmak üzere üç nüshası vardır.

1.2.9. BEŞÂRET-NÂME

Hurûfiliğin önemli eserleri arasında sayılan Beşâret-nâme, 1409 yılında tamamlanmıştır. Refî'i tarafından mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan eser, aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” kalıbıyla yazılmıştır.

1500 civarında beyitten oluşan Beşâret-nâme'de Hurûfiliğin esasları ile birlikte isimlerin erdemleri, kelâmın aslında otuz iki harften oluştuğu, Hz. Âdem'in bunu Allah'tan öğrenmesi, insanın yüzündeki yirmi sekiz çizginin Kur'an'ın harflerine karşılık olduğu anlatılmaktadır.

²¹ Yorgos Dedes, *Battalnâme (Giriş-İngilizce Tercüme-Transkripsiyon) I-II*, Harvard University, Cambridge 1996.

²² Sadettin Buluç, “Eski Bir Türk Dili Yadıgârı, Behçetü'l-Hadâ'ik Fi Mev'izetü'l-Halâ'ik”, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul 1955, s. 119-131.

²³ Mustafa Canpolat, *Behçetü'l-Hadâik Fi Mev'izetü'l-Halâ'ik: Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin (Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi)*, Ankara 1965.

Eser üzerine doktora çalışmasını Mehmet YİĞİT²⁴ yapmıştır. Beşâret-nâme'nin bilinen nüshaları şunlardır:

- “1. Milli Kütüphane Nüshası I
2. İstanbul Üniversitesi Kütüphaesi Nüshası I
3. Millet Kütüphanesi Nüshası III
4. Süleymaniye Kütüphanesi, Prof. Ali Nihat Tarlan Nüshası
5. Viyana Nüshası II
6. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası II
7. Milli Kütüphane Nüshası II
8. Milli Kütüphane Nüshası III
9. Milli Kütüphane Nüshası IV
10. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası III
11. Millet Kütüphanesi Nüshası I
12. Millet Kütüphanesi Nüshası II
13. Millet Kütüphanesi Nüshası IV
14. Süleymaniye Kütüphanesi Hâlet Efendi İlavesi Nüshası
15. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Nüshası
16. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Nüshası I
17. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Nüshası II
18. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Nüshası III
19. Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Nüshası IV
20. Topkapı Sarayı Müzesi Nüshası
21. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Nüshası I
22. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Nüshası II

²⁴ Mehmet Yiğit, *Ref'i'nin Beşâretnâmesi (Dil bilgisin-Karşılaştırmalı Metin-Sözlük) (Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Doktora Tezi)*, Van 1986.

23. *Viyana Nüshası I*

24. *British Museum Nüshası*” (Yiğit, 1986)

1.2.10. CİNÂNÜ’L-CENÂN

Cinânü’l-Cenân, Muhammed bin Hacı İvaz tarafından 15. yüzyılda - II. Murat devrinde - kaleme alınmış bir vaaz ve nasihat kitabıdır.

Mensur bir şekilde yazılan eserde genellikle İslam’ın esaslarından, ibadetlerden, imanın öneminden, kaçınılması gereken günahlardan, zikir ve dualardan bahsedilmektedir. Bundan dolayı dini edebiyatımızın didaktik özellikler taşıyan bir örneğidir.

Eser üzerinde doktora çalışmasını Süleyman EFENDİOĞLU²⁵ yapmıştır ve çalışmasında Cinânü’l-Cenân’ın Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerini çok güzel yansıttığını belirtmiştir.(Efendioğlu, 2007)

Cinânü’l-Cenân’ın bilinen nüshaları şunlardır:

“1.*Süleymaniye Kütüphanesi-Ragıp Paşa Kitaplığı - Yahya Tevfik Bölümü - No. 189/1*

2.*İstanbul Büyükşehir Belediyesi - Atatürk Kitaplığı - Muallim Cevdet Kitaplığı - No.371-372*

3.*Süleymaniye Kütüphanesi - Pertevniyal Sultan Kısmı - No.437-438*

4.*Süleymaniye Kütüphanesi - Hacı Mahmut Efendi Bölümü - No. 1692*

5.*Süleymaniye Kütüphanesi - Hacı Mahmut Efendi Bölümü - No. 1744*

6.*Ankara - Milli Kütüphane - No. 06*

7.*Prof. C. S. Mundy Nüshası*” (Efendioğlu, 2007)

1.2.11. ÇARH-NÂME

Ahmed Fakih tarafından kaleme alınan Çarh-nâme, 83 beyitlik bir kasidedir. Aruzun “Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fa’îlün “ kalıbıyla yazılan eser, Beyazıt Devlet Kütüphanesi’nde Eğridirli Hacı Kemal’in Câmi’ü’n-Nezâ’ir adlı mecmuasında yer almaktadır.

²⁵ Süleyman Efendioğlu, *Muhammed Bin Hacı İvaz Cinânü’l-Cenân (İnceleme-Metin-Dizin) (Atatürk Üniversitesi Doktora Tezi)*, Erzurum 2007.

Çarh-nâme’de konu olarak dünyanın geçiciliği, dünya zevklerine yönelmenin yanlışlığı, kabir azabı ve mahşer, öbür dünyaya hazırlanmanın zorunluluğu, kanaat ve alçakgönüllülük işlenmektedir.

Çarh-nâme ilk olarak Mehmet Fuat Köprülü tarafından bulunmuştur ve ilim âlemine tanıtılmıştır. Yine eser üzerine Mecdut MANSUROĞLU²⁶ bir çalışma yayımlamıştır.

1.2.12. DÂNİŞMEND-NÂME

Konu olarak Anadolu’nun bir kısmının Türkler tarafından fethini ele alan Dânişmend-nâme, Türkler tarafından Türkiye’de yazılan ilk eserlerdendir. Eser Tokat’ta yazılmış ve Tokat’ın bazı yerel söyleyişlerini de içermektedir. Tokat kalesi komutanı Arif Ali, eserin ilk müellifi olan Mevlânâ İbn-i Alâ’dan yararlanarak Dânişmend-nâme’yi ikinci defa yeniden kaleme almıştır. İkinci kez yazılış tarihi hakkında kesin bir bilgi yoktur ancak birçok araştırmacı I. Murat devrine denk gelen 1360-1361 tarihinde birleşir.

Necati Demir’in²⁷ Amerika’da bulunan Harvard Üniversitesi’nde Dânişmend-nâme üzerine yayımlanmış bir çalışması bulunmaktadır. Muallim Cevdet nüshasını esas alarak hazırladığı bu çalışmasında eserin Eski Anadolu Türkçesi’nin önemli bir dil hatırası olduğunu belirtmektedir.(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002)

Dânişmend-nâme’nin nüshaları şunlardır:

- “1. Paris Bibliotheque Nationale - Ancien Fonds Turc 317
2. İstanbul – 100. Yıl Atatürk Kitaplığı – Muallim Cevdet Kitaplığı - K. 441
3. Milli Kütüphane – Yazma Eserler Bölümü – Yz. A. 431
4. Milli Kütüphane – Mikrofilm Arşivi – A. 4869
5. Niksar – Ahmet Ünal şahsi kitaplığında bulunan nüsha
6. Ankara Üniversitesi – Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi – Üniversite Kataloğu – A. 431

²⁶ Mecdut Mansuroğlu, *Ahmed Fakih: Çarhnâme*, İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1956.

²⁷Necati Demir, *Dânişmend-nâme (Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım) I-IV*, Harvard University, Cambridge 2002.

7. Millet Kütüphanesi – Ali Emirî Efendi – 571
8. Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi – Y.1/24
9. Petersburg Halk Kütüphanesi – Dorn Ktaloğu – Turc 578
10. Karaca köylü İsmail Koşma'nın şahsi kitaplığındaki nüsha
11. Çorum Kütüphanesi memuru Eşref Ertekin'e ait nüsha
12. Muzaffer OZAK Nüshası
13. M. Fahri BİLGE nüshası
14. Alaeddin ALPAY nüshası
15. Müjgan Cumbur'un Kazan Milli Kütüphanesi'nde bulunduğunu haber verdiği nüsha
16. M. Fuad Köprülü'nün makalelerinde dipnot olarak Dânişmend-nâme'nin kendi kütüphanesinde olduğunu bildirdiği nüsha,
17. Osman Turan'ın tespit ettiği nüsha
18. Zeynep KORKMAZ'ın A.S. Levend'in bir fişinden naklen, İzzeddin KOYUNOĞLU'nun Şarkikaraağaç ilçesi Halkevi Kitaplığı'nda eserin bir nüshasını gördüğünü iddia ettiği nüsha.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006)

Yine Necati DEMİR'in²⁸ eser üzerinde bir doktora tezi de bulunmaktadır.

Meral AKKAYA,²⁹ Dânişmend'nâme'nin dil hususiyetlerini incelediği bir doktora çalışması yapmıştır.

1.2.13. DÂSTÂN-I AHMET HARÂMÎ

Müellifi bilinmeyen Dâstân-ı Ahmet Harâmî dil tarihimiz açısından oldukça kıymetli bir eserdir. 14. yüzyılda mesnevi nazım biçimiyle yazılmış olan eser, 816 beyitlik manzum hikâyedir. Aruzun “Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fa'ûlün” kalıbıyla yazılmıştır ve eserin aslî nüshası, eski Çankırı milletvekili Ahmet Talat ONAY tarafından tesadüfen bulunmuştur.

²⁸ Necati Demir, *Dânişmendname'nin Dil Özellikleri*, (Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doktora Tezi), C. 2, Konya 1996.

²⁹ Meral Akkaya, *Dânişmendnâme'nin Dil Hususiyetleri Üzerinde Bir Çalışma* (Metin-Gramer-İndeks),(Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesi, doktora Tezi), İstanbul 1957.

Eser, ilk olarak 1946 yılında Ahmet Talat ONAY³⁰ tarafından Latin harfleriyle neşredilmiştir.

Daha sonra eser üzerinde Halis AKAYDIN³¹ bir çalışma yayımlamıştır. Bu çalışmasında eserin, Eski Anadolu Türkçesi'nin bütün fonetik ve morfolojik özelliklerini taşıdığını belirtmektedir. (Akaydın, 1981)

Yine Halis AKAYDIN'a ait çalışmanın önsözünde Faruk Kadri TİMURTAŞ' ait bir yazı vardır. Bu yazıda Dâstân-ı Ahmet Harâmî'nin 16. yüzyılın sonunda istinsah edilmiş olmakla beraber 14. asrın başında telif edildiğini belirtmektedir. (Akaydın, 1981)

1.2.14. DÂSİTÂN-I SULTÂN MAHMÛD

Klasik mesnevi düzenine uygun olan 79 beyitlik bu mesnevi aruzun “ fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün “ kalıbıyla Şeyyad Hamza tarafından kaleme alınmıştır. Şeyyad Hamza eserinde dönemin zalim yöneticilerine eleştirilerde bulunarak tasavvuf felsefesini, madde ve mana kavramları üzerinden anlatmıştır. Gazneli Mahmud'un bir dervişle arasında geçen konuşmalarından yola çıkarak tasavvuf felsefesine dair mukayeselerde bulunulmuştur. Eserin bilinen tek nüshası Sadettin BULUÇ³² tarafından yayımlanmıştır.

1.2.15. DÂSİTÂN-I TEVÂRİH-İ MÛLÛK-İ ÂL-İ OSMAN

Ahmedi tarafından kaleme alınan ve Osmanlının kuruluş dönemlerine ait bilgiler içeren bu eser, yine Ahmedi tarafından yazılan İskendernâme adlı mesnevinin içinde bulunan bir bölümden meydana gelmektedir. 14. asır şairlerinden olan Ahmedi'nin manzum tarihi, dönemin Türkçesi bakımından önemli dil malzemeleri içermektedir. 334 beyitlik bu mesnevinin, ilk Osmanlı kroniği olması açısından da ayrı bir önemi bulunmaktadır. Nihad Sami Banarlı³³, yayımlamış olduğu makalesinde eserin metnini ayrı bir bölüm halinde neşretmiştir.

³⁰ Ahmet Talat Onay, *Dastan-ı Ahmet Harami*, TDK, İstanbul 1946.

³¹ Halis Akaydın, *Ahmet Harami Destanı*, Tercüman Yayınları, İstanbul.

³² Sadettin BULUÇ, ‘Şeyyad Hamza'nın Bilinmeyen Bir Mesnevisi’, *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul, 1969.

³³ Nihad Sami Banarlı, *Dâsitân-ı Tevârih-i Mülûk-i Âl-i Osman ve Cemşid ve Hurşid Mesnevisi*, Burhaneddin Matbaası, İstanbul 1939.

1.2.16. DEHHÂNÎ DÎVÂNÎ

Hoca Dehhânî, ilim dünyasına ilk kez Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ³⁴ tarafından tanıtılmıştır. KÖPRÜLÜ, Dehhânî'nin Ömer bin Mezdî'nin Mecmûatü'n-nezâir, Eğridirli Hacı Kemal'in Câmiu'n-nezair ve şahsi kitaplığındaki bir mecmuadan yararlanarak onun I Alâeddin döneminden değil, III. Alâeddin (saltanatı 1298-1302) yaşaması gerektiğinden ve Dehhânî mahlasının "nakkaş" anlamına geldiğinden bahseder. Dehhânî'nin 1 kaside ve altı gazeli olmak üzere toplamda 7 şiirinden ilim dünyasını haberdar eder.(Köprülü, 1926)

Mecdut MANSUROĞLU³⁵, yayımladığı çalışmasında Köprülü'nün 7 şiirine 3 gazel daha ilave ederek şiir sayısını 10'a çıkarmıştır.

Hikmet İLAYDIN³⁶, Ömer Asım Aksoy Armağanı'nda yayımladığı makalesinde Dehhânî'nin III. Alâeddin Keykubad değil, I. Alâeddin Keykubat (saltanatı 1220-1237) yaşadığını iddia ederek onun hayatını 13. yüzyılın ilk yarısına kadar çeker. Fuat Köprülü'nün tanıttığı 1 kaside ve 6 gazeline yer vermiştir ancak Mevdut MANSUROĞLU'nun ilave ettiği 3 gazelden birinin Resmî'ye, diğer iki gazelin şiirlerinde mahlas kullanmayan Kemalpaşazâde'ye ait olduğunu belirlemiştir.(İlaydın, 1978)

Ersen Ersoy ve Ümran Ay³⁷, Dehhânî'nin Dîvânî'nı yayımlamışlardır ve Dîvân'ın mürettep olmadığını belirtmektedirler.

1.2.17. EDVİYE-İ MÜFREDE

Edviye-i Müfrede, İshak bin Murad tarafından 1390 yılında Türkçe olarak yazılan bir tıp kitabıdır. Eserin bilinen nüshaları şunlardır:

1.Paris Nüshası – Bibliotheque Nationale A. F. 170

2.Malatya Genel Kütüphanesi 1196-1

3.Haraççioğlu Kitaplığı No. 1134

4.Topkapı Kitaplığı – Revan Kısmı – No. 1693

5.Millet Kütüphanesi – Tıp Yazmaları – No. 109

6.Gotha Nüshası – Pertsch kataloğu” (Canpolat & Önler, 2007)

³⁴ Mehmet Fuat Köprülü, "Selçukiler Devrinde Anadolu Şairleri: Hoca Dehhânî", Hayat, C 1, Ankara 1926, s. 4-5.

³⁵ Mevdut Mansuroğlu, *Dehhânî ve Manzumeleri (XIII. Asır)*, İstanbul Üniversitesi edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1947.

³⁶ Hikmet İlaydın, "Dehhânî'nin Şiirleri", Ömer Asım Aksoy Armağanı, TDK, Ankara 1978, s. 138.

³⁷ Ersen Ersoy; Ümran Ay, *Hoca Dehhânî Dîvânî*, TÜBA, Ankara 2017.

Edviye-i Müfrede üzerine Mustafa CANPOLAT ve Zafer ÖNLER³⁸ bir çalışma yayımlamışlardır ve eserin Eski Anadolu Türkçesi eserlerinin dilinden farklı özelliklere sahip olmadığını belirtmişlerdir.(Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007)

1.2.18. EŞREFOĞLU RÛMÎ DÎVÂNİ

Eşrefoğlu Rumi'nin Dîvân'ı, manzum halindeki tek eseridir. Eserde toplam iki yüz yirmi şiir bulunmaktadır. Gazel, mesnevi, koşma ve kıt'a nazım biçimlerinden meydana gelen şiirler, hece ve aruz vezniyle yazılmıştır. Mustafa GÜNEŞ³⁹, Dîvân üzerine bir doktora çalışması hazırlamıştır.

1.2.19. FAKR-NÂME

Fakr-nâme, Âşık Paşa tarafında kaleme alınmış 161 beyitlik kısa bir mesnevidir. Aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” kalıbıyla yazılmış tasavvufî bir eserdir. Eserde “alçakgönüllülük” Allah tarafında türlü renklerle süslenmiş Fakr adında bir kuş olarak temsil edilmiştir. Eserin telif tarihi bilinmemektedir. Yazarın 1333'te öldüğü bilindiğine göre bu mesnevi Eski Anadolu Türkçesi dönemi eserleri arasındadır.

Eserin bilinen nüshaları şunlardır:

“1.Roma - Biblioteca Casanatense Turca – Nu. 2054

2.Manisa – Muradiye Kütüphanesi – Nu. 1153” (Levent, 1953)

Fakr-nâme üzerine Agâh Sırrı LEVENT⁴⁰ bir makale yayımlamıştır ve bu makalede eserin dil incelemesini yaparak Fakr-nâme ile birlikte Vâsıf-ı Hal adlı eseri de yayımlamıştır.

1.2.20. GARİB-NÂME

Âşık Paşa tarafından kaleme alınan eser, yaklaşık olarak 10500 beyitlik mesnevidir. 10 bölüm halinde yazılmıştır ve beyit sayısı her nüshada farklılık

³⁸ Mustafa Canpolat; Zafer Önler, *İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede (Metin-Sözlük)*, TDK, Ankara 2007.

³⁹ Mustafa Güneş, “*Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı (Doktora Tezi)*”, İnönü Üniversitesi, Malatya 1994.

⁴⁰ Agâh Sırrı Levent, “*Âşık Paşa'nın Bilinmeyen İki Mesnevisi: Fakr-nâme ve Vâsıf-ı Hal*”, TDAY-Belleten, Ankara 1953, s. 205-253.

gösterir. “Fâ’ilâtün Fâ’ilâtün Fâ’ilün” aruz vezniyle oluşturulan eser tamamen telif ve orijinaldir. 1330 yılında tamamlanmış ve konu olarak Allah’a ulaşmanın yolları işlendiğinden dolayı tasavvufi bir kaynaktır.

Garib-nâme’nin tespit edilen en eski nüshası Samsun İl Halk Kütüphanesi’ndeki 829 numaralı bölümde bulunmaktadır ancak bu nüsha oldukça eksiktir. En eski ve tam olan nüsha ise Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi 320 numaralı katalogdadır.

Garib-nâme tam olarak ilk önce Bedri NOYAN⁴¹ tarafından yayımlanmıştır ve bu çalışmasında Ankara nüshasını esas almıştır.

Kemal YAVUZ,⁴² eserin bir nüshasını esas alarak tenkitli metin çalışmasını hazırlamıştır.

Eser üzerine Zeki KAYMAZ’ın⁴³ bir doktora çalışması bulunmaktadır.

1.2.21. GAZAVÂT-I SULTÂN MURÂD B. MEHEMMED HÂN

1443 – 1444 yılları arasındaki İzladi ve Varna savaşlarını anlatan bu anonim gazavat-name, birbirine bağlanmış iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Eser bu dönem arasındaki olayları sade bir Türkçe ile anlattığından dolayı zengin bir dil malzemesine sahiptir. Bu eser üzerine Halil İNALCIK ve Mevlud OĞUZ⁴⁴ eserin neşrini yapmışlardır.

1.2.22. HAR-NÂME

Şeyhî tarafından kaleme alınan Har-nâme, 126 beyitlik küçük bir mesnevidir. Eserde, mesnevi nazım şeklinin yapısına uygun olarak tevhit, naat, padişah methiyesi, sebep-i telif, asıl hikâye ve dua bölümleri bulunmaktadır. Konu olarak yük taşımaktan usanmış bir eşeğin besili öküzlere özenmesi sonucunda kuyruğuyla birlikte kulağını kaybetmesi anlatılır. Nüktedan bir üslup kullanılan eserde aruzun “Fe’ ilâtün Mefâ’ ilün Fe’ ilün” kalıbı kullanılmıştır.

Faruk Kadri TİMURTAŞ⁴⁵ eser üzerine bir makale yayımlamıştır ve bu makalesinde eserin metniyle birlikte dil özelliklerini de vermiştir.

⁴¹ Bedri Noyan, *Aşık Paşa-yı Veli: Garibnâme*, Ardi. Yayınları, Ankara 1998.

⁴² Kemal Yavuz, *Aşık Paşa: Garib-nâme*, 4 C, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

⁴³ Zeki Kaymaz, *Aşık Paşa ve Garib-nâme (İnceleme-Metin-Sözlük) (İnönü Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Malatya 1989.

⁴⁴ Halil İnalçık&Mevlud Oğuz, *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemed Han: İzladi ve Varna Savaşları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989.

⁴⁵ Faruk Kadri Timurtaş, *Harnâme*, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, c. 3, İstanbul 1949, s. 369-387.

1.2.23. HİKÂYE

Âşık Paşa'nın "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" aruz kalıbıyla yazılan kısa mesnevilerindedir. 59 beyit tutarındaki eserde zeki olmayan şahısların kendilerini zekiymiş gibi göstermeleri alaylı bir üslupla anlatılmıştır.

Hikâye, Agâh Sırrı LEVENT⁴⁶ tarafından yayımlanmıştır.

1.2.24. HURŞİD-NÂME

Şeyhoğlu Mustafa tarafından 1387'de yazılan Hurşid-nâme 7903 beyitlik telif bir mesnevidir. Konu olarak birbirini görmeden âşık olan Mağrip padişahının oğlu Feraşâd ile Acem Şahı Siyavuş'un kızı Hurşid'in geçirdikleri maceralar ve sonunda kavuşmaları anlatılmaktadır. Eserdeki kişiler İslami bir kimliğe sahiptir ve eserde ara ara kişilerinden ağzından söylenen gazellere yer verilmiştir.

Eser Hüseyin AYAN⁴⁷ tarafından yayımlanmıştır.

1.2.25. KADI BURHÂNEDDİN DÎVÂNİ

14. yüzyılın ikinci yarısında yaşayan Kadı Burhâneddin'in asıl adı Ahmet'tir. 1345 tarihinde doğmuş ve kadılık, vezirlik, şairlik ile birlikte hükümdarlık yapmıştır. Ailesi Oğuz asıllıdır ve annesi öldükten sonra babası Kayseri kadısı Şemsettin Muhammet tarafından büyütülmüştür.

Kadı Burhaneddin Dîvânî'nin 1393-1394 yıllarında istinsah edilen tek nüshası "British Library'de Or. 4126" numaralı katalogda bulunmaktadır. Klâsik divan tertibine uygun olmayan eserde 1268 tam gazel, 45 yarım bırakılmış gazel, 3 beyit, 20 rubaî, 116 tuyuğ mevcuttur. Kadı Burhâneddin, şiirlerinde mahlasını kullanmamıştır.

Muharrem ERGİN,⁴⁸ eserin çeviri yazısını yapmıştır.

Hanefi YONTAR,⁴⁹ hazırladığı doktora tezinde Dîvân'ın tahlil çalışmasını yapmıştır.

⁴⁶ Agâh Sırrı Levent, "Âşık Paşa'nın Bilinmeye İki Risalesi Daha: Hikâye ve Kimyâ Risâlesi", TDAY-Belleten, Ankara 1953, s. 265-276.

⁴⁷ Hüseyin Ayan, *Şeyhoğlu Mustafa: Hurşid-nâme (Hurşid ü Feraşad) (İnceleme-Metin-Sözlük-Konu Dizini)*, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1979.

⁴⁸ Muharrem Ergin, *Kadı Burhaneddin Divanı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1980.

1.2.26. KENZÜ'L-KÜBERÂ VE MEHEKKÜ'L-ULEMÂ

Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ, Şeyhoğlu Mustafa tarafından 1400-1401 yıllarında yazılmıştır. Paşa Ağa bin Hoca Paşa adına kaleme alınan eser, siyaset ahlakına dair konuları barındırmaktadır. Yazar Osmanlı ve Germiyan saraylarındaki deneyimlerini aktarmış ve bu alanda yazılan başka eserlerden de yararlanmışır.

Eserin tek nüshası Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi'ndedir.

Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ'nın neşrini Kemal YAVUZ⁵⁰ yapmıştır.

1.2.27. KERÂMÂT-I AHİ EVRAN

Kerâmât-ı Ahi Evran, Gülşehri tarafından kaleme alınmış Türkçe küçük bir mesnevidir. Aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilât” kalıbıyla yazılmışır ve 167 beyit tutarındadır. Ahi Evran'ın ölümü üzere kaleme alınan eserde onun hayatına ait bazı bilgiler, kerametleri, karakter özellikleri ve ahiliğin kuralları bulunmaktadır. Klasik mesnevi düzenine uygun olarak yazılmışır.

Ahmet KARTAL⁵¹ hazırlamış olduğu makalesinde eserin metnini düzeltmelerle birlikte yayımlamıştır.

1.2.28. KİTÂB-I DEDE KORKUT

“Kitâb-ı Dedem Korkut âlâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzân” başlığını taşıyan Dede Korkut hikâyelerinin telif tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Nazım ve nesir iç içe olan eser, destandan halk hikâyeciliğine geçişin önemli bir ürünüdür. Türk kavimlerinin Anadolu, Azerbaycan ve Kafkasya bölgelerindeki yerleşme, yurt kurma çabalarını ve akınlarını konu alır.

Oğuzların hikâyelerinin destanî bir üslupla anlatıldığı kitapta on iki hikâyeye ve bir mukaddime bulunmaktadır. Kitabın iki nüshası vardır. “Kitâb-ı Dedem Korkut âlâ Lisân-ı Tâife-i Oğuzân” adını taşıyan Dresden nüshası, 1815'te F. von Diez tarafından “Dresden Kraliyet Kütüphanesi'nde, Fleischer Külliyyatı'nda, 86 numaralı

⁴⁹ Hanefi Yontar, *Kadı Burhâneddin Dîvânı'nın Tahlili (Trakya Üniversitesi, Doktora Tezi)*, Edirne 1995.

⁵⁰ Kemal Yavuz, *Şeyhoğlu:Kenzü'l-Küberâ Ve Mehekkü'l-Ulemâ*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1991.

⁵¹ Ahmet Kartal, “*Kerâmât-ı Ahi Evran Mesnevisi Üzerine Notlar*”, Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, İstanbul 2009.

katalog”da tespit edilmiştir. Vatikan nüshası ise İtalyan Türkologu Ettore Rossi tarafından “Vatikan Kütüphanesi”nde, 102 numaralı katalog”da tespit edilmiştir.

Eser, Türkçeye ilk olarak Kilisli Muallim Rifat BİLGE⁵² tarafından kazandırılmıştır.

Orhan Şaik GÖKYAY,⁵³ eser üzerine hazırladığı çalışmasında Dede Korkut hikâyelerinin 14. yüzyılın sonu ya da 15. yüzyılda yazıya geçirilmiş olabileceğini belirtmektedir. Yazıldığı coğrafya olarak ise Akkoyunlular sahasını işaret etmektedir.(Gökyay, 2000)

Muharrem ERGİN,⁵⁴ ise çalışmasında Dede Korkut hikâyelerinin Oğuz destanları olduğunu ve Dede Korkut’un da Oğuz boyuna mensup bir kişi olduğunu ifade etmektedir. (Ergin, 2009)

1.2.29. KİTÂBU EVSÂF-I MESÂCİDİ’Ş-ŞERİFE

Ahmed Fakih tarafından aruzun “Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün” kalıbıyla yazılan Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi’ş-Şerîfe, 339 beyitlik bir mesnevidir. İçinde hece ölçüsüyle yazılmış dörtlükler de bulunmaktadır. Gezi yazısı niteliğindeki eserin dili açık ve sadedir. Şair, bu mesneviyi hac ziyareti esnasında gördüğü Şam, Kudüs, Mekke, Medine gibi mübarek yerleri anlatmak gayesiyle yazmıştır.

Eserin bilinen tek nüshası Biritish Museum’da bulunmaktadır. Bu nüsha, Hasibe MAZIOĞLU⁵⁵ tarafından, 1974 yılında yayımlanmıştır.

1.2.30. HİKÂYET-i KIZ U CÜHÛD (KIZ DESTÂNI)

Kız Destânı (Hikâyet-i Kız u Cühûd), Yusuf-ı Meddah tarafından mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınmıştır. Yaklaşık olarak 200 beyit tutarında olan eserde Hz. Muhammed’in mucizesi üzerine kurulmuş bir hikâye aktarılmaktadır.

Metnin yazma nüshaları şunlardır:

“1. Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Y. 520

2. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, 4339”
(Ersoylu, 1996)

⁵² Kilisli Muallim Rifat, *Kitâb-ı Dede Korkud âlâ Lisan-ı Taiife-i Oğuzan*, Âsâr-ı İslamiyye ve Milliye Tedkik Encümeni Neşriyatı, İstanbul 1916.

⁵³ Orhan Şaik Gökyay, *Dedem Korkudun Kitabı*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2000.

⁵⁴ Muharrem Ergin, *Dede Korkut Kitabı I (Giriş-Metin-Tıpkıbasım)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

⁵⁵ Hasibe Mazioğlu, *Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi’ş-Şerîfe*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1974.

Eser, Halil ERSOYLU⁵⁶ tarafından neşredilmiştir.

1.2.31. MECMÛ'ATÜ'N-NEZÂ'İR

Derleyeni belli ilk Türkçe nazire mecmuası olan Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, Ömer bin Mezîd tarafından kaleme alınmıştır. Telif tarihi yaklaşık olarak 1437'dir. Eserde bulunan şiirler kafiyesine göre düzenlenmiştir.

Eserin bilinen üç nüshası şunlardır:

“1. Londra, Oxford, School of Oriental and African Studies Library, 27, 689

2. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi, Yz A 101 (752)

3. Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y 722” (Canpolat, 1982)

Mecmuayı ilk tanıtan Sadettin Nüzhet ERGUN⁵⁷ olmuştur. Mustafa CANPOLAT⁵⁸, eserin neşrini yapmıştır.

1.2.32. MENÂKİBÜ'L- KUDSİYYE

Elvan Çelebi tarafından aruzun “Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün” kalıbıyla yazılan Menâkibü'l-Kudsiyye 2081 beyitlik mesnevidir. Yaklaşık olarak 1358/1359 yıllarında telif edilmiştir. Konu olarak Dede Garkın ve Baba İlyas'ın menkıbeleri, bunların halifelerinin Anadolu'da hakikati gösterme çabaları anlatılmaktadır. Tasavvufi nitelikte olan eserin tek nüshası “Konya, Mevlana Müzesi Kütüphanesi, 437 numaralı katalog”da Necati ELGİN tarafından 1957'de bulunmuştur.

Eser üzerine Ümit TOKATLI⁵⁹ bir doktora çalışması hazırlamıştır.

İsmail ERÜNSAL ve Ahmet Yaşar OCAK'ın⁶⁰ Menâkibü'l-Kudsiyye üzerine hazırladıkları çalışması yayımlanmıştır.

⁵⁶ Halil Ersoylu, *Kız Destanı (Hikâyet-i Kız u Cühûd)*, TDK Yayınları, Ankara 1996.

⁵⁷ Sadettin Nüzhet Ergun, “*Hasan Oğlu ve Yeni Bir Gazeli*”, Milli Mecmua, C. IX, 1928.

⁵⁸ Mustafa Canpolat, *Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1982.

⁵⁹ Ümit Tokatlı, *Elvan Çelebi'nin Menâkib-nâme'si (Metin-İndeks-Gramer)*, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doktora Tezi), İstanbul 1984.

⁶⁰ İsmail Erünsal&Ahmet Yaşar Ocak, *Menâkibu'l-Kudsiyye fî Menâsibi'l-Ünsiyye*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

1.2.33. MEVLÂNÂ'DA TÜRKÇE BEYİTLER VE İBARELER

Mutasavvıf bir şair olan Mevlana 13. yüzyılda Konya'da yaşamıştır. Onun Türkçe ve Türkçe-Farsça karışık beyitleri 1934 yılında M. Şerafeddin YALTKAYA⁶¹ tarafından bir makale olarak yayımlanmıştır. Mecdut MANSUROĞLU⁶², yayımlanmış olduğu makalesinde ise Mevlana'nın Dîvânı'nda ve diğer eserlerinde bulunan Türkçe beyit ve ibareleri düzeltmelerle birlikte tespit etmiştir.

1.2.34. MİRÂC-NÂME

545 beyit uzunluğundaki bu mesnevi Şeyyad Hamza tarafından kaleme alınmıştır. Konu olarak Mirac hadisesi sade ve yalın bir üslupla anlatılmıştır. Aruzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" vezniyle kaleme alınan metnin bilinen tek nüshası Ankara, Milli Kütüphanesi, Yz A 3772 numaralı mecmuada bulunmaktadır.

Eser üzerinde Gülten Fezel GÜZELİŞİK⁶³ yüksek lisans tezi hazırlamıştır ve çalışmasında 14. yüzyılın halk Türkçesiyle yazılmış olabileceğini ifade etmektedir. (Fezel-Güzelişik, 1996)

1.2.35. MÜNEBBİHÜ'R-RÂKİDİN

Musa bin Hacı Hüseyin El-İzniki tarafından kaleme alınan Münebbihü'r-Râkidin, tasavvuf ve ahlaka dair konuları içermektedir. Sade bir Türkçe ile yazılmıştır.

Eser, Paşa YAVUZARSLAN⁶⁴ tarafından neşredilmiştir.

1.2.36. MÜNTEHÂB-I ŞİFÂ

Müntehâb-ı Şifâ, Celalüddin Hızır Hacı Paşa tarafından yazılmış ve Anadolu'daki ilk Türkçe tıp kitaplarından biridir. Müellifin, Şifa'ü'l-eskâm adlı eserinin aynı plandaki Türkçe bir özeti niteliğindedir.

Zafer ÖNLER⁶⁵ iki cilt halinde eserin neşrini ve sözlük çalışmasını yayımlamıştır.

⁶¹ M. Şerafeddin Yaltkaya, *Mevlana'da Türkçe Beyitler ve Türkçe Şiirler*, Remzi Kitaphanesi, İstanbul 1934.

⁶² Mecdut Mansuroğlu, "*Mevlana Celaleddin Rumi'de Türkçe Beyit ve İbareler*", TDAY-Belleten, Ankara 1954.

⁶³ Gülten Fezel Güzelişik, *Şeyyad Hamza: Mi'râc-nâme*, (Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1996.

⁶⁴ Paşa Yavuzarslan, *Münebbihü'r-Râkidin (Uyurları Uyandırucu)*, TDK Yayınları, Ankara 2002.

1.2.37. MÜRŞİD

Muhammed bin Mahmud-ı Şirvani'nin 1438 yılında tamamladığı göz hastalıklarından bahseden kitabıdır. Konu olarak gözün anatomisi ve fizyolojisi, göz hastalıkları, bunların belirti ve tedavileri, göz hastalıklarında kullanılan ilaçlar ele alınmıştır.

İki nüshası tespit edilen Mürşid üzerine Necdet OKUMUŞ⁶⁶ doktora çalışması hazırlamış, daha sonra bu çalışmayı Ali Haydar BAYAT⁶⁷ ile birlikte neşretmiştir.

1.2.38. NESİMÎ DÎVÂNİ

Seyyid (İmameddin) Nesimi'nin 14. yüzyılda kaleme aldığı eserlerinden birisi de Türkçe Dîvânî'dir. Şairin dillerden dillere dolaşan en meşhur şiirleri bu Dîvân'ın içerisinde bulunmaktadır.

Hüseyin Ayan⁶⁸ eser üzerine tenkitli ve karşılaştırmalı bir çalışma yayımlamıştır. Bu çalışmada Nesîmî'ye ait 3 mesnevi, 457 gazel, 4 müstezad, 1 murabba, 3 terci-bend, 315 tuyug ve 4 beyit bulunmaktadır.

1.2.39. RİSÂLETÜ'N-NUSHİYYE

Risâletü'n-Nushiyye, Yunus Emre tarafından mesnevi kaleme alınmış tasavvufî nasihatname niteliğinde bir mesnevidir. Aruzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbıyla yazılan 13 beyitlik girişinden sonra mensur bir bölüm gelmektedir. Daha sonrasında ise aruzun "Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün" kalıbıyla yazılan ve 563 beyitten oluşan asıl bölüm bulunmaktadır.

Eser, Abdülbaki GÖLPINARLI⁶⁹ tarafından Latin harfleriyle yayımlamıştır.

Vasfi BABACAN⁷⁰, eserin yüksek lisans çalışmasını hazırlamıştır.

⁶⁵ Zafer Önler, *Müntehâb-ı Şifâ II (Sözlük)*, Simurg Yayınevi, İstanbul 1999.

⁶⁶ Necdet Okumuş, *Muhammed b. Mahmud Şirvani'nin Göz Hastalıklarına Ait Mürşid Adlı Eseri*, (Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi), İzmir 1998.

⁶⁷ Necdet Okumuş&Ali Haydar Bayat, *Muhammed bin Mahmud Şirvani: Mürşid*, AKM Yayınları, Ankara 2004.

⁶⁸ Hüseyin Ayan, *Nesîmî: Hayatı-Edebi Kişiliği-Eserleri ve Türkçe Divanı'nın Tenkitli Metni*, TDK Yayınları, 2014.

⁶⁹ Abdülbaki Gölpınarlı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Derin Yayınları, İstanbul 2010.

⁷⁰ Vasfi Babacan, *Yunus Emre'nin Risâletün Nushiyye'si ve Dîvânı (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)* (Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), Antalya 2013.

Mustafa TATÇI⁷¹, ise Yunus Emre'nin Ris'aletü'n-Nushiyye'sini ve Dîvânı'nı tek bir çalışma etrafında yayımlamıştır.

1.2.40. SULTAN VELED'İN TÜRKÇE MANZUMELERİ

Mevlâna'nın oğlu Sultan Veled, 13. yüzyılda Anadolu'da yaşamış, meşhur bir mutasavvıf ve şairdir. Şairin İbtidâ-nâme, Rebab-nâme ve Dîvânı'nda bulunan 367 beyitlik Türkçe manzumeleri Mecdut MANSUROĞLU⁷² tarafından yayımlanmıştır.

1.2.41. SULTÂNİYE

Korucuyu hekimliğe dair bilgiler içeren Sultaniye, Muhammed b. Mahmud Şirvânî tarafından kaleme alınmıştır. Bunun yanında yeme, içme, giyim kuşam gibi çeşitli konulara yer vermesi bakımından dönemin zihniyetine ışık tutmaktadır. On dört bab ve çeşitli bölümlerden meydana gelen Türkçe bir eserdir. Dönemin Osmanlı hükümdarı Çelebi Mehmet'e sunulmuştur.

Sultaniye üzerine Ferhat KURBAN⁷³ yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Çalışmasında eserin 1421-1451 yılları arasında yazılmış olması gerektiğini belirtmektedir.(Kurban, 1990)

1.2.42. ŞEMSİYYE

Astronomi ilmi üzerine yazılan ilk Türkçe mesnevi olan Şemsiyye, 1408-1409 yıllarında İskender bin Hacı Paşa'ya sunulmuştur. Aruzun "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır ve on iki bölümden oluşmaktadır. Mesnevi'nin 3980 beyit tutarındaki nüshası Kütahya'da, Vahit Paşa Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Sibel SEVİNÇ,⁷⁴ eser üzerine yüksek lisans tezi hazırlamıştır ve eserin Eski Anadolu Türkçesi'nin karakteristik özelliklerini taşıdığını ifa etmektedir.(Sevinç, 1999)

⁷¹ Mustafa Tatçı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2005.

⁷² Mecdut Mansuroğlu, *Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri*, İstanbul Üniversitesi-Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1958.

⁷³ Ferhat Kurban, *Şirvani Mahmud: Sultaniye (Giriş-Metin-Sözlük) (Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul 1990.

⁷⁴ Sibel Sevinç, *Yazıcı Salih'in Melhame'si (Kitâbü'ş-Şemsiyye)*, (Cumhuriyet Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), Sivas 1999.

1.2.43. ŞEYHÎ DÎVÂNİ

Şeyhî'nin Dîvânı'nda 15 kaside, 2 terhib-bend, 4 terci-bend, 2 müstezad, 1 mesnevi, 202 gazel bulunmaktadır.

Ali Nihat TARLAN⁷⁵, eseri çeşitli yönlerden ele alarak incelemiştir.

Halil BİLTEKİN⁷⁶, eserin tenkitli metnini de kapsayan doktora çalışmasını yapmıştır. Şeyhi'nin 14. yüzyılın sonu ile 15. yüzyılın başında yaşadığını ve eserin dil özelliklerinin Eski Anadolu Türkçesi doğrultusunda olduğunu savunmaktadır.(Biltekin, 2003)

1.2.44. ŞEYYAD HAMZA'NIN ŞİİRLERİ

Şeyyad Hamza'nın farklı mecmualarda olmak üzere 15 müstakil şiiri mevcuttur.

Bu şiirlerden altı tanesini Saadettin BULUÇ⁷⁷, dört tanesini Mecdut MANSUROĞLU⁷⁸, iki tanesini Necmettin Halil ONAN⁷⁹ ve bir tanesini Milan ADAMOVİC⁸⁰ yayımlamıştır.

1.2.45. TÂC-I EDEB

Ali bin Hüseyin tarafından Türkçe olarak yazılan mensur bir eserdir. Eserde eğitim, çocuk eğitimi, âdâb-ı muaşeret, dini bilgiler, dönemin zihniyeti ve sosyal değerleri üzerinde durulmuştur.

Ahmet AKPINAR⁸¹, Tâc-ı Edeb üzerine yüksek lisans tezi hazırlamıştır ve bu çalışmasında eserin yazılış tarihi olarak İstanbul'un fethi de olan 1453 yılını işaret etmektedir.(Akpınar, 2010)

⁷⁵ Ali Nihat Tarlan, *Şeyhi Divanı'nı Tetkik*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

⁷⁶ Halil Biltekin, *Şeyhî Dîvânı (İnceleme-Tenkitle Metin-Dizin) (Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi)*, Ankara 2003.

⁷⁷ Saadettin Buluç, "*Şeyyad Hamza'nın Beş Manzumesi*", Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul 1956.

⁷⁸ Mecdut Mansuroğlu, *Şeyyad Hamza'ya Ait Üç Manzume (XIII. Asır)*, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, İstanbul 1946.

⁷⁹ Necmettin Halil Onan, "*Şeyyad Hamza'nın İki Yeni Gazeli Dolayısıyla*", Ankara Üniversitesi DTCF Dergisi, Ankara 1949.

⁸⁰ Milan Adamovic, "*Şeyyad Hamza'nın Yeni Bir Şiiri*", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Kütahya 2006.

⁸¹ Ahmet Akpınar, *Ali b. Hüseyin Amasi: Kitâb-ı Tâcu'l-Edeb (Giriş-Metin-İnceleme-Gramatikal Dizin) (Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi)*, Tokat 2010.

1.2.46. TERVÎHÜ'L-ERVÂH

Tervihü'l-Ervâh, Ahmedî tarafından mesnevi nazım biçimiyle ve aruzun “Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün” kalıbıyla yazılmıştır. Tıpla ilgili bilgiler içeren eserde sade bir dil kullanılmıştır. 1403-1410 yılları arasında Emir Süleyman'a sunulmuştur.

Tervihü'l-Ervâh üzerinde Şehsüvaroğlu⁸² ayrıntılı bir araştırma ve inceleme yapmıştır.

Osman ÖZER⁸³ ise eser üzerine doktora çalışması hazırlamıştır.

1.2.47. TUHFE-İ MURÂDÎ

II. Murat devri hekimlerinden Muhammed Şirvânî'nin tıpla ilgili eseridir. Şirvânî'nin 1430'da II Murat'a sunduğu “Cevhernâme” isimli eserinin genişletilmiş biçimidir. Değerli taşlar, kuvvetlendirici ilaçlar ve itriyata dair bilgiler bulunmaktadır.

Mustafa ARGUNŞAH⁸⁴ eser üzerine doktora tezi hazırlamıştır.

1.2.48. VASF-I HÂL

Âşık Paşa'nın aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” kalıbıyla yazılmış küçük bir mesnevisidir. Tasavvufî konuları ele alan VASF-ı Hâl, Fakr-nâme ile aynı yazma nüshalarda bulunmaktadır. Dünyanın geçmiş, şimdiki durum ve gelecek olmak üzere üç evresi olduğunu ve insanın “şimdiki durum” a çok değer verip ‘Hakk’a şükretmesi gerektiğinden bahseder.

VASF-ı Hâl, Agâh Sırrı LEVENT⁸⁵ tarafından Fakr-nâme ile birlikte yayımlanmıştır.

1.2.49. VEFÂT-I HAZRET-i MUHAMMED

Hz. Muhammed'in vefatını konu alan bu mesnevi Şeyyad Hamza tarafından yazılmıştır. Aruzun “Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün” kalıbıyla yazılan bu manzume, 483

⁸² Bedii N. Şehsüvaroğlu, *Şair ve Hekim Ahmedî*, Akün Matbaası, İstanbul 1954.

⁸³ Osman Özer, Ahmedî: *Tervihü'l-Ervah (Giriş-İnceleme-Metin)*, (Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), Elazığ 1995.

⁸⁴ Mustafa Argunşah, *Muhammed bin Mahmud Şirvani (İnceleme-Metin-Dizin)*, (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi), İstanbul 1989.

⁸⁵ Agâh Sırrı Levent, ‘‘Âşık Paşa'nın Bilinmeyen İki Mesnevisi: Fakr-nâme ve VASF-ı Hal’’, TDAY-Belleten, Ankara 1953, s. 205-253.

beyit tutarındadır. Eserin bilinen tek nüshası “Milli Kütüphane, Yz A 3772” numaralı bölümde bulunmaktadır.

Vefât-ı Hazret-i Muhammed üzerine Fatma Turhal GÜLER⁸⁶ bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Eserin, 14. yüzyıl halk Türkçesi ile yazılmış olduğunu belirtmektedir. (Turhal Güner, 1996)

1.2.50. YADİGÂR-I İBN-İ ŞERİF

Tıp metinlerine ait en meşhur eserlerden biri Yedigâr-ı İbn-i Şerif'tir. İbni Şerif'e ait olan eserin yazılış amacı halkın faydalanmasıdır. Eserde iki ana konu üzerine ehemmiyetle durulmaktadır. Bunlardan birincisi ‘sağlı korumak’ için yerine getirilmesi gerekenler iken ikincisi de ‘hastalık ve tedavi yöntemleri’dir. Paki Küçük⁸⁷, hazırlamış olduğu doktora tezinde bu eserin dizinini yayımlamıştır.

1.2.51. YEMEK KİTABI

Muhammed Şirvânî tarafından kaleme alınan eserin adı ve telif tarihi belli değildir. Bilinen tek nüshası “Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Yazmaları, Müteferrik 143” numaralı katalogda bulunmaktadır. Bu nüshada birtakım eksiklikler mevcuttur.

Eser, Mustafa ARGUNŞAH ve Müjgan ÇAKIR⁸⁸ tarafından yayımlanmıştır.

1.2.52. YUNUS EMRE DÎVÂNİ

Yunus Emre Anadolu’da gelişen Türk dilinin en güçlü temsilcilerinden biridir. Şairin edebiyat dünyasında dikkatleri üzerine çekmesini ve halkın arasında meşhur olmasını sağlayan en önemli eseri ise Dîvânı’dır. Bu eser hem yazma metinlerden hem de sözlü kültürden aktarılacak bugüne ulaşan şiirlerin toplanması münasebetiyle vücuda getirilmiştir. Araştırmacılara göre kendi tarafından tertip edilmiş ya da o hayattayken istinsah edilmiş bir divanı yoktur. Bununla birlikte en eski yazmalar da Yunus Emre’nin ölümünden sonra düzenlenmiştir.

Mustafa TATÇI⁸⁹, Yunus Emre’nin Ris’aletü’n-Nushiyye’sini ve Dîvânı’nı tek bir çalışma etrafında yayımlamıştır. Mustafa Tatçı’ya göre ise Dîvân daha Yunus

⁸⁶ Fatma Turhal Güler, *Vefât-ı Hazret-i Muhammed Aleyhi's-selâm (Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul 1996.

⁸⁷ Paki Küçük, *Yedigâr-ı İbn-i Şerif: Dizin (Doktora Tezi)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 1994.

⁸⁸ Mustafa Argunşah&Müjgan Çakır, *15. Yüzyıl Osmanlı Mutfağı: Muhammed b. Mahmud Şirvani*, Gökkuşbu Yayinevi, İstanbul 2018.

Emre hayattayken tanınmıştır. Dîvân'ın, Risâletü'n-Nushiyye ile birlikte aynı tarihte, 1307'de, bitmiş kabul edilebileceğini belirtmektedir. (Tatçı, 2005)

Eser, Abdülbaki GÖLPINARLI⁹⁰ tarafından Latin harfleriyle yayımlanmıştır.

Vasfî BABACAN⁹¹, eserin yüksek lisans çalışmasını hazırlamıştır.

Mustafa TATÇI⁹², ise Yunus Emre'nin Ris'âletü'n-Nushiyye'sini ve Dîvânı'nı tek bir çalışma olarak yayımlamıştır.

⁸⁹ Mustafa Tatçı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2005.

⁹⁰ Abdülbaki Gölpınarlı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Derin Yayınları, İstanbul 2010.

⁹¹ Vasfî Babacan, *Yunus Emre'nin Risâletün Nushiyye'si ve Dîvânı (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)* (Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi), Antalya 2013.

⁹² Mustafa Tatçı, *Yunus Emre: Dîvân ve Risâletü'n-Nushiyye*, Bayrak Matbaası, İstanbul 2005.

2. BÖLÜM

2.1. AD BİLİMİ (ONOMASTİK) NEDİR?

Ad bilimi (onomastik), dil biliminin önemli bir koludur ve özel adları fonetik, morfoloji, etimoloji ve semantik gibi alanlardan yararlanarak çeşitli açılardan inceler. Bununla birlikte özel adların kökenlerini, anlamlarını, tarihî süreç içindeki değişimlerini araştırarak ait olduğu dilin kültür hazinesini ortaya çıkarmayı hedefler.

Ad bilimi ile ilgili çeşitli araştırmacılar tarafından yapılan tanımlamalar ve açıklamalar şöyledir:

“Göstergenin, gösterilen ya da kavramdan yola çıkarak anlatımı, gösterilenin bağlandığı göstereni inceleyen dil bilim alanıdır. Ad bilimi dilbilgisinde ad denilen sözcük türünü, özellikle de özel adları inceleme alanına alır. Bu çerçevede, yer adlarını, kişi adlarını ve bu adların verilişindeki etken ve eğilimleri, coğrafya adlarını inceler. Bu nedenle, anlambilim ve kökenbilimle ortak çalışmalar yürütür. İnceleme sonuçlarının kültür tarihine önemli katkıları vardır.” (Toklu, 2003, s. 113)

“Adbilgisi, has isimleri, göbekadlarını, soyadlarını, unvanları ve nihayet yeradlarını tetkik eder ve etimolojinin bir kolu sayılır.” (Üçok, 2004, s. 186)

“Gösterilen ya da kavramdan yola çıkarak anlatımı, gösterilenin bağlandığı gösterenleri inceleyen anlambilimsel araştırma. Ad bilimi, kavrambilimin yaklaşımına karşıt bir yoldan anlam olgularını ele alır.” (Vardar, 2007, s. 12)

“1.Özel adların kökenini ve tarihsel gelişimini inceleyen dal. 2.Dilbilgisinde adsıl sayılan öğeleri inceleyen dal; kavramdan hareket edilerek o kavramın dilde nasıl anlatım bulduğu ve anlatımda hangi etkenlerin rol oynadığını araştıran dal. Sözcükbilim ve anlambilim ile yakından ilgilidir.” (İmer, Kocaman, & Özsoy, 2011, s. 12)

“Onomastik, ad bilimi demektir. Her türlü özel ismi inceleyen ad bilimi, isimlerin orijinini de inceler. Ad bilimin en önemli alt başlığını toponomi yani yer adları bilimi oluşturur. Akarsu, göl, deniz adlarını inceleyen şubesine hidronomi ismi verilirken dağ adlarını inceleyen birimine oronomi denir.” (Demirci, 2013, s. 53)

“1.Ad bilimi: Eski devirlerde varlık ve adı ilişkisini; dilin söz ve deyim yapma yollarını, varlıkları adlandırma ilkelerini araştıran anlam bilgisi. 2.Özel ad bilimi: Dil birimlerinin özel ad kullanımları ile özel adların verilme geleneklerini araştırma çalışmalarının adı.” (Karaağaç, 2013, s. 42)

Ünlü dil bilimci Doğan AKSAN⁹³ dil biliminin alt kollarını açıkladığı eserinde ad bilimi ile ilgili daha geniş bilgilere yer vermiştir.

“1. Anlambilimle yakınlığı olan ancak yöntem bakımından ondan ayrılan ve sözcük-kavram ilişkisine önem veren bilim dalı. Bu daldaki çalışmalarda herhangi bir kavramdan (örneğin güzellik, balık, zaman) hareket edilerek bu kavramın herhangi bir dilde nasıl anlatım bulduğu ve anlatımda hangi etkenlerin rol oynadığı incelenir. Bu alana geniş ad bilimi adını verebiliriz. Çünkü ele alınan sözcükler genellikle dilbilgisinde ad sayılan öğelerdir ve bu bilimin bu türü doğrudan doğruya adlara yönelir.

2. Genellikle her dilde özel ad sayılan öğeler üzerinde duran ve özel adları köken bilgisi, tarihsel gelişme yönünden ve çeşitli dil ve kültür sorunları açısından inceleyen bilimdir. Yer adları üzerinde duran dalı (yeradibilim, toponymie ya da toponomastique) olduğu gibi; kişi adları, coğrafya adları üzerinde çalışan dalları da vardır. Örnek olarak nehir, ırmak, göl gibi su adları üzerinde duran hydronymie, dağ adlarını inceleyen horonymie dallarını gösterebiliriz. Bu alanın çeşitli sorunları lehçebilim ile geçişme halindedir.” (Aksan, 1977, s. 32)

Ad bilimi noktasında ilk müstakil eser Saim SAKAOĞLU⁹⁴ tarafından yayımlanmıştır ancak bu eser, ad biliminin terorisinden çok ad bilimi çerçevesinde yapılan çalışmaları kapsayan bibliyografyayı içermektedir. Kitabında Doğan AKSAN’ın tanım ve açıklamalarından da yararlanan SAKAOĞLU’nun ad bilimi konusundaki tanımı şu şekildedir:

“Ad bilimi; canlıların, nesnelere ve kavramların, kısacası çevremizde gördüğümüz ve algıladığımız her şeyin adıyla ilgilenen bilimin adıdır. Bu bilim dalını; dil bilimciler, sosyologlar, halk bilimciler, hukukçular, vb. kendi alanlarıyla ilgili yönlerini ele alarak inceler ve sonuçlandırır.” (Sakaoğlu, 2001, s. 9)

Buraya kadar yapılan açıklamalar ya dar planda ele alınmıştır ya da yeterli değildir. Ad bilimi konusunda oldukça kapsamlı bir eser yayımlayan İbrahim ŞAHİN⁹⁵ ise ad bilimini şöyle tanımlamaktadır:

“Her türlü özel adın ortaya çıkışı, tarih içindeki gelişimi, onun yapısı gibi konuları araştıran ve bunun sonucunda özel adların ortaya çıkış geleneğini tespit etmeyi hedefleyen bu dil bilim alanı; bir dilin linguistik birimlerini yapı ve anlam bakımından inceleyen leksikoloji ile gösteren ve gösterilen arasındaki ilişkiyi ele alan ve bu çerçevede sözcüklerin tarihçesini ve onların anlamalarında meydana

⁹³ Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dil bilim) I-II-III*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1977.

⁹⁴ Saim Sakaoğlu, *Türk Ad Bilimi I (Giriş)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2001.

⁹⁵ İbrahim Şahin, *Ad bilimi (Çerçeve, Terim, Yöntem ve Sınıflandırmalarıyla)*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2016.

gelen değişimleri inceleyen semasiyoloji alanlarının birleşerek özel adlar üzerine odaklanmasından doğmuştur. Özel adların derlenmesi, türlerinin, yapılarının belirlenmesi, onomastik çalışmalarının leksikoloji ile ilgili boyutunu teşkil ederken özel adlardaki gösteren-gösterilen ilişkisi, onların özel ad haline gelmeleri, özel ad haline gelmeden önceki anlamları, sözcükte yaşanan anlam değişiklikleri boyutu semasiyoloji ile ilgilidir.” (Şahin, 2016, s. 17)

Halil İbrahim ŞAHİN’in açıklamaları ad bilimi noktasında daha doyurucu olmakla birlikte araştırmacı *Adbilim*⁹⁶ adlı eserinde terminolojik sorunlara çözüm önerilerinde de bulunmuştur.

⁹⁶ Halil İbrahim ŞAHİN, *Ad bilimi*, Pegem Yayınları, Ankara 2016.

2.2. AD BİLİMİ (ONOMASTİK)'NİN ALT DALLARI

Ad bilimini geniş bir çerçevede ele alan Doğan AKSAN⁹⁷, ad biliminin alt dallarını şöyle sıralamıştır:

“a) *Yer adları bilimi ya da yeradibilim (toponymie, toponymy, Toponymie)*

b) *Coğrafya adları bilimi: Akarsu adları bilimi (hydronymie, hydronymy, Hydronymie), dağ adları bilimi (oronymie, oronymy, Oronymie) gibi altalanları vardır.*

c) *Kişi adları bilimi (anthroponymie, anthroponymy, Anthroponymie)”* (Aksan, 1977, s. 102)

Ad bilimi üzerine ilk müstakil eseri yayımlayan Saim SAKAOĞLU⁹⁸ ise ad biliminin alt dallarını dört alt başlık altında açıklamıştır:

“1. *Kişi adlarıyla uğraşan dal: anthroponymie–anthroponymy–Antroponymie.*

2. *Yer adları ile uğraşan dal: toponymie-toponymy-Toponymie.*

3. *Dağ adları ile uğraşan dal: h/oronymie-h/oronymy-Oronymie.*

4. *Göl, nehir, ırmak vb. su adları ile uğraşan dal: hydronymie-hidronymy-Hydronymie.*

Bütün bu terimlerin Türkçelerini şöyle sıralayabiliriz: Ad bilimi, kişi adları bilimi, yer adları bilimi, dağ adları bilimi, su adları bilimi.” (Sakaoğlu, 2001, s. 11)

AKSAN'ın ve SAKAOĞLU'nun bu tasnifleri, kişi adları ve yer adları üzerine yoğunlaşmıştır. Hayvan adları, eser adları, bitki adları, yıldız adları, kök adları, gök adları, mit adları gibi diğer özel ad alanlarını kapsamamaktadır. Dolayısıyla buraya kadar yapılan açıklamalardan hareketle AKSAN'ın ve SAKAOĞLU'nun yaptığı tasnif çalışmalarının bugün daha ileri bir noktaya taşındığı görülmektedir.

İbrahim ŞAHİN⁹⁹, adı geçen eserinde ad biliminin alt dallarını oldukça kapsamlı olarak şu şekilde tasnif etmiştir:

“1. *Anemonim (rüzgaradı) ve Anemonimi (rüzgarad bilimi)*

⁹⁷ Doğan Aksan, *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dil bilim) I-II-III*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1977.

⁹⁸ Saim Sakaoğlu, *Türk Ad Bilimi I (Giriş)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2001.

⁹⁹ İbrahim Şahin, *Ad bilimi (Çerçeve, Terim, Yöntem ve Sınıflandırmalarıyla)*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2016.

2. *Antroponim (kişiadı) ve Antroponimi (kişiad bilimi)*
3. *Astronim (yıldızadı) ve Astronimi (yıldızad bilimi)*
4. *Dokümantonim (belgeadı) ve Dokümantonimi (belgead bilimi)*
5. *Ergonim (örgütadı) ve Ergonimi (örgütad bilimi)*
6. *Etnonim (kökadı) ve Etnonimi (kökad bilimi)*
7. *Fitonim (bitkiadı) ve Fitonimi (bitkiad bilimi)*
8. *Hrematonim (eseradı) ve Hrematonimi (eserad bilimi)*
9. *Hrononim (zamanadı) ve Hrononimi (zamanad bilimi)*
10. *Kozmonim (uzayadı) ve Kozmonimi (uzayad bilimi)*
11. *Mitonim (mitadı) ve Mitonimi (mitad bilimi)*
12. *Poreyonim (araçadı) ve Poreyonimi (araçad bilimi)*
13. *Pragmatonim (ürünadı) ve Pragmatonimi (ürünad bilimi)*
14. *Planetonim (gökadı) ve Planetonimi (gökad bilimi)*
15. *Toponim (yeradı) ve Toponimi (yerad bilimi)*
16. *Urbonim (kentlikadı) ve Urbonimi (kentlikad bilimi)*
17. *Zoonim (hayvanadı) ve Zoonimi (hayvanad bilimi)” (Şahin, 2016)*

ŞAHİN’in yaptığı bu tasnif, özel ad alanlarının detaylı bir yaklaşımla ve tematik sayılabilecek bir bakışla ele aldığını göstermektedir. Aynı zamanda yabancı dil bilimi terimlerine Türkçe karşılıklar da içermektedir.

Şimdi yukarıdaki tasnifleri temel alarak ad biliminin alt dallarını açıklamaya çalışacağız.

2.2.1. RÜZGÂR ADI (ANEMONİM) VE RÜZGÂR ADI BİLİMİ (ANEMONİMİ)

2.2.1.1. Anemonim (rüzgâr adı): “Onimin bir türünü ifade eder. Rüzgâr, fırtına, tayfun, siklon gibi doğal afetlere verilen özel adlar anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 29)

2.2.1.2. Anemonimi (rüzgâr adı bilimi): “Rüzgâr, fırtına, tayfun gibi rüzgârlar için verilen özel adların ortaya çıkışlarını, bu adlandırmaların kanunlarını ve adların gelişimlerini inceleyen adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 29)

2.2.2. KİŞİ ADI (ANTROPONİM) VE KİŞİ ADI BİLİMİ (ANTROPONİMİ)

2.2.2.1. Antroponim (kişi adı): “Onimin bir sınıfı olup kişilere ya da insan gruplarına ait adları, kişilerin isimlerindeki baba adlarını, soyadları, takma isimleri (mahlasları), lakapları, rumuzları vb. ifade eder. Kişiadı terimi, kişiye ait her türlü ismi (ön ad, soyad, lakap, mahlas, kod adı, baba adı vb.) adlandırmaları ifade edecek biçimde kullanıldığından birlikte yazılmıştır.” (Şahin, 2016, s. 32)

2.2.2.2. Antroponimi (kişi adı bilimi): “Araştırma sahası olan kişiadlarının ortaya çıkışlarını, kuruluş kanunlarını, üstlendikleri görevleri ve dilbilgisel gelişimlerini araştıran adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 32)

2.2.3. YILDIZ ADI (ASTRONİM) VE YILDIZ ADI BİLİMİ (ASTRONİMİ)

2.2.3.1. Anstronim (yıldız adı): “Onimin bir türüdür. Yıldız, gezegen, kuyruklu yıldız, asteroid (göktaşı) gibi uzay cisimlerinin özel adlarıdır.” (Şahin, 2016, s. 40)

2.2.3.2. Astronimi (yıldız adı bilimi): “Yıldızadlarının ortaya çıkışını, ortaya çıkışlarındaki geleneği, dilbilgisel yapılarını ve gelişimlerini araştıran adbilim dalıdır.” (Şahin, 2016, s. 40)

2.2.4. BELGE ADI (DOKÜMANTONİM) VE BELGE ADI BİLİMİ (DOKÜMANTONİMİ)

2.2.4.1. Dokümantonim (belge adı): “Halk için önemli olan münferit belgelerin (halk için önemli olan) özel adı anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 42)

2.2.4.2. Dokümantonimi (belge adı bilimi): “Belgelerin adlarını, onların orta çıkışları, yapıları, yazılışları, farklı dillerdeki karşılıkları yönüyle inceleyen adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 43)

2.2.5. ÖRGÜT ADI (ERGONİM) VE ÖRGÜT ADI BİLİMİ (ERGONİMİ)

2.2.5.1. Ergonim (örgüt adı): “İnsanların belirli bir amaca yönelik olarak bir araya gelerek oluşturduğu iş örgütleri, birlikler, topluluklar, kurumlar ve dernekler gibi kuruluşların özel adı anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 44)

2.2.5.2. Ergonimi (örgüt adı bilimi): “Ergonimlerin adbilimcil bir anlayışla araştırıldığı adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 45)

2.2.6. KÖK ADI (ETNONİM) VE KÖK ADI BİLİMİ (ETNONİMİ)

2.2.6.1. Etnonim (kök adı): “Onimin bir türüdür. Her türlü etnosu (etnik grup, boy, halk, millet vb.) ifade etmek için kullanılan adlandırmaya etnonim denir.” (Şahin, 2016, s. 46)

2.2.6.2. Etnonimi (kök adı bilimi): “Kökadlarının orta çıkışlarını, ortaya çıkışlarındaki gelenek ve kuralları, kökadlarının anlamlarını, yapılarını, tarihi süreç içerisindeki gelişimlerini araştıran adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 46)

2.2.7. BİTKİ ADI (FİTONİM) VE BİTKİ ADI BİLİMİ (FİTONİMİ)

2.2.7.1. Fitonim (bitki adı): “Her türlü bitki için kullanılan özel ad anlamına gelir. Onimin bir türüdür.” (Şahin, 2016, s. 49)

2.2.7.2. Fitonimi (bitki adı bilimi): “Her türlü bitkinin özel adı olan fitonimlerin ortaya çıkışlarını, kuruluş kanunlarını, dil özelliklerini araştıran adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 49)

2.2.8. ESER ADI (HREMATIONİM) VE ESER ADI BİLİMİ (HREMATIONİMİ)

2.2.8.1. Hremationim (eser adı): “Müzik aletleri, mücevherler, değerli taşlar, silahlar gibi maddi medeniyet unsurlarına verilen özel adları ifade eden onim türüdür. Hremationim terimi yerine Ktemationim terimi de kullanılır.” (Şahin, 2016, s. 58)

2.2.8.2. Hremationimi (eser adı bilimi): “Bu alan ktemationimi terimiyle de bilinir. Şairler, yazarlar tarafından yazılan roman, hikâye, şiir kitabı gibi edebi eserlere; mesnevi, kaside gibi edebi ürünlere; tablolara; sanatçıların kullanmış oldukları eşyalara (söz gelimi, müzik aletlerine) verilen adları ve bu adlandırmalara benzeyen daha pek çok adlandırmayı araştırıp inceleyen, onların anlamlarını,

adlandırmalardaki benzerlikleri ve farklılıkları araştırıp inceleyen adbilim alanına hrematonimi denir.” (Şahin, 2016, s. 58)

2.2.9. ZAMAN ADI (HRONONİM) VE ZAMAN ADI BİLİMİ (HRONONİMİ)

2.2.9.1. Hrononim (zaman adı): *“Zamanın belirli bir bölümünü ifade eden sözcük türleridir.” (Şahin, 2016, s. 60)*

2.2.9.2. Hrononimi (zaman adı bilimi): *“Çağ, devir, dönem, belirli yıllar ve günler gibi zamanın belirli bölümlerini anlatan onimleri (hrononimleri) araştıran, bu çerçevede onların yapılarını, ortaya çıkışlarını, adlandırma geleneklerini vb. inceleyen adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 61)*

2.2.10. UZAY ADI (KOZMONİM) VE UZAY ADI BİLİMİ (KOZMONİMİ)

2.2.10.1. Kozmonim (uzay adı): *“Galaksiler (gökadalar), takımyıldızları, nebulalar (bulutsular) gibi uzay boşluğunda yer alan gök cisimlerinin özel isimleri anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 62)*

2.2.10.2. Kozmonimi (uzay adı bilimi): *“Kozmonimlerin ortaya çıkışlarını, kuruluş kanunlarını, değişim ve gelişim esaslarını araştıran adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 62)*

2.2.11. MİT ADI (MİTONİM) VE MİT ADI BİLİMİ (MİTONİMİ)

2.2.11.1. Mitonim (mit adı): *“Mitlerde, masalarda geçen ve özel adlandırmalara sahip olan varlıkların adını ifade etmektedir.” (Şahin, 2016, s. 64)*

2.2.11.2. Mitonimi (mit adı bilimi): *“Masal, destan, efsane, bilmece vb. edebi ürünlerde anılan adbilimcil her türlü inanç ve hayal mahsülü varlığın özel adını (mitoantroponim, mitotoponim, mitozoonim, mitofitonim, teonim, demonim vb.), onların dildeki görevlerini, sözcük olarak anlamlarını ve yapılarını, ortaya çıkış kanunlarını araştıran ve bu yolla dilcilik çalışmalarına katkı sunan adbilim alanıdır.” (Şahin, 2016, s. 64)*

2.2.12. ARAÇ ADI (POREYONİM) VE ARAÇ ADI BİLİMİ (POREYONİMİ)

2.2.12.1. Poreyonim (araç adı): “Her türlü ulaşım aracının belirli bir örneğine verilen özel ad anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 69)

2.2.12.2. Poreyonimi (araç adı bilimi): Her türlü ulaşım aracına verilen özel adların adbilim çerçevesinde araştırıldığı alana poreyonimi denir. (Şahin, 2016, s. 69)

2.2.13. ÜRÜN ADI (PRAGMATONİM) VE ÜRÜN ADI BİLİMİ (PRAGMATONİMİ)

2.2.13.1. Pragmatonim (ürün adı): “Ürünün markasını, sınıfını bildiren isim anlamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 70)

2.2.13.2. Pragmatonimi (ürün adı bilimi): “Girişimcilerin ürettikleri ürünlere verdikleri adlar, tüketicinin hayalinde bir imge oluşturmaya yönelik adlandırmalar olduğundan, bir milletin kültürünü, kültür öğelerini ve değer yargılarını yansıtan sözcüklerdir. Bu adlandırmalardaki kültür öğelerinin ve adlandırmanın oluşumları sırasında etkili olan geleneklerin belirlenmesi, dilbilgisel yapılarının ortaya çıkartılması pragmatonimi çerçevesinde yapılması gereken araştırmalardır.” (Şahin, 2016, s. 71)

2.2.14. GÖK ADI (PLANETONİM) VE GÖK ADI BİLİMİ (PLANETONİMİ)

2.2.14.1. Planetonim (gök adı): “Onimin bir türüdür. Her türlü gök cisminin yüzeyinde bulunan doğal fiziki objelerin özel adını ifade eder.” (Şahin, 2016, s. 73)

2.2.14.2. Planetonimi (gök adı bilimi): Gök cisimlerinin yüzeyinde bulunan doğal fiziki özel adların araştırıldığı adbilim alanına planetonimi denir. (Şahin, 2016, s. 73)

2.2.15. YER ADI (TOPONİM) VE YER ADI BİLİMİ (TOPONİMİ)

2.2.15.1. Toponim (yer adı): “Onimin bir türü olup oykonim (orunadı), oronim (dağadı), hidronim (suadı), urbonim (kentlikadı), agroonim (bağadı), dromonim (yoladı), drimonim (ormanadı), horonim (eladı) gibi özel isim nitelikli her türlü coğrafi adlandırmaları anamına gelir.” (Şahin, 2016, s. 76)

2.2.15.2. Toponimi (yer adı bilimi): *“Yeradlarının ortaya çıkışlarını, yapılarını, anlamlarını, gelişimlerini, ortaya çıkışlarındaki geleneği ve prensipleri araştıran adbilim alanıdır.”* (Şahin, 2016, s. 77)

2.2.16. KENTLİK ADI (URBONİM) VE KENTLİK ADI BİLİMİ (URBONİMİ)

2.2.16.1. Urbonim (kentlik adı): *“Toponimin bir türü olup agoronim (şehir, meydan ve pazar adları) ve hodonimlerin (cadde, sokak, hat, kıyı vb. adları) de içinde bulunduğu şehir içindeki tüm topografik unsurların, müstakil bina adlarının, kentlikeladlarının özel adı olduğunu ifade etmektedir.”* (Şahin, 2016, s. 86)

2.2.16.2. Urbonimi (kentlik adı bilimi)

2.2.17. HAYVAN ADI (ZOONİM) VE HAYVAN ADI BİLİMİ (ZOONİMİ)

2.2.17.1. Zoonim (hayvan adı): *“Onimin bir türü olup kedi, köpek, inek, koyun, keçi gibi evcil hayvanlar dışında hayvanat bahçesindeki, sirkteki hayvanların ya da edebiyatta (romanlarda, hikâyelerde, sinemalarda, vb.) geçen özel ad nitelikli hayvan adlarını ifade eder.”* (Şahin, 2016, s. 89)

2.2.17.2. Zoonimi (hayvan adı bilimi): Hayvan adlarının adbilimcil açıdan incelendiği alana zoonimi denir. (Şahin, 2016, s. 89)

Ad biliminin alt dalları, bugüne kadar yapılan çalışmalarda yedi alt başlık halinde ayrılmıştır. Ancak bizim yaptığımız çalışmada özel adlar; kişi adları (antroponim), yer adları (toponim), kök adları (etnonim), mit adları (mitonim), eser adları (hrematonim), gök adları (planetonim), hayvan adları (zoonim) olmak üzere sadece yedi bölüm halinde tespit edilebilmiştir.

3. BÖLÜM: ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ DÖNEMİNE AİT TELİF ESERLERDEKİ ÖZEL ADLARIN SÖZLÜĞÜ

3.1. KİŞİ ADI (ANTROPONİM) SÖZLÜĞÜ

‘Abbas: “*Hız. Peygamber’in amcalarından, Mekke’nin fethinde Müslüman olan zat.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abbās: “*Abbasilerin bir veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

‘Abbās: Kişi adı (AK 1) (BH 2)

‘Abbas: “*Hız. Muhammed’in amcası*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Abdallāh: Kişi adı (MR 1)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh bin ‘Āmir) (MR 1)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abda’l-vāhid: (bk. ‘Abdu’l-vāhid bin Zeyd) (MR 5)

‘Abdān: “*Zekeriyya peygamberin babasının adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abda’r-raḥmān: “*Yunus hikâyesinde herhangi bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abda’r-raḥmān: (bk. ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf) (MR 3)

‘Abdi’r-raḥmān ibni ‘Avf: (bk. ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf) (MR 1)

‘Abdu’l-kerīm: Kişi adı (MR 1)

‘Abdullāh: Kişi adı (MR 1)

‘Abdu’l-lāh: Kişi adı (BH 3)

‘Abdullāh: (bk. ‘Āş) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 1)

‘Abdullah: “*Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdullah ismi verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

‘Abdullah bin ‘Abbas: “*Hz. Muhammed’in en küçük amcası olan Abbas’ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

‘Abdullāh bin ‘Āmir: “*Basra valisi, Osman b. Affan’ın amcası oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullah bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh bin Zāhid: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Muhammed’in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Ebu Bekir’in kızı, Esmā’nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullah-ı Tokatî: (bk. ‘Abdullah) (DN 2)

‘Abdullāh ibni ‘Abbās: “*Hz. Muhammed’in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

‘Abdullāh ibni Ca‘fer: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Hüseyn: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘l-Mekkî: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘l-mübârek: “*Tâbiûndan ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 6)

‘Abdullāh ibni Mübārek: “*İkinci derecede tabi‘inden ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh ibni ‘Ömer: “*H. Ömer’in oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

‘Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘Ubeyd: “*Muhaddis ve ravilerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)

‘Abdullāh ibnü ‘Ömer: “*H. Ömerin oğlu*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh ibnü Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (CC 1)

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2)

‘Abdu’l-lah Ziyād: “*Battal Gazi Destanı’na göre Küfe’lifir. Abdullah Ziya’ın babasıdır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdu’l-melik: “*Abdülmelik b. Ebû Süleyman, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdu’l-muṭṭalib: Kişi adı (BH 1)

‘Abdu’l-vāḥid: (bk. ‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd) (MR 6)

‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Abdu’r-raḥīm: Şair adı (MN 1)

‘Abdu’r-raḥmān: “*Herhangi bir şahıs adı, ad vermede uğurlu sayılan adlardandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Abdu’r-raḥmān: (bk. ‘Abdu’raḥmān bin ‘Avf) (MR 1)

‘Abdu’r-raḥmān: “*Yunus hikâyesinde herhangi bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdurrahman: “*Dânişmend-nâme’ye göre Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdurrahman adı verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 38)

‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf: “*Hz Muhammed’in cennete gideceğini müjdelediği on kişiden biri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdurrahman-ı Dükiyye: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 2)

‘Abdurrahman-ı Harzemî: “*Dânişmend-nâme’ye göre Malatyalı bir Türk. Artuhı’nın, annesinden dolayı dedesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abdu’r-raḥman-ı Temimî: “*Hekim Temimi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Abdurrahman-ı Tokadî: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 17)

‘Abdu’r-raḥmān ibni Yezîd: “*Medineli Tâbiûn, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdü’l-hâşim: “*Battal Gazi Destanı’na göre Habeş padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-kâdir: Abdülkadir Geylani (ERD 29)

‘Abdü’l-kâdir Çelebi: “*Battal Gazi Destanı’na göre Müslüman komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-kâdir Geylani: Abdülkadir Geylani (ERD 1)

‘Abdü’l-kâdir Geylânî: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

‘Abdü’l-loḫmın: “*Battal Gazi Destanı’na göre Ebu Bekir’in torunlarından. Battal Gazi’nin arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘ Abdü’l-melik: “*Battal Gazi Destanı’na göre daha önceki İslam halifelerinden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘ Abdü’l-mesih: “*Battal Gazi’nin takma adı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘ Abdü’l-mü’min: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mağrip padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘ Abdülmü’minîn: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘ Abdülvehhâb: (bk. ‘ Abdülvehhâb Gazi) (DN 5)

‘ Abdü’l-vehhâb: “*Hz. Peygamber’in bayraktarı. Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 180)

‘ Abdülvehhâb Gazi: “*Hz. Peygamber’in bayraktarı, Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

‘ Abdü’r-raḥman: “*Battal Gazi Destanı’na göre İstanbul’da yaşayan bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘ Abdü’r-raḥman: “*Hz. Ömer’in soyundan. Ukbe’nin zehirlediği Malatyalı şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Abdü’r-rezzâk: “*San’an şeyhi*” (Tatçı, 2005) (YED 4)

‘ Abdü’ş-şalb: “*Battal Gazi Destanı’na göre Babek’e bağlı bey.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘ Abdü’ş-şalīb: “*Sahte peygamber Babek’in askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘ Abdüsselâm: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abdü’s-selâm: “*Battal Gazi’nin babası Hüseyin Gazi’nin ve Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 68)

Abrâyim: Kişi adı (BH 1)

Abū Derd: Kişi adı (GSMH 1)

Abūzer: “*Battal Gazi Destanı’na göre Kelb’in Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 16)

‘Acem Mevlevî: Şair adı (MN 1)

Adem: Hz. Adem (DN 5)

Ādem: Hz. Adem (AE 2) (AK 2) (SVTM 3) (VHM 1) (APŞ 1) (RN 3) (KK 3) (ŞHŞ 2) (MRN 3) (CC 5) (FN 18) (GN 81) (TM 2) (MN 2) (MR 18) (BH 62) (AD 3) (YED 52) (ŞD 3) (KDK 2) (MK 2) (HN 8) (ND 84) (AİM 2) (KBD 14) (ERD 4)

Ādem Peyğamber: Hz. Adem (BN 3)

‘Aden: (bk. ‘Adn-ı Bānū) (BN ?)

‘Ādil: Hz. Ömer (VHM 1)

‘Ādil: Şair adı (MN 1)

Ādil Nuşirvân: Kişi adı (YED 1)

‘Adin: (bk. ‘Adn-ı Bānū) (BN ?)

‘Adn: (bk. ‘Adn-ı Bānū) (BN ?)

‘Adn-ı Bānū/‘Aden Bānū: “*Hamiran adlı bir Hıristiyan beyinin kızı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 67)

‘Afāfe: “*Zekeriyya’nın kızı, Yunus peygamberin eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Affān: Kişi adı (KEMŞ 1)

‘Affān: Kişi adı (BH 2) (YED 1) (KDK 1)

Ağ Melik Çeşme: “*Tekfur adı*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Aḫī: Şair adı (MN 1)

Aḫī: (bk. Ahi Evran) “... *Kırşehir’in ünlü Âhi Evren’i, yöreyi inim inim inletem bir yöresel Evren’i¹⁰⁰ zararsız hâle getirdiği için Âhi Evren adını almıştır.*” (Umar, 1993) (KAE 21)

Aḫī Evran: Ahi Evran (KAE 5)

Aḫmed: Ahmed-i Dai (ADD 2)

Aḫmed: Kişi adı (ADD 8) (MN ?)

Aḫmed: Şair adı (MN 2)

Ahmed: Hz. Muhammed (DN 5) (HRN 1) (KEMŞ 3) (ND 1)

Aḫmed: Hz. Muhammed (BŞN 20) (BN 5) (AK 1) (VHM 9) (KK 1) (MRN 1) (KD 1) (ŞEM 1) (FN 11) (GN 1) (TM 1) (MN 3) (MR 1)(DD 1) (ADD 1) (BH 1) (AD 1) (YED 5) (ŞD 4) (MK 2) (HN 5) (ND 19) (AİM 2) (ERD 2)

Ahmed: (bk. Ahmed Serkis) (DN 39)

Ahmed: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Aḫmed: (bk. Aḫmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḫmed: (bk. Aḫmed bin ebi’l-ḥavārī) (MR 1)

Aḫmed b. Ebi Ḥalid: “*Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Aḫmed bin ebi’l-ḥavārī: “*Sûfi zahitlerden olup Şamlıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Aḫmed bin Ḥanbel: “*İbni Hanbel namı ile meşhur İslam Fakihî ve Hanbelî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1) (CC 1)

Aḫmed Birâder-i Köylüce: Şair adı (MN 1)

¹⁰⁰ “Sözcük Türkçe’de ‘Ejderha, canavar, dev yılan’ demektir.” (Umar, 1993)

Aḥmed b. Yūsuf: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf Cevherî: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf b. Aḥmed Tiğāşi: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Aḥmed Ḥanbelî: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmedî: Şair adı (MN 36)

Aḥmedî: “*Türk edebiyatında ilk manzum İskender-name sahibi ola ünlü şair.*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Aḥmedî: Hz. Muhammed (ADD 2)

Ahmedî: On dördüncü yüzyıl Türk şairlerinden birisidir. (DTAO 1)

Aḥmedî: Kişi adı (DD 1)

Aḥmed ibni Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmed ibni Ḥanbelî: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmed-i Dā‘î: Şair adı (MN 9)

Aḥmed-i dā‘î: Şair adı (ADD 5)

Ahmed-i Muhtar: Hz. Muhammed (DN 2)

Aḥmed-i Muhtâr: Hz. Muhammed (BŞN 4) (ŞD 1) (MK 1) (ND 2)

Aḥmed-i Muhtar: Kişi adı (AD 1)

Aḥmed-i Mürsel: Hz. Muhammed (BŞN 7) (AD 1) (ND 1)

Aḥmed-i Ṭarrân-ı Gazi: (bk. Ahmed Tarran) (BN ?)

Ahmed-i Turran: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Aḥmed-i Ümmî: Hz. Muhammed (BŞN 3)

Aḥmed Ṭarrân: “*Seyyid Battal Gazi’nin en yakın gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 70)

Ahmed Selim: “*Battal Gazi zamanından sonraki devirlerde Sivas Kalesi komutan vekili.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ahmed Serkis: “*Dânişmend-nâme’ye göre Ankara Beyi Kaytal’ın kardeşinin oğludur. Müslüman olduktan sonra adı Ahmet olmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 27)

Ahmer: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin başkomutanı, daha sonra Müslüman olur ve Ahmed Taran ismini alır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 70)

Ahmet: (bk. Ahmet Harami) (DAH 1)

Ahmet Harami: Kişi adı (DAH 24)

Ahnef bin Qays: “*Fetihleri, cesareti ve zekâsı ile tanınan bir kişi olup, muhaddis ve ravidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Aqânûş: “*Battal Gazi’nin takma ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ahrûn: Yunan Hekimi (MÜR 2)

‘Aqârib: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Aqbıyık: Şair adı (MN 1)

Akkuş: “*Battal Gazi’nin kullandığı bir lakap.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Aklatis: “*Kurad Beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Aqlîmâ: “*Kabil’in, Habil’i öldürmesine sebep olan kızın adı.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Akrânūs: “*Bizans kayseri Esatur’un veziri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Akrātīs: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 26)

Aķ Şemsed’din: Ak Şemseddin (YİŞ 3)

Āķtāy Zengî: “*Rum ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

‘Alâaddin (Sultan): Kişi adı (DTAO 1)

‘Aladīn Sulţān: Selçuklu sultanı I. Alâeddin Keykūbat (MK 2)

‘Alâidīn: Kişi adı (DD 1)

Alaeddin: “*Sultan Alaeddin*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alā’î: Şair adı (MN 3)

‘Alāyî: “*Itirname yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 9)

‘Alî: “*Battal Gazi’nin oğlu.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 17)

‘Alî: “*Battal Gazi zamanında Malatya’da yaşayan ve Battal Gazi’nin arkadaşı olan şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ali: Hz. Ali (GSMH 1)

‘Ālî: Hz. Ali (KK 3) (CC 5)

‘Ali: Hz. Ali (DN 7) (GN 1)

‘Alî: Hz. Ali (ÇN 1) (BŞN 2) (BN 19) (AK 7) (KEMŞ 2) (ŞHŞ 3) (KD 1) (MN 5) (MR 31) (DD 3) (ADD 4) (BH 12) (AD 2) (YED 6) (ŞD 3) (KDK 3) (MK 1) (HN 4) (KBD 7) (ERD 3)

Ali: Hz. Ali (DAH 1)

‘Alî: Hz. Ali (TCE 8) (VHM 9)

‘Alî: Kişi adı (ND 98)

‘Ali: Kişi adı (ND 2)

Alī: Kişi adı (ND 1)

‘Ālī: Kişi adı (ND 1)

‘Alī: “Ömer’in torunu Rebi’nin oğlu.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alī: İbni Sina (YİŞ 3)

‘Alī: “Fıkıh kitaplarında kullanılan Amr veya Zeyd gibi herhangi bir isim.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (BŞN 1)

‘Ali: “Arif Ali. Dânişmend-nâme’yi düzenleyerek ikinci kez yazan, nazım kısımlarının şairi olan kişi.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alī Bekke: “Medine mezarlığında yatan bir kişi” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Ali b. Aḥmed: “Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Muḥammed: “Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Mūsā: “Abbası halifesi Muktedir’in veziri” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Alī bin Erdiştir: “Battal Gazi’nin ordusunda asker.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alī bin Hāşim: “Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

‘Ali bin ‘İmran: “Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin rikabdarıdır.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ali bin Mızrab: “Melik Dânişmend Gazi’nin babası.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alī bin Mızrāb: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mızrab-ı Harezmi’nin oğlu, Eba Müslim’in kız kardeşi Sakine Banu’nun oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 33)

‘Alī bin Sa‘īd: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Ali Bu Siyne: İbni Sina (DAH 1)

‘Alī Bū Ṭālib oğlu: Kişi adı (HN 1)

Ali Efendi: Kadıasker adı (GSMH 5)

‘Alī-i ‘Askerī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alī ibn Muḥlis ibn İlyās: Âşık Ali Paşa (MK 1)

‘Ālī-i Mūrtaẓā: Hz. Ali (ND 1)

‘Alī-i Naḳī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alīḳān: “*Kāfir komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alī Murtaẓā: (bk. Hz. ‘Alī) (MR 1)

‘Alī Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 1)

‘Alī Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 2)

‘Alī Mūsā’r-Rızā: Kişi adı (ND 1)

Ali oğlu ‘İsā: Kişi adı (MÜR 2)

‘Alī oğlu Ḥasan: “*Hasan b. Ali, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Alī Pāṣā: Kişi adı (ADD 2)

‘Alī Sinā: İbni Sina (YİŞ 1)

‘Alī Şīr: “*Alī ibn Ebūtālib*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Alīşīr: “*Muzafereddin Alişir*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Aliyün: “*Kayser’e bağlı eyalet padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Aliyün Rūmī: “*Ankara Beyi Mihran’ın oğlu. Sonradan Müslüman olmuş ve Battal Gazi tarafından adı İlyas Rumi olarak değiştirilmiştir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

‘Aliyy: Hz. Ali (ŞD 1)

‘Aliyye’l-Mürtażā: Hz. Ali (ND 1)

‘Aliyy-i Ekber: “*Hz. Ali’nin torunlarından*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

‘Aliyy-i Murtaz(đ)ā: Hz. Ali (AE 1)

‘Aliyy-i Murtażā: Hz. Ali (BH 5)

Aliyy-i Murtaza: Hz. Ali (YED 1)

Aliyyi Murtaza: Hz. Ali (APŞ 1)

‘Aliyy-i Mürtażā: Hz. Ali (ND 2)

‘Aliyyü’l-medenī: “*Malatya’nın Ziyad dönemindeki hatibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Aliyyü’l-murtaza: Hz. Ali (DN 1)

‘Aliyyü’l-Murtażā: Hz. Ali (FN 1)

‘Aliyyü’l-Mürtażā: Hz. Ali (ND 4)

‘Aliyyü’l-Mürtażā: Hz. Ali (ND 1)

‘Alī Zeynü’l-‘abā: Kişi adı (ND 1)

‘Alkame: “*Alkame b. Kays, Abdullah b. Mesud’un öğrencisidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Alp Arslan: Alp Arslan (MTB 1)

Alp Eren: (bk. Eylik Koca oğlu Alp Eren) (KDK 1)

Alp Rüstem: “*Düzen oğlu Alp Rüstem, Dış Oğuz beylerindedir.*” (Gökyay, 2000) (KDK 7)

‘Amâlik: Kişi adı (BH 1)

Amānūs: “*Antakyalı bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Amed-i Kūfī: “*Babek’in askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

A‘meş: “*Ebû Muhammed b. Mihran, hadis âlimi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Āmil: Kişi adı (BH 1)

‘Amir: “*Hilede ve düşmanlıkta o dönem namı olan bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Āmir ibni ‘Ābd-i Qays: “*Bir âbid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Amiran: “*Çankırı Kalesi Beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

‘Ammāre: Kişi adı (MR 1)

‘Amr: “İslâm fikhında kullanılan bir örnekleme ad.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1) (ADD 1)

‘Amr: “*Fıkıh kitaplarında genellikle Zeyd ile birlikte kullanılan herhangi bir isim*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

‘Amr: Kişi adı (HN 2) (KBD 1)

‘Amr: (bk. ‘Amr bin Mürre) (MR 1)

‘Amr bin Dīnār: “*Sahabîlerin elinde yetişmiş Mekkeli tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

‘Amr bin Mürre: “*Kûfe'nin meşhur hadis hafızı ve zahidi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Anbese: “*Ad vermede uğurlu sayılan bir ad.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Ancāf Zengī: “*Battal Gazi’nin oğullarını kurtarmak üzere yolda karşılaştığı ve Müslüman olmasını sağladığı kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

‘Anķār: “*Kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Anķāy: “*Kayserin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Anter: “*Hayber’de yaşayan ve halifeye kasteden Harici.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Anter: “*Hz. Ali tarafından öldürüldüğü rivayet edilen bir silahşor.*” (Timurtaş, 1949) (YED 1)

Anṯīlūs-ı Āmidī: “*Hekim Antilus*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Anūş: “*Hz. Ādem’in torunu ve Hz. Şit’in oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev’izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Anūşirvān: “*Sasani Hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Anūşirvān-ı ‘Ādil: “*Sasani hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Arāķīl: “*Bizans kayseri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Arastaṯālīs ḥakīm: “*İskender’in veziri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Arastaṯālīs: Aristoteles (MŞ 2)

Arastaṯālīs: Aristoteles (MÜR 2)

Areṯālīs: Aristo (AD 1)

Areṯāṯālīs: “*Yunanlı hekim ve filozof, Aristo*” (Argunşah, 1999) (TM 25)

Aresto: Aristo (HN 1)

Āreş: “*İranlı bir kemankeşin adıdır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

Argumiyye: “*Turhal yakınlarında savaşa katılan gayri Müslim askerlerdendir. Medaris’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Aristalis: Kişi adı (ND 1)

Armağan Şâh: “*Hacı Mübârizeddin Armağanşah*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Arşun: Tekfur olan Direk Tekür’ün babası. (KDK 2)

Arşun oğlu Direk Tekür: “*Bir tekfur adı.*”(Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Artuhî: “*Tarihi kaynaklarda Selçuklu komutanlarından, Artuklu Beyliğini kuran Eksükoğlu Artuk olduğu tahmin edilmektedir. Dânişmend-nâme’ye göre sonradan Müslüman olmuştur. Amasya beyinin kızı Efrumiyye ile evlenmiştir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 521)

Aruz: “*Dış Oğuzların beyi, Kazan Bey’in dayısı*”(Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 62)

Aruz Koca: “*Dış Oğuzların beyi, Kazan Bey’in dayısı*”(Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Aruz oğlu Basat: “*Aruz Koca’nın oğlu ve Tepegöz’ü öldüren Oğuz beyi.*”(Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

‘Āş: Kişi adı (MR 1)

Asaf: Kişi adı (DTAO 1)

Āşaf: Süleyman Peygamber’in veziri (ADD 3) (ŞD 1) (KBD 2) (ND ?)

Āsaf: Hz. Süleyman’ın veziri (AD 1) (KBD 1)

‘Asced: “*Battal Gazi Destanı’na göre Seylan padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 40)

‘Āşım: “*Battal Gazi Destanı’na göre Firdevs’in elinde yetmiş yıl kuyuda mahpus kalmış Hz. Muhammed soyundan bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

‘Āşım: “*Pehlivan*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Āsiye: “*Firavun’un eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

‘Asker: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Askerî: Şair adı (MN 1)

‘Askerî: On iki imadan biri (ND 7)

‘Askerî ibnü ‘Alî: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Āşık: Āşık Paşa (HK 2) (MK 21)

Āşık: Aşık Paşa (APŞ 13)

Āşık Paşa: Aşık Paşa (APŞ 1)

‘Aṭā: (bk. Aṭā’-i Ḥorāsānî (MR 2)

‘Aṭā: (bk. ‘Aṭā’-i Süllemi) (CC 1)

‘Aṭā’ bin Yesār: “*Tabiîn devrinin en önemli fıkıh âlimlerinden ve muhaddislerinden*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

At Ağızlı Aruz Koca: “*Dış Oğuzların beyi, Salur Kazan’ın Dayısı.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

‘Aṭā’î: Şair adı (MN 3)

‘Aṭā’-i Süllemi: “*Bir şeyh*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Aṭā ibni Ebî Rebāḥ: (bk. ‘Aṭā ibni Rebāḥ) (MR 1)

‘Aṭā ibni Rebāḥ: “*Tâbiûndan Mekkeli fakih, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

‘Aṭā’-i Ḥorāsānî: (bk. ‘Aṭā’-i Ḥorāsānî) (MR 1)

‘Aṭā’-i Ḥorāsānî: “*Atâ b. Müslim-i Horasanî, Belhli olup Şam’a göç etmiştir. Hicrî 135’te vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 2)

‘Aṭā’u Sülemī: “*Abdurrahman Sülemi, Tabakât müellifi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Atîk: Hz. Ebubekir (ŞD 2)

‘Aṭṭār: “*Ünlü İran şairi Feridüddin Attar*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

‘Aṭṭār: “*Ünlü iran şairi Şeyh Attar*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

‘Atuş: “*Şavaşlardaki başarılarıyla meşhur Firenk komutan ve pehlivanı. Firenk komutanı Kibriyanos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 48)

‘Atuş Firenk: (bk. ‘Atuş) (DN 4)

Avız: “*Nastor’un ordusunda asker. Turhal’da savaşa katılmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

‘Avk: “*Battal Gazi Destanı’na göre Firdevs’in hapsediği Hz. Ebu Bekir soyundan bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Avkas: “*Turhal yakınlarında savaşa katılan Gürcü askeri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Avkas: “*Turhal’da savaşa katılan gayri Müslim askerlerden.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

‘Avn ibni ‘Abdullâh: “*Kûfeli zahitlerden olup Ömer b. Abdülaziz devrinde yaşamıştır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Avuc Fireng: “*Bizans beyi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ay: Siyavuş’un cariyesi, Hıta sultanının kızı (HN 1)

Ayās: Gazneli Mahmud’un adamlarındandır. (DSM 2)

Ayas Beg: Kişi adı (AD 1)

Āyās ibni Mu‘āviye: Kişi adı (MR 1)

Āyāz: “*Gazneli Mahmut’un kölesidir. Zekâsı ve akılı sayesinde dikkatini çekti ve Gazneli Mahmud kendisini nedîm, musahib yaptı.*” (Yavuz, 1991) (KK 3) (KBD 1)

Ayāz: Gazneli Mahmud’un adamlarındandır. (ADD 2) (KBD 5)

Ayaz: Gazneli Mahmud’un adamlarındandır. (ND 2)

Ayhas: “*Ermenistan Sultanı Mihran’ın komutasında Turhal yakınlarında savaşa katılan Ermeni ordusunda asker.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

‘Āyişe: Hz. Ayşe (BH 4)

‘Ayşe: Hz. Ebubekir’in kızı (KEMŞ 1)

‘Ayşe: Kişi adı (AK 1)

‘Āyişe: Hz. Ayşe (VHM 6) (CC 5) (MR 21) (KDK 2)

‘Āyişe-i Şiddîka: Hz. Ayşe (BH 3)

‘Āyişetü’ş-Şiddîka: Hz. Ayşe (BH 1)

Ayna Dola: Baba İlyas helifelerinden biridir. (Aynüddeve) (MK 5)

Ayna Melek: Kişi adı (KDK 1)

‘Ayndîn: (bk. Ayna Dola) (MK 2)

Āzād: Kişi adı (HN 106)

Āzer: Nemrud’un veziri (ND 2)

Āzer: Kişi adı (KBD 3)

‘Azîz-i Mısr: Hz. Yusuf (AD 1)

‘Azrâ: “*Vamık ile Azra öyküsünün kahramanı*” (Argunşah, 1999) (TM 2) (ND 1)

‘Azrâ: Kişi adı (KBD 1)

‘Azrāf Zengī: “*Battal Gazi’nin oğullarını kurtarmak üzere yolda karşılaştığı ve Müslüman olmasını sağladığı Ancaf’ın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Baba: Baba, Baba İlyas (MK 5)

Baba İlyas: “*Babailik tarikatının şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Bābek: “*Kendisini peygamber ilan eden şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 178)

Bābī: Kişi adı (MK 1)

Bagdın Hacı: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Bahā: Şair adı (MN 2)

Baḥşāyış: Şair adı (MN 2)

Baḥtiyār: “*Battal Gazi Destanı’na göre Malatya yolu üzerinde bir kalenin kâfir padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Baḥtiyār: “*Halife Mutasım’ın oğlu, halife.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Baḥtu’n-naşr: Kişi adı (BH 2)

Bāḫıl: “*Araplardan ahmak bir şahsın ismidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Baḫır: İmam Muhammed Bakır (ND 1)

Bāḫır Muḫammed: Kişi adı (ND 1)

Bālaḫ: “*Musa peygamber zamanında Cebbariler kavminin hükümdarı, Bel’âm bin Bâ’ûra hikâyesinde geçer.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Baltaoğlu: Baltaoğlu Süleyman (GSMH 15)

Baltaoğlu Süleyman: Kişi adı (GSMH 1)

Bamsa: (bk. Bamsı) (KDK 1)

Bamsı: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 20)

Bamsı Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

Banı Çiçek: “*Bay Bican Bey’in kızı ve Bamsı Beyrek’in eşi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 19)

Banu Çiçek: (bk. Banı) (KDK 1)

Banu-yı Cihan: “*Efrumiyye*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Barak (Baba): “*Moğollar tarafından öldürülen Babaî şeyhlerinden olup Sarı Saltuk’un halifesidir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Barıtas: “*Tokat Haç Kilisesi’ndeki Papas isimli isimli din adamının babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Basat: “*Aruz oğlu Basat, Tepegöz’ü öldüren Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 56)

Başı Açuğ: “*Karadeniz kıyısında Faş ile İnger çayları arasında bulunan bölgenin hakimine verilen ad.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Bağtal: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Battal Gazi: “*Müslümanların, Hıristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Bağtal-ı Gazi: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Baṭīnūs: “*Ashab-ı Kehf adlarından*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 1)

Ba’üre: (bk. Bel’ām ibni Bā’üre) (MR 1)

Baya Ban: Askeri bölge valisi Baya Ban (Efendi) (GSMH 1)

Bayat: “*Oğuz Han’ın oğlu Gün Han’ın ikinci oğlunun adıdır.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Bay Bîcân Beg: “*Banı Çiçek’in babası olan Oğuz Beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

Bay Bîcân Beg kızı Banı Çiçek: “*Bay Bican Bey’in kızı ve Bamsı Beyrek’in eşi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Bay Böre: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

Bay Böre Beg: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 27)

Bay Böre Beg oğlu Bamsı Beyrek: (bk. Bamsı, Bamsı Beyrek) (KDK 1)

Bay Böre Hân: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Bay Böre Hân oğlu Bamsı Beyrek: “*Bay Böre’nin oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Baycu: Kişi adı (MK 1)

Bâyezid: Kişi adı (MK 1)

Bâyezîd: Yıldırım Bayezit (ŞD 1)

Bayezid: “*Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Bâyezîd: “*Evliyânın büyüklerindedir. Silsile-i âliyye’nin beşincisidir. Adı Tayfur idi.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Bâyezîd: Kişi adı (AE 1) (ND 1) (KBD 1)

Bâyezîd: Bayezid el-Bistami (YED 1) (ŞD 1)

Bâyezîd bin Orhan Beg: Kişi adı (HN 1)

Bâyezîd Bisţâmî: “*Bayezid Bistami. 9. yüzyılda yaşamış İran şairi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Bāyezîd Hân: “*Dördüncü Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Bāyezîd-i Bestâmî: “*Ebu Yezîd Tayfur, tanınmış sufilerdendir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Bāyezîd ibni Murâd Hân: Kişi adı (HN 1)

Bāyezîd Lala: Kişi adı (GSMH 1)

Bayındır: “*İç oğuz ve Dış Oğuz veya Üç Ok ve Boz Ok diye gösterilen iki büyük Oğuz topluluğunun meydana getirdiği birliğin başıdır. Hanlar Hanı unvanını taşıyan menkıbevi Oğuz Hanıdır.*” (Gökyay, 2000) (KDK 66)

Bayındır Hân: “*Oğuz hanlarının hanı, Bayındır*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 53)

Baymacan: Kişi adı (MK 3)

Bayram: Şair adı (MN 4)

Bedî'î: Şair adı (MN 1)

Bedr-i Toğatî: Şair adı (MN 1)

Bedros/Beduros: “*Ahlat Beyi. Niksar'da Artuhi'ya karşı savaşmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Bedrûn Şâh: “*Battal Gazi Destanı'na göre Hamiran adlı padişahın yeğeni ve And-ı Banu'nun kocası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 31)

Beduros: (bk. Beduros Firenk) (DN 4)

Beduros Firenk: “*Amasya'da Müslümanlara karşı savaşa katılan ve burada ölen Firenk ordusu komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Beduros Firenk: “*Amasya'da yapılan savaşta ismi geçen gayri Müslim komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Bedürgene Firenk: “*Amasya savaşı sırasında Dânişmendlilere karşı savaşılan orduya yardım getiren Firenk komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Beg Begil: “*Oğuzların uç beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Begil: “*Oğuzların uç beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 48)

Begil oğlu Emren: (bk. Emren Bahadır) (KDK 2)

Beg Kazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Beg*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Beglerbaşı Yegenek: “*Bir Oğuz beyi, Beg Yegenek, Yegenek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Beg Yegenek: “*Bir Oğuz beyi, Yegenek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Begürüm: Akşemsettin (YİŞ 1)

Behlül: (bk. Behlül dīvāne) (MR 3)

Behlül dīvāne: “*Behlül-i Dâni Ebû Vüheyb b. Amr b. el-Muğîre el-Kûfi, Harunurreşid zamanında yaşamış bir zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Behmen: “*İsfendiyar’ın oğlu Erdişir’in lakabı*” (Özmen, 1984)(ADD 1) (AD 3)

Behmen: “*Vezerin oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Behmen: (bk. Behmen Gürci) (DN 4)

Behmen Gürci: “*Amasya’da Danişmentlilere karşı savaşılan orduya yardım etmek için gelen Gürcistan ordusu komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Behnam: “*Artuhı’nın hizmetçisi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Behnām: “*Mihraseb’in veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 20)

Behrām: Behram-ı Gur (MN 1) (AD 1) (ŞD 1)

Behrām: Tus’un oğlu (HN 275)

Behrām: “*İran hükümdarlarının dördüncü sülalesinden olan Sasanilerin padişahıdır.*” (Özmen, 1984)(ŞHŞ 1) (AD 3) (ND 1)

Behrām: Kişi adı (KBD 3)

Behrām-ı çübīn: Kişi adı (KBD 1)

Behrām-ı gūr: “*Sâsâni padişahlarından bir padişah olup yaban eşeğini çok avladığından gūr ismiyle anılmıştır. Yezdecerd’in oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Behrām-ı Gūr: Behram-ı Gur (AD 1) (HN 2)

Behrām-ı gūr: Behram-ı Gur (KBD 1)

Behrāmī: “*İranlı büyük bir pehlivan*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Behrām Oğlu: Şair adı (MN 4)

Bekir: “*Hazreti Ebûbekir*” (Ergin, Dede Korkut Kitabı II : İndeks-Gramer, 1997) (KDK 1)

Bekr bin ‘Abdullâh: “*Zahit ve âlimlerdendir. Basralı olup Hicrî 108’de vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Bekr ibni Hûbeys: Kişi adı (MR 1)

Bel‘ām: (bk. Bel‘ām ibni Bā‘ûre) (MR 18)

Bel‘am: (bk. Bel‘ām ibni Bā‘ûre) (MR 2)

Bel‘am-ı Bā‘ûre: (bk. Bel‘ām ibni Bā‘ûre) (MR 2)

Bel‘am-ı Bā‘ûr: “*İsrail kabilesinden bir kişinin adı*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Bel‘ām ibni Bā‘ūre: “*Tevrat ve İslâmî kaynaklarda, önceleri iyi bir mümin iken daha sonra Hz. Musa ve kavmi aleyhine hile tertiplediği cezalandırıldığı rivayet edilen kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Belhî: “*Hekim Belhi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Belînās: “*Yunanlı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 16)

Belkīs: Kişi adı (HN 3) (ND 2)

Belkīs: “*Saba’ melikesi, Süleyman Peygamber zamanında yaşadığı ve onun tarafında imana davet edildiği rivayet edilir.*” (Tatçı, 2005) (YED 4)

Belkis: Kişi adı (DAH 1)

Belkis: Kişi adı (HN 1)

Benūs: Yunan hekimi (MÜR 1)

Bereket Hacı: “*Kendek’e yerleşmiş Baba İlyas halifelerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Bersām: “*Yunus hikâyesinde bir hükümdarın adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 2)0

Berşîşā: “*Kıssası daima Kur’an’ın 59. suresinin 16. ayetine bağlanan bir abid.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Berşîşā: “*Beni İsrail kavminde dindar bir kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 41)

Berşîşa: (bk. Berşîşā) (MR 3)

Beşîr: Hz. Muhammed (AD 2)

Beşir: (bk. Beşir ibni ‘Abdullāh) (MR 1)

Beşîr: “*Battal Gazi’nin oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Beşir ibni ‘Abdullāh: “*Bişr b. ?sım b. Abdillah, zahit ve âlim bir kişidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Beşri: (bk Bişr-i Hâfî) (MR 1)

Betül: Hz. Fatıma (ŞD 1)

Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 197)

Beyrek Hân: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Beyzâ: “*Akratis’in kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Bıçakçı Reîs: Kişi adı (GSMH 1)

Bıyığı Kanlı Bügdüz Emen: “*Bir Oğuz Beyi, Emen*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

Bırtas: (bk. Barıtas) (DN 1)

Bidarıs: “*Dânişmendli şehirlerinden olan Tokat’ı yağmalayan ve yağmalama sırasında ölen komutanlardan biri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Bîjen: “*Bijen, Bicen; Rüstem’in kızkardeşinin oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (AD 2) (HN 1) (ND 1)

Bilâl: Bilal-i Habeşî (BŞN 1) (ŞHŞ 1) (DD 1)

Bilâl: Kişi adı (AK 4) (MR 4) (BH 1) (ND 1) (KBD 2)

Bilâl bin Sa’d: “*Tâbiûn neslinden âbid ve muahaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Bilâl-i Habeşî: Kişi adı (MN 1)

Bilâl oğlu Ebî Bürde: “*Bilâl b. Ebî Bürde, Basra kadısı ve valisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Bilalük: (bk. Bilalük-i Rumî) (DN 1)

Bilalük-i Rumî: “*Dânişmendlilere karşı Turhal’da savaşa katılan Rum ordu komutanı. Giregi’nin babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Bilkās: “*Kayserin Emir Ömer’e gönderdiği elçi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Bimgaz: “*Şattat’ın ordusunda asker.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Binevā-yı Hindî: “*Müslüman padişah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Birāhîm: Hz. İbrahim (MK 1) (KBD 1)

Birahîm: Kişi adı (APŞ 1)

Birahim Edhem: İbrahim Edhem (AD 1)

Bireşkeve Firenk: “*Dânişmendlilere karşı Amasya’da yapılan savaşa ordusuyla yardıma gelen komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Bişr-i Hâfî: “*Bişr b. el- Hâris el- Hâfî, ilk devir sûfilerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Bişr-i Hâriş: (bk. Bişr-i Hâfî) (MR ?)

Biytałoş: “*Ankara Beyi Kaytal’ın oğlu. Gülnuş Banu ve Mıtralos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Biytir Aguş: “*Dânişmend Gazi’ye Zile Kalesi’nin gizli yolunu göstermek için Hz. Peygamber tarafından gönderildiği rivayet edilen zat.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Boğa: Hitay ülkesinin hükümdarı (HN 190)

Boğaç Beg: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Boğa Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 78)

Boğa Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 4)

Boğa Han: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 2)

Boğa Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 3)

Boga Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Boğa Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Boğazça Faṭma: Kişi adı (KDK 3)

Boyacıoğlu: Şair adı (AE 2)

Boz Atlu Beyrek Beg: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Boz atlu: Baba İlyas (MK 5)

Boz Aygırlu (Bamsı) Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016)

Boz Buraklı: Baba İlyas (MK 2)

Bu-Alî: İbni Sina (KK 1)

Bū ‘Alî: İbni Sina (AD 1)

Bū-Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 1) (MK 1)

Bū-Bekr: Hz. Ebubekir (KEMŞ 1)

‘Bū Bekr (-i Şiddîk): Hz. Ebubekir (ŞHŞ 4)

Bū Bekr-i Şiddîk: Hz. Ebubekir (HN ?)

Bū Cehil: Ebu Cehil (MK 2)

Bū Cehl: Ebu Cehil (MN 1)

Bū Cehl: Ebu Cehil (AD 2)

Budağ: (bk. Budağ) (KDK 5)

Budağ: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 10)

Buğaç: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Buğaçuk Melik: Kişi adı (KDK 2)

Bū-Ḥanīfe-i Kūfi: Kişi adı (MK 1)

Bu Hanifeii Kūfi: Kişi adı (APŞ 1)

Buḥārī: Kişi adı (ND 1)

Buḳrāt: Hipokrates (ÇN 1) (EM 1) (MŞ 6) (TE 1) (YED 1)

Buḳrāt: Hipokrat (AD 1)

Buḳrat: Hipokrat (YİŞ 1)

Buḳrat: “*Eski Yunan hekimi, meşhur Hipokratıs*” (Kurban, 1990) (SUL 1)

Buḳrat: Hipokrat (MÜR 1)

Bu’l-beşer: “*Hız. Âdem*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Bū-Leheb: Hz. Muhammed’in amcası (BŞN 1)

Bū-Leheb: Ebū Leheb (MN 1)

Būles: Yunan hekimi (MÜR 4)

Bu Reyhan: (bk. Ebu Reyhan) (AD 1)

Burla Ḥatun: “*Salur Kazan’ın karısı.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Bū-sa’id: Kişi adı (ADD 1)

Bū Sīnā: Kişi adı (ND 1)

Buşuğur: Kişi adı (MK 1)

Bū Tūrāb: Hz. Ali (ŞD 1)

Buzurcumıhr: Nuşirevan'ın veziri (HN 1)

Bügdüz Emen: “*Bir Oğuz beyi*” (KDK 2) (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016)

Bülbül-i bāğ-ı vişāl: Hz. Muhammed (BH 1)

Bü'l-Ḥakem: Ebu Cehil (ŞD 1)

Bü'l-Ḥasen: Hz. Ali (ŞD 1)

Büreyde: (bk. Büreydetü'l-Eslemî) (MR 2)

Büreydetü'l-Eslemî: “*Horasan bilgilerinden ve en son vefat eden sahabîdir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Cābir: “*Bedr, Uhud ve Hendek gazalarında Hz. Muhammed ile birlikte savaşmıştır. Sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Cābir: (bk. Cābir ibni 'Abdullāh) (MR 6)

Cābir bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Cābir ibni 'Abdullāh: “*En çok hadis rivayet eden sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Ca'fer: Cafer bin Yahya Bermeki (AD 2)

Ca'fer: (bk. Ca'fer-i şādık) (MR 4) (BH 1) (ŞD 1) (ND 2)

Ca'fer: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN 185)

Ca'fer: “*Hz. Muhammed'in amcazadesi ve Hz. Ali'nin kardeşidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3) (KBD 3)

Ca'fer(-i Tayyar): “*Hz. Peygamber'in amcası oğlu, Hz. Ali'nin kardeşi.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Ca'fer-i şādık: “*Caferî mezhebinin kurucusu ve on iki imamın altıncısıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3) (BH 1)

Ca'fer-i Şādık: On iki imamdan biri (ND 4)

Ca'fer-i Sādık: On iki imamdan biri (ND 1)

Ca'fer-i şādık: “*Şiilerin on iki imamından altıncısı*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Ca'fer-i tayyâr: Hz. Ali'nin kardeşi (KBD 1)

Ca'fer-i tayyâr: Kişi adı (KBD 4)

Ca'fer-i Tayyâr: Kişi adı (ERD 1)

Câhinûsu Eflâtûn: Calinus ve Eflatun (APŞ 1)

Cālīnôs: “*Yunanlı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

Cālīnūs: Galenos (EM 5) (MŞ 7)

Cālīnūs: Galien (TE 2) (YİŞ 5)

Cālīnūs: “*İlk çağların Grek hekimi Galen*” (Kurban, 1990) (SUL 1) (MÜR 42) (AD 1) (YED 2) (ERD 1)

Cālūt: “*Hz. Davut peygamber zamanının Filistin kahramanlarından.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Cālūt: “*Battal Gazi Destanı'na göre kâfir beyi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Cālūt Freng: “*Kâfir beyi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Câyil: “*Battal Gazi'nin kullandığı takma isimlerden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Celaleddīn: Mevlana (MK 1)

Celâleddīn-i Çaratâyi: “*Vezir Celaleddin Karatayî*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Celâlüddīn: “*Celâleddin Muhammed Rûmî*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Cem: “*İran ’ın mitolojik kahramanıdır. Pişdadiyan sülalesinin dördüncü hükümdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cem: Büyük İskender (TE 1)

Cem’ : “*Büyük ve şanlı padişah olan, Cem*” (Yavuz, 1991) (KK 5)

Cem: İran hükümdarı (ŞHŞ 1) (MN 18) (ADD3) (AD 6) (ŞD 18) (HN 4) (ND 10) (KBD 3)

Cemâlî: “*Ferahname isimli eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Cemâle’ d- dîn: Kişi adı (MR 1)

Cemşid: “*İran ’ın mitolojik kahramanı Cem ’in diğer adı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cemşîd: “*İran ’ın efsanevi dördüncü şahı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 3)

Cemşîd: Cem, şarap mucidi İran hükümdarı (ŞHŞ 1) (ADD 2) (ŞD 2) (HN 8) (ND 5) (KBD 1)

Cemşîd: “*Hız. Süleyman ’ın lakabı*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Cerci: “*Öldükten sonra dirilen peygamber*” (Kurban, 1990) (ŞEM 1)

Cercîs: “*Kur’an ’da ismi geçmeyen bir peygamber*” (Akdoğan, 1979) (AD 2) (YED 5)

Cevher Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Cevne: “*Cömertliğin timsali olan bir şahsiyet*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

Cevrî: Şair adı (MN 1)

Cevzer: “*İran mitolojisinde bir kahraman ismi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Cimşîd: “*İran ’ın mitolojik kahramanı*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 13)

Cingiz Han: Cengiz Han (DTAO 1)

Cu' de Ğāzī: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Süleyman, Evhad, Muhammed, Musa'nın babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 34)

Cumhūr: “*Rebi bin Kayser'in ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Cünd ibni Züheyr 'Āmirī: Kişi adı (MR 1)

Cüneyd: Kişi adı (AE 1)

Cüneyd: Kişi adı (KBD 1)

Cüneyd-i Bağdādī: “*İlk devir Sûfîlerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Cüneyd (-i Bağdādī): Bağdatlı Cüneyd diye bilinen Cüneyd (822-9911) Süfyân-ı sevrî'den ders aldı. Binlerce veli yetiştirdi. Asrının kutb'u idi. (YED 3)

Çahşādān: Germiyan padişahı Mehmed Bey (HN 1)

Çaka: (bk. Çavuldur Çaka) (DN 1)

Çan Kız: Kişi adı (KDK 1)

Çan Paşa: Kişi adı (KDK 1)

Çavuldur: (bk. Çavuldur Çaka) (DN 1)

Çavuldur Çaka: “*İzmir ve çevresinde Türk beyliği kurmuş olan Çaka Bey. Destan'da, Malatya'dan fetihler yapmak için sefere çıkan İslam ordusunda komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Çavuş Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Çelebî 'Ābid: Kişi adı (AK 1)

Çelebî 'Ārif: Kişi adı (AK 1)

Çender: (bk. Halil-i Çenderî) (DTAO 1)

Çimşid: Cemşid (AD 3)

Çingiz: Cengiz Han (AD 1)

Çingiz Hân: Cengiz Han (MK 1)

Çirne Mihal: Çirin Mihal (GSMH 5)

Çirin Mihal: Çirne Mihal (GSMH 3)

Dahhak: “İran’ın mitolojik kahramanlarındanır.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Daḥḥāk: Kişi adı (AD 4) (ŞD 1)

Daḥḥāk: Kişi adı (HN 1)

Daḥḥāk: İran hükümdarlarından birinin adıdır. (KBD 1)

Dā‘ī: Ahmed-i Dai (ADD 307)

Daqyānūs: Kişi adı (BH 1)

Danişman oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

Danişmend Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Danyāl: Danyal (ŞEM 3)

Dārā: Dara (ŞHŞ 1) (MN 2) (ADD 6) (AD 4) (ŞD 20) (HN 2) (ND 1)

Darab: “*Dârâ. Eski İran hükümdarlarından, Dârâ’nın oğlu olup M.Ö. 342’de tahta çıkmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Darūs: “*Pers Hükümdarı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Davud: Hz. Davut (DN 2) (ŞEM 1)

Dāvud: Hz Davut (ÇN 2) (AK 2) (VHM 1) (APŞ 1) (KK 6) (ŞHŞ 2) (MRN 1) (CC 2) (FN 4) (BH 9) (YED 3) (ND 2) (KBD 1)

Dāvūd: Hz Davut (AE 1) (BŞN 1) (KEMŞ 1) (MN 4) (MR 19) (DD 1) (ADD 1) (MÜR 1) (AD 2) (ŞD 3) (MK 1) (HN 2)

Dāvūd Beğ: Priştina sancak beyi (GSMH 9)

Dāvūt: Hz: Davud (AD 4)

Dede: (bk. Dede Garkın) (MK 9)

Dede: Dede Korkut (KDK 70)

Dede Ğarqın: “*Baba İlyas’ın şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 6)

Dede(m) Ğorqud: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 25)

Dede(m) Ğorqut: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 25)

Dede Sulţan: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

Dehāni: Dehhani (DD3)

Dehānī: Dehhani (DD 8)

Dehhānī: Dehhani (DD 60)

Dehhāni: Dehhani (DD 35)

Dehhānī: Şair adı (MN 4) (AD 1)

Dehyān: “*Rum beyi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Dehrī: “*Tanrı tanımaz bir kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 4)

Delü Big: (bk. Delü Ğarqar) (KDK 1)

Delü Budaq: (bk. Budaq, Ğara Budaq)(KDK 2)

Delü Dumrul: “*Duha Koca’nın oğlu Deli Dumrul*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 32)

Delü Dundar: (bk. Delü Tundar) (KDK 2)

Delü Evren: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Delü Karçar: “*Bay Bican Bey’in oğlu, Banı Çiçek’in kardeşi, Deli Karçar*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 25)

Delü Tundar: “*Bir Oğuz beyi, Kıyan Selçük’ün oğlu*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 11)

Demür (E)güçi: “*Kişi adı, Karaçuk Çoban’ın kardeşi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Demür Tonlu Mamağ: Kişi adı (KDK 1)

Deprâb-ı Soqrânî: “*Battal Gazi Destanı’na göre kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Deryanos: “*Tokat Deryanos Kilisesi’nde bulunan üç papazın ortak adı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Despot: Sırp despotu Georg Brankovic (GSMH 35)

Despotoğlu: (bk. Despot) (GSMH 1)

Despot Jupan: (bk. Despot) (GSMH 3)

Destân: “*Efsanevi İran hükümdarlarından Rüstem’in babası*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (MN 1) (ADD 3) (AD 2) (ND 2) (KBD 7)

Dihyetü'l-Kelbî: “*Dihye b. Halîfe, Hz. Muhammed’in Herakleios’a elçi olarak gönderdiği sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Dil-süz Muhammed: Şair adı (MN 1)

Dil-şâd: “*Bir rakkase adı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Dimitri: Kişi adı (ADD 1)

Dimitri: “*Ankara beyi Kaytal’ın gözde komutanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Dimitri bin Gelyan: (bk. Dimitri) (DN 1)

Dimitri bin Kılasyon: (bk. Dimitri) (DN 1)

Direk: (bk. Arşun oğlu Direk Tekür) (KDK 2)

Dirse Hân: “*Boğaç Han’ın babası olan Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 48)

Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Diyoskorizūs: “*Materia Medica yazarı*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 1)

Döger: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Dökmeci: Şair adı (MN 1)

Drakulda: (bk. Drakul Jupan) (GSMH 1)

Drakul Jupan: Vlad, Kont Drakula olabilir. (GSMH 1)

Drakuloğlu: (bk. Drakul Jupan) (GSMH 1)

Duha Koca: “*Deli Dumrul’un babası*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Duha Koca oğlu Deli Dumrul: “*Kişi adı, Duha Koca’nın oğlu*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Dundar: (bk. Delü Tundar) (KDK 2)

Dumrul: (bk. Delü Dumrul) (KDK 33)

Düden: Baba İlyas’ın miritlerinden biridir. (MK 9)

(Dönebilmez) Dülek Evren: “*Bir Oğuz beyi, Eylik Koca oğlu Dönebilmez Dülek Evren*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 7)

Dür-cihân: “*Bir Arap rakkase*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâl’ir, 1982) (MN 2)

Dürr-i yetim: Hz. Muhammed (TCE 1) (YED 1)

Dür-revân: “*Bir rakkase adı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Düzen: “*Alp Rüstem'in babası*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Düzen oğlu Alp Rüstem: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Düzme: Kişi adı (GSMH 31)

Ebā 'Alī: (bk. Ebā 'Alī Cürcānī) (MR 1)

Ebā 'Alī Cürcānī: “*Sûfî ve zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebâbekr: Hz. Ebubekir (APŞ 1)

Ebā Bekir: (bk. Ebū Bekir) (MR 3)

Ebā Bekri: (bk. Ebū Bekir) (MR 2)

Ebā Ca'fer: (bk. Ebū Ca'fer) (MR 1)

Eba'd-derdā: (bk. Ebu'd-derdā) (MR 2)

Ebā Hâfş: “*Ebū Hafs el- Haddād, Melâmet ve fütüvvete dair fikirleriyle tanınan Nişaburlu sûfî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebā Hânîfe: (bk. Ebū Hânîfe) (MR 1)

Ebā Hayşem: “*Ebū Hayseme el- Ensârî, sahabî, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ebā Hureyre: (bk. Ebū Hureyre) (MR 3)

Eba'l-Hayşem: (bk. Ebā Hayşem) (MR 1)

Ebā'l-ķāsım: Hz. Peygamber (BH 1)

Eba'l-ķāsım: Kişi adı (MR 1)

Ebā Mes'ūd: (bk. Ebū Mes'ūd-ı Ensârî) (MR 2)

Ebā Müslim Ğāzī: “*Ebū Müslim-i Horasanî. Halifeliğın Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ebā Müslim Teberdâr: (bk. *Ebā Müslim*) (BN 2)

Ebân: “*Muhaddis ve ravi. Ebân b. Yezîd.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebân ibni ‘Osmân: “*Ebân b. Osmân b. Affân, Medine valisi ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebā Umāme-i Bāhilī: (bk. *Ebū Umāme-i Bāhilī*) (MR 1)

Ebā Yezîd: (bk. *Ebū Yezîd-i Bestāmī*) (MR 1)

Ebā Yezîd han: “*Sultan 1. Bâyezid, Yıldırım lakabı ile meşhurdur.*” (Yavuz, 1991) (KK ?)

Ebā Yezîd-i Bestāmī: (bk. *Ebū Yezîd-i Bestāmī*) (MR 1)

Ebāzer: (bk. *Ebuzerr-i Ğaffārī*) (MR 1)

Ebāzerr-i Ğaffārī: (bk. *Ebūzerr-i Ğaffārī*) (MR 1)

Ebī ‘Abdullāh: (bk. *Ebī ‘Abdullāh ibni Ebī ḥafş-i kebîr*) (MR 1)

Ebī ‘Abdullāh ibni Ebī ḥafş-i kebîr: Kişi adı (MR 1)

Ebī Aḥvāş: Kişi adı (MR 1)

Ebī Ca‘fer: (bk. *Ebū Ca‘fer*) (MR 4)

Ebi’d-derdā: (bk. *Ebu’d-derdā*) (MR 5)

Ebī Derdā’i: (bk. *Ebu’d-derdā*) (MR 1)

Ebi’l-ḥakem: “*Ebucehil. Ebu Hakem’den başka İbni Hanzala adı ile de anılır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebī Rāfi‘: “*Hız. Muhammed’in azatlı kölesi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebî Sa'îd-i Hudrî: “Çok hadis rivayet eden yedi sahabeden biri.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ebî Yūsūf: Kişi adı (EM 1)

Ebū 'Āli: Arap hekimi (MÜR 2)

Ebū 'Alī Sīnā: İbni Sina (EM 1)

Ebū Ālī Sīnā: İbni Sina (MŞ 1)

Ebū 'Alī Sīnā: İbni Sina (YİŞ 1)

Ebū 'Aliyyü'r-ruzbārî: “Mutasavvıf” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebū Bekir: Hz Ebubekir (BN 4) (KD 1) (CC 3) (MR 4) (BH 2) (KDK 1)

Ebū Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 2)

Ebubekir: Hz. Ebubekir (DAH 1)

Ebūbekir: Hz. Ebubekir (VHM 3) (ERD 1)

Ebū Bekir Şiddîk: Hz. Ebubekir (BH 1)

Ebū Bekir Tirmidî: “Bir şeyh” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebubekr: Hz. Ebubekir (DN 1) (YED 3)

Ebū Bekr: Hz. Ebū Bekir (MR 16) (MK 1) (HN 2)

Ebūbekr: Hz Ebubekir (ÇN 1) (AE 1) (KEMŞ 7) (GN 1) (KBD 1)

Ebū-bekr: Hz. Ebubekir (AK 5) (MRN 1)

Ebū Bekri: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekr-i Cevzî: “Bir ābid” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebubekr-i Şiddîk: Hz. Ebubekir (KK ?)

Ebū Bekr-i şiddîk: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekri'ş-şiddîk: (bk. Ebū Bekr) (MR 1)

Ebū Bekri'ş-şiddîk: Hz. Ebubekir (BH 2)

Ebū Bekr-i Verrāk: “*Sûfî zahitlerden Ebû Bekr Muhammed b. Ömer Verrāk Tirmizî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ebū Ca'fer: “*Ebû Cafer el- Kârî, on kıraat imamından biri.*” (MR 2)

Ebū Cehil: Ebû Cehil (MR 1)

Ebū Cehl: Ebu Cehil (KK 1) (GN 2) (MK 1)

Ebū-Cehl: Kişi adı (MRN 2)

Ebū Cürâc: “*Hekim Ebu Cürac*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ebū Cüreyyh: Kişi adı (MŞ 2)

Ebū'd-Derdâ: “*Sahabe ve ensardan bir zat*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'd-derdâ: “*Dimaşk kadılığı ve Kur'an muallimliği yapan sahabe.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 7)

Ebū Derdâ: (bk. Ebū'd-Derdâ) (CC 1)

Ebū-Derdâ: “*İveymir ibni Mâlik, Ashab-ı Kiram'ın sayılı âlimlerindedir.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ebū Hanîfe: “*Hanifî mezhebinin kurucusu, Numan bin Sabit*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 1)

Ebū Hanîfe: İmam-ı Azam Ebu Hanife (CC 6) (MR 3) (BH 1)

Ebū Hâzim: “*Ebû Hâzim el- Kâdî, Hanefî fakihî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebū Hind: Kişi adı (BH 1)

Ebū Hureyre: “*Muhaddis ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 25)

Ebū Hüreyre: Kişi adı (BH ?)

Ebû İshak: “Ebû *İshak Kâzerûnî. İranlı mutasavvıf.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ebû İshak-i İsfereñî: “*Eşarî kelamcısı ve Şafîî fakihî*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebukrat: Hipokrates (MÜR 2)

Ebu'l-‘Abbās-ı Mervezî: “*Farsça şiir yazan bir şair.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebu'l-ervāh: “*Hz. Muhammed*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebu'l-Faẓl: Kişi adı (ND 1)

Ebu'l-fetiḥ Āhenger: “*Malatya’da bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ebû Leheb: “*Hz. Muhammed’in amcası ve azılı düşmanlarından.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebu'l-esved: “*Ebu'l-esved ed-Düelî, Kur’an’a hareke sistemini getiren ve Arap nahvinin ilk esaslarını tespit eden âlim.*”(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebu'l-Faẓl Nesîmî: Şair Seyyid Nesimi (ND 1)

Ebu'l-Ḳāsım: Hz. Muhammed (ND 1)

Ebû'l-ḳāsım: Hz. Muhammed (BH 1)

Ebu'l-ḳāsım: Kişi adı (ERD 1)

Ebu'l-leyṣ: (bk. İmām Ebu'l-leyṣ) (MR 1)

Ebû'l-Leyṣ-i Semerḳandî: “*X. asrın ikinci yarısında yaşamış Hanefî fikhçısı ve kelamcıdır.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'l-Müslim Necefî: Kişi adı (YED 1)

Ebû'l Müslüm: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğin Emevilerden alınarak Abbasîlere geçmesinde büyük rol sahibi.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Ebû'l Müslüm Mervî: (bk. Ebû'l Müslüm) (DN 2)

Ebû Mâlik-i Eş'arî: "*Sahabedendir.*" (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebû Mansûr-ı Mâturidî: "*Maturidî mezhebinin kurucusu.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebû Mes'ûd-ı Enşarî: "*Muhaddis ve sahabelerdendir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebû Meysere: "*Amr b. Şurahbil*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebû Meysere: "*Ünlü bir muhaddis ve tâbiî.*" (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebû Meysere'-i 'Âbid: (bk. Ebû Meysere) (CC 1)

Ebû Mûsâ Eş'arî: "*Hakem vakasında Hz. Ali'yi temsil eden fakih ve sahabe.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Ebû 'Ömer: Kişi adı (BN 1)

Ebû Reyhân: "*Birunlu hekim Ebu Reyhan*" (Argunşah, 1999) (TM 5)

Ebû Sa'îd: (bk. Ebû Sa'îd Nûrî) (MR 1)

Ebû Sa'îd: (bk. Ebû Sa'îd-i Hüdri) (MR 1)

Ebû Sa'îd-i Hüdri: "*Çok hadis rivayet eden sahabelerden biridir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Ebû Sa'îd Hüdri: Kişi adı (BH 1)

Ebû Sa'îd Nûrî: "*Zahit ve âbidlerdendir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebûsıtaz: Göz ekimi (MHÜR 1)

Ebû Süleymân: (bk. Ebû Süleymân-ı Dârânî) (MR 1)

Ebû Süleymân-ı Dârânî: "*İlk dönem zahit ve sûfilerdendir.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 6)

Ebû Tâhir: "*Battal Gazi Destanı'na göre Firdevs'in hapsettiği Hz. Ömer soyundan bir kişi.*" (Demir & Erdem, Battalname (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ebū Ṭālib: Kişi adı (BH 3)

Ebū tālib-i mekkî: “*Muhammed b. Ali, Sofiyye-i aliyye'nin meşhurlarındandır. Kûtu'l-Kulûb adlı kitabı meşhurdur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebū Ṭālib-i Mekki: “*Kûtu'l- Kulûb adlı eserin yazarıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Ebū Umāme: (bk. Ebū Umāme-i Bāhilî) (MR 3)

Ebū Umāme-i Bāhilî: “*Muhaddis ve sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 2)

Ebū Yahyā-yı Şemāsî: Bir hekim (YİŞ 1)

Ebū Ya'qûb: “*Ebû Yakub en- Nehrecûrî, ilk devir sûfilerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 4)

Ebū Yezîd-i Beştâmî: “*Ebu Yezid Tayfur bin İsa Suruşan, Beyazid-i Bestami olarak da tanınır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1) (CC 1)

Ebū Yūsuf: “*İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin en gözde öğrencilerinden, müçtehit hukukçu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 2) (CC 7)

Ebū Yūsuf: Kişi adı (BH 1)

Ebūzer: (bk. Ebūzer-i Ğaffārî) (MR 1)

Ebūzer: (bk. Ebūzer-i Ğaffārî) (MR 2)

Ebū Zer: “*Takvası ile meşhur bir sahabe*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebūzer: “*Mıştıran padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ebūzer-i Ğaffārî: “*Ebūzerr-i Ğıfarî, servet toplama konusundaki görüş ve mücadelesiyle tanınan sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Ebū'l-Kāsım Muhammed: Hz. Muhammed (AD 1)

Ede Balı: “*Osman Gazi'nin kayınpederi, Baba İlyas'ın halifelerinden*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Edhem: Kişi adı (RN 1) (ND 2) (KBD 1) (HN 1)

Efarsiyap/Afrasiyap: “*İran destanlarında adı geçen efsanevî Türk hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Eflâhün: “*Mamuriyye (Ankara) Beyi Mihriyayil'in beylerindendir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Eflakoğlu: Vlad (bk. Drakul) (GSMH 1)

Eflâtun: Yunan Filozofu (ADD 1)

Eflâṭun: (AD 1) (HN 1) (ERD 1)

Eflâtun: Yunan Filozofu (YİŞ 1)

Eflihün: (bk. Eflâhün) (BN ?)

Efrâsiyâb: “*Alp Er Tunga*”(Argunşah, 1999) (TM 1) (HN 1)

Efrumiyye: “*Malatya beyi Gabriel'in kızı Morpia olduğu tahmin edilmektedir. Dânişmend-nâme'de Amasya beyi Şattat'ın kızı. Sonradan Müslüman olur ve Artuhi ile evlenir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 348)

Efrumiyye Banu: (bk. Efrumiyye) (DN 7)

Egirdic: “*Turhal'da yapılan savaşta Bizans ordusuna yardıma gelen Ankara beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Egrek: “*Uşun Koca'nın büyük oğlu*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 16)

Eğürden: Baba İlyas'ın müritlerinden biridir. (MK 1)

Ehron: (bk. Ehron Gürci) (DN 4)

Ehron Gürci: “*Gürcistan beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Ekmel: Şair adı (MN 2)

Ekşüm ibni Zayf: Kişi adı (MR 1)

Ekşüm ibni Zayfî: (bk. Ekşüm ibni Zayf) (MR 1)

Elmās: “*Şemun’un pehlivanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

El Tigin: “*Battal Gazi zamanından sonra Çankırı yakınlarındaki Tamasun Köyü’ne yerleşen Müslüman tacir Sa’id’in oğlu, Çankırı fatihlerinden Kara Tigin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Elvân: Şirazlı Elvan (AD 2)

Elvân: (bk. Elvan Çelebi) (KK 1) (MK 9)

Elvân Çelebi: “*Âşıkpaşazâde ile aynı sülaleye mensup olup 14. asrın ilk üçeyreğinde yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Emen: “*Bir Oğuz beyi, Bügdüz Emen*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 12)

Emîn: Hz. Muhammed (VHM 1)

Emanos: “*Zile beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Emiran: “*Zile Kalesi beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Emircem: “*Ahmed Yesevi’nin yedinci halifesi*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Emîre’l-mü’minîn: Kişi adı (AK 1)

Emîre’l-müslimîn: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Emîr ‘Ömer: “*Malatya emiri Numan’ın oğlu. Battal Gazi’nin kayın babasıdır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 151)

Emir ʿÖmer: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Battal Gazi zamanında Malatya emiri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Em̄ir Sultān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Em̄ir Sülemān: Kişi adı (TCE1)

Em̄ir Süleymān (M̄ir Sūlmān) : “*I. Beyazıd’ın en büyük oğlu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Em̄ir Sūlmān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 2)

Em̄ir Sūlmān Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Em̄irü’l-mi’min(īn): Kişi adı (FN 2)

Em̄irü’l-mü’minīn: Kişi adı (KAE 1)

Em̄irü’l-mü’minīn: Hz. Ali (BH 2)

Emre: Yunus Emre (MK 1)

Emren: (bk. Begil oğlu Emren) (KDK 3)

Emren Bahadır: (bk. Emren) (KDK 1)

Enes: (bk. Enes bin Mālik) (CC 1) (MR 21)

Enes bin Mālik: “*Büyük sahabelerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (CC 2) (MR 1)

Enes ibni Mālik: (bk. Enes bin Mālik) (CC 1) (MR 4)

Ens İbnü Mālik: Enis ibni Malik (BH 3)

Eñse Koca: Kişi adı (KDK 1)

Eñse Koca oğlu Oğçı: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Enü Şirvān: Kişi adı (SUL 1)

Enverî: Kişi adı (DD 1)

Enverî: “*Sultan Sencer devrinin en büyük şairidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Erdeşîr: “*Behmen b. İsfendiyârdır ki Darabşah’ın pederidir.*” (Yavuz, 1991) (KK ?)

Erdeşîr: Turan ülkesinin padişahıdır. (AD 1) (HN 1)

Erdişir/Ardeşir: “*İran’ın mitolojik kahramanlarından. Keydaniyan sülalesinden İsfendiyar’ın oğlu. Lakabı “Behmen”dir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Erdeşîr-i Bâbegân: “*Sasani hanedanının kurucusu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Erdevân: “*Güştasb neslinden bir padişahın adıdır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Erdivan Şah: “*Erdevan. Guştasb soyundan olan meşhur İran şahı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Erekletâtis: Kişi adı (EM 1)

Er Tuğrul: Osman Gazi’nin babasının adıdır. (DTAO 5)

Es’ad: “*Battal Gazi Destanı’na göre Müslüman komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Es’ad bin Sa’îd: “*Battal Gazi Destanı’na göre Zengan’ın padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Esâşür: “*Battal Gazi Destanı’na göre Bizans kayseri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 112)

Esed-i Kūfî: “*Halifenin elçisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Esedu’llah: Hz. Ali (AD 1)

Esedu’llâh: Kişi adı (ND 1)

Esmâ: “*Esmâ bint Ebû Bekir es- Sıddîk*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Esriyanos: “*Gümenekli bir bey. Natron’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Eşrefoğlu Rūmī: Eşrefoğlu Rumi (ERD 130)

Eşrefoğlu Rumi: Eşrefoğlu Rumi (ERD 1)

Eşrefoğlu: Eşrefoğlu Rumi (ERD 13)

Eşrefzāde: Eşrefoğlu Rumi (ERD 2)

Evḫad: “*Yemliha’nın Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Evḫad: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Cu’de Gazi’nin dört oğlundan biri. Süleyman, Musa’nın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Evren: (bk. Dülek Evren) (KDK 7)

Evren: (bk. Delü Evren) (KDK 1)

Evrenus Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenus Beg oğlu Ali Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenuz Beğoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evzā‘ī: “*Evzâiyye mezhebinin kurucusu, fıkıh ve hadis âlimi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Eyâz: “*Gazneli Mahmud’un kölesinin adı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Eyem: Kişi adı (MK 1)

Eylik Koca oğlu Alp Eren: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Eylik Koca oğlu Dönebilmez Dülek Evren: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Eylik oca oğlu Dülek Evren: (bk. Dülek Evren, Eylik oca oğlu Dönebilmez Dülek Evren) (KDK 1)

Eylik oca oğlu Saru ulmaş: Kişi adı (KDK 1)

Eyriyos: Bilinmiyor (DN 1)

Eyüb: Kişi adı (AE 1)

Eyyb: Hz. Eyüp (AK 1) (MN 1) (MR 2) (ADD 1) (BH 3) (YED 8) (şD 1) (MK 1) (ND 2) (KBD 3)

Eyyub: Kişi adı (APş 1)

Eyyub: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 34)

Eyyub bin Yunus: “*Dnişmend-nme’ye göre, Abdlvehhp Gazi öldükten sonra Malatya halkının lider seştiği komutanlardan.*” (Demir, Dnişmend-nme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil zellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

Eyyub ibn-i Yunus: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 1)

Eyyb: Eyüp Peygamber (AD 2) (ERD 2)

Eyyb: Eyyüp Peygamber (şEM 1)

Ezheri: şair adı (MN 5)

Fagfur: “*Nuh Peygamber’in torunu olan Eşkan’in soyundan gelen padişah. Eskiden çin hükümdarlarına verilen ad.*” (Demir, Dnişmend-nme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil zellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Fağfr-ı çin: “*Battal Gazi Destanı’na göre çin padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Fağreddin: Kişi adı (MK 1)

Fağr-ı lem: Hz. Muhammed (MRN 2) (YED 2) (MK 1) (ND 1)

Fağr-ı cihn: Kişi adı (VHM 1) (YED 2)

Fağr-i Rzi: Kişi adı (HN 1)

Faḥrū'l-beşer: Kişi adı (VHM 1)

Fākīh: “*Ahmed Fakih*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 2)

Fakīh Ahmed Kutbü'd-din: “*Türk şairlerinden Ahmed Fakih*”(Tatçı, 2005) (YED 1)

Falıkrât: “*Kayser'in komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 28)

Fānhāş bin 'Ayzār: “*Musa peygamber zamanında bir kumandanın adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Fārābī: “*Türk asıllı hekim ve filozof*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Fārūḳ: Hz. Ömer (AD 1) (ŞD 1)

Fasıl: “*Halkümbed Kalesi beyi Mihayil'in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Fāṭıma: Hz. Fatma (AK 1)

Fāṭıma: Hz. Fatma (VHM 12) (MRN 1) (MR 12) (BH 1) (KDK 2) (ND 5)

Fāṭıma: “*Emir Ömer'in kızı, Battal Gazi'nin karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 8)

Fāṭımatü'z-zehrâ: “*Hz. Muhammed'in kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Fātumatü'z-Zehrâ: “*Hz. Peygamber'in kızı, Hz. Ali'nin eşi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in annesidir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Fāṭımatü'z-Zehrâ: Hz. Fatıma (BH 4)

Fāṭıma: Hz. Fatma (VHM 1)

Fāṭıma: (bk. Boğazça Fatma) (KDK 3)

Faytol-ı Rumî: “*Turhal yakınlarındaki Turas kasrı çevresinde Dânişmend Gazi'ye karşı savaştan Hıristiyan ordusuna yardıma gelen Rum komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Fazl: Şihabü'd-din Fazlullah (BŞN 15) (ND 26)

Fazl-ı 'azîm: “*Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Fazlu'llâh: (bk. Fazl) (BŞN 1)

Fazlu'llâh: Kişi adı (ND 3)

Fazlullâh Efendi: Gebze kadısı (GSMH 2)

Felâṭūn: Platon (MN 1) (ŞD 1)

Felhemānî: “*Güzel kokularla ilgili kitap sahibi bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Fenḥās bin Ğār: “*Fenhas bin Gar*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Feraḥşād: “*Hurşid ile Feraḥşad hikâyesinin kadın kahramanı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Feraḥşād/Feraḥşād/Feraḥşād/Feraḥşad: Hurşid ile Feraḥşad hikâyesinin kadın kahramanı (HN 349)

Ferhād: “*Ferhad ü Şirin hikâyesinin erkek kahramanı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 13) (DD 2) (AD 1) (YED 7) (ŞD 3) (HN 3) (ND 5) (KBD 2)

Ferḥād: Kişi adı (ERD 1)

Ferḥād: “*Ferhad ile Şirin hikâyesinin erkek kahramanı*” (Özmen, 1984) (ADD 2)

Ferāḥullâh: Doktor adı (YİŞ 2)

Ferîdūn: “*İran'da Pişdadi sülalesinin altıncı hükümdarı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Ferîdūn: Kişi adı (HN 1)

Ferîdūn: Kişi adı (ŞHŞ 1) (ADD 9) (AD 2) (YED 1) (ŞD 17) (KBD 1)

Ferîdūn: “*Pişdâdîlerin altıncı padişahı olup Cemşîd sülalesinden demirci Gâve'nin yardımıyla Zehhâki Mârî'yi öldürmüştür.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ferīdūn-ı ‘Acemī: “*Battal Gazi Destanı’na göre Rum ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Feriz Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Feriz Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 6)

Feriz Beğoğlu: Kişi adı (GSMH 12)

Feriz Beğoğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Ferruh Hümayun: Kişi adı (DN 1)

Fethe’-d-dīn: Şair adı (MN 1)

Fethi’l-Müşilī: (bk. Feth-i Müşilī) (MR 1)

Feth-i Müşilī: “*İlk dönem zahit ve sûflilerindendir.*’ (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002)’ (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Fir‘avn: Firavun (BŞN 1) (AK 1) (SVTM 1) (MRN 1) (FN 2) (TM 1) (MR 9) (D 1) (BH 6) (YED 2) (ŞD 1) (KDK 1) (MK 2) (HN 2) (ND 2) (KBD 1) (ERD 2)

Fir’avn: Firavun (APŞ 2) (KK 4) (GN 1)

Firdevs: “*Battal Gazi Destanı’na göre Yahudi padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 35)

Firdevsī: “*Şehname yazarı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Firidun: “*İranlı meşhur padişah. Cemşid sülalesinden olup Pişdadiyan sülalesinden altıncı hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Firidun: “*Feridun. Efsanevî İran hükümdarıdır. Cemşid’in torunu.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Firīdun: Kişi adı (TE 1)

Fuḍayl bin ‘İyāz: “*Horasan’ın ilk büyük sûflilerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Fuḍayl ibni ‘İyāz: (bk. Fuḍayl bin ‘İyāz) (MR 3)

Fūlis: “7. yüzyıl hekimlerinden Paul d’Egine” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 2)

Furḳand-i Senci: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Fürḳatī: Şair adı (MN 2)

Ġafikī: Kişi adı (MÜR 6)

Ġāfikī: “*İspanyalı Hekim Gafikī*” (Argunşah, 1999) (TM 7)

Ġaflet Ḳoca: Kişi adı (KDK 3)

Ġaflet Ḳoca oğlu Şer Şemse’ddin: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

Ġan: (bk. Ḳam Ġan) (KDK 4)

Ġarḳın: Dede Garkın (MK 2)

Gavarıs: “*Niksar beyi. Mihayil’in kardeşi. Nikola ve Yorgi’nin babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 30)

Ġavnī Fireng: “*Frenk komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Gavras: “*Canik beyi. Matrıd’ın oğlu. Küste, Nikola ve Mihayil’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gavras: (bk. Gavarıs) (DN 13)

Ġāzī Bahādur: “*Musul Atabeyi Seyfeddin*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Gazi Beg: “*Melik Gazi. Dânişmend Gazi’nin oğlu. Dânişmend Gazi’den sonra Danişmentli Devleti’nin sultanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Ġazān: “*Battal Gazi’ye silahşorluk öğreten kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ġazbān: “*Şemun’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Gāzī Han: Kişi adı (DTAO 2)

Ġāzī Hān Murād: Emir Süleyman’ın dedesi Murad Hüdavendigar (AD 1)

Gazī Murad: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 3)

Gāzī Murad: (bk. Gazī Murad) (DTAO 1)

Genc-i Bānū: “*Kamer řah’ın kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Gercesb: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Gerşasub: Neriman’ın babası ve Feridun’un çağdaşı olan efsanevi İran hükümdarı Gerşasb (MN 2)

Geyiklü Baba (Hasan): “*Bursa kurbinde Keşiş Dağı eteğinde, Orhan Gazi zamanında yaşayan bir erdir.*” (Timurtaş, Yunus Emre Divanı, 1972)(YED 2)

Ġıyās: Ġıyaseddin Sultan (MK 5)

Ġıyāsdīn: Ġıyasdin Sultan (MK 1)

Ġıyaseddin: “*II. Ġıyaseddin Keyhusrev*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ġıyāsdīn Sulţān: “*Selçuklu sultanı II. Ġıyaseddin Keyhusrev*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Ġıyās sulţān: (bk. Ġıyasdin Sultan) (MK 1)

Gireği: “*Dânişmendlilere karşı Turhal’da savaşa katılan Bilalük-i Rumî’nin oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Girekos: “*Nastor’un veziri*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Girpas: “*Ermenistan sultanı Mihran’ın oğlu, Mihras’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Gıryan: “*Ankara beyi Kaytal’ın ordusunda gücüyle meşhur asker.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gök Alp: Kişi adı (DTAO 1)

Göne: (bk. Çara Göne) (KDK 26)

Gürkîn: “*Kayserin ulu beylerinden bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Gürkün: “*Kırayan padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Güzende Cāzū: “*Battal Gazi Destanı’na göre zamanın en kudretli büyüçüsü.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Gülefruh: Şiraz sultanının oğlu (DAH 21)

Gülendām: “*Harcın kalesinin komutanı Tariyun’un kızı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 48)

Gülendam: Bağdad sultanı Şahinşah’ın kızı (DAH 76)

Güllü Bībī: “*Baba İlyas’ın yakın çevresinde bulunan bir yaşlı kadın.*” (Tulum, 2017)(MK 2)

Gülnuş: (bk. Gülnuş Banu) (DN 10)

Gülnuş Banu: “*Dânişmend-nâme’de, Ankara beyi Kaytal’ın kızı, Biytaoş ve Mıtralos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 26)

Gülşehri: “*13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Gülşehri: Kişi adı (KAE 2)

Gündüz Alp: Kişi adı (DTAO 1)

Gürgün: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Gürşasb: “*Güştasb, İnan’ın dördüncü hükümdarı.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḥabeb: Kişi adı (MK 2)

Habeş b. Hüseyin: Kişi adı (MÜR 1)

Habîbu’llah: Kişi adı (FN 1)

Ḥâbil: “*Âdem Peygamber’in oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Hâbil: Şair adı (MN 1)

Hâbîl: “*Zülkarneyn zamanından kalan pirlere.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ḥacc: “*Hacı Bektaş*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Ḥaccâc: “*Haccâc b. İlât, zorbalığıyla meşhurdur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Ḥâce: “*Hacu Kırmanî*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḥâce ‘Atṭâr: Kişi adı (HN 2)

Ḥâce Gülşehri: “*Hoca Gülşehri, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥâce Mes’ûd: “*Asıl adı Mes’ûd ibni Ahmed’dir. 14. asırda yaşamış önde gelen bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 9)

Ḥâce Muhammed bin Alî Ḥakîm: Kişi adı (BH 1)

Ḥâcer: Kişi adı (BH 2)

Ḥacı: “*Baba İlyas’ın halifelerinden Ḥacı Miḥmân*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Ḥâc-i kāyinât: Hz. Muhammed (BH 1)

Ḥacı Bektaş: Hacı Bektaş Veli (MK 3)

Hacı İsâ: Kişi adı (GSMH 3)

Hacı İsâ: Kişi adı (GSMH 2)

Hacı Mihmân: Baba İlyas'ın halifelerinden biridir. (MK 2)

Hâcî Muṭî'î: Şair adı (MN 1)

H̄āco: “*Hacu Kırmanî*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Haçatur: “*Nastor'un amcazadesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Hadım: (bk. Hadım Balaban) (GSMH 1)

Hadım Balaban: Kişi adı (GSMH 5)

Hādî: “*Abbasi halifelerinden Mehdi'nin oğlu*” (TM 6)

Hādî: İbni Hadi (ND 2)

Ḥadîce: Hatice (MRN 1)

Ḥadîce: Hatice (ND 3)

Hākānî: “*İran Şairi Fazluddîn İbrahim Bedilbin Ali Şirvani*” (Akdoğan, 1979) (AD 1) (ŞD 1)

Hakan Timur: (bk. Timur) (DN 1)

Ḥakem: “*Yezid'in torunlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Hākîm Belînās: “*Yunanlı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Hākîm Oğlu: Şair adı (MN 3)

Hākîm Rūsiṭin: “*Hekim rusitin*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Hākîm Salmōya: “*Hekim Ebi Halid ğlu Ahmed Salmoya*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Hākîm Ya'kūb: “*Cevhername yazarı Hekim Yakup*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Hākîm Ya'kūb b. İşhak: “*Cevhername yazarı Hekim Yakup*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥalef: (bk. Halef ibni Eyyûb) (MR 1)

Ḥalef ibni Eyyûb: “*Âmirî kabilesindendir. Belh müftülüğü yapmış olup zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥâlid: “*Müslüman pehlivan*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḥâlid: (bk. Ḥâlid ibni Velîd) (MR 1)

Ḥâlid bin Sa'îd: “*İlk Müslümanlardan olup Hz. Muhammed'in kâtibidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥâlid ibni Velîd: “*Hz. Muhammed'in seyfullah unvanı verdiği meşhur kumandan sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ḥâlid Rab'î: Kişi adı (MR 1)

Ḥalîl: Hz. İbrahim (AE 3) (BŞN 4) (SVTM 1) (ŞHŞ 1) (BH 2) (YED 6) (ŞD 2) (MK 3) (ND 9)

Halîl: Kişi adı (HN 1)

Ḥalîl: Kişi adı (HN 1)

Ḥalîl: Kişi adı (ADD 3)

Halîl: Halil Paşa (GSMH 1)

Ḥalîl/Ḥalîl İbrâhîm: Hz. İbrahim (AD 2)

Ḥalîl: Kişi adı (KAE 1) (ERD 1)

Halil: Hz. İbrahim (DN 1)

Halîl: Hz. Muhammed (DTAO 1)

Halil: “*Gümenek hâkimi Hasan'ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Ḥalil İbrāhim: Hz. İbrahim (BN 1)

Halil-i Çenderî: Kişi adı (DTAO 1)

Ḥalîl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Ḥalîl(u'llāh): Hz. İbrahim (MN 2)

Ḥalîlu'llāh: Hz. İbrahim (BŞN 4) (ŞD 1)

Ḥalîlullah: Hz. İbrahim (MRN 1) (YED 1)

Halîlu'llah: Hz. İbrahim (KEMŞ 8)

Ḥalîlullāh: Kişi adı (KBD 1)

Halîlullah: Kişi adı (FN 3)

Ḥālîş: Baba İlyas'ın oğlu (MK 3)

Ḥallâc: Kişi adı (HN 1)

Ḥallâc-ı Manşûr: Mansur (MN ?) (YED 5)

Ḥalvetî: Şair adı (MN 1)

Hām: “*Hz. Nuh'un oğullarından biri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hām: “*Vakkas'ın pehlivanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Hâmân: “*Hz. Mûsâ zamanındaki Fir'avn'un veziri.*” (Timurtaş, Yunus Emre Dîvanı, 1972) (YED 2)

Hâmân: Kişi adı (ERD 1)

Ḥâmid: Hz. Muhammed (ND 1)

Hamîd: “*Halifenin pehlivanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḥamîdü't-ṭavîl: Kişi adı (BH 1)

Hamiran: “*Çankırlı bir bey. Sunbat ve Leyavin’in babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Hamîrân: “*Kayser’in beylerinden, padişah. Adn-i Banu/Aden Banu’nun babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 16)

Ḥammād: (bk. Ḥammād ibni Seleme) (MR 7)

Ḥammād: “*Yunus kıssasında bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ḥammād ibni Seleme: “*Muhaddis, nahiv ve fıkıh âlimi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥāmūş: Mevlana (MTB 1)

Ḥamza: Kişi adı (MR 1)

Hamza: Hz. Hamza (DN 1)

Hamza: Hz. Hamza (GSMH 1)

Hamza: Kişi adı (KBD 2)

Ḥamza: Hz. Hamza (BN 4) (KEMŞ 1) (MR 1) (ADD ?) (YED 5) (ŞD 2) (HN 1)

Ḥamza beg: “*Hamza Bey, muhtemelen 1426’da Anadolu beylerbeyi olan kişi*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Ḥān Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır han.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Ḥān Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

Ḥān Kazan: “*Bayındır Han’ın beyler beyi, Kazan Beg.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 9)

Ḥān Oruz: “*Kazan Bey’in oğlu, Oruz Beg.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Hanbelī: “*İmam Ahmed bin Hanbel*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Ḥanîfî: “*İmam-ı a’zam Ebū Hanîfe*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Ḥanîfî: Kişi adı (AD 1)

Ḥanṭıla: “*Yusuf bin Haccac-ı Zalim’in torunlarından, Kayser’in veziri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Haramî/Haramî: Ahmet Haramî (DAH 37)

Ḥarāmzāde: “*Babek’in yanındaki önemli kişilerden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hārîk bin Sedūm: “*Lût peygamber zamanında bir hükümdar.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥarîmî: Şair adı (MN 2)

Ḥarḳıya: (bk. Ḥarḳıyā) (MR 1)

Ḥarḳıyā: “*Şaya peygamber zamanında bir âbidin ismi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 6)

Harkil Zahid: “*Dânişmend-nâme’ye göre Hz. Peygamber’in mucizatıyla Müslüman olan rahip, Turhal’da Şattat’ın askerleri tarafından öldürülmüştür.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Ḥarsân: “*Seksarlar’ın padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Hārūn: Hz. Harun (KK 1) (AİM 1) (KBD 1)

Hārūn: “*Musa peygamberin kardeşi ve veziri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hārūnu’r-reşîd: “*Abbasî halifelerinin beşincisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Hārūnu’r-Reşîd: Harun Reşit (BH 1)

Hārūs-ı Cāzū: “*Şengel Cazu’nun oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Hārūt: “*Firdevs’in damadı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 17)

Hārūt: “*Esatur’un veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Harünü’r-Reşîd: “*Abbasi halifelerinin beşincisidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ḥasan: (bk. Ḥasan ibni Sinā) (MR 1)

Ḥasan: (bk. Ḥasan-ı Başrî) (MR 11)

Ḥasan: (bk. ‘Alî oğlu Ḥasan) (MR 1)

Ḥasan: Hz. Hasan (AE 1) (AK 2) (BN 4) (VHM 5) (MR 3) (BH 4) (YED 3) (ŞD 2) (KDK 3) (MK 2) (HN 1) (ND 12)

Hasan: Kişi adı (KBD 3)

Hasan: Hz. Hasan (DN 2) (DAH 1)

Ḥasan: “*Battal Gazi’nin amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Hasan: (bk. Hasan bin Eyyub) (DN 7)

Hasan: (bk. Hasan bin Meşiyeye) (DN 3)

Hasan: “*Kapadokya emiri. Dânişmend-nâme’ye göre Turasan’ın akrabası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Hasan Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan Beğoğlu İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğzâde İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan bin Eyyub: “*Destan’a göre Halil’in kardeşi, Gümenek hâkimi, Dânişmendli ordusunda ‘alemdarları beyi, Dânişmend Gazi’nin silahtarı ve gaza arkadaşı.*”

(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Hasan bin Meşîyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre, Malatya’dan çıkan Müslüman ordusunda olup, Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Hasan-ı Başri: Kişi adı (AE 1)

Hasan-ı Başri: “*Tâbiûn muhaddislerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 16)

Hasan-i Başri: “*Basralı meşhur tabii, âlim ve zahit.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 6)

Hasan ibn-i Eyyub: (bk. Hasan bin Eyyub) (DN 3)

Hasan ibni Sinâ: “*Mutasavvif.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Hasan Oğlu: Şair adı (MN 1)

Hasan Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Hasen: “*Fıkıh kitaplarında kullanılan Amr ve Zeyd gibi herhangi bir isim.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Hasen: Kişi adı (KBD 3)

Hasen: Kişi adı (KBD 1)

Hasân: (bk. Hasan ibni Sinâ) (MR 1)

Hasân: “*İkinci Murad döneminin ünlü şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Hasân: Şair adı (MN 16)

Hasân: Kişi adı (AD 2) (ŞD 1)

Hasân ibni Ebî Sinân: “*Mutasavvif ve zahitlerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥāş: “İsmine ilk olarak *Kenzü’l-Küberâ*’da rastladığımız on dördüncü asırda yaşamış bir Türk şairidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hâşım: Kişi adı (ND 1)

Hâşım: “*Halifenin pehlivanı*” (Demir & Erdem, *Battalnâme* (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Hâşım: Haşimiler kabilesine adını veren kişi (ND 1)

Ḥâtem: Kişi adı (KAE 1)

Ḥâtem: Kişi adı (ŞD 2) (ND 3)

Ḥâtem: Kişi adı (HN 1)

Hâtem: HJatem-i tayi (KBD 1)

Hâtem: Kişi adı (DTAO 2)

Hatem-i Tay: “*Hatem-i Tayyî. Arap kabileleri arasında cömertliği ile tanınmış İbn Abdullah bin Sa’d’ın lakabı.*” (Demir, *Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım*, 2002) (DN 1)

Ḥatem-i Tay (Ḥâtim-i Tayî): (AD 2)

Ḥâtem-i Tay: Kişi adı (HN 1)

Ḥâtem-i Tayî: Kişi adı (KAE 1)

Ḥatem-i Tayî: “*Arapların Tayy kabilesinden cömertliğiyle ünlü İbn Abdullah bin Sa’d’ın lakabı*” (Canpolat, *Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir*, 1982) (MN 1)

Hâtem-i tayî: Kişi adı (KBD S2)

Ḥatemü’n-nebiyyîn: Hz. Muhammed (BH 2)

Ḥâtîl: “*Zülkarneyn zamanından kalan kişi.*” (Demir & Erdem, *Battalnâme* (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḥâtim: “İbni Abdullah bin Sa’d olup cömertliği ile meşhurdur.” (Yavuz, 1991) (1)

Ḥâtim: Hatem-i Tayy (ADD 9)

Ḥātīm: Kişi adı (MK 1)

Ḥātīme'n-nebiyyīn: Hz. Muhammed (ŞHŞ 1)

Ḥātīm-i Aşam: “*Şakîk-i Belhî'nin sohbetlerinde bulunmuş olan ünlü âlim ve takva sahibi kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Ḥātīm-i tay: Hatem-i Tayy (ADD 1)

Ḥātīm-i tayî: Hatem-i Tayy (ADD 3)

Ḥavvâ: Havva (ŞEM 1)

Havvâ: Havva (APŞ 1) (YED 2)

Ḥavvâ: Hz. Âdem'in eşi. (MR 1) (BH 7) (MK 1) (ND 2) (KBD 1)

Havva: Hz. Âdem'in eşi (DN 1)

Ḥavva: Hz. Âdem'in eşi (BŞN 7)

Ḥaydar: Kişi adı (ŞHŞ 1) (MN 1) (ŞD 3)

Ḥaydar: Kişi adı (ND 1)

Ḥaydar-ı Kerrâr: Hz. Ali (BH 1)

Ḥaydâr-ı Kerrâr: Hz. Ali (ND 2)

Hayder: Kişi adı (KBD 1)

Ḥayder: Kişi adı (HN 1)

Hayder-ı kerrâr: Hz. Ali (KBD 1)

Hayder-i kerrâr: Hz. Ali (KBD 3)

Ḥayr-ı beşer: Hz. Muhammed (YK 1)

Ḥayrû'l-beşer: Hz. Muhammed (VHM 2)

Ḥayrû'l-beşer: Kişi adı (ERD 1)

Ḥayz rāhib: “*Battal Gazi Destanı’na göre İsevîlerin meşhur din adamı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ḥazır: Hz. Hızır (CC 3)

Hazret-i Ali: Hz. Ali (DN 2)

Ḥazret-i izzet: “*Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hazret-i Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Hazret-i Muhammed: Hz. Muhammed (DN 2)

Ḥazret-i risâlet: “*Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Ḥazret-i Şeyh: (bk. Dede Ğarkın) (MK 6)

Ḥekîm İshâk: “*14. yüzyıl hekimlerinden Musullu İshak.*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 2)

Herem ibni Ḥayyân: “*Tâbiûn devri kumandanlarından bir zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Heylân: “*Heylan padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 15)

Heyyâle: “*Babek’in askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hırsto: Hz. İsa (DN 1)

Hırkayâ: (bk. Ḥarkıyâ) (MR 5)

Ḥıṭâ ḥatun: Kişi adı (HN 2)

Ḥıṭay ḥatun: Kişi adı (HN 1)

Ḥıtâyi: Kişi adı (HN 1)

Ḥızır: Hz. Hızır (DD 1) (YED 9)

Ḥızır: Hz. Hızır (ŞHŞ 1) (ADD 1) (KDK 2) (MK 3)

Hızır: “*Hızır, Musa döneminde yaşayan, kendisine ilâhî bilgi ve hikmet öğretilen kişi.*”
(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Hızır: (bk. Hızır Peygamber) (DN 1)

Hızır: Hz. Hızır (KBD 1)

Hızır: Hızır Peygamber (BŞN 1) (SVTM 1) (KAE 1) (ADD 31) (BH 1) (AD 1) (ŞD 26) (MK 6) (ND 55)

Hızır: Hz. Hızır (ND 3)

Hızır: Hz. Hızır (ND 4)

Hızır: Hz. Hızır (ND 1)

Hızır: Hz. Hızır (HN 30)

Hızır: Hz. Hızır (HN 3)

Hızır: Hz. Hızır (HN 2)

Hızır: Hz. Hızır (HN 1)

Hızır: Hz. Hızır (HN 2)

Hızır: Hz. Hızır (HN 1)

Hızır, Hızır: Abihayatı içtiği için ölümsüzlüğe kavuşan peygamber ya da veli (MN 15)

Hızır: Hızır Peygamber (KBD 4)

Hızır: Hz. Hızır (ERD 1)

Hızır: Hz. Hızır (ERD 5)

Hızır: Hz. Hızır (ERD 1)

Hızır: Kişi Adı (ADD 17)

Hızır Ağa: Yeniçeri ağası (GSMH 1)

Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH21)

Hızır Beg: “*Saruhanlı Beyliğinin hükümdarı Hızırşah Bey*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Hızır İlyās: Hızır ve İlyas (MK 1)

Hızır Nebî: Hz. Hızır (KEMŞ 1)

Hızır Peygamber: “*Halk arasında darda kalanların imdadına yetişmesi ile bilinir. Ab u hayat içip ölmezliğe kavuşmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Hızır peygamber: “*Halk arasında darda kalanların imdadına yetişmesi ile bilinir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 31)

Hilâl Cāzū: “*Zülkarneyn makamında bulunan meşhur büyücü.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

Hilfat: “*Dânişmend-nâme'ye göre Artuhi ile Efrumiyye'nin oğlu. Halîfet ismiyle de bilinir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Hisarbad: “*Kastamou beyi. Küşerbad'ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 30)

Hişām: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Hōca: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 66)

Hōca: “*Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Hōca Dehhānī: “*13. yüzyılda yaşamış, divan şiirinin ilk temsilcilerinden olan bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hōcā Ebū Reyhān: (bk. Ebu Reyhan) (TM 1)

Hōca Naşīr: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Hōca Naşīr-i Tūsi: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Hōca Naşīrū'd-dīn-i Tūsi: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Hoca Rüstem: Hoca Rüstem (DAH 5)

Ḥocend: Kişi adı (AD 1)

Ḥocendî: Kişi adı (KBD 2)

Horezmî Ahmed: Kişi adı (DN 1)

Horasan-ı Rumî: “*Turhal yakınlarında yapılan savaşta Şattat’ın ordusuna yardıma gelen Rum komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Ḥubeyş: Kişi adı (MÜR 2)

Ḥücû: “*İranlı şair Kemaleddin Ebu Atai Mahmud ibn Ali. Kirmanlı olduğu için Hacu-yı Kirmani diye anılır.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Hüd: Hz. Hud (SVTM 2) (BH 1)

Hudâvendgâr: Mevlana (YED 1)

Ḥüdü: “*Hekim Hudi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥulâşa-i Şakaleyn: Hz. Muhammed (AD 1)

Ḥuneyn: “*Huneyn bin İshak, Johannitus*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 4)

Ḥürmenk: “*Esatur’un kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ḥurre: Kişi adı (BH 2)

Ḥurşîd: “*Cemşid ü Hurşid mesnevisinin Hurşid adlı kahramanı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḥurşid: “*Hurşid ü Feraşad öyküsünün erkek kahramanı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Ḥurşîd /Ḥurşid/Hurşîd/ Ḥurşîd/Ḥurşîd Bânû/Ḥurşid Bânû: Siyavuş’un kızı (HN 305)

Ḥurşid Bânû: Siyavuş’un kızı (HN 1)

Hürüs-ı Cāzū: “*Büyücü bir kâfir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḥusrev: “*Geylan padişahlarının adıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥusrev: Hüsrev ile Şirin hikâyesinin kahramanı (HN 2)

Ḥusrev: Kişi adı (ND 14) (KBD 4)

Ḥuzeyfe: “*H. Muhammed’in sırdaşı.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ḥuzeyfe: “*Tanınmış sahabelerden olup hadis rivayetinde bulunmuştur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 7)

Hümā: “*İsfendiyar’ın kız kardeşinin ismidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hümāmī: Şair adı (MN 1)

Hümāyūn: “*Battal Gazi’nin karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 28)

Hümāyū Dil-Efrūz: (bk. Hümayun)

Hüreyre: Ebu Hüreyre (YİŞ 1)

Hürmüz: “*Sasani hükümdarı Nuşirevan’ın oğlu ve halefi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (AD 2)

Hürmüz Şah: (bk. Hürmüz) (DN 1)

Hüsām: Şair adı (MN 2)

Hüseyin: “*Dânişmentli ordusunda asker. Yine bir asker olan Yakup’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Ḥüseyin: “*Battal Gazi’nin arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hüseyin: Hz. Hüseyin (DN 2)

Ḥüseyin: Hz. Hüseyin (BN 6) (VHM 5) (KEMŞ 1) (MR 2) (YED 2) (KDK 3) (HN 1)

Ḥüseyin Ğāzī: “*Battal Gazi'nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḥüseyin ibni 'Alī: “*Tarsus emiri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ḥüseyin ibni 'Alī ibni Ḥüccāc ibni 'Aliyyi's-sefnākī: “*Dāmiġatü'l-mübted'in ve nāşiretü'l-mühted'in adlı eserinin yazarı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥüseyin: Hz. Hüseyin (AE 1) (AK 2) (BH 6) (ŞD 3) (MK 1) (ND 10) (ERD 1)

Ḥüseyin: Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin (DAH 1)

Ḥüseyin: Kişi adı (KBD 2)

Ḥüseyin: Kişi adı (KBD 1)

Ḥüseyin: Şair adı (MN 4)

Ḥüseyin: “*Rebi'nin torunu, Ali'nin oğlu, Battal Gazi'nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 41)

Ḥüseyinī: Şair adı (MN 1)

Ḥüseyin-i Ḥüyī: Şair adı (MN 1)

Ḥüseyin oğlu 'Alī: “*Ali b. Hüseyin, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥüseynü'l-ekber: “*Yahya el-Eldişir'in babası. Battal Gazi'nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Hüsrev: “*İranlı hükümdar. Nuşirevan'ın torunu. Sasanî sülalesinden olup Perviz lakabıyla anılır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḥüsrev: “*Fagfur'un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Ḥüsrev: “*Hüsrev ü Şirin hikâyesinin erkek kahramanı olan hükümdar*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 9) (ADD 6) (ŞD 1)

Hüsrev: Kişi adı (DD 1) (YED 1) (ŞD 1) (KBD 1)

Hüsrev: Kişi adı (KBD 3)

Ibn Fenārī: Kişi adı (GSMH 2)

Idyavalas: Kişi adı (DN 1)

İklīma: “*Turhal yakınlarında Danişmentlilere karşı savaşmış bir er. Mihran’ın akrabalarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

‘Irākī: “*Iraklı bir tabip.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 2)

Ishak: Şahin Paşa’nın adamlarından biri (GSMH 1)

Ishakoğlu ‘Īsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

‘Işķī: Şair adı (MN 11)

‘Ībāde bin eṣ-şāmit: (bk. ‘Ībādet ibni Şāmit) (MR 1)

‘Ībādet ibni Şāmit: “*Sahabeden olup Hz. Muhammed zamanında Kur’an’ı cemedendendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 2)

İbīkrat: Kişi adı (MÜR 2)

İbn ‘Abbās: “*Ünlü bir hadisçi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev’İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 6)

İbn ‘Ammi Muştafā: “*Peygamber’in amcasının oğlu, Hz. Ali*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev’İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

İbn ‘Aṭā: Kişi adı (BH 1)

İbn Bayṭar: Kişi adı (MÜR 7)

İbn Cezle: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Cezzâr: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Esüyâ: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Huneyn: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Mâsu: Kişi adı (MÜR 3)

İbn Mes'ûd: Kişi adı (BH 4)

İbni 'Abbâs: “*Hz. Peygamber’in amcasının oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 7)

İbni 'Abbâs: Kişi adı (VHM 1) (MRN 7) (MR 23)

İbni 'Abbas: (bk. Abdullah bin Abbas) (KK 1)

İbn-i 'Ala: “*Dânişmend-nâme'nin ilk müellifi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İbni 'Aṭâ'-i Ḥorasânî: (bk. 'Aṭâ'-i Ḥorāşānî) (MR 1)

İbni 'Avn: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

İbni Bayṭâr: “*Arap hekim, Müfredat isimli eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Cemî': “*İrşad adlı eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

İbni Ebi Eş'at: “*Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Edhem: İbrahim Edhem (ŞD 1)

İbni Ğalenbese: Kişi adı (MR 1)

İbn-i Hādî: Kişi adı (ND 1)

İbni Ḥassân: “*Hekim ibni Hassan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni 'İmrân: “*Hekim İshak b. İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

İbni İshak b. 'İmrân: “*Hekim İshak b. İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Kuteybe: “*Tarihçi, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

İbni'l-mübârek: (bk. İbnü'l-mübârek) (MR 5)

İbni Mâse: “*Bağdatlı Nesturi hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

İbni Māsūye: “*Bağdatlı Nesturi hekim*”(TM 1)

İbni Mes'ūd: “*Ashabın en güzel Kur'an okuyanlarından ve fıkıh ilminde ileri gidenlerindendir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Mes'ūd: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 14)

İbni 'Ömer: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 13)

İbni Rızvân: “*Hekim İbni Rıdvân*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Rüşd: “*Kurtubeli Arap hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Sâlim: “*Sehl-i Tusterî'nin sohbetlerinde bulunan bir zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

İbni Şâmit: “*Ünlü sahabelerden Sâmit el-Ensârî'nin oğludur.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Sīnā: (bk. Ebū Ālī Sīnā) (MŞ 2) (AD 1)

İbn-i Sīnā: İbni Sina (YİŞ 1)

İbni Sirīn: “*Muhammed b. Sîrîn, tâbiûndan hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR2)

İbn-i Şerîf: Kişi adı (YİŞ 2)

İbn-i şîrîn: Kişi adı (KBD 1)

İbn-i yâmin: Kişi adı (KBD 1)

İbn-i yemîn: Kişi adı (KBD 2)

İbni Zübeyr: “*İslâm halifelerindendir.*”(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbni Zühr: “*Endülüslü müdekkik ve hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

İbnü 'Abbās: (bk. İbni 'Abbās) (CC 2)

İbnü'l-mübârek: “*Mutasavvıf ve zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

'İbnü 'Ömer: “*Hız. Ömer'in oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbnü Selâm: Kişi adı (HN 1)

İbrâhîm: (bk. İbrâhîm Edhem) (MR 12)

İbrâhîm (bk. İbrâhîm Neḥa'î) (MR 1)

İbrâhîm: “*Hız. Muhammed'in oğlu*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

İbrahim: Kişi adı (APŞ 1)

İbrâhîm: Hz. İbrahim (BŞN 5) (AK 2) (SVTM 1) (KEMŞ 1) (KK 2) (CC 5) (FN 4) (MN 1) (MR 37) (BH 26) (YED 6) (KDK 1) (MK 5) (ND 3) (AİM 1)

İbrâhîm: İbrahim Edhem (ND 1)

İbrâhîm: Kişi adı (KBD 1)

İbrâhîm: “*Müslüman ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

İbrâhîm: “*Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

İbrâhîm: (bk. İbrâhîm Teymî) (CC 1)

İbrâhîm bin Edhem: (bk. İbrâhîm Edhem) (MR 2)

İbrâhîm bin Mes'ūd: “*Malatya'nın kale kapıcısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İbrâhîm bin Meysere: “*Mekkeli tâbiûnlardan olup meşhur muhaddis ve âlim.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrâhîm Edhem: “*Zahit sūfilerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4) (YED 6)

İbrâhîm Edhem bin Edhem: (bk. İbrâhîm Edhem) (MR 1)

İbrāhīm Mekkī: “*İbrahim Nâfi el-Mekkî*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Neḥa'î: “*İbni Mesud'un öğrencilerinden olup tâbiûn muhaddislerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbrāhīm Teymî: “*Hicri birinci asrın ünlü evliyalarındandır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3)

İbrāhīm Teymî: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbriyânūs: “*Rebi bin Kayser'in ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İdrîs: Hz. İdris (ŞHŞ 1) (AD 2) (AİM 2)

İdris: Hz. İdris (MRN 1) (ŞEM 9)

İdrîs-i derzi: “*Kur'ân-ı Kerîm'de ismen zikredilen peygamberlerdendir. Hz. Şit'in oğlu. Terzilerin piri.*” (Timurtaş, Yunus Emre Divanı, 1972) (YED 1)

İfâf: (bk. 'Afâfe) (MR 1)

İki cihân begi: “*Dünyanın ve ahretin efendisi olan Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

İklis: “*Ermenistan beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

İkrime: “*İkrime b. Ebî Cehil, sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İlâd: “*Kayserin büyük komutanlarından biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

İlalmış: Kişi adı (KDK 1)

İlyās: “*Hızır ile birlikte ölümsüzlüğe erişen kimse*” (Özmen, 1984) (ADD 3) (AD 1) (YED 4)

İlyās: Kişi adı (ERD 2)

İlyās: Kişi adı (HN 4)

İlyās Peygamber: Hz. İlyas (BN 12)

İliyās: Hz. İlyas (ND 1)

İlyās bin Sinbāt: “*Rum ordusunda asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İlyās-ı Rūmī: “*Mihran ’ın oğlu Aliyun ’un Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘İmād: Şair adı (MN 1)

‘İmādü’-d-dīn: Nesimi (BŞN 1)

İmām: “*İmam Gazâlî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

İmām: Hz. Muhammed (FN 3)

İmām Aḥmed bin Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

İmām A‘zam: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 6)

İmām A‘zam Ebū Ḥanīfe-i Kūfī: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 3)

İmām Ebū Ḥanīfe: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 6)

İmām Ebū Ḥanīfe-i Kūfī: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 1)

İmām Ebū Leyş: (bk. İmām Ebu’l-leyş) (MR 1)

İmām Ebu’l-leyş: “*Hanefî fakihî ve kelamcısl.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 9)

İmām Ebū Yūsuf: (bk. Ebū Yūsuf) (MR 2)

İmām Ebū Yūsuf: (bk. Ebū Yūsuf) (CC1)

İmām-ı a'zam: “*Hanīfī mezhebinin kurucusu*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

İmām-ı A'zam: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 1)

İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe: “*Hanefî mezhebinin kurucusudur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe-i Kūfî: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 2)

İmām-ı Bâkır: Kişi adı (ND 1)

İmām-ı Ebū Ḥanīfe: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 1)

İmām-ı enbiyâ: Hz. Muhammed (AD 1)

İmām-ı Muḥammed: (bk. İmām Muḥammed) (CC 2)

İmām-ı Nesefî: “*Hanefî mezhebi fıkıh ve kelam âlimlerinin büyüklerindedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İmām-ı Zeyn-i dîn: Kişi adı (ND 1)

İmāmî: Kişi adı (AD 1)

İmâmi'r-râşidîn: Kişi adı (ŞHŞ 1)

İmām Maḥbûb: “*Hanefî fakihlerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Maḥbûbî: “*13. yüzyılın büyük fıkıh ve hadis âlimlerinden.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İmām Mâlik: “*Malikî mezhebinin kurucusu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (CC 2) (MR 2)

İmām Muḥammed: Kişi adı (TCE 1)

İmām Muḥammed: “*Ebū Ḥanīfe'nin en gözde öğrencilerindedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

İmām Muḥammed: “*Fıkıh âlimi ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 5)

İmām Nāfi‘: “*Tâbiûn devrinde Mekke’de yetişmiş fakihlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Neḥa‘î: “İbrahim *Nehaî, tâbiûn devrinde Kûfe’de yetişmiş fakihlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Nevevî: “*Şafiî imamlarından olup asıl adı Ebû Zekerriyya Muhyiddîn b. Şeref en- Nevevî*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Şa‘bi: “*Irak fıkıh mektebinde yetişmiş ve asıl adı ?mir b. Şurâhil eş-Şa‘bî’dir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İmām Şâfi‘î: (bk. Şâfi‘î) (CC 2) (MR 9)

İmāmu'l-Neḥa‘î: (bk. İmām Neḥa‘î) (MR 1)

İmām Zāfirî: “*İmam Şafiî’nin ikinci devir talebelerinden olup asıl adı Hasan b. Muhammed ez-Za’ferânî’dir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘İmran: “*Ankara beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

‘İmrân: “*Musa’nın babası*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (AK 1) (MN 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 2) (ND 12) (KBD 2)

‘İmrân ibni Hüşeyn: “*Ashab-ı Kiram’dan ve Huzaa kabilesinin Kazb kolundandır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘İnâyet: Kişi adı (HN 14)

İrâc: “*Feridun’un küçük oğlu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

İrec: “*Feridun Şah’ın küçük oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

İreç: Kişi adı (HN 1)

‘İsâ: Hz. İsa (AE 1) (AK 1) (EM 1) (KEMŞ 4) (KK 3) (ŞHŞ 2) (CC 22) (GN 1) (MR 25) (DD 1) (BH 32) (AD 1) (YED 13) (ŞD 1) (ND 16) (KBD 1) (ERD 1)

İsâ: Hz. İsa (DTAO 2)

‘Īsā, ‘Īsī: Hz. İsa (BŞN 9)

‘Īsā/‘Īsā: (HN 6)

‘Īsā: Hz. İsa (AİM 2)

Īsā, ‘Īsā: Kişi adı (HK 2)

‘Īsā: Kişi adı (MÜR 9) (ND 17)

‘Īsā: Kişi adı (MÜR 12)

‘İsa: Hz. İsa (DN 9)

‘Īsā: Kişi adı (GSMH 1)

İsā: Kişi adı (GSMH 2)

Īsā: Kişi adı (GSMH 7)

Īsā Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

‘İsa bin Meryem: Hz. İsa (DN 1)

‘Īsā peygamber: Hz. İsa (BN 16)

İsfendiyār: Kişi adı (KAE 1) (ADD 4) (AD 2) (ŞD 2) (ND 1)

İsfendiyar: İsfendiyar (KK 1)

İşhak: Baba İshak (MK 20)

İşhāk: İshak Peygamber (KEMŞ 1)

İşhāk: Kişi adı (AK 2) (MR 2)

İşhāk: “*İshak b. İmran olabilir.*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 3)

İşhak b. ‘İmrān: “*Hekim İshak oğlu İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

İşhak b. İmrān: Kişi adı (MÜR 1)

İshak Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İşhak bin Murād: “*Edviye-i Müfrede adlı eserin yazarı*” (Canpolat & Önler, İshāk bin Murād: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

İshāk Hekīm: (bk. Hekim İshak) (MŞ 1)

İshāk-ı Kūfī: “*Kâfir askerlerinden bir pehlivan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İshāk-ı Kündî: “*Arap hekim ve filozof*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İshāk oğlu Hākīm: “*Hekim İshak oğlu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İshāk Peygamber: Hz. İshak (BN 3)

‘İsî: Hz. İsa (AE 2) (SVTM 4) (FN 7) (GN 6) (DD 1) (ADD 5) (AD 3) (YED 1) (ŞD 12) (MK 2) (ND 11) (KBD 17)

‘İsî: Kişi adı (ND 3)

‘İsî/‘İsî: Kişi adı (HN4)

‘İsî, ‘İsâ: Hz. İsa (MN 21)

‘İsî: Kişi adı (MRN 1)

İsî: Kişi adı (APŞ 1)

‘İsî: “*Eski İslam hekimlerinden*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 1)

İskender: “*Dânişmend-nâme’de Bizans kayseri olduğu ve Türkler tarafından öldürüldüğü rivayet edilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İskender: “*Battal Gazi Destanı’na göre Büyük İskender.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İskender: İskender (VHM 1) (KK 1) (TM 3) (MN 3) (DD 1) (ADD 6) (AD 3) (ŞD 9) (ND 1) (KBD 1)

İskender Şah: “*Dânişmend-nâme’de Zile’yi kurduğu rivayet edilen İskender Şah (İskender-i Yunanî).*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

İsmâ’il: Hz. İbrahim’in oğlu (MN 1)

İsmā' il: Kişi adı (HN 1)

İsma'il: Hz. İsmail (DN 1)

İsmā' il: Hz İsmail (ÇN 1) (AK 2) (KEMŞ 1) (MR 8) (BH 6) (AD 1) (YED 6)

İsmail: Kişi adı (APŞ 1)

İsma' il: “*Kelb'in oğluna Battal Gazi tarafından verilen ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İsma' il-i Semerķandî: “*Padişah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

İsrā' il: “*Hekim İsrail*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İştifā-i Zāhid: “*Rabia'nın babası*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

İstifanos: “*Samsun beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

İzzeddin: “*Şah İzzeddin*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İzzeddin Keykavus: “*I. İzzeddin Keykavus*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ka' b: (bk. Ka' bu'l-aḥbār) (MR 2)

Ka' b bin Esed: Kişi adı (BH 1)

Ka' b bin Eşref: Kişi adı (BH 1)

Ḳābil: “*Hz. Âdemin büyük oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ḳābil: “*Hz. Âdem'in oğlu, kardeşi Habil'i öldürerek ilk cinayeti işleyen insanoğlu.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Ka'bu'l-aḥbār: “*Hız. Muhammed devrinde yaşamış rivayetleri ile meşhur hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Ka'bu'l-aḥbār: Kişi adı (BH 1)

Kābūs: “*Kavus, büyük hükümdarlardan birinin adı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḳādı kūr: “*Kure Kadı*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Ḳāḏī fāzıl: “*Mısır hükümdarı olan Melik Sâlih'in veziri.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Ḳāḏī İmām faḥre'd-dīn ḥan: “*Fıkıh âlimi ve Fetâvâ adlı eserin sahibi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kāfur: Siyahi köle (HN 18)

Kāfur: Siyahi köle (HN 1)

Kāhū-yı Hindî: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Kalatis: “*Ankara beyi Kaytal'ın komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kalıyorıs: Kişi adı (DN 1)

Kalidon: (bk. Kalidon-ı Rumî) (DN 1)

Kalidon-ı Rumî: “*Amasya savaşına katılan bir Rum komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳālūn: “*Kayserin kale komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Ḳālūn-ı Hindî: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ḳamer Şāh: “*Sindebar şehrinin padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 19)

Ḳam Ğan: Kişi adı (KDK 4)

Ḳam Ğan oğlı Ḥān Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır Han.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüşası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Kāmīl: “*Zülkarneyn zamanından kalan yaşlı kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳam Püre: Kişi adı (KDK 1)

Ḳan Abqaza: “*Abaza hükümdarı, Abazalar’ın kralı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Ḳanaṭār: “*Arakil Kayserin oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḳanāṭūr: “*Babek’in askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḳanāṭūr: “*Kayserin karakol bekçisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳanātūs qayşer: “*Esatur’un ođlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Ḳanātūs Nerker: “*Battal Gazi’nin kullandığı lakaplardan biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳanberi: Hz. Ali’nin kölesi (ND 1)

Ḳanberī: Hz. Ali’nin kölesi (ND 1)

Ḳanber Oğlı: Şair adı (MN 1)

Ḳaıılı Ḳoca: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüşası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Ḳaıılı Ḳoca oğlı Ḳan Ṭuralı: “*Kanlı Koca’nın oğlu olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüşası: Metin, Dizin), 2016) (KDK2)

Ḳanṭār: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳanṯar: “*Kayserin gemicisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ḳanūn Ṭalkāni: “*Kayserin önde gelen beylerinden birisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḳan Ṭuralı: “*Kanlı Koca'nın oğlu olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016)(KDK 62)

Ḳapak Ḳan: Kişi adı (KDK 1)

ḲapçaḲ Melik: “*Tekfur adı.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Kapıcıbaşı: Kişi adı (GSMH 1)

Kapucıbaşı: Kişi adı (GSMH 1)

Ḳāpūs: “*Kayser'in önemli beylerinden birisi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Ḳāpūs Fireng: “*Babek'e bağlı bey*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳāpūs-ı Talkanî: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳara: Siyah, Siyeh, Siyahî köle (HN 2)

Ḳara Arslan Melik: Kişi adı (KDK 1)

Ḳara Budaç: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 8)

Kara Burc: “*Trabzon beyi Puthil'in kuvveti ile meşhur askeri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 16)

Karaca Beğ: Anadolu askeri beğlerbeyi (GSMH 13)

Karaca Beği: Anadolu beylerbeyi (GSMH 1)

araa oban: “*Salur Kazan’ın çobanı.*” (zelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

arau oban: “*Salur Kazan’ın çobanı.*” (zelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 7)

Çara ekr: Kişi adı (KDK 1)

Çara Gne: “*Salur Kazan’ın kardeşi.*” (zelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 25)

Çara Gne oğlu Budak: Kişi adı (bk. Budak, ara Budak) (KDK 4)

Çara Gne oğlu Deli Budak: Kişi adı (bk. Budak, ara Budak) (KDK 2)

Çara Gne oğlu ara Budak: Kişi adı (bk. Budak, ara Budak) (KDK 3)

Karamanoğlu: İbrahim Be (GSMH 24)

Karamanoğlu: İbrahim Be (GSMH 19)

Çara Tekür: “*Tekfur adı.*” (zelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016)(KDK 3)

Çara Tüken Melik: Kişi adı (KDK 2)

Kara Tigin: “*Battal Gazi zamanından sonra ankırı yakınlarındaki Tamasun köyü’ne yerleşen Müslüman tacir Sa’id’in oğlu, El Tigin’in kardeşi. ankırı fatihlerindedir.*” (Demir, Dnimend-nme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil zellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 19)

Kara Togan: “*Dnimend-nme’ye göre Malatya’dan fetihler yapmak için çıkan, Sivas yakınlarında ikiye ayrılan ordunun İstanbul tarafına giden kısmında önemli ahsiyet. Tarih kaynaklarda ismi Kara Tonga olarak geçmektedir.*” (Demir, Dnimend-nme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil zellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

arar: “*Bay Bican Bey’in oğlu, Banı iek’in kardeşi, Delü Karçar.*” (zelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 27)

Kariolu: (bk. Uzun Kariolu) (GSMH 2)

Ḳartās Cāzū: “*Büyücü*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Karun: “*Musa Peygamber zamanındaki meşhur zengin.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳārūn: Karun (BŞN 1) (VHM 1) (RN 7) (MN 1) (DD 1) (ADD 13) (AD 1) (YED 6) (ŞD 2) (HN 2) (ND 2) (KBD 3)

Karūn: Kişi adı (APŞ 1)

Ḳārūn: “*Mısır sultanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ḳārūn-ı Şiṣān: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳāşım: “*İskenderun’da oturan Müslüman bir kişi, Mansur’un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Ḳāsım: (bk. Ḳāsım ibni Muḥammed) (MR 1)

Ḳāsım: Kişi adı (ND ?)

Kasım: (bk. Kasım Beğ) (GSMH 1)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 8)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Ḳāsım ibni Muḥammed: “*Hz. Muhammed’in oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kasım Paşa: Rumeli Beylerbeyi (GSMH 11)

Kassāb: Manastır papazı (GSMH 3)

Kassāb oğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Kassāb oğlu Mahmūd Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Kassāboğlu Mahmūd Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Kaşūr: “*Çin beyi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Kaşūra: “*Tariyun’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 8)

Katāde: “*Katāde b. Nûmân, sahabeden olup Bedir ve Uhud savaşına katılmıştır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Kattaroğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Kattaroğlu: Kişi adı (GSMH 4)

Kāve: Gāve, Kişi adı (KBD 1)

Kāvūs: “*İran’da Keyaniyan sülalesinin ikinci hükümdarı olan Keykāvūs*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Kāvūs: “*Büyük padişahlardan birinin ismidir. Nemrud ya da Firavun olabilir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

Kayirbil Rahib/Zahid: “*Dânişmend-nâme’ye göre Hıristiyan din adamı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Kaylanos: “*Amasya’da savaşa katılan bir Hıristiyan beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Qays: Kişi adı (ERD 1)

Qays: (bk. Qays ibni ‘Āşım) (MR 2)

Qays: “*Tüccar*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Kaytal: “*Ankara beyi, Biyaloş ve Dânişmend Gazi’nin eşi Gülnuş Banu’nun babası, Ahmed Serkis’in amcası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 32)

Qaytūr: “*Feliycan adlı Hıristiyan bir şehrin padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 35)

Ḳazan: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 340)

Ḳazan Beg: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 43)

Ḳazan (Beg) oğlu Uruz (Beg): (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 3)

Ḳazan Ḥān: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Ḳazan oğlu Uruz: (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 4)

Ḳazılıḳ Ḳoca: “*Yegenek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Ḳazılıḳ Ḳoca oğlu (Beg) Yegenek: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

Kāzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Ḳāzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Ḳāzī Ebū’l-Feth Aḥmed b. Muṭarref: “*Rust adlı tıp kitabının yazarı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kebetārengī Keşmirī: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Kebra-yı Dikiyye: “*Dânişmend-nâme’de, Tokat’ta bulunan Deryanos Kilisesi’ni yaptırdığı rivayet edilir. Kayserin kız kardeşidir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kehmiş: “*Kahmes b. Minhâl, tâbiûn devri muhaddis ve ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kelb bin Şabbâh: “*Kayserin önemli komutanlarından ve beylerinden birisi. Mıştıran kalesi komutanıdır. Daha sonra Müslüman olur ve Abuzer adını alır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 47)

Kelbī: (bk. Dıḥyetü’l-Kelbī) (MR 1)

Kelefruf: Gülefruh, Şiraz sultanının oğlu (DAH ?)

Kelīm: Hz. Musa (BŞN 1) (HK 1) (ŞHŞ 1) (MN 2) (BH 4) (AD 2) (YED 1) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 1) (ND 6) (KBD 2)

Kelīmu'llāh: Hz. Musa (BŞN 1) (ŞD 1)

Kelīmu'llāh: Kişi adı (ND 1)

Kelīmu'llah: Hz. Musa (YİŞ 1)

Kemāl: “*Ünlü İran şairi Kemal Hucendi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (MN 2) (AD 3)

Kemāl: “*Kemāl-i İsfehâni*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Kemāloğlu: “*Kemaloğlu, Ahmedî ile çağdaş bir divan şairidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ken'ân: “*Nuh'un oğullarından Ham'ın oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Kerīm-i Farqalīt: Hz. Muhammed (MK 1)

Kerrema'llāh: Hz. Ali (BŞN 1)

Ketâyün: “*Kayserin kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 86)

Key: “*Rüstem'in babası Zal*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Keyhusrev: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Keyhusrev: “*Key sultanlarının üçüncüsüdür.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Keyhusrev: “*İranlı efsanevi hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keyhusrev: “*Meşhur İran hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Keyhusrev: İran Hükümdarı (ADD 3)

Key-hüsrev: *İran'da Keyaniyan sülalesinden Siyavuş'un oğlu olan hükümdar*" (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Keykavus: "*İranlı efsanevî hükümdar.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keykubad: "*İranlı efsanevî komutan.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keykubâd: "Key sultanlarının evvelidir." (Yavuz, 1991) (1)

Keykubâd: Kişi adı (ND 1)

Keykubâd: Kişi adı (ŞD 2)

Keykubâd: Kişi adı (HN 1)

Keyümeşe Şah: Kişi adı (DN 1)

Keyyūs: Kişi adı (BN 1)

Keyzam: "*Zile beyi*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Kılayon: "*Dânişmendlilere karşı Amasya'da savaşa katılan ordu komutanı.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Kılbaş: "*Kazan Bey'in bir savaşçısı.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 12)

Kılıç Aslan: "*I. Gıyaseddin Keyhusrev.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kıpçak Melik: "*Tekfur adı.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Kırâb: "*Lût Peygamberin eşi.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kırk Kınık: "*Bir Oğuz beyi.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Ꞓıŝırça Yinge: Kişi adı (KDK 6)

Ꞓıŝŝa-ḥân'ı 'Işk: Şair adı (MN 2)

Ꞓıŝŝu bin Ŝâ'ide: “*Kûs b. Saîde.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucı), 2002) (MR 1)

Ꞓıyan: “*Aruz Bey'in oğlu, Basat'ın kardeşi, Kıyan Selçük.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüŝhası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Ꞓıyan (E)güçi: “*Kişi adı, Karaçuk Çoban'ın kardeşi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüŝhası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Ꞓıyan Selçük: “*Aruz Bey'in oğlu, Basat'ın kardeşi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüŝhası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Ꞓıyan Selçük oğlu Delü Dunder: “*Bir Oğuz beyi, Delü Dunder, Delü Tunder.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüŝhası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Ꞓıyan Selçük oğlu Delü Tunder: “*Bir Oğuz beyi, Delü Dunder, Delü Tunder.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüŝhası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Kibr: “*Kayserin ulu vezirlerinden.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Kibr: “*Kâfir asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Kibriyanos: “*Gümenek'i Dâniŝmendliler aldıktan sonra buradaki gayri Müslüm halkı isyan ettiren Amasyalı bir bey.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Kibriyanos: “*Firenk ordusu komutanlarından. Atuş'un kardeşi.*” (DN 5)

Kibriyânüs: “*Rebi bin Kayser'in ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Kifil: “*Beni İsrail'den kâfir bir kişinin adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucı), 2002) (MR 7)

Kilbâd: “*Kayserin komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 26)

Kilyan: “*Dânişmend Gazi şehit olduktan sonra Dânişmendlilerin fethettikleri yeri geri alan bir Rum beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kîmiyâ: Şair adı (MN 1)

Kindî: “*Arap hekim ve filozof, taşlarla ilgili kitap yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kirakilis: “*Trabzon sultanı. Puthil’in oğlu. Dânişmend Gazi şehit olduktan sonra Dânişmendlilerin fethettikleri yeri geri alan bir Rum beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Kisra: “*Sasani hükümdarı Anuşirevan*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kisrâ: Kişi adı (DD 1) (AD 4) (ŞD 5) (KBD 1)

Kisrî (Kisrâ): “*İrân’da hüküm süren Key sultanlarının üçüncüsüdür.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kisrî: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Kişmir: (bk. Şah Kişmir) (DN 1)

Kişuţit: “*Ashab-ı Kef’in adlarından*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Koca Despot: (bk. Despot) (GSMH 1)

Koca İbrâhim Paşa: Sadrazam (GSMH 1)

Koca Kıral: Macar Kralı Sigismond (GSMH 1)

Koç Hüseyinoğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Koçi Beğ oğlu Bâyezid Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Koçoğlu: (bk. Koç Hüseyinoğlu) (GSMH 2)

Koñur Koca (oğlu) Saru Çoban: “*Tepegöz’ün babası.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Kor: Kişi adı (DN 1)

Ꞑorꞑut: Korkut, Dede(m) Korkut (KDK 55)

Ꞑorꞑut Ata: Korkut, Dede(m) Korkut (KDK 4)

Ꞑořtañin: “*Kayserin üçüncü oğlu. Raminî ve Battal Gazi'nin eşi Mehpeyruz'un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 30)

Köylüce: şair adı (MN 4)

Kubad: “*Pers kıralı Piruz'un birinci oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ꞑubâd: “*Nuşirvân'ın babasının adıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ꞑubâd: Sasani Hükümdarı (şHş 1) (AD 1)

Ꞑubâd: Kişi adı (HN 2)

kubâd: Kişi adı (KBD 2)

Kühin: “*Minhac adlı eserin yazarı*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Kükül: “*Serhaş'ın Musevi kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ꞑulmař: (bk. Eylik Ꞑoca oğlu Saru Ꞑulmař) (KDK 1)

Kür: (bk. Kure Ꞑâdı) (MK 7)

Küre Ꞑâdı: “*Çat köyü kadı, Kure kadı*” (Tokatlı, 1984) (MK 6)

Ꞑuřeyri: “*Abdulkerim Keşeyri, mutasavvıf.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Kutbeddin: “*şehinşah. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kutb-ı cihân: Mevlana (YED 1)

Ꞑutlu Melek: Kişi adı (KDK 1)

Kümülüoğlu: Sancak beyi (GSMH 3)

Kümülüzâde: (bk. Kümülüoğlu) (GSMH 1)

Küste: “*Canik beyi Matrid’in oğlu, Gavras, Nikola ve Mihayil’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Küşâ: “*Beni İsrail kavminde güzel bir kadının adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Küşarbad: “*Kastamonu beyi Hisarbad’ın kardeşi.*” (DN 13)

Lâğün-ı Kinkūd: “*Babek’in askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Laylî: Leyla ile Mecnun hikâyesinin kahramanıdır. (ND 1)

Laz: “*Çankırı beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Lebîd: “*Arap şairi Lebid bin Rebia*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Lebîbî: Şair adı (MN 1)

Lecâc: “*Satranç icad eden kişi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Lehrâsib: “*Keyhusrev’in oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Lendühâ: “*Battal Gazi destanına göre gürzüyle meşhur bir kahraman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Leyavin: “*Çankırlı bir Hristiyan beyi. Hamiran’ın oğlu, Sunbat’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Leylâ: Kişi adı (DD 1) (YED 4) (MN 12) (ND 1) (ERD 2)

Leyli: Kişi adı (APŞ 2)

Leylî: “*Leyla ve Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı*” (Kaymaz, 1989) (GN 1) (ADD 5) (DD 3) (YED 9) (ŞD 4) (MK 2) (HN 5) (ND 9) (KBD 20)

Leyş ibni ‘Abdu’r-raḥmân: Kişi adı (MR 1)

Leyūza: “*Hz. Âdem’in kızı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Lîka: “*Hz. Yakup’un karısı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Loğman: Lokman Hekim (AE 1)

Loğmân: Lokman Hekim (CC 2) (MR 1) (YED 3) (ŞD 1) (HN 1) (ND 1) (ERD 1)

Loğman Hekîm: Lokman Hekim (YK 1)

Loğman Hekim: Lokman Hekim (MŞ 1)

Loğmân Hekîm: Lokman Hekim (VHM 1)

Loğmân hekîm: Lokman Hekim. (MR 1)

Löhrâsb: İran hükümdarı, Güştâsb’ın babası (HN 1)

Luğmân: “*Efsanevi İslam hekimi*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (MN 1)

Lût: Hz. Lut (CC 9) (MR 60) (BH 2)

Luţfî: Şair adı (MN 1)

Ma’an: Kişi adı (MK 1)

Ma’âz: (bk. Mu’âz bin Cebel) (MR 4)

Ma’âz ibni Cebel: (bk. Mu’âz bin Cebel) (MR 2)

Ma’âzi Nesefî: “*Meşhur İslam âlimlerindedir.*” (CC 1)

Ma’cünî Hasan: Şair adı (MN 1)

Mâhiyâr: “*Kâfir komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Mağmūd: “*Baba İlyas’ın oğlu Mahmud Paşa*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Mağmūd: Hz. Muhammed (ND 1)

Mahmud: Hz. Muhammed (DN 3)

Mahmūd: Hz. Muhammed (AE 1)

Maḥmūd: Hz. Muhammed (BŞN 2) (AK 1) (MRN 1) (ERD 1)

Maḥmud: Hz. Muhammed (KK 1)

Mahmūd: Hz. Muhammed (BH 3)

Maḥmūd: Kişi adı (ND 8)

Mahmūd: Kişi adı (GSMH 18)

Mahmūd: Kişi adı (KBD 2)

Maḥmud: Gazneli Mahmud (KK 1)

Maḥmūd: Gazneli Mahmud (ADD 3) (AD 3)

Mahmūd: Gazneli Mahmud (KBD 6)

Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 17)

Maḥmūdī: Şair adı (MN 2)

Mahmūd Paşa: Vezir (GSMH 7)

Mahmūd Paşa-i Veli: (bk. Mahmūd Paşa) (GSMH 1)

Maḥmūd seydi Muḥayyeddin: Kişi adı (MK 1)

Mā'iz bin Mālik: *"Hz. Muhammed'in zina suçunda recm eylediği şahıs."* (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mālik: *"İmam Malik"* (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 3)

Mālik: (bk. Mālik ibni Dīnār) (MR 8)

Mālik bin Dīnār: *"Hasan-ı Basri'nin öğrencilerindedir."* (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Malik bin Zayf: Kişi adı (BH 1)

Mālik bin Zayğam: *"Zahit ve âbid bir kişi."* (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mālikī: *"İranlı hekim Ali bin Abbas"* (Argunşah, 1999) (TM 9)

Mālik ibni Dīnār: “*Basra’da yaşamış meşhur bir zahit ve âlim.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 7)

Mālikü'r-riḳāb: “*Maliki mezhebinin imamıdır.*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Malkoç oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

Mamaḳ: Kişi adı (KDK 1)

Mānī: “*M.S. III. yüzyılda yaşayan ve Maniheizm dinini kuran ünlü nakkaş.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 8) (AD 2) (ŞD 1)

Mani/Mānî: Kişi adı (HN 4)

Mani: Kişi adı (ND 1)

Manol: “*Amasya beyi Şattat'ın komutanlarından biri.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Māmūn: Halife Me'mun (YİŞ 1)

Mañşūr: “*Hammadi hükümdarı Mansur*”(Akdoğan, 1979) (AD 2) (ND 51)

Mansur: “*Efrumiyye'nin hizmetçisi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mañşūr: “*Kasım'ın kardeşi. İskenderun'da oturan Müslüman bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Mañşūr: “*Abbasi halifesi*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Mañşūr: “*Mansûr b. Selîm, yedinci dönem muhaddislerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mañşūr: (bk. Mañşūr-ı 'Ammār) (MR 9)

Mansūr: Kişi adı (AE 1)

Mansūr: Kişi adı (KBD 16)

Mansur: Kişi adı (APŞ 2)

Mañşūr: Kişi adı (KBD 1)

Manşūr: Hallac-ı Mansur (BŞN 2) (MN 7) (ADD 2) (YED 26) (ŞD 4) (MK 1) (ERD 9)

Manşūr: Şair adı (MN 1)

Manşūr: “*Sofıyye-i aliyyedendir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Manşūr: (bk. Manşūr bin ‘Ammār) (CC 12)

Manşūr bin ‘Ammār: “*Evliyanın büyüklerindedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Manşūr-ı ‘Ammar: “*Mansûr b. Ammâr, mutasavvıf ve zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Manşūr-ı Hallâc: Kişi adı (ERD 1)

Manşūr ibni ‘Ammār: (bk. Manşūr bin ‘Ammār) (CC 1)

Manul/Manol: “*Dânişmend Gazi’yi şehid eden Canikli bir asker.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Manyâs Oğlu: Şair adı (MN 2)

Ma‘rûf-ı Kerhî: “*Mutasavvıf ve zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2) (YED 1)

Marzuban: “*Amasya’da Dânişmendlilere karşı savaşıp orada ölen bir Hıristiyan Bey.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Mâsercûya: “*Hekim ve filozof Masercuya*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Masiyye Banu: “*Dânişmend-nâme’ye göre Nastor’un kızı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mâsücüyâ: Hekim adı (MŞ 1)

Matrıd: “*Battal Gazi zamanından sonra Canik Beyi. Gavras, Küste, Mihayil ve Nikola’nın babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Matrobid: (bk. Matrid) (DN 8)

Mazhar: Kişi adı (MK 1)

Mecnûn: “*Leyla ve Mecnun hikâyesinin erkek kahramanı*” (Kaymaz, 1989) (GN 1) (MN 14) (DD 4) (ADD 4) (BH 1) (YED 23) (ŞD 5) (MK 2) (ND 10) (KBD 28) (ERD 4)

Mecnûn: Kişi adı (APŞ 3)

Mecnûn: Kişi adı (HN 9)

Mecnûn Geylân: Kişi adı (BH 1)

Medaris: “*Turhal savaşına katılan gayri Müslim askerlerden. Argumiyye'nin kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Medâyîni: Hekim adı (MŞ 2)

Medhûr: “*Tarsus'da bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Medros: “*Samsun beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Mefkûd: Şair adı (MN 1)

Meftûl: “*Baş keşiş*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Megerdic: “*Sinop beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mehdî: Kişi adı (AE 1)

Mehdî: “*On iki imamın sonuncusudur.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 9)

Mehdî: Kişi adı (ND 16)

Mehdî: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Mehammed: “*I. Bayezid'in küçük oğlu*” (Özmen, 1984) (AD 1)

Mehammed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Mehpeyrüz: “*Kayserin kızı, Battal Gazi'nin eşidir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 20)

Mehriyâyil: “*Kayserin komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mekhül-i Dımışki: “*Şam'da yetişen muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Mekhül-i Şamî: “*Mutasavvif ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mekselinâ: “*Ashab-ı kehf adlarından biri*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Mekyâyel: Kişi adı (BH 1)

Melik: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1060)

Melik Ahmed: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 21)

Melik Dânişmend: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 371)

Melik Dânişmend Gazi: “*Danişmentli Devleti'nin kurucusu ve ilk devlet başkanıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 62)

Melik Gazi: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 23)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik Han: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1)

Melik Kutbeddin: “*Melik Şah. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Melik Orhân: Orhan Gazi (AD 1)

Melik şâlih: “*İyiliği ile meşhur eski bir Mısır sultanı*” (Yavuz, 1991) (KK 4)

Melik Şah: Kişi adı (DN 3)

Melik Tugrul: “*Selçuklu devletinin kurucusu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Melik Yagı Basan: “*Dânişmendli Devleti’nin kurucusu Dânişmend Gazi’nin torunu Melik Gazi Bey’in oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Melik-zade Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Melik Zâhir: “*Melik Zahir Baybars*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Me’ mûn: Halife Memun (MR 1) (ŞD 1)

Me’ mûn: Halife Memun (MÜR 3)

Me’ mûn: Halife Memun (HN 1)

Me’ mûn: Kişi adı (ND ?) (KBD 1)

Me’ mun: Halife Memun (APŞ 1)

Menkûş: “*Sahseb’in komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Menkû-yı Zengî: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Menüçîhr: “*İrac’ın oğlu veya torunu olduğu rivayet edilen güzel yüzlü zat.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Mercan Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Merdos: “*Samsun beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Merţunıs: “*Ashab-ı kehf adlarından biri.*”(Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Mervân: Emevi Halifesi (DD 1)

Mervân: Kişi adı (ND 1)

Mervan: Kişi adı (ND 1)

Meryem: Hz. İsa'nın annesi (DN 5) (AE 1) (BN 4) (KEMŞ 1) (MRN 3) (ŞEM 3) (MN 2) (BH 3) (AD 3) (YED 3) (ŞD 7) (MK 2) (HN 1) (ND 10) (KBD 9)

Meryem: (bk. Meryem Hatun) (DN 1)

Meryem Hatun: “Çankırılıdır. Kara Tigin ile evlenmiştir.” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Mesîh: Hz. İsa (BN 27) (ADD 2) (ŞD 8) (MK 1) (HN 2) (ND 11)

Mesih: Hz. İsa (DN 22)

Mesîh: Hz. İsa (TE 1)

Mesîh, Mesîhâ: Hz. İsa (MN 4)

Mesîh, Mesîhâ: Hz. İsa (BŞN 11)

Mesîh: Kişi adı (HRN 1) (AD 1)

Mesîh: Hekim adı (MŞ 1) (AD 1)

Mesîh: Kişi adı (HN 1)

Mesîhâ: Hz. İsa (ADD 1) (ŞD 1)

Mesîhâ: Hz. İsa (ND 8)

Mesîh b. Hakîm: Kişi adı (MÜR 1)

Mesîhî: “*Hekim Mesihî*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (MÜR 2)

Mesîhî: Kişi adı (ND 1)

Mesîhî: Kişi adı (ND 1)

Mes‘udî: “*Hekim Mesudî*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Mes‘ud oğlu ‘Urve: Kişi adı (BH 1)

Metâ: “*Yunus peygamberin babası.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

Metā oğlu Yūnus: (bk. Yūnus) (MR 1)

Mevlānā: Mevlana (AK 1) (SVTM 3) (YED 4)

Mevlānā Celālüddīn: (bk. Celālüddīn) (KK 1)

Mevlānā Cemāle'd-dīn: Kişi adı (MR 1)

Mevlānā Şemse'd-dīni'l-Kerderī: “*Hanefi fakihlerinden olup asıl adı Şemsü'l-eimme el-Kerderī'dir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Meymūn: (bk. Meymūn bin Mihrān) (MR 4)

Meymūn bin Mihrān: “*Hicrī 117'de vefat etmiş sikattan bir âlimdir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Meymūn ibni Mihrān: (bk. Meymūn bin Mihrān) (MR 1)

Mışruñ 'Azīzi: Kişi adı (HN 1)

Mıtralos: “*Ankara beyi Kaytal'ın oğlu, Gülnuş Banu ve Biytaloş'un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mıtrān: “*Kayserin meşhur komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mıtrān: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mıtrān: “*Kâfir pehlivanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mızrāb-ı Havārizem: “*Ali bin Mızrab'ın babası, Eba Müslim'in kız kardeşi Sakine Banu ile evlenmiştir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mihāl: Kişi adı (ADD 1)

Mihayil: “*Canik beyi Matrid’in oğlu, Gavras, Küste ve Nikola’nın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mihayil: “*Tokat’ta bulunan Migirdic Kalesi beyi. Tokay beyi Serhayil ve Derbendpes Kalesi beyi Nikola’nın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24)

Mihayil: “*Niksar beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 28)

Mihayil: “*Harkümbed Kalesi beyi*” (DN 4)

Mihayil Rumî: “*Halkümbed Kalesi beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (bk. Mihayil) (DN 1)

Mihmân: Baba İlyas’ın halifelerinden Hacı Mihman (MK 1)

Mihran: “*Ermenistan sultanı. Mihras ve Girpas’ın abası. İklima’nın akrabası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 16)

Mihrân: “*Hüseyin Gazi zamanında Rum beyi. Mihriyayil ve Şameseb’in kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 25)

Mihras: “*Ermenistan sultanı Mihran’ın oğlu, Girpas’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (4)

Mihrâseb: “*Tantaniyye şehrinin padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 35)

Mihriyanos: Kişi adı (DN 6)

Mihriyanos: Kişi adı (DN 5)

Mihriyânüş: “*Tefanuş’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Mihriyâyl: “*Hüseyin Gazi zamanında Rum beyi. Mihran ve Şameseb’in kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 38)

Mihrüz: “*Battal Gazi’nin lakabı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Miknas: “*Bayburt beyi. Tekin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 12)

Mîlād: “*Kayserin meşhur komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mîlāz-1 Rūmî: “*Şemaseb’in pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Minnā: Selmān u Minnā (AD 1)

Mirek: “*Samsun beyi Totor’un oğlu.*” (DN 1)

Mir Jupan: Kişi adı (GSMH 1)

Mire Jupan: Mir Jupan (GSMH 2)

Mîr Hâc: “*Baba İlyas’ın müritlerinden biri*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Mirjupane Ban: Mir Jupan (GSMH 1)

Mîr Mūsî: “*Yıldırım Beyazıd’ın küçük oğlu Musa Çelebi*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr Selmān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr Selmān ibni ‘Oşmān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr Süleymān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Mir Süleyman: Kişi adı (DTAO 2)

Mîr Sūlmān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 10) (AD 32) (MN 2)

Mirzebân: “*Kâfir komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Monla Gürânî: Osmanlı sultanı II. Mehmet’in hocası (GSMH 1)

Mu‘âviye: Kişi adı (BH 1)

Mu‘âviye: “*Muaviye b. Ebû Sufyân*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mu‘âviye ibni Şâlih ‘Alî ibni Talha: Kişi adı (MR 1)

Mu‘âviye oğlu Yezid: Kişi adı (BH 1)

Mu‘âz: “*Behnam’ım oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Mu‘âz: (bk. Mu‘âz bin Cebel) (MR 4)

Mu‘âz bin Cebel: “*Sahabe ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mu‘âz ibni Cebel: (bk. Mu‘âz bin Cebel) (MR 1)

Muğîre ibni Şu‘be: “*Hız. Muhammed’den hadis rivayet etmiş bir sahabedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mücâyil: “*Kayserin veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Muhammed: Şair adı (MN 3)

Muhammed: “*Yıldırım Beyazıd’ın oğlu Çelebi Sultan Mehmet*” (Özmen, 1984) (ADD 11) (ŞD 12)

Muhammed: Hz. Muhammed (ÇN 1) (AE 2) (BŞN 4) (AK 13) (BN 152) (VHM 16) (KEMŞ 4) (KK 4) (ŞHŞ 20) (MRN 25) (KD 2) (CC 14) (FN 3) (GN 3) (TE 1) (MN 5) (MR 33) (ADD 3) (YED 47) (ŞD 9) (KDK 27) (MK 11) (HN 39) (AİM 1) (ERD 11)

Muhammed: Hz. Muhammed (DN 30) (BH 42)

Muhammed: Hz. Muhammed (GSMH 18) (KBD 3) (ERD 1) (DTAO 3)

Muḥammed: Kişi adı (ND 47)

Muḥammed: Kişi adı (ND 1)

Muḥammed: “*Yaşlı bir adamın esir düşen oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Muḥammed: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Cu'de Gazi'nin dört oğlundan biri. Süleyman, Evhad, Musa'nın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Muhammed: “*Müslüman olduktan sonra Artuhı'nın Paniç'e verdiği isim.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muḥammed Bâkır: On iki imamdan biri (ND 4)

Muḥammed Bâkır: On iki imamdan biri (ND 1)

Muḥammed Bâkır: On iki imamdan biri (ND 1)

Muḥammed b. 'Abdi'llâh b. 'Abdi'l-muḥtalib b. Hâşim b. 'Abdi'l-menâf: “*H. Muhammed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Muḥammed bin 'Alî: “*İslam ordusunda asker. Musa'nın amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Muḥammed bin el-ḥasan: “*H. Hasan*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Muḥammed bin el-merḥûm el-Ḥâcî 'İvâz el-müfessir: “*II. Murat'ın vezirlerinden ünlü Hacı İvaz Paşa'nın oğlu “Müfessir Muhammed'dir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Muḥammed bin Fellâh: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşı. Tarsus'da oturur.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muḥammed b. Mahmûd-ı Şirvânî: “*Tuhfe-i Muradi'nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muḥammed bin Mahmûd Şirvânî: “*14. yüzyılın ikinci yarısıyla 15. yüzyılın ilk yarısında Anadolu'da yaşamış Türk bilgini.*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Muḥammed b. Maḥmūd Şirvānī: Kişi adı (MÜR 3)

Muhammed bin Zekeriyā: “*Muhammed bin Zekeriyā el Rāzī adıyla bilinen ünlü bilgin.*” (Canpolat & Önler, 2007) (EM 1)

Muḥammed bin Zekeriyā: “*Muhammed b. Zekeriya el-Rāzī adıyla bilinen Türk hekimi*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 5)

Muḥammed b. Zekeriyā: “*Hekim Muhammed b. Zekeriya*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Muḥammed b. Zekeriyā: Kişi adı (MÜR 2)

Muḥammed Ca‘fer: Kişi adı (ND 1)

Muhammed el Mustafa: Hz. Muhammed (GSMH 1)

Muḥammed Ḥafī: Kişi adı (BN 1)

Muhammed-i ‘Arabī: Hz. Muhammed (DN 1)

Muḥammed ibni Fellāḥ: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 51)

Muḥammed ibni Ḥassān: “*Muhammed b. Hasan eṣ-Şeybânî, Hanefî fakihlerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Ḥüseyin: “*Tarsus padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muḥammed ibni Ḥüseyin: “*Üçüncü asır muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Ka‘b Kurażī: “*Muhaddis ve selef-i sâlihîndendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Münkedir: “*Medine’de yetişen tâbiûn nesli muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Şâlih: “*Hadîs âlimi ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Seleme: “*Hadisleri yazıya geçiren âlimlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Şirin: “*Tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymân: (bk. Muḥammed ibni Süleymân Ḥammâd) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymân Ḥammâd: “*Hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Vâsi': “*Basralı olup sikattandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Muḥammed-i emîn: Hz. Muhammed (BH 1)

Muhammed-i Fellah: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muḥammed-i Muḥtâr: Hz. Muhammed (TCE 1) (BH 1)

Muḥammed-i Muḥtâr: Kişi adı (AD 1)

Muḥammed-i Muştafâ: Hz. Muhammed (CC 4)

Muḥammed Mehdî: On iki imamdan biri (ND 5)

Muhammed Mustafa: Hz. Muhammed (DN 34)

Muḥammed Muştafâ: Hz. Muhammed (AK 1) (MŞ 1) (KK 1) (CC 3) (KDK 8) (BH ?)

Muḥammed Sinöbî: Şair adı (MN 1)

Muḥammed Şeh: “*Osmanlı Devletini yeniden kuran Çelebi Mehmet*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Muḥammed Taqî: On iki imamdan biri (ND 1)

Muḥammedü'l-Erdişir: “*Yahya el-Erdişir'in oğlu, Battal Gazi'nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muhammed'ül-Mustafa: Hz. Muhammed (GSMH 1)

Muħlis: Baba İlyas'ın oğlu (MK 32)

Muħlis: Kişi adı (APŞ 2)

Muħsin: şair adı (MN 1)

Muħsin Ğāzī: “*Müslüman pehlivan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Muħtâr: Hz. Muhammed (ŞD 4)

Muħtâr: Hz. Muhammed (ND 1)

Muhtesib oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

Muhtesib zâde: Kişi adı (GSMH 4)

Muhyiddin: Kişi adı (KEMŞ 1)

Mu'în: “*Serhaş'ın oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Mu' izzü'd-dîn: “*Hekim Müizziddin*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muķbil: şair adı (MN 3)

Muķimî: şair adı (MN 19)

Muķtedir: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Muķtedir Billâh: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mumlân-ı Havârizemî: “*Harezmlî İslam komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 27)

Munzır: “*Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Mur'âd: “*Müslüman komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Murâd: “*Osmanlı Devleti'nin 3. Padişahı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Murad: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 4)

Murād: “*Osmanlı devletinin altıncı padişahı, Fatih Sultan Mehmed’in babası*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 8) (ADD 4) (ŞD 2)

Murād: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 2)

Murād Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Murad Hân: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 1)

Murād Hân: “*Sultan I. Murad*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Murād hân: “*Sultan II. Murat*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (ŞD 3)

Murād ibni Muḥammed: “*Sultan II. Murat*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (ŞD 1)

Murād ibnu Muhammed Hân: Sultan II. Murat (GSMH 1)

Murtażâ: Hz. Ali (BŞN 4) (KAE 7) (AD 1) (YED 1) (ŞD 2)

Murtażâ: Kişi adı (ND 5)

Mūsâ: Hz. Musa (AE 2) (HK 3) (AK 2) (KEMŞ 1) (KK 4) (MRN 6) (CC 1) (GN 3) (MR 40) (DD 1) (AD 2) (YED 32) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 2) (HN 2) (KBD 1) (YİŞ 4) (ERD 7)

Musa: Hz. Musa (DN 1)

Musâ: Kişi adı (HN 1)

Mūsâ: Kişi adı (KD 1) (AİM 2)

Mūsâ: Kişi adı (ND 41)

Mūsâ: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Cu'de Gazi'nin dört oğlundan birisi. Süleyman, Evhad, Muhammed'in kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 36)

Mūsâ, Mūsî: Hz. Musa (MN 11)

Mūsâ, Mūsî: Hz. Musa (BŞN 10)

Mūsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Musa bin Cu'de: "*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından.*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Mūsā bin Hācī Hüseyn bin 'İsā: "*Eserin yazarı olup XV. yüzyıl Türk yazarlarından.*" (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Musa bin İmran: Hz. Musa (DN 1)

Mūsā Hāvārizmī: "*Müslüman asker.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Mūsā ibni Hācī Hüseyn ibni 'İsā: (bk. Mūsā bin Hācī Hüseyn bin 'İsā) (MR 1)

Mūsā Peygamber: Hz. Musa (BN 1) (ŞHŞ 3)

Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 2)

Mūsā, Mūsī: Musa Peygamber (BH ?)

Mūsā-yı Kāzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Mūsā-yı Kāzım: On ik imamdan biri (ND 1)

Mūsī: Hz. Musa (ÇN 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1) (FN 6) (GN 6) (DD 1) (ADD 4) (YED 12) (ŞD 7) (MK 2) (HN 1) (KBD 6)

Mūsī: Kişi adı (ND 30)

Mūsī: Kişi adı (ND 1)

Mūsī: Kişi adı (ND 1)

Mūsî: Kişi adı (APŞ 2)

Mūsî/Mūsī: Kişi adı (HN 3)

Mūsī: Şair adı (MN 2)

Mūsī Emir Musa: "*I. Bayezid'in küçük oğlu*" (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Mūsī-i Kāzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Mūsī-i Kāzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Mustafa: Hz. Muhammed (DN 35) (APŞ 1) (DAH 2)

Muştafâ: Hz. Muhammed (ÇN 1) (AE 5) (BŞN 15) (HK 1) (AK 27) (BN 39) (SVTM 1) (KAE 7) (VHM 25) (KEMŞ 1) (KK 14) (ŞHŞ 18) (MRN 7) (KD 2) (CC 61) (FN 6) (GN 21) (TE 1) (DD 2) (ADD 4) (BH 12) (YED 24) (ŞD 8) (KDK 8) (MK 9) (HN 13) (ND 82) (AİM 2) (ERD 4)

Muştafâ: Kişi adı (ADD 12)

Muştafâ: Kişi adı (ERD 1)

Muştafâ: Kişi adı (ND 1)

Muştafa: Kişi adı (AK 1)

Muştafâ: Kişi adı (HN 1)

Mu‘taşım halife: “*Mümin halifenin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Mu‘taşım halife: “*Mümin halifenin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Mu‘tezile: “*Milâdî sekizinci asırda Basra’da mutezile mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muvaffak: Kişi adı (MR 2)

Muzhir: Kişi adı (MK 1)

Mübarek: “*Destana göre Dânişmend Gazi'nin rikabdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mücâhid: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Müctebâ-yı ebrâr: Hz. Muhammed (TCE 1)

Müheng-i Hindî: “*İstanbul’da nalbant.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 38)

Müncâyil Mağribî: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Müslîm-i Mervî: “*Abbasi isyanını örgütleyen ve başlatan kişi.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Müslim ü Buḥārî: “*Müslim ve Buharî adındaki iki hadis âlimi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Müşeffa' : Hz. Muhammed (AD 1)

Na Ban: Kişi adı (GSMH 1)

Nadir Jupan: Kişi adı (GSMH 1)

Nâfi' : (bk. İmām Nâfi') (MR 4)

Na'im: “*Battal Gazi'nin yakın silah arkadaşlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Na'im: “*Fazlullah Hurufî*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Na'imî: Şair adı (MN 1)

Na'î: On iki imamın onuncusudur. (ND 7)

Nâ'î: On iki imamın onuncusudur. (ND 2)

Naḳḳâş-ı Çîn: “*Maniheizm dininin kurucusu Maninin lakabı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Nâmûsî: Şair adı (MN 19)

Nârî: “*Tuhfetü'l-mülûk adlı cevhernamenin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Nâşır: “*Hammadi hükümdarı En-Nasır*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Naşr-ı Hemedânî: “*Kayserin ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Naşr-ı Ḥubbâb: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Naşr ibni Yaḥyâ: Kişi adı (MR 1)

Nastor: “*Anadolu beylerbeyi ve Bizans kayserinin veziri.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 367)

Natron: “*Gümenek beyi. Esriyanos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 16)

Natros: “*Samsun beyi Totor’un damadı, Mirek’in kayın biraderi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Natros: “*Turhal’da savaşa katılan bir şey, Girekos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Nazirülcemal: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin annesi, Battal Gazi’nin torunu, Emir Ömer’in kızı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Nebî: Şair adı (MN 13)

Nebî-i Orhân: “*Emir Süleyman*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nebî-i Sultan Murad Beg: “*Emir Süleyman*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nebîyyü’l-ḥarameyn: Hz. Muhammed (TCE 1)

Nebîyyü’l-mükerrem: Hz. Muhammed (KEMŞ 1)

Necmeddîn Semerkândî: Kişi adı (MÜR 1)

Nehrâb: “*Hindistan padişahı*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nemrûd: “*Şemun’un askeri*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nemrûd: “*Şemun’un komutanı*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nemrud: “*Babil hükümdarı. Puta taptığından Hz. İbrahim’e inanmamıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (APŞ 1)

Nemrūd: Nemrut (AE 1) (AK 1) (SVTM 1) (GN 2) (MN 1) (MR 3) (ADD 1) (AD 3) (YED 6) (KDK 1) (MK 4) (HN 2) (ND 4) (KBD 3)

Nemrūd: “*Babil hükümdarı. Puta taptığından Hz. İbrahim’e inanmamıştır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nemrūz: Kişi adı (BH 2)

Nerīmān: İran hükümdarı (ŞHŞ 1) (AD 2)

Nerimān: Kişi adı (HN 1)

Nerīman: Kişi adı (DTAO 1)

Nesīmī: “*Seyyid Ömer İmadüddin Nesimi*” (Yiğit, 1986) (BŞN 3) (ND 486)

Nesīmī: Şair adı (MN 11)

Nevbāhār: Süheyl ile Nevbahar hikâyesinin kahramanı (HN 1)

Nevder: “*Efrasyab ile çok savaşan ve yine onun tarafından öldürülen kişi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nevrūz: “*Serabil’in kızı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nezīr: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nezīr: “*Battal Gazi’nin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Nıştūr: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nıştūr: “*İstanbul’un Naibi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nikola: “*Canik beyi Matrîd’in oğlu, Gavras, Küste ve Mihayil’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Nikola: “*Tokat Derbendpes Kalesi beyi. Tokat beyi Serhayil ve Migirdic Kalesi beyi Mihayil’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Nikola: “*Samsun beyi Totor’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Nikola: (bk. Nikola Rumî) (DN 5)

Nikola: “*Niksar beyi Gavras’ın oğlu, Yorgi’nin kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Nikola Rumî: “*Turhal’da Dânişmendlilere karşı savaşa katılan Hıristiyan beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Nîrem: (bk. Neriman) (AD 1)

Nisîmî: Nesimi (ND 1)

Nişancı İbrâhîm Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Nizâmî: Genceli Nizami (AD 1)

Nizâmî: Genceli Nizami (HN 1)

Nizâmî: Genceli Nizami (HN 1)

Nuḥ: Hz. Nuh (MRN 1)

Nuh: Hz. Nuh (DN 3)

Nūh: Hz. Nuh (BH 9) (KBD 6) (HRN 1) (APŞ 1)

Nūḥ: Hz. Nuh (BŞN 4) (AK 2) (SVTM 4) (VHM 1) (KK 1) (CC 3) (FN 9) (MN 4) (ADD 4) (AD 1) (YED 4) (ŞD 3) (KDK 1) (MK 5) (ND 8)

Nūḥ-ı Necî: “*Âdem peygamberden sonra üçüncü peygamber.*” (Akdoğan, 1979) (AD1)

Nuḥî: “*Baba İlyas’ın zaviyesinde kapıyı bekleyen miritlerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Nuḫtā-yı Fireng: “*Kayserin komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Nu‘mân: Kişi adı (MR 1)

Nu‘mân: “*Mumlan-ı Havarezm’in oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nu‘mân: “*Ziyad’ın oğlu, Malatya Emiri Emir-i Ömer’in babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Nu‘mân bin Zeyd: “*Battal Gazi Destanı’na göre dönemin ünlü İslam komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Nūş̄inrevān: “*Nūş̄îrvân, adaleti ile meşhur bir acem padişahıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 2) (AD 1) (ŞD 6)

Nūş̄inrevān: İran hükümdarı (ADD 1)

Nūş̄inrevan: Kişi adı (DTAO 1)

Nūş̄irevān: (bk. Nuşinrevan) (AD 1) (YED 2) (ŞD 3)

Nūş̄îrevān: Kişi adı (HN 1)

Nuşirivan Şah: “*Sasani Pers kralı. Kubat’ın en küçük oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Nūş̄irrevān: Kişi adı (KAE ?)

Nūş̄irevān: Kişi adı (GSMH 1)

Nūş̄îrevān: Kişi adı (GSMH 1)

Nūş̄îrvān: “*Meşhur Sasani hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 1) (HN 1)

Nüçüî: Şair adı (MN 1)

Nūzer: (bk. Nevzer) (AD 1)

Oķçı: (bk. Eñse Koca oğlı Oķçı) (KDK 1)

Orhān: “*Osmanlı Devletinin ikinci padişahı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Orhan: Orhan Gazi, Osman Gazi'nin oğlu (DTAO 8)

Orġan: “*Osmanlı sultanlarının ikincisidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (ŞD 1)

‘Osmān: “*Osmanlı Devletinin kurucusu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Osman: Osman Gazi, Ertuğrul'un oğlu (DTAO 2)

‘Oşmān: “*Osman Gazi*” (Ergin, Dede Korkut Kitabı II : İndeks-Gramer, 1997) (KDK 1) (ADD 4) (ŞD 12)

‘Oşmān: Hz. Osman (AK 4) (BN 1) (VHM 5) (KEMŞ 2) (ŞHŞ 4) (KD 1) (TE 1) (MN 1) (MR 7) (ADD 1) (YED 3) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 5) (ERD 1)

‘Osmān: Kişi adı (KBD 1)

Osman: (APŞ 1) (DAH 1)

Oşmān: Hz. Osman (GN 2)

‘Osman: Hz. Osman (DN 1)

‘Osmān: Hz. Osman (BH 4)

Osmān: Hz. Osman (GSMH 1)

‘Oşmān: Hz. Osman (AE 1)

Oşmān: Hz. Osman (ÇN 1)

‘Oşman/‘Oşmān: Kişi adı (HN 3)

‘Oşmān: “*Rum'dan gelen bir yiğit.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Oṣmāñ: “*Osmanlı Devleti’nin kurucusudur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

‘Osman: (bk. Osman bin Apiyye) (DN 44)

‘Oṣmāñ ‘Affān oğlı: Hz. Osman (KDK 1)

‘Oṣmāñ bin ‘Affān: (bk. ‘Oṣmāñ) (MR 1)

‘Osman bin Apiyye: “*Dāniṣmend-nāme’ye göre Dāniṣmend Gazi’nin gaza arkadaşı. Kendisi fethettiği için Eflanı’sın adı Osmancık kalmıştır.*” (Demir, Dāniṣmend-nāme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

‘Osman ibn Apiyye: (bk. Osman bin Apiyye) (DN 5)

‘Oṣman ibnü ‘Affān: Kişi adı (HN 1)

Oṣmāñ-ı zı’n-nüreyñ: Hz. Osman (GN 1)

‘Oṣmāñ-i ‘Ummāñ-i Ḥayā: Hz. Osman (CC 1)

‘Otarıc: “*Kastamonu beyi*” (Demir, Dāniṣmend-nāme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Ozgur oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

‘Ömer: (bk. Ömer Paşa) (MK 1)

‘Ömer: (bk. ‘Ömer bin Dīñār) (MR 2)

‘Ömer: şair adı (MN 70)

Ömer: Kethüdalardan biri (GSMH 2)

‘Ömer: “*Cuhud taciri.*” (Demir & Erdem, Battalnāme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Ömer: Hz. Ömer (DN 1) (ÇN 1) (AE 1) (AK 6) (BN 2) (VHM 6) (KEMş 3) (KK 2) (şHş 4) (KD 1) (CC 9) (GN 3) (MN 1) (MR 50) (BH 6) (AD 2) (YED 4) (şD 2) (MK 1) (HN 3) (KBD 2) (ERD 1)

‘Ömer: Hz. Ömer (DTAO 4)

Ömer: Kişi adı (APş 1) (DAH 1)

‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azîz: “*Emevî halifelerinin sekizincisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Ömer ibni ‘Abdu’l-‘azîz: (bk. ‘Ömer bin ‘Abdu’l-azîz) (MR 2)

‘Ömer ibni’l-ḥattâb: (bk. ‘Ömer) (MR 5)

‘Ömer bin Ümmiyye: Kişi adı (BN 2)

‘Ömer-i Farûk: Hz. Ömer (CC 1)

Ömer-i Hattâb: Hz. Ömer (YED 1)

Ömer Paşa: Baba İlyas’ın oğlu (MK 6)

Özmiş: “*Baba İlyas’ın zaviyesinde kapıyı bekleyen müritlerinden biri.*” (Tulum, 2017) (MK 2)

Pâdişâh Mahmûd: Kişi adı (GSMH 1)

Paniç: “*Tokat’ta bulunan Migirdic Kalesi beyi Mihayil’in yeğeni.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 19)

Panos: “*Ankara beyi Kaytal’ın komutanlarından*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Paraşar: Kişi adı (KDK 6)

Papas: “*Tokat Kalesi yakınlarında bulunan Haç Kilisesi’nin en büyük din adamı. Barıtas/Birtas’ın oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 38)

Paşa: Âşık Paşa (APŞ 1)

Paşa Sinan: Sinan Paşa (DTAO 1)

Pay Piçen: Kişi adı (KDK 12)

Pay Püre: Kişi adı (KDK 34)

Penc-yekci oğlu İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Perviz: “*Meşhur İran hükümdarı Hüsrev’in lakabı. Nuşirevan’ın torunu ve Hüzmüz’ün oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (AD 2)

Perviz: Kişi adı (HN 1)

Pîr-i Ken‘ân: Hz. Yakup (ND 1)

Pîr-i Ken‘ânî: “*Hz. Yakup*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû‘atü’n-Nezâ‘ir, 1982) (MN 1)

Pîrüz: “*İranlı bir pehlivan*” (Akdoğan, 1979) (AD 4)

Pop Kassâb: (bk Kassâb) (GSMH 1)

Pür: Eski Hint hükümdarı (ŞHŞ 1)

Puskob: (bk. Pusko ban) (GSMH 2)

Pusko ban: Kişi adı (GSMH 1)

Puthil: “*Trabzon sultanı. Kirakilis’in babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 22)

Rabî‘ : “*Abbasi halifesi Mansur’un veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Râbi‘ a: “*Rabiatü’l-Adeviyye. Ünlü tasavvuf ehillerinden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Rabi‘ a: “*İshak peygamberin karısı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 2)

Rabi‘ atü’l-‘ Adeviyye: Hz. Rabia (CC 1)

Radomir: Sofya paşası (GSMH 2)

Radul Jupan: Kişi adı (GSMH 2)

Ratul Jupan: Radul Jupan (GSMH 1)

Râfi‘ : “*Ebû Kâsım Abdülkerim b. Muhammed, hicrî VII. asır muhaddislerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandurucu), 2002) (MR 1)

Rāhime: “*Eyup Peygamberin karısı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Raḥīmī: Şair adı (MN 1)

Rahova: Kişi adı (GSMH 1)

Ra' id Cāzū: “*Battal Gazi Destanı'na göre ünlü sihirbazlardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

Rim Papa: Romadaki Papa (GSMH 21)

Ramin: “*Amasya beyi Şattat'ın oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Rāmini: “*Kayser'in oğlu, Konstantin ve Battal Gazi'nin eşi Mehpeyruz'un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Raşid: “*Dânişmendlilerin fethinden sonra Tokat beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Râz keşîş: Kişi adı (BN 1)

Rāzī: “*Kitab-ı havass'ın yazarı Ebu Bekir Zekeriya Razi*”(Argunşah, 1999) (TM 13)

Rāzī: Kişi adı (MÜR 4)

Rebāb: “*Lût Peygamber'in kızı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Rebāhī: “*Rebahî, kafura adını veren hükümdar.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Rebī': “*Rebi bin Kayser. Konstantin'in dördüncü oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 18)

Rebī': “*Aliyyü'l-Medeni'nin oğlu, babasından sonra Malatya'nın hatibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Rebī' bin Ḥayşem: “*İbni Mesûd'un öğrencisi.*”(Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Refî'î: “*Beşaret-name adlı eserin sahibi*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Resûlu's-şakaleyn: Hz. Muhammed (BH 3)

Reşîd: “*Abbasi halifesi Mehdi'nin oğlu*” (Argunşah, 1999) (TM 9)

Rızâ: Kişi adı (ND 2)

Rıza: Kişi adı (ND 1)

Rindâne: “*Abbasi halifesi Muktedir'in sevgilisi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Rûfes: “*İlk çağ hekimlerinden Efesli Rofus*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 5)

Rûfes: “*İlk çağ hekimlerinden Efes'li Rofes*” (Akpınar, 2010) (TE 2)

Rûhlî bin Aḥîr: Kişi adı (BH 1)

Ruḥu'llah: Hz. İsa (AD 2)

Rûḥu'llâh: Hz. İsa (BŞN 2) (MN 1)

Ruhu'llâh: Hz. İsa (BH 1) (ŞD 1)

Rûḥu'llâh: Hz. İsa (ND 3)

Rûmî: Şair adı (MN 1)

Rûmî: Eşrefoğlu Rumi (ERD 9)

Rûsîn: “*Frenk pehlivani.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Rustem: “*İrânın ünlü pehlivani*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Ruyizay: “*Turhal Kalesi beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Rûzbin: Kişi adı (MK 4)

Rükneddin: “*Rükneddin Kılıç Arslan. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Rüstem: “*İranlı ünlü komutan. Genellikle babasının ismi ‘Zal’ ile anılır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Rüstem: Rüstem (KAE 1) (VHM 1) (APŞ 1) (KK 4) (MN 3) (ADD 9) (AD 6) (YED 2) (ŞD 9) (MK 1) (HN 13) (ND 4) (KBD 13)

Rüstem-i bin zāl: Kişi adı (KBD 1)

Rüstem-i Zal: (bk. Rüstem) (DN 1)

Rüstem-i Dasitan: (bk. Rüstem) (DN 1)

Rüstem-i Destān: Kişi adı (AD 2)

Rüstem Nerīmān: “*Meşhur Fars kahramanı Zal Oğlu Rüstem*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Rüveym: “*Ebû Muhammed Rüveym b. Ahmed, Sûfî zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şabūh: “*Şemmas'ın veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Sa'd: “*Sa'd b. Ubâde, Medineli Müslümanlardandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Sa'd: (bk. Sa'd bin Ebî Vaḳḳāş) (MR 5)

Sa'd Ahteri: “*İslâm halifesinin veziri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Sa'd bin Ebî Vaḳḳāş: “*Sahabeden olup hadis rivayet edenlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şādık: On iki imamdan biri (ND 1)

Sa' di: Sadi-i Şirazi (ADD 1)

Sa'dî: Şeyh Sadi-i Şirazi (MN 1)

Sa' dî: Şeyh Sadi, Sadi Şirazi (AD 1)

Sa' dī: Kişi adı (HN 1)

Sa' dī: Kişi adı (KBD 4)

Sa' dī-i Şīrāz: Kişi adı (ND 1)

Şadri Şerī' a: “14. asırda yaşamış olan büyük Hanefi fıkıh âlimi ve bu âlimin ismiyle anılan kitabı.” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Şafī: Şair adı (MN 7)

Şafiyy: “Ebu'l-beşer Hz. Âdem'in lakabıdır.” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Şafiyye: “Hz. Muhammed'in eşi olup sahabedendir.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Safiyye Bânū: “Halifenin kızı” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şafiyyu'l-lah: “Hz. Âdem” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Şahibe'l-hut: “Yunus Peygamber'in sıfatı” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şāhibī: Şair adı (MN 3)

Şāhib-i ġār: Hz. Ebubekir (BH 1)

Sāhib-zemān: Hz. Mehdi (KBD 1)

Şāhib-i zū'l-fīkār: Hz. Ali (BH 1)

Şāhibü'l-havz: Hz. Muhammed (BH 1)

Şāhibü'l-keşşāf: “Keşşāf adlı meşhur hadis kitabının yazarı olan Zemahşerî.” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Sa' īd: “Yaşlı adamın tutsak düşen oğlu” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Sa' īd: “Yaşlı adamın tutsak düşen oğlu.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Sa'îd: “*Sicar’ın elinde esir olan Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 8)

Sa'îd: “*Battal Gazi zamanından sonra Çankırı yakınlarındaki Tamasun köyü’ne yerleşen Müslüman tacir. El Tigin ve Çankırı fatihlerinden Kara Tigin’in babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sa'îd: Said Emre (MK 1)

Sa'îd bin Cübeyr: “*Tâbiûndan olup muhaddistir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Sa'îde: “*Battal Gazi’nin annesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sa'îde Banu: “*Halifenin karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Sa'îdî: Şair adı (MN 2)

Sa'îd ibni'l-Müseyyeb: (bk. Sa'îd ibni Müseyyeb) (MR 1)

Sa'îd ibni Müseyyeb: “*Hadis ilmiyle uğraşmış tâbiûnlardandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Sâkine Bânû: “*Mızrab-ı Harezmi’nin eşi, Eba Müslim’in kız kardeşi, Ali bin Mızrab’ın annesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şa'leb bin el-esâr: (bk. Şa'leb bin Se'r) (MR 1)

Şa'leb bin Se'r: “*Bersâm’ın lâkabı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şâlih: “*İmam Ahmed Hanbel’in oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şâlih: “*Herhangi bir isim.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şâlih: Hz. Salih (SVTM 1)

Şālih: Hz. Salih (BH 12)

Sālim ibni Ebi'l-Ca'd: "*Zahit ve ābid bir kiři.*" (Yavuzarslan, Mūnebbihū'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şallā'l-kıbleteyn: Hz. Ali (BH 1)

Şalşāl: Sahabeden bir kişidir. (ŞHŞ 1)

Saltug: "*13. yūzyılda yařamıř bir alperen mūrřid.*" (Tatçı, 2005) (YED 1)

Salur (Şalur): "*Bayındır Han'ın beylerbeyi Kazan Bey, Salur Kazan.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nūshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Salur (Şalur) Kazan: "*Bayındır Han'ın beylerbeyi Kazan Bey.*" (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nūshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 14)

Sām: "*İran tarihinin ve Şehname'nin kahramanlarından*" (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 3) (ŞHŞ ?)

Sām: "*Hz. Nuh'un oğlu*" (Efendioğlu, 2007) (CC 5)

Sām: Kişi adı (KBD 3)

Sāmāt: Kişi adı (BN 1)

Sām-ı Nerimān: "*Neriman'ın ođlu Sam. Sam'ın ođlu a Rūstem'dir.*" (Canpolat, Ömer bin Mezīd: Mecmū'atü'n-Nezâ'ir, 1982)(MN 2)

Sām-ı Süvār: "*Zal'ın babasının diğer bir unvanı*" (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Samīrī: "*Hz. Musa Tanrı ile konuşurken halkı, yaptığı bir buzağıya taptırmaya kalkışan kişi*" (Özmen, 1984) (ADD 1)

Sāmīrī: Kişi adı (AD 2)

Şāmīrī: Kişi adı (ERD 1)

Sāmīrī: Kişi adı (ND 1)

Sām Süvār: Kişi adı (BN 6)

Sāniyūs: "*Ashab-ı kehf adlarından*" (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Sāra: “*Hız İbrahim’in eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

Sāre: “*İbrahim peygamberin karısı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Şarı Tınlı Kız: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Şarı Tınlı Kız: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 3)

Şarı Tınlı Selcan Hatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 5)

Şarı Tınlı Selcan Hatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Sarıca: Topçubaşı (GSMH 1)

Şarimü’ d-dīn Şaruca: Kişi adı (MK 1)

Saruca: Topçubaşı (GSMH 1)

Şaru Hacı: “*Baba İlyas’ın müritlerinden biri.*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Şaru Kulmaş: (bk. Eylik Koca oğlu Saru Kulmaş) (KDK 1)

Şaḥa: “*Ukbe’nin kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Şayrafî: Şair adı (MN 2)

Şebḥa-ı rindâne: “*Abbasi halifesindeki meşhur beş yakuttan birinin adı, Halife Muktedir’in sevgilisi Rindane’ye izafeten verilen ad*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Segrek: “*Uşun Koca’nın küçük oğlu.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 9)

Sehl-i Tüsterî: “*Ebû Muhammed Sehl b. Abdullah Tüsterî, meşhur bir İslâm sûfîsidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Sekillet (Şakilat) Ban Tomaş: Kişi adı (GSMH 1)

Seleme: “*Seleme b. Hişam, sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Selahil: “*Dânişmendlilere karşı Çorum'da savaşa katılan Firengistan ordusu komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Selahil Firenk: (bk. Selahil) (DN 1)

Selcen: “*Kan Turalı'nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 19)

Selcen Hatun: “*Kan Turalı'nın eşi selcen Hatun.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 11)

Selâmî: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Selçük: “*Selçuklu devletinin kurucusu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Selçük: (bk. Kıyan Selçük) (KDK 11)

Selim: Feridun oğullarından bir kişinin adı (DN 1)

Selm: “*Feridun'un büyük veya ortanca oğlunun ismidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Selmân: “*İranlı şair Cemaleddin Muhammed*” (Akdoğan, 1979) (AD 4)

Selmân: Şaslı adı (BH ?)

Selmân: Hz. Ali'nin övgüsünü kazanan sahabeden bir kişinin adı. (KBD 5)

Selmân: “*Selman-ı Saveci adıyla tanınan İran şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 4) (ŞD 3)

Selmân: “*İran'ın şairlerinden*” (Özmen, 1984) (ADD 4)

Selmân: (bk. Selmân-ı Fârisî) (MR 9)

Selmân Şâh: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Selmân-ı Fârisî: “*Sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Selmân: “*Aslen Fars olup ateşperest ike Hristiyan ve sonradan Müslüman oldu.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Selmān: Kişi adı (ND 1)

Selmān u Minnā: Kişi adı (AD 1)

Senāyī: “*Gaznelidir, İran edebiyatının büyük şairlerinden biridir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Senāyī: Kişi adı (KBD 2)

Senāyī: Kişi adı (HN 1)

Sencer: “*İran’daki Selçukluların altıncı hükümdarı*” (Özmen, 1984) (ADD 2) (AD 3) (ŞD 1)

Serābīl: “*İstanbul’un baş keşişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Serābīl: “*Kale beyi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Serābīl: “*Meftul’ün Kudüs’teki kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Sercāil: “*Battal Gazi’nin kullandığı lakaplarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sercā’īl-i Rūmī: “*Tariyun’un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sercāyil: “*Fireng padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Sercāyil: “*Kayserin beylerinden.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sercāyil: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sercāyil: “*Kayserin meşhur komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Serhāş: “*Bir Müslüman padişah.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Serhayil: “*Battal Gazi zamanından sonra Tokat ve Gümenek’in beyi olan Sivasdos’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Serhayil: “*Tokay beyi. Migirdic Kalesi beyi Mihayil ve Derbendpes Kalesi beyi Nikola’nın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Serî-i Saķaṭî: “*Bir İslam sūfîsidir.*” (Efendiođlu, 2007) (CC 1)

Seriyu Saķaṭî: “*Ebu’l-Hasan Seriyu b. Mugallas es-Sakatî, meşhur bir İslâm sūfîsidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Serkis: (bk. Ahmed Serkis) (DN 11)

Sevâdî: “*Harunurreşid zamanında yaşamış bir tabibin adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Sevde: Kişi adı (BH 1)

Seydî Balum: “*Geyikli Babanın arkadaşlarından. Germiyan oğullarından olması muhtemeldir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Seyf-üdin: Baba İlyas’ın müritlerinden birinin adı. (MK 1)

Seyrek: (bk. Segrek) (KDK 1)

Seyyid: Kişi adı (MRN 1)

Seyyid: (bk. Battal Gazi) (DN 1) (BN ?)

Seyyid: Seyyid Nesimi (ND 4)

Seyyid Ahmed Kebîr: “*Kimliği kesin olarak tespit edilemedi. Ahmet Fakih olabilir.*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Seyyid Battal: (bk. Battal Gazi) (DN 6)

Seyyid Battal Gazi: (bk. Battal Gazi) (DN 10)

Seyyid Baṭṭal Ğâzî: “*Battal Gazi, Seyyid, Seyyid Hazret, Seyyid-i Battal, Seyyid-i Battal-ı Ğâzî. Müslümanların, Hıristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede*

destanlaşmış şahsiyet.” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2862)

Seyyid Hâzret: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Seyyid-i Baṭṭal: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Seyyid-i evvelin ve āḥirīn: Hz. Muhammed (KK 1)

Seyyid-i hazret: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyid-i kevneyn: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyid-i veled-i Ādem: Hz. Muhammed (ŞHŞ 1)

Seyyid Nesīmī: Seyyid Nesimi (ND 1)

Seyyidü'l-mürselīn: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyidü'l-mürselīn: *”Gönderilenlerin lideri, Hz. Peygamber”* (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şiddīk: Hz. Ebubekir (GN 3)

Şiddīk: Hz. Ebubekir (VM 1) (KDK 1)

Şiddīka: Hz. Ayşe (VHM 1)

Şiddīk: Hz. Ebubekir (ADD 1) (AD 1) (YED 1) (ŞD 1) (MK 3)

Sırtaḳ: (bk. Sirtak) (HN 14)

Sırtaḳ: (bk. Sirtak) (HN 1)

Sikender: İskender (HRN 1) (KK 5) (ŞHŞ 1) (ŞEM 1) (TM 5) (MN 8) (ADD 7) (AD 2) (YED ?) (ŞD 15) (HN 5) (ND 8) (KBD 2)

Simnūn: *”Ebû Kâsım Semnun veya Semnūn Muhib diye de bilinen meşhur sûfî ve zahîd.”* (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcısı), 2002) (MR 1)

Sinā: İbni Sina (YİŞ 3)

Sinān: Şair adı (MN 7)

Sinan: (bk. Paşa Sinan) (DTAO 1)

Sinbât: “*Rum ordusunda asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

Sinbât: “*Battal Gazi Destanı’na göre Tarsus yakınlarında kale komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

Sinbât: “*Kayserin ordu kumandanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sincâr: “*Firdevs’in Battal Gazi’yi öldürmesi için gönderdiği en önemli pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 17)

Sincîn: “*Yunus Peygamber zamanında Bersâm hükümdarının veziri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 7)

Sirâc: Hz. Muhammed (AD 3)

Sirhan: Boğa Han’ın askeri, Sirtak’ın kardeşi (HN 22)

Sirtak: Boğa Han’ı askeri, Sirhan’ın kardeşi (HN 8)

Sivasdos: “*Battal Gazi zamanından sonra Dânişmend Gazi zamanından önce Tokat ve Gümenek beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Sivasdos-ı Rumî: (bk. Sivasdos) (DN 1)

Siyâh: Köle adı (HN 46)

Siyâmek: “*Eski İran’ın ikinci hükümdarı ve Keyumers’in oğludur.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Siyâvuş/Siyāvüş/Siyāvüş: Pars ikliminin sultanı (HN 93)

Siyâvuş: Kişi adı (AD 2)

Siyāvüş: Kişi adı (KBD 1)

Şiyâzrişûs: “*Eski Yunan krallarından biri*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999; Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa I (Giriş - Metin), 1990) (MŞ 2)

Siyeh: Siyah, köle adı (HN 1)

Şofî Şandal Melik: Kişi adı (KDK 1)

Şoğan Şaru: Kişi adı (KDK 1)

Soqrât: “*Kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Sufyânü Şevrî: “*Meşhur kelam âlimi, muhaddis ve sûfidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Şuheyb: Suheyb (BH ?)

Suhrâb: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Sultân (Aḥmed bin Veys): Şair adı (MN 1)

Sultan Ala’addin: “*I. Alâeddin Keykubat. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultân Alp Arslan: “*Selçuklu sultanı Alparslan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân Bâyezîd: “*Osmanlı padişahı I. Bayezid*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultan Bayezid: Osmanlı sultanlarından I. Bayezid (DTAO 1)

Sultân bin Sultân Sultân Murâd bin Muḥammed bin Bâyezîd bin Murâd bin Orḥan bin ‘Osmân: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultân Bū Sa’îd: “*Sultan Ebu Said. İlhanlı devletinin dokuzuncu hükümdarı.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultân Celâle’-d-dîn: “*Azerbaycan atabeglerinden Sultan Celaleddin*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân-ı sa’îd: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 1)

Sultânı Veled: Sultan Veled (AK 1)

Sultân İbrâhîm: “*Gazneli hükümdarı Mahmud’un torunu Sultan İbrahim*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

- Sultan ʿİzzeddin: (bk. ʿİzzeddin Keykavus) (DN 1)
- Sultān Maḥmūd: “*Gazneliler devletinin hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM ?)
- Sultān Meḥemmed: “*I. Bayezid’in Şehzade Mehmed*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)
- Sultan Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultān Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 4)
- Sultān Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultān Mehemmed ibn Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultan Mehemmed ibn Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultan Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi.) (DN 1)
- Sultan Melik Tugrul: (bk. Melik Tugrul) (DN 1)
- Sultān Melikşāh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*” (Argunşah, 1999) (TM 1)
- Sultān Muḥammed: “*Osmanlı hükümdarı Sultan Çelebi Mehmed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)
- Sultān Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 4)
- Sultan Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)
- Sultān Murād b. Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultān Murād b. Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultan Murād Han: Kişi adı (HRN 1)
- Sultan Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 2)
- Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)
- Sultān Murad Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 1)
- Sultān Murād Han ibn Sultan Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Rükneddin: “*I. İzzeddin Mesud. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultan Seyyid Necmü’ d-dîn: Kişi adı (YED 1)

Sultan Turasan: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin dayısı. Tarihi kaynaklarda Kayseri’nin fatihi olarak geçer.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 28)

Sultânü’l-‘aşîkîn: “*Hz. Mevlana*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Sunbat: “*Çankırı ordusu komutanlarından. Hamiran’ın oğlu, Leyavin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Şūrā: “*Beni İsrail kavminde bir kişinin adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Sübaşı Şecā’üddîn Süleymān Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Süfyān: (bk. Süfyān bin Ḥasan) (MR 1)

Süfyān: (bk. Süfyān ibni ‘Uyeyne) (MR 1)

Süfyān: (bk. Süfyān-ı Şevrî) (MR 11)

Süfyān bin Ḥasan: Kişi adı (MR 1)

Süfyān-ı Şevrî: “*Ebû Abdullâh b. Sa’îd b. Mesnûk es-Sevrî el-Kûffî, hadisleri ilk defa tasnif edip bablara ayıran biridir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 9)

Süheyl: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Süheyl: “*Tacir*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Süheyl bin Sinbât: “*Rum ordusu komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Süheyl Ğāzī: “*Müslüman asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Süheyli: Süheyl ü Nevbahar hikayesinin kahramanı (HN 2)

Sührâb: “*Rüstem’in oğlunun adıdır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Sührâb: “*İranlı efsanevi kahraman*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Sührâb: Kişi adı (ND 2)

Süleymân: “*Germiyan Beyi Yakup Bey’in babası*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 5)

Süleymân: Şair adı (MN 2)

Süleymân: Hz. Süleyman (ND 30)

Süleyman: Hz. Süleyman (DN 6) (DAH 1)

Süleymân: Hz. Süleyman (ÇN 2) (AE 1) (BŞN 5) (VHM 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (KK 14) (ŞHŞ 1) (MRN 1) (ŞEM 1) (CC 14) (GN 1) (TM 2) (MN 24) (MR 11) (DD 3) (ADD 36) (BH 6) (AD 3) (YED 22) (ŞD 36) (MK 1) (HN 19) (KBD 19) (ERD 7)

Süleyman: (bk. Süleyman bin Numan) (DN 71)

Süleymân: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Cude Gazi’nin dört oğlundan birisi. Evhad, Muhammed, Musa’nı kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Süleyman Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Süleymân bin Dāvud: Kişi adı (AK 1)

Süleymân b Ḥassan: Kişi adı (MÜR 1)

Süleymân, Mîr Sülman: “*Yıldırım Bayezid’in büyük oğlu olan Emir Süleyman.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Süleyman bin Nu‘man: “*Destana göre Dânişmend Gazi ile Malatya’dan gazaya çıkmış, onun en yakın arkadaşı olmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Süleymân-ı An‘âkî: “*Kayserin önemli beylerinden ve komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Süleyman ibn Nu‘man: (bk. Süleyman bin Numan) (DN 3)

Süleyman Paşa: Kişi adı (DTAO 1)

Süleymân Peygamber: Hz. Süleyman (BN 4)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Şelçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 14)

Süleymân Şah: Kişi adı (MK 1)

Süleymân Şâh/Şeh: Germiyan Padişahı (HN 2)

Süyâm/ Seyâm: “*Çehresinin kirliliğiyle meşhur Mukanna isminde bir müşriktir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Şa‘bî: “*Aslen Kûfeli olan Şa‘bî, Tâbiûn neslindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Şa‘bî: Kişi adı (BH 1)

Şâbûr: “*Şapur, Dara'nın oğludur.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Şaddad: Kişi adı (DN 1)

Şâfi‘î: “*Şafî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (CC 3) (MR 1)

Şâfi‘î: İmam Şafi (KEMŞ 1)

Şâh ‘Alî: Kişi adı (ND 3)

Şâh Bâkır Ca‘ferî: Kişi adı (ND 1)

Şâhım Edhem: Kişi adı (APŞ 1)

Şah Maḥmūd: Gazne Hükümdarı Sultan Mahmut (DSM 2)

Şah: (bk. Şattat) (DN 8)

Şāh Edhem: Kişi adı (ERD 1)

Şah Firidun: (bk. Firidun) (DN 1)

Şāh-ı cihān: Hz. Muhammed (VHM 2)

Şāh-ı Ḥorasān: On iki imamdan biri İmam Rıza (ND 1)

Şāh-ı Merdān: Hz. Ali (ÇN 1) (KDK 2)

Şah İskender: (bk. İskender Şah) (DN 1)

Şah ‘İzzeddin: “*II. İzzeddin Keykavus. Türkiye Selçukluları sultanlarından. Dânişmend-nâme’yi ilk kez Mevlânâ İbn-i ‘Ala’ya yazdıran devlet başkanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şah Keykavus: Kişi adı (DN 1)

Şah Kişmir: Kişi adı (DN 1)

Şah Perviz: (bk. Perviz) (DN 1)

Şahseb: “*Kayserin pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 22)

Şah Şattat: (bk. Şattat) (DN 26)

Şāhin Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Şāhin Lala: Kişi adı (GSMH 2)

Şāhin Paşa: Şahabeddin Şahin Paşa, Rumeli Beylerbeyi (GSMH 21)

Şahin Paşa: (bk. Şāhin Paşa) (GSMH 6)

Şakīk Belhī: “*Zahit sūflerden olup asıl adı Ebû Şakik b. İbrahim Belhī’dir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Şakilat Ban: Kişi adı (bk. Sekillet Ban) (GSMH 1)

Şamil: “*Battal Gazi'nin kullandığı lakaplardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şamil: “*Ukbe'nin postacısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şamlu Ali: Kişi adı (GSMH 2)

Şamseb: “*Hüseyin Gazi zamanında Rum beyi. Mihriyayıl ve Mihran'ın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Şamseb: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şams-i Tabrîz: Kişi adı (MTB 2)

Şamson: Kişi adı (BH 1)

Şapur: Kişi adı (DN 1)

Şartın: “*Kuvveti ile meşhur Canikli asker. Tatis'in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Şartın Kuh-ı Nişin: (bk. Şartın) (DN 10)

Şās̄b: (bk. Gürşasb) (AD 1)

Şās̄ıb: (bk. Gürşasb) (AD 1)

Şattat: “*Amasya beyi. Efrumiyye ve Ramin'in babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 211)

Şattat Beg: (bk. Şattat) (DN 1)

Şa'vâne: “*Ebile kavminden bir dindar kadının adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Şāvūr: “*Hüsrev Perviz'in Bizans sarayına gönderdiği güvenilir adamı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Şa‘yâ: “*Şaya Peygamber.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

Şebbîr: Hz. Hüseyin (ND 1)

Şeberr: Hz. Hasan (ND 1)

Şebîr: Hz. Hüseyin (ND 1)

Şebr: Hz. Hasan (ND 1)

Şeddâd: Kişi adı (AK 1) (ŞHŞ 1) (MN 1) (YED 2) (MK 1) (ND 1)

Şeddâd ibni Evs: “*Ebû Ya'lâ künyesiyle de bilinen bu zat sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şefî^c: Hz. Muhammed (AD 2)

Şefî^c-i Maşşer: Hz. Muhammed (ŞHŞ 1)

Şefî-i ümmet: Hz. Muhammed (BH 1)

Şefî ü'l-müznibîne: Hz. Muhammed (BH 1)

Şeh Ğiyâş: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Şehîdü'd-dâr-ı kerbelâ: Hz. Hüseyin (BH 1)

Şehlâs: “*Kayserin vezirlerinden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şehrâb: “*Hindistan padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şehr Bânü Hâtun: Kişi adı (BH 1)

Şehr ibni Hüşib: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şehriyâr: Kişi adı (DTAO 3)

Şelûm: “*Beni İsrail kavminde bir kadının adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şemmas: “*Battal Gazi zamanında Müslüman olan zat.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Şemmās/Şemmās Pir: “*Battal Gazi Destanı’na göre gönül rızasıyla sonradan İslamiyet’i kabul etmiştir. Battal Gazi’ye Bizans’a ait bilgileri aktaran şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 95)

Şemseddin: (bk. Şer Şemse’ddin) (KDK 6)

Şemse’ d-dîn-i Belhî: “*Kenzü’l-kübera isimli cevhernamenin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 10)

Şemsi: Şair adı (MN 9)

Şemsurân: “*Battal Gazi’nin takma adı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Şem‘ün: “*Kayserin büyük oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 66)

Şengel Cāzū: “*Battal Gazi Destanı’na göre meşhur büyücülerden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şerîf: Kişi adı (MÜR 12)

Şerîf: İbni Şerif (YİŞ 2)

Şerîf: “*Hekim Şerif Cevheri*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

Şerîf Cevherî: “*Hekim Şerif Cevheri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şerefeddin: “*Varlıklı bir tüccarın adıdır.*” (Tulum, 2017) (MK 3)

Şerîf-i İdrisi: “*Hekim Şerif-i İdrisi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şerîfzade: Şerifoğlu (YİŞ 2)

Şer Şemse’ddin: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

Şeyād Hamza: Şeyyad Hamza (ŞHŞ 3)

Şeyād u Ḥamza: Şeyyad Hamza (ŞHŞ 2)

Şeybe: “*Mekke müşriklerinden*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Şeybe: Kişi adı (MK 1)

Şeyh: “*Herhangi bir kişinin adı*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şeyh: Şair adı (MN 3)

Şeyh: “*Cevhername yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 11)

Şeyh: Kişi adı (MÜR 35)

Şeyh ʿ Abdü'l-kâdir: Abdülkadir Geylani (ERD 6)

Şeyh ʿ Affân: Baba İlyas'ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh Aḥmed-i Câm, Câmî: “*İran şairlerindedir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Şeyh Alay: Baba İlyas'ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh Alişir: Baba İlyas'ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh Balı: Baba İlyas'ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh ebū ṭālib-i Mekk-î: “*Muhammed bin Ali, Sofiyye-i âliyye'nin meşhurlarındandır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Şeyh Elvân Çelebi: Elvan Çelebi (KK 1)

Şeyh Eşref: Baba İlyas'ın halifelerinden biridir. (MK 2)

Şeyhî: Şair adı (HRN 2)

Şeyhî: Şair adı (MN 12) (ŞD 221)

Şeyh İhsan: Baba İlyas'ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh-i san ʿ ân: Kişi adı (KBD 1)

Şeyh-i San ʿ ân: Kişi adı (ERD 1)

Şeyh İlyas: “*Baba İlyas*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Şeyhoğlı: Şair adı, (bk. Şeyhoğlı Mustafa) (AD 5)

Şeyh Oğlı: Şair adı (MN 5)

Şeyhoğlı: Kişi adı (DD 1)

Şeyh Oğlı/Şeyh Oğlı: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlı: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlı: Kişi adı (HN 3)

Şeyhoğlı: “*Şeyhoğlu Sadrüddin Mustafa*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Şeyh ‘ Oşmān: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 3)

Şeyh Paşa: “*Şeyh Muhlis’in oğlu Aşık Ali Paşa*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şeyh Re’is Ebü ‘ Alī: “*İbni Sina*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 2)

Şeyh Sa’ dī: “*13. yüzyılda yaşamış İran’ın büyük mutasavvıf ve mütefekkir şairi.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Şeyh San’ān: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh San’ ān: Kişi adı (ND 1)

Şeyyād Hāmza: Şeyyad Hamza (DSM 1) (ŞHŞ 4)

Şeyyad Hāmza: Şair adı (MN 1)

Şeyyad ‘ İsā: Kişi adı (AK 1)

Şezzād: “*Ad kavminin hükümdarı*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Şibir: “*Hız. Hüseyin’i öldüren şahıs*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev’İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Şiblī: “*Sûfi zahitlerden Ebû Bekir Dülef b. Cahder Şiblī, aslen Üşrüsne’den olup Bağdat’ta doğmuştur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3) (MK 2)

Şiblī: Kişi adı (ND 2)

Şibli: Kişi adı (ND 2)

Şibli: Kişi adı (YED 1)

Şihâbeddîn-i Sühreverdi: “*Evliyanın büyüklerindedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Şirazi: Şair adı (MN 7)

Şirin: Kişi adı (DN 2)

Şirîn: Hüsrev ü Şirin hikâyesinin kadın kahramanı, Ferhad’ın sevgilisi (MN 17)
(YED 1) (KBD 2) (KBD 7) (ND 13) (HN 2)

Şiș: Hz. Âdem’in oğlu (MK 1)

Şit: Kişi adı (AE 1)

Şît: Kişi adı (AK 1) (YED 1)

Şît: Kişi adı (APŞ 1)

Şökli: (bk. Şökli Melik) (KDK 14)

Şökli Melik: Kişi adı (KDK 5)

Şu‘ ayb: Kişi adı (AK 1)

Şu‘ ayb: Kişi adı (ND 1)

Şudıt: “*Gürcistan ordu komutanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 10)

Şaberî: “*İslam tarihçisi*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Şaberî: Kişi adı (MÜR 2)

Tâc Aḥmed: Şair adı (MN 1)

Tâci: Şair adı (MN 1)

Tadık: “*Niksar beyi Mihayil’in amcasının oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Ṭahir: “*Müslüman elçi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ṭahir Antākî: “*Kayserin askerlerinden.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ṭahmûres: “*Kiyumersin oğlu Siyâmek’in oğlu Huşeng’in oğlu olan Envecihan’ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Taķı: Muḥammed Taķî (ND 1)

Tākî: Muḥammed Taķî (ND 3)

Taķî: Muḥammed Taķî (ND 5)

Ṭalḥa: Kişi adı (MR 1)

Ṭalḥa: “*Talha b. Ubeydullah.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ṭālḫ: “*Kayserin en önemli beş beyinden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN)

Ṭālût: “*Harut’un küçük kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ṭālût: “*Kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ṭālût: Kişi adı (BH 1)

Tâlût: Kişi adı (DTAO 2)

Tamâme: “*Memun halife zamanında söz ustası bir kişi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Tamasun: “*Battal Gazi zamanında Çankırı yakınlarında yaşayan bir rahip.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Ṭāmūs-ı Perî: “*Periler padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 40)

Ṭānūs-ı Rūmī: “*Kayser Arakil’in oğlu Rebi’nin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tañrı arslanı: Hz. Ali (BH 2)

Tapdug/Tapduk (Emre Baba): “*Yûnus Emre’nin şeyhi. Barak Baba veya Hacı Bektaş-ı Veli’nin halifesi.*” (Tatçı, 2005) (YED 22)

Târec: “*İbrahim Peygamber’in kardeşinin oğlu, Lût Peygamber’in atası.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Tariyün: “*Bir kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tariyün: “*Amasya kalesi komutanı. Battal Gazi’nin eşi Gülendâm’ın babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 60)

Ṭārün: “*Kâfir askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Ṭārün: “*Kayserin askeri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ṭārün: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ṭārün-ı Fireng: “*Sahte peygamber Babek’e bağlı bey.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Tatis: “*Gücü ile meşhur Canikli asker. Şart’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

Ṭavabîl-i Rūmī: “*Battal Gazi’nin her işte görüşünü aldığı lalası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 45)

Tavâmîk bin Ma‘d: “*Bağdat halifesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tâvfuruşumur: “*Bir hekim adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ṭāvus: (bk. ‘Umedü’l-‘İyâz Ṭāvus-i Yemenî) (CC 3)

Ṭāvūs: “*Tâbiûn devri muhaddislerinden olup asıl adı Tāvūs b. Keysân’dır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ṭatyanos: “*İsa Peygamberi öldüren adam*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Tayyâr(Ca'fer-i Tayyâr): “Hz. Ali'nin kardeşi, Peygamber'in amcası oğlu.” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Tefanūs: “*Serabil'in kale kumandanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Tefanūs: “*Rum ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Tehemten: “*Zal oğlu Rüstem*”(Akdoğan, 1979) (AD 1) (ŞD 1)

Tekfūr: “*İstanbul beyi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tekin: “*Bayburd beyi Miknas'ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Temîmî: “*Mürşid adlı eserin yazarı*”(Argunşah, 1999) (TM 6)

Temîmî: Kişi adı (MÜR 13)

Temur: “*Moğol imparatoru Timur*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Temür: Kişi adı (DTAO 2)

Ters Uzamış: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 4)

Tevâbık bin Ma'dî: “*Battal Gazi Destanı'na göre dönemin İslam halifelerinden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tîfâşî: “*Cevhername yazarı hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 12)

Tîgâşî: “*Cevhername yazarı hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 36)

Tikfūr: “*Kayserin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 28)

Timok: Kral adı (GSMH 2)

Timur: “*Maveraünnehr emiri, Timurlular hanedanının kurucusu ve ilk hükümdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ṭoğān Şāh: “*Baba İlyas’ın zaviyesinde kapıyı bekleyen müritlerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Ṭoğsun oğlu Rüstem: Kişi adı (KDK 1)

Tohtamış: Kişi adı (KBD 1)

Ṭo’ma: Kişi adı (BH 1)

Tomaş Ban: (bk. Tomaş Jupan) (GSMH 1)

Tomaş Jupan: Kişi adı (GSMH 3)

Ṭomayışık: Kişi adı (BH ?)

Torsuvar: “*Çankırı yakınlarında haramilik yapan bir kişi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Topcubaşı Saruca: Topçubaşı (bk. Sarıca) (GSMH 2)

Torsuvar Firenk: (bk. Torsuvar) (DN 2)

Totor: “*Samsun beyi. Nikola’nın kardeşi, Mirek’in babası, Natros’un kayın babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Totori: (bk. Totor) (DN 2)

Totorid: (bk. Totor) (DN 1)

Ṭuğrıl: “*Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ṭundar: (bk. Delü Ṭundar, Delü Dundar) (KDK 4)

Turahan: (bk. Turahan Beğ) (GSMH 16)

Turahan Beğ: Kişi adı (GSMH 21)

Turahanoğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Turas: “*Battal Gazi zamanından sonra Dânişmend Gazi zamanından önce Sivas’taki sel baskınından kurtulabilen tek din adamı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ṭurumṭay: Boğa Han’ın veziri (HN 39)

Ṭūs: Mısır sultanı (HN 11)

Ṭus: Mısır sultanı (HN 1)

Ṭuş: Mısır sultanı (HN 1)

Uban: “*Baba İlyas’ın müridlerinden biri*” (Tokatlı, 1984) (MK 19)

‘Ubeyd ibni Cerrāh: “*Hız. Muhammed’in en yakınında bulunanlardan ve sahabenin ileri gelenlerindedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Ubeydullāh ibni Ya‘lī: “*Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe, tâbiûn devrinde yetişmiş olan fakihlerindedir*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Uḳbe: “*Aslen Hıristiyan olduğu halde kendisini Müslüman olarak tanıtır Bağdat’ın kadısı olmuştur. Velid’in babası, Kayserin casusu, Battal Gazi’nin lalası Tevabil ve gaza arkadaşı Abdurahman’ı zehirleyerek öldüren şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 133)

‘Ukbe ibni ‘Āmir: “*Sahabeden ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Uḳbet ibni ‘Āmir: (bk. ‘Ukbe ibni ‘Āmir) (MR 2)

Ulaş: Kişi adı (KDK 7)

Ulaş oğlu Kazan Beg: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Ulaş oğlu Ş/Salur Kazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 8)

Ulu Hacı: (bk. Mihman) (MK 1)

‘Ulvî: Şair adı (MN 5)

Umāme: (bk. Ebū Umāme-i Bāhili) (MR 1)

‘Umedü’l-‘Iyāz Ṭāvus-i Yemenî: “*Hureyre ibni Abbas’tan birçok hadis rivayet etmiş Tabiîn’in meşhurlarındandır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Umrân: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Umūr Beg: “*Osmanlı Beylerinden Kara Timurtaş Paşa’nın oğlu.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecdû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

‘Unuq: “*Kıl Burakların padişahi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Urmiya: Kişi adı (DTAO 2)

Uruz: “*Kazan Bey’in oğlu*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 58)

Uruz Beg: “*Kazan Bey’in oğlu.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

‘Urve: (bk. ‘Urvet ibni Zübeyr) (MR 1)

‘Urvet ibni Zübeyr: “*Tâbiûn devri muhaddislerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Usāme: (bk. Usāme ibni Zeyd) (MR 4)

Usāme ibni Zeyd: “*Sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Uşkürinṭūs: “*Eski Yunan hekimlerinden*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Uşun Koca: “*Egrek ve Segrek’in babası olan oğuz beyi.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 10)

Uşun Koca oğlu: Kişi adı (KDK 3)

Uşun Koca oğlu Segrek: “*Uşun Koca'nın oğlu Segrek.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

‘Utbe: “*Yezid'in oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Utbe: Kişi adı (MK 1)

‘Utbe: (bk. ‘Utbetü'l-ğulām) (MR 1)

‘Utbe: “*Mekke müşriklerinden*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

‘Utbetü'l-ğulām: “*Hasan-i Basrî'nin öğrencisidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Uzun Ali oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Uzun Karı oğlu: (bk. Uzun Karioğlu Hızır Beğ) (GSMH 8)

Uzun Karı oğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Ümmi Seleme: Bir sahabe adıdır. (YİŞ 3)

Ümmiyye: “*Hilede ve düşmanlıkta o dönem namı olan bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ümmü'd-derdâ: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ümmühânî: “*Hz. Ali'nin ablası*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MRN 1)

Ümmü Hânî: “*Hz. Ali'nin ablasıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ümmü Külşüm: “*Hz. Ömer'in eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ümmü Mektüm: “*Hz. Muhammed'in müezzinlerinden biri.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ümmü Salama: “*Peygamberimizin zevcelerinden*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Ümmü Seleme: “*Hz. Muhammed'in eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Ürüveyde: Kişi adı (KDK 1)

Üstâd H̄oca Mes'ūd: “*14. yüzyıl Türk şairi*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Üveys: Veysel Karani (AD 1) (YED 3)

Üveys: “*Celayiroğulları'nın ikinci hükümdarı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Üveys-i karan: Kişi adı (KBD 1)

Üzeyr: Kişi adı (HRN 1)

Vâbısa: “*Vâbısa b. Ma'bed el- Esedî, muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 5)

Vâhid: “*Cude gazinin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Vağkâş: “*Dipçin şehrinin padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 20)

Valad: Veled (SVTM 1)

Vâmık: “*Vamık u Azra öyküsünün erkek kahramanı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2) (ŞD 1) (ND 1)

Vâmık: Kişi adı (APŞ 1) (KBD 1)

Vâmîk: Kişi adı (DD 1)

Vaşı: “*İmamiye mezhebine göre Hz. Ali*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Vasilyos: “*Sinop beyi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Vaya Jupan: Kişi adı (GSMH 2)

Vehb bin Münebbih: “*Tâbiûn muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Veheb bin Münebbih: Kişi adı (BH 1)

Veheb bin Yahūdā: Kişi adı (BH 1)

Veled: Sultan Veled (SVTM 12)

Velīd: “*Ukbe'nin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 51)

Velīd: (bk. Velīd bin Muğīre) (MR 1)

Velīd bin Muğīre: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Veys-i Karan: Veysel Karani (MK 1)

Veys-i Karan: Kişi adı (KBD 1)

Vladika: Kişi adı (GSMH 3)

Vladika: (BK. Vladika) (GSMH 1)

Vüheyb ibni'l-Verid: “*Tâbiûndan muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yağı Basan: (bk. Melik Yağı Basan) (DN ?)

Yağrınçı oğlu İlalmiş: Kişi adı (KDK 1)

Yaḥya: Yahya Paşa (MK 2)

Yaḥyā: “*Abbasi devletine hizmet etmiş devlet adamı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Yaḥyā: Hz. Yahya (ŞEM 2) (MR 3) (BH 4) (KBD 1)

Yaḥyā: Hz. Yahya (AİM 1)

Yaḥyā: (bk. Yaḥyā bin Sa'īd-i Kaṭṭan) (MR 1)

Yaḥyā: (bk. Yaḥyā bin Yaḥyā) (MR 1)

Yahya: “*Hz. Zekeriya'nın oğlu .*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002)(MRN 1)

Yahya: “*Dânişmend Gazi'nin casusu ve gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24)

Yaḥyâ: “*Battal Gazi Destanı'na göre Battal Gazi'nin silah arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Yahya Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Yaḥyâ bin Ḥamîd: “*Tarsus'ta önemli Müslümanlardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahya bin 'İsa: (bk. Yahya) (DN 3)

Yaḥyâ bin Ma'âz: “*Yahya b. Mu'âz, etbau't-tâbiîn neslinin tanınmış sûfi imamlarındandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yaḥyâ bin Maşur: “*Battal Gazi Destanı'na göre Battal Gazi'nin babası Hüseyin Gazi'nin arkadaşı ve Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Yaḥyâ bin Muṭî: “*Battal Gazi Destanı'na göre casus.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yaḥyâ bin Münzir: “*Müslümanların casusu ve postacısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yaḥyâ bin Sa'îd-i Kaṭtan: “*Tâbiûn nesli muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yaḥyâ bin Yaḥyâ: “*Hicrî üçüncü asrın meşhur muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yaḥyâ el-Erdişîr: “*Battal Gazi Destanı'na göre Hz. Hüseyin'in oğlu, Battal Gazi'nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Yaḥyā ibni Asbāt: “*Gazâli’nin İhyâ’u Ulûmi’-d-dîn adlı eserinde bu şahsın adı Yahya b. Bestâm olarak geçmekte olup aynı hikâyeye rivayet edilmektedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yaḥyā ibni Efşân: “*Müslüman ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Yaḥya Oğlu: Şair adı (MN 4)

Yaḥya Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Yaḥyā-yı şemāsī: “*Ebu Yahya-yı Şemasi*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 1)

Ya‘kub: “*Danişmentli ordusunda asker. Yine bir asker olan Hüseyin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ya‘kūb: Hz. Yakup (ÇN 1) (MN 2) (MR 2) (DD 1) (ADD 3) (BH 6) (AD 1) (YED 8) (ŞD 3) (ND 2)

Ya‘kūb: Kişi adı (KBD 4)

Ya‘kūb: Kişi adı (AE 1) (KEMŞ 2)

Ya‘kub: Kişi adı (APŞ 1)

Ya‘kūb: Kişi adı (MÜR 1)

Ya‘kūb: Kişi adı (HN 1)

Ya‘kūb Beg: “*Germiyanoğlu sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Ya‘kūb Han ibni Süleymân: “*Germiyanoğlu sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Yakut Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Yalançı oğlu Yaltaçuk: Kişi adı (KDK 9)

Yalançı oğlu Yartacuk: (bk. Yalançı oğlu Yaltaçuk) (KDK 2)

Yaltaçuk: (bk. Yalançı oğlu Yaltaçuk) (KDK 10)

Yanko: (bk. Yanko Jupan) (GSMH 51)

Yanko Jupan: Hunyadi Janos (GSMH 18)

Yankol-ı Rumi: “*Kayser’in veziri Nastor’un amcası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Yapağulu Koca: Kişi adı (KDK 3)

Yâr-ı gâr: “*Hz. Muhammed’e mağarada arkadaş olan Hz. Ebubekir*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Yartaçuk: (bk. Yalançı oğlu Yaltaçuk) (KDK 2)

Yaşıl alemlü: “*Yeşil bayraklı, Baba İlyas’ın lakabı*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Yayhan: Yayhan Keşiş oğlu, kişi adı (KDK 2)

Yehüdâ: “*Battal Gazi’nin kullandığı lakaplardan biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yemlîhâ: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yemlîhâ: “*Battal Gazi Destanı’na göre kayserin veziri. Sonradan Müslüman olmuş ve Evhad adını almıştır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Yemlîhâ: “*Battal Gazi Destanı’na göre Yahudi tüccar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Yezdecerd: “*Behram-ı gûr’un babasıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Yezdecerd: “*Fars hükümdarlarının sonuncusu olan İbn-i şehriyar b. Pervîz b. Hürmüz b. Nuşirvan ismidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Yezdgird: “*Nuşinrevan’ın torunu*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Yezîd: Yezit (BN 3)

Yezîd: Kişi adı (ND 3) (KBD 1)

Yezîd bin Semer: Kişi adı (MR 1)

Yezîd ibni'l-Velîd: Kişi adı (MR 1)

Yezid-i Meyşûm: Yezid (BH ?)

Yezîd oğlu Velîd: Kişi adı (MR 1)

Yigenek: (bk. Kazılık Koca oğlu Yegenek) (KDK 25)

Yorgi: “*Niksar beyi Gavras (Gavaris)’ın oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Yūhanā b. Māse: “*Bağdatlı Nesturî hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Yuḥannā: Hekim adı (MŞ 5)

Yunıs: Yunus (ŞEM 1)

Yūnus: Hz. Yunus (MR 195) (AE 1) (BH 2) (AD 1) (ND 1)

Yūnuş: Kişi adı (HN 1)

Yūnus: Kişi adı (RN 6)

Yūnus: (bk. Yūnus ibni ‘Ubeyde) (MR 1)

Yūnus (Emre): Yunus Emre (YED 433)

Yunus Ağa: Kişi adı (GSMH 1)

Yūnus bin ‘Abdullāh: “*Fıkıh ve hadis âlimidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Yūnus bin Metā: “*Hz. Yunus Peygamber.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 8)

Yūnus ibni ‘Ubeyd: “*Zahit ve sūffidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yūnus Peygamber: Hz. Yunus (BN 1)

Yusuf: Hz. Yusuf (DN 1)

Yūsuf: Hz. Yusuf (ÇN ?) (AE 2) (BŞN 4) (APŞ 1) (KEMŞ 1) (RN 4) (MRN 1) (ŞHŞ 2) (MN 11) (MR 3) (DD 4) (ADD 23) (BH 15) (AD 2) (YED 14) (ŞD 9) (MK 10) (HN 11) (ND 21) (AİM 2) (KBD 26) (ERD 4)

Yūsuf: Kişi adı (ADD 8)

Yusūf: Kişi adı (ND 1)

Yūsuf bin Haccāc-ı zālīm: Kişi adı (BN 1)

Yūsuf-ı meddāh: “14. asır Türk şairidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Yūsuf-ı Şiddīk: Hz. Yusuf (CC 2)

Yūsuf-ı Şeyhī: Kişi adı (ŞD 4)

Yūsuf Peygamber: Hz. Yusuf (BN 1)

Yuvanıs: “*Ashab-ı kehf adlarından*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Yünlü koca: (bk. Yünlü Koca) (KDK 1)

Yünlü Koca: Kişi adı (KDK 2)

Żahhāk: “*Cemşid’in yerini alan zalimliğiyle ünlü İran hükümdarı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Żahhāk: Kişi adı (BH ?)

Zahhāk: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Zāl: İran Hükümdarı (ŞHŞ 1) (MN 1) (ADD 1) (AD 2) (ŞD 1) (HN 1) (KBD 4)

Zal u Rüstem: (bk. Rüstem) (DN 2)

Zayğam: Siyavuş'un askeri (HN 5)

Żayğam: Siyavuş'un askeri (HN 22)

Zehrā: Hz. Fatma (VHM 4) (ND 2)

Zehravī: Kişi adı (MÜR 5)

Zekerīyā: Zekeriya Peygamber (BH 4)

Zekeriyyā: (bk. Muhammed bin Zekeriya) (MŞ 1)

Zekeriyyā: Hz. Yahya'nın oğlu (MRN 1)

Zekeriyyā: “*Kur'an'da adı geçen peygamberlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 9)

Zekeriyyā: Zekeriyya (ŞEM 2) (YED 3)

Zekeriyyā: Kişi adı (ND 1)

Zekeryā: Kişi adı (AD 1) (KBD 1)

Zelîhâ: Kişi adı (KBD 1)

Zelîhâ: Kişi adı (KBD 2)

Zelîhâ: Kişi adı (KBD 2)

Zelîhâ: Kişi adı (BH 1) (YED 1)

Zeliha: Kişi adı (KDK 1)

Zelîhâ: Kişi adı (HN 1)

Zelîhâ: “*Mısır azizinin karısı.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (KEMŞ 1) (ADD 1) (MK 1)

Zelîhâ: “*Hz. Yusuf'un karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Zelîhâ, Züleyhâ: “*Yusuf u Züleyha öyküsünün kadın kahramanı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Zemrâ: “*Beni İsrail kavminde bir ulu kişinin adı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 5)

Zengbâr: “*Battal Gazi'nin kullandığı lakaplardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ze'n-nün: (bk. Ze'n-nün-ı Mışrî) (MR 4)

Ze'n-nün-ı Mışrî: “*Sûfilerden olup asıl adı, Sevbân b. İbrahim'dir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

Zeyd: “*Genellikle Amr ile birlikte kullanılan herhangi bir isim.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Zeyd: “*İslâm’da dinî bir konuyu anlatmada kullanılan örnekleme ad.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3)

Zeyd: Kişi adı (ADD 1) (HN 2)

Zeyd: “*Battal Gazi Destanı’na göre Muhammedülderdişir’in oğlu, Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Zeyd bin Şâbit: Kişi adı (BH 1)

Zeydü'l-Envâr: “*Battal Gazi Destanı’na göre Zeynelabidin’in oğlu, Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Zeyneb: “*Battal Gazi’nin ilk eşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 20)

Zeyne'l-‘Abâ: Kişi adı (ND 1)

Zeyne'l-‘âbidîn: “*Hz. Hüseyin’in oğlu, Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Zeyne'l-‘Âbidîn: On iki imamdan biri (ND 2)

Zeyne'l-‘İbâd: On iki imamdan biri (ND 1)

Zeynî: Şair adı (MN 17)

Zeynü'l-‘Âbidîn: On iki imamdan biri (ND 5)

Zeynü'l-enbiyâ: Hz. Muhammed (BH 1)

Zîkorizos: “*Eski Yunan hekimlerinden*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Zî'n-nüreyn: Hz. Osman (HN 1)

Zişkoridüs: Hekim adı (MÜR 30)

Zişokörîdös: “*Yunanlı hekim ve filozof*” (Argunşah, 1999) (TM 10)

Zişokörîfös: “*Yunanlı hekim ve filozof*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Ziyād: “*Battal Gazi Destanı’na göre Hz. Ömer soyundan, Malatya emiri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Zü’l-ğarneyn: “*Kur’an’da adı geçen ve veli mi, nebi mi olduğunda tereddüt edilen bir kimse*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Zü'n-nün: “*Yunus Peygamber’in lâkabı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Zübeyde: “*Harunurreşid’in eşi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Zübeyde: Kişi adı (KDK 1)

Zühri: “*Tâbiûn devrinde yetişmiş fakih ve muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4)

Züleyhâ: Kişi adı (DD 1) (YED 1)

Züleyhâ/Züleyhâ: Kişi adı (HN 2)

Züleyhâ: Kişi adı (ND 1)

Zü’l-ğarneyn: “*Kur’an’da adı geçen ve peygamber mi veli mi olduğu tereddüt edilen zat.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Zülğarneyn: Kişi adı (MŞ 1) (YED 1)

Zülğarneyn: Kişi adı (TE 1)

Zü’n-nün: Yunus Peygamber (AD 1)

Zü’n-nün: Yunus Peygamber (MK 2)

Zü’n-nün: Kişi adı (ND 1)

Zü’n-nüreyin: Hz. Osman (HN 1)

3.2. YER ADI (TOPONİM) SÖZLÜĞÜ

3.2.1. ADA ADLARI

Harḳ: “*Hark adası*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Hürmüz: “*Basra körfezinde bulunan sıcak ve çorak bir ada*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Ḳayd-ı Müniyye: Bir ada adı (BN 1)

Ḳılân: Bir ada adı (BN 1)

Limni: Limni Adası, “... *Kaya Halkı demek olduğunu, adanın kayalık yapısına işaret ettiğini sezebiliyoruz*”(Umar, 1993) (YİŞ 1)

Limnūs: (bk. Limni) (YİŞ 1)

Seylân şehri: “*Hindistan’ın güneyinde ada.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

3.2.2. BÖLGE ADLARI

‘Aden: “*Yemen’in güneyinde eskiden ülke olan bir bölge*”(Akpınar, 2010) (TE 1) (TM 3) (MN 1) (DD 1) (ADD 3) (BH 2) (AD 2) (ŞD 2) (ND 3) (KBD 2) (GSMH 1)

Afrika: Afrika (TM 1)

Afriḳıyya: Afrika (TM 1)

Ak Danışman: Yer adı (GSMH 1)

Aḳ Saḳa: “*Tiflis’in 150 km batısında, Kars’tan 115, Ardahan’dan 60, Türkiye’nin kuzeydoğu sınırından 12 km uzakta bulunan yer adı.*”(Kaçalın, 2017)

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Alaşar: Yer adı (DTAO 1)

Almüt: “*İran’da bir bölge*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Anadolu: Anadolu, “*Hellen dilinde Doğu anlamındaki sözcüğün, Bizans çağında söyleniş biçimi Anatoli’den.*”(Umar, 1993) (GSMH 21)

‘Arafāt: “*Mekke’nin yakınında bulunup hacıların Arefe günü vakfe yaptıkları yer.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (BH 3) (YED 1) (ŞD 1) (KDK 1) (ERD 1)

‘Arāfāt: Arafat (ND 1)

‘Arafāt: Arafat (ND 1)

‘Arefāt: Arafat (KBD 1)

Arğuma: “*Samsun’un ilçelerinden merkeze 115 km uzaklıktaki bugünkü Vezirköprü yakınlarında bir yer olmalı.*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Arğu Bil: (bk. Arğu Bil) (KDK 1)

Arğu Bil: Arku Bel, Yer adı (KDK 7)

‘Aynü’l-kıtır: Yer adı (BN 2)

‘Aynü’ş-şems: “*Mısır’da balasan ağacı yetişen yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Başīrān: “*Becādī ve inci çıkarılan bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Becāde: “*Yakut madeni olan yerin adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Becādī: “*Becādī cevherinin çıktığı yer*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Bedir: Bedir (BH 2)

Bedr: “*Mekke ile Medine arasında bir yer*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (CC 1) (MR 1)

Belkā: “*Ürdün’de bir bölgenin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 4)

Benī Süleym: “*Arabistan’da bir de?ne madeni*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Berber: “*Afrika’nın kuzeyinde Berberîlerin oturdukları bir bölge, eskiden Avrupalılar Cezayir’e Berber derlerdi.*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 1)

Berde: “*Kafkasya’da bir yer adı*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Boğaz: Boğaziçi (GSMH 4)

Bū’l-‘abbāsī: “*Lal madeni olan bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cabusiyye: “*Sunisa. Niksar’ın batısında, Amasya’nın kuzeybatısında, Ladik’in kuzeydoğusunda, Kelkit Irmağı’na yakın bir mekan.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Canik: “*Kuzey’de Karadeniz, güneyde Karadeniz’e paralel dağlar, batıda Kızılırmak, doğuda Melet Irmağı’nın sınırladığı coğrafi bölge.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24) (MK 4)

Canik ili: “*Selçuklular zamanında Canik bölgesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Canik: “*Anadolunun Karadeniz kıyısında, yaklaşık olarak Kızılırmak ile Yeşilirmak arasında kalan yörenin Selçuklular döneminden beri kullanılan adı. Aynı yörede şimdi Samsun ilimiz vardır.*” (Umar, 1993) (DTAO 1)

Cem-Ābād: Yer adı (HN 13)

Cevne: Yer adı (DTAO 1)

Cezâyir-i Hâlidât: “*Dicle ve Fırat havzaları arasındaki bölge, Mezopotamya*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Çeharbag: “*Dânişmend-nâme’de, Dânişmend Gazi ve Sultan Turasan’ın silahşörlük eğitimi gördükleri, Malatya’ya yakın olduğu rivayet edilen yer.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Dağ: Balkanlar (GSMH 3)

Dârü’s-selâm: Yer adı (HN 1)

Dârü’s-selâm: Yer adı (ERD 1)

Dâru’selâm: Yer adı (ND 1)

Dâru’s-selâm: Yer adı (ND 3)

Dârü’s-selâm: Yer adı (ND 5)

Deylem: “*İran’ın kuzeybatısı ile Hazar Denizi’nin güneybatı kısmında kalan bölge*” (Biltekin, 2003) (§D 1)

Divno Yakası: Yer adı (GSMH 1)

Ebu İshāki: “*Nisabur’da piruze madeni olan bir yer adı*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Efrenç: “*Frenk ülkesi, Avrupa*”(Biltekin, 2003) (§D 1)

Ermenyolu: Yer adı (GSMH 1)

Eski hisar: Yer adı (GSMH 1)

Eymen: “*Tur Dağında bir yer adı*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ezheri: “*Piruze madeni bulunan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Fireng: “*Avrupa, Fransa*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Firengistân: “*Avrupa ülkeleri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Frengistân: Avrupa (GSMH 1)

Firengistan: “*Avrupa ülkeleri*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Frenk: Avrupa (GSMH 1)

Ġarci: Yer adı (BN 1)

Göksu: Yer adı (GSMH 4)

Güriyâ: “*Sakankurun geldiği yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ġadid Gerân: “*Sarı ve kuhli yakut madeninin bulunduğu yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Halkümbed: (bk. Harkümbed)

Ġalûk: Yer adı (BN 1)

Harbagüme: “*Dânişmend-nâme’de Canik’te olduğu olduğu rivayet edilen yerleşim merkezi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḥarem: “*Mekke’de Ka’be ve yöresi, Medine’de Hz. Muhammed’in mezarının bulunduğu yer ve yöresi*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 25) (ADD 2)

Harkümbed: “*Niksar’a bağlı Çalca köyünde bir mevki.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Ḥaṭâ: (bk. ḥiṭâ) (AD 1)

Ḥayber: “*Pakistan tarafında yer adı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḥayber: “*Medine ile Suriye arasında bir yer adı*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (MK 1) (ND 3) (KBD 1)

Hayber: Yer adı (HN 1)

Ḥayikari: Yer adı (BN 1)

Hayruriyye: “*Boğazkesen. Erbaa ilçesine bağlı bir bölge.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Ḥazer: “*Hazar Denizi havalisinde bir vilayet adıdır*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḥerek: “*İran’da Şiraz’a yakın bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḥiṭâ: Ḥiṭây. “*Çin’in kuzey bölgesi, Çin, Çinli.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (MN 7)

Ḥiṭâ: “*Çin’in kuzey bölgesi*” (Ersoy & Ay, 2017) (DD 1) (ADD 18) (AD 2) (ŞD 9) (ND10)

Ḥiṭa: Yer adı (ND 1)

Ḥiṭâ: Yer adı (HN 1)

Ḥiṭâ: Yer adı (HN 6)

Ḥıtay: Yer adı (MK 1)

Ḥıtāy: Yer adı (ND 1)

Ḥıṭāy: Yer adı (HN 6)

Ḥıṭay: Yer adı (HN 4)

Ḥıtāyī: Yer adı (ND 1)

Ḥicāz: “*Mekke ile Medine'nin bulunduğu çevre.*” (Yiğit, 1986)(BŞN 2) (KAE 1) (KEMŞ 1) (TM 3) (ADD 1) (MÜR 2) (YED 1) (MK 1) (HN 3) (BN 8) (ND 3) (KBD 7)

Hicāz: (ŞEM 1) (MN 4) (AD 1) (KBD 2)

Ḥılān: “*Asya'da bir bölge*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Hiric: “*Kafur ağacının bulunduğu yerlerden biri.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Hisarlık: Yer adı (GSMH 1)

Ḥiṭā: Yer adı (ND 1)

Ḥitān: “*İran'ın Taberistan bölgesinde laciverd madeninin bulunduğu yerin adı.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥör: “*Yakut madeninin olduğu yerlerden biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥuten: “*Çin ile Türkistan arasında bir bölge*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2) (DD 1) (ADD 11) (HN 7) (ND 2)

İbni 'Ömer: “*Arabistan'da madeni pa?zehrîni kaynağı olan yerin adı.*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

İlāk: “*Türkistan'da pîruze madeni olan yer.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İreyhâ: “*Arap yarım adasında bir yer ismi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İstanimaka: Bulgaristan'da bir şehir (GSMH 1)

İstihrâc: Yer adı (BN 1)

Ḥansūr: “*Kafur madeni olan yer*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Karabag: “*Günümüzde Azerbaycan’a bağlı bölge.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳaren: “*Meke diyarı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḳar‘-ı Ġāzī: “*Zümrüt madeni olan yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḳayyūm: “*Sakankur madeni olan yer.*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Kelāhe: “*Çin’de kafur ağacı bulunan yer.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kerbelā: Kerbela (BH 1) (ŞD 3) (KDK 1) (MK 2) (ND 10)

Kerek: “*Mısır’dan yedi günlük yolda hamahan madeni bulunan bir yer.*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (MK 2)

Keşmīr: Yer adı (KBD 2)

Ḳıbrıs: Kıbrıs, “*Bu adın Luwi dilinde Kuwa ve Abra/İbra ögelerinden türetildiğini, ‘Güzel/Kutlu Gürsu’ ya da ‘Kutlu’nun, Ana Tanrıça’nın Gürsuyu’ anlamına geldiğini...*” (Umar, 1993) (TM 2) (MÜR 6)

Ḳıbrus: Kıbrıs (TE 1)

Kırım: Kırım (DAH 5)

Köprihisar: Yer adı (DTAO 1)

Kös ova: Kosova, Köse ova (GSMH 1)

Ḳubbetü’l-islām: “*Peygamber’in amcası Hamza’nın türbesinin bulunduğu yere verilen ad.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Ḳubrus: “*Kıbrıs*” (Akpınar, 2010) (TE 4)

Kūh-ı Sevlān: Yer adı (BN 3)

Lācivert: “*Bedahşan hududunda Ükran ile Tümkan arasında lacivert madeni olan dağın adı.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Māçīn: “*Çin ülkesinin güney bölgesine verilen ad.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1) (KK 1) (ADD 3) (ŞD 3) (ND 5)

Mağrib: “*Kuzey Afrika ve İspanya-Portekiz*” (Argunşah, 1999) (TM 5) (DD 1) (MÜR 1) (ND 7)

Mağrib: Yer adı (HN 1)

Mağrib: Yer adı (ADD 2) (MÜR 1)

Mağrib/Mağrib/Mağrib: Yer adı (HN 33)

Mālṭūniyye: “*Yunus hikâyesinde Beni İsrail kavminin yaşadığı yer.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Malṭūniyye: (bk. Mālṭūniyye) (MR 1)

Maşriḳ: Yer adı (HN 2) (ND 2)

Maşriḳ: Yer adı (KBD 1)

Matara: Yer adı (GSMH 3)

Māverā-yı El-nehr: Orta Asya’da tarihi bir bölge (BN 1)

Māzenderān: “*İran ’ın kuzey eyaletlerinden biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Māzenderān: Yer adı (BN 2)

Māverā’u’n-nehr: Maveraünnehir, Orta Asya’da tarihi bir bölge (MR 1)

Mersā’l-cüzür: “*Mercan madeni olan bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Merve: “*Mekke yakınında bir yer adı.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2) (ŞD 2) (HN 1) (ND 6) (KBD 1)

Meş’ar: “*Hacı olmazdan evvel durulması gereken yerlerden biri.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Midye: Trakya bölgesinde yer adı, “*Adının aslı Salm(a)-ud(a)-assa öğelerinden Salmudassa olsa gerek: Salma-hisarı-kenti.*” (Umar, 1993) (GSMH 2)

Mîḳāt: “*Mekke yolu üzerinde hacı adaylarının ihrama girdikleri yer.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Minā: “*Mekke ’nin yakınında bulunan bir yerin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Mürisyārus: “*Sakankur bulunan bir yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Münif: “*Mısır’da hacrū’l-münfi’nin bulunduğu yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Nablus: Yer adı (DN 1)

Orşova: Yer adı (GSMH 1)

Pasin: Pasin, Erzurum sınırlarında yer adı (KDK 1)

Paşa Tavuslu: Yer adı (GSMH 1)

Rāmic: “*Kafur ağacının bulunduğu yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Rūm: Anadolu (BŞN 3) (EM 1) (BN 99) (MŞ 2) (HRN 1) (KAE 1) (MTB 1) (KEMŞ 3) (ŞHŞ 1) (TE 3) (TM 1) (MN 13) (MR 3) (DD 3) (ADD 8) (MÜR 1) (DAH 2) (BH 3) (AD 3) (YED 1) (ŞD 11) (KDK 2) (MK 28) (HN 4) (ND 12) (KBD 17) (YİŞ 3) (ERD 2) (DTAO 3)

Rum: Rum, Anadolu (DN 64) (DSM 1) (ND 1) (MK 1)

Rūm eli: “*Bizans, Doğu Roma toprakları ve buna bağlı olan yerler; İstanbul, Anadolu*”(Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Rum eli: Trakya (GSMH 3)

Rumeli: Trakya (GSMH 42)

Rūm ili: “*Anadolu, Trakya*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rum ili: Yer adı (DTAO 1)

Rūmiyye: “*Anadolu*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Saḥl-ı Şarḳî: Mağrip taraflarında bir yer adı (HN 1)

Şahrâ: “*Bugünkü Kubbetü’l-Sahre Camii’nin bulunduğu yer*”(Feşel Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Saḥrat: “*Çeşitli cevherlerin madeni olan bir yer*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Şa‘îd: “*Mısır’ın güney kısmı.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Saḫsın: “*Asya’da denizinden sakankur çıkarılan bir yer adı.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şancıda: Yer adı (KDK 1)

Saraceli: Yer adı (GSMH 3)

Savarina: Yer adı (GSMH 2)

Şaydā: “*Sayda balığı çıkarılan Kuzey Suriye’de bir yer.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (GSMH 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (ERD 1)

Sefāle: “*Hindistan’da bir yer.*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Selān: “*Yakut madeni olan bir yer.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Semendire: Belgrad yakınlarında tarihsel bir yer adı, “... *Semendria adının aslının Samadra yani Sama-(A)dra ‘Kutsal Ananın –Erkeği’ iken Bizans çağında, adra bölümünün içine, nice başka örnekte olduğu gibi bir n sokuşturularak adın Samadra edildiğini ve buradan Semendria, Semendire adlarının çıktığını sanıyorum.*” (Umar, 1993) (GSMH 6)

Serheng: Yer adı (BN 1)

Sıncar: Yer adı (DN 1)

Şıġat: “*Panzehir madeni olan yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sicistān: “*İran ile Afganistan arasındaki bölge*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sikenderiyye: “*İskenderiyye*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Şīn-i suġrā: “*Çin’de kafur ağacı bulunan bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sind: Yer adı (ND 1)

Söġüd ili: Yer adı (DTAO 1)

Süleymānī: “*Lal madeni olan bir yer adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sürmelü: Yer adı (KDK 1)

Şam ili: “*Suriye ve Lübnan’ı içine alan coğrafi bölge.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Şende: “*Zümrüt madeni olan yer.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Şirögüven: Şirögüven (KDK 1)

Şumlu: Yer adı (GSMH 8)

Taberistân: “*İran’ın Mazenderan eyaletinin eski adı.*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Taguniyye: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlerle göre Amasya yakınlarındaki bir mekân.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ṭalkân: Yer adı (BN 1)

Tanrıbunarı: Yer adı (GSMH 1)

Ṭaran: “*Mısır’da bir günlük yolda yakut madeni olan bir yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Tarhala: Yer adı (MŞ 1)

Ṭatyan: “*Batı Gürcistan’da, Kütatis şehrinin batısında ve kuzeyinde bulunan bir ülkedir.*”(Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Tavuslu: Yer adı (GSMH 3)

Tekâbū: “*Zümrüt madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Tenâhüm-i Şîn: “*Çin’in öte ucunda lal madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Turas kasrı: “*Turhal yakınlarında Dânişmend Gazi zamanında Harkil Zahid’in başrahip olduğu dini yer.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Tübt: “*Tibet*”(Argunşah, 1999) (TM 5)

Tübüt: “*Tibet*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Tümkân: “*Bedahşan hududunda lacivert madeni olan dağa yakın bir bölge*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Uroma: “*Mercan madeni olan yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Uzun bîñar: Yer adı (KDK 1)

Ükrân: “*Bedahşan hududunda lacivert madeni olan bir yer*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ümendiri: “*Yakut madeni olan bir yer.*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ürgenc: “*Cürcan vilayeti*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Vâdiü’ş-şât: “*Bir zümrüt madeni.*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Vereng: “*Kızıl yakut madeni bulunan dağa sınır bir yer adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Vidin: Bulgaristan’da bir liman şehri (GSMH 1)

Vize: “*Kırklareli’ne bağlı ilçe merkezi kasaba.*” (Umar, 1993) (DTAO 1)

Ye’cüc: Yer adı (BN 1)

Zagara: Yer adı (GSMH 1)

Ziyâret: “*Bugün de aynı adla anılan, Anasya’ya 5 km uzaklıktaki eski bir yerleşim yeri.*” (Tulum, 2017) (MK 3)

Zengân: Yer adı (BN 4)

Zu’l-ḥulayfe: “*Medine’de bir yer adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

3.2.3. ÇÖL ADLARI

Tih: “*Beni İsrail çölü de denilen Sina yarım adasında bir çöl.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Tih: Tih Çölü (BH 3)

3.2.4. DAĞ ADLARI

Abḥur: “*kūh-ı abḥur*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Akça kızanlık: Dağ adı (GSMH 2)

Ağlağan: “*Bugünkü adlarıyla Akbaba-Loru-Penbek(Kara-Kilise) gibi üç bölgenin sınırını ayıran dağın adıdır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Ala Tag: “*Ağrı*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ala Tağ: “*Ağrı Dağı*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 18)

Arkut Tağı: Dağ adı (EM 1)

Balğan tağı: Balkan dağı (MŞ 1)

Bulgar: “*Trabzon’un güneyindeki dağlar.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Bulgar eteği: : “*Trabzon’un güneyindeki dağlar.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cebel-i şayhün: Dağ adı (MR 1)

Cebelü'l-berk: “*Vereng sınırında kızıl yakut madeni olan ve güneş dokununca parılayan bir dağ*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cüdi : “*Şırnak’ın güneydoğusunda bulunan dağ.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev’îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1) (AD 1)

Elburz: Dağ adı (HN 2)

Elvend: “*Hemedan civarında büyük bir dağ.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Feth-i Cebel: “*Malatya’da bir dağ*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Firenk tağı: “*Tokat-Gümenek karayolunun sol kısmında, bugünkü ismi Gıjgij Tepesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gökçe Tağ: “ *Cızığlar-Ağlağan’dan sonra gelen Ahıska yolu üzerinde ve Çıldır Gölünün doğusunda, bugün üzerinden devlet hududu geçen ve yerlilerce Gök Dağ denilen dağdır.* ”(Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Hüsbân: Dağ adı (MR 1)

İyās: “*İyas dağı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Çaraçuk: “*Diyarbakır yakınında Dicle Nehri boyunda Türklerin yaylak edindikleri bir dağın adı.* ”(Kaçalın, 2017)(KDK 3)

Karaman tağı: “*Toros Dağları*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Çazılık Tağı: “*Taşkent ile Sayram arasında bir küçük dağ.* ”(Kaçalın, 2017) (KDK 8)

Çubaysar: “*Mekke’de bir dağ*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 2)

Kubeys tağı: “*Mekke’de bir dağ.* ”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Küh-ı abhur: Dağ adı (TE 1)

Lübân: “*Şam’da bir dağ ismidir.* ”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Merve: “*Mekke’de Safâ’nın karşısında yer alan dağ.* ”(MR 1)

Müşeyyed-şurh: “*Uludağ*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Râhûn: “*Yakut, benefşe ve becadî madenleri bulunan dağ*”(Argunşah, 1999) (TM 12)

Şafâ: Dağ adı (MRN 1) (MN 2) (MR 1) (ADD 2) (AD 2) (HN 1) (ND 5)

Şafâ’: Dağ adı (ND 1)

Safâ: Dağ adı (KBD 2)

Şavalân: “*Savalan Dağı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Sînâ: Sina Dağı (AD 1) (ND 4)

S̄inī: Sina Dağı (ND 1)

Şeknān: “*Hilan vilayetinde eski adı Şugnan olan lal madeni bir dağ*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Toḥum: “*Mısır ile Sudan arasında, toğrağı kirece benzer, zümrüt madeni olan büyük ve uzun bir dağ*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ṭūr: (AE 1) (BŞN 3) (KEMŞ 2) (RN 1) (CC 1) (FN ?) (GN 1) (ADD 1) (BH 4) (AD 3) (YED 35) (ŞD 5) (ERD 4)

Ṭūr: Dağ adı (ND 35) (KBD 1) (HN 4)

Tūr: Dağ adı (KBD 2)

Tūr/Ṭūr: Dağ adı (HK 4)

Ṭur: Dağ adı (HN 1)

Tur: Dağ adı (DN 1)

Ṭūr(-ı S̄inā): “*Hız. Musa'nın Allah ile konuştuğu dağ*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 7)

Uhud: “*Medine yakınında bir dağ*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Uḥud: Dağ adı (MR 2)

Zun-ı Firengi: “*Firenk tağı*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

3.2.5. DERBEND ADLARI

Demür Çapu Dervendi: “*Hazar Denizinin batı kıyısında, uzun surları ile ünlü bir şehir. Bu surlar Ön-Asya'yı Doğu-Avrupa göçebe kavimlerinin istilasına karşı koruyordu.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 6)

Dragoman derbendi: Sofya yakınlarında bir kanyon (GSMH 2)

Kapulıderbend: Yer adı (GSMH 1)

Kapuluderbend: Yer adı (GSMH 1)

Çapulu Çara Dervend: “*Kafkas Dağlarının Demir Kapı Derbendinden sonra ikinci ve daha uzun, aşılması güç ve çok taşlı, uçurumlu geçidi olan Tiflis’in kuzeyindeki Dar-Yal (Dar-Boğaz) kapısıdır.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Çara Dervend: “*Yukarı Pasin’de, Evnüg Deresinden gelen suyun sağdan Aras’a (Pasin Suyu) karışmadan önce uğradığı Emre-Kom Köyü yukarıdaki yer.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Şehirköyü derbendi: Derbent adı (GSMH 1)

3.2.6. İL, İLÇE, ŞEHİR, KENT, KÖY, KASABA, BELDE, MAHALLE ADLARI

‘Abdü’l-mü’min şehri: Şehir adı (BN 1)

Ağça Çala: “*Kars’ın güneyinde, Kağızman kazasının köylerindedir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 2)

Ağça Çala Sürmelü: (bk. Ağça Çala, Sürmelü) (KDK 2)

Ahlat: “*Günümüzde Bitlis’e bağlı bir ilçe, Ortaçağ’da bölgenin önemli merkezlerinden biridir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Ahuvâz: İran’da bir şehir (ŞEM 1)

Ahvâr: Yer adı (ŞEM 1)

‘Akka: “*Akdeniz kıyısında, günümüzde İsrail sınırlarında içerisinde şehir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Akşehir: Akşehir (YİŞ 1)

Amasiye: Amasya, Ana Tanrıça’nın kenti “... *Ama Kenti*” (Umar, 1993) (KBD 1)

Amâsiye: Amasya (KBD 1)

Amâsiyye: Amasya (AD 1)

Amasiyye: Amasya (DN 24)

Antakiyye: Antakya, “*I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı.*”(Umar, 1993) (DN 1)

Antakīya: Antakya, “*I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı.*”(Umar, 1993) (MÜR 1)

Antaḳıyya: Antakya (TM 3)

Antāliyye: Antalya, “*İlkçağdaki adının Attaleia (Attalos Yurdu) olduğunu biliyoruz.*” (Umar, 1993) (MK 1)

Antāliye: Antalya (DTAO 1)

‘Arapkir: “*Malatya iline bağlı ilçe merkezi kasabamız. Adı Ermenice Aru-Ergir, Akarsu Ülkesi ögelerinden türetilmiş olabilir.*”(Umar, 1993) (MK 1)

‘Aşkalān: “*Filistin’de tarihî bir sahil şehri.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Aydın: Aydın (YİŞ 1)

Aydın: Aydın (DTAO 1)

Bağdat: “*Günümüzde Irak’ın başkenti.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9) (KBD 2)

Bağdād: “*Günümüzde Irak’ın başkenti. Battal Gazi zamanında halifelik makamının bulunduğu şehir.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 68) (TM 8) (MN 3) (MR 3) (ERD 4)

Bağdād: Bağdat (KBD 12)

Bagdād: Bağdat (KBD 1)

Bağdad: Bağdat (ND 2)

Bağdād: Bağdat (ND 1) (YİŞ 1)

Bağdad: Bağdat (ŞEM 5)

Bağdad/Bağdat: Bağdat (DAH 10)

Bāğdād: Bağdat (AD 2)

Bağdād: Bağdat (CC 2) (ADD 4) (YED 2) (HN 3)

Bağdat: Bağdat (ERD 1)

Bağdāz: Bağdat (BH 2)

Bābil: Babil (TE 1) (MN 2) (ND 4) (KBD 7)

Barda': "*Azərbaycan'da, Bakü'nün 240 km batısında bir şehir.*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Başra: "*Irak'ta bir şehir ve yer adı*" (Akpınar, 2010) (TE 1)

Başra: "*Irak'ın güneyinde meşhur bir şehir.*" (TM 3) (MR 4)

Baḥḥā: "*Medine'nin eski adı.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Bayburd: "*Baiberdon, Bayburt'un Iustinianus dönemindeki adının Procopius'da kullanılan biçimi. Buna göre Baiberdon, Hellen dilinde 'Baiberd'lilerin (kenti) anlamındadır.*" (Umar, 1993) (DN 6)

Bayburt: Bayburt (KDK 8)

Bedahşān: "*Afganistan'da madenleriyle ünlü bir şehir*" (Argunşah, 1999) (TM 6) (MN 4) (DD 1) (ADD 13) (ŞD 1) (ND 3) (KBD 2)

Bedahşan: Bedahşan (DAH 3)

Bedahşān/Bedahşān: Bedahşan (HN 2)

Bekke: "*Mekke*" (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Belgrad: Sırbistan'ın başkenti (GSMH 11)

Belḥ: "*Afganistan'ın kuzeyinde bir şehir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (YED 1)

Bergama: "*İzmir iline bağlı ilçe merkezi*" (Özmen, 1984) "*Pergamon: Adın aslı, Luwi dilinde Parga-(u)ma öğelerinden türetilmiştir. 'Yüksek Yerin Halkı'(nın kenti) anlamında Pargama'dır.*" (Umar, 1993) (ADD 1)

Besân: “*Horasan’da Nisabur ile Tus arasındaki firuze madenine yakın bir köy*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Bestâm: Bistam şehri (MR 2)

Beyt-i Mağdes: Kudüs (BŞN 3)

Beytü’l-muğaddes: “*Kudüs*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Biga: “*Çanakkale iline bağlı ilçe merkezi kasaba. Onun Biga adının aslı Pegai idi. Pegai, Hellen dilinde ve Rumcada a. Pınarlar, b. Pınar Halkı anlamlarına gelmektedir.*” (Umar, 1993) (GSMH 1)

Bilecük: Bilecik (YİŞ 1)

Bilecük: Bilecik (DTAO 1)

Bolı: Bolu, “*... Rumcanın Poli (kent) sözcüğünden bozmadır.*” (Umar, 1993) (DN 2)

Buğhâra: “*Battal Gazi Destanı’na göre Orta Asya’da Türk ülkesi. Günümüzde Özbekistan’a bağlı şehir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Burışa: Bursa, “*... bu kenti Kroisos’a karşı savaşan (?) bir kral Prousius kurmuş.*” (Umar, 1993) (AD 1)

Bursa: Bursa (TM 2) (ND 1) (YİŞ 2) (GSMH 9) (ADD 1) (DTAO 2)

Bursâ: Bursa (MN 1)

Burusa: Bursa (YİŞ 6)

Cızığlar: Köy adı (KDK 1)

Cimlik: Köy adı (GSMH 1)

Cimş̄idiyye: Yer adı (BN 1)

Cincife: “*Çamağzı. Tokat’a bağlı bir köy.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 13)

Çat: “*Amasya yakınlarında bir köy*” (Tokatlı, 1984) (MK 5)

Çorum: Çorum, “*Adın kökeni Ermenice Dzorom (= Akım, akıntı)’dır. Adı oradan geçen Çorum Çayı’ndan gelir.*”(Umar, 1993) (DN 3)

Demişk: Şam bölgesi veya civarında bir yer adı (BN 1)

Dımışk: Şam (KAE 1) (MN 1) (BH 1) (KBD 1)

Dimetoğa: “*Batı Trakya’da, Türkiye sınırına 5 km. uzaklıkta Yunanistan’a ait bir kasaba*” (Özmen, 1984) “*Adın aslı Didymoteikhon’dur.Hellen dilinde ‘İkizhisar’ demektir.*”(Umar, 1993) (ADD 1)

Dimişk: Şam (MK 2)

Dipçin şehri: Yer adı (BN 1)

Diyarbakir: Diyarbakir, “*Diyar-ı Bekr adı, 7. Yüzyıldan gelir; o dönemde Kuzey Dicle yöresine Araplardan Bekr bin Vail boyu yerleştiği için yöreyi, Araplar bu adla anmakta idiler.*”(Umar, 1993) (ŞEM 3)

Dragoman köyü: Bulgaristan’da yer adı (GSMH 1)

Dükiyye: “*Tokat*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 69)

Edirne: Edirne, “*Latin yazımında Hadrianopolis, Edirne adının kökeni. Sözcük Hellen dilinde, ‘Hadrianus’un Kenti’ anlamında görünür.*”(Umar, 1993) (GSMH 1)

Edrene: Edirne (GSMH 74)

Edirne kapısı: Yer adı (GSMH 1)

Eflak: Romanyanın coğrafi ve tarihi bölgelerinden biridir. (GSMH 1)

Eflāk: Yer adı (GSMH 1)

Eflanıs: “*Osmancık. Çorum’a bağlı ilçe.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Endrin: Edirne (GSMH 1)

Endrine: Edirne (GSMH 3)

Engûriyye: Ankara (DTAO 1)

Engüri: “*Ankara*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Engüriyye: “*Ankara*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Erciş: “*Ermeni ağzında Arceş. Van iline bağlive Van Gölü’nün kuzey ucunda bulunan ilçe merkezi.Belki Bizanslıların göle verdiği ad, Arsissa, bu adla bağlantılıydı.Arsissa adının, Ars(a)-İssa ‘Akarsu-Kenti’ ögelerinden türetildiğini görmekteyiz.*”(Umar, 1993) (DN 1)

Erdün: “*Ürdün*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Erzincân: Erzincan, “*Arzan Can, adın Arap ağzındaki biçimidir. Sanıldığına göre bu ad, ilkçağ Ermeni dilinde ‘Kayalı, Taşlı’ demek olan Eriz sözcüğünden gelmektedir.*”(Umar, 1993) (TM 2) (ADD 1) (ŞD 1)

Erzincan: Erzincan (KBD 1)

Eski: Babaeski (GSMH 1)

Esneboliyye: “*Kastamonu*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Filibe: Bulgaristan’da bir şehir adı, “*Philippopolis*”(Umar, 1993)(GSMH 6)

Fūr-ı Hindî: “*Hindistan’ın Künuc veya Kunuc isimli şehri*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ġazne: “*Gazne şehri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ġaznî: “*Gazne şehri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ġaznîn: “*Gazne şehri*”(Argunşah, 1999) (TM 4)

Gelibolu: Gelibolu, “*Hellen dilinde ‘Güzel Kent*”(Umar, 1993) (YİŞ 2)

Gelibolu: Gelibolu (GSMH 3)

Gence: Azerbaycan’ın Gence şehri, “*Eski İran dilinde ‘Hazine*”(Umar, 1993) (KDK 1)

Gerede: “*Günümüzde Bolu’ya bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gerede: Gerede, “... *aslı kanımca Kra-(a)da, Doruk’lu öğelerinden türetilmiş Krada’dır.*” (Umar, 1993) (EM 1)

Geryas (bağı): “*Günümüzde Tokat’ın Geyraz isimli bir mahallesi olup meyve bahçeleri ile meşhurdur.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Geylân: Hazar Denizi’ninin yakınlarında, İran sınırlarında bir şehir merkezi (ERD 1)

Gîlân: Hazar Denizi’ninin yakınlarında, İran sınırlarında bir şehir merkezi (HN 2)

Güğercinlik: Golubac, Sırbistan’da bir kasaba (GSMH 2)

Gül-şehir: “*Kırşehir-Nevşehir yolu üzerinde bir ilçe.*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Gümenek şehri: Tokat sınırları içinde bir yer, “... *Kuwa-(A)ma-(u),(wa)na ‘Kutlu Ananın Ülkesi’... aslında, Komana’dan bozma Gömene olmalıdır; sondaki -k, köyün küçüklüğünü belirtmek için ad’a eklenmiş takıdır.*” (Umar, 1993) (DN 1)

Gümiş şehri: “*Muhtemelen Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Haleb: Halep (DN 1)

Ḥaleb: Halep (MN 1) (AD 1) (ND 1)

Harami deresi: Yer adı (GSMH 1)

Ḥarāsān: “*Horasan*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Haraşna: “*Amasya*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 68)

Ḥaraşna: “*Amasya*” (Tokatlı, 1984) (MK 3)

Ḥarcın: “*Amasya*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 11)

Harsanosiyye: “*Niksar*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 34)

Hemedân: “*Batı İran’da bir şehir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ḥemid: Diyarbakır (KDK 1)

Heylân şehri: Yer adı (BN 1)

Hisâr: Yanbolu (GSMH 2)

Ḥorāsân: “*İran’ın kuzeyindeki Horasan bölgesi.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (ÇN 1) (ŞHŞ 1) (ŞEM 8) (TE 3) (TM 1) (MN 1) (MR 1) (AD 1) (HN 1)

Horāsân: Horasan (HN 1)

Ḥorasan: Horasan (ND 1)

Ḥorāsân: Horasan (ND 1)

Ḥorāsân: Horasan (DD 1)

Horāsân: Horasan (MÜR 1)

Horasan: Horasan (DN 2)

Ḥoten: “*Çin Türkistan’ında bir şehir*” (Biltekin, 2003) (ŞD 10) (KBD 5)

Ḥuneyn: “*Taif’in 50 km. kuzeybatısında bir şehir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Inceğiz: Köy adı, İstanbul’da bir yer adı (GSMH 1)

İsfahân: “*İran’da bir şehrin adı.*” (Kurban, 1990) (SUL 1)

İşfahân: İsfahan (BN 1) (TM 1) (AD 4)

İsfahan: İsfahan (DAH 1)

İsfāhân: İsfahan (MN 1)

İstanbul: İstanbul, “... ilkçağdaki adı Konstantinoupolis adı Rumca’da Konstantinoupoli’ye döndüğünden, Poli, bu adın kısaltılmışı olarak kullanılır.” (Umar, 1993) (GSMH 11)

İnegöl: İnegöl (DTAO 1)

İpsala: Trakya bölgesinde bir yer adı (DTAO 1)

İsfahan: İsfahan (DAH 1)

İskenderiye: İskenderiye (BN 1)

İskenderiyye: İskenderiye (TM 2)

İskenderūn: İskenderun (BN 5)

İskilib: Çorum'a bağlı ilçe merkezi (MK 1)

İslambol: İstanbul (YİŞ 1)

İştahr: “İran’da meşhur bir şehir” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İstanbul: (bk. İstanbul) (DN 14) (ŞEM 2) (GSMH 11) (BN 46) (KDK 1)

İsvān: “Türkistan’da bir şehir” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ivrace: Kasaba adı, Bulgaristan sınırları içinde yer adı (GSMH 1)

İznik: İznik, “*Türkler, Rumların kullandığı eis Nikaia (Nikaia’ya, Nikaia’da) deyişini kentin adı zannederek bunu kendi ağızlarına İznik biçiminde uydurmuşlardır.*” (Umar, 1993) (DTAO 2)

Izinbol: İznebol, “*İlkçağ kenti Zenopolis/Zenopolis (Hellen dilinde; Zeno/Zenon’un kenti; sözü geçen kişi Bizans imparatorudur.)*” (Umar, 1993) (GSMH 1)

Izladi: Yer adı, Bulgaristan sınırları içinde bir şehir adı (GSMH 1)

İncügiz: İnceğiz köyü, İstanbul’da bir yer adı (GSMH 1)

Çandehār: “Türkistan’da bir yer adı” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Çandehār: “Afganistan’da bir şehir” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Karahisar: “*Günümüzde Giresun iline bağlı Şebinkarahisar ilçesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳaraḥiṣār: Yer adı (ŞD 1)

Karakuş: “*Günümüzde Ordu iline bağlı Akkuş ilçesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Karkariyye: “*Zile. Günümüzde Tokat’a bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 10)

Ḳârun ili: “*Erzurum*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Kars: Kars (DN 1)

Kastamoniyye: “*Kastamonu*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 10)

Kastamoniyye: Kastamonu (DTAO 1)

Kaşan: “*Turhal. Günümüzde Tokat’a bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Ḳâşğar: “*Doğu Türkistan’da bir şehir.*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḳaymunā şehri: Yer adı (BN 1)

Kayserî: Kayseri, “... *şimdi Kayseri. Kaisareia, Hellen dilinde Kaisar (=Caesar) Yurdu demektir. Bu adın, hangi Roma imparatorunun anısını yaşatmak için verildiği tartışmalıdır.*”(Umar, 1993) (YED 2)

Kayseri: Kayseri (KBD 1)

Kayseriyye: “*Kayseri*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Kemah: “*Günümüzde Erzincan’a bağlı ilçe.*” (Demir, 2002) “*(Kamakha: Kemah’ın Roma ve Bizans çağlarındaki adları... Kamakh adı, Anadolulu Kama yani K(uwa)-Ama, Kutsal Ana adına, Ermenicenin, -halkı anlamında –ukh takısının kısaltılmışı –kh eklemekle oluşturulmuştur. ‘Kutsal Ananın Halkı’ demektir.*”(Umar, 1993) (DN 9)

Kendek: “*Amasya'nın Merzifon ilçesine bağlı bugünkü Bereket Köyü*” (Tulum, 2017) (MK 2)

Kerman köyü: *Yer adı, “Bolu ilinin Göynük ilçesine bağlı köy. Görünüşe bakılırsa adının aslı Bizans çağında Germanos, Anadolu kültür çağında Germana yani Germa-(wa)na, Ilıca Ülkesi idi.”*(Umar, 1993) (GSMH 1)

Kıbtîler şehri: Yer adı (BN 2)

Ƙıravân şehri: Yer adı (BN 2)

Kığı: “*Günümüzde Bingöl iline bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ƙırivân: “*İspanya-Portekiz taraflarında bir şehir adı.*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Kirmân: İran'da bir şehir (TE 8) (TM 3) (ADD 1) (HN 1) (KBD 16)

Kirmân Ƙal'ası: “*İran'da eyalet ve kent*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ƙiş: “*Hürmüz adasında bir şehir.*” (Özmen, 1984) (ADD 2)

Ƙişmîr: “*Asya'da bir yer adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ND 1)

Ƙişmîr şehri: “*Keşmir. Hindistan'da eski eyalet.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Konya: Konya, “*İkonion/Konya adının Kawana'dan geldiği biliniyor.*” (Umar, 1993) (YED 2) (MK 4)

Konya: Konya (DTAO 3)

Ƙoşantîn: İstanbul (ŞEM 13)

Kostantiniyye: “*İstanbul*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kuds: “*Kudüs*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳuds: Kudüs (BŞN 2) (KEMŞ 63) (MRN 5) (CC 1) (TE 1) (MR 2) (YED 7) (MK 5) (HN 6) (ND 4)

Ḳudüs: Kudüs (BN 2) (KEMŞ 1) (KBD 1)

Kudüs Kudüs (GSMH 3)

Kûfe: Kûfe (MR 1) (ADD 1) (BH 1)

Kurad: “*Artvin ili Ardanuç ilçesine bağlı köy.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kūs: “*Kus şehri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kütahiyye: Kütahya, “*Kotiaëion: Kütahya kentinin tarihsel adının Hellen’lerce kullanılan biçimi. Sonunda Hellen dilinin ‘-yeri’ anlamındaki takısı –eion vardır. Kök bölüm görünüşündeki Kotia’nın aslı, Kotuwa (tanrı Kadys/Kotys) olmalıdır. Dolayısıyla kent adı, ‘Kadys/Kotys tapkısının yeri’ anlamındadır.*” (Umar, 1993) (YİŞ 1)

Lâdiḳiyye: “*Ladik şehri, şimdi Samsun’a bağlı Ladik ilçesidir.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Laodikeia: Hellen dilinde ‘Laodike yurdu’. Laodike (Hellen dilinde: Halkın Zaferi; Laos, Dike öğelerinden) Hellenistik çağda özellikle Seleukos’larda ve Pontos devletinin kral ailesinde birçok Kraliçenin, Prensesin taşıdığı addır, Laodike kentlerinden her biri, bunlardan birinin adını yaşatmaktadır.*” (Umar, 1993) (BN 2)

Lârende: Karaman sınırları içinde yer adı, “*Luwi dilinde Lara-wanda, Kum-lu.*” (Umar, 1993) (ND 1)

Lârende: Yer adı (DTAO 1)

Lofca: Bulgaristan sınırları içinde bir şehir adı (GSMH 1)

Mağnissâ: Manisa, “*Magnesia:.. dolayısıyla ‘Ma yeri ülkesinin kenti’ anlamında Ma-k(a)-wan(a)-assa öğelerinden türetilme bir adla...*” (Umar, 1993) (MŞ 1)

Mağnisa: Manisa (YİŞ 2)

Maḫaṭṭ-ı ricâl: “*Mısır*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Malatiyye: “*Malatya*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 30)

Malātya: Malatya, “*Melitene: Roma ve Bizans çağlarında, şimdiki Eski Malatya/Battalgazi Kasabası yerinde bulunan kentin, yani çağdaş Malatya'nın atasının, yakın çevresine verilen ad.*” (Umar, 1993) (BN 127)

Ma'muriyye: “*Ankara*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24)

Ma' mūriyye: “*Ankara*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Manastır: Makedonya sınırları içinde şehir adı (GSMH 2)

Mankuriyye: “*Çankırı*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 22)

Maraş: Maraş, “*Marass: Adın aslı görülüyor ki, Ma-(u)ra-(a)ssa, 'Yüce Ma Kenti'dir.*” (Umar, 1993) (YED 1)

Mardin: Mardin, “*Ortaçağ başında, Justinianus döneminin ünlü yazarı Procopius kenti, bir kale-kent olarak, Margdis diye anıyor.*” (Umar, 1993) (KDK 2)

Medāyin: “*Eski İranda, Dicle civarında yedi şehrin ismi*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Medīne: Medine (BN 12) (KAE 1) (KEMŞ 9) (TM 1) (MR 13) (BH 5) (ŞD 2) (KDK 1) (GSMH 1)

Medine: Medine (ŞEM 1)

Mekke: Mekke (DN 1) (BŞN 2) (BN 3) (TCE 3) (VHM 1) (KEMŞ 5) (KK 1) (ŞEM 1) (CC 1) (GN 3) (TM 1) (MR 6) (MÜR 1) (BH 8) (YED 1) (KDK 3) (ND 1) (KBD 1) (YİŞ 1) (GSMH 1)

Mekketu'llah: Mekke (DN 1) (TCE 1)

Menemen: “*İzmir'in ilçesi*” (Canpolat, 1982) “*Adın öz biçimi, güçlü olasılıkla, Melamana idi: Mela-(u)ma-(wa)na, 'Ma Boğazı-Halkının-Ülkesi'.*” (MN 1)

Menteşe Vilâyeti: “*Bugünkü Muğla ili*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Menteşe: Mentеше, Muğla sınırları içindeki yer adı (YİŞ 6) (DTAO 1)

Merdin: (bk. Mardin) (KDK 1)

Mığalkara: Malkara, Trakya iline bağlı ilçe merkezi “... *Malkara adı Migalgara’dan gelir.*” (Umar, 1993) (DTAO 1)

Mıştārān şehri: Yer adı (BN 8)

Mihālic: “*Bursa yakınlarındaki Karacabey şehrinin eski adı*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mihalıc: Bursa sınırları içindeki yer adı, “*Bu ad, (melek) Mikhail’in adına, -itis takısı eklenerek türetilmiştir. ‘Mikhail Yurdu’ demektir.*” (Umar, 1993) (GSMH 3)

Muşal: “*Musul*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Müşil: “*Musul*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mustafa Paşa Köprüsü: Kasaba adı (GSMH 1)

Nahcuvan: Yer adı, “*Aslı Ermenice Nakhci-(A)van, Eski-Kasaba. (Umar, 1993)*” (YED 1)

Necef: Irak’ta bir şehir (ND 1)

Nigāristān: Çinde bir şehir adı (HN 1)

Nigāristān-ı Çînî: Şehir adı (HN 1)

Nikebolu: Niğbolu, “*Nikopolis: Hellen dilinde ‘Zafer Kenti’.* Bu adı Türkler *Niğbolu etmişlerdir.*” (Umar, 1993) (GSMH 4)

Niksar: Tokat sınırlarında bir yer adı, “*Neokaisareia: Hellen dilinde Neo (=Yeni) öntakısıyla, Caesar/Kaisar (Roma imparatoru olan kişi kastediliyor) Yurdu anlamında Kaisareia’dan, ‘Caesar’ın Yeni Kenti*” (Umar, 1993) (DN 19)

Ninev: “*Yunus Peygamber hikâyesinde geçen Ninova şehri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

Nisābūr: “*Nişabur şehri*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Niş: Sırbistan sınırları içinde bir yer adı (GSMH 4)

‘Osmançuk: “*Çorum’a bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Remle: Şehir adı (MR 2)

Şafrâ: “*Medine yakınında cümşüt madeni olan bir köy.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Samiyye: “*Samsun*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 12)

Sâmniyye: “*Battal Gazi Destanı’na göre Batı tarafında bir şehir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Samsun: Samsun, “*Sampson adının öz biçimi Samissos’dan gelir. Samissos adı, yine hiç kuşkusuz, Sam(a)-issos, ‘Kutlu Ananın Kenti’ öğelerinden türetilmiştir.*” (Umar, 1993) (DN 7) (DTAO 1)

Şan‘a: “*Yemen’in baş şehri.*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

Saruhan: Manisa sınırları içinde yer adı (DTAO 1) (GSMH 5)

Selânik: Selanik (GSMH 1)

Semer kand: Semerkant “*Marakanda: Semerkant’ın ilkçağdaki adı. Aslı Luwi dilinde de bulunan Ma- (u)ra-Kanda, ‘Yüce Ma’nın Kanda’sı öğelerinden türetilmiştir. Kanda, Ana Tanrıça Ma’nın erkeği olan baş tanrının sanı’dır.*” (Umar, 1993) (KBD 2)

Semerqand: Semerkant (BN 1) (AD 1)

Serendīb: “*Seylan, Sri Lanka*” (Argunşah, 1999) (TM 7) (BN 1)

Şıfâhan: Isfahan (TE 1)

Şıfâhân: Isfahan (ND 1) (ŞD 1)

Sıfâhân: Isfahan (MN 1)

Sınab: “*Sinop*” (Demir, 2002) “*Sinuwa: Sinop kentinin adının Hitit belgelerinde geçen biçimi. Sinuwa adının S(wa)-İn(a)-uwa, ‘Güzel-balık-lık’ öğelerinden türetildiğini sanıyorum.*” (Umar, 1993) (DN 6)

- Sıpāhān: “*İsfahan*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)
- Sindebār şehri: “*Pakistan’ın güneyinde, Hindistan sınırında Sind bölgesi.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)
- Sinobiyye/Sınabiyye: “*Sinop*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)
- Sisiyye: “*Gümenek*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 58)
- Sivas: Sivas, “*Sebasteia: İl merkezi Sivas’ın eski adı. Hellen dilinde: ‘Sebastos (yani, Augustus, Roma imparatoru) Yurdu*” (Umar, 1993) (DN 16) (YED 1) (KBD 1) (DTAO 1)
- Sivās: Sivas (ŞD 1)
- Sivās: Sivas (ND 1)
- Sofya: Sofya, Bulgaristan sınırları içinde bir şehir (GSMH 30)
- Sufriyye: “*Ordu ili Akkuş ilçesine bağlı Seferli beldesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)
- Süleyman ribatı: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlerle göre Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası’dır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)
- Şām: “*Tam şehri*”(Feşel Güzelışık, 1996) (MRN 1)
- Şam: “*Günümüzde Suriye’nin başkenti.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3) (DAH 2) (KD 1) (MÜR 2)
- Şām: Şam (ÇN 1) (BŞN 1) (EM 2) (BN 17) (MŞ 4) (KEMŞ 7) (ŞHŞ 1) (ŞEM 26) (TE 1) (TM 2) (MN 3) (MR 6) (AD 3) (YED 1) (ŞD 1) (KDK 1) (MK 5) (HN 5) (ND 4) (KBD 15) (YİŞ 3) (ERD 2)
- Şām: Yer adı (DTAO 2)
- Şam kapısı: Şam kapısı (DN 1)

Şehirköy: (bk. Şehir köyü) (GSMH 1)

Şehir köyü: Sırbistan sınırları içindeki Pirot kasabasının Osmanlı dönemindeki adı. (GSMH 4)

Şehr-i Haraşna: “*Amasya*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şirâz: “*Şiraz şehri*” (Argunşah, 1999) (TM 2) (YED 1)

Şiraz: Şiraz (DAH 4)

Şirâz: Şiraz (TE 1) (KBD 2)

Ta'if: Taif (BN 1)

Tâ'îf: (bk. tâyif) (TE 2)

Ṭayf: “*Tayf memleketi*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 2)

Tâyif: “*Mekke yakınında bir şehir*” (Akpınar, 2010) (TE 12) (ADD 1)

Tâyif: Tayif (BH 1)

Tamasun: “*Dânişmend-nâme'deki tasvirlerle göre Amasya ile Çankırı arasında, daha çok Çankırı'ya yakın bir köy.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Tamasun köyü: “*Dânişmed-nâme'deki tasvirlerle göre Çankırı yakınlarında, daha çok Çankırı'ya yakın bir köy.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ṭaṇṭaniyye şehri: Yer adı (BN 1)

Tarabilus: “*Trablusşam. Akdeniz kenarında Lübnan'da liman şehri.*” (Demir, 2002) “*Tripolis: Eski Hellen dilinde 'Üçlü Kent', 'Üç kentler birliği'*” (Umar, 1993) (DN 1)

Tarabuzan: “*Trabzon*” (Demir, 2002) “*Trapezountos/Trapezous: Ad bu biçimiyle, Hellen dilindedir ve o dilde 'Düzlüklü' demektir. Ancak bunun, Adra tanrının adı ile bağlantılı Anadolu bir adın Hellenleşme döneminde çarpıtılmış biçimi olabileceği de önemle göz önünde tutulmalıdır.*” (Umar, 1993)(DN 12)

Ṭarsūs: “*Tarsus, günümüzde Mersin’e bağlı ilçe.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Bu ad Luwi dilinde ‘akarsu, ırmak’ anlamına gelen sözcüklerden Arsa ile türetilmiştir.*” (Umar, 1993)(BN 9)

Tebriz: “*Günümüzde İran’da kent.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2) (YED 1) (KBD 3)

Ṭırābulūs: “*Trablus*” (Argunşah, 1999) “*Tripolis: Eski Hellen dilinde ‘Üçlü Kent’, ‘Üç kentler birliği’*”(Umar, 1993) (TM 1)

Ṭırabuzan: “*Trabzon*” (Ergin, 1997) “*Trapezountos/Trapezous: Ad bu biçimiyle, Hellen dilindedir ve o dilde ‘Düzlüklü’ demektir. Ancak bunun, Adra tanrının adı ile bağlantılı Anadolu bir adın Hellenleşme döneminde çarpıtılmış biçimi olabileceği de önemle göz önünde tutulmalıdır.*”(Umar, 1993) (KDK 3)

Tırnovi: Bulgaristan’da bir yer adı (GSMH 1)

Tiflis: “*Günümüzde Gürcistan’ın başkenti.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Tīrbāz şehri: Yer adı (BN 2)

Toḳat: Tokat (ŞD 1) (MK 1) (ND 1) (KBD 1)

Tokat: Tokat (KBD 1)

Tokat/Tokad: Tokat (DN 25)

Tukat: Tokat (DTAO 1)

Turhal: “*Turhal, Kaşan*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Ṭūs: Tus Şehri (BN 1) (TM 2) (MR 1)

Üsküdar: “*Üsküdar, İstanbul’un Anadolu yakasında yerleşim yeri.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Skodra: Bu ad Luwi/Pelasgos dilinde Sk(a)-Odra öğelerinden türetilmiştir. ‘(tanrı) Adra/Odra’nın Adası’, ‘(tanrı) Adra/Odra’nın yarımadası anlamlarından ikisini de belirtebilir.*”(Umar, 1993)(BN 1)

Yanbolu: Yer adı (GSMH 4)

Yankoniyye: “*Çorum*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 17)

Yenişehir: Yer adı (GSMH 2)

Zuğar: “*Tarihî bir şehir adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

3.2.7. KALE ADLARI

Âbâd kalesi: Kale adı (BN 1)

Ağ Hişar Kâl’ası: Kale adı (KDK 1)

Ağ Sağa Kâl’ası: “*Sovyetler Birliği’nin Gürcistan Cumhuriyeti içinde olup bir Gürcü kalesidir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Alınca Kâl’ası: “*Azerbaycan’da, Nahcevan civarında meşhur bir kalenin adıdır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 3)

Amasiyye kal’ası: Amasya Kalesi (DN 1)

‘Âmüre: “*Lût hikâyesinde bir kale adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Başı Açuk Tahtyan: Başlı Açuk Tahtyan Kâl’ası (KDK 1)

Bedric: Kale adı (GSMH 5)

Bâybürt Hisârı: Bayburt Kalesi (KDK 4)

Bolı kal’ası: Bolu Kalesi (DN 1)

Derbendpes: “*Tokat’ta bir kale.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Devme: “*Lût Peygamber zamanında bir kale adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Dimetoka kal’ası: Kale adı (GSMH 2)

Dükiyye kal’ası: Tokat Kalesi (DN 14)

Düzmürd Kâl’ası: “*Güneydoğu Karadeniz’deki Komana şehrinden batıya doğru uzanan verimli ovadaki kale.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 3)

Eflanıs kal'ası: “*Çorum/Osmancık'ta bulunan bir kale.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Evnük al'ası : “*Eskiden Yukarı Pasin bölgesinin merkezi olup sarplığı ile ün almış bulunan bu kale Aras Nehrine doğudan karışan Emre-Kom suyunun başındadır. Bu kale Türkçe Cevan Kale diye de anılır.*”(Kaçalın, 2017) (KDK 2)

Gevala: “*Konya yakınlarındaki kale*”(Tulum, 2017) (MK 5)

Gümenek kal'ası: Gümenek Kalesi (DN 1)

Harşna kal'ası: Amasya Kalesi (DN 3)

Harkümbed kal'ası: Kale adı (DN 4)

Hışn-ı Pelenk: Kale adı (BN 1)

al' a Cebbâr: Cebbar Kalesi (MK 1)

andâbâd al' ası: Kale adı (BN 1)

Karakuş kal'ası: Günümüz'de Ordu iline bağlı Akkuş ilçesinde bulunan kale (DN 1)

Karkariyye kal'ası: Zile Kalesi (DN 1)

Kaşan kal'ası: Turhal Kalesi (DN 6)

aytûr Âbâd al' ası: Kale adı (BN 1)

Lârîhân al' ası: Kale adı (BN 2)

Ma'muriyye kal'ası: Ankara Kalesi (DN 2)

Mankuriyye kal'ası: Çankırı Kalesi (DN 2)

Mesîh al' ası: “*Afyon kalesi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Migirdic kal'ası: “*Dânişmend-nâme'de Tokat'ta olduğu rivayet edilen kale.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Poravadi: Poravadiye, Kale adı (GSMH 3)

Poravadiye: (bk. Poravadi) (GSMH 1)

Şamūd: Kale adı (MR 1)

Şā'ūd: Kale adı (MR 1)

Sedūm: Kale adı (MR 5)

Semendire kal'ası: Kale adı (GSMH 1)

Sivas kal'ası: Sivas Kalesi (DN 9)

Şumlu kal'ası: Kale adı (GSMH 2)

Tırnovi: Kale adı (GSMH 3)

Tırnovi kal'ası: Yer adı (GSMH 2)

Tokat/Tokad kal'ası: Tokat Kalesi (DN 5)

Tokat kalesi: Tokat Kalesi (GSMH 2)

Ṭomanın: Tomanın Kalesi (KDK 4)

Turhal kal'ası: Kale adı (DN 1)

Varna: (bk. Varna kal'ası) (GSMH 1)

Varna kal'ası: Kale adı (GSMH 3)

Vidin: (bk. Vidin kal'ası) (GSMH 1)

Vidin kal'ası: Kale adı (GSMH 2)

3.2.8. KENTLİK ADLARI

Akşā: “*Mescid-i Aksa, Kudüs'te bulunan ünlü cami.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 6)
(HN 2)

Aksā: Yer adı (KBD 1)

Ayasofıyye: “*Ayasofya*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Ayāsofiya: “*Ayasofya*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ayasofya: Kilise adı (KDK 2)

‘ Ayn-ı Selvân: “*Kudüs’te bir çeşme*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘ Ayn-ı Zerkā: “*Medine’de bir çeşme*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Baķı‘: “*Medine Mezarlığı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Battal Gazi Mescidi: “*Dânişmend-nâme’de Sivas Kalesi içinde olduğu rivayet edilen cami.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Beyt-i ahzân: Yer adı (KBD 1)

Beyt-i ‘ İzzet: “*Kâbe*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Beytu’llâh: “*Kâbe*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (TCE 1)

Beytullah: Kâbe (KK 1)

Beytu’llâh: Yer adı (ND 1)

Beytü’l-ahzân: “*Yusuf’u kaybeden Yakub’un çadırı.*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’îzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Beytü’l-‘atîķ: “*Kâbe*” (Yiğit, 1986) (BŞN 3)

Beytü’l-‘atîķa: Yer adı (ND 1)

Beytü’l-ħarâm: Kâbe (MN 1) (ŞD 2)

Beytü’l-ħarâm: Yer adı (ND 15)

Beytü’l-ħarem: Yer adı (ADD 1)

Beytü’llâh: Yer adı (ND 1)

Beytü’l-lahm: “*Kudüs’ün güneyindeki bir dağ üzerinde, İsa’nın doğduğu yerde yapılmış olan kilise.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Beytü'l-mağdis: Beytü'l-mukaddes (BH 10)

Beytü'l-muğaddes: Yer adı (KAE 1)

Çāh-1 Bābil: Babil Kuyusu (AD 2)

Çāh-1 Erces: “*Battal Gazi'nin hapsedildiği bir kuyu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Çāh-1 Nefel: “*Hız. Yusuf'un kardeşleri tarafından atıldığı kuyu.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Çāh-1 Pījen: “*Efrasiyab'ın kızını ceza olsun diye hapsettiği kuyu.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Çāh-1 Pīzen: (bk. Çāh-1 Pījen) (AD 1)

Dārü'l-Melek: Yer adı (HN 6)

Deryanos diyri: “*Dânişmentlilerin fethi sırasında Tokat'ta bulunan bir kilise.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Erteng: “*Nakkaş Mani'nin nakkaşlık yatığı atölye.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Gümenek: “*Tokat-Niksar karayolunun 10. kilometresinde bulunan şehir harabeleri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 13)

Haç deyri: “*Tokat'ta olduğu rivayet edilen manastır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Ḥarem: Kâbe (MN 2)

Hilfat Medresesi: “*Amasya'dadır. Bugün harabe halindedir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İskender Çeşmesi: “*İskender-i Yunani'nin Zile'de yaptırdığı rivayet edilen çeşme.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kâbe: Kâbe (APŞ 1)

Ka'be: Kâbe (APŞ 1) (KEMŞ 14) (KK 3) (KD 1) (MN 3)

Ka'be: Kâbe (AE 1) (BŞN 14) (BN 15) (KAE 6) (ŞHŞ 1) (ŞEM 1) (CC 2) (GN 4) (MR 12) (DD 3) (ADD 17) (MÜR 1) (BH 13) (YED 10) (ŞD 4) (MK 1) (HN 7) (ND 70) (AİM 3) (KBD 17) (ERD 2) (GSMH 1)

Ḳâbe: Kâbe (KBD 1) (ND 1) (HN 1)

Ḳa'be: Kâbe (ND 1)

Kâ'be-i mu'azzam: Yüce Kâbe (TCE 1)

Ḳubbe-yi şahrâ: “*Mescid-i Aksa*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Matron deyri: Yer adı (DN 1)

Mescid-i Aḳşâ: “*Kudüs'te Hz. Süleyman tarafından yaptırılan meşhur büyük cami*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (KEMŞ 1) (CC 1)

Mescid-i Aḳşâ: Yer adı (HN 1)

Mescid-i Aḳşâ: Yer adı (ND 1)

Restos deyri: “*Zile'de olduğu rivayet edilen kilise.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şalahana: “*Tepegözün yaşadığı kayalık*” (Kaçalın, 2017) (KDK 3)

Seyyid Battal Gazi: “*Battal Gazi mescidi*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Siyâvuş Paşa Cami'i: Cami adı (GSMH 1)

Sūmnât: “*Hindistan'daki meşhur puthane*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Sumenât: Yer adı (ND 2)

Sūmenât: Yer adı (ND 1)

3.2.9. OVA ADLARI

Amasiyye yazısı: Amasya Ovası (DN 2)

Birguma yazısı: “*Amasya yakınlarında ova.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Cincife yazısı: Cincife Ovası (DN 2)

Çorum ovası: Çorum Ovası (DN 1)

Dükiyye yazısı: Tokat Ovası (DN 1)

Malya: “*İsyân sırasında büyük ve son savaşın gerçekleştiği, Kırşehir’in kuzeydoğusunda bulunan, bugün ‘Malya Çölü’ adıyla anılan düzlük ve bu civarda bulunan köy/kasaba*”(Tulum, 2017) (MK 1)

Mihalıc ovası: Mihalıc Ovası (GSMH 1)

Sıklık Deresi: “*Gümüşhacoköy’e yakın bölgede ova(?)*.” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sivas yazısı: Sivas Ovası (DN 1)

Sofya ovası: Sofya Ovası (GSMH 1)

Şehirköy ovası: Ova adı (GSMH 1)

Vajen ovası: Ova adı (GSMH 1)

3.2.10. SU ADLARI

Ağaç denizi: Su adı (GSMH 3)

Akdeniz: (GSMH 1)

Akkaş: “*Çin’de yeşim çıkarılan bir ırmak*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ahtaran denizi: Bir deniz adı (DN 2)

Ak Saz: “Arpaçayı’nın Aras Suyu’na karıştığı yerden yarım saat yukarısındaki yatağı boyunda, bugün “Ağ Kamışlık” denilen sazlık olmalıdır.” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Albis ırmağı/suyı: “Kızılırmak” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Amasiyye suyu: “Yeşilirmak” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Amıt şuyı: “Dicle Nehri”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 3)

‘Amîk: Amik Gölü, “... bu ad, ‘Ama (Ana Tanrıça) Halkı’nı belirtir.”(Umar, 1993) (AD 1)

Aras: Aras Nehri, “Arsa kök sözcüğü, Aras’ın çeşitlenmesidir ve Luwi dilinde ‘Akmak’ anlamına gelen Arsiya fiilinden türetilmiştir.”(Umar, 1993) (AD 1) (ŞD 1) (ND 2) (KBD 2)

Aygır Gözler Şuyı: “Kars’ın kuzeybatısında ya da Van Gölü yakınında bir dere.” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 2)

Bahreyn: “Hint denizi ile Basra körfezinin ortak adı”(Canpolat, 1982) (MN 4) (ADD 3) (ŞD 1) (ND 1)

Bahr-i ‘ummân: “Arap yarımadasının güneyi ile İran arasında kalan deniz”(Tokatlı, 1984) (MK 3)

Bağr-ı umman: Su adı (ADD 1)

Büyük Kamçi suyu: Su adı (GSMH 1)

Ceyhün: “Amuderya’nın orta çığırı.” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2) (ADD 2) (ŞD 1)

Ceyhün: “Belh şehrinde bir ırmak”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ceyhün: Ceyhun nehri (KBD 1)

Ceyhün: Ceyhun (KBD 10)

Ceyhün: Ceyhun (KBD 1)

Ceyhūn: Ceyhun (HN 4)

Ceyhūn: Ceyhun (HN 2)

Ceyhuñ: Ceyhun (ND 1)

Cūy-ı Ferākıb: Yer adı (BN 1)

Çaşnîgîr Deresi: Su adı (GSMH 1)

Dereşam: Dereşam Suyu (KDK 2)

Dicle: Dicle Nehri (TM 3) (MN 1) (MR 5) (AD 2) (ND 1)

Dükiyye ırmağı: Tokat Irmağı (DN 2)

Fırat: Fırat Nehri (DN 1)

Fırât: Su adı (ND 8)

Furât: Fırat (SVTM 1) (TE 1) (DD 2) (ADD 2) (BH 1) (ŞD 2) (MK 2) (KBD 7)

Furat: Fırat nehri (AİM 1)

Fürât: Fırat (KBD 1)

Geryas/Giryas deresi: “Geyraz Deresi. Tokat-Sivas karayolu kenarlarından doğup, Tokat şehrinin içinden akan dere.” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Giyras: (bk. Geryas Deresi) (DN 2)

Gökçe Deñiz: Gökçe Deniz (KDK 1)

Haraşna suyu: Amasya’da bulunan bir akarsu adı (DN 1)

Harsanosiyye ırmağı: “*Kelkit Irmağı*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Harsanosiyye suyu: “*Kelkit Irmağı*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Hürmüz: “*Basra körfeziyle Umman Denizini birbirine bağlayan boğaz*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Kamçi suyu: Su adı (GSMH 1)

ᶒara Deñiz: Kara Deniz (KDK 2)

Kara deñiz: Karadeniz (KBD 1)

Karadeniz: Karadeniz (GSMH 3)

ᶒara Dere: “*Gökçe Göl’ün fazla sularını Aras Nehri’ne boşaltan Zengi Su’nun eski adı.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

ᶒaraᶒaş: “*Çin’de yeşim çıkarılan bir ırmak*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kaz göli: “*Tokat ili Zile ilçesine 25-30 km uzaklıkta olup günümüzde kurumak üzeredir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kızılıрмаğ: Kızılırmak (KBD 1)

Kîş-i bahreyn: “*Basra Körfezi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kîş-i Bahreyn: Basra Körfezi (HN 1)

Kîşü’l-bahreyn: “*Basra Körfezi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kopisa suyu: Su adı (GSMH 1)

ᶒulzem: “*Kızıl Deniz*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

ᶒulzüm: “*Kızıl Deniz*” (Argunşah, 1999) (TM 2) (AD 2)

ᶒulzüm-i ‘Ummân: “*Umman Denizi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Luᶒ: “*Lut Denizi*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Mağribî deñiz: “*Atlantik Okyanusu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Maraş suyu: Su adı (GSMH 2)

Misivri deresi: Su adı (GSMH 1)

Morava Suyu: Su adı (GSMH 4)

Muᶒiᶒ: “*Atlas okyanusu*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Nadir deresi: Su adı (GSMH 1)

Nîl: “*Nil Denizi*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (MR 1) (DD 1) (ADD 2) (ŞD 1) (MK 2) (HN 1) (AİM 1) (KBD 14)

Nîl: Nil Nehri (ŞEM 2) (MN 2)

Osıma suyu: Su adı (GSMH 1)

Sisiyye ırmağı: “*Gümenek Irmağı*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Sofya suyu: Su adı (GSMH 1)

Şat: “*Dicle ile Fırat’ın birleşmesiyle meydana gelen büyük ırmak*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1) (ND 1) (KBD 2)

Şat: Su adı (KBD 2)

Şât: Su adı (AD 1)

Şatt: Su adı (ND 1)

Şatt: Su adı (ND 1)

Tokat/Tokad ırmağı: Tokat Irmağı (DN 1)

Ṭalı Saz: Talı Saz (KDK 1)

Ṭana Şazı: “*Balıklı Göl’den gelen Doğu Beyazid’in ortasından geçerek aşağıda Maku’dan gelen çayla birleşip Aras’a karışan (Bezirgan Suyu) bugünkü Sarı Su boyunda bir sazlık.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Tuna: Tuna Nehri (GSMH 2)

Ṭunca: Su adı, “*Tonsos/Tonzos: Meriç’in en önemli kolu olan ve şimdi tunca denen ırmağın adının ilkçağda Hellen’lerce söylenen biçimi. Adının aslı Danda’dan bozma Donda/Tonda olabilir.*” (Umar, 1993) (HN 1)

‘Ummân: Umman Denizi (TM 3) (AD 3) (HN 10) (KBD 6)

Zemzem: “*Mekke’de bulunan bir kuyunun kutsal sayılan suyu*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (ŞHŞ 4) (MN 2) (ADD 2) (AD 1) (YED ?) (ND 9)

Zemzem: (KBD 8)

3.2.11. ÜLKE ADLARI

Abkaza: (bk. K̄an Abkaza ili) (KDK 1)

‘Acem: Yer adı (BN 1) (TM 1) (MN 2) (MÜR 12) (AD 2) (ŞD 2) (HN 11) (YİŞ 2) (ERD 1)

Āzerbāycān: Azerbaycan (TM 1)

Bulğar: “*Bulgaristan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Bulğar: “*Bulgar milleti, Bulgaristan*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Bulğar: Bulgar, Bulgaristan (ND 1)

Cezāyir: Cezayir (ŞEM 1)

Çîn: “*Çin ile Tibet, Mançurya ve Doğu Türkistan’ı içine alan ülke, Şîn*” (Argunşah, 1999) (TM 11)

Çîn: Çin (BN 12) (KEMŞ 1) (KK 1) (MN 14) (MR 1) (DD 6) (ADD 12) (AD 1) (HN 7) (ND 42) (KBD 15)

Çin: Çin (ŞEM 3) (MÜR 2) (HN 4) (ND 2)

Çîn: Çin (HRN 1)

Endelüs: “*Endülüs, İspanya-Portekiz*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Endülüs: Endülüs (MÜR 1)

Ermen: “*Ermenistan*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Ermeniyeye: “*Ermenistan*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (TM 1)

Felestin: “*Filistin*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Fāris: “*İran*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Fārs: “*İran*” (Argunşah, 1999) (TM 8) (BH 2)

Germiyân: Kütahya ili ve yakın çevresi, “... *Germiyan adı, Farsçada ‘İlica’ anlamına gelen Germâ sözcüğünden, yine Farsçadaki çoğul üretme takısı –yân ile türetilmiştir, İlicalar anlamındadır...*” (Umar, 1993) (ŞEM 2) (ŞD 15) (HN 1)

Germiyan: Yer adı (DTAO 1)

Gürcistan: Gürcistan (DN 11) (DAH 1) (KDK 5)

Gürcistân: Gürcistan (BN 2)

Ḥabeş: Habeşistan (BN 1) (TM 2) (MN 5) (BH 1) (ŞD 1) (HN 6) (ND 5) (KBD 1)

Ḥabeş: “*Habeşistan, bugünkü Etiyopya halkından olan kimse*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Habeş: Habeşistan (KBD 12)

Ḥabeşe: Habeşistan (TM 1)

Ḥıṭay: “*Çin*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 2)

Ḥıṭâyistân: “*Bir ülke*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Hind: Hindistan, Hintli (ŞEM 2) (TE 6) (TM 6) (MN 3) (MÜR 1) (ŞD 1) (ND 1) (KBD 10) (ADD 2)

Hindistân: Hindistan (BN 7) (TE 1) (BH 1) (AD 1) (ND 2)

Hindūsitân: Hindistan (TM 20)

Hindūsitân: Hindistan (AD 1) (ŞD 1)

Hindustan: Hindistan (DN 1) (TM 3)

Hindüstân: Hindistan (YK 2) (MÜR 15) (HN 2) (KBD 2) (DTAO 1)

Hindustân: Hindistan (ŞEM 1) (HN 3) (KBD 3)

Hindüstân: Hindistan (AD 1)

Ḥūn: “*Hun Türklerinin ülkesi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hunnân: “*Hun Türklerinin ülkesi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Irāk: Irak (TM 1) (MN 3) (AD 1) (ŞD 1) (HN 2)

‘Irāk: Irak (KBD 5)

‘Irāk: Irak (BN 1) (KEMŞ 1) (MK 1)

Irak: Ülke adı (DAH 1)

Irak: Irak (BH 1)

Irāk: “*Dicle Nehrinden aşağı Basra’ya kadar Şat, suyunun aşağı kısmı*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

‘Irākķ: Yer adı (HN 1)

‘Irākıstān: Yer adı (ND 1)

İrān: İran (HN 8)

İrān: “*İr’in ülkesi, Acemistan*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

İrān: İran (ŞD 1) (HN 8) (ND 1)

İsrāyil: “*Ben-i İsrail*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 2)

İsrāyil: (MÜR 2)

Çan Abkaza ili: “*Bugünkü adıyla Abazalar, Batı Kafkasya’da, Karadeniz kıyılarında oturan bir kabilenin adıdır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Çaraman: Karaman (ŞD 1)

Karaman: Karaman (GSMH 1)

Ken‘ân: Kenan (ÇN 1) (ŞHŞ 2) (MR 1) (DD 3) (BH 2) (AD 1) (YED 7) (ŞD 2) (MK 1) (HN 3) (ND 6) (KBD 4) (ERD 3)

Ken‘an: Filistin (ADD 4)

Kıfçak ili: “*Kıpçak ili. 13. yüzyılda Türkistan’da, Altay Dağları’ndan Avrupa’nın ortalarından geçen Tuna Nehri’ne kadar uzayan geniş coğrafyaya verilen genel ad.*”

(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Laz eli: Sırbistan (GSMH 3)

Mısr: Mısır (KEMŞ 1) (KK 4) (ŞEM 2) (GN 2) (TM 33) (MN 6) (MR 1) (DD 2) (ADD 6) (MÜR 3) (AD 2) (YED 2) (ŞD 3) (MK 4) (HN 7) (ND 25) (ERD 1) (KBD 1)

Mısr: Mısır (AE 1) (BN 4) (MR 1) (YED 3) (HN 2) (YİŞ 6) (ND 2)

Mısır: Mısır (MŞ 2) (RN 1) (KBD 2)

Mısır: Mısır (KBD 8) (ERD 1) (ND 1) (DTAO 2)

Pars: “*İran, Acemistan*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 3)

Rūs: “*Rusya*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Saqlāb: “*Slovenya*”(TM 2)

Şīn: “*Çin*”(Argunşah, 1999) (TM 5)

Sîstān: Sakaların ülkesi (HN 1)

Şūdān: Sudan (TM 1)

Tatar: Tataristan (ŞD 1)

Tūrān: “*Turan ülkesi, Türkistan*”(Akdoğan, 1979) (AD 4)

Turan: Yer adı (ND 1)

Türkistan: Türkistan (BN 1)

Türkistān: “*Türklerin ana yurdu olan Taşkent, Hive, Kırgız, Fergana, Buhara ve Semerkant’ı içine alan büyük bölge*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 2) (GN 2) (TM 4) (AD 1) (KDK 2)

Üngürüs: “*Macaristan*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ürdün: Ürdün (MR 1)

Yemāñ: Yemen (KBD 1)

Yemān: Yemen (KBD 2)

Yemen: Yemen (BN 2) (KEMŞ 1) (ŞEM 5) (CC 1) (TE 2) (TM 10) (MR 2) (DD 1) (ADD 2) (MÜR 1) (ŞD 2) (HN 1) (KBD8) (YİŞ 2)

Yūnān: Yunanistan (TM 1)

3.2.12. VADİ ADLARI

Baṭḥā: “*Medine’nin eski adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Bathā: Yer adı (KBD 1)

Kişmir: “*Keşmir, Himalaya’nın kuzeybatı kısmındaki vadi*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Vādī-i Maḳdes: Tur-ı Sina dağının eteğinde bir vadi, Tuva Vadisi (ND 1)

Vādī’l-Muḳaddes: Tur-ı Sina dağının eteğinde bir vadi, Tuva Vadisi (ND 1)

3.3. KÖK ADI (ETNONİM) SÖZLÜĞÜ

‘Abāsan: Bir soy adı (ND 1)

‘Abbāsî: Abbasilere ait (HN 1)

‘Abbāsîler: Abbasîler (TM 1)

‘Acem: “*İranlı*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1) (ŞEM 19) (GN 1) (TE 5) (TM 6) (MR 1)

‘Acemce: “*Farsça, Acemce*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

‘Ad kavmi: “*Kur’an-ı Kerîm’de de geçen eski bir Arap kavmi. Yemen’de, Umman ile Hadramut arasındaki bölgede yaşamışlardır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ād: Kök adı (AK 1) (ŞHŞ 1) (AD 1) (MK 1)

‘Adenî: Kök adı (MÜR 1)

Aḥmedî: Ahmedî (TE 2)

Akça koyunlu: “*Oğuz Türklerinin bir oymağı*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Alaman: Alman (DN 1)

Alaman: Kök adı (HN 1)

‘Alevî: Alevî (BH 1)

Āl-i Büveyh: “*Büveyhoğulları, bir İran hanedanı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Āl-i ‘Osmān: “*Osmanlı sülalesi*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

‘Āl-i ‘Osmān: Kök adı (GSMH 2)

Āl-i Osman: Kök adı (DTAO 1)

Āl-i Osman: Kök adı (GSMH 1)

Āl-i ‘Osmān: Kök adı (GSMH 11)

Āl-i Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 1)

Āl-i Dāvūd: Kök adı (AD 1)

Altmış şalälular: “*Cemaat ismi*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

A‘rāb: “*Araplar*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

A‘rab: “*Çöl Arapları*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

‘Arab: Arap (BŞN 2) (TCE 2) (KEMŞ 1) (ŞHŞ 1) (ŞEM 13) (GN 5) (TE 27) (TM 12) (MN 3) (MR 8) (DD 1) (MÜR 11) (BH 12) (ŞD 2) (HN 6)

‘Ārab: Arap (YİŞ 2)

‘Arabca: Arapça (MR 1) (TM 1) (YK 1)

‘Ārabca: Arapça (YİŞ 27)

‘Arabça: Arapça (BH 1)

‘Arab dili: Arapça (DN 1) (DN 93a/4)

‘Arabi/‘arabî: Arapça, Arap’a ait (SUL 3)

‘Arabî: “*Arapça*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘ Arabî: “*Araba ait*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

‘ Arabî: Kök adı (ND 1)

‘ Arabî/ A‘ rābî: Arabî, Arap (BH 8)

‘ Arabî: Kök adı (MÜR 2)

‘ Arap: Kök adı (ERD 1)

As: Bir Türk kavmi, Prototürkler olabilir. (HN 2)

Āşhâb-ı kehf: Kök adı (YİŞ 1)

Bâbilî: Babil’e ait (KBD 1)

Bâbekî: “*Babek’e bağlı olanlar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Bağdâdî: Kök adı (HN 1)

Bağdadî: Kök adı (YİŞ 2)

Bars: “*Fars*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2)

Bârsî: “*Farsi*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Bayat: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Bayındır: Bir Oğuz boyu (KDK 66)

Benî ‘ Abbās: “*Abbasiler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Benî Curhem: “*Beni Curhem kabilesi*” (Canpolat, 1965) (BH 1)

Benî Huzā‘a kabilesi: “*Benî Huzâa kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Benî İsrā‘îl: “*İsrail oğulları, Yahûdiler*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MR 28)

Beni İsrail: “*İsrail oğulları*” (Canpolat, 1965) (BH 4)

Beni İsrail: Kök adı (DTAO 2)

Benî İsrāyîl: “*İsrailoğulları*” (Akpınar, 2010) (TCE 2)

Ben-i isrāyîl: Kök adı (YİŞ 2)

- Benî Kelb: “*Arabistan’da bir kabile*” (Özdemir, 1996) (AİM 1)
- Beni’n-naẓîr: “*Beni’n-nazir kabilesi*” (Canpolat, 1965) (BH 1)
- Benî Sāsān: “*Sasaniler*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)
- Benî Seleme: “*Bir Arap kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)
- Benî ūibe: “*Beni ūibe kavmi*” (Canpolat, 1965) (BH 1)
- Benî Ümeyye: “*Emeviler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)
- Benî Vāšile: “*Benî Vāsile kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- Benî Yetim: “*Benî Yetim kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- Berbere: “*Berberi kavmi*” (Canpolat, 1965) (BH 1)
- Berberî: Kök adı (ND 1)
- Berberiyye: “*Berber kavmine mensup olan*” (Akpınar, 2010) (TE 1)
- Berehmen: “*Brahmi dininden olan*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)
- Boz Oğ: “*Oğuzların bölündüğü iki ana koldan biri olup on iki boya bölünmüştür.*” (Gökyay, 2000) (KDK3)
- Bügdüz: “*Oğuzların Üç-ok kolundan bir boyun adı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)
- Ca‘ ferî: Kök adı (ND 2) (KBD 2)
- Cebbāri: “*Hız. Musa zamanında yaşamış bir kavmin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)
- Cebri: “*Mezhep adı*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)
- Cebri: Kök adı (ERD 1)
- Cimşidî: “*Cemşid’e ait*” (Özmen, 1984) (ADD 1)
- Cuhūd: Kök adı (HK 2)
- Cühūd: “*Yahudi*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 2) (ŞEM 1) (GN 1) (AD 1) (HN 1)
- Cühüz: “*Yahudi*” (Canpolat, 1965) (BH 10)

Çāçī: Taşkent'e ait (ND 1)

Çaçı: Kök adı (ND 1)

Çeh: “*Osmanlı Kaynaklarında bugünkü Çekoslovakya'nın Bohemya, Moravya ve özellikle Slovakya kesiminde yaşayan halı ifade eden ad.*” (İslam Ansiklopedisi, 2013) (GSMH 4)

Çerkes: “*Kafkasya'da yaşayan bir boy.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5) (BN 1) (HN 1)

Çerkez: Çerkes (KDK 1)

Çīnī: Çin'e ait (TE 1) (DD 1) (ADD 1) (HN 8)

Çorumlu: Çorum'a mensup (DN 1)

Dāvūdī: Hz. Davud'a ait (AD 1)

Dehrī: Kök adı (ERD 1)

Dımişkī: Kök adı (HN 1)

Dımişkī: Kök adı (HN 1)

Dimiškī: Kök adı (HN 1)

Ebile: “*Bir kavim adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Efrenç: “*Avrupalı, Frenk*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2)

Efrenğ: “*Frenk, Avrupalı*” (Tatç1, 2005) (YED 2) (HN 2)

Ekrād: “*Kürtler*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 3)

Engerus: Macar (DTAO 1)

Enşār: (bk. Enşārī) (MR 1)

Enşār: “*Medine ahalisinden olup Peygamber'den yardım isteyen ahalı*” (Canpolat, 1965) (BH 1)

Enşārī: “Hz. *Peygamber’e ve muhacirlere yardımcı olan Medineli Müslümanlar*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Enşārī: “*Medine ahalisinden olan kimse*”(Canpolat, 1965) (BH 1)

Ermen: “*Ermeni, Ermenistan*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Ermenī: Ermeni (GN 1) (TM 2) (MK 2)

Ermenī: Ermeni (YİŞ 32)

Ermeni: Ermeni (ŞEM 2)

Ermīnī: Ermeni (BH 1)

Etrāk: “*Türkler*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 3) (TM 2)

Fāris: Kök adı (KBD 1)

Fārisī: “*İran halkından olan*”(Canpolat, 1965) (BH 1)

Fārisī: Kök adı (KBD 1)

Fārisī: “*Farsça, İranla ilgili olan*”(Akpınar, 2010) (TE 7)

Farisī: Kök adı (MÜR 3)

Farsi: Kök adı (MÜR 5)

Fārsī: “*Farsça*”(Argunşah, 1999) (TM 19)

Fārsī: “*Farsa ait*”(Küçüker, 1994)(YİŞ 1)

Feriz Beğoğulları: Kök adı (GSMH1)

Fireng: Kök adı (KBD 3)

Firenk: “*Avrupalı*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 16) (ŞEM 3) (ADD 1)

Firenk: Kök adı (DTAO 1)

Freng: Kök adı (KBD 1)

Frenk: “*Avrupalı*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2)

Frenk: Kök adı (KBD 1)

Ġarbiyye: “*Batı ile ilgili, Avrupa’ya mensup*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Geylānī: Geylan şehrine ait (ERD 3)

Gürce/Gürçi: “*Gürcü*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ġabeş: “*Habeşistan kıtasında yaşayan yerli halk*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1) (MR 1)

Ġabeşī: Kök adı (MÜR 3) (ŞD 1)

Ġabeşī: Kök adı (ND 1)

Habeşī: Kök adı (KBD 3)

Ġamīr luġati: “*Dil adıdır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ġanīf: “*Hz. İbrahim’in dini*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ġanīfe: “*Ebû Hanīfe’nin kurduğu mezhebin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ġārezm: Kök adı (AD 2)

Ġāricī: “*İslamiyet’te görülen bozuk fırkalardan birisidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ġāricīler: “*Hz. Ali’ye isyan eden cemaat fertlerinden her biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hāşimī: Kök adı (ND 2)

Hāşimī: Kök adı (ND 1)

Hatayī: Hitayi (DAH 1)

Ġavāricler: “*Hariciler. Hz. Ali’ye isyan eden cemaat fertlerinden her biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ġavāric: Kök adı (ND 1)

Ġāvārizmī: “*Harezmlī*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ḥayberī: “*Hayberli*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Ḥayberī: Kök adı (ND 2)

Hayderī: Kök adı (KBD 3)

Hırvat: Hırvat (GSMH 1)

Ḥıṭāyī: “*Çin’in kuzey bölgesine ait olan*”(Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Ḥıṭāyī: Kök adı (HN 4)

Ḥıṭāyī: Kök adı (HN 1)

Ḥıṭāyī: “*Çin’in kuzey bölgesinden olan kimse*”(Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıtayî: Kök adı (DAH 1)

Hindū: Hintli (MN 15) (MR 2) (ADD 3) (ŞD 10) (HN 2) (ND 5) (KBD 35) (ERD 1) (TE 3)

Hinūd: “*Hintliler*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1) (KBD 1)

Hindî: Hintli (TE 36) (MR 1) (ADD 1) (MÜR 35) (YİŞ 22)

Hindî: Kök adı (HN 2)

Hindi: Kök adı (DAH 1)

Hindîler: “*Hindistanlılar*”(Argunşah, 1999) (TM 8)

Hindu: Hintli (DN 1)

Hindu: Hintli (DD 2) (ND 1)

Ḥindu: Kök adı (ND 1)

Hindüstānī: Hindistana ait (TE 1)

Horasānī: Kök adı (MÜR 1)

Ḥorasānīler: “*Horasanlılar*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḥorasānīler: Horasaniler (KK 1)

Ḥörezm: Kök adı (KBD 1)

Horezmî: “*Harezmi’de yaşayan Türkler*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Horezmîyân: “*Harezmliler, Harezmi’de yaşayan Türkler*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḥudāyî: Kök adı (ŞD 1)

Ḥutenî: Hutanlı (ADD 1)

Ḥuzā‘at: “*Huzaat kabilesi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Ḥüseynî: Hüseyin’e ait (ŞD 1) (ND 6) (6)

‘Irakîler: Iraklılar (TM 1)

‘Irakî: Kök adı (MÜR 5)

‘Irākî: Kök adı (ND 1)

‘Irākî: Kök adı (KBD 2)

İsfahānî: Kök adı (MÜR 6)

İsfahānî: Kök adı (MÜR 1)

İsfehānî: “*İsfahan’a ait*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

İslām: İslam (GSMH 12)

İşık: “*Bektaşî ve Hurufîler içinde yaşadıkları sanılan, Ehl-i sünnetden olmayan, bâtinî ve şîâ temayüllü bir grup.*” (Tatçı, 2005) (YED 3)

İbāhî: “*Ehl-i sünnet dışında olan bir mezhep.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İbrānîçe: İbranice (BH 1)

İç Oğuz: (KDK ?)

İḥvānî’ş-şafā: “*Bir şiir kuruluşu*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

İrmenî: Kök adı (MÜR 22)

‘İsevi̇: Kök adı (AD 1) (ŞD 2)

‘İsevi̇: “*Hız. İsa’ya ait*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘İsevi̇: Kök adı (ND 1)

‘İsevi̇: Kök adı (ND 2)

İslām: Müslümanlık (TCE 1) (MRN 1) (ŞEM 2) (KAE 1) (KK 13) (ŞHŞ 1) (GN 4) (TE 1) (TM 10) (ADD 5) (BH 7) (YED 4) (ŞD 2) (MK 3) (HN 1) (ND 7) (KBD 10) (DN 65) (GSMH 67)

İslam: İslam (KD 1)

İslām: İslam (DTAO 1)

İzniķi̇: Kök adı (ERD 2)

Kabili̇: Kök adı (MÜR 18)

Ḳaderi̇: “*Kaderiyye mezhebinden olan.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḳaderi̇: Kök adı (ERD 1)

Ḳalenderi̇: Kök adı (ND 1)

Kalenderi̇: Kök adı (KBD 2)

Karamanlu: Karamanlı (DTAO 1)

Ḳarāmiṭa: “*Rafizilerden serayii inkâr edip muharrematin istihlaline kail olan Batıniyye taifeleri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kaşāni̇: İranda bir şehire ait (MÜR 2)

Ḳayı: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Ḳayyūmīler: Kayyumlular (TM 1)

Ken‘āni̇: Kök adı (ND 2)

Ken‘āni̇: Kenan şehrine ait, Kenanlı (DD 1)

Keşmiri̇: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ŞD 1)

Ḳımārī: “*Hindistan’da Kımar şehri ile ilgi*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ḳıfçağ: Kök adı (KBD 1)

Ḳıpçaq: Kök adı (ND 1)

Ḳıptī: Kök adı (MÜR 2)

Ḳırsgān: Hristiyan (GSMH 7)

Ḳirmānī: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (TE 1) (MÜR 10)

Ḳirmānī: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (KBD 2)

Ḳiṣmīrī: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ADD 1)

Ḳrisgān: Hristiyan (GSMH 3)

Ḳureyş: Kureyş Kabilesi (MR 1) (BH 2)

Ḳureyşī: Kök adı (ND 1)

Ḳurīza: Kuriza Kabilesi (BH 1)

Ḳürd: Kök adı (MK 2)

Lāhūtī: Tanrısal (ERD1)

Lāz: “*Kafkaslarda yaşayan bir kavim*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Laz: Sırp (GSMH 1)

Laz: Sırp (DTAO 3)

Leh: Leh (GSMH 5)

Liḫyān: “*Allah’a isyan eden bir kavim adı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Macar: Macar (GSMH 2)

Mağribī: “*Fas halkından, Mısır ötesi Kuzey Afrika halkından olan kimse.*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1) (MÜR 1)

Maḫmudīler: “*Gazneli Türk devletinin hükümdarı Sultan Mahmud’un soyundan gelenler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mâlikî: “*İmam Malik mezhebinden olan*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 1)

Mâverâü'n-nehrîler: “*Maveraünnehir bölgesinde yaşayanlar*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Mecûsî: “*Ateşe tapan kimse veya Mecûs dinine mensup*”(Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Mecûsî: Ateşe tapanlar (MR 2)

Mecûsi (bk. Mecûsî) (MR 1)

Mekkî: Kök adı (MÜR 3)

Mervânî: “*Bir tarikat.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mervanîler: “*Abbasîlerin Mervan koluna mensup olanlar.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mesih Dini: “*Hıristiyanlık*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Mevlevî: Mevlevi (KBD 2)

Mışrî: Mısır’a ait, mısırlı (TE 2) (ADD 4) (MÜR 11)

Mısrî: Kök adı (ND 1)

Mışrî: Kök adı (HN 1) (YİŞ 1)

Mısrî: Kök adı (KBD 2)

Mışrîler: Mısır’a ait olanlar, Mısırlılar (TM 2)

Mi’min: “*Müslüman*”(Kaymaz, 1989) (GN 22)

Mışırlu: Mısırlı (KEMŞ 2)

Mubâhî: “*İbahiye tarikatına mensup*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Moğal: Moğol (ŞHŞ 1)

Moğal: Moğol (KBD 1)

Moğālī: Moğolca (KK 2)

Moğîlî: Moğol (HN 1)

Moğol: Moğol (ND 1)

Moğol: Moğol (AD 1) (MK 6) (HN 1) (ND 7)

Mogol: Moğol (DTAO 1)

Muğāl: Moğol (MN 3)

Muğal: Moğol (ADD 2)

Muğān: “*Mecusiler, ateşperestler*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Mugannî: Kök adı (KBD 1)

Muğannî: Kök adı (HN 1)

Muhammedî: “*Müslüman*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muḥammedî: “*Hız. Muhammed’e ait*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ŞD 4) (YİŞ 1) (ND 1)

Muhammedî: Kök adı (GSMH 1)

Mūsavi: “*Yahudi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Mūsevî: Musevi, Yahudi (ŞD 2)

Musulmānlık: Müslümanlık (KK 2)

Müselmān: Müslüman (HK 4) (ŞEM 2) (TM 1) (DD 1) (ADD 1) (YED 5) (HN 4) (ND 6) (KBD 1) (DN 10)

Müselman: Müslüman (ND 2)

Müselmānlık: Müslüman (DN 1)

Müslim: Müslüman (TCE 2) (ŞD 1) (ND 1) (KBD 2)

Müslimān: Müslüman (YİŞ 1) (DN 17)

Müslimānlık: Müslümanlık (DN 3)

Müslīmīn: Müslümanlar (YİŞ 2)

Müslimīn: Müslümanlar (GSMH 1)

Müslümān: Müslüman (ŞEM 3) (YED 3) (DN 5)

Müslüman: Müslüman (GSMH 3)

Müslümān: Müslüman (GSMH 1)

Müsülman: Müslüman (DAH 1)

Müsülmān: Müslüman (SVTM 3) (TCE 4) (VHM 1) (ÇN 1) (KEMŞ 1) (KK 9) (ŞEM 3) (GN 4) (ADD 2) (BH ?) (YED 14) (KDK 2) (MK 3) (HN 2) (KBD 7) (ERD 3) (DN 78)

Müsülmān: Müslüman (DTAO 1)

Müsülmānlık: Müslümanlık (KK 4)

Müsülmānlık: Müslümanlık (DN 5)

Naşārā: “*Hıristiyanlar*” (Argunşah, 1999) (MR 1)

Naşāra: (bk. Naşrānī) (MR 1)

Naşārī: (bk. Naşrānī) (MR 2)

Naşāri: (bk. Naşrānī) (MR 1)

Naşrānī: “*Hıristiyan*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (BH 2) (MK 2)

Naşrānī: “*Hıristiyan*” (Akpınar, 2010) (TCE 1) (FN 1) (GN 1)

Nasrānī: Kök adı (APŞ 1)

Naşrāni: (bk. Naşrānī) (MR 1)

Oğuz: Oğuz kavmi, Oğuz ülkesi (KDK 183)

Oğuz: Oğuz Kavmi (DTAO 1)

‘Osāmānī: “*Osmanlıya ait*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1) (ŞD 1)

Osmāniler: Kök adı (GSMH 1)

Osmāni(ler): Osmanlılar (DTAO 3)

Osmanlar: Kök adı (DTAO 1)

Osmanoğlanları: Kök adı (GSMH 1)

Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 7)

‘Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 1)

Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 34)

Osmānoğlu: Kök adı (GSMH 7)

‘Osmānoğulları: “*Osmanlı devletinin kurucusu Osman Gazi...*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ömer Fārūqî: Hz. Ömer’e ait (HN 1)

Pārisî: “*Farsça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Pārisî: Kök adı (HN 1)

Pars: Kök adı (HN 1)

Pārs: “*Fars*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Pārsî: “*Farsi*” (Akpınar, 2010) (TE 1) (YİŞ 1)

Parsî: “*Farsça*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Pārsîce: “*Farsça*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 9)

Pehlevîyanca: Kök adı (MÜR 1)

Rabbānî: Tanrısal (BH 1)

Raḥmānî: Tanrı’ya ait (GN 2) (ŞD 5)

Raḥmānî: Tanrısal (ND 1)

Rūm: “*Bizans*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Rūm: “*Rum, Romalı*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 41)

Rum: Romalı (GSMH 1)

Rûm: Kavim veya boy adı (DTAO 1)

Rūmca: Rumca (YİŞ 1)

Rum dili: Rumca (DN 11)

Rum hattı: Rumca (DN 1)

Rūm ḥaṭṭı: Rumca (DN 1)

Rūmî: “*Rum ülkesinden, Anadolu*”(Akpınar, 2010) (TE 17) (ADD 4) (HN 1)

Rumî: “*Rum diyarına mensup, Anadolu*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 7)

Rūmî: Rum’a ait (DN 30)

Rûmî: Kök adı (DAH 1)

Rūmî: “*Anadolu’ya mensup.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (MÜR 3) (YİŞ 11) (KBD 1)

Rumîler: “*Anadolu’da yaşayan Bizans ve diğer Hıristiyan dinine mensup olan insanlar.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 25)

Rūmîler: “*Anadolu halkı*”(Yavuzarslan, 2002) (TM 2)

Rūmu’l-aşl: “*Aslen Anadolu’ya mensup.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Rus: Rus (DN 1)

Rūs: Rus (ADD 1)

Rūs: (KBD 1)

Rüffî: “*Rifailik tarikatından olan kimse*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Rüstemi: Rüstem'e ait (DTAO 1)

Şaklabiler: Kök adı (MÜR 1)

Salur/Şalur: Oğuz boylarından biri (KDK 2)

Sāsānī: “*Sāsān'a ve devletine mensup*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Selçuk: Kök adı (MK 3)

Selçukiler: Selçuklular (DN 2)

Selçukîler: Selçuklular (TM 1)

Şemūd: “*Semud kabilesi*”(Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Sıfāhānī: Kök adı (ND 1)

Şīni: “*Çinli*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Şinī: Çin'e ait (SUL 1)

Süleymānī: Kök adı (MÜR 1) (MK 2)

Süleymānī: Kök adı (KBD 1)

Süleymānī: Kök adı (ND 2)

Sünnī: “*Ehl-i sünnet ve cemaat itikadında olan*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Sünnî: Sünni (BH 1)

Süryānī: Süryani (MÜR 1)

Süryānīce: “*Süryani dilince*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Süryāniler: “*Eski Suriye halkından olan*”(Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Şāfi': Kök adı (AK 1)

Şam: Boy adı (DTAO 1)

Şāmī: Şam'a ait, Şamlı (TE 2) (MÜR 2) (YİŞ 1)

Şī' a: Şia mezhebi (KBD 1)

Şirāzī: Şiraz'a ait, Şirazlı (KBD 1)

Ṭaş Oğuz: Dış Oğuz (KDK 23)

Tat: “*Tatar, Türk*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ṭat: Kök adı (HN 1)

Ṭat Dili: Dil adı (HN 2)

Tat: “*İranlı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Tat: Kök adı (MTB 1) (KDK 2)

Tāt: “*Türk olmayanlar*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Tatar Hân: Kök adı (GSMH 1)

Tatar: Tatar (ND 21) (KBD 24) (DTAO 3) (HN ?)

Ṭatar: Tatar (ND 1)

Tātār: Tatar (ADD 7)

Tatār: Tatar (MN 4) (DD 1) (KDK 2) (MK 2)

Tatar: “*Aktav kumandasında Rumeli'ye yerleşen askerler ve aileleri*” (İnalcık & Oğuz, 1989) (GSMH 6)

Tatari: Kök adı (HN 2) (ND 1)

Tatāri: Kök adı (KBD 1)

Ṭāyfi: Tayf'a ait (YİŞ 2)

Tāzi: “*Arapça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 7)

Tāzi: “*Arap dili, Arapça*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Tāzî: Kök adı (HN 1)

Tāzî: Kök adı (N 1)

Tāzīçe: “*Arapça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Temurî: Kök adı (AD 1)

Tersâ: Kök adı (AE 1) (MK 4)

Tersâ: Kök adı (HK 4) (APŞ 1) (MRN 3) (DD 1) (YED 1) (ŞD 1) (ND 1) (ERD 1)

Turgut: Kök adı (DTAO 1)

Türk: Türk (DN 3) (BŞN 1) (YK 1) (SVTM 1) (KK 1) (ŞEM 1) (GN 1) (TE 2) (MR 1) (ADD 12) (MÜR 5) (BH 3) (AD 10) (ŞD 4) (MK 4) (HN 7) (ND 16) (KBD 14) (YİŞ 4) (ERD 1) (GSMH 78)

Türk/Turk: Türk (MTB 5)

Türk: Türk (DTAO 2)

Türkçe: Türkçe (YİŞ 62) (KBD 1) (MK 1)

Türkçe: Türkçe (HN 1) (SVTM 2) (BH 3)

Türkî: “*Türkçe*” (Yavuz, 1991) (KK 4) (ND 4) (HN 3) (ŞD 1) (BŞN 2) (KBD 15) (MR 1) (TE 1)

Türkî: Kök adı (MTB 2)

Türki: Kök adı (HN 1)

Türkî: Türkçe (DN 1)

Türkîce: Türkçe (DN 1)

Türkân: Kök adı (HN 1)

Türk(-i Hıta): Türk (MN 6)

Türk-i Hıta: “*Moğol Türkü*” (Akdoğan, 1979) (AD 5)

Türk-i Hıta: “*Hıtalı Türk*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Türkistânî: Kök adı (ŞD 1)

Türkler: Türkler (GSMH 5)

Türkmen: Türkmen (GN 1) (MR 1) (ADD 1) (KDK 2) (ND 1)

‘Ummānī: Kök adı (AD 2)

‘Ummānī: Kök adı (DD 1)

Ungurus: Macar (GSMH 22)

Urum: Rum (YED 1)

Üç Ok: Oğuzların Üç Ok kolu, İç Oğuz (KDK 3)

Varsak: Kök adı (DTAO 1)

Yağma: “*Bir Türk boyu*” (Özmen, 1984) (ADD 6)

Yağmāyī: “*Yağma Türklerine mensup*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Yahūdī: Yahudi (KD 1) (TE 1)

Yāhūdīler: Yahudiler (TM 1)

Yahūdu: Yahudi (KD 1)

Yākūtī: “*Yakut el-Musta’simī’ye ait*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Yehūd: Yahudi (BŞN 1) (TE 1) (HK 6) (MRN 2) (MR 4) (MÜR 3)

Yehūdī: Yahudi (MR 11)

Yehūdī: Yahudi (TCE 1)

Yehūdiler: “*Musevi*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Yemānī: Yemen ülkesine ait, Yemenli (SUL 1) (ADD 1) (KBD 2)

Yemenī: Yemen ülkesine ait, Yemenli (TE 5) (MÜR 3) (KBD 1)

Yezdānī: Yezdani (HN 1)

Yezdānī: Yezdani (ND 2)

Yezīdī: “*Hariciliğin ibadilik ya da ibazilik mezhebinden türeyerek zamanla ayrı bir din sayılan kolundan olanlar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1) (KDK 1)

Yunan: Yunanlı (ŞEM 2) (MÜR 1) (ERD 1)

Yunān: Yunan (TE 1) (YİŞ 4)

Yūnān: Yunan (TM 3) (ADD 1) (AD 3)

Yunanī: Yunanlı (MÜR 15)

Yunanīce: Yunanca (MÜR 2)

Yūnānīler: Yunanlılar (TM 4)

Zencī: Zenci (TE 1)

Zengī: Kök adı, Zengiler (ND 2)

Zerdüşt: Kök adı (MK 1)

3.4. MİT ADI (MİTONİM) SÖZLÜĞÜ

Afruz: Mit adı (GSMH 1)

Aḥad: Tanrı (AK 1) (GN 1) (AD 2) (MK 2)

Aḥed: Tanrı (BH 2)

Akṣā: “*Tanrı katındaki meclis*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

‘Alīm: Tanrı (AE 1) (AK 1) (KAE 1) (AD 1) (ŞD 1) (HN 1)

‘Alīm: Mit adı (KBD 1)

Alīm: Mit adı (HRN 1)

‘Ālim-i Ġayb: Allah (AD 1)

‘Ālimü'l-Esrār: Allah (AD 1)

‘Ālimü'l-ġayb: Allah (ND 1)

‘Ālimü'l-Ġuyub: Allah (AD 1)

Allah: Tanrı (AE 4) (YK 3) (VHM 1) (RN 1) (KK 77) (ŞHŞ 3) (MRN 9) (DAH 2) (ŞEM 1) (GN 36) (TE 7) (MÜR 1) (AD 3) (YED 75) (KDK 55) (MK 25) (ND 1) (KBD 1) (YİŞ 14) (ERD 3) (GSMH 1)

Allāh: Tanrı (AK 3) (KAE 1) (KEMŞ 11) (KD 2) (FN 5) (TM 11) (DD 1) (BH 6) (ŞD 8) (ND 51) (AİM 2) (KBD 23) (ERD 18) (GSMH 42) (DN 62)

Allah/Allāh: Tanrı (HN 34)

Allah Tanrı (DSM 1)

A^ç rāf: “*Cennet ile cehennem arasında bir yer*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

‘Araşāt: “*Kıyamette insanların haşrolacağı meydan*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 9) (YED 3)

‘Arş: “*9. kat gök*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (AE 1) (AK 8) (VHM ?) (KEMŞ 2) (RN 3) (ŞEM 1) (FN 5) (GN 14) (ŞD 12) (MK 6) (ND 46) (KBD 4) (ERD 10)

Arş: (HRN 2) (APŞ 3) (KK 5) (YED 48) (HN 9) (ERD 1)

‘Ārş-1 Mu^ç allā: “*Dokuzuncu kat gök*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Aşhāb-1 kehf: “*Kur'an'ın on sekizinci suresinde haklarında geniş olarak söz edilen kimseler.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Aşhābu'l-kehf: “*Uzun zaman bir mağarada uyumuş olan meşhur yedi kişi ile köpekleri*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

‘Azīm: Allah (AK 1) (KAE 1)

Azīm: Allah (DAH 1)

‘Azīz: Allah (FN 5)

‘Azrā'īl: Dört büyük melekten biri (AK 14) (YED 17) (KDK 35)

‘Azrāil: Dört büyük melekten biri (VHM 17) (RN 1) (MRN 1)

‘Azrā'il: Dört büyük melekten biri (ERD 1)

‘Azrāyil: “*Ölüm meleği*” (Kaymaz, 1989) (GN 5)

‘Azrāyil: Azrail (BH 2)

Baħr-ı aħzar: “*İlâhî bir mekân olup inanişâ göre göklerde bulunmaktadır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Bâ‘ işü’l-emvât: Allah (AD 1)

Bâr: Allah (TE 1) (BH 4) (AD1) (MK 3) (HRN 1)

Bar: Tanrı (DN 2)

Bārī: Allah (KK 1) (MRN 1) (ŞEM 1) (BH 1) (AD 1) (YED 1) (ŞD 1) (HN 3) (KBD 1) (YİŞ 1)

Bâri: Allah (TM 2) (DD 2)

Bārī: Tanrı (DN 3)

Bâr-ı huḍâ: Allah (TCE 19)

Başar: Allah (DD 1)

Başīr: Allah (AE 1) (GN 1) (DD 1) (MK1)

Bennâ: Allah (GN 10)

Beyt-i Ma‘ mūr: “*Yedinci kat gökte, Kâbe hizasında, Allah’a yakın meleklerin tavaf ettikleri kutsal ev.*” (Yiğit, 1986) (AE 1) (BŞN 4) (MN 1) (HN 1) (ND 3) (AİM 1) (DN 1)

Beytü’l-ma‘ mūr: Mit adı (HK 2) (YED 1)

Beytü’l-mâ‘ mūr: Mit adı (MRN 3)

Beytü’l-ma‘ mūr: “*Gökte, Kâbe hizasında Kerrübiya’nın tavafı olan Beyt-i şerif.*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’izetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Bī-niyâz: Tanrı (BH 2)

Bir: “*Allah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (DN 2)

Cabbār: Allah (ADD 1) (BH 9)

Ceberūt: “*Allah’a varmanın üçüncü basamağı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Cebbār: Allah (VHM 1) (GN 1) (AD 1) (YED 3) (ŞD 2) (MK 3) (HN 1)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ADD 1) (ND 1)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (MRN 22)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AK 8) (ŞHŞ 2) (MR 73) (YED 9) (KDK 2) (HN 2) (ND 4)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AİM 2) (ERD 3) (ND 1)

Cebrā'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BN 8) (VHM 4)

Cebra'îl: “*Dört büyük melekten biri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Cebra'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ND 1) (TCE 2)

Cebra'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ND 1)

Cebrā'îl/Cebrāyil: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BH 34)

Cebre'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (KK 3) (ŞD 2)

Cebre'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (MRN 13)

Cebre'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AİM 4)

Cebreîl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (VHM 9)

Cebre'îl /Cebrā'îl : Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (KEMŞ 3)

Cebrā'îl-i emîn: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BH 3)

Cebrāyil: (bk. Cebrā'îl) (MR 5)

Celâl: Tanrı (GN 1) (YED 2)

Celil: Tanrı (GN 17)

Celîl: Tanrı (AK 1) (FN 1) (ADD 1) (BH 1) (MK 2)

Celîl: Allah (VHM 5)

Cemîl: Allah (DN 1)

Cennet-i 'Adn: Mit adı (AD 1)

Cennetü'l-me'vâ: Mit adı (ND 2)

Cibrîl: (bk. Cebra'il) (BŞN 1) (TE 1) (TM 1) (YED 1) (MK 1) (HN 2) (ND 1) (AİM 3)

Cibrîl: Cebra'il (VHM 2) (MRN 3)

Cibrîl-i Emîn: (bk. Cebra'il) (BŞN 2) (ŞD 1)

Çalab: Tanrı (AK 1) (VHM 1) (APŞ 2) (YED 26) (ŞD 1) (MK 22) (ND 1) (AİM 3) (KBD 9) (ERD 1)

Çalâb: Tanrı (FN 1)

Çalap/Çalab: Tanrı (DN 14) (ŞHŞ 3) (HN 44)

Çalabı: Tanrı (BH 3)

Çalap: Tanrı (HRN 1) (VHM 3) (KEMŞ 6) (KK 2) (MRN 3) (DAH 1) (GN 46) (DD 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 37) (KDK 1) (ND 1) (KBD 8) (ERD 3) (BH ?)

Çeleb: Tanrı (FN 9)

Çeleb/Çelep: Tanrı (MTB 2)

Çelep: Tanrı (ÇN 1) (VH 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1)

Çetr-i Ferîdün: “*Sekizinci kat gök*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Dâbbetü'l-arz: “*Kıyamet kopacağı sırada ortaya çıkacak olan korkunç bir ahir zaman yaratığı.*”(Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Dâbbetü'l-Arz: Mit adı (DN 1)

Dârü'l-çarâr: “*Kıyametten sonra kalınacak alan*”(Akdoğan, 1979) (AD 5)

Da'vet: “*Peygamberlikte bir makam, Hz. Nuh bu makamdadır.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Deccâl: “*Kıyamet günü yaklaştığında Mehdi’den önce orta çıkacak ve yeryüzünde fesat çıkaracaktır.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 4) (YED 1) (ŞD 1) (HN 1)

Deccâl: Mit adı (HRN 1)

Deyyân: Tanrı (BH 3) (YED 1) (MK 3) (HN1)

Ebed: Tanrı (DN 1)

Ehad: Tanrı (ND 3)

Ehad: Allah (DN 1)

Ehremen: Mit adı (HN 1) (ND 1)

Eşhâb-ı Kehf: Ashab-ı Kehf (ND 1)

Eşhâb-ı kehf: Ashab-ı Kehf (ND 1)

Ev-ednâ: “*Mirâcda bir makam olup Hz. Muhammed’e aittir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Evvelü'l-Fikr: Tanrı (AD 1)

Ferd: Tanrı (ÇN 1) (HRN 1) (VHM 2) (BH 1) (HN 2) (ND 1) (KBD 1)

Fettâh: Allah (MK 4)

Fettâh: Allah (ERD 1)

Fettâh: Allah (DN 1)

Ġaffâr: Allah (AE 1) (BH 2) (AD 1) (HN 1) (ERD 2)

Ġâfir: Allah (AD 1) (MK 6)

Ġafur: Allah (GN 2)

Ġafūr: Allah (AK 1) (KAE 1) (AD 2)

Ġafūr: Allah (DN 1)

Ġânî: Allah (KD 1)

Ġanî: Allah (HK 1) (VHM 3) (MK 12) (DN 3)

Ġanî: Allah (AK 6) (YED 8) (AİM 1) (ERD 1)

Ġani: Allah (MRN 1)

Girdigār: Allah (DN 2)

Girdigār: Tanrı (DTAO 1)

Ġufrân: Allah (HN 1)

Gufrân: Allah (YED 3)

Ġabir: Allah (GN 1)

Hādî: Allah (HN 1)

Hâdimü'l-lezzat: “*Azrâil*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ġaḡ(ḡ): Tanrı (ÇN 5) (VH 2) (DSM 2) (AE 2) (HK 2) (AK 13) (TCE 22) (SVTM 18) (HRN 1) (KAE 6) (VHM 21) (APŞ 19) (KEMŞ 20) (RN 24) (KK 141) (ŞHŞ 6) (MRN 51) (DAH 18) (KD 7) (FN 26) (GN 12) (TE 31) (TM 8) (DD 12) (ADD ?) (BH ?) (AD 2) (YED 317) (ŞD 49) (KDK 19) (MK ?) (HN 130) (ND 714) (AİM 12) (KBD 31) (YİŞ 4) (ERD 124) (DN 21)

Hak(k): Tanrı (DTAO 22)

Ġaḡ(ḡ): Tanrı (ND 25)

Hak(k): Tanrı (GSMH 14)

Ġaḡḡ: Tanrı (ND 1)

Ġâk: Tanrı (KBD 1)

Hak: Tanrı (KBD 5)

Hak: Tanrı (HN 1)

Ġaḡ: Tanrı (HN 1)

Ġâkim: Tanrı (DN 2)

Ġakim: Allah (AE 1)

Ġakîm: Allah (KAE 1) (GN 8) (DD 1) (MK 8)

Hakîm: Allah (HN 1)

Ḥākīm-i muṭlaq: Allah. (KK 1)

Ḥalīm: Allah (KK 1)

Ḥalīm: Allah (DN 1)

Ḥannān: Allah (AK 2) (BH 1) (ND 2)

Hannān: Allah (KBD 1)

Hārūt: Harut (MN 1) (MR 2) (BH 2) (AD 2) (YED 2) (HN 1) (KBD 2) (ERD 1)

Hārut: Melek adı (ND 1)

Ḥārūt: Melek adı (ADD 2)

Hāviye: “*Cehennem’in yedinci katı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Ḥavz-ı Kevser: Kevser suyu (AK 1)

Ḥay(y): Tanrı (ÇN 1) (KEMŞ 1) (GN 1) (TE 2) (BH 1) (AD 1) (YED 3) (ŞD 5) (MK 8) (HN 3) (ND 9) (AİM 1) (DN 5)

Hayy: Tanrı (GSMH 1)

Ḥayy: Tanrı (KBD 1)

Hayy: Tanrı (SVTM 1)

Hay(y): Tanrı (HRN 2) (RN 1)

Ḥikmet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. İsa’nın makâmıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥilāfet: “*Peygamberlikte bir makam olup Dâvud aleyhisselâm bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥilm: “*Allahu taâlâ’nın sıfatlarındandır.*” (Yavuz, 1991) (KK 8)

Ḥoca: Allah (AİM 5)

Hû: Allah (VHM 2) (YED 5)

Ḥudâ/Ḥudâ/Hudâ: Allah (HN 24)

Ḥudā: Allah (AE 1) (ŞEM 3) (VHM 3) (KEMŞ 1) (RN 1) (FN 2) (DD 5) (ADD 9) (YED 1) (ŞD 2) (MK 23) (ND 33) (KBD 2) (DN 11)

Ḥudā: Allah (ND 1)

Hudā: Allah (GSMH 5)

Hudā: Allah (DD 1)

Ḥuḍā: Allah (KK 4) (AİM 2)

Ḥudāvend: Allah, Tanrı (ŞEM 1) (ŞD 2) (ND 1) (KBD 1)

Hudavend: Allah (DAH 1)

Ḥudāvend: Tanrı (KEMŞ 1)

Ḥuḍāvend: Allah (BH 3)

Ḥüdāvend: Allah, Tanrı (ŞEM 1)

Ḥudāvend/Ḥudavend: Allah (HN 11)

Hudāvend: Allah (HN 1)

Hūdī: Allah (TE 1)

Ḥuld: “*Sekiz cennetten biri*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Ḥuld bağı: “*Cennetin en güzel makamlarından birinin bahçesi.*” (Özmen, 1984) (AD 1)

Ḥullet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. İbrahim bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥutāme: “*Cehennem’in beşinci katı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Ḥuzā: Allah (VHM 6) (CC 35) (TE 2) (BH 1) (ŞD 3)

Ḥuzā: Allah (KBD 1)

Ḥuzāy: Allah (BH 1)

Huza: Allah (DAH 4)

Ḥuzāvend: Allah (VHM 1) (TE 4) (BH 12)

Ḥuzavend: Tanrı, Allah (CC 3)

Hüdā: Tanrı (GSMH 1)

Ḥüdā: Tanrı (AD 1) (ERD 4)

Ḥüḍā: Tanrı (AD 1)

Ḥüdā: Tanrı (KBD 2)

Hüdā: Tanrı, Allah (AK 2)

Ḥüḍāvend: Allah (AD 4)

Hüdā: Allah (ERD 1)

Hürremābād: “*Kaf Dağı eteğinde bir yer.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hüza: Allah (DAH 1)

Irahman: Rahman, Tanrı (YED 1)

İştāfā’il: “*Melek adı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 3)

‘İfrit: “*Arap mitolojisinde şeytana verilen isim.*” (Kaymaz, 1989) (GN 2)

İrem: “*Yeryüzü cenneti olarak bilinen Şeddad’ın kurduğu efsanevi kent.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1) (DD 1) (ADD 16) (ŞD 5) (HN 5) (ND 8) (KBD 8) (ERD 1)

İrem Bâğı : Mît adı (KD 1)

İsmā’il: “*Birinci kat göğün kapısında vazifeli olan melek*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 3)

İsrā: Hz. Muhammed’in Mescid-i Haram’dan Mescid-i Aksa’ya götürülmesi olayına verilen ad. (ND 1)

İsrāfîl: Dört büyük melekten biri (BŞN 2) (AK 12) (MN 1) (MR 9)(ADD 1) (BH 9) (AD 1) (YED 12) (ND 3) (ERD 1)

İsrâfil: Dört büyük melekten biri (ND 2)

İsrâfil: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (MRN 2)

İttişâl: “Allah’a kavuşma makamı olup Hz. Muhammed’e aittir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

İzed: Tanrı (BH 1)

İzi: Tanrı (BH 4)

İzid: Allah (TM 1)

Ḳābīzu’l-ervāḥ: Azrail (BH 1)

Ḳādīm: Allah (AE 1) (AK 1) (KAE 1) (RN 4) (FN 2) (GN 5) (AD 3) (YED 2) (MK 6) (HN 1)

Ḳādīm: Allah (TCE 5)

Kadīm: Allah (HRN 1) (DAH 2)

Kadır: Allah (APŞ 1)

Ḳādir: Allah (AE 1) (BH 11) (AD 1) (YED 6) (ŞD 1) (KDK 33) (MK 11) (HN 3) (ND 2) (AİM 1) (DN 8)

Kadīr: Allah (RN 1)

Ḳadir: Allah (ŞEM 2) (HN 1)

Ḳaf: Kaf Dağı (DN 9)

Ḳāf: Kaf Dağı (BŞN 1) (GN 4) (MN 2) (ADD 3) (BH 3) (AD 1) (YED 18) (ŞD 3) (MK 8) (HN 11) (ND 16) (KBD 2)

Ḳaf: Kaf Dağı (KK 2) (HN 1)

Ḳāf dağı: Kaf Dağı (BN 23)

Ḳaḥḥār: Tanrı (HN 2)

Kaḥḥār: Tanrı (APŞ 1)

Ḳaḥḥār: Tanrı (ND 2)

Ḳahhār: Allah (BH 1) (KDK 1) (MK 1)

Ḳār-sāz: Tanrı (GN 2)

Ḳāsımü'r-rezzaḳ: “*Bütün mahlûkların rızkını bölmekle görevli melek.*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Ḳassām-ı Ezel: Allah (AD 1)

Ḳaviyy: Allah (AE 1) (MK 3)

Ḳayyum: Allah (AE 1)

Kayyûm: Allah (RN 1)

Ḳayyûm: Allah (TE 1) (AD 1) (YED 1) (MK 5) (HN 2) (ND 1) (DN 2)

Kayyûm: Allah (KBD 1)

Kefür: Allah (MK 1)

Kerīm: Allah (AE 1) (AK 1) (SVTM 1) (RN 1) (FN 2) (GN 13) (AD 1) (YED 4) (MK 18) (HN 3) (ND 1)

Kerīm: Allah (GSMH 3)

Kerīm: Allah (DN 6)

Kerim: Allah (KAE 1) (APŞ 1) (DAH 7)

Kerīm: Tanrı (VHM 3)

Kevşer: “*Cennette bir havuzun adı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 2) (DD 3) (ADD 11) (BH 3) (AD 4) (ŞD 11) (MK 1) (HN 1) (ND 61) (KBD 1)

Kevser: Kevser suyu (ŞHŞ 2) (YED 7) (HN 1)

Kevser: Kevser suyu (KBD 3)

Ḳıl Burâḳlar: “*Battal Gazi Destanı'na göre insanlar diyarının ötesindeki yaratıklar diyarında bir kavim.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Kilîmküşler: İnsanlar diyarının ötesinde bir yer (BN 3)

Kirdigâr: Allah (VHM 2) (DD 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 3)

Kirdigâr: Allah (DD 3) (BH 1) (AD 1) (MK 1) (HN 2) (ND 1)

Kirâmen kâtibî: “*Omuzlardaki yazıcı melekler*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (BH 2) (YED 1)

Kirâmen kâtibin: “*İnsanların iki omzunda bulunup iyiliklerini ve kötülüklerini yazan iki melek.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kirâmen kâtibin: Melek adı (AİM 1)

Ḳuddūs: Allah (HK 1) (MK 1)

Kürs: Mit adı (HRN 1) (ERD 1)

Kürsi: “*Levh-i Mahfuz’un bulunduğu yer*” (Kaymaz, 1989) (GN 5)

Kürsî: Kürsü (KK 1) (FN 9) (ADD 2) (BH 4) (YED 3) (ŞD 2) (ND 8) (KBD 1) (ERD 2)

Kürsî: Mit adı (AK 1)

Kürsî: Mit adı (VHM 2)

Lâh: Tanrı (BH 1)

Latiaza: Mit adı (GSMH 1)

Lâṭîf: Allah (SUL 1)

Laṭîf: Allah (BH 4) (AD 1) (MK 3)

Levh: Levh-i mahfuz (GN 4) (AD 1) (YED 11) (ND 1)

Levh: Levh-i mahfuz (BH 6)

Levh: Levh-i mahfuz (HRN 1)

Levh-ı Maḥfûz: Levh-i mahfuz (ND 13)

Levh-ı maḥfûz: Levh-i mahfuz (ND 1)

Levhü'l-maḥfūz: “Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı olduğu manevi levha” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Leylā vü Su'ād: “Cennet hurilerinden ikisinin ismidir.”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ma' būd: Allah (TCE 1) (AD 1) (MK 4) (HN 1) (DN 2)

Ma' bud: Tanrı (BH 1) (KDK 1)

Mācid: Allah (MK 1)

Mācid: Allah (TE 2)

Mācuc: “Kısa boylu mitolojik kavim” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Mālik: “Yedi cehennemın hâkimi ve kapıcısı olan, zebanileri idare eden melek” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 8) (MR 3) (BH 3) (AD 1) (YED 2) (MK 1)

Mālik: Melek adı (VHM 4)

Manduluz: Mit adı (GSMH 1)

Mārūt: Melek adı (MN 1) (MR 2) (BH 2) (AD 1) (YED 2) (ERD 1)

Mārut: Melek adı (ND 1)

Marūt: Melek adı (KBD 1)

Matreman Yandulus: Mit adı (GSMH 1)

Mecid: Allah (AK 2) (AD 1)

Me'cūc: (BN 1) (MRN ?)

Mehdī: Mit adı (ŞD 1))

Melekü'l-mevt: Azrail (MR 2) (BH 5)

Melik: Allah (TE 2)

Memleket: *“Peygamberlikte bir makam olup Hz. Süleyman bu makamdadır.”*
(Yavuz, 1991) (KK 1)

Mennān: Allah (YED 1) (MK 1) (KBD 1)

Mennān: Allah (ND 2)

Metīn: Allah (MK 1)

Me’vā: Meva cenneti (BH 1)

Mevlā: Allah (KAE 1) (APŞ 1) (TE 2) (YED 2) (ŞD 1) (ERD 6) (DN 1)

Mevlā, Mevlī: Tanrı (BH 19)

Mevlī: Allah (ŞD 1) (MK 19)

Mikā’īl: Dört büyük melekten biri (AK 6)

Mikā’īl: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (KK 1)

Mikā’īl: Mikail (MR 4) (YED 1)

Mikā’īl, Mikāyil: Dört büyük melekten biri (BH 7)

Mikāyil: (bk. Mikā’īl) (MR 1)

Mi’rāc: Mit adı (AE 2) (ÇN 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (ŞHŞ 1) (ADD 3) (BH 24)
(YED 22) (ŞD 3) (MK 1) (HN 3) (ND 18) (KBD 3) (ERD 2)

Mi’rāc: Mit adı (KBD 2)

Mi’yā’ il: Melek adı (MRN 3)

Muhtār: Allah (HN 1)

Müheymin: Allah (MK 2)

Mükālemet: *“Peygamberlikte bir makam olup Hz. Musa bu makamdadır.”* (Yavuz,
1991) (KK 1)

Münezzilü’l-berekāt: Allah (ŞD 1)

Münker: *“Öldükten sonra kabirde insanları sorguya çeken iki melekten biri.”*
(Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (YED 7) (MK 1) (ND 1) (AİM 1)

Münkir: “*Mezarda ölüleri sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (BH 2) (ND 2)

Müsebbibü'l-esbâb: Allah (ŞD 1)

Nafi': Tanrı (DN 1)

Naçam: “*Hız. Muhammed'in Mi'raç esnasında gördüğü Nuh'a tufanın verildiği denizin adı.*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Naçkâş-ı Ezel: Allah (AD 2)

Nârinür: Tanrı (DN 18)

Narinur: Tanrı (GSMH 1)

Narnur: Tanrı (GSMH 18)

Naşîr: Allah (AE 1)

Nekîr: “*Ölüleri mezarda sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (KEMŞ 1) (MR 2) (BH 2) (YED 7)

Nekir: Mit adı (ND 1) (AİM 1)

Nür: Allah (HN 2)

Patreman Yandulus: Mit adı (GSMH 8)

Perverdgar: Allah (VHM 3)

Perverdigâr: Allah (TCE 1) (AD 2) (HN 2) (AİM 1)

Perverdigâr: Allah (GSMH 2)

Perverdigâr: Allah (KK 1) (ŞEM 1)

Peyk-i âsmân: Mit adı (VHM 1)

Peyk-i Celîl: Mit adı (VHM 1)

Peyk-i hazret: “*Cebraîl'in sıfatı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Peyk-i Kader: “*Kader yazan melek*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Peyk-i Sebâ: “*Hüdhüd denilen kuş.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rab(b): Allah (AK 1) (TCE 1) (HRN 1) (VHM 4) (RN 1) (KK 2) (MRN 1) (FN 5) (DD 6) (BH 8) (YED 10) (ŞD 26) (KDK 4) (MK 1) (HN 11) (ND 88) (AİM 3) (KBD 13) (ERD 5) (DN 6) (GSMH 7)

Rabbü'l-celîl: Allah (AK 1)

Rabbe'l-enâm: Allah (FN 1)

Rabbü'l-erbâb: “*Sahiplerin sahibi olan Allah*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Rabbü'l-enâm: Allah (FN 1)

Rabbü'l-menûn: Allah (AK 1)

Ra‘d: Melek adı (MR 1)

Rafî‘: “*Yedinci kat göğün adı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Raḥim: Allah (AE 1)

Rahîm: Allah (KAE 1)

Raḥîm: Allah (AK 2) (KK 1) (GN 6) (AD 1) (YED 6) (ŞD 4) (MK 7) (HN 2) (ND 2) (AİM 1)

Rahîm: Allah (GSMH 3)

Rahîm: Allah (KBD 1)

Raḥîm: Allah (VHM 4)

Rahîm: Allah (DAH 1)

Raḥmân: “*Çok merhametli ve bağışlayıcı Tanrı*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (SVTM 1) (GN 3) (TE 2) (BH 12) (AD 2) (YED 11) (ŞD 6) (MK 4) (HN 4) (ND 78) (ERD 5) (DN 1)

Raḥmân: Allah (ND 4)

Rahmân: Allah (KBD 2)

Raḥman: Allah (ND 1)

Raḥmañ: Allah (ND 1)

Rahmān: Allah (KEMŞ 1) (RN 2)

Raḥman: Allah (FN 2)

Ravza-i Na'īm: “*Naim Cennetinin Bahçesi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rāzıķ: Tanrı (BH 2) (AD 1) (MK 4) (DN 2)

Rezzâk: Allah (HRN 1)

Rezzâķ: Tanrı (BH 1) (AD 1) (DN 3)

Rıdvan: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 7) (AD 2) (YED 2) (ŞD 7) (HN 4) (ND 29) (ERD 3)

Rıdvan: Mit adı (ND 1)

Rıdvān: Mit adı (KBD 2)

Rızvan: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1)

Rızvān: Melek adı (ADD 13) (BH 10) (HN 1)

Rızvān: Melek adı (ND 2)

Rızvān: Melek adı (ND 1)

Rızvān: “*Cennetin kapıcısı olan melek*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 15)

Rûḥ-ı kuds: Cebrail (GN 2) (AD 1) (MK 1)

Rûḥ-ı Kuds: Cebrail (ND 10)

Rûḥ-ı kuds: Cebrail (KBD 1)

Rûḥ-ı kuddūs: Cebrail (HN 1)

Rûḥu'l-kuds: Cebrail (KK 2)

Rûḥu'l-kudsi: Cebrail (HN 1)

- Rūḥ-ı Kudsî: Cebrail (ND 4)
- Rūḥ-ı Kudus: Cebrail (ND 1)
- Rūḥ-ı Kudüs: Cebrail (ND 2)
- Rūḥu'l-Emin: Mit adı (AD 2)
- Rūhu'l-emîn: Mit adı (KBD 2)
- Rūḥu'l-emîn: Mit adı (HN 1)
- Rūḥu'l-emîn: Mit adı (ND 6)
- Rūḥu'l-kudus: Cebrail (TE 1)
- Rūḥu'l-Kudüs: Cebrail (ND 15)
- Rūḥu'l-Kudüs: Cebrail (AD 1)
- Rūḥu'l-kudüs: Cebrail (ND 1)
- Rūhü'l-kudüs: Cebrail (MN 2) (ŞD 4)
- Rūhü'l-Emin: Mit adı (BŞN 1)
- Rūḥü'l-Emin: Mit adı (AD 1)
- Rūḥü'l-emîn: Mit adı (ND 1)
- Ruḥ-ül-emin: Cebrail (ŞEM 1)
- Rūḥü'l-emîn: Cebrail (ADD 4)
- Rūḥü'l-Kudüs: Cebrail (BŞN 2) (ADD 6)
- Rūḥü'l-Kudüs: Cebrail (ND 1)
- Şabūr: Tanrı (DN 1)
- Şabūr: Allah (KK 1) (GN 1)
- Şādıku'l-va' dü'l-emîn: Allah (ND 2)
- Şafvet: “*Hız. Âdem bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Şahib-cemâl: Mit adı (AE 1)

Şâhib-cemâl: Mit adı (FN ?)

Şâhib-kemâl: Mit adı (FN 1)

Şâhib-kerem: Mit adı (FN 1)

Şâhib-ţarîk: Mit adı (FN 1)

Şahib-ţarîk: Mit adı (FN 1)

Şalşâ'îl: Melek adı (MRN 1)

Şamed: Allah (VHM 1) (MK 5)

Şamed: Allah'ın sıfatlarından (BH 1) (HN 1)

Samed: Allah (KBD 1)

Samed: Allah (DTAO 2)

Şâni': Allah (ŞEM 1) (GN 4) (AD 1) (MK 3)

Şarşâ'îl: "Yeryüzüne hâkim olan melek." (Yavuzarslan, 2002) (MR 5)

Seksârlar: "Battal Gazi Destanı'na göre insanlar âleminin dışında yaşayan yaratıklar âleminde bir kavim." (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Selsebîl: "Cennette bir çeşme adı" (Akdoğan, 1979) (AD 4) (MK 1) (ND 21) (KBD 1)

Selsebil: "Cennette bir çeşme adı" (Özdemir, 1996) (AİM 1)

Selsebîl: "Cennette bir çeşmenin adı" (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Semî': Allah (AE 1)

Sermedân: Allah (AİM 1)

Settâr: Allah (AE 2) (BH 5) (KDK 1) (MK 1) (HN 1) (AİM 1) (ERD 2) (DN 1)

Şırâţ: Sırat Köprüsü (ÇN 1)

Siccīn: “*Cehennemde bir yer*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Sidre: “*Göklerle cenneti gölgesi altına alan bir ağaç*” (MRN 2) (AD 1) (ND 27) (AİM 3)

Sidre: “*Mi’rac’da Cebrail’in Hz. Peygamber’e refakat ettiği en son yer*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Sidre: Mit adı (DD 1) (ADD 4)

Sidretü’l müntehā: “*Yedinci kat gökte bulunan ağaç, yedinci kat gök*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 5) (YED 1)

Sidretü’l-müntehā: Mit adı (ND 2)

Sirāfīl: İsrafil (TE 1) (ŞD 2)

Sirāfīl: İsrafil (MN 1)

Subbuḥ: Mit adı (HK 1)

Subḥān: Tanrı (ÇN 1) (ADD 1) (BH 6)

Subhān: Allah (GN 2)

Subhān: Allah (GSMH 2)

Sulṭān: Tanrı (ÇN 1) (AE 1) (VHM 2)

Şūr: İsrafil’in kıyamet koparken üfleyeceği aracın adı (ŞD 2) (MK 3)

Sūr: Mit adı (KBD 1)

Şūr: Mit adı (KBD 1)

Şūr: Mit adı (ND 3)

Şūret-i Naḳḳāş: Allah (AD 1)

Sübḥān: Allah (HN 1)

Sübhan: Allah (DAH 1)

Sübḥān: Allah (GSMH 1)

Sübhān: Allah (HN 8)

Sübhān: Allah (KK 1) (ND 6) (DN 3)

Sübhān: Allah (APŞ 1) (YED 15) (MK 8)

Sübhan: Tanrı (KEMŞ 1)

Sübhān: Allah (ERD 1)

Sübhān: Allah (ERD 1)

Şekūr: Allah (KAE 1) (GN 1) (MK 2)

Şeref ivi: “*Beytü’l-Mamur*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Tanrı: Tanrı (APŞ 2) (RN 1) (DAH 5) (ADD 13) (ERD 1)

Tañrı: Tanrı (DSM 6) (AE 14) (KAE 14) (VHM 22) (KEMŞ 5) (ŞHŞ 1) (KD 2) (ŞEM 1) (FN 4) (BH ?) (YED 30) (ŞD 1) (KDK 73) (MK 6) (HN 91) (ND 8) (AİM 27) (ERD 2) (DN 37)

Tanrı: Tanrı (DTAO 8)

Ṭañrı: Tanrı (ND 1) (KBD 17) (YİŞ 7)

Tangrı: Tanrı (AK 5) (KK 60) (FN 3) (GN 53) (KBD 1)

Tanru: Tanrı (DAH 1)

Tañru: Tanrı (HN 3)

Teng: Tanrı (ŞEM 1)

Tengri: Tanrı (TCE 11) (MRN 1) (MÜR 1) (KBD 4)

Teñri: Tanrı (SVTM 63) (DD 1)

Tercemân: “*Metinde “Cebrâil” anlamındadır.*” (Tatçı, 2005) (YED 6)

Tesnim: “*Cennette bir suyun adı*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Tübâ: “*Cennet’te, Sidre’de bulunan İlahi ağaç.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ṭūbā: Tuba ağacı (KAE 1) (MRN 1) (DD 3) (ADD 1) (BH 4) (AD 2) (YED 2) (ŞD 1) (HN 2) (ND 37)

Ṭūbī: Cennet ağacı (ADD 3) (ŞD 12)

Ṭūbī: Mit adı (DD 4)

Ṭūbī: Mit adı (ND 8)

Ṭūbī: Mit adı (ND 1)

Tūbī: Mit adı (ND 1)

Ṭūbī: Tuba ağacı (KBD 3)

Tūbī: Mit adı (KBD 13)

Ṭūfān: Nuh Tufanı (ADD 2) (BH 3) (AD 1) (YED 5) (KBD 1)

Tūfan: Mit adı (KBD 7)

Ṭūfān: Mit adı (ND 16)

Ṭūfān: Mit adı (MRN ?)

Uğan: “*Tanrının sıfatlarından Kadir*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Vācid: Allah (TE 1)

Vāhib: Mit adı (APŞ 1)

Vedūd: Allah (VHM 1) (MK 2) (KBD 1)

Vehhāb: Allah (ŞD 1) (MK 4)

Veylün deresi: “*Cehennemde bir derenin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Vücūd-ı Beḳā: Allah (AD 1)

Vücūd-ı Muṭlaḳ: Allah (AD 1)

Yācūc ve Mācūc: Yecuc ve Mecuc Kavmi (BH 4)

Yahūdā: Mit adı (BH 2)

Yanduluz: Mit adı (GSMH 1)

Yaradan: Tanrı (ÇN 1) (SVTM 1) (KEMŞ 1) (KK 1)

Yaradan: Tanrı (HN 2) (AİM 1)

Yaratğan: Yaratan (SVTM 1) (ŞHŞ 1) (ADD 1)

Yaratқан: Yaratan (SVTM 1)

Ye'cūc: Mit adı (ŞD 4)

Ye'cuc: Mit adı (HRN 1)

Ye'cūce Macūc: Mit adı (MRN 1)

Yed-i beyzā: Mit adı (ADD 3)

Yed-i Beyzā: Mit adı (HN 1)

Yezdān: Allah (BŞN 3) (KEMŞ 1) (KK 1) (ADD 8) (YED 1) (ŞD 1) (ND 15) (DN 2)

Yezdān: Allah (ND 2)

Yezdāñ: Allah (HN 2)

Yezdān: Allah (HN 3) (ERD 1)

Yezdān: Allah (GSMH 1)

Zencebil: “*Cennette bir ırmak adı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Zencebîl: Mit adı (AD 1)

Zerzā'îl: Melek adı (MR 3)

Zü'l-Celâl: Allah (RN 1) (MRN 2)

Zü'l-celâl: Allah (ND 1)

Zü'l-minen: Allah (ŞD 1)

3.5. ESER ADI (HREMATIONİM) SÖZLÜĞÜ

Ali Hamza Kılıcı: Eser adı (GSMH 1)

‘Arş-nâme: “*Fazlullah Hurufî’nin eseri.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Âyet-i küll: Kur’an (YED 1)

Battal Gazi Kıssası: Battal-name (DN 1)

Baḥr: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Bustân: “*Sadi’nin meşhur eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Büstân: “*Sadi’nin meşhur eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Câmi‘: “*İbni Masûye’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Beşâret-nâme: “*Refî’nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 3)

Câm-ı cihân-nümây: “*Eski zamanlarda geceleyin kandil gibi yanan ve çevreyi aydınlatan, Keyhusrev’in hazinesindeki meşhur yakutlardan biri. Bu yakut daha sonra Anuşirvan ve ondan da Bağdat halifelerinin hazinesine girmiştir.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Câmi‘i-ş-Şağîr: “*Ebū Hanife’nin önde gelen talebelerinden Şeybânî’nin eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Câmi‘u-ş-şâğîr: “*Muhammed b. Hasan eş- Şeybânî’nin fıkıh konusundaki eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Câvidân: (bk. Câvidân-nâme) (BŞN 1) (ND 1)

Câvidân: Eser adı (ND 1)

Câvidân-nâme: Eser adı (ND 2)

Câvidân-nâme: “*Fazlullah Hurufî’nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Câvidânî-nâme: (bk. Câvidân-nâme) (BŞN 5)

Cebel: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 9)

Cinān-ı Cenān: “*Sultan II. Murat’ın vezirlerinden Hacı İvaz Paşa’nın oğlu Muhammed’in 1431 yılında yazdığı eseridir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Dāmiġatü’l-mübted’în ve nāşiretü’l-mühtedîn: Eser adı (MR 1)

El-‘ ilel ve’l-‘ arada: “*Calinus’un eseri*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Faqr-nāme: Eser adı (FN 1)

Felek-nāme: Eser adı (KAE 1)

Feraġ-nāme: “*Cemali’nin değerli taşlarla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Fetāvā: “*Kadı İmam Fahreddin Han’ın fıkıh konusundaki eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Fîhi Mâ-fîh: “*Mevlana’nın eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Furġān: Kur’an (BŞN 1) (BH 2) (YED 2) (MK 3)

Furkân: Kur’an (KBD 1)

Furkân: Kur’an (GSMH 2)

Furġān-ı ‘Azîm: Kur’an-ı Kerim (TM 1)

Fürġān: Kur’an (ND 13)

Ġayetü’l-Ķuşvā: “*Metin’de bir fıkıh kitabı olarak geçmektedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gevher-i Şeb-ġırāġ: “*Eski tarihlerde gece kandil gibi yanarak çevresini aydınlatan ve Keyhüsrev’in hazinesindeyken Anuşirvan’ın hazinesine, oradan da Bağdat halifelerinin hazinesine geçen değerli yakutlardan biri.*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Gülistan: “*Sâdi-i Őirâzi’nin 1228’de yazdığı meşhur eseri.*” (Demir, Dânişmend-nāme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gülistānname: “*Şirazlı Şeyh Sadi’nin ünlü eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gül-sitān: “*Sadi’nin eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ĥabîbetü’l-‘adeviyye: “*Ābidelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḥacer Esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (HN 1)

Ḥacer-esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (ADD 1)

Ḥacer-i Esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (KEMŞ 1)

Ḥacerü'l-esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (KEMŞ 1)

Hacerü'l-esved: Kâbe'nin duvarındaki taş (KBD 3)

Ḥavās: “*İbni Zühr'ün sihirlerle ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥāvi: “*Muhammed b. Zekeriyya'nın taşlarla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḥavvās-ı Ḥayvānāt: Eseradı (EM 2)

Hidāye: “*Burhaneddin el-Merginani'nin Hanefi fikhına ait meşhur eseri olan el-Hidāye*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3)

Ḥikmet: “*Erdeşir-i Babegan'ın eserinin adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḥurşid-nāme: Eseradı (HN 2)

Ḥurşid-nāme: Eseradı (HN 1)

Ḥurşid-nāme: Eseradı (HN 1)

Hurşid-name: Eser adı (HN 1)

Hübel: “*Kureşlilerin en büyük putunun adı*” (Demir, Dânişmend-nāme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

‘Işk-nāme: Hurşid ile Ferahşad hikayesi (HN 1)

‘İtr-nāme: “*Alayi'nin güzel kokularla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

İhtiyārāt ve İhtirāzāt: Eser adı (EM 1)

İhyā: “*İhyāu Ulūmi'd-dîn, İmam Gazâlî'nin eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İlāhi-nāme: Senayi'nin eseri (HN 1)

İncil: İncil (BŞN 3) (BN 13) (MR 2) (BH 4) (YED 2) (MK 1) (ND 6) (KBD 2) (ERD 1) (DTAO 1)

İncil: İncil (GSMH 1)

İncil: İncil (GSMH 2)

İrşād: “*İbni Cemî'nin cevhernamesi*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḳānūn: “*İbni Sina'nın tıpla ilgili ünlü eseri*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Ḳānūn: Eser adı (MÜR 19)

Kelām-ı kadīm: “*Kur'an-ı Kerim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kelām-ı kadīm: Kur'an (BH 1)

Kelām-ı Mecîd: “*Kur'an-ı Kerim*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Kelāmu'llah: Kur'an (GN 2)

Kenzü'l-küberā ve mehekkü'l-ulemā: “*Şeyhoğlu Mustafa'nın 1041 yılında te'lif ettiği siyasetnamesidir.*”(Yavuz, 1991) (KK 2)

Kenzü'l-zevāhiri fī ma'rifeti'l-cevāhir: “*Şemseddin-i Belhi'nin cevhernamesi*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Keşşāf: “*Meşhur tefsir ve hadis alimi Zemahşeri'nin ünlü tefsir kitabının adıdır.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kifāye: “*Hanefî fıkıh âlimlerinden Kurlanî'nin ünlü fıkıh kitabının adıdır.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kifāye: Eser adı (EM 1)

Kitāb-ı aḥcār: “*İshak-ı Kindi'nin taşlarla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Kitāb-ı ekil: “*İhyâu Ulûmi'd-dîn'de bir bölüm.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı ḥavāşş: “*Razi'nin sihirle ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Kitāb-ı helāl ve ḥarām: “*İhyâu Ulûmi'd-dîn'de bir bölüm.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı İhyā: (bk. İhyâu Ulûmi'd-dîn) (MR 1)

Kitāb-ı ʿilm: “*İhyâu Ulûmi’-d-dîn’de bir bölüm.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı Nefāyisi’l-ʿArāyiş: “*Özellikle ‘Cedel’ sahasında tanınmış ünlü Hanefî âlimlerinden Ruknuddîn el Amîdî’nin fıkıh kitabıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kitāb-ı şahārîc: “*Tıpla ilgili bir eser*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kitāb-ı tecribeteyn: “*Hekim Şeyh’in tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Kitāb-ı tevḥîd: “*İhyâu Ulûmi’-d-dîn’de bir bölüm.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitābu minhāc-ı ḥakîm: “*İmam Gazâlî’nin tasavvuf konulu eseridir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḳur’ân: Kur’an (ÇN 1) (AE 1) (BŞN 18) (BN 6) (TCE 19) (SVTM 1) (VHM 2) (ŞHŞ 3) (GN 25) (TE 1) (TM 1) (MN 2) (MR 70) (ADD 1) (BH ?) (AD 1) (YED 25) (KDK 2) (MK 1) (HN 7) (ND 57) (ERD 9) (DN 14)

Kur’ân: Kur’an (GSMH 1)

Kur’ân: Kur’an (GSMH 1)

Ḳurân: Kur’an (ERD 1)

Kur’ân: Kur’an (KBD 1)

Ḳur’ân: Kur’an (AİM 4)

Kurân: Kur’an (ND 1)

Ḳurân: Kur’an (ND 1)

Kuran: Kur’an (DTAO 2)

Kur’an: Kur’an (DTAO 1)

Kur’ân: Kur’an (APŞ 1) (RN 1)

Ḳur’an: Kur’ân (KK 5) (ND 1)

Kurāse: “*Kur’an-ı Kerim*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Ḳūtu’l-kulūb: “*Şeyh Ebu Tâlib-i Makki’nin eseridir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1).

Kütüb-ı İhyâ: (bk. İhyâ’u’l-Ulûmiddîn) (MR 1)

Lât: “*İslamiyetten önce Arapların Kâbe’de bulunan putlarından biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1) (HN 1)

Lât: Eser adı (APŞ 1) (ADD 2) (AD 3) (ND 11) (DN 6)

Mahmūd Paşa Menâkibnâmesi: Gazavat-ı Sultan Murad b. Mehemmed Han adlı eserin içindeki bir bölüm. (GSMH 1)

Maqâmât-ı Harîrî: “*Hariri’nin hikâye kitabı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Makşûd: Eser adı (MÜR 1)

Manîku’-ı tayr: “*Şeyh Attar’ın mesnevisi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Masercüya: Eser adı (MÜR 2)

Mebşût: “*Büyük Hanefî müçtehit, İmam Serahsî’nin ünlü fıkıh kitabının adıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Menâfî’-i Hayvânât: Eser adı (EM 1)

Menâsimü’l-merâsim: “*Gazneliler tarihiyle ilgili bir eser*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Menât: Put adı (BN 1) (AD 1) (ND 1) (DN 5) (APŞ 1) (ADD 1) (HN 1)

Meşâbih: “*İmam Begavî’nin hadis kitabı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Meşnevî: “*Mevlana’nın meşhur eserinin adıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Minhâc: “*Kuhin’in tıpla ilgili eseri olabilir.*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Minhâc: Eseradı (EM 1)

Minhâc: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Minhâc-ı dükkân: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Minhâc-ı Dükkân: Eser adı (MÜR 4)

Minhâcü’-d-dükkân: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Minğâr: “*Abbasi hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Muhabbet-nâme: “*Fazlullah Hurufî’nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Mücez: Eser adı (MÜR 2)

Muşhaf: Kur'an (TCE 3) (KEMŞ 1) (GN 1) (ADD 1) (BH 3) (YED) (ŞD 2) (KDK 4) (MK 1) (ND 44)

Mushaf: Kur'an (KBD 4) (APŞ 1)

Muşhâf: Kur'an (ND 23)

Muşhaf: Kur'an (ND 1)

Mushaf: Kur'an (VHM 2)

Müfredât: “*Malaki Baytar’ın aynı adlı eserini şerh etmiştir.*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 3)

Müfredât: “*Hekim İbni Baytar’ın tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (MÜR 7)

Münebbihü’r-râkidîn: “*Mûsâ b. Hâcı Hüseyin b. İsâ’nın ahlâk konusunda yazdığı eser.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mürşid: “*Temimi’nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Nâdir: “*Put adı*” (Argunşah, 1999) (MR 2)

Nâme-i Ƙudsî: “*Menakıbü’l-Kudsiyye*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Naşîhat-nâme: “*Aristoteles’in İskender’in isteği üzerine yazdığı eser*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Nihâye: “*Hanefî fıkıh âlimlerinden Siğnâkî’nin ünlü eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Oğuznâme: Oğuz Destanı (KDK 7)

Rihle: Eser adı (MÜR 2)

Rüst: “*Kadı Ebu’l-Feth Ahmed b. Mutarref’in eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Şahre: “*Kudüs’te kutsal bir kaya*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 11)

Şahret: (bk. Şahre) (KEMŞ 1)

- Sırr-ı tabî' at: "*Hekim Belinas'ın kitabının adı*" (Argunşah, 1999) (TM 1)
- Sebha: "*Abbasi halifesindeki meşhur beş yakuttan biri*" (Argunşah, 1999) (TM 1)
- Şeb-çerāğ: Mücevher adı (HN 1)
- Şeb-çerağ: Mücevher adı (HN 1)
- Şeb-çerag: Mücevher adı (HN 1)
- Şeh-nāme: Eser adı (HN 1)
- Şehristān-ı 'Uşşāk: eser adı (HN 1)
- Şifā: "*İbni Sina'nın felsefe ve tıpla ilgili ünlü eseri*" (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)
- Tācu'l-Edeb: Eser adı (TCE 1)
- Tansûk-nāme: "*Hoca Nasreddin-i Tusi'nin tıpla ilgili eseri*" (Argunşah, 1999) (TM 1)
- Tansûk-nāme-i İlhānî: "*Hoca Nasreddin-i Tusi'nin tıpla ilgili eseri*" (Argunşah, 1999) (TM 3)
- Tecribeteyn: "*Hekim Şeyh'in tıpla ilgili eseri*" (Argunşah, 1999) (TM 4)
- Tecribet̄in/Tecribeteyn: Eseradı (MÜR 13)
- Tervîhü'l-ervāh: "*Ahmedi'nin tıp mesnevisinin adı*" (Özer, 1995) (TE 1)
- Tervît: (bk. Tevrît) (MR 1)
- Tevrât: Tevrat (BH 7) (YED 1) (ND 6) (ERD 1)
- Tevrât/Tevrît: Tevrat (BŞN 4)
- Tevrît: Tevrat (MR 2) (MK 1) (KBD 1)
- Tevrît: Tevrat (DTAO 1)
- Tezkire: Eser adı (MÜR 19)
- Tîğ-i Dahhāk: "*Dahhak'ın kılıcı*." (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

Tuḥfe-i Murādī: “*Muhammed Mahmud-ı Şirvani'nin cevhernamesi*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Tuḥfetü'l-mülük: “*Nari'nin cevhernamesi*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Uşûl-i İhyâ: “*İhyâ'u Ulûmi'd-dîn adlı kitap.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Uzzâ: Put adı (ADD 1) (AD 1)

‘Uzzâ: Put adı (ND 1) (DN 1)

Uzzâ: Put adı (APŞ 1)

Ümmü'l-kitâb: “*Ezeli olan Kelâm-ı ilahinin ismidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Ümmü'l-kitâb: Eseradı (ND 14)

Viḳāye: “*14. asrın büyük Hanefî âlimi Tâcû's-Şerîa'nın, torunu Sadrû's-Şerîa için Hidaye'den yaptığı seçmelerle telif ettiği eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Yâdigâr: (bk. Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf) (YİŞ 2)

Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf: Eseradı (YİŞ 1)

Zaḥire: Eser adı (MÜR 1)

Zaḥîre-i Hârezmşâhî: Eseradı (EM 1)

Zebûr: Zebur (BŞN 3) (FN 1) (MN 1) (MR 3) (BH 3) (AD 1) (YED 1) (ŞD 2) (ND 6) (ERD 1)

Zebûr: Zebur (DTAO 1)

Zend: “*Zerdüş'tün kendisine indiğini iddia ettiği kitap*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Zendevastâ: (bk. Zend) (AD 1)

Zülfekâr: “*Hız. Ali'nin kılıcı.*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Zü'l-feḳâr: Hız. Ali'nin kılıcı (ŞD 1)

Zü'l-feḳâr: Hız. Ali'nin kılıcı (ND 1)

Zü'l-fiḳâr: Hız. Ali'nin kılıcı (BŞN 1) (GN 2) (MN 2)

Zü'l-fiķār: Hz. Ali'nin kılıcı (ADD 3)

Zü'l-fiķār: Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye armağan ettiği ucu çatallı kılıç. (BN 1)

Zülfıķār: Hz. Ali'nin kılıcı (VHM 2)

Zülfıķār: Hz. Ali'nin kılıcı (DN 1)

Zü'l-fiķār: Hz. Ali'nin kılıcı (AD 4) (KDK 1)

Zü'l-fiķār: Hz. Ali'nin kılıcı (ND 1)

Zü'l-fiķār: Hz. Ali'nin kılıcı (KBD 1)

3.6. GÖK ADI (PLANETONİM) SÖZLÜĞÜ

Āşlan: Burç adı (ADD 5)

Behrām: “*Merih yıldızı*” (Özmen, 1984) (ADD 5) (AD 1) (MK 1) (KBD 2)

Benāt-ı na'ş: “*Büyük Ayı yıldız kümesi*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Benāt-ı na'ş: Yıldız adı (KBD 1)

Bercīs: “*Müşteri yıldızı, Jüpiter gezegeni*” (Özmen, 1984) (ADD 2) (AD 2) (YED 1) (ŞD 2)

Bircīs: Yıldız adı (ADD 1)

Çavuş: Yıldız adı (RN 2) (YED 1)

Ferķād: Gök adı (MK 2)

Ferķadān: Gök adı (AD 2) (ŞD 1)

Ĥamel: Burç adı (ND 1)

Ĥınk-i sipıhr: “*Pegasus yıldızı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Ĥüt: “*Balık burcu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

İklīl: Gök adı (AD 1)

İ' rā: “*Kelbü'l-ekber denilen en büyük ve en parlak yıldız.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḳalb-i ‘Āḳreb: Gök adı (AD 1)

Keyvān: “*Zūhal (Satürn) gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2) (ADD 8)

Keyvān: Gök adı (AD 6) (YED 1) (ŞD 5) (HN 1) (ND 1) (KBD 4)

Keyvān: “*Zuhal gezegeni*” (Kurban, 1990) (SUL 1)

Merrîḥ: Gök adı (HN 3) (ND 1)

Merrîḥ: Merih Gezegeni (GN 1) (ADD 1)

Merrîḥ: Mirrih Gezegeni (MK 1)

Mirriḥ: Bir gezegen adı (AİM 1)

Mirriḥ: Gök adı (HN 1)

Mirriḥ: Gök adı (KBD 2)

Mirriḥ: Merih yıldızı (ŞD 2)

Mirriḥ: Merih yıldızı (YED 1)

Mirriḥ: “*Merih (Mars) gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Müşteri: Müşteri yıldızı (TE 1) (DD 2) (ADD 2) (ŞD 1) (MK 2) (HN 3) (ND 12) (KBD 21)

Müşteri: “*Jüpiter gezegeni*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Müşteri: Müşteri yıldızı (DTAO 1)

Müşteri: Bir gezegen adı (AİM 1)

Müşteri: “*Jüpiter gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 4)

Müşteri: Bir gezegen ya da yıldız adı (AD 4)

Nâhid: “*Venüz yıldızı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1) (MK 1)

Naḥs: “*Zūhal ve Merih gezegenleri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Neşre: Bir yıldız adı (KBD 1)

Nesr-i t̄ayir: “*Kuzey kutbunda bir yıldız adı*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Nesr-i Vāqī‘: “*Güney yönünde görülen parlak bir yıldız.*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nuḥūs-ı felek: “*Merih ve Zühal gezegenleri*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Pervîn: “*Ülker yıldızı*”(Biltekin, 2003) (ŞD 3) (HN 1) (KBD 8)

Rāh-ı Kehkeşān: “*Samanyolu*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sa‘ d: “*Venüs ve Jüpiter yıldızlarının genel adı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sereṭān: “*Yengeç Burcu*”(Akdoğan, 1979) (AD 1) (MK 2)

Simāk-i A‘ zel: Gök adı (AD 1)

Simāk-i Rāmiḥ: Gök adı (AD 1)

Sühā: “*Büyük ayı kümesinin en küçük yıldızı*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Süheyl: Bir yıldız adı (ADD 1) (AD 1) (KBD 2)

Süreyyā: Yıldız adı (HN 2)

Şüreyyā: “*Ülker yıldızı*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 1) (ND 2)

Şüreyyā: “*Büyük ayı ve Küçük ayı denilen yedi yıldızdan oluşan yıldızlar topluluğu*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Şevle: Şevle yıldızı (ŞEM 1)

Şi‘ rā: “*İki yıldızın adı*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Ṭarīk: “*Sabah yıldızı, Çulpan, Venüs*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Tīr: Merkür (KBD 1)

‘Uṭārid: “*Merkür gezegeni*”(Kaymaz, 1989) (GN 1) (ADD) (MK 2)

‘Uṭārid: Gök adı (HN 5)

‘Uṭārid: Gök adı (ND 2)

‘Utarid: Gök adı (KBD 1)

Ülker: “*Süreyya yıldızı*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (BH 1) (HN 2)

Yemānī: “*Şuara-yı yemani yıldızı*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Zöhre: Zühre (DAH 1)

Zuhal: “*Satürn gezegeni*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Zuhal: Gök adı (ŞD 10) (MK 2)

Zuhal: Gök adı (KBD 1)

Zuḥāl: Gezegen adı (AİM 1)

Züḥal: Satürn (KBD 1)

Zühal: Satürn (KBD 1)

Züḥal: Gök adı (ND 2)

Züḥal/Züḥāl/Züḥāl: Gök adı (HN 3)

Zühre: “*Çobanyıldızı, Çulpan, Kervankıran adlarıyla da anılan parlak yıldız*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: *Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*, 1982) (MN 7) (ADD 18) (AD 6) (MK 1) (ND 6) (KBD 22) (ERD 1) (GN 1) (TE 1) (YED 4) (ŞD 10) (HN 4)

Zühre: “*Venüs gezegeni*” (Özdemir, 1996) (AİM 1)

3.7. HAYVAN ADI (ZOONİM) SÖZLÜĞÜ

‘Ankā: Anka kuşu (AD 1) (HN 1) (ND 6)

‘Ankā: Anka kuşu (TCE 1) (ADD 2) (KBD 3)

Aşkar (Aşqardivzâde): “*Battal Gazi'nin kutsal atı.*” (Demir & Erdem, *Battalnâme* (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 125)

Baraḫ: Bir köpek ismi (KDK 1)

Boz: “*Baba İlyas'ın atı*” (Tokatlı, 1984) (MK 19)

Burāk: “*H. Muhammed'in Miraç'ta bindiği binek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (AK 3) (KEMŞ 1) (ŞHŞ 1) (FN 2) (DD 1) (BH 6) (AD 2) (YED 7) (HN 3) (ND 1) (ERD 1)

Buraq: “*Peygamber’in Miraç’ta bindiği hayvan*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (AK 1) (GN 2) (MK 2)

Burak: Mit adı (MRN 6)

Burāk: Mit adı (AK 1) (KBD 8)

Burâg: Mit adı (RN 1)

Düldül: Hz. Ali’nin atı (VHM 2) (MN 1) (YED 1) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 1) (HN 5) (ND 1) (KBD 1)

Faqr: Eserde mükemmel olarak tasvir edilen kuşun adı (FN ?)

Hüdhüd: “*Süleyman Peygamber ile Saba melikesi Belkis arasında haber götürüp getiren kuş.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3) (AD 1) (HN 4) (ND 2) (YİŞ 1)

Hümā: Saadet kuşuna verilen ad. (KK 3) (DAH 1) (ADD 9) (AD 4) (YED 4) (ŞD 5) (MK 1) (HN 9) (ND 11) (ERD 2) (DN 1)

Hüma: Saadet kuşuna verilen ad. (APŞ 1)

Hümāy: Hayvan adı (KAE 1) (DD 2)

Hümā: “*Gıdası kemik olan Çin cezâyirine mahsus mârûf kuş.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kıtmir: “*Ashab-ı Kehf’in köpeği*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 1)

Qıtmîr: Hayvan adı (HN 1) (ND 1)

Quşrā: “*Peygamber’in devesi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Menn: “*İsrailoğullarının Tih Çölünde buldukları müddetçe kendilerine rızık olarak tayin edilen bıldırcına benzer kuşlardır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Munzır: “*Süleyman’a hediye getiren karınca*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Raḥş: Rüstem'in atı (HN 2)

Refref: “*Hz. Peygamber'i Sidre'den Allah'ın huzuruna kadar taşıyan binek*” (Özdemir, 1996) (AİM 3) (KBD 1) (MRN 2)

Selvā: “*Allah'ın ihsanı olan bir kuş*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

S̄imurḡ: “*Anka da denilen bir masal kuşu, yuvası Kaf Dağı'ndadır.*” (Yavuz, 1991) (KK1) (DD 1) (ADD 1) (MK 1) (ND 8)

Simurḡ: Hayvan adı (ND 1)

S̄imürḡ: Hayvan adı (ND 4)

S̄imürḡ: Hayvan adı (ND 1)

S̄i-murḡ: Hayvan adı (KAE 2)

S̄imurḡ: Hayvan adı (GSMH 1)

Şeb-dîz: Hüsrev ile Şirin hikayesinde Şirin'in efsanevi atı (HN 1)

4. BÖLÜM: ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİNDEKİ ÖZEL ADLARIN (ONİMLERİN) İNCELENMESİ

4.1. KİŞİ ADLARININ (ANTROPONİMLERİN) ÖZELLİKLERİ

4.1.1. DÖNEMİN ZİHNİYETİNDE DİNİN ÖNEMİNİ GÖSTEREN KİŞİ ADLARI

4.1.1.1. PEYGAMBERLER, HALİFELER VE YAKINLARI

İslâm dininin Göktanrı inancı ile benzerlikler taşıması, Türklerin İslâmiyet’i kabulü noktasında oldukça tesirli olmuştur. İslâmiyet’e geçişten sonra Arap ve Fars dilinin grameri ve kültürü, Türklerin hayatının her alanında kendini iyice hissettirmeye başlamıştır. Bu alanlardan biri de EAT dönemindeki telif eserlerdir.

Dinin tesiri, EAT dönemi eserlerinde tespit edilen peygamber, halife ve yakınlarının adlarının yoğunluğuyla doğru orantılıdır. Genellikle yabancı kökenli ibârelerden oluşan peygamber, halife ve yakınlarının adları, ad verme geleneği için önemli kaynaklardır. Dinî temayüllerin etkisiyle peygamber, halife ve yakınlarının adlarının verilmesi nesillerden nesillere aktarılarak günümüzde de hâlâ varlığını koruyan bir gelenektir.

Çalışmamamız esnasında tespit edilen peygamber, halife ve yakınlarının adları şöyledir:

‘Abbas: “*Hız. Peygamber’in amcalarından, Mekke’nin fethinde Müslüman olan zat.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abbas: “*Hız. Muhammed’in amcası*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Abdân: “*Zekeriyya peygamberin babasının adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullâh bin Zübeyr: “*Hız. Muhammed’in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullâh bin Zübeyr: “*Hız. Ebu Bekir’in kızı, Esmâ’nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullâh ibni ‘Abbâs: “*Hız Muhammed’in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

‘Abdullâh ibni ‘Ömer: “*Hız. Ömer’in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

‘Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)

‘Abdullāh ibnü ‘Ömer: “*Hiz. Ömerin oğlu*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2)

‘Abdü’l-melik: “*Battal Gazi Destanı’na göre daha önceki İslam halifelerinden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Adem: Hz. Adem (DN 5)

Âdem: Hz. Âdem (AE 2) (AK 2) (SVTM 3) (VHM 1) (APŞ 1) (RN 3) (KK 3) (ŞHŞ 2) (MRN 3) (CC 5) (FN 18) (GN 81) (TM 2) (MN 2) (MR 18) (BH 62) (AD 3) (YED 52) (ŞD 3) (KDK 2) (MK 2) (HN 8) (ND 84) (AİM 2) (KBD 14) (ERD 4)

Âdem Peygamber: Hz. Âdem (BN 3)

‘Âdil: Hz. Ömer (VHM 1)

‘Afāfe: “*Zekeriyya’nın kızı, Yunus peygamberin eşi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ahmed: Hz. Muhammed (DN 5) (HRN 1) (KEMŞ 3) (ND 1)

Ahmed: Hz. Muhammed (BŞN 20) (BN 5) (AK 1) (VHM 9) (KK 1) (MRN 1) (KD 1) (ŞEM 1) (FN 11) (GN 1) (TM 1) (MN 3) (MR 1) (DD 1) (ADD 1) (BH 1) (AD 1) (YED 5) (ŞD 4) (MK 2) (HN 5) (ND 19) (AİM 2) (ERD 2)

Ahmedî: Hz. Muhammed (ADD 2)

Ahmed-i Muhtar: Hz. Muhammed (DN 2)

Ahmed-i Muhtâr: Hz. Muhammed (BŞN 4) (ŞD 1) (MK 1) (ND 2)

Ahmed-i Muhtar: Hz. Muhammed (AD 1)

Ahmed-i Mürsel: Hz. Muhammed (BŞN 7) (AD 1) (ND 1)

Ahmed-i Ümmî: Hz. Muhammed (BŞN 3)

Ali: Hz. Ali (GSMH 1)

‘Âlî: Hz. Ali (KK 3) (CC 5)

‘Ali: Hz. Ali (DN 7) (GN 1)

‘Alī: Hz. Ali (ÇN 1) (BŞN 2) (BN 19) (AK 7) (KEMŞ 2) (ŞHŞ 3) (KD 1) (MN 5) (MR 31) (DD 3) (ADD 4) (BH 12) (AD 2) (YED 6) (ŞD 3) (KDK 3) (MK 1) (HN 4) (KBD 7) (ERD 3)

Ali: Hz. Ali (DAH 1)

‘Aliyye’l-Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 1)

‘Aliyy-i Murtaz(đ)ā: Hz. Ali (AE 1)

‘Aliyy-i Murtaẓā: Hz. Ali (BH 5)

Aliyy-i Murtaza: Hz. Ali (YED 1)

Aliyyi Mürtaza: Hz. Ali (APŞ 1)

‘Aliyy-i Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 2)

‘Aliyyü’l-murtaza: Hz. Ali (DN 1)

‘Aliyyü’l-Murtaẓā: Hz. Ali (FN 1)

‘Aliyyü’l-Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 4)

‘Aliyyü’l-Mürtaẓā: Hz. Ali (ND 1)

‘Āyişe: Hz. Ayşe (BH 4)

‘Ayşe: Hz. Ayşe (KEMŞ 1)

‘Āyişe: Hz. Ayşe (AK 1)

‘Āyişe: Hz. Ayşe (VHM 6) (CC 5) (MR 21) (KDK 2)

‘Āyişe-i Şiddīka: Hz. Ayşe (BH 3)

‘Āyišetü’ş-Şiddīka: Hz. Ayşe (BH 1)

Bahtiyār: “*Halife Mutasım’ın oğlu, halife.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Bekir: “*Hazreti Ebûbekir*” (Ergin, Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer), 1997) (KDK 1)

Beşîr: Hz. Muhammed (AD 2)

Betûl: “*Hz. Fatıma*” (Akdoğan, 1979) (ŞD 1)

Birâhîm: Hz. İbrahim (MK 1) (KBD 1)

Bû-Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 1) (MK 1)

Bû-Bekr: Hz. Ebubekir (KEMŞ 1)

‘Bû Bekr (-i Şiddîk): Hz. Ebubekir (ŞHŞ 4)

Ca‘fer: “*Hz. Muhammed’in amcazadesi ve Hz. Ali’nin kardeşidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3) (KBD 3)

Ca‘fer(-i Tayyar): “*Hz. Peygamber’in amcası oğlu, Hz. Ali’nin kardeşi.*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Ca‘fer-i tayyâr: Hz. Ali’nin kardeşi (KBD 1)

Ca‘fer-i tayyâr: Kişi adı (KBD 4)

Ca‘fer-i Tayyâr: Kişi adı (ERD 1)

Cemşîd: “*Hz. Süleyman’ın lakabı*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Cerci: “*Öldükten sonra dirilen peygamber*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Cercîs: “*Kur’an’da ismi geçmeyen bir peygamber*” (Akdoğan, 1979) (AD 2) (YED 5)

Dāvud: Hz Davut (ÇN 2) (AK 2) (VHM 1) (APŞ 1) (KK 6) (ŞHŞ 2) (MRN 1) (CC 2) (FN 4) (BH 9) (YED 3) (ND 2) (KBD 1)

Davud: Hz. Davut (DN 2) (ŞEM 1)

Dāvūd: Hz Davut (AE 1) (BŞN 1) (KEMŞ 1) (MN 4) (MR 19) (DD 1) (ADD 1) (MÜR 1) (AD 2) (ŞD 3) (MK 1) (HN 2)

Dāvūt: Hz: Davud (AD 4)

Ebâbekr: Hz. Ebubekir (APŞ 1)

Ebâ Bekir: (bk. Ebū Bekir) (MR 3)

Ebā Bekri: (bk. Ebū Bekir) (MR 2)

Ebū Bekir: Hz Ebubekir (BN 4) (KD 1) (CC 3) (MR 4) (BH 2) (KDK 1)

Ebū Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 2)

Ebubekir: Hz. Ebubekir (DAH 1)

Ebūbekir: Hz. Ebubekir (VHM 3) (ERD 1)

Ebū Bekir Şiddīk: Hz. Ebubekir (BH 1)

Ebubekr: Hz. Ebubekir (DN 1) (YED 3)

Ebū Bekr: Hz. Ebū Bekir (MR 16) (MK 1) (HN 2)

Ebūbekr: Hz Ebubekir (ÇN 1) (AE 1) (KEMŞ 7) (GN 1) (KBD 1)

Ebū-bekr: Hz. Ebubekir (AK 5) (MRN 1)

Ebū Bekri: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekr-i şiddīk: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekri'ş-şiddīk: (bk. Ebū Bekr) (MR 1)

Ebū Bekri'ş-şiddīk: Hz. Ebubekir (BH 2)

Ebu'l-Ḳāsım: Hz. Muhammed (ND 1)

Ebū'l-ḳāsım: Hz. Muhammed (BH 1)

Ebu'l-ḳāsım: Kişi adı (ERD 1)

Ebū'l-Ḳāsım Muḥammed: Hz. Muhammed (AD 1)

Emīn: Hz. Muhammed (VHM 1)

Esedu'llah: Hz. Ali (AD 1)

Esedu'llāh: Kişi adı (ND 1)

Esmā: Esmā bint Ebū Bekir es- Sıddīk (MR 1)

Eyüb: Kişi adı (AE 1)

Eyyüb: Eyüp Peygamber (AK 1) (MN 1) (MR 2) (ADD 1) (BH 3) (YED 8) (ŞD 1) (MK 1) (ND 2) (KBD 3)

Eyyüb: Eyüp Peygamber (AD 2) (ERD 2)

Eyyub: Kişi adı (APŞ 1)

Eyyüb: Eyyüp peygamber (ŞEM 1)

Fārūḳ: Hz. Ömer (AD 1) (ŞD 1)

Fāṭıma: Hz. Fatma (VHM 12) (MRN 1) (MR 12) (BH 1) (KDK 2) (ND 5)

Fāṭıma: Hz. Fatma (AK 1)

Fāṭımatü'z-zehrâ: “*Hz. Muhammed'in kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Fātumatü'z-Zehrâ: “*Hz. Peygamber'in kızı, Hz. Ali'nin eşi, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in annesidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Fāṭımatü'z-Zehrâ: Hz. Fatıma (BH 4)

Fāṭma: Kişi adı (VHM 1)

Ḥābil: “*Âdem Peygamber'in oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 2)

Ḥadīce: Hatice (MRN 1)

Ḥadīce: Hatice (ND 3)

Halîl: Kişi adı (HN 1)

Ḥalîl: Kişi adı (HN 1)

Ḥalîl: Kişi adı (ADD 3)

Ḥalîl: Kişi adı (AE 3) (BŞN 4) (SVTM 1) (ŞHŞ 1) (BH 2) (YED 6) (ŞD 2) (MK 3) (ND 9)

Ḥalîl/Ḥalîl İbrâhîm: Hz. İbrahim (AD 2)

Ḥalīl: Kişi adı (KAE 1)

Halil: Hz. İbrahim (DN 1)

Ḥalīl: Hz. İbrâhim (ERD 1)

Halîl: Hz. Muhammed (DTAO 1)

Ḥalil İbrâhim: Hz. İbrahim (BN 1)

Ḥalīl(u'llâh): Hz. İbrahim (MN 2)

Ḥalīlu'llâh: Hz. İbrahim (BŞN 4) (ŞD 1)

Ḥalîlullah: Kişi adı (MRN 1) (YED 1)

Halīlu'llah: “*Tanrı'nın dostu, İbrahim Yalvaç*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 8)

Ḥalîlullâh: Kişi adı (KBD 1)

Halîlullah: Kişi adı (FN 3)

Ḥâmid: Hz. Muhammed (ND 1)

Hamza: Hz. Hamza (DN 1)

Hamza: Hz. Hamza (GSMH 1)

Hamza: Kişi adı (KBD 2)

Ḥamza: Hz. Hamza (BN 4) (KEMŞ 1) (MR 1) (ADD ?) (YED 5) (ŞD 2) (HN 1)

Hârûn: Hz. Harun (KK 1) (AİM 1) (KBD 1)

Hârûn: “*Musa peygamberin kardeşi ve veziri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hârûnu'r-reşîd: “*Abbasi halifelerinin beşincisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Hârûnu'r-Reşîd: Harun Reşit (BH 1)

Harûnu'r-Reşîd: “*Abbasi halifelerinin beşincisidir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ḥasan: Hz. Hasan (AE 1) (AK 2) (BN 4) (VHM 5) (MR 3) (BH 4) (YED 3) (ŞD 2) (KDK 3) (MK 2) (HN 1) (ND 12)

Hasan: Kişi adı (KBD 3)

Hasan: Hz. Hasan (DN 2) (DAH 1)

Ḥāsen: Hz. Hasan (KBD 3)

Hasen: Kişi adı (KBD 1)

Havvâ: Havva (APŞ 1) (YED 2)

Ḥavvâ: Hz. Âdem'in eşi (MR 1) (BH 7) (MK 1) (ND 2) (KBD 1)

Havva: Hz. Âdem'in eşi (DN 1)

Ḥavva: Hz. Âdem'in eşi (BŞN 7)

Ḥaydar: Hz. Ali (ŞHŞ 1) (MN 1) (ŞD 3)

Ḥaydar: Kişi adı (ND 1)

Hayder: Kişi adı (KBD 1)

Ḥayder: Kişi adı (HN 1)

Hazret-i Ali: Hz. Ali (DN 2)

Hazret-i Muhammed: Hz. Muhammed (DN 2)

Ḥḥōca: “*Hz. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Hüseyin: Hz. Hüseyin (DN 2)

Ḥüseyin: Hz. Hüseyin (BN 6) (VHM 5) (KEMŞ 1) (MR 2) (YED 2) (KDK 3) (HN 1)

Ḥüseyyn: Hz. Hüseyin (AE 1) (AK 2) (BH 6) (ŞD 3) (MK 1) (ND 10) (ERD 1)

Hüseyyn: Hz. Hüseyin (DAH 1)

Hüseyyn: Kişi adı (KBD 2)

Ḥüseyyn: Kişi adı (KBD 1)

Ḥüseyyn: Şair adı (MN 4)

İbni ʿAbbās: “*Hz. Peygamber'in amcasının oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 7)

İbni ʿAbbās: Kişi adı (VHM 1) (MRN 7) (MR 23)

İbni Zübeyr: “*İslâm halifelerindedir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İbnü ‘Abbās: (bk. İbni ‘Abbās) (CC 2)

‘İbnü ‘Ömer: “*Hız. Ömer’in oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbrāhīm: “*Hız. Muhammed’in oğlu*” (KEMŞ 1)

İbrāhīm: Hız. İbrahim (BŞN 5) (AK 2) (SVTM 1) (KEMŞ 1) (KK 2) (CC 5) (FN 4) (MN 1) (MR 37) (BH 26) (YED 6) (KDK 1) (MK 5) (ND 3) (AİM 1)

İbrahim: Kişi adı (APŞ 1)

İdrīs: İdris Peygamber (ŞHŞ 1) (AD 2) (AİM 2)

İdris: Hız. İdris (MRN 1) (ŞEM 9)

İdrīs-i derzi: “*Kur’ân-ı Kerîm’de ismen zikredilen peygamberlerdendir. Hız. Şit’in oğlu. Terzilerin piri*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

İlyās: Hız. İlyas (ADD 3) (AD 1) (YED 4)

İlyās: Kişi adı (ERD 2)

İlyās: Kişi adı (HN 4)

İlyās Peygamber: Hız. İlyas (BN 12)

İliyās: Hız. İlyas (ND 1)

İmām: Hız. Muhammed (FN 3)

İmām-ı Muḥammed: (bk. İmām Muḥammed) (CC 2)

‘İmrān: “*Musa’nın babası*” (Mansuroğlu, Ahmed Fakih: Çarhnâme, İstanbul) (ÇN 1) (AK 1) (MN 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 2) (ND 12) (KBD 2)

‘İsā: Hız. İsa (AE 1) (AK 1) (EM 1) (KEMŞ 4) (KK 3) (ŞHŞ 2) (CC 22) (GN 1) (MR 25) (DD 1) (BH 32) (AD 1) (YED 13) (ŞD 1) (ND 16) (KBD 1) (ERD 1)

İsa: Hız. İsa (1)

İsā: Hız. İsa (DTAO 2)

‘İsā/‘İsā: Kişi adı (HN 6)

‘İsā: Hz. İsa (AİM 2)

İsā, ‘İsā: Kişi adı (HK 2)

‘İsā: Kişi adı (MÜR 9) (ND 17)

‘İsā: Kişi adı (MÜR 12)

‘İsa: Hz. İsa (DN 9)

‘İsa bin Meryem: Hz. İsa (DN 1)

‘İsā peygamber: Hz. İsa (BN 16)

İşhāk: İshak Peygamber (KEMŞ 1)

İşhāk: Kişi adı (AK 2) (MR 2)

İşhāk Peygamber: Hz. İshak (BN 3)

‘İsī: İsa (AE 2) (SVTM 4) (FN 7) (GN 6) (DD 1) (ADD 5) (AD 3) (YED 1) (ŞD 12) (MK 2) (ND 11) (KBD 17)

‘İsī: İsa (ND 3)

‘İsī/‘İsī: İsa (HN 4)

‘İsī: İsa (MRN 1)

İsmā’il: “*Hz. İbrahim’in oğlu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

İsmā’il: Kişi adı (HN 1)

İsma’il: Hz. İsmail (DN 1)

İsmā’il: Hz. İsmail (ÇN 1) (AK 2) (KEMŞ 1) (MR 8) (BH 6) (AD 1) (YED 6)

İsmail: Kişi adı (APŞ 1)

Qâbil: “*Hz. Âdemin büyük oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Qâbil: “*Hz. Âdem’in oğlu, kardeşi Habil’i öldürerek ilk cinayeti işleyen insanoğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev’îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Ḳanberi: Hz. Ali'nin kölesi (ND 1)

Ḳanberī: Hz. Ali'nin kölesi (ND 1)

Ḳāsım: (bk. Ḳāsım ibni Muḥammed) (MR 1)

Ḳāsım ibni Muḥammed: “*Hz. Muhammed'in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kelīm: “*Hz. Musa*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (HK 1) (ŞHŞ 1) (MN 2) (BH 4) (AD 2) (YED 1) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 1) (ND 6) (KBD 2)

Kelīmu'llāh: “*Hz. Musa*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ŞD 1)

Ken'ān: “*Nuh'un oğullarından Ham'ın oğlu*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Maḥmūd: Hz. Muhammed (ND 1)

Mahmud: Hz. Muhammed (DN 3)

Mahmūd: Hz. Muhammed (AE 1)

Maḥmūd: Hz. Muhammed (BŞN 2) (AK 1) (MRN 1) (ERD 1)

Maḥmud: Hz. Muhammed (KK 1)

Mālik: “*İmam Malik*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 3)

Mālik: (bk. Mālik ibni Dīnār) (MR 8)

Mālikü'r-riḳāb: “*Maliki mezhebinin imamıdır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Māmūn: “*Halife Me'mun*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Manşūr: “*Hammadi hükümdarı Mansur*” (Akdoğan, 1979) (AD 2) (ND 51)

Manşūr: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mehdī: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Me'mūn: Halife Memun (MR 1) (ŞD 1)

Me'mūn: Halife Memun (MÜR 3)

Me'mūn: Halife Memun (HN 1)

Me' mūn: Kiři adı (KBD 1)

Mervān: Halife Mervan (DD 1)

Mervān: Emevi Halifesi Mervan (ND 1)

Mervan: Halife Mervan (ND 1)

Meryem: Hz. İsa'nın annesi (DN 5) (AE 1) (BN 4) (KEMŞ 1) (MRN 3) (ŞEM 3) (MN 2) (BH 3) (AD 3) (YED 3) (ŞD 7) (MK 2) (HN 1) (ND 10) (KBD 9)

Mesīh: Hz. İsa (BN 27) (ADD 2) (ŞD 8) (MK 1) (HN 2) (ND 11)

Mesih: Hz. İsa (DN 22)

Mesīh: Hz. İsa (TE 1)

Mesīh, Mesīhā: Hz. İsa (MN 4)

Mesīh: Kişi adı (HRN 1) (AD 1)

Mesīh: Kişi adı (HN 1)

Mesīhā: Hz. İsa (ADD 1) (ŞD 1)

Mesīhā: Kişi adı (ND 8)

Mesīhī: Kişi adı (ND 1)

Mesīhī: Kişi adı (ND 1)

Mıřruñ 'Azizi: Hz. Yusuf (HN 1)

Mu' āviye: Kişi adı (BH 1)

Mu' āviye oğlı Yezid: Kişi adı (BH 1)

Muħammed: Hz. Muhammed (ÇN 1) (AE 2) (BŞN 4) (AK 13) (BN 152) (VHM 16) (KEMŞ 4) (KK 4) (ŞHŞ 20) (MRN 25) (KD 2) (CC 14) (FN 3) (GN 3) (TE 1) (MN 5) (MR 33) (ADD 3) (YED 47) (ŞD 9) (KDK 27) (MK 11) (HN 39) (AİM 1) (ERD 11)

Muhammed: Hz. Muhammed (GSMH 18)

- Muhammed: Hz. Muhammed (DTAO 3)
- Muhammed: Hz. Muhammed (KBD 3) (ERD 1)
- Muhammed el Mustafa: Hz. Muhammed (GSMH 1)
- Muhammed-i ‘Arabî: Hz. Muhammed (DN 1)
- Muḥammed-i muḥtâr: Hz. Muhammed (TCE 1)
- Muḥammed-i Muḥtâr: Hz. Muhammed (AD 1)
- Muḥammed-i Muḥtafâ: Hz. Muhammed (CC 4)
- Muhammed Mustafa: Hz. Muhammed (DN 34)
- Muḥammed Muḥtafâ: Hz. Muhammed (AK 1) (MŞ 1) (KK 1) (CC 3) (KDK 8)
- Muhammed’ül-Mustafa: Hz. Muhammed (GSMH 1)
- Muḥtâr: Hz. Muhammed (ŞD 4)
- Muḥtâr: Hz. Muhammed (ND 1)
- Muḥtedir: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)
- Muḥtedir Billâh: “*Abbasi halifesi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)
- Murtażâ: Hz. Ali (BŞN 4) (KAE 7) (AD 1) (YED 1) (ŞD 2)
- Murtażâ: Hz. Ali (ND 5)
- Mūsâ: Hz. Musa (AE 2) (HK 3) (AK 2) (KEMŞ 1) (KK 4) (MRN 6) (CC 1) (GN 3) (MR 40) (DD 1) (AD 2) (YED 32) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 2) (HN 2) (KBD 1) (YİŞ 4) (ERD 7)
- Musa: Hz. Musa (DN 1)
- Mūsâ, Mūsî: Hz. Musa (MN 11)
- Musâ: Kişi adı (HN 1)
- Mūsa: Kişi adı (KD 1) (AİM 2)
- Musa bin İmran: Hz. Musa (DN 1)

Mūsā Peyğamber: Hz. Musa (BN 1) (ŞHŞ 3)

Mūsī: Hz. Musa (ÇN 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1) (FN 6) (GN 6) (DD 1) (ADD 4) (YED 12) (ŞD 7) (MK 2) (HN 1) (KBD 6)

Mustafa: Hz. Muhammed (DN 35) (APŞ 1) (DAH 2)

Muştafā: Hz. Muhammed (ÇN 1) (AE 5) (BŞN 15) (HK 1) (AK 27) (BN 39) (SVTM 1) (KAE 7) (VHM 25) (KEMŞ 1) (KK 14) (ŞHŞ 18) (MRN 7) (KD 2) (CC 61) (FN 6) (GN 21) (TE 1) (DD 2) (ADD 4) (BH 12) (YED 24) (ŞD 8) (KDK 8) (MK 9) (HN 13) (ND 82) (AİM 2) (ERD 4)

Muştafā: Hz. Muhammed (ERD 1)

Muştafa: Hz. Muhammed (AK 1)

Muştafā: Hz. Muhammed (HN 1)

Muştafā: Hz. Muhammed (ND 1)

Mu‘taşım ħalife: “*Mümin halifenin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Mu‘taşım ħalife: “*Mümin halifenin oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Nuḥ: Hz. Nuh (MRN 1)

Nuh: Hz. Nuh (DN 3)

Nūh: Hz. Nuh (BH 9) (KBD 6)

Nūḥ: Hz. Nuh (BŞN 4) (AK 2) (SVTM 4) (VHM 1) (KK 1) (CC 3) (FN 9) (MN 4) (ADD 4) (AD 1) (YED 4) (ŞD 3) (KDK 1) (MK 5) (ND 8)

Nūḥ-ı Necī: “*Âdem peygamberden sonra üçüncü peygamber.*” (Akdoğan, 1979) (AD1)

Nūh Peyğamber Hz. Nuh (HRN 1) (APŞ 1)

‘Oşmān: Hz. Osman (AK 4) (BN 1) (VHM 5) (KEMŞ 2) (ŞHŞ 4) (KD 1) (TE 1) (MN 1) (MR 7) (ADD 1) (YED 3) (ŞD 2) (KDK 1) (MK 5) (ERD 1)

‘Osmān: Kişi adı (KBD 1)

Osman: Kişi adı (APŞ 1) (DAH 1)

Oṣmān: Hz. Osman (GN 2)

‘Osman: Hz. Osman (DN 1)

‘Osmān: Hz. Osman (BH 4)

Osmān: Hz. Osman (GSMH 1)

‘Oṣmān: Hz. Osman (AE 1)

Oṣmān: Hz. Osman (ÇN 1)

‘Oṣman/‘Oṣmān: Kişi adı (HN 3)

‘Oṣmān ‘Affān oğlu: Hz. Osman (KDK 1)

‘Oṣmān bin ‘Affān: (bk. ‘Oṣmān) (MR 1)

‘Oṣman ibnü ‘Affān: Kişi adı (HN 1)

Oṣmān-ı zi’n-nüreyn: Hz. Osman (GN 1)

‘Oṣmān-i ‘Ummān-i Ḥayā: Hz. Osman (CC 1)

‘Ömer: Hz. Ömer (DN 1) (ÇN 1) (AE 1) (AK 6) (BN 2) (VHM 6) (KEMŞ 3) (KK 2) (ŞHŞ 4) (KD 1) (CC 9) (GN 3) (MN 1) (MR 50) (BH 6) (AD 2) (YED 4) (ŞD 2) (MK 1) (HN 3) (KBD 2) (ERD 1)

‘Ömer: Hz. Ömer (DTAO 4)

Ömer: Kişi adı (APŞ 1) (DAH 1)

‘Ömer ibni’l-ḥattāb: (bk. ‘Ömer) (MR 5)

‘Ömer-i Farūḳ: Hz. Ömer (CC 1)

Ömer-i Hattāb: Hz. Ömer (YED 1)

Pīr-i Ken‘ān: Kişi adı (ND 1)

Pīr-i Ken‘ānī: Hz. Yakup (MN 1)

Rabi' a: “*İshak peygamberin karısı*” (Mazıoğlu, 1974)(KEMŞ 2)

Râhime: “*Eyup Peygamberin karısı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Rindâne: “*Abbasi halifesi Muktedir'in sevgilisi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ruĥu'llah: Hz. İsa (AD 2)

Rûĥu'llâh: Hz. İsa (BŞN 2) (MN 1)

Ruhu'llâh: İsa Peygamber (BH 1) (ŞD 1)

Rûĥu'llâh: Kişi adı (ND 3)

Sa'd Ahteri: “*İslâm halifesinin veziri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şafiyye: “*Hz. Muhammed'in eşi olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Safiyye Bânû: “*Halifenin kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şafiyy: “*Ebu'l-beşer Hz. Âdem'in lakabıdır*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (BH 1)

Şafiyyu'l-lah: “*Hz. Âdem*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Şâhibe'l-ĥut: “*Yunus Peygamber'in sıfatı*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şâhib-i ġâr: “*Ebu Bekir'in lakabı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Sâhib-zemân: Mehdi (KBD 1)

Şâhib-i zû'l-fîġâr: “*Hz. Ali'nin sıfatı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Şāhibü'l-havz: “*Peygamberin sıfatlarından*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Sa'ide Banu: “*Halifenin karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Şālih: Hz. Salih (SVTM 1)

Şālih: Salih Peygamber (BH 12)

Sāra: “*Hz. İbrahim'in eşi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

Sāre: “*İbrahim peygamberin karısı*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Şiddik: Hz. Ebubekir (GN 3)

Şiddik: Hz. Ebubekir (VM 1) (KDK 1)

Şiddika: Hz. Ayşe (VHM 1)

Şiddik: Hz. Ebubekir (ADD 1) (AD 1) (YED 1) (ŞD 1) (MK 3)

Sirāc: Hz. Muhammed (AD 3)

Süleymān: Hz. Süleyman (ND 30)

Süleyman: Hz. Süleyman (DN 6) (DAH 1)

Süleymān: Hz. Süleyman (ÇN 2) (AE 1) (BŞN 5) (VHM 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (KK 14) (ŞHŞ 1) (MRN 1) (ŞEM 1) (CC 14) (GN 1) (TM 2) (MN 24) (MR 11) (DD 3) (ADD 36) (BH 6) (AD 3) (YED 22) (ŞD 36) (MK 1) (HN 19) (KBD 19) (ERD 7)

Süleymān Peygamber: Hz. Süleyman (BN 4)

Şāh-ı Merdān: Hz. Ali (ÇN 1) (KDK 2)

Şa'yā: “*Şaya Peygamber.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

Şebbīr: Hz. Hüseyin (ND 1)

Şeberr: Hz. Hasan (ND 1)

Şebîr: Hz. Hüseyin (ND 1)

Şebr: Hz. Hasan (ND 1)

Şîş: “*Hz. Âdem’in oğlu*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şit: Kişi adı (AE 1)

Şît: Kişi adı (AK 1) (YED 1)

Şît: Kişi adı (APŞ 1)

Şu‘ ayb: Kişi adı (AK 1)

Şu‘ ayb: Peygamber adı (ND 1)

Târec: “*İbrahim Peygamber’in kardeşinin oğlu, Lût Peygamber’in atası.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Tayyâr(Ca’fer-i Tayyâr): “*Hz. Ali’nin kardeşi, Peygamber’in amcası oğlu.*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Yaḥyâ: Hz. Yahya (ŞEM 2) (MR 3) (BH 4) (KBD 1)

Yahyâ: Hz. Yahya (AİM 1)

Yaḥyâ: (bk. Yaḥyâ bin Sa‘îd-i Kaṭṭan) (MR 1)

Yaḥyâ: (bk. Yaḥyâ bin Yahyâ) (MR 1)

Yahya: “*Hz. Zekeriya’nın oğlu.*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Ya‘kûb: Hz. Yakup (ÇN 1) (MN 2) (MR 2) (DD 1) (ADD 3) (BH 6) (AD 1) (YED 8) (ŞD 3) (ND 2)

Ya‘kûb: Kişi adı (KBD 4)

Ya‘kûb: Kişi adı (AE 1) (KEMŞ 2)

Ya‘kub: Kişi adı (APŞ 1)

Ya‘kûb: Kişi adı (MÜR 1)

Yûnus: Yunus Peygamber (MR 195) (AE 1) (BH 2) (AD 1) (ND 1)

Yūnus bin Metā: “*Hz. Yunus*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 8)

Yūnus Peyğamber: Hz. Yunus (BN 1)

Yusuf: Hz. Yusuf (DN 1)

Yūsuf: Hz. Yusuf (ÇN ?) (AE 2) (BŞN 4) (APŞ 1) (KEMŞ 1) (RN 4) (MRN 1) (ŞHŞ 2) (MN 11) (MR 3) (DD 4) (ADD 23) (BH 15) (AD 2) (YED 14) (ŞD 9) (MK 10) (HN 11) (ND 21) (AİM 2) (KBD 26) (ERD 4)

Yūsuf-ı Şiddīk: Hz. Yusuf (CC 2)

Yūsuf Peyğamber: Hz. Yusuf (BN 1)

Zehrā: Hz. Fatma (VHM 4) (ND 2)

Zekerīyā: Zekeriya Peyğamber (BH 4)

Zekeriyā: Hz. Zekeriya (MRN 1)

Zekeriyyā: Hz. Zekeriyya (ŞEM 2) (YED 3)

Zekeriyyā: “*Kur’an’da adı geçen peygamberlerdendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 9)

Zekeriyyā: Kişi adı (ND 1)

Zekeryā: Kişi adı (AD 1) (KBD 1)

Zelīhā: “*Mısır azizinin karısı.*”(Yiğit, 1986) (BŞN 2) (KEMŞ 1) (ADD 1) (MK 1)

Zelīha: Hz. Yusuf’un karısı (KBD 2)

Zelīhā: Hz. Yusuf’un karısı (KBD 1)

Zelīhā: Kişi adı (KBD 2)

Zelīhā: Kişi adı (BH 1) (YED 1)

Zeliha: Kişi adı (KDK 1)

Zelīhā: Kişi adı (HN 1)

Zelīhā: Hz. Yusuf’un karısı (BN 1)

Zī’n-nūreyn: Hz. Osman (HN 1)

Zü'n-nün: “*Yunus Peygamber'in lâkabı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Zübeyde: “*Harunurreşid'in eşi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Züleyhâ: Kişi adı (DD 1) (YED 1)

Züleyhâ/Züleyhâ: Kişi adı (HN 2)

Züleyhâ: Kişi adı (ND 1)

Zü'n-nün: “*Yunus peygamber'in lakabı*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Zü'n-nün: Kişi adı (ND 1)

4.1.1.2. VELİ, EVLİYA, SAHABE, DİNÎ ŞAHSİYETLER

Din olgusunun EAT dönemi üzerindeki etkisini gösteren bir başka belirti ise evliya, sahabe adları gibi dinî kişilere ait adların dönem metinlerinde yoğunlukta olmasıdır. Bu kişilerin isimleri günümüzde ad verme geleneğine kaynaklık etmektedir.

Dinî şahsiyetlere ait kişilerin örnekleri şöyledir:

‘Abdullah bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibnü Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (CC 1)

‘Abdü'l-kādir: Abdülkadir Geylani (ERD 29)

‘Abdü'l-kādir Geylani: Abdülkadir Geylani (ERD 1)

‘Abdü'l-kādir Geylānī: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

Abdü'r-rezzāk: “*San'an şeyhi*” (Timurtaş, 1972) (YED 4)

Aḫi: Kişi adı (KAE 21)

Aḫi Evran: Kişi adı (KAE 5)

Aḫmed: (bk. Aḫmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Ahmed bin Hanbel: “*İbni Hanbel namı ile meşhur İslam Fakihî ve Hanbelî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)

Ahmed Hanbelî: (bk. Ahmed bin Hanbel) (MR 1)

Ahmed ibni Hanbel: (bk. Ahmed bin Hanbel) (MR 1)

Ahmed ibni Hanbelî: (bk. Ahmed bin Hanbel) (MR 1)

‘Alî-i ‘Askerî: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alî-i Nakî: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alî Murtażâ: (bk. Hz. ‘Alî) (MR 1)

‘Alî Mūsâ Rızâ: Kişi adı (ND 1)

‘Alî Mūsâ Rızâ: Kişi adı (ND 2)

‘Alî Mūsâ’r-Rızâ: Kişi adı (ND 1)

‘Alî Zeynü’l-‘abâ: Kişi adı (ND 1)

‘Asker: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Askerî: On iki imadan biri (ND 7)

‘Askerî ibnü ‘Alî: On iki imamdan biri (ND 1)

Baba: (bk. Baba İlyas) (MK 5)

Baba İlyas: “*Babailik tarikatının şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Bâyezîd: “*Evlîyânın büyüklerindedir. Silsile-i âliyye’nin beşincisidir. Adı Tayfur idi.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Bâyezîd: Bayezid el-Bistami (YED 1) (ŞD 1)

Bâyezîd Bisţâmî: “*Bayezid Bistami. 9. yüzyılda yaşamış İran şairi*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’îzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Bâyezîd-i Bestâmî: “*Ebu Yezîd Tayfur, tanınmış sufilerdendir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Bereket Hacı: “*Hacı Bektaş*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Bilâl: Bilal-i Habeşî (BŞN 1) (ŞHŞ 1) (DD 1)

Bilâl: Kişi adı (AK 4) (MR 4) (BH 1) (ND 1) (KBD 2)

Bilâl-i Habeşî: Kişi adı (MN 1)

Birahim Edhem: İbrahim Edhem (AD 1)

Bü'l-Hasen: Hz. Ali (ŞD 1)

Ca'fer: (bk. Ca'fer-i şâdıķ) (MR 4) (BH 1) (ŞD 1) (ND 2)

Ca'fer-i şâdıķ: “*Caferî mezhebinin kurucusu ve on iki imamın altıncısıdır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (BH 1)

Ca'fer-i Şâdıķ: On iki imamdan biri (ND 4)

Ca'fer-i Sâdıķ: on iki imamdan biri (ND 1)

Ca'fer-i şadıķ: “*Şiilerin on iki imamından altıncısı*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Celaleddîn: Mevlânâ (MK 1)

Celâlüddîn: “*Celâleddin Muhammed Rûmî*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Cüneyd: Kişi adı (AE 1)

Cüneyd-i Bağdâdî: “*İlk devir Sûfilerindedir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Cüneyd (-i Bağdâdî): “*Bağdatlı Cüneyd diye bilinen Cüneyd (822-9911) Süfyân-ı sevrî'den ders aldı. Binlerce veli yetiştirdi. Asrının kutb'u idi.*” (Timurtaş, 1972) (YED 3)

Ebâ Ca'fer: (bk. Ebü Ca'fer) (MR 1)

Ebâ Hanîfe: (bk. Ebü Hanîfe) (MR 1)

Ebâ Hureyre: (bk. Ebü Hureyre) (MR 3)

Ebâ Mes'ûd: (bk. Ebü Mes'ûd-ı Enşârî) (MR 2)

Ebâ Yezîd-i Bestâmî: (bk. Ebü Yezîd-i Bestâmî) (MR 1)

Ebā Yezīd: (bk. Ebū Yezīd-i Beṣṭāmī) (MR 1)

Ebī Ca'fer: (bk. Ebū Ca'fer) (MR 4)

Ebī Sa'īd-i Ḥudrī: “*Çok hadis rivayet eden yedi sahabeden biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebū Ca'fer: “*Ebū Cafer el- Kârî, on kıraat imamından biri.*” (MR 2)

Ebū Ḥanīfe: “Hanifi mezhebinin kurucusu, Numan bin Sabit” (Önler, 1999) (MŞ 1)

Ebū Ḥanīfe: İmām-ı A'zam Ebū Ḥanife (CC 6) (MR 3) (BH 1)

Ebū Hureyre: “*Muhaddis ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 25)

Ebu'l-Faẓl: Kişi adı (ND 1)

Ebu'l-Faẓl Nesīmī: Şair Seyyid Nesimi (ND 1)

Ebū Mālīk-i Eş'arī: “*Sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebū Maṣṣūr-ı Mātūrīdī: “*Maturidî mezhebinin kurucusu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Mes'ūd-ı Enşārī: “*Muhaddis ve sahabelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Mūsā Eş'arī: “*Hakem vakasında Hz. Ali'yi temsil eden fakih ve sahabe.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Ebū Yezīd-i Beṣṭāmī: “*Ebu Yezid Tayfur bin İsa Suruşan, Beyazid-i Bestami olarak da tanınır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)

Ebū Yūsuf: “*İmām-ı Azam Ebu Hanife'nin en gözde öğrencilerinden, müçtehit hukukçu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (CC 7)

Edhem: İbrahim Edhem (RN 1) (ND 2) (KBD 1)

Edhem: Kişi adı (HN 1)

Emircem: “*Ahmed Yesevi'nin yedinci halifesi*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Emre: Yunus Emre (MK 1)

Enes: (bk. Enes bin Mālīk) (CC 1) (MR 21)

Enes bin Mâlik: “*Büyük sahabelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (CC 2) (MR 1)

Enes ibni Mâlik: (bk. Enes bin Mâlik) (CC 1) (MR 4)

Ens İbnü Mâlik: Enis ibni Malik (BH 3)

Eşrefoğlu Rūmî: Eşrefoğlu Rumi (ERD 130)

Eşrefoğlu Rumi: Eşrefoğlu Rumi (ERD 1)

Eşrefoğlu: Eşrefoğlu Rumi (ERD 13)

Eşrefzâde: Eşrefoğlu Rumi (ERD 2)

Fazlu’llâh: (bk. Fazl) (BŞN 1)

Fazlu’llâh: Kişi adı (ND 3)

Fazl: Şihabü’d-din Fazlullah (BŞN 15) (ND 26)

Ḥacı Bektaş: Hacı Bektaş-ı Veli (MK 3)

Hādî: İbni Hadi (ND 2)

Ḥâlid ibni Velîd: “*Hızır Muhammed’in seyfullah unvanı verdiği meşhur kumandan sahabi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ḥâlid: (bk. Ḥâlid ibni Velîd) (MR 1)

Ḥallâc: Kişi adı (HN 1)

Ḥāmûş: Mevlana’nın mahlası (MTB 1)

Ḥızır: Hz. Hızır (DD 1) (YED 9)

Ḥızır: Hz. Hızır (ŞHŞ 1) (ADD 1) (KDK 2) (MK 3)

Hızır: (bk. Hızır Peygamber) (DN 1)

Ḥızır: Kişi adı (KBD 1)

Hızır: Kişi adı (ERD 1)

Ḥızır İlyās: Hızır ile İlyas (MK 1)

Hızır Peygamber: “*Halk arasında darda kalanların imdadına yetişmesi ile bilinir. Ab u hayat içip ölmezliğe kavuşmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Hızır peygamber: “*Halk arasında darda kalanların imdadına yetişmesi ile bilinir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 31)

Hzır: Hızır Peygamber (BŞN 1) (SVTM 1) (KAE 1) (ADD 31) (BH 1) (AD 1) (ŞD 26) (MK 6) (ND 55)

Hzır: Kişi adı (ND 3)

Hzır: Kişi adı (ND 4)

Hzır: Kişi adı (ND 1)

Hzır: Kişi adı (HN 30)

Hzır: Kişi adı (HN 3)

Hzır: Kişi adı (HN 2)

Hzır: Kişi adı (HN 1)

Hzır: Kişi adı (HN 2)

Hzır: Kişi adı (HN 1)

Hzır, Hızır: “*Abıhayatı içtiği için ölümsüzlüğe kavuşan peygamber ya da veli*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 15)

Hzır: Hızır Peygamber (KBD 4)

Hzır: Kişi adı (ERD 1)

Hzır: Kişi adı (ERD 5)

Hudâvendgâr: Mevlânâ (YED 1)

Hzıyfe: “*Hızır Muhammed'in sırdaşı.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Hzıyfe: “*Tanınmış sahabelerden olup hadis rivayetinde bulunmuştur.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 7)

Hüreyre: Ebu Hüreyre (YİŞ 1)

İbn-i Hādī: Kişi adı (ND 1)

İbni Mes'ūd: "*Ashabın en güzel Kur'an okuyanlarından ve fıkıh ilminde ileri gidenlerindedir.*" (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Mes'ūd: "*Sahabeden bir zat.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 14)

İbni 'Ömer: "*Sahabeden bir zat.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 13)

İbni 'Ömer: "*Sahabeden bir zat.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 13)

İmām: "*İmam Gazâlî.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 4)

İmām A'zam: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 6)

İmām A'zam Ebū Ḥanīfe-i Kūfî: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 3)

İmām Ebū Ḥanīfe: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 6)

İmām Ebū Ḥanīfe-i Kūfî: (bk. Ebū Ḥanīfe) (MR 1)

İmām-ı a'zam: "*Hanîfî mezhebinin kurucusu*" (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

İmām-ı A'zam: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 1)

İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe: "*Hanefî mezhebinin kurucusudur.*" (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe-i Kūfî: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 2)

İmām-ı Bâkır: Kişi adı (ND 1)

İmām-ı Ebū Ḥanīfe: (bk. İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe) (CC 1)

İmām-ı Zeyn-i dīn: Kişi adı (ND 1)

İmām Mâlik: "*Malikî mezhebinin kurucusu.*" (Yavuzarslan, 2002) (CC 2) (MR 2)

Kâzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Ḳâzım: On iki imamdan biri (ND 1)

- Loḡman: Lokman (AE 1)
- Loḡmān: Lokman Hekim (CC 2) (MR 1) (YED 3) (ŞD 1) (HN 1) (ND 1) (ERD 1)
- Loḡman Ḥekīm: Kişi adı (YK 1)
- Loḡman Ḥekim: Kişi adı (MŞ 1)
- Loḡmān Hekîm: Kişi adı (VHM 1)
- Loḡmān Ḥekīm: Lokman Hekim (MR 1)
- Luḡmān: Lokman Hekim (ÇN 1) (MN 1)
- Maḥmūd: “*Baba İlyas’ın oğlu Mahmud Paşa*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)
- Manşūr: Kişi adı (KBD 1)
- Manşūr: Hallac-ı Mansur (BŞN 2) (MN 7) (ADD 2) (YED 26) (ŞD 4) (MK 1) (ERD 9)
- Mansūr: Kişi adı (KBD 16)
- Mansūr: Kişi adı (AE 1)
- Mansur: Kişi adı (APŞ 2)
- Mehdī: “*On iki imamın sonuncusudur*” (Yiğit, 1986) (BŞN 9)
- Mehdī: Kişi adı (AE 1)
- Mehdī: Kişi adı (ND 16)
- Mevlānā: Mevlana (AK 1) (SVTM 3) (YED 4)
- Mevlānā Celālüddîn: (bk. Celâlüddîn) (KK 1)
- Monla Gürānī: Osmanlı sultanı II. Mehmet’in hocası (GSMH 1)
- Muḡammed Bākır: On iki imamdan biri (ND 4)
- Muḡammed Bākır: On iki imamdan biri (ND 1)
- Muḡammed Bākır: On iki imamdan biri (ND 1)
- Muḡammed Mehdī: On iki imamdan biri (ND 5)

Muḥammed Taḳī: On iki imamdan biri (ND 1)

Muhlis: Kişi adı (APŞ 2)

Muḥlis: Baba İlyas'ın oğlu (MK 32)

Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 2)

Musā-yı Kāzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Musā-yı Kāzım: On ik imamdan biri (ND 1)

Mūsī-i Kāzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Mūsī-i Kāzım: On iki imamdan biri (ND 1)

Na'ım: "*Fazlullah Hurufi*" (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Naḳī: On iki imamın onuncusudur. (ND 7)

Nāḳī: On iki imamın onuncusudur. (ND 2)

Ömer: (bk. Ömer Paşa) (MK 1)

Ömer Paşa: "*Baba İlyas'ın oğlu*" (Tokatlı, 1984) (MK 6)

Rābi'a: "*Rabiatü'l-Adeviyye. Ünlü tasavvuf ehillerinden birisi.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Rabi'atü'l-Adeviyye: Hz. Rabia (CC 1)

Rıza: Kişi adı (ND 1)

Rızā: Kişi adı (ND 2)

Şādık: On iki imamdan biri (ND 1)

Şālīh: "*İmam Ahmed Hanbel'in oğlu.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Şalşāl: Sahabeden bir kişi (ŞHŞ 1)

Seleme: "*Seleme b. Hişam, sahabedendir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Selmān: Sahabeden bir kişi (KBD 5)

Selmān-ı Fārisī: "*Sahabedendir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Selmân: (bk. Selmân-ı Fârisî) (MR 9)

Sultânı Veled: Sultan Veled (AK 1)

Şâfi'î: “*Şafî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, 2002) (CC 3) (MR 1)

Şâfi'î: İmam Şafî (KEMŞ 1)

Şâh 'Alî: Kişi adı (ND 3)

Şâh Bâkır Ca'ferî: Kişi adı (ND 1)

Şâhım Edhem: Kişi adı (APŞ 1)

Şâh-ı Hırasan: On iki imamdan biri olan İmam Rıza (ND 1)

Şâh Edhem: Kişi adı (ERD 1)

Şeddâd: Kişi adı (AK 1) (ŞHŞ 1) (MN 1) (YED 2) (MK 1) (ND 1)

Şeddâd ibni Evs: “*Ebû Ya'lâ künyesiyle de bilinen bu zat sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Şeyh 'Abdü'l-kâdir: Kişi adı (ERD 6)

Şeyh 'Affân: Baba İlyas'ın halifesi (MK 1)

Şeyh Alay: Baba İlyas'ın halifesi (MK 1)

Şeyh Alişir: Baba İlyas'ın halifesi (MK 1)

Şeyh Balı: Baba İlyas'ın halifesi (MK 1)

Şeyh Eşref: Baba İlyas'ın halifesi (MK 2)

Şeyh İhsan: Baba İlyas'ın halifesi (MK 1)

Şeyh İlyas: “*Baba İlyas*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Şeyh 'Osmân: Baba İlyas'ın halifesi (MK 3)

Şeyh Paşa: “*Şeyh Muhlis'in oğlu Âşık Ali Paşa*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şeyh San'an: Baba İlyas'ın halifesi (MK 1)

Şeyh San'an: Kişi adı (ND 1)

Şihābeddīn-i Sühreverdi: “*Evliyanın büyüklerindedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Taḳı: (bk. Muḥammed Taḳī) (ND 1)

Tāḳī: (bk. Muḥammed Taḳī) (ND 3)

Taḳī: (bk. Muḥammed Taḳī) (ND 5)

Ṭalḥa: “*Talha b. Ubeydullah.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Tapdug/Tapduk (Emre Baba): “*Yûnus Emre'nin şeyhi. Barak Baba veya Hacı Bektaş-ı Veli'nin halifesi.*” (Tatçı, 2005) (YED 22)

Ümme Seleme: Sahabeden bir kişi (YİŞ 3)

Üveys: Veysel Karani (AD 1) (YED 3)

Üveys-i karan: Veysel Karani (KBD 1)

Valad: (bk. Veled) (SVTM 1)

Veled: Sultan Veled (SVTM 12)

Veys-i Karan: Veysel Karani (MK 1)

Veys-i Karan: Kişi adı (KBD 1)

Yaḥya Paşa: Baba İlyas'ın oğlu (MK 1)

Yûnus (Emre): Yunus Emre (YED 433)

Zeyne'l-ʿAbā: Kişi adı (ND 1)

Zeyne'l-ʿĀbidīn: On iki imamdan biri (ND 2)

Zeyne'l-ʿİbād: On iki imamdan biri (ND 1)

Zeynü'l-ʿĀbidīn: On iki imamdan biri (ND 5)

4.1.2. DÖNENİM ZİHNİYETİNDE TARİHİ KİŞİLERİN, LİDERLERİN, KOMUTANLARIN ÖNEMİNİ GÖSTEREN KİŞİ ADLARI

Tarihî seyir içinde yaşamış meşhur kahramanlar, liderler ve komutanlar gibi kişiliklerin adları Türk toplumu için vazgeçilmez ad koyma kaynaklarından birisidir. EAT dönemi içindeki telif eserlerde tespit edilen bu kişilere ait özel adların yoğunluğu dikkat çekicidir. Dönem metinlerinde kayıt altına alınan özel adlar günümüzde de kişilere ad olarak koyulmakta ve adı konulan şahsiyetin özelliklerinin kişiye geçeceği beklentisi oluşmaktadır.

EAT dönemindeki tarihî kişilerin adları Arap ve Fars kökenli olanlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Türk kökenli olanların sayısı Arap Fars kökenlilere nispetle daha azdır. Sayılı örneklerine rastladığımız Latince kökenli adlar da bulunmaktadır.

Bu tespitler ışığında elde edilen örnekleri şu şekildedir:

‘Abbās: “*Abbasilerin bir veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

‘Abdü’l-hāşim: “*Battal Gazi Destanı’na göre Habeş padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-mü’min: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mağrip padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ak Şemsed’din: Ak Şemseddin (YİŞ 3)

‘Alâaddin (Sultan): Kişi adı (DTAO 1)

‘Aladīn Sultān: “*Selçuklu sultanı I. Alâeddin Keykūbat*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

‘Alāidīn: Kişi adı (DD 1)

Alaeddin: “*Sultan Alaeddin*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ali b. Mūsā: “*Abbası halifesi Muktedir’in veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Alp Arslan: Alp Arslan (MTB 1)

Alp Eren: (bk. Eylik Koca oğlu Alp Eren) (KDK 1)

Alp Rüstem: “*Düzen oğlu Alp Rüstem, Dış Oğuz beylerindedir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 7)

Āşaf: “*Süleyman Peygamber’in veziri*” (Özmen, 1984) (ADD 3) (ŞD 1) (KBD 2)

Āsaf: “*Hız. Süleyman’in veziri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Āyâz: “*Gazneli Mahmut’un kölesidir. Zekâsı ve akli sayesinde dikkatini çekti ve Gazneli Mahmud kendisini nedîm, musahib yaptı.*” (Yavuz, 1991) (KK 3) (KBD 1)

Ayaz: Kişi adı (ND 2)

Ayâz: Kişi adı (ADD 2) (KBD 5)

Āzer: Nemrud’un veziri (ND 2)

Bāyezîd: “*Yıldırım Bayezit*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Bayezîd: “*Osmanlı padişahı Yıldırım Bayezid*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Bāyezîd: Kişi adı (KBD 1)

Bāyezîd bin Orhan Beg: Kişi adı (HN 1)

Bāyezîd Hân: “*Dördüncü Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Bāyezîd ibni Murâd Hân: Kişi adı (HN 1)

Behmen: “*İsfendiyar’ın oğlu Erdişir’in lakabı*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 3)

Behmen: “*Vezerin oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Behrâm: “*Ünlü İran hükümdarı Behram-ı Gur*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1) (AD 1) (ŞD 1)

Behrâm: “*İran hükümdarlarının dördüncü sülalesinden olan Sasanilerin padişahıdır.*” (Akdoğan, 1979) (ŞHŞ 1) (AD 3) (ND 1)

Behrâm: Tus’un oğlu (HN 275)

Behrām: Kişi adı (KBD 3)

Behrām-ı Gūr: “*Sâsâni padişahlarından bir padişah olup yaban eşeğini çok avladığından gūr ismiyle anılmıştır. Yezdecerd’in oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Behrām-ı Gūr: (bk. Behram) (AD 1) (HN 2)

Behrām-ı gūr: Kişi adı (KBD 1)

Cem: “*Büyük İskender’in lakabı*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Cem: “*İran’ın mitolojik kahramanıdır. Pişdadiyan sülalesinin dördüncü hükümdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cem’ : “*Büyük ve şanlı padişah olan, Cem*” (Yavuz, 1991) (KK 5)

Cem: İran Hükümdarı (ŞHŞ 1) (MN 18) (ADD3) (AD 6) (ŞD 18) (HN 4) (ND 10) (KBD 3)

Cemşid: “*İran’ın mitolojik kahramanı Cem’in diğer adı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Cemşid: “*İran’ın efsanevi dördüncü şahı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 3)

Cimşid: “*İran’ın mitolojik kahramanı*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 13)

Cemşid: İran hükümdarı Cem (ŞHŞ 1) (ADD 2) (ŞD 2) (HN 8) (ND 5) (KBD 1)

Cingiz Han: Cengiz Han (DTAO 1)

Çimşid: (bk. Cemşid) (AD 3)

Çingiz: Cengiz Han (AD 1)

Çingiz Han: Cengiz Han (MK 1)

Destân: “*Efsanevi İran hükümdarlarından Rüstem’in babası*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1) (ADD 3) (AD 2) (ND 2) (KBD 7)

Düzen oğlu Alp Rüstem: “*Bir Oğuz beyi*” (Gökyay, 2000) (KDK 4)

Ebâ Müslim Ğâzî: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğın Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ebû’l Müslüm: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğın Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Ebû’l Müslüm Mervî: (bk. Ebû’l Müslüm) (DN 2)

Efarsiyap/Afrasiyap: “*İran destanlarında adı geçen efsanevî Türk hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Efrâsiyâb: “*Alp Er Tunga*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (HN 1)

Emîr Sulţân: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman. (ADD 1)

Emîr Sülemân: Kişi adı (TCE 1)

Emîr Süleymân (Mîr Sül mân) : I. Beyazıd’ın en büyük oğlu. (AD 1)

Emîr Sül mân: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman (ADD 2)

Emîr Sül mân Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Erdeşîr: “Behmen b. İsfendiyârdır ki Darabşah’ın pederidir.” (Yavuz, 1991) (KK ?)

Erdeşîr: Turan ülkesinin padişahıdır. (AD 1) (HN 1)

Erdişir/Ardeşir: “*İran’ın mitolojik kahramanlarından. Keydaniyan sülalesinden İsfendiyar’ın oğlu. Lakabı “Behmen”dir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Erdeşîr-i Bâbegân: “*Sasani hanedanının kurucusu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Erdevân: Guştasb neslinden bir padişahın adıdır. (AD 1)

Erdivan Şah: “*Erdevan. Guştasb soyundan olan meşhur İran şahı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Er Tuğrul: Osman Gazi’nin babası (DTAO 5)

Eyāz: Gazneli Mahmud'un kölesinin adı (AD 1)

Eylik Koca oğlu Alp Eren: "*Bir Oğuz beyi.*" (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Ferīdūn: İran'da Pişdadi sülalesinin altıncı hükümdarı (MN 3)

Feridūn: (HN 1)

Ferīdūn: (ŞHŞ 1) (ADD 9) (AD 2) (YED 1) (ŞD 17) (KBD 1)

Ferīdūn: "Pişdâdîlerin altıncı padişahı olup Cemşîd sülalesinden demirci Gâve'nin yardımıyla Zehhâki Mârî'yi öldürmüştür." (Yavuz, 1991) (KK 1)

Firdevs: "*Battal Gazi Destanı'na göre Yahudi padişahı.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 35)

Firdevsî: Şehname yazarı (ŞD 1)

Firidun: "*İranlı meşhur padişah. Cemşîd sülalesinden olup Pişdadiyan sülalesinden altıncı hükümdar.*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Firidun: "*Feridun. Efsanevî İran hükümdarıdır. Cemşid'in torunu.*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Firīdun: (TE 1)

Ġāzī Hān Murād: Emir Süleyman'ın dedesi Murad Hüdavendigâr (AD 1)

Gazī Murad: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 3)

Gāzī Murad: (bk. Gazī Murad) (DTAO 1)

Ġıyās: Gıyaseddin Sultan (MK 5)

Ġıyāşdīn: Gıyasdin Sultan (MK 1)

Gıyaseddin: "*II. Gıyaseddin Keyhusrev*" (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ġıyāşdīn Sulţān: Selçuklu sultanı II. Gıyaseddin Keyhusrev (MK 1)

Ġıyās sulţān: (bk. Gıyasdin Sultan) (MK 1)

Gök Alp: (DTAO 1)

Gündüz Alp: (DTAO 1)

Hakan Timur: (bk. Timur) (DN 1)

Halîl: Halil Paşa (GSMH 1)

Halil-i Çenderî: Kişi adı (DTAO 1)

Halîl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Ḥusrev: “Geylan padişahlarının adıdır.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hümâ: “İsfendiyar’ın kız kardeşinin ismidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hürmüz: “*Sasanî hükümdarı Nuşirevan’ın oğlu ve halefi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (AD 2)

Hürmüz Şah: (bk. Hürmüz) (DN 1)

Hüsrev: “*İranlı hükümdar. Nuşirevan’ın torunu. Sasanî sülalesinden olup Perviz lakabıyla anılır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḥüsrev: “*Fagfur’un oğlu*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

İsfendiyâr: (KAE 1) (ADD 4) (AD 2) (ŞD 2) (ND 1)

İsfendiyar: Kişi adı (KK 1)

İskender: “*Battal Gazi Destanı’na göre Büyük İskender.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İskender: (VHM 1) (KK 1) (TM 3) (MN 3) (DD 1) (ADD 6) (AD 3) (ŞD 9) (ND 1) (KBD 1)

‘İzzeddin: “*Şah ‘İzzeddin*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘İzzeddin Keykavus: “*I. İzzeddin Keykavus*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kāvūs: “*İran’da Keyaniyan sülalesinin ikinci hükümdarı olan Keykāvūs*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Kāvūs: “*Büyük padişahlardan birinin ismidir. Nemrud ya da Firavun olabilir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

Key: “*Rüstem’in babası Zal*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Keyhüsrev: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Keyhüsrev: “*Key sultanlarının üçüncüsüdür.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Keyhüsrev: “*İranlı efsanevî hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keyhüsrev: “*Meşhur İran hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Keyhüsrev: İran Hükümdarı (ADD 3)

Key-hüsrev: “*İran’da Keyaniyan sülalesinden Siyavuş’un oğlu olan hükümdar*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Keykavus: “*İranlı efsanevî hükümdar.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keykubad: “*İranlı efsanevî komutan.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Keykubâd: “*Key sultanlarının evvelidir.*” (Yavuz, 1991) (1)

Keykubâd: Kişi adı (ND 1)

Keykubâd: Kişi adı (ŞD 2)

Keykubâd: Kişi adı (HN 1)

Kılıç Aslan: “*I. Gıyaseddin Keyhüsrev.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kisra: “*Sasani hükümdarı Anuşirevan*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Kisrî (Kisrâ): “*İrân’da hüküm süren Key sultanlarının üçüncüsüdür.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kisrî: (bk. Kisra) (ŞHŞ 1)

Koca İbrâhim Paşa: Osmanlı sadrazamlarından biri (GSMH 1)

Kubad: “*Pers kıralı Piruz’un birinci oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳubâd: “*Nuşirvân’ın babasının adıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḳubâd: Sasani Hükümdarı (ŞHŞ 1) (AD 1)

Ḳubâd: Kişi adı (HN 2)

Kubâd: Kişi adı (KBD 2)

Maḥmud: Gazneli Mahmud (KK 1)

Maḥmūd: Gazneli Mahmud (ADD 3) (AD 3)

Mahmūd: Gazneli Mahmud (KBD 6)

Mehemmed: “*I. Bayezid’in küçük oğlu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Melik: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1060)

Melik Ahmed: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 21)

Melik Dânişmend: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 371)

Melik Dânişmend Gazi: “*Danişmentli Devleti’nin kurucusu ve ilk devlet başkanıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 62)

Melik Gazi: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 23)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik Han: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1)

Melik Kutbeddin: “*Melik Şah. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Melik Orhân: “*Orhan Gazi*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Melik şâlih: “*İyiliği ile meşhur eski bir Mısır sultanı*”(Yavuz, 1991) (KK 4)

Melik Şah: Kişi adı (DN 3)

Melik Tugrul: “*Selçuklu devletinin kurucusu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Melik Yagı Basan: “*Dânişmendli Devleti’nin kurucusu Dânişmend Gazi’nin torunu Melik Gazi Bey’in oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Melik-zade Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Melik Zâhir: “*Melik Zahir Baybars*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Mîr müsî: “*Yıldırım Beyazıd’ın küçük oğlu Musa Çelebi*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr selmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr selmân ibni ‘osmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*”(Özmen, 1984) (ADD 3)

Mir Süleyman: Kişi adı (DTAO 2)

Mîr sül mân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*”(Özmen, 1984) (ADD 10) (AD 32)

Muḥammed: “*Yıldırım Beyazıd’ın oğlu Çelebi Sultan Mehmet*” (Özmen, 1984) (ADD 11) (ŞD 12)

Muḥammed Şeh: “*Osmanlı Devletini yeniden kuran Çelebi Mehmet*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Murâd: “*Osmanlı Devleti’nin 3. Padişahı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Murad: Osmanlı sultanlarından I. Murat (DTAO 4)

Murâd: “*Osmanlı devletinin altıncı padişahı, Fatih Sultan Mehmed’in babası.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 8) (ADD 4) (ŞD 2)

Murâd: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 2)

Murad Hân: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 1)

Murâd Hân: “*Sultan 1. Murad*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Murâd hân: Sultan II. Murat (ADD 1) (ŞD 3)

Murâd ibni Muḥammed: Sultan II. Murat (ADD 1) (ŞD 1)

Murâd ibnu Muhammed Hân: Sultan II. Murat (GSMH 1)

Mūsî Emir Musa: “*I. Bayezid’in küçük oğlu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Nebîre-i Orḥân: “*Emir Süleyman*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nebire-i Sultan Murad Beg: “*Emir Süleyman*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nerîmân: İran Hükümdarı (ŞHŞ 1) (AD 2)

Nerimân: Kişi adı (HN 1)

Nerîman: Kişi adı (DTAO 1)

Nîrem: (bk. Neriman) (AD 1)

Nüşîrevân: “*Nüşîrvân, adaleti ile meşhur bir acem padişahıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 2) (AD 1) (ŞD 6)

Nüşîrevân: İran Hükümdarı (ADD 1)

Nūşinrevan: Kişi adı (DTAO 1)

Nūşirevān: (bk. Nuşinrevan) (AD 1) (YED 2) (ŞD 3)

Nūşîrevān: Kişi adı (HN 1)

Nuşirivan Şah: “*Sasani Pers kralı. Kubat’ın en küçük oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Nūşirevān: Kişi adı (GSMH 1)

Nūşîrevān: Kişi adı (GSMH 1)

Nūşirvān: “*Meşhur Sasani hükümdarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ADD 1) (HN 1)

Orhān: “*Osmanlı Devletinin ikinci padişahı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Orhan: Orhan Gazi, Osman Gazi'nin oğlu (DTAO 8)

Orhan: “*Osmanlı sultanlarının ikincisidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (ŞD 1)

‘Osmān: “*Osmanlı Devletinin kurucusu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Osman: Osman Gazi, Ertuğrul'un oğlu (DTAO 2)

‘Osmān: “*Osman Gazi*” (Ergin, Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer), 1997) (KDK 1) (ADD 4) (ŞD 12)

‘Osmān: “*Osmanlı Devleti'nin kurucusudur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Perviz: “*Meşhur İran hükümdarı Hüsrev'in lakabı. Nuşirevan'ın torunu ve Hürmüz'ün oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (AD 2)

Perviz: Kişi adı (HN 1)

Rustem: “*İrânın ünlü pehlivani*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Rükneddin: “*Rükneddin Kılıç Arslan. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Rüstem: “*İranlı ünlü komutan. Genellikle babasının ismi ‘Zal’ ile anılır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Rüstem: Kişi adı (KAE 1) (VHM 1) (APŞ 1) (KK 4) (MN 3) (ADD 9) (AD 6) (YED 2) (ŞD 9) (MK 1) (HN 13) (ND 4) (KBD 13)

Rüstem-i bin zāl: Kişi adı (KBD 1)

Rüstem-i Zal: (bk. Rüstem) (DN 1)

Rüstem-i Dasitan: (bk. Rüstem) (DN 1)

Rüstem-i Destân: Kişi adı (AD 2)

Rüstem Nerimân: “*Meşhur Fars kahramanı Zal Oğlu Rüstem*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Şabūh: “*Şemmas’ın veziri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Sām: “*İran tarihinin ve Şehname’nin kahramanlarından*” (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 3)

Sām: Kişi adı (KBD 3)

Sām-ı Nerimân: “*Neriman’ın oğlu Sam. Sam’ın oğlu a Rüstem’dir.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2)

Sām-ı Süvâr: “*Zal’ın babasının diğer bir unvanı*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Selâmî: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Selçük: “*Selçuklu devletinin kurucusu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Selm: “*Feridun’un büyük veya ortanca oğlunun ismidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Selmân Şâh: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Sencer: “*İran’daki Selçukluların altıncı hükümdarı*” (Özmen, 1984) (ADD 2) (AD 3) (ŞD 1)

Serhâş: “*Bir Müslüman padişah.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sikender: İskender (HRN 1) (KK 5) (ŞHŞ 1) (ŞEM 1) (TM 5) (MN 8) (ADD 7) (AD 2) (YED ?) (ŞD 15) (HN 5) (ND 8) (KBD 2)

Siyâmek: “*Eski İran’ın ikinci hükümdarı ve Keyumers’in oğludur.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Siyâvuş: Kişi adı (AD 2)

Siyāvūş: Kişi adı (KBD 1)

Siyâvuş/Siyāvūş/Siyāvūş: Pars ikliminin sultanı (HN 93)

Sultan Ala’addin: “*I. Alâeddin Keykubat. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultân Alp Arslan: “*Selçuklu sultanı Alparslan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân Bâyezîd: “*Osmanlı padişahı I. Bayezid*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultan Bayezid: Osmanlı Sultanlarından I. Bayezid (DTAO 1)

Sultân bin Sultân Sultân Murâd bin Muḥammed bin Bâyezîd bin Murâd bin Orḫan bin ‘Oşmân: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultân Bū Sa’îd: “*Sultan Ebu Said. İlhanlı devletinin dokuzuncu hükümdarı.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultân Celâle’d-dîn: “*Azerbaycan atabeglerinden Sultan Celaleddin*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân-ı sa’îd: Osmanlı Sultanlarından I. Murat (DTAO 1)

Sultân İbrâhîm: “*Gazneli hükümdarı Mahmud’un torunu Sultan İbrahim*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultan ‘İzzeddin: (bk. ‘İzzeddin Keykavus) (DN 1)

- Sultān Maḥmūd: “*Gazneliler devletinin hükümdarı*”(Argunşah, 1999) (TM ?)
- Sultān Meḥemmed: “*I. Bayezid’in Şehzade Mehmed*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)
- Sultan Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultān Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 4)
- Sultān Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultān Mehemmed ibn Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultan Mehemmed ibn Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultan Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi.) (DN 1)
- Sultan Melik Tugrul: (bk. Melik Tugrul) (DN 1)
- Sultān Melikşāh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*”(Argunşah, 1999) (TM 1)
- Sultān Muḥammed: “*Osmanlı hükümdarı Sultan Çelebi Mehmed*”(Argunşah, 1999) (TM 2)
- Sultān Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 4)
- Sultan Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)
- Sultān Murād b. Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultān Murād b. Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)
- Sultan Murād Han: Kişi adı (HRN 1)
- Sultan Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 2)
- Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)
- Sultān Murad Hān: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 1)
- Sultān Murād Han ibn Sultan Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Rükneddin: “*I. İzzeddin Mesud. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sührâb: “*Rüstem’in oğlunun adıdır.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Süleymân: “*Germiyan Beyi Yakup Bey’in babası*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 5)

Süleymân, Mîr Sül mân: “*Yıldırım Bayezid’in büyük oğlu olan Emir Süleyman.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 14)

Süleymân Şah: Kişi adı (MK 1)

Süleymân Şâh/Şeh: Germiyan Padişahı (HN 2)

Şah Maḥmūd: Gazne Hükümdarı Sultan Mahmut (DSM 2)

Şah Firidun: (bk. Firidun) (DN 1)

Şah İskender: (bk. İskender Şah) (DN 1)

Şah ‘İzzeddin: “*II. İzzeddin Keykavus. Türkiye Selçukluları sultanlarından. Dânişmend-nâme’yi ilk kez Mevlânâ İbn-i ‘Ala’ya yazdıran devlet başkanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Şah Keykavus: Kişi adı (DN 1)

Şah Perviz: (bk. Perviz) (DN 1)

Şeh Ğıyâs: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Şehrâb: “*Hindistan padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tehemten: “*Zal oğlu Rüstem*” (Akdoğan, 1979) (AD 1) (ŞD 1)

Temur: “*Moğol imparatoru Timur*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Temür: Kişi adı (DTAO 2)

Timur: “*Maveraünnehr emiri, Timurlular hanedanının kurucusu ve ilk hükümdarı.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Tohtamış: Kişi adı (KBD 1)

Tuğrul: “*Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ṭūs: Mısır Sultanı (HN 11)

Ṭus: Mısır Sultanı (HN 1)

Ṭuş: Mısır Sultanı (HN 1)

Umūr Beg: “*Osmanlı Beylerinden Kara Timurtaş Paşa'nın oğlu.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Üveys: “*Celayiroğulları'nın ikinci hükümdarı*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Yagı Basan: (bk. Melik Yagı Basan) (DN ?)

Ya'küb Beg: “*Germiyanoğlu sultanı II. Yakup Bey*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Ya'küb Han ibni Süleymân: “*Germiyanoğlu sultanı II. Yakup Bey*”(Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Yezdecerd: “*Behram-ı gûr'un babasıdır.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Yezdecerd: “*Fars hükümdarlarının sonuncusu olan İbn-i şehriyar b. Pervîz b. Hürmüz b. Nuşirvan ismidir.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Yezdgird: “*Nuşinrevan'ın torunu*”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Zâhḥāk: “*Cemşid'in yerini alan zalimliğiyle ünlü İran hükümdarı*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Zâl: İran Hükümdarı (ŞHŞ 1) (MN 1) (ADD 1) (AD 2) (ŞD 1) (HN 1) (KBD 4)

Zal u Rüstem: (bk. Rüstem) (DN 2)

4.1.3. MAHLASLAR İLE KURULAN YAZAR/ŞAİR ADLARI

EAT döneminde yazar ve şair adlarının oldukça sık rastlanması, sanata verilen önemi gözler önüne sermektedir. Mahlaslar, yazarların ya da şairlerin kendi adlarının yerine kullandığı isimlere denir. Şairlere/yazarlara, genellikle kendileri tarafından ya da başkaları tarafından verilen mahlaslar bir mesaj verme eğilimiyle ad olarak konulmaktadır. Bununla birlikte nispet i (î)'sinin, dinî temayüllerin ve yer adlarının, mahlasların kurulumu üzerindeki etkisi açıkça görülmektedir.

Bu noktada elde edilen örnekler şunlardır:

‘Abdu’r-raḥīm: Şair adı (MN 1)

‘Acem Mevlevî: Şair adı (MN 1)

‘Ādil: Şair adı (MN 1)

Aḥî: Şair adı (MN 1)

Aḥmed: Şair adı (MN 2)

Aḥmed Birāder-i Köylüce: Şair adı (MN 1)

Aḥmedî: Şair adı (MN 36)

Aḥmedî: “*Türk edebiyatında ilk manzum İskender-name sahibi ola ünlü şair.*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Ahmedî: On dördüncü yüzyıl Türk şairlerinden biri (DTAO 1)

Aḥmed-i Dā‘î: Şair adı (MN 9)

Aḳbıyık: Şair adı (MN 1)

‘Alā‘î: Şair adı (MN 3)

‘Alāyî: “*İtname yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 9)

‘Ali: “*Arif Ali. Dânişmend-nâme’yi düzenleyerek ikinci kez yazan, nazım kısımlarının şairi olan kişi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Askerî: Şair adı (MN 1)

‘Aḫā‘î: Şair adı (MN 3)

‘Atṭār: “*Ünlü İran şairi Feridüddin Attar*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

‘Atṭār: “*Ünlü iran şairi Şeyh Attar*” (Akdoğan, 1979) (AD 3)

Bahâ: Şair adı (MN 2)

Bahşâyiş: Şair adı (MN 2)

Bâyezîd Biştâmî: “*Bayezid Bistami. 9. yüzyılda yaşamış İran şairi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Bayram: Şair adı (MN 4)

Bedr-i Toḫatî: Şair adı (MN 1)

Behrâm Oğlu: Şair adı (MN 4)

Cemâlî: “*Ferahname isimli eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Cevrî: Şair adı (MN 1)

Dehhânî: Şair adı (MN 4) (AD 1)

Dil-süz Muhammed: Şair adı (MN 1)

Dökmeci: Şair adı (MN 1)

Ebu'l-‘Abbās-ı Mervezî: “*Farsça şiir yazan bir şair.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebu'l-Faẓl Nesîmî: Şair Seyyid Nesimi (ND 1)

Ebū Tālîb-i Mekki: “*Kûtu'l- Kulûb adlı eserin yazarıdır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ekmel: Şair adı (MN 2)

Elvân Çelebi: “*Âşıkpaşazâde ile aynı sülaleye mensup olup 14. asrın ilk üççeyreğinde yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Enverî: “*Sultan Sencer devrinin en büyük şairidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Ezherî: Şair adı (MN 5)

Fakîh Ahmed Kutbü'd-din: Türk şairlerinden Ahmed Fakih (YED 1)

Fethe'd-dîn: Şair adı (MN 1)

Firdevsî: “*Şehname yazarı*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Fürkatî: Şair adı (MN 2)

Gülşehri: “*13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Gülşehri: Kişi adı (KAE 2)

Hâbil: Şair adı (MN 1)

Hâce Gülşehri: “*Hoca Gülşehri, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Hâce Mes'ûd: “*Asıl adı Mes'ûd ibni Ahmed'dir. 14. asırda yaşamış önde gelen bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 9)

Hacı Muṭî'î: Şair adı (MN 1)

Hâkânî: “*İran Şairi Fazluddin İbrahim Bedilbin Ali Şirvani*” (Akdoğan, 1979) (AD 1) (ŞD 1)

Hakîm Oğlu: Şair adı (MN 3)

Hakîm Ya'kûb: “*Cevhername yazarı Hekim Yakup*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Hakîm Ya'kûb b. İshak: “*Cevhername yazarı Hekim Yakup*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Halvetî: Şair adı (MN 1)

Harîmî: Şair adı (MN 2)

Hasan Oğlu: Şair adı (MN 1)

Hassân: “*İkinci Murad döneminin ünlü şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Hassân: Şair adı (MN 16)

Ḥāş: “İsmine ilk olarak *Kenzü’l-Küberâ*’da rastladığımız on dördüncü asırda yaşamış bir Türk şairidir.”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥōca Dehhānī: “13. yüzyılda yaşamış, divan şiirinin ilk temsilcilerinden olan bir Türk şairidir.”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥücū: “İranlı şair *Kemaleddin Ebu Atai Mahmud ibn Ali. Kirmanlı olduğu için Hacu-yı Kirmani diye anılır.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: *Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*, 1982) (MN 3)

Hümāmī: Şair adı (MN 1)

Hüsām: Şair adı (MN 2)

Hüseyn: Şair adı (MN 4)

Hüseynī: Şair adı (MN 1)

Hüseyn ibni ‘Alī ibni Ḥüccāc ibni ‘Aliyyi’s-sefnākī: “*Dāmīgatü’l-mübted’în ve nāşiretü’l-mühtedîn adlı eserin yazarı.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hüseyn-i Ḥüyī: Şair adı (MN 1)

‘Işķī: Şair adı (MN 11)

İbni Bayṭār: “*Arap hekim, Müfredat isimli eserin yazarı*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Cemī‘: “*İrşad adlı eserin yazarı*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

‘İmād: Şair adı (MN 1)

‘İmādü’d-dīn: Nesimi (BŞN 1)

İmām: “*İmam Gazâlî.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 4)

İşhaķ bin Murād: *Edviye-i Müfrede* adlı eserin yazarı (EM 1)

Ḳanber Oğlı: Şair adı (MN 1)

Ḳāzī Ebū’l-Feth Aḥmed b. Muṭarref: “*Rust adlı tıp kitabının yazarı hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kemâl: “*Ünlü İran şairi Kemal Hucendi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (MN 2) (AD 3)

Kemâloğlu: “*Kemaloğlu, Ahmedî ile çağdaş bir divan şairidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Kışşa-ḥân'ı ʿ Işık: Şair adı (MN 2)

Kîmiyâ: Şair adı (MN 1)

Kindî: “*Arap hekim ve filozof, taşlarla ilgili kitap yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Köylüce: Şair adı (MN 4)

Kühin: “*Minhac adlı eserin yazarı*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Lebîd: “*Arap şairi Lebid bin Rebia*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Lebîbî: Şair adı (MN 1)

Luṭfî: Şair adı (MN 1)

Ma' cünî Ḥasan: Şair adı (MN 1)

Maḥmūdî: Şair adı (MN 2)

Manşûr: Şair adı (MN 1)

Manyâs Oğlu: Şair adı (MN 2)

Mefkûd: Şair adı (MN 1)

Muḥammed: Şair adı (MN 3)

Muḥammed b. Mahmūd-ı Şirvânî: “*Tuhfe-i Muradi'nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muḥammed Sinöbî: Şair adı (MN 1)

Muḥsin: Şair adı (MN 1)

Muḥbil: Şair adı (MN 3)

Muḥîmî: Şair adı (MN 19)

Mūsā bin Hācı Hüseyn bin 'İsā: “*Eserin yazarı olup XV. yüzyıl Türk yazarlarındandır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mūsī: Şair adı (MN 2)

Na'īmī: Şair adı (MN 1)

Nāmūsī: Şair adı (MN 19)

Nārī: “*Tuhfetü'l-mülûk adlı cevhernamenin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Nebī: Şair adı (MN 13)

Nesīmī: Şair adı (MN 11)

Nücūī: Şair adı (MN 1)

'Ömer: Şair adı (MN 70)

Raḥīmī: Şair adı (MN 1)

Rāzī: “*Kitab-ı havass'ın yazarı Ebu Bekir Zekeriya Razi*” (Argunşah, 1999) (TM 13)

Rūmī: Şair adı (MN 1)

Rūmī: Eşrefoğlu Rumi (ERD 9)

Şafī: Şair adı (MN 7)

Şāhibī: Şair adı (MN 3)

Şāhibü'l-keşşāf: “*Keşşāf adlı meşhur hadis kitabının yazarı olan Zemahşerî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Sa'īdī: Şair adı (MN 2)

Şayrafī: Şair adı (MN 2)

Selmān: “*İranlı şair Cemaleddin Muhammed*” (Akdoğan, 1979) (AD 4)

Selmān: “*Selman-ı Saveci adıyla tanınan İran şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 4) (ŞD 3)

Selmān: “*İran'ın şairlerinden*” (Özmen, 1984) (ADD 4)

Senāyī: “*Gaznelidir, İran edebiyatının büyük şairlerinden biridir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Sinān: Şair adı (MN 7)

Sultān (Aḥmed bin Veys): Şair adı (MN 1)

Süleymān: Şair adı (MN 2)

Şemse’ d-dīn-i Belḥī: “*Kenzü’l-kübera isimli cevhernamenin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 10)

Şemsi: Şair adı (MN 9)

Şeyḥ: Şair adı (MN 3)

Şeyḥ: “*Cevhername yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 11)

Şeyḥ Aḥmed-i Cām, Cāmī: “*İran şairlerindedir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Şeyḥī: Şair adı (MN 12) (ŞD 221)

Şeyḥ Oğlu: Şair adı (MN 5)

Şeyḥ Sa’ dī: “*13. yüzyılda yaşamış İran’ın büyük mutasavvıf ve mütefekkir şairi.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Şeyyād Ḥamza: 13-14. yüzyıllarda yaşamış Türk şairi (DSM 1) (ŞHŞ 4)

Şeyyad Ḥamza: Şair adı (MN 1)

Şīrazī: Şair adı (MN 7)

Tāc Aḥmed: Şair adı (MN 1)

Tācī: Şair adı (MN 1)

Temīmī: “*Mürşid adlı eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

Tīfāşī: “*Cevhername yazarı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 12)

Tīgāşī: “*Cevhername yazarı hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 36)

‘Ulvī: Şair adı (MN 5)

Üstād H̄ōca Mes‘ūd: “14. yüzyıl Türk şairi”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Yaḥya Oğlı: Şair adı (MN 4)

Yūsuf-ı meddāḥ: “14. asır Türk şairidir.”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Zeynī: Şair adı (MN 17)

4.1.4. UNVAN SIFATLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Unvanlar genellikle kişi adlarıyla beraber kullanılan önemli birimlerdir. Kişinin toplum içindeki yerini, saygınlığını, rütbesini vb. bildirmek için kullanılır. İsimden önce ya da sonra kullanılabilen bu unsurlar, toplumsal tabakalaşmaya veya sosyal düzeni sağlama açısından kişiyi belirli kılmaya yönelik deliller olarak gösterilebilir. Buna bağlı olarak soyadı kanunundan sonra resmî işlevi ortadan kalkmıştır.

4.1.4.1. “ĠĀZĪ, GAZĪ, GAZI” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Gazi kelimesi anlamı itibariyle “savaşmış, gaza yapmış” demektir. Gaza ve cihat kavramı Türklerin anlayışında İslamiyet’in kabulüyle birlikte oluşmuştur. Türkler için önemli bir dinî paye haline gelen gazi unvanı, bazen kişi adlarından önce bazen kişi adlarından sonra bazen de tek başlarına kişilerin unvanı olarak kullanılmıştır. Türkler için gazilik mertebesine erişebilme anlayışı, dine bağlılığın sembolü olarak gösterilebilir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdülvehhâb Gazi: “Hz. Peygamber’in bayraktarı, Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

Aḥmed-i Ṭarrān-ı Gazi: (bk. Ahmed Tarran) (BN ?)

Battal Gazi: “Müslümanların, Hıristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 9)

Baṭṭal-ı Ġazi: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Ebā Müslim Ğāzī: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğın Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ğāzī Bahādur: “*Musul Atabeyi Seyfeddin*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Gazi Beg: “*Melik Gazi. Dânişmend Gazi'nin oğlu. Dânişmend Gazi'den sonra Danişmentli Devleti'nin sultanı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 8)

Ğāzī Han: Kişi adı (DTAO 2)

Ğāzī Hân Murād: “*Emir Süleyman'ın dedesi Murad Hüdavendigâr*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Gazī Murad: Osmanlı Sultanlarından I. Murat (DTAO 3)

Ğāzī Murad: (bk. Gazī Murad) (DTAO 1)

Hüseyn Ğāzī: “*Battal Gazi'nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Melik Dânişmend Gazi: “*Danişmentli Devleti'nin kurucusu ve ilk devlet başkanıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 62)

Melik Gazi: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 23)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Muhsin Ğāzī: “*Müslüman pehlivan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Seyyid Battal Gazi: (bk. Battal Gazi) (DN 10)

Seyyid Baṭṭal Ğāzī: “*Battal Gazi, Seyyid, Seyyid Hazret, Seyyid-i Battal, Seyyid-i Battal-ı Ğāzī. Müslümanların, Hıristiyan Bizans'a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2862)

Süheyl Ğāzī: “*Müslüman asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

4.1.4.2. “SULTĀN, SULTAN, SULTAN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT'nin hakim olduğu dönemin yönetim biçimi tek kişinin hükmüne dayanan monarşi düzenidir. Sultan unvanı, bu anlamda yönetimi elinde bulunduran kişilere verilmiştir. Bun anlayışın dışında ise hükümdar yakınları, tasavvufi ve bilge kişiler de kendi adlarından önce ya da sonra bu unvanı kullanmışlardır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Alâaddin (Sultan): Kişi adı (DTAO 1)

‘Aladīn Sultān: Selçuklu sultanı I. Alâeddin Keykubat (MK 2)

Dede Sultān: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

Emīr Sultān: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman (ADD 1)

Ğıyāsđin Sultān: Selçuklu sultanı II. Ğıyaseddin Keyhusrev (MK 1)

Ğıyās sultān: (bk. Ğıyasdin Sultan) (MK 1)

Nebire-i Sultan Murad Beg: Emir Süleyman (AD 1)

Sultān (Aḥmed bin Veys): Şair adı (MN 1)

Sultan Ala’addin: “*I. Alâeddin Keykubat. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultān Alp Arslan: “*Selçuklu sultanı Alparslan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultān Bāyezīd: Osmanlı Padişahı I. Bayezid (AD 1)

Sultan Bayezid: Osmanlı Sultanlarından I. Bayezid (DTAO 1)

Sultān bin Sultān Sultān Murād bin Muḥammed bin Bāyezīd bin Murād bin Orḥan bin ‘Oşmān: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultān Bū Sa'īd: “*İlhanlı devletinin dokuzuncu hükümdarı.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultān Celāle'd-dīn: “*Azerbaycan atabeglerinden Sultan Celaleddin*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultān-ı sa'īd: Osmanlı Sultanlarından I. Murat (DTAO 1)

Sultānı Veled: Kişi adı (AK 1)

Sultān İbrāhīm: “*Gazneli hükümdarı Mahmud'un torunu Sultan İbrahim*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultan 'İzzeddin: (bk. 'İzzeddin Keykavus) (DN 1)

Sultān Meḥemmed: “*I. Bayezid'in Şehzade Mehmed*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sultan Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Mehemmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 4)

Sultān Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Mehemmed ibn Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Mehemmed ibn Sultān Murād Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi.) (DN 1)

Sultan Melik Tugrul: (bk. Melik Tugrul) (DN 1)

Sultān Melikşāh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultān Muḥammed: “*Osmanlı hükümdarı Sultan Çelebi Mehmed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultān Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 4)

Sultan Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)

Sultān Murād b. Mehemmed Hān: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultān Murād b. Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Murād Han: Kişi adı (HRN 1)

Sultan Murād Hân: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 2)

Sultân Murād Hân: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 5)

Sultân Murad Hân: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 1)

Sultân Murād Han ibn Sultan Mehemed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Rükneddin: “*I. İzzeddin Mesud. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sultan Seyyid Necmü’-d-dîn: Kişi adı (YED 1)

Sultan Turasan: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin dayısı. Tarihî kaynaklarda Kayseri’nin fatihi olarak geçer.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 28)

Sultânü’l-‘âşîkîn: “*Hz. Mevlana*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

4.1.4.3. “ḤĀN, HĀN, ḤAN, HAN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Türklerin İslâmiyet’in kabulünden önceki dönemine ait olan bu kelime, EAT döneminde de kullanılan önemli bir unvandır. Sadece yönetimi elinde bulunduran liderler tarafından kullanılan bu unvanın yazımı noktasında bir birlik olmadığı göze çarpmaktadır. Han unvanının EAT dönemindeki tespitleri, bu dönemin sosyal yapısına ışık tutmaktadır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Bay Böre Ḥân: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Bay Böre Ḥân oğlu Bamsı Beyrek: “*Bay Böre’nin oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Bāyezīd Ḥân: dördüncü Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid (MN 1)

Bāyezīd ibni Murād Ḥân: Kişi adı (HN 1)

- Bayındır Hân: “*Oğuz hanlarının hanı, Bayındır*” (Gökyay, 2000) (KDK 53)
- Beyrek Hân: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)
- Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)
- Boğa Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 78)
- Boğa Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 4)
- Boğa Han: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 2)
- Boğa Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 3)
- Boga Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 1)
- Boğa Hân: Hıtay ülkesinin hükümdarı (HN 1)
- Cingiz Han: Cengiz Han (DTAO 1)
- Çingiz Hân: Cengiz Han (MK 1)
- Dirse Hân: “*Boğaç Han’ın babası olan Oğuz beyi*” (Gökyay, 2000) (KDK 48)
- Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)
- Gâzî Han: Kişi adı (DTAO 2)
- Ġâzî Hân Murâd: “*Emir Süleyman’ın dedesi Murad Hüdavendigâr*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)
- Hân Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır han.*” (Gökyay, 2000) (KDK 4)
- Hân Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Gökyay, 2000) (KDK 3)
- Hân Kazan: “*Bayındır Han’ın beyler beyi, Kazan Beg.*” (Gökyay, 2000) (KDK 9)
- Hân Oruz: “*Kazan Bey’in oğlu, Oruz Beg.*” (Gökyay, 2000) (KDK 2)
- Ķâdî İmâm faḫre’-d-dīn ḫan: “*Fıkıḫ âlimi ve Fetâvâ adlı eserin sahibi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḳam Ğan oğlu Ğān Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır Han.*” (Gökyay, 2000) (KDK 4)

Ḳazan Ğān: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Gökyay, 2000) (KDK 2)

Mehammed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Murad Ğān: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 1)

Murād Ğān: “Sultan 1. Murad” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Murād Ğān: Sultan II. murat (ADD 1) (ŞD 3)

Ya‘kūb Ğān ibni Süleymān: “*Germiyanođlu Sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

4.1.4.4. “PĀŞĀ, PAŞA” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Paşa unvanını kullanan kişiler genellikle dönemin yönetici kadrosundaki kişilerdir. Bu kullanımın dışında az da olsa tasavvufî kişilerde de kullanıldığı görülür.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Alī Pāşā: Kişi adı (ADD 2)

Âşık Paşa: Kişi adı (APŞ 1)

Çan Paşa: Kişi adı (KDK 1)

Halīl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Hasan Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

İbrāhīm Paşa ođlu Mahmūd Beđ: Kişi adı (GSMH 2)

İbrāhīm Paşa ođlu Mahmūd Beđ: Kişi adı (GSMH 1)

Kasım Paşa: Rumeli Beylerbeyi (GSMH 11)

Kassābođlu Mahmūd Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Koca İbrāhīm Paşa: Osmanlı sadrazamlarından biri (GSMH 1)

Mahmūd Paşa: Osmanlı vezirlerinden biri (GSMH 7)

Mahmūd Paşa-i Veli: (bk. Mahmūd Paşa) (GSMH 1)

Ömer Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*”(Tokatlı, 1984) (MK 6)

Paşa: (bk. Âşık Paşa) (APŞ 1)

Paşa Sinan: Sinan Paşa (DTAO 1)

Süleyman Paşa: Kişi adı (DTAO 1)

Şâhin Paşa: Şahabeddin Şahin Paşa, Rumeli Beylerbeyi (GSMH 21)

Şahin Paşa: (bk. Şâhin Paşa) (GSMH 6)

Şeyh Paşa: “*Şeyh Muhlis’in oğlu Âşık Ali Paşa*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Yağya Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

4.1.4.5. “MELİK” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Kelime anlamı “padişah, hükümdar” anlamına gelen melik unvanı, daha önce de bahsedilen hükümdarlık alametlerinden bir diğeridir. EAT döneminde ise sadece yönetimi elinde bulunduran kişilerce kullanılmıştır.

EAT döneminde elde edilen veriler şunlardır:

‘Abdu’l-melik: “*Abdülmelik b. Ebû Süleyman, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdü’l-melik: “*Battal Gazi Destanı’na göre daha önceki İslam halifelerinden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ağ Melik Çeşme: “*Tekfur adı*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Buğaçuk Melik: Kişi adı (KDK 2)

Danişmend Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Hazret-i Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Çapçak Melik: “*Tekfur adı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Ḳara Arslan Melik: Kişi adı (KDK 1)

Ḳara Tüken Melik: Kişi adı (KDK 2)

ḲıpçaḲ Melik: “*Tekfur adı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 1)

Melik: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1060)

Melik Ahmed: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 21)

Melik Dânişmend: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 371)

Melik Dânişmend Gazi: “*Danişmentli Devleti’nin kurucusu ve ilk devlet başkanıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 62)

Melik Gazi: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 23)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik Han: (bk. Melik Danişmend Gazi) (DN 1)

Melik Kutbeddin: “*Melik Şah. Türkiye Selçuklu sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Melik Orhân: “*Orhan Gazi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Melik şâlih: “*İyiliği ile meşhur eski bir Mısır sultanı*” (Yavuz, 1991) (KK 4)

Melik Şah: Kişi adı (DN 3)

Melik Tuğrul: “*Selçuklu devletinin kurucusu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Melik Yagı Basan: “*Dânişmendli Devleti’nin kurucusu Dânişmend Gazi’nin torunu Melik Gazi Bey’in oğlu.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Melik-zade Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Melik Zâhir: “*Melik Zahir Baybars*”(Akdoğan, 1979) (MK 1)

Şofî Şandal Melik: Kişi adı (KDK 1)

Sultan Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi.) (DN 1)

Sultan Melik Tugrul: (bk. Melik Tugrul) (DN 1)

Sultân Melikşâh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

4.1.4.6. “EMİR, EMİR, MİR, MİR” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Karşımıza çıkan diğer bir unvan ise emir,mir ifadeleridir. Kelime anlamı “bey, emirlik başkanı” demek olan bu sözcük gerek liderlerde gerekse dinî kişilerde unvan olarak kullanılmıştır:

Emircem: “*Ahmed Yesevi’nin yedinci halifesi*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Emîre’l-mü’minîn: Kişi adı (AK 1)

Emîre’l-müslimîn: Kişi adı (ŞHŞ 1)

Emîr ‘Ömer: “*Malatya emiri Numan’ın oğlu. Battal Gazi’nin kayın babasıdır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 151)

Emir ‘Ömer: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Battal Gazi zamanında Malatya emiri.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Emîr Sultân: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman. (ADD 1)

Emîr Sülemân: Kişi adı (TCE1)

Emîr Süleymân (Mîr Sülman) : I. Beyazıd’ın en büyük oğlu. (AD 1)

Emîr Sülman: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman (ADD 2)

Emîr Sülman Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Emîrû’l-mi’min(în): Kişi adı (FN 2)

Emîrû’l-mü’minîn: Kişi adı (KAE 1)

Emîrû’l-mü’minîn: Hz. Ali (BH 2)

Mîr Hâc: “*Baba İlyas’ın müritlerinden biri*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Mîr mûsî: “*Yıldırım Beyazıd’ın küçük oğlu Musa Çelebi*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr selmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr selmân ibni ‘oşmân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mîr süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Mir Süleyman: Kişi adı (DTAO 2)

Mîr sül mân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 10) (AD 32)

Mûsî Emir Musa: “*I. Bayezid’in küçük oğlu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Süleymân, Mîr Sül mân: Yıldırım Bayezid’in büyük oğlu olan Emir Süleyman. (MN 2)

4.1.4.7. “BEĞ, BEG” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde çeşitli anlamlar içeren bey unvanı, dönemin sosyal yapısını yansıtan öğelerden biridir. Bu unvan, hem yönetici kadrosundaki kişilerde hem de toplum içinde önemli bir mertebeye ulaşmış kişilerde kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ayas Beg: Kişi adı (AD 1)

Bay Bîcân Beg: “*Banı Çiçek’in babası olan Oğuz Beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

Bay Bîcân Beg kıızı Banı Çiçek: “*Bay Bican Bey’in kıızı ve Bamsı Beyrek’in eşi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Bay Böre Beg: “*Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 27)

Bay Böre Beg oğlu Bamsı Beyrek: (bk. Bamsı, Bamsı Beyrek) (KDK 1)

Bāyezīd bin Orhan Beg: Kişi adı (HN 1)

Beg Begil: “*Oğuzların uç beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Beg Kazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Beg*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Beglerbaşı Yegenek: “*Bir Oğuz beyi, Beg Yegenek, Yegenek*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Beg Yegenek: “*Bir Oğuz beyi, Yegenek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boğaç Beg: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boz Atlu Beyrek Beg: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Çavuş Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Dāvūd Beğ: Priştina sancak beyi (GSMH 9)

Emīr Sülmān Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Evrenus Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenus Beg oğlu Ali Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenuz Beğoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Feriz Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Feriz Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 6)

Feriz Beğoğlu: Kişi adı (GSMH 12)

Feriz Beğoğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Gazi Beg: “*Melik Gazi. Dânişmend Gazi’nin oğlu. Dânişmend Gazi’den sonra Danişmentli Devleti’nin sultanı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 8)

Hamza beg: “*Hamza Bey, muhtemelen 1426’da Anadolu beylerbeyi olan kişi*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Hasan Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan Beğoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğzâde İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hızır Beg: “*Saruhanlı Beyliğinin hükümdarı Hızırşah Bey*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH21)

Ishakoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbrâhîm Paşa oğlu Mahmûd Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

İbrâhîm Paşa oğlu Mahmûd Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

İshak Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Karaca Beğ: Anadolu askeri beğlerbeyi (GSMH 13)

Karaca Beği: Anadolu beylerbeyi (GSMH 1)

Kassâb oğlu Mahmûd Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 8)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Çazan Beg: “*Çazan Bey, Ulaş oğlu Salur Çazan, Bayındır Han'ın beylerbeyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 43)

Çazan (Beg) oğlu Uruz (Beg): (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 3)

Çazılık Çoca oğlu (Beg) Yegenek: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Koçi Beğ oğlu Bâyezid Beğ: (GSMH 1)

Mahmûd Beğ: Kişi adı (GSMH 17)

Melik Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 11)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Murād Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Mūsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Nebire-i Sultan Murad Beg: “*Emir Süleyman*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nişancı İbrāhīm Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Penc-yekci oğlu İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Sübaşı Şecā’üddīn Süleymān Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Süleyman Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Şāhin Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Şattat Beg: (bk. Şattat) (DN 1)

Turahan Beğ: Kişi adı (GSMH 21)

Ulaş oğlu Kāzan Beg: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*”(Özçelik, 2016) (KDK 1)

Umūr Beg: “*Osmanlı Beylerinden Kara Timurtaş Paşa’nın oğlu.*”(Canpolat, Ömer bin Mezīd: Mecmū’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Uruz Beg: “*Kazan Bey’in oğlu.*”(Gökyay, 2000) (KDK 1)

Uzun Karı oğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Yahya Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Ya’kūb Beg: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*”(Biltekin, 2003) (ŞD 1)

4.1.4.8. “ŞĀH, ŞAH, ŞEH” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

“Şāh, şah, şeh” gibi çeşitli şekilleri bulunan ve “padişah” anlamına gelen bu unvan, yönetimi elinde bulunduran kişi ve devrin ileri gelenlerinin sosyal konumunu belirtmek üzere kullanılmıştır. Bunların haricinde dinî şahsiyetlerin adlarından önce ve sonra da kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Armağan Şāh: “*Hacı Mübārizeddin Armağanşah*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Bedrûn Şâh: “*Battal Gazi Destanı’na göre Hamiran adlı padişahın yeğeni ve And-ı Banu’nun kocası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 31)

Hürmüz Şah: (bk. Hürmüz) (DN 1)

İskender Şah: “*Dânişmend-nâme’de Zile’yi kurduğu rivayet edilen İskender Şah (İskender-i Yunanî).*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Çamer Şâh: “*Sindebar şehrinin padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 19)

Keyümeşe Şah: Kişi adı (DN 1)

Melik Şah: Kişi adı (DN 3)

Muhammed Şeh: “*Osmanlı Devletini yeniden kuran Çelebi Mehmet*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 1)

Nuşirivan Şah: “*Sasani Pers kralı. Kubat’ın en küçük oğlu.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 14)

Süleymân Şah: Kişi adı (MK 1)

Süleymân Şâh/Şeh: Germiyan Padişahı (HN 2)

Şah Maḥmūd: Gazne Hükümdarı Sultan Mahmut (DSM 2)

Şah: (bk. Şattat) (DN 8)

Şâh Edhem: (ERD 1)

Şah Firidun: (bk. Firidun) (DN 1)

Şâh-ı cihân: Hz. Muhammed (VHM 2)

Şâh-ı Ḥorasân: On iki imamdan biri İmam Rıza (ND 1)

Şâh-ı Merdân: Hz. Ali’nin unvanı (ÇN 1) (KDK 2)

Şah İskender: (bk. İskender Şah) (DN 1)

Şah İzzeddin: “*II. İzzeddin Keykavus. Türkiye Selçukluları sultanlarından. Dânişmend-nâme’yi ilk kez Mevlânâ İbn-i ‘Ala’ya yazdıran devlet başkanı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Şah Keykavus: Kişi adı (DN 1)

Şah Kişmir: Kişi adı (DN 1)

Şah Perviz: (bk. Perviz) (DN 1)

Şahseb: “*Kayserin pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 22)

Şah Şattat: (bk. Şattat) (DN 26)

Şeh Gıyâs: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

4.1.4.9. “LALA” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Hükümdar çocuklarının ve saraya yeni alınan acemilerin eğitimiyle uğraşan kişilere “lala” denir. EAT döneminde kişi adlarıyla birlikte kullanılan lala unvanı, aşağıdaki biçimleriyle tespit edilmiştir:

Bâyezid Lala: Kişi adı (GSMH 1)

Cevher Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Mercan Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Şâhin Lala: Kişi adı (GSMH 2)

Yakut Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Ancak aşağıda tespit edilen kişi adı, lala kelimesiyle kurulmasa da anlatıya göre bu makamın görevini üstlenmektedir.

Ṭavabîl-i Rûmî: “*Battal Gazi’nin her işte görüşünü aldığı lalası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 45)

4.1.4.10. “ḤATUN, HĀTUN, HATUN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde tespit edilen unvanlardan biri de hatun kelimesidir. Kelime anlamı, ‘kadın, hanım’ demektir. Sadece kişi adlarından sonra kullanıldığını tespit edilen bu unvan, dişil bir ifadedir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Burla Ḥatun: “*Salur Kazan’ın karısı.*” (Gökyay, 2000) (KDK 14)

Ḥıṭā ḥatun: Kişi adı (HN 2)

Ḥıṭay ḥatun: Kişi adı (HN 1)

Meryem Hatun: “*Çankırlıdır. Kara Tigin ile evlenmiştir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 18)

Şarı Ṭonlu Selcan Ḥatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Şarı Ṭonlu Selcan Ḥatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Selcen Ḥatun: “*Kan Turalı’nın eşi selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 11)

Şehr Bānū Hātun: Kişi adı (BH 1)

4.1.4.11 “ḤĀCE, HŌCA, HOCA” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

“Ağa, efendi, sahip, üstad, öğretmen” gibi anlamlara gelen bu unvanın da yazım biçimleri farklılık göstermektedir. Bu unvanın sadece kişi adlarından önce kullanıldığı saptanmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

ḤĀce: Hacu Kırmanî (AD 1)

ḤĀce ‘Atṭār: Kişi adı (HN 2)

ḤĀce Gülşehri: “*Hoca Gülşehri, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

ḤĀce Mes’ūd: “*Asıl adı Mes’ūd ibni Ahmed’dir. 14. asırda yaşamış önde gelen bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 9)

H̄āce Muhammed bin Alī H̄akīm: Kişi adı (BH 1)

H̄ōca: Hoca Nasreddin-i Tusi (TM 66)

H̄ōca: “*H̄z. Muhammed*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

H̄ōca Dehhānī: “*13. yüzyılda yaşamış, divan şiirinin ilk temsilcilerinden olan bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

H̄ōcā Ebū Reyhān: (bk. Ebu Reyhan) (TM 1)

H̄ōca Naşīr: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

H̄ōca Naşīr-i Tūsī: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

H̄ōca Naşīrū’ d-dīn-i Tūsī: “*Hoca Nasreddin-i Tusi*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Hoca Rüstem: Hoca Rüstem (DAH 5)

4.1.4.12. “KÖCA, KÖCA” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

“Muhterem, ihtiyar, ata” gibi anlamlarda kullanılan koca unvanı Türk kültüründe karşı tarafa gösterilen saygının belirtisidir. Kişi adlarından önce veya sonra kullanıldığı görülmektedir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Aruz Köca: “*Dış Oğuzların beyi, Kazan Bey’in dayısı*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

At Ağızlı Aruz Köca: “*Dış Oğuzların beyi, Salur Kazan’ın Dayısı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Duħa Köca: “*Delī Dumrul’un babası*” (Kaçalın, 2017) (KDK 2)

Eñse Köca: Kişi adı (KDK 1)

Eñse Köca oğlu Oğçı: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eylik Köca oğlu Alp Eren: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eylik Köca oğlu Dönebilmez Dülek Evren: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Eylik Köca oğlu Dülek Evren: (bk. Dülek Evren, Eylik Köca oğlu Dönebilmez Dülek Evren) (KDK 1)

Eylik Koca oğlu Saru Kılmaş: Kişi adı (KDK 1)

Ġaflet Koca: Kişi adı (KDK 3)

Ġaflet Koca oğlu Şer Şemse'ddin: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Kañlı Koca: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 14)

Kañlı Koca oğlu Kan Turalı: “*Kanlı Koca'nın oğlu olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK2)

Kazılık Koca: “*Yegenek'in babası olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 14)

Kazılık Koca oğlu (Beg) Yegenek: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Koca Despot: (bk. Despot) (GSMH 1)

Koca İbrāhim Paşa: Sadrazam (GSMH 1)

Koca Kıral: Macar Kralı Sigismond (GSMH 1)

Koñur Koca (oğlu) Saru Çoban: “*Tepegöz'ün babası.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

4.1.4.13. “DEDE” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Kişi adlarıyla birlikte kullanılan dede unvanı, genellikle bilge ve dinî şahsiyetlerde kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Dede: (bk. Dede Garkın) (MK 9)

Dede: Dede Korkut (KDK 70)

Dede Ġarqın: “*Baba İlyas'ın şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 6)

Dede(m) Korkud: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 25)

Dede(m) Korkut: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 25)

Dede Sultān: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

4.1.4.14. “HACI, HACI” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Kişi adlarından önce ya da sonra kullanılan bu unvanlar aşağıdaki kullanımlarıyla tespit edilmiştir:

Bagdın Hacı: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Bereket Hacı: “*Kendek’e yerleşmiş Baba İlyas halifelerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Hacı: “*Baba İlyas’ın halifelerinden Hacı Mihmân*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Hacı Bektaş: Hacı Bektaş Veli (MK 3)

Hacı İsâ: Kişi adı (GSMH 3)

Hacı İsâ: Kişi adı (GSMH 2)

Hacı Mihmân: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 2)

Hâcî Muṭî‘î: Şair adı (MN 1)

Ulu Hacı: (bk. Mihman) (MK 1)

4.1.4.15. “FİRENK, FİRENG, FRENG” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Cermen, Anglosakson ve Latin ırklarından olan kimselere verilen adlandırmalardan biri olan firenk/fireng unvanı, EAT döneminde kişi adlarından sonra kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

‘ Atuş Firenk: (bk. ‘ Atuş) (DN 4)

‘ Avuc Fireng: “*Bizans beyi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Beduros Firenk: “*Amasya’da Müslümanlara karşı savaşa katılan ve burada ölen Firenk ordusu komutanı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 3)

Beduros Firenk: “*Amasya’da yapılan savaşta ismi geçen gayri Müslim komutan.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Bedürgene Firenk: “*Amasya savaşı sırasında Dânişmendlilere karşı savaşılan orduya yardım getiren Firenk komutanı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Bireşkeve Firenk: “*Dânişmendlilere karşı Amasya’da yapılan savaşa ordusuyla yardıma gelen komutan.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Cālūt Freng: “*Kâfir beyi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Ġavnî Fireng: “*Frenk komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḳapūs Fireng: “*Babek’e bağlı bey*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Nuḳtâ-yı Fireng: “*Kayserin komutanı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

4.1.4.16. “BAN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

“Efendi” anlamına gelen ban unvanı, EAT döneminde kişi adlarından sonra kullanıldığı tespit edilmiştir.

EAT dönemindeki elde edilen örnekleri şunlardır:

Baya Ban: Askeri bölge valisi Baya Ban (Efendi) (GSMH 1)

Mirjupane Ban: Mir Jupan (GSMH 1)

Na Ban: Kişi adı (GSMH 1)

Pusko ban: Kişi adı (GSMH 1)

Sekillet (Şakilat) Ban Tomaş: Kişi adı (GSMH 1)

Şakilat Ban: Kişi adı (bk. Sekillet Ban) (GSMH 1)

Tomaş Ban: (bk. Tomaş Jupan) (GSMH 1)

4.1.4.17. “SEYYİD” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Seyyid unvanı, EAT döneminde aşağıdaki kullanımlarıyla tespit edilmiştir. Bu unvan, peygamber soyundan gelen kişilere verildiği gibi “efendi, ağa, bey” gibi anlamlara gelecek şekilde de kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Seyyid: Kişi adı (MRN 1)

Seyyid: (bk. Battal Gazi) (DN 1) (BN ?)

Seyyid: Seyyid Nesimi (ND 4)

Seyyid Ahmed Kebîr: “*Kimliği kesin olarak tespit edilemedi. Ahmet Fakih olabilir.*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Seyyid Battal: (bk. Battal Gazi) (DN 6)

Seyyid Battal Gazi: (bk. Battal Gazi) (DN 10)

Seyyid Baṭṭal Ġāzî: “*Battal Gazi, Seyyid, Seyyid Hazret, Seyyid-i Battal, Seyyid-i Battal-ı Ġāzî. Müslümanların, Hıristiyan Bizans’a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2862)

Seyyid Ḥazret: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Seyyid-i Baṭṭal: (bk. Seyyid Battal Gazi) (BN ?)

Seyyid-i evvelin ve āḥirîn: Hz. Muhammed (KK 1)

Seyyid-i hazret: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyid-i kevneyn: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyid-i veled-i Ādem: Hz. Muhammed (ŞHŞ 1)

Seyyid Nesîmî: Seyyid Nesimi (ND 1)

Seyyidü’l-mürselîn: Hz. Muhammed (BH 1)

Seyyidü’l-mürselîn: “*Gönderilenlerin lideri, Hz. Peygamber*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultan Seyyid Necmü’ d-dîn: Kişi adı (YED 1)

4.1.4.18. “ŞEYH, ŞEYH” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde birçok anlama gelecek şekilde kullanılan bu unvan genellikle bilge ve dinî kişileri nitelemektedir.

Bu dönemde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Şeyh: “*Herhangi bir kişinin adı*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Şeyh: Şair adı (MN 3)

Şeyh: “*Cevhername yazarı*”(Argunşah, 1999) (TM 11)

Şeyh: Kişi adı (MÜR 35)

Şeyh ‘ Abdü’l-kâdir: Abdülkadir Geylani (ERD 6)

Şeyh ‘ Affân: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh Ahmed-i Câm, Câmî: “*İran şairlerindedir.*”(Akdoğan, 1979) (AD 2)

Şeyh Alay: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh Alişir: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh Balı: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh ebū t̄alib-i Mekk-î: “*Muhammed bin Ali, Sofiyye-i âliyye’nin meşhurlarındandır.*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Şeyh Elvân Çelebi: Elvan Çelebi (KK 1)

Şeyh Eşref: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 2)

Şeyhî: Şair adı (HRN 2)

Şeyhî: Şair adı (MN 12) (ŞD 221)

Şeyh İhsan: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh-i san‘ân: Kişi adı (KBD 1)

Şeyh-i San‘ân: Kişi adı (ERD 1)

Şeyh İlyas: “*Baba İlyas*”(Tokatlı, 1984) (MK 2)

Şeyhoğlu: Şair adı, (bk. Şeyhoğlu Mustafa) (AD 5)

Şeyh Oğlu: Şair adı (MN 5)

Şeyhoğlu: Kişi adı (DD 1)

Şeyh Oğlu/Şeyh Oğlu: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlu: Kişi adı (HN 1)

Şeyh oğlu: Kişi adı (HN 3)

Şeyhoğlu: “*Şeyhoğlu Sadrüddin Mustafa*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Şeyh ‘ Osmân: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 3)

Şeyh Paşa: “*Şeyh Muhlis’in oğlu Âşık Ali Paşa*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Şeyh Re’is Ebü ‘ Alî: “*İbni Sina*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 2)

Şeyh Sa’ dî: “*13. yüzyılda yaşamış İran’ın büyük mutasavvıf ve mütefekkir şairi.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Şeyh San’ân: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyh San’ân: Kişi adı (ND 1)

4.1.5. ATAERKİLLİK ANLAMI TAŞIYAN KELİMELERLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde ataerkil bir sosyal yapıya işaret eden ifadeler tespit edilmiştir. Kişinin, babasının adıyla ya da lakabıyla anılması yoluyla oluşan bu ifadeler, babadan erkek çocuğa uzanan soy bağına dikkat çekmektedir. Bunun haricinde ise bazen baba, oğlunun adıyla anılmaktadır.

4.1.5.1. “İBNİ, İBNÜ, İBN, BİN BİN” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Yabancı kökenli olan ‘ibn ve türevleri olan ifadeler’ kelime anlamı olarak ‘oğul’ demektir. Arapça bir yapıya dayanan bu ifadeler, ‘çocuğun adı + ibn/bin ‘oğul’ + babanın adı’ şeklinde meydana gelmektedir. Görülüyor ki bu tür ifadeler, EAT döneminde ataerkil bir sosyal yapıya ve Arapçanın dönem üzerindeki tesirine işaret olarak sayılabilir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Abdi'r-raḥmān ibni 'Avf: (bk. 'Abdu'r-raḥmān bin 'Avf) (MR 1)

'Abdullah bin 'Abbas: “*Hz. Muhammed'in en küçük amcası olan Abbas'ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

'Abdullāh bin 'Āmir: “*Basra valisi, Osman b. Affan'ın amcası oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullah bin Mes'ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

'Abdullāh bin Mes'ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh bin Zāhid: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

'Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Muhammed'in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

'Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Ebu Bekir'in kızı, Esmā'nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni 'Abbās: “*Hz Muhammed'in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

'Abdullāh ibni Ca'fer: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni Hüseyin: “*Sûfi ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni'l-Mekkî: “*Sûfi ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni'l-mübârek: “*Tâbiûndan ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

'Abdullāh ibni Mes'ūd: (bk. 'Abdullāh bin Mes'ūd) (MR 6)

'Abdullāh ibni Mübârek: “*İkinci derecede tabi'inden ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

'Abdullāh ibni 'Ömer: “*Hz. Ömer'in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 11)

'Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

- ‘Abdullāh ibni ‘Ubeyd: “*Muhaddis ve ravilerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- ‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)
- ‘Abdullāh ibnü ‘Ömer: “*Hız. Ömerin oğlu*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)
- ‘Abdullāh ibnü Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (CC 1)
- ‘Abdu’l-vāhid bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)
- ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf: “*Hız Muhammed’in cennete gideceğini müjdelediği on kişiden biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- ‘Abdu’r-raḥmān ibni Yezīd: “*Medineli Tābiūn, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- Aḥmed b. Ebi Hālid: “*Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)
- Aḥmed bin ebi’l-ḥavārī: “*Sūfī zahitlerden olup Şamlıdır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- Aḥmed bin Hānel: “*İbni Hanbel namı ile meşhur İslam Fakihî ve Hanbelî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)
- Aḥmed b. Yūsuf: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)
- Aḥmed b. Yūsuf Cevherī: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)
- Aḥmed b. Yūsuf b. Aḥmed Tığaşı: “*Hekim Tığaşı*” (Argunşah, 1999) (TM 3)
- Aḥmed ibni Hānel: (bk. Aḥmed bin Hānel) (MR 1)
- Aḥmed ibni Hānelī: (bk. Aḥmed bin Hānel) (MR 1)
- Aḥnef bin Kays: “*Fetihleri, cesareti ve zekâsı ile tanınan bir kişi olup, muhaddis ve ravidir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- ‘Ali b. Aḥmed: “*Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)
- ‘Ali b. Muḥammed: “*Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)
- ‘Ali b. Mūsā: “*Abbasi halifesi Muktedir’in veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Alī bin Erdiṣir: “*Battal Gazi’nin ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alī bin Hâşim: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

‘Ali bin ‘İmran: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin rikabdarıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ali bin Mızrab: “*Melik Dânişmend Gazi’nin babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alī bin Mızrâb: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mızrab-ı Harezmi’nin oğlu, Eba Müslim’in kız kardeşi Sakine Banu’nun oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 33)

‘Alī bin Sa‘îd: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

‘Alī ibn Muḥlis ibn İlyās: Âşık Ali Paşa (MK 1)

‘Âmir ibni ‘Âbd-i Qays: “*Bir âbid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Amr bin Dînâr: “*Sahabîlerin elinde yetişmiş Mekkeli tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

‘Amr bin Mürre: “*Kûfe’nin meşhur hadis hafızı ve zahidi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Askerî ibnü ‘Alī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Aṭâ’ bin Yesâr: “*Tabiîn devrinin en önemli fıkıh âlimlerinden ve muhaddislerinden.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Aṭâ ibni Ebî Rebâh: (bk. ‘Aṭâ ibni Rebâh) (MR 1)

‘Aṭâ ibni Rebâh: “*Tâbiûndan Mekkeli fakih, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Avn ibni ‘Abdullāh: “*Kûfeli zahitlerden olup Ömer b. Abdülaziz devrinde yaşamıştır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ayās ibni Mu‘āviye: Şahıs adı (MR 1)

Bāyezīd bin Orḡan Beg: Kişi adı (HN 1)

Bāyezīd ibni Murād Ḥān: Kişi adı (HN 1)

Bekr bin ‘Abdullāh: “*Zahit ve âlimlerdendir. Basralı olup Hicrî 108’de vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Bekr ibni Ḥubeys: Şahıs adı (MR 1)

Bel‘ām ibni Bā‘ûre: “*Tevrat ve İslâmî kaynaklarda, önceleri iyi bir mümin iken daha sonra Hz. Musa ve kavmi aleyhine hile tertiplediği cezalandırıldığı rivayet edilen kişi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Beşir ibni ‘Abdullāh: “*Bişr b. ?sım b. Abdillah, zahit ve âlim bir kişidir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Bilāl bin Sa‘d: “*Tâbiûn neslinden âbid ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Câbir bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Câbir ibni ‘Abdullāh: “*En çok hadis rivayet eden sahabî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Cünd ibni Züheyr ‘Āmirî: Şahıs adı (MR 1)

Dimitri bin Gelyan: (bk. Dimitri) (DN 1)

Dimitri bin Kılasyon: (bk. Dimitri) (DN 1)

Ebân ibni ‘Osmân: “*Ebân b. Osmân b. Affân, Medine valisi ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebî ‘Abdullāh ibni Ebî ḥafş-i kebîr: Kişi adı (MR 1)

Ekşüm ibni Żayf: Kişi adı (MR 1)

Ekşüm ibni Żayfî: (bk. Ekşüm ibni Żayf) (MR 1)

Enes bin Mâlik: “*Büyük sahabelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 2)

Enes ibni Mâlik: (bk. Enes bin Mâlik) (CC 1) (MR 4)

Ens İbnü Mâlik: Enis ibni Malik (BH 3)

Es'ad bin Sa'id: "*Battal Gazi Destanı'na göre Zengan'ın padişahı.*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Eyyub bin Yunus: "*Dânişmend-nâme'ye göre, Abdülvehhâp Gazi öldükten sonra Malatya halkının lider seçtiği komutanlardan.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

Eyyub ibn-i Yunus: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 1)

Fânhâş bin 'Ayzâr: "*Musa peygamber zamanında bir kumandanın adı.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Fuğayl bin 'İyâz: "*Horasan'ın ilk büyük sûfilerindendir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Fuğayl ibni 'İyâz: (bk. Fuğayl bin 'İyâz) (MR 3)

Habeş b. Hüseyin: Kişi adı (MÜR 1)

H̄ace Muḥammed bin Alî Ḥakīm: Kişi adı (BH 1)

Halef ibni Eyyüb: "*Âmirî kabilesindendir. Belh müftülüğü yapmış olup zahitlerdendir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hâlid bin Sa'id: "*İlk Müslümanlardan olup Hz. Muhammed'in kâtibidir.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hâlid ibni Velîd: "*Hz. Muhammed'in seyfullah unvanı verdiği meşhur kumandan sahabî.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Hâriḳ bin Sedüm: "*Lût peygamber zamanında bir hükümdar.*" (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hasan bin Eyyub: "*Destan'a göre Halil'in kardeşi, Gümenek hâkimi, Dânişmendli ordusunda 'alemdarları beyi, Dânişmend Gazi'nin silahtarı ve gaza arkadaşı.*" (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

Hasan bin Meşîyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre, Malatya’dan çıkan Müslüman ordusunda olup, Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Ḥassân ibni Ebî Sinân: “*Mutasavvıf ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Hasan ibn-i Eyyub: (bk. Hasan bin Eyyub) (DN 3)

Ḥasan ibni Sinâ: “*Mutasavvıf.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Herem ibni Ḥayyân: “*Tâbiûn devri kumandanlarından bir zahit.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḥüseyin ibni ‘Alî: “*Tarsus emiri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ḥüseyin ibni ‘Alî ibni Ḥüccâc ibni ‘Aliyyi’s-sefnâkî: “*Dâmiğatü’l-mübted’în ve nâşiretü’l-mühtedîn adlı eserin yazarı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ibn Fenârî: Kişi adı (GSMH 2)

‘İbâde bin eş-şâmit: (bk. ‘İbâdet ibni Şâmit) (MR 1)

‘İbâdet ibni Şâmit: “*Sahabeden olup Hz. Muhammed zamanında Kur’an’ı cemedelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İbn ‘Abbâs: “*Ünlü bir hadisçi*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’îzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 6)

İbn ‘Ammi Muştafâ: Hz. Ali (BH 1)

İbn ‘Aṭâ: Kişi adı (BH 1)

İbn Bayṭar: Kişi adı (MÜR 7)

İbn Cezle: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Cezzâr: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Esüyâ: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Hüneyn: Kişi adı (MÜR 1)

İbn Mâsu: Kişi adı (MÜR 3)

İbn Mes'ūd: Kişi adı (BH 4)

İbni 'Abbās: “*Hız. Peygamber'in amcasının oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 7)

İbni 'Abbās: Kişi adı (VHM 1) (MRN 7) (MR 23)

İbni 'Abbas: (bk. Abdullah bin Abbas) (KK 1)

İbn-i 'Ala: “*Dânişmend-nâme'nin ilk müellifi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

İbni 'Aṭā'-i Ḥorasānī: (bk. 'Aṭā'-i Ḥorāşānī) (MR 1)

İbni 'Avn: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

İbni Bayṭār: “*Arap hekim, Müfredat isimli eserin yazarı.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Cemī': “*İrşad adlı eserin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

İbni Ebi Eş'at: “*Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Edhem: “*İbrahim Edhem*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

İbni Ğalenbese: Şahıs adı (MR 1)

İbn-i Hādī: Kişi adı (ND 1)

İbni Ḥassān: “*Hekim ibni Hassan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni 'İmrān: “*Hekim İshak b. İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

İbni İşḥak b. 'İmrān: “*Hekim İshak b. İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Kuteybe: “*Tarihçi, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İbni'l-mübārek: (bk. İbnü'l-mübārek) (MR 5)

İbni Māse: “*Bağdatlı Nesturi hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

İbni Māsūye: “*Bağdatlı Nesturi hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Mes'ūd: “*Ashabın en güzel Kur'an okuyanlarından ve fıkıh ilminde ileri gidenlerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Mes'ūd: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 14)

İbni 'Ömer: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 13)

İbni Rızvân: “*Hekim İbni Rıdvân*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Rüşd: “*Kurtubeli Arap hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İbni Sâlim: “*Sehl-i Tusterî'nin sohbetlerinde bulunan bir zahit.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İbni Şâmit: “*Ünlü sahabelerden Sâmit el-Ensârî'nin oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbni Sînâ: (bk. Ebû Âlî Sînâ) (MŞ 2) (AD 1)

İbn-i Sinâ: Kişi adı (YİŞ 1)

İbni Sirîn: “*Muhammed b. Sîrîn, tâbiûndan hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR2)

İbn-i Şerîf: Kişi adı (YİŞ 2)

İbn-i şîrîn: Kişi adı (KBD 1)

İbn-i yâmin: Kişi adı (1)

İbn-i yemîn: Kişi adı (2)

İbni Zübeyr: “*İslâm halifelerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İbni Zühr: “*Endülüslü müdekkik ve hekim*” (Efendioğlu, 2007) (TM 2)

İbnü 'Abbās: (bk. İbni 'Abbās) (CC 2)

İbnü'l-mübârek: “*Mutasavvıf ve zahit.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

'İbnü 'Ömer: “*Hız. Ömer'in oğludur.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İbnü Selâm: Kişi adı (HN 1)

İbrāhīm bin Mes'ūd: “*Malatya'nın kale kapıcısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İbrāhīm bin Meysere: “*Mekkeli tâbiûnlardan olup meşhur muhaddis ve âlim.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

İbrāhīm Edhem bin Edhem: (bk. İbrāhīm Edhem) (MR 1)

İlyās bin Sinbât: “*Rum ordusunda asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İmām Aḥmed bin Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

‘İmrân ibni Ḥüseyin: “*Ashab-ı Kiram'dan ve Huzaa kabilesinin Kazb kolundandır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İşâk b. ‘İmrân: “*Hekim İshak oğlu İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

İşâk b. İmrân: Kişi adı (MÜR 1)

İşâk bin Murâd: “*Edviye-i Müfrede adlı eserin yazarı*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Ka‘b bin Esed: Kişi adı (BH 1)

Ka‘b bin Eşref: Kişi adı (BH 1)

Ḳāsım ibni Muḥammed: “*Hız. Muhammed'in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kelb bin Şabbāḥ: “*Kayserin önemli komutanlarından ve beylerinden birisi. Mıştıran kalesi komutanıdır. Daha sonra Müslüman olur ve Abuzer adını alır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 47)

Ḳıssu bin Şā‘ide: “*Kûs b. Saïde.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Leyş ibni ‘Abdu’r-raḥmān: Kişi adı (MR 1)

Ma‘āz ibni Cebel: (bk. Mu‘āz bin Cebel) (MR 2)

Mā‘iz bin Mālik: “*Hız. Muhammed'in zina suçunda recm eylediği şahıs.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mālik bin Dīnār: “*Hasan-ı Basri'nin öğrencilerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Malik bin Zayf: Kişi adı (BH 1)

Mālik bin Zayğam: “*Zahit ve âbid bir kişi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mālik ibni Dīnār: “*Basra’da yaşamış meşhur bir zahit ve âlim.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 7)

Manşūr bin ‘Ammār: “*Evliyanın büyüklerindedir*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Manşūr ibni ‘Ammār: (bk. Manşūr bin ‘Ammār) (CC 1)

Meymūn bin Mihrān: “*Hicrî 117’de vefat etmiş sikattan bir âlimdir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Meymūn ibni Mihrān: (bk. Meymūn bin Mihrān) (MR 1)

Mîr selmān ibni ‘oşmān: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mu‘āviye ibni Şālîh ‘Alî ibni Talha: Kişi adı (MR 1)

Mu‘āz bin Cebel: “*Sahabe ve muhaddis*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mu‘āz ibni Cebel: (bk. Mu‘āz bin Cebel) (MR 1)

Muğîre ibni Şu‘be: “*Hz. Muhammed’den hadis rivayet etmiş bir sahabedir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed b. ‘Abdi’llāh b. ‘Abdi’l-muṭṭalib b. Hāşim b. ‘Abdi’l-menāf: “*Hz. Muhammed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Muḥammed bin ‘Alî: “*İslam ordusunda asker. Musa’nın amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Muḥammed bin el-ḥasan: “*Hz. Hasan*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev’îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Muḥammed bin el-merḥūm el-Ḥācî ‘İvāz el-müfessir: “*II. Murat’ın vezirlerinden ünlü Hacı İvaz Paşa’nın oğlu “Müfessir Muhammed”dir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Muḥammed bin Fellāh: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı. Tarsus’da oturur.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muḥammed b. Mahmūd-ı Şīrvānī: “*Tuhfe-i Muradi'nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muḥammed bin Maḥmūd Şīrvānī: “*14. yüzyılın ikinci yarısıyla 15. yüzyılın ilk yarısında Anadolu'da yaşamış Türk bilgini.*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Muḥammed b. Maḥmūd Şīrvānī: Kişi adı (MÜR 3)

Muhammed bin Zekeriyā: “Muhammed bin Zekeriyā el Rāzī adıyla bilinen ünlü bilgin.” (Canpolat & Önler, İshāk bin Murād: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

Muḥammed bin Zekeriyā: “*Muhammed b. Zekeriya el-Rāzī adıyla bilinen Türk hekimi*” (Önler, 1999) (MŞ 5)

Muḥammed b. Zekeriyā: “*Hekim Muhammed b. Zekeriya*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Muḥammed b. Zekeriyā: Kişi adı (MÜR 2)

Muḥammed ibni Fellāh: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 51)

Muḥammed ibni Ḥassān: “*Muhammed b. Hasan eṣ-Şeybânî, Hanefî fakihlerindedir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Ḥüseyin: “*Tarsus padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muḥammed ibni Ḥüseyin: “*Üçüncü asır muhaddislerindedir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Ka'b Kuraẓī: “*Muhaddis ve selef-i sâlihîndendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Münkedir: “*Medine'de yetişen tâbiûn nesli muhaddislerindedir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Şâlih: “*Hadis âlimi ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Seleme: “*Hadisleri yazıya geçiren âlimlerindedir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Sîrin: “*Tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymān: (bk. Muḥammed ibni Süleymān Ḥammād) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymān Ḥammād: “*Hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Vāsi’: “*Basralı olup sikattandır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Murād ibni Muḥammed: Sultan II. Murat (ADD 1) (ŞD 1)

Murād ibnu Muhammed Hān: Sultan II. Murat (GSMH 1)

Mūsā bin Ḥācī Ḥüseyin bin ‘İsā: “*Eserin yazarı olup XV. yüzyıl Türk yazarlarından.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Musa bin İmran: Hz. Musa (DN 1)

Mūsā ibni Ḥācī Ḥüseyin ibni ‘İsā: (bk. Mūsā bin Ḥācī Ḥüseyin bin ‘İsā) (MR 1)

Naşr ibni Yaḥyā: Kişi adı (MR 1)

Nu‘mān bin Zeyd: “*Battal Gazi Destanı’na göre dönemin ünlü İslam komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

‘Oşmān bin ‘Affān: (bk. ‘Oşmān) (MR 1)

‘Osman bin Apiyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşı. Kendisi fethettiği için Eflanı’nın adı Osmancık kalmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

‘Osman ibn Apiyye: (bk. Osman bin Apiyye) (DN 5)

‘Oşman ibnü ‘Affān: Kişi adı (HN 1)

‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azīz: “*Emevî halifelerinin sekizincisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘Ömer ibni ‘Abdu’l-‘azīz: (bk. ‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azīz) (MR 2)

‘Ömer ibni’l-ḥaṭṭāb: (bk. ‘Ömer) (MR 5)

‘Ömer bin Ümmiyye: Kişi adı (BN 2)

Rebī‘ bin Ḥayşem: “*İbni Mesūd’un öğrencisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Rūḥlī bin Aḥīr: Kişi adı (BH 1)

Rüstem-i bin zāl: Kişi adı (KBD 1)

Rüstem-i Zal: (bk. Rüstem) (DN 1)

Sa'd bin Ebī Vaḳḳāş: “*Sahabeden olup hadis rivayet edenlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Sa'īd bin Cübeyr: “*Tâbiûndan olup muhaddistir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Sa'īd ibni'l-Müseyyeb: (bk. Sa'īd ibni Müseyyeb) (MR 1)

Sa'īd ibni Müseyyeb: “*Hadis ilmiyle uğraşmış tâbiûnlardandır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Şa'leb bin el-esâr: (bk. Şa'leb bin Se'r) (MR 1)

Şa'leb bin Se'r: “*Bersâm'ın lâkabi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Sâlim ibni Ebi'l-Ca'd: “*Zahit ve âbid bir kişi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Sultân bin Sultân Sultân Murâd bin Muḥammed bin Bâyezīd bin Murâd bin Orḡan bin 'Oşmân: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultân Mehemed ibn Murâd Hân: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultan Mehemed ibn Sultân Murâd Hân: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultân Melikşâh b. Arslan: “*Selçuklu hükümdarı Sultan Melikşah*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Sultân Murâd b. Mehemed Hân: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultân Murâd b. Mehemed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Sultân Murâd Han ibn Sultan Mehemed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Süheyl bin Sinbât: “*Rum ordusu komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Süleymân bin Dâvud: Kişi adı (AK 1)

Süleymān b Ḥassan: Kişi adı (MÜR 1)

Süleyman bin Nu‘man: “*Destana göre Dânişmend Gazi ile Malatya’dan gazaya çıkmış, onun en yakın arkadaşı olmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Süleyman ibn Nu‘man: (bk. Süleyman bin Numan) (DN 3)

Şeddād ibni Evs: “*Ebû Ya’lâ künyesiyle de bilinen bu zat sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Şehr ibni Ḥüşib: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Tavāmık bin Ma‘d: “*Bağdat halifesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Tevābık bin Ma‘dī: “*Battal Gazi Destanı’na göre dönemin İslam halifelerinden birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Ubeyd ibni Cerrāh: “*Hz. Muhammed’in en yakınında bulunanlardan ve sahabenin ileri gelenlerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Ubeydullāh ibni Ya‘lī: “*Ubeydullah b. Abdullah b. Utbe, tâbiûn devrinde yetişmiş olan fakihlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Ukbe ibni ‘Āmir: “*Sahabeden ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Uḳbet ibni ‘Āmir: (bk. ‘Ukbe ibni ‘Āmir) (MR 2)

Urvet ibni Zübeyr: “*Tâbiûn devri muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Usāme ibni Zeyd: “*Sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Vehb bin Münebbih: “*Tâbiûn muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Veheb bin Münebbih: Kişi adı (BH 1)

Veheb bin Yahūdā: Kişi adı (BH 1)

Velīd bin Muḡire: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Vüheyb ibni’l-Verid: “*Tâbiûndan muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yaḥyā bin Ḥamīd: “*Tarsus’ta önemli Müslümanlardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahya bin ‘İsa: (bk. Yahya) (DN 3)

Yaḥyā bin Ma‘āz: “*Yahya b. Mu‘āz, etbau’t-tâbiîn neslinin tanınmış sûfî imamlarındandır.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yaḥyā bin Maşur: “*Battal Gazi Destanı’na göre Battal Gazi’nin babası Hüseyin Gazi’nin arkadaşı ve Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Yaḥyā bin Muṭî: “*Battal Gazi Destanı’na göre casus.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yaḥyā bin Münzir: “*Müslümanların casusu ve postacısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yaḥyā bin Sa‘īd-i Kaṭṭan: “*Tâbiûn nesli muhaddislerdendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yaḥyā bin Yaḥyā: “*Hicrî üçüncü asrın meşhur muhaddislerindendir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yaḥyā ibni Asbāt: “*Gazâlî’nin İhyâ’u Ulûmi’d-dîn adlı eserinde bu şahsın adı Yahya b. Bestâm olarak geçmekte olup aynı hikâyeye rivayet edilmektedir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yaḥyā ibni Efşân: “*Müslüman ordusunda asker.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Yezīd bin Semer: Kişi adı (MR 1)

Yezīd ibni’l-Velīd: Kişi adı (MR 1)

Yūḥanā b. Māse: “*Bağdatlı Nesturî hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Yūnus bin ‘Abdullāh: “*Fıkıh ve hadis âlimidir*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Yūnus bin Metā: “*Hz. Yunus Peygamber.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 8)

Yūnus ibni ‘Ubeyd: “*Zahit ve sûfidir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Yūsuf bin Ḥaccāc-ı zālīm: Kişi adı (BN 1)

Zeyd bin Şābit: Kişi adı (BH 1)

4.1.5.2. “ZĀDE, ZADE” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde ataerkil toplumsal düzene işaret eden diğer bir ifade ise ‘zāde (oğul)’ sözcüğüdür. Farsça kökenli olan bu sözcük kişi adlarında ‘baba adı + zāde (oğul) + erkek çocuğun adı’ yapısı şeklinde kullanılmıştır:

Eşrefzāde: Eşrefoğlu Rumi (ERD 2)

Ḥarāmzāde: “*Babek’in yanındaki önemli kişilerden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hasan Beğzāde İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Kümülüzāde: (bk. Kümülüoğlu) (GSMH 1)

Melik-zade Gazi Beg: (bk. Gazi Beg) (DN 2)

Melik-zade Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Muhtesib zāde: Kişi adı (GSMH 4)

4.1.5.3. “OĞUL” İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

Türkçe kökenli olan oğul sözcüğü bu dönemde ataerkillik bildiren unsurlardan biridir. Bu sözcük, ‘baba adı + oğul + erkek çocuk adı’ şeklindeki yapı içinde kullanılmıştır. Genellikle orta hecedeki ünlüsü düşmüş biçimle kullanılmıştır ve yazım/imlâsı noktasında birlik sağlanamamıştır.

EAT dönemindeki teslif eserlerde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2)

‘Alī Bū Ṭālib oğlu: Kişi adı (HN 1)

Ali oğlu ‘İsā: Kişi adı (MÜR 2)

‘Alī oğlu Ḥasan: “*Hasan b. Ali, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Arşun oğlu Direk Tekür: “*Bir tekfur adı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Aruz oğlu Basat: “*Aruz Koca'nın oğlu ve Tepegöz'ü öldüren Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Baltaoğlu: (bk. Baltaoğlu Süleyman) (GSMH 15)

Baltaoğlu Süleyman: Kişi adı (GSMH 1)

Bay Böre Beg oğlu Bamsı Beyrek: (bk. Bamsı, Bamsı Beyrek) (KDK 1)

Bay Böre Hân oğlu Bamsı Beyrek: “*Bay Böre'nin oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Begil oğlu Emren: (bk. Emren Bahadır) (KDK 2)

Behrām Oğlu: Şair adı (MN 4)

Bilâl oğlu Ebî Bürde: “*Bilâl b. Ebî Bürde, Basra kadısı ve valisi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Boyacıoğlu: Kişi adı (AE 2)

Danışman oğlu: Kişi adı (GSMH 3)

Despotoğlu: (bk. Despot) (GSMH 1)

Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han'ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Drakuloğlu: (bk. Drakul Jupan) (GSMH 1)

Duha Koca oğlu Deli Dumrul: “*Kişi adı, Duha Koca'nın oğlu*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Düzen oğlu Alp Rüstem: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

Eflakoğlu: Vlad (bk. Drakul) (GSMH 1)

Eñse Koca oğlu Oğçı: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eşrefoğlu Rūmî: Eşrefoğlu Rumi (ERD 130)

Eşrefoğlu Rumi: Eşrefoğlu Rumi (ERD 1)

Eşrefoğlu: Eşrefoğlu Rumi (ERD 13)

Evrenus Beg oğlu Ali Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Evrenuz Beğoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Eylik Koca oğlu Alp Eren: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eylik Koca oğlu Dönebilmez Dülek Evren: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Eylik Koca oğlu Dülek Evren: (bk. Dülek Evren, Eylik Koca oğlu Dönebilmez Dülek Evren) (KDK 1)

Eylik Koca oğlu Saru Kulmaş: Kişi adı (KDK 1)

Feriz Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 6)

Feriz Beğoğlu: Kişi adı (GSMH 12)

Feriz Beğoğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Ėaflet Koca oğlu şer şemse’ddin: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Ėakım Oğlu: şair adı (MN 3)

Hasan Beğ oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan Beğoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Ėasan Oğlu: şair adı (MN 1)

Hüseyn oğlu ‘Alī: “*Ali b. Hüseyin, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ishakoğlu ‘İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbrāhīm Pařa ođlu Mahmūd Beđ: Kiři adı (GSMH 2)

İbrāhim Pařa ođlu Mahmūd Beđ: Kiři adı (GSMH 1)

İřaķ oğlu Ėakım: “*Hekim İřaķ oğlu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ėam Ėan oğlu Ėān Bayındır: “*Oğuzların hanlar hanı, Bayındır Han.*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

Ėanber Oğlu: şair adı (MN 1)

Kañlı Koca oğlu Kan Turalı: “*Kanlı Koca'nın oğlu olan Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK2)

Kara Göne oğlu Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 4)

Kara Göne oğlu Deli Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 2)

Kara Göne oğlu Kara Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 3)

Karamanoğlu: İbrahim Beğ (GSMH 24)

Karamanoğlu: İbrahim Beğ (GSMH 19)

Karioğlu: Uzun Karioğlu (GSMH 2)

Kassāb oğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Kassāb ođlu Mahmūd Beg: kişi adı (GSMH 1)

Kassābođlu Mahmūd Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Kattaroğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Kattaroğlu: Kişi adı (GSMH 4)

Kazan (Beg) oğlu Uruz (Beg): (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 3)

Kazan oğlu Uruz: (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 4)

Kazılık Koca oğlu (Beg) Yegenek: “*Bir Oğuz beyi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Kemālođlu: “*Ahmedi ile çağdaş bir divan şairidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Kıyan Selçük oğlu Delü Dunder: “*Bir Oğuz beyi, Delü Dunder, Delü Tunder.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Kıyan Selçük oğlu Delü Tunder: “*Bir Oğuz beyi, Delü Dunder, Delü Tunder.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Koç Hüseyinoğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Koçi Beğ oğlu Bāyezid Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Koçoğlu: Koç Hüseyinoğlu Kişi adı (GSMH 2)

- Ꞑoñur Ꞑoca (oğlı) Saru Ꞑoban: “*Tepegöz’ün babası.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)
- Kümülüoğlu: Sancak beyi (GSMH 3)
- Malkoç oğlu: Kişi adı (GSMH 3)
- Manyās Oğlı: şair adı (MN 2)
- Mes‘ud oğlı ‘Urve: Kişi adı (BH 1)
- Metā ođlı Yūnus: (bk. Yūnus) (MR 1)
- Mu‘āviye oğlı Yezid: Kişi adı (BH 1)
- Muhtesib oğlu: Kişi adı (GSMH 3)
- ‘Osmān ‘Affān oğlı: Hz. Osman (KDK 1)
- Ozgur oğlu: Kişi adı (GSMH 1)
- Penc-yekci oğlu İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)
- şeyhoğlı: (bk. şeyhoğlı Mustafa) (AD 5)
- şeyh Oğlı: şair adı (MN 5)
- şeyhoğlı: Kişi adı (DD 1) (KK 2)
- şeyh Oğlı/şeyh Oğlı: Kişi adı (HN 1)
- şeyh oğlı: Kişi adı (HN 1)
- şeyh oğlı: Kişi adı (HN 3)
- Ꞑođsun ođlı Rūstem: Kiři adı (KDK 1)
- Turahanoğlı: Kişi adı (GSMH 1)
- Ulaş oğlı Ꞑazan Beg: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)
- Ulaş oğlı ř/Salur Ꞑazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey*” (Özçelik, 2016) (KDK 8)
- Uşun Ꞑoca oğlı: Kişi adı (KDK 3)

Uşun Koca oğlu Segrek: “*Uşun Koca’nın oğlu Segrek*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Uzun Ali oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Uzun Karı oğlu: (bk. Uzun Karioğlu Hızır Beğ) (GSMH 8)

Uzun Karı oğlu Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Yağrınçı oğlu İlalmış: Kişi adı (KDK 1)

Yağya Oğlu: Şair adı (MN 4)

Yalançı oğlu Yaltaçuk: Kişi adı (KDK 9)

Yalançı oğlu Yartacuk: (bk. Yalançı oğlu Yaltaçuk) (KDK 2)

Yezîd oğlu Velîd: Şahıs adı (MR 1)

4.1.5.4. “EBŪ, EBĀ, EBĪ, ABŪ” İLE KURULAN ÖZEL ADLAR

Erkek çocuğunun adıyla anılan kişi adlarında Arapça kökenli olan “ebû/ebâ/ebî” gibi yapılar kullanılmıştır. EAT döneminde kişi adlarından önce kullanılan bu ifadeler, erkek çocuğun ön plana çıkarılmasını sağlamıştır:

Abū Derd: Kişi adı (GSMH 1)

Abūzer: “*Battal Gazi Destanı’na göre Kelb’in Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 16)

Ebā ‘Alî: (bk. Ebā ‘Alî Cürcânî) (MR 1)

Ebā ‘Alî Cürcânî: “*Sûfî ve zahî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebâbekr: Ebu Bekir (APŞ 1)

Ebā Bekir: (bk. Ebū Bekir) (MR 3)

Ebā Bekri: (bk. Ebū Bekir) (MR 2)

Ebā Ca‘fer: (bk. Ebū Ca‘fer) (MR 1)

Eba’d-derdā: (bk. Ebu’d-derdā) (MR 2)

Ebā Ḥafş: “*Ebû Hafş el- Haddâd, Melâmet ve fütüvvete dair fikirleriyle tanınan Nişaburlu sûff.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebā Ḥanîfe: (bk. Ebû Ḥanîfe) (MR 1)

Ebā Hayşem: “*Ebû Hayseme el- Ensârî, sahabî, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebā Hureyre: (bk. Ebû Hureyre) (MR 3)

Eba'l-Hayşem: (bk. Ebā Hayşem) (MR 1)

Eba'l-Ḳāsım: Herhangi bir şahıs adı. (MR 1)

Ebā'l-ḳāsım: Hz. Muhammed (BH 1)

Ebā Mes'ūd: (bk. Ebû Mes'ūd-ı Enşârî) (MR 2)

Ebā Müslim Ğâzî: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğın Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ebā Müslim Teberdâr: (bk. *Ebā Müslim*) (BN 2)

Ebā Yezîd: (bk. Ebû Yezîd-i Bestâmi) (MR 1)

Ebā Yezîd-i Bestâmi: (bk. Ebû Yezîd-i Bestâmi) (MR 1)

Ebāzer: (bk. Ebuzerr-i Ğaffârî) (MR 1)

Ebāzerr-i Ğaffârî: (bk. Ebūzerr-i Ğaffârî) (MR 1)

Ebî 'Abdullāh: (bk. Ebî 'Abdullāh ibni Ebî ḥafş-i kebîr) (MR 1)

Ebî 'Abdullāh ibni Ebî ḥafş-i kebîr: Şahıs adı (MR 1)

Ebî Aḥvāş: Kişi adı (MR 1)

Ebî Ca'fer: (bk. Ebû Ca'fer) (MR 4)

Ebi'd-derdā: (bk. Ebu'd-derdā) (MR 5)

Ebî Derdā'i: (bk. Ebu'd-derdā) (MR 1)

Ebî'l-ḥakem: “*Ebucehil. Ebu Hakem'den başka İbni Hanzala adı ile de anılır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebî Rāfi': “*Hz. Muhammed'in azatlı kölesi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebî Sa'id-i Ḥudrî: “*Çok hadis rivayet eden yedi sahabeden biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebî Yūsūf: Kişi adı (EM 1)

Ebū 'Āli: Arap Hekimi (MÜR 2)

Ebū 'Alī Sīnā: İbni Sina (EM 1)

Ebū Ālī Sīnā: İbni Sina (MŞ 1)

Ebū 'Alī Sinā: İbni Sina (YİŞ 1)

Ebū 'Aliyyü'r-ruzbārî: “*Mutasavvif*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Bekir: Hz Ebubekir (BN 4) (KD 1) (CC 3) (MR 4) (BH 2) (KDK 1)

Ebū Bekir: Hz. Ebubekir (MRN 2)

Ebubekir: Hz. Ebubekir (DAH 1)

Ebūbekir: Hz. Ebubekir (VHM 3) (ERD 1)

Ebū Bekir Şiddîk: Hz. Ebubekir (BH 1)

Ebū Bekir Tirmidî: “*Bir şeyh*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebubekr: Hz. Ebubekir (DN 1) (YED 3)

Ebū Bekr: Hz. Ebū Bekir (MR 16) (MK 1) (HN 2)

Ebūbekr: Hz Ebubekir (ÇN 1) (AE 1) (KEMŞ 7) (GN 1) (KBD 1)

Ebū-bekr: Hz. Ebubekir (AK 5) (MRN 1)

Ebū Bekri: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekr-i Cevzî: “*Bir âbid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebubekr-i Şiddîk: Hz. Ebubekir: Adı Abdullah'tır. (KK ?)

Ebū Bekr-i ŧiddīk: (bk. Ebū Bekr) (MR 6)

Ebū Bekri'ŧ-ŧiddīk: (bk. Ebū Bekr) (MR 1)

Ebū Bekri'ŧ-ŧiddīk: Hz. Ebubekir (BH 2)

Ebū Bekr-i Verrāk: “*Sūfi zahitlerden Ebū Bekr Muhammed b. Ömer Verrāk Tirmizî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebū Ca'fer: “*Ebū Cafer el- Kârî, on kiraat imamından biri.*” (MR 2)

Ebū Cehil: Ebū Cehil (MR 1)

Ebū Cehl: Ebu Cehil (KK 1) (GN 2) (MK 1)

Ebū-Cehl: Kiŧi adı (MRN 2)

Ebū Cürac: “*Hekim Ebu Cürac*” (Argunŧah, 1999) (TM 1)

Ebū Cüreyh: Kiŧi adı (Mŧ 2)

Ebū'd-Derdā: “*Sahabe ve ensardan bir zat*” (Efendiođlu, 2007) (CC 1)

Ebu'd-derdā: “*Dimaŧk kadılığı ve Kur'an muallimliği yapan sahabe.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 7)

Ebū Derdā: (bk. Ebū'd-Derdā) (CC 1)

Ebū-Derdā: “*İveymir ibni Mālik, Ashab-ı Kiram'ın sayılı ālimlerindedir.*” (Yiđit, 1986) (BŧN 1)

Ebū Ħanīfe: “*Hanifi mezhebinin kurucusu, Numan bin Sabit*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paŧa) Müntahab-ı ŧifa II (Sözlük), 1999) (Mŧ 1)

Ebū Ħanīfe: İmam-ı A'zam Ebu Hanife (CC 6) (MR 3) (BH 1)

Ebū Ħāzim: “*Ebū Hāzim el- Kādî, Hanefi fakihi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Hind: Kiŧi adı (BH 1)

Ebū Hureyre: “*Muhaddis ve sahabededir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 25)

Ebû İshak: “Ebû *İshak Kâzerûnî. İranlı mutasavvıf.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ebû İshak-ı İsfereñî: “*Eşarî kelamcısı ve Şafîî fakihî*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'l-‘Abbās-ı Mervezî: “*Farsça şiir yazan bir şair.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebu'l-ervâh: Hz. Muhammed (KK 1)

Ebu'l-Fazl: Kişi adı (ND 1)

Ebu'l-fetiḥ Âhenger: “*Malatya’da bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ebû Leheb: “Hz. *Muhammed’in amcası ve azılı düşmanlarından.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebu'l-esved: “*Ebu’l-esved ed-Düelî, Kur’an’a hareke sistemini getiren ve Arap nahvinin ilk esaslarını tespit eden âlim.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebu'l-Fazl Nesimî: Şair Seyyid Nesimi (ND 1)

Ebu'l-Ḳâsım: Hz. Muhammed (ND 1)

Ebû'l-ḳâsım: Hz. Muhammed (BH 1)

Ebu'l-ḳâsım: Kişi adı (ERD 1)

Ebu'l-leyş: (bk. İmâm Ebu'l-leyş) (MR 1)

Ebû'l-Leyş-i Semerḳandî: “*X. asrın ikinci yarısında yaşamış Hanefî fikhçısı ve kelamcısıdır.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'l-Müslim Necefî: Kişi adı (YED 1)

Ebû'l Müslüm: “*Ebû Müslim-i Horasanî. Halifeliğin Emevilerden alınarak Abbasîlere geçmesinde büyük rol sahibi.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 11)

Ebû'l Müslüm Mervî: (bk. Ebû'l Müslüm) (DN 2)

Ebû Mâlik-i Eş‘arî: “*Sahabedendir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebū Maṣū'ir-ı Mātūrīdī: “*Maturidî mezhebinin kurucusu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Mes'ūd-ı Enşārī: “*Muhaddis ve sahabelerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Meysere: “*Amr b. Şurahbil*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Meysere: “*Ünlü bir muhaddis ve tâbiî.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebū Meysere'-i 'Ābid: (bk. Ebū Meysere) (CC 1)

Ebū Mūsā Eş'arī: “*Hakem vakasında Hz. Ali'yi temsil eden fakih ve sahabe.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Ebū Reyhān: “*Birunlu hekim Ebu Reyhan*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

Ebū Sa'īd: (bk. Ebū Sa'īd Nūrī) (MR 1)

Ebū Sa'īd: (bk. Ebū Sa'īd-i Ḥudrī) (MR 1)

Ebū Sa'īd-i Ḥudrī: “*Çok hadis rivayet eden sahabelerden biridir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Ebū Sa'īd Ḥudūrī: Kişi adı (BH 1)

Ebū Sa'īd Nūrī: “*Zahit ve âbidlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebūsıtaz: Göz Hekimi (MÜR 1)

Ebū Süleymān: (bk. Ebū Süleymān-ı Dārānī) (MR 1)

Ebū Süleymān-ı Dārānī: “*İlk dönem zahit ve sûfilerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 6)

Ebū Ṭāhir: “*Battal Gazi Destanı'na göre Firdevs'in hapsedtiği Hz. Ömer soyundan bir kişi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Ebū Ṭālib: Hz. Ali (BH 3)

Ebū Ṭālib-i Mekki: “*Kûtu'l- Kulûb adlı eserin yazarıdır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū Umāme: (bk. Ebū Umāme-i Bāhili) (MR 3)

Ebū Umāme-i Bāhili: “*Muhaddis ve sahabî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Ebū Yahyā-yı Şemāsī: Bir hekim adı (YİŞ 1)

Ebū Ya‘kūb: “*Ebū Yakub en- Nehrecūrī, ilk devir sūfilerindedir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 4)

Ebū Yezīd-i Beşāmī: “*Ebu Yezid Tayfur bin İsa Suruşan, Beyazid-i Bestami olarak da tanınır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)

Ebū Yūsuf: “*İmam-ı Azam Ebu Hanife’nin en gözde öğrencilerinden, müçtehit hukukçu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (CC 7)

Ebū Yūsuf: Kişi adı (BH 1)

Ebūzer: (bk. Ebūzer-i Ğaffārī) (MR 1)

Ebūzer: (bk. Ebūzer-i Ğaffārī) (MR 2)

Ebū Zer: “*Takvası ile meşhur bir sahabe*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebūzer: “*Mıstıran padişahı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Ebūzer-i Ğaffārī: “*Ebūzerr-i Ğifarī, servet toplama konusundaki görüş ve mücadelesiyle tanınan sahabî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebū’l-Ķāsım Muhammed: Hz. Muhammed (AD 1)

Ĥōcā Ebū Reyhān: (bk. Ebu Reyhan) (TM 1)

4.1.6. TANRI (ALLAH)’IN İSİMLERİ İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde kişi adlarına kaynaklık eden alanlardan biri de Tanrı’nın isim ve sıfatlarıdır. Ancak Tanrı adları doğrudan kişi adı olarak alınmamıştır, bunun yerine adın önünde ‘abd (kul)’ sözcüğü getirilmiştir. Tanrı adlarının doğrudan kişi adı olarak kullanılmaması Tanrı’ya şirk koşmadan uzak durma inancına olarak sayılabilir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdallāh: Kişi adı (MR 1)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh bin ‘Āmir) (MR 1)

- ‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)
- ‘Abda’l-vāḥid: (bk. ‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd) (MR 5)
- ‘Abda’r-raḥmān: “*Yunus hikâyesinde herhangi bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- ‘Abda’r-raḥmān: (bk. ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf) (MR 3)
- ‘Abdi’r-raḥmān ibni ‘Avf: (bk. ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf) (MR 1)
- ‘Abdu’l-kerīm: Kişi adı (MR 1)
- ‘Abdullāh: Kişi adı (MR 1)
- ‘Abdu’l-lāh: Kişi adı (BH 3)
- ‘Abdullāh: (bk. ‘Āṣ) (MR 1)
- ‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 1)
- ‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)
- ‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 1)
- ‘Abdullah: “*Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdullah ismi verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)
- ‘Abdullah bin ‘Abbas: “*Hız. Muhammed’in en küçük amcası olan Abbas’ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)
- ‘Abdullāh bin ‘Āmir: “*Basra valisi, Osman b. Affan’ın amcası oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- ‘Abdullah bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)
- ‘Abdullāh bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- ‘Abdullāh bin Zāhid: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Muhammed’in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Ebu Bekir’in kızı, Esmā’nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullah-ı Tokatî: (bk. ‘Abdullah) (DN 2)

‘Abdullāh ibni ‘Abbās: “*Hz Muhammed’in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

‘Abdullāh ibni Ca‘fer: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Hüseyin: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni’l-Mekki: “*Sûfî ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni’l-mübârek: “*Tâbiûndan ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 6)

‘Abdullāh ibni Mübârek: “*İkinci derecede tabi‘inden ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh ibni ‘Ömer: “*Hz. Ömer’in oğlu.*” (Yavuzarslan, 2002)(MR 11)

‘Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘Ubeyd: “*Muhaddis ve ravilerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)

‘Abdullāh ibnü ‘Ömer: “*Hz. Ömer’in oğlu*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh ibnü Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (CC 1)

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2)

‘Abdu’l-lah Ziyād: “*Battal Gazi Destanı’na göre Küfe’lifir. Abdullah Ziya’ın babasıdır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdu’l-melik: “*Abdülmelik b. Ebû Süleymen, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

- ‘Abdu’l-vāḥid: (bk. ‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd) (MR 6)
- ‘Abdu’l-vāḥid bin Zeyd: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)
- ‘Abdu’r-raḥīm: Şair adı (MN 1)
- ‘Abdu’r-raḥmān: “*Herhangi bir şahıs adı, ad vermede uğurlu sayılan adlardandır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)
- ‘Abdu’r-raḥmān: (bk. ‘Abdu’raḥmān bin ‘Avf) (MR 1)
- ‘Abdu’r-raḥmān: “*Yunus hikâyesinde herhangi bir şahıs adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- ‘Abdurrahman: “*Dânişmend-nâme’ye göre Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdurrahman adı verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 38)
- ‘Abdu’r-raḥmān bin ‘Avf: “*Hz Muhammed’in cennete gideceğini müjdelediği on kişiden biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- ‘Abdurrahman-ı Dükiyye: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 2)
- ‘Abdurrahman-ı Harzemî: “*Dânişmend-nâme’ye göre Malatyalı bir Türk. Artuhî’nin, annesinden dolayı dedesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)
- ‘Abdu’r-raḥman-ı Temîmî: “*Hekim Temimi*” (Argunşah, 1999) (TM 1)
- ‘Abdurrahman-ı Tokadî: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 17)
- ‘Abdu’r-raḥmān ibni Yezîd: “*Medineli Tâbiûn, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)
- ‘Abdü’l-ḳâdir: Abdülkadir Geylani (ERD 29)
- ‘Abdü’l-ḳâdir Çelebi: “*Battal Gazi Destanı’na göre Müslüman komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)
- ‘Abdü’l-ḳâdir Geylani: Abdülkadir Geylani (ERD 1)
- ‘Abdü’l-ḳâdir Geylânî: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

‘Abdü’l-melik: “*Battal Gazi Destanı’na göre daha önceki İslam halifelerinden biri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdülvehhâb: (bk. ‘Abdülvehhâb Gazi) (DN 5)

‘Abdü’l-vehhâb: “*Hz. Peygamber’in bayraktarı. Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 180)

‘Abdülvehhâb Gazi: “*Hz. Peygamber’in bayraktarı, Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 5)

‘Abdü’r-raḥman: “*Battal Gazi Destanı’na göre İstanbul’da yaşayan bir Müslüman.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Abdü’r-raḥman: “*Hz. Ömer’in soyundan. Ukbe’nin zehirlediği Malatyalı şahıs.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Abdü’r-rezzâk: “*San’an şeyhi*” (Tatçı, 2005) (YED 4)

‘Abdüsselâm: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Abdü’s-selâm: “*Battal Gazi’nin babası Hüseyin Gazi’nin ve Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 68)

‘Avn ibni ‘Abdullâh: “*Kûfeli zahitlerden olup Ömer b. Abdülaziz devrinde yaşamıştır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Beşir ibni ‘Abdullâh: “*Bişr b. ?sım b. Abdillah, zahit ve âlim bir kişidir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Câbir ibni ‘Abdullâh: “*En çok hadis rivayet eden sahabî.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ebî ‘Abdullâh: (bk. Ebî ‘Abdullâh ibni Ebî ḥafş-i kebîr) (MR 1)

Ebî ‘Abdullâh ibni Ebî ḥafş-i kebîr: Şahıs adı. (MR 1)

Fazlu'llāh: (bk. Fazl) (BŞN 1)

Fazlu'llāh: Kişi adı (ND 3)

Fazlullāh Efendi: Gebze Kadısı (GSMH 2)

Ḥalīl(u'llāh): Hz. İbrahim (MN 2)

Ḥalīlu'llāh: Hz. İbrahim (BŞN 4) (ŞD 1)

Ḥalīlullah: Hz. İbrahim (MRN 1) (YED 1)

Halīlu'llah: “*Tanrı'nın dostu, İbrahim Yalvaç*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 8)

Ḥalīlullāh: Hz. İbrahim (KBD 1)

Halīlullah: Hz. İbrahim (FN 3)

Kelīmu'llāh: “*Hz. Musa*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ŞD 1)

Kelīmu'llāh: Hz. Musa (ND 1)

Kelīmu'llah: Hz. Musa (YİŞ 1)

Ruḥu'llah: Hz. İsa (AD 2)

Rūḥu'llāh: Hz. İsa (BŞN 2) (MN 1)

Ruhu'llāh: Hz. İsa (BH 1) (ŞD 1)

Rūḥu'llāh: Hz. İsa (ND 3)

4.1.7. PEYGAMBER, HALİFE VE YAKINLARININ ADLARIYLA KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde dinî temayüllerin etkisiyle peygamber, halife ve yakınlarının adları yoluyla oluşturulan kişi adları tespit edilmiştir.

EAT dönemindeki örnekleri şunlardır:

‘Abbās: “*Abbasilerin bir veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh bin ‘Āmir) (MR 1)

‘Abdallāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abdu’l-lāh: Kişi adı (BH 3)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh ibni ‘Ömer) (MR 1)

‘Abdullāh: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 1)

‘Abdullah: “*Tokat’ta Müslümanlar tarafından esir edilir. Müslümanlığı kabul eder, kendisine Abdullah ismi verilir.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

‘Abdullah bin ‘Abbas: “*Hz. Muhammed’in en küçük amcası olan Abbas’ın oğludur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

‘Abdullāh bin ‘Āmir: “*Basra valisi, Osman b. Affān’ın amcası oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

‘Abdullah bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısıdır. Önemli sahabelerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Mes‘ūd: “*İslamiyeti kabul edenlerin altıncısı olup sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh bin Zāhid: “*Bir ābid*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Muhammed’in amcazadelerinden ve sahabedendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh bin Zübeyr: “*Hz. Ebu Bekir’in kızı, Esmā’nın oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

‘Abdullah-ı Tokatî: (bk. ‘Abdullah) (DN 2)

‘Abdullāh ibni ‘Abbās: “*Hz. Muhammed’in amcasının oğlu ve sahabedendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 3)

‘Abdullāh ibni Ca‘fer: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Hüseyn: “*Sûfi ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni’l-Mekkī: “*Sūff ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni’l-mübārek: “*Tābiûndan ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (MR 6)

‘Abdullāh ibni Mübārek: “*İkinci derecede tabi‘inden ve meşhur muhaddislerdendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 2)

‘Abdullāh ibni ‘Ömer: “*Hız. Ömer’in oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 11)

‘Abdullāh ibni Selām: “*Sahabelerden, muhaddistir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni ‘Ubeyd: “*Muhaddis ve ravilerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Abdullāh ibni Zübeyr: (bk. ‘Abdullāh bin Zübeyr) (MR 3)

‘Abdullāh ibnü ‘Ömer: “*Hız. Ömer’in oğlu*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

‘Abdullāh ibnü Mes‘ūd: (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd) (CC 1)

‘Abdu’l-lāh ‘Ömer oğlu: Kişi adı (BH 2) ‘Abdü’l-loğmın: “*Battal Gazi Destanı’na göre Ebu Bekir’in torunlarından. Battal Gazi’nin arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Abdü’l-mesih: “*Battal Gazi’nin takma adı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Aḥmed: Ahmed-i Dai (ADD 2)

Aḥmed: Şair adı (MN 2)

Ahmed: (bk. Ahmed Serkis) (DN 39)

Ahmed: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Aḥmed: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmed: (bk. Aḥmed bin ebi'l-ḥavārī) (MR 1)

Aḥmed b. Ebi Ḥālīd: “*Arap hekim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Aḥmed bin ebi'l-ḥavārī: “*Sûfi zahitlerden olup Şamlıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Aḥmed bin Ḥanbel: “*İbni Hanbel namı ile meşhur İslam Fakihî ve Hanbelî mezhebinin kurucusudur.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1) (CC 1)

Aḥmed Birâder-i Köylüce: Şair adı (MN 1)

Aḥmed b. Yūsuf: “*Hekim Tığaşi*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf Cevherî: “*Hekim Tığaşi*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Aḥmed b. Yūsuf b. Aḥmed Tiğâşi: “*Hekim Tığaşi*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Aḥmed Ḥanbelî: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmedî: Şair adı (MN 36)

Aḥmedî: “*Türk edebiyatında ilk manzum İskender-name sahibi ola ünlü şair.*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Aḥmed ibni Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Aḥmed ibni Ḥanbelî: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

Ahmedî: On dördüncü yüzyıl Türk şairlerinden birisidir. (DTAO 1)

Aḥmed-i Dâ'î: Şair adı (MN 9)

Aḥmed-i dâ'î: Şair adı (ADD 5)

Aḥmed-i Ṭarrân-ı Gazi: (bk. Ahmed Tarran) (BN ?)

Ahmed-i Turrân: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Aḥmed Ṭarrân: “*Seyyid Battal Gazi'nin en yakın gaza arkadaşlarındandır.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 70)

Ahmed Selim: “*Battal Gazi zamanından sonraki devirlerde Sivas Kalesi komutan vekili.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ahmed Serkis: “*Dânişmend-nâme’ye göre Ankara Beyi Kaytal’ın kardeşinin oğludur. Müslüman olduktan sonra adı Ahmet olmuştur.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 27)

Ahmet Harami: Kişi adı (DAH 24)

‘Alî: İbni Sina (YİŞ 3)

‘Alî: “*Fıkıh kitaplarında kullanılan Amr veya Zeyd gibi herhangi bir isim.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (BŞN 1)

‘Ali: “*Arif Ali. Dânişmend-nâme’yi düzenleyerek ikinci kez yazan, nazım kısımlarının şairi olan kişi.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alî Bekke: “*Medine mezarlığında yatan bir kişi*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

‘Ali b. Aḥmed: “*Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Muḥammed: “*Cevherlerle ilgili eser sahibi bir hekim*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Ali b. Mūsā: “*Abbasi halifesi Muktedir’in veziri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Alî bin Erdiştir: “*Battal Gazi’nin ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Alî bin Hâşim: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 12)

‘Ali bin ‘İmran: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin rikabdarıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Ali bin Mızrab: “*Melik Dânişmend Gazi’nin babası.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Alī bin Mızrāb: “*Battal Gazi Destanı’na göre Mızrab-ı Harezmî’nin oğlu, Eba Müslim’in kız kardeşi Sakine Banu’nun oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 33)

‘Alī bin Sa‘īd: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

Ali Bu Siyne: İbni Sina (DAH 1)

Ali Efendi: Kadıasker adı (GSMH 5)

‘Alī-i ‘Askerī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alī ibn Muḥlis ibn İlyās: Âşık Ali Paşa (MK 1)

‘Alī-i Naḫī: On iki imamdan biri (ND 1)

‘Alī Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 1)

‘Alī Mūsā Rızā: Kişi adı (ND 2)

‘Alī Mūsā’r-Rızā: Kişi adı (ND 1)

Ali oğlu ‘İsā: Kişi adı (MÜR 2)

‘Alī oğlu Ḥasan: “*Hasan b. Ali, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

‘Alī Pāşā: Kişi adı (ADD 2)

‘Alī Sinā: İbni Sina (YİŞ 1)

‘Alī Zeynü’l-‘abā: Kişi adı (ND 1)

Bâkır Muḥammed: Kişi adı (ND 1)

Baltaoğlu Süleyman: Kişi adı (GSMH 1)

Bekr bin ‘Abdullāh: “*Zahit ve âlimlerdendir. Basralı olup Hicrî 108’de vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Boğazça Faṭma: Kişi adı (KDK 3)

Bu-Alî: İbni Sina (KK 1)

Bû ‘Alî: İbni Sina (AD 1)

Câbir ibni ‘Abdullâh: “*En çok hadis rivayet eden sahabî.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ca‘fer-i şâdıq: “*Caferî mezhebinin kurucusu ve on iki imamın altıncısıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 3) (BH 1)

Ca‘fer-i Şâdıq: On iki imamdan biri (ND 4)

Ca‘fer-i Sâdıq: On iki imamdan biri (ND 1)

Ca‘fer-i şadıq: “*Şiilerin on iki imamından altıncısı*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1)

Dāvūd Beğ: Priştina sancak beyi (GSMH 9)

Ebā ‘Alî: (bk. Ebā ‘Alî Cürcânî) (MR 1)

Ebā ‘Alî Cürcânî: “*Sûfî ve zahit.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebân ibni ‘Osmân: “*Ebân b. Osmân b. Affân, Medine valisi ve muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ebî ‘Abdullâh: (bk. Ebî ‘Abdullâh ibni Ebî ħafş-i kebîr) (MR 1)

Ebî ‘Abdullâh ibni Ebî ħafş-i kebîr: Kişi adı (MR 1)

Ebî Yūsūf: Kişi adı (EM 1)

Ebū ‘Āli: Arap hekimi (MÜR 2)

Ebū ‘Alî Sīnā: İbni Sina (EM 1)

Ebū Ālî Sīnā: İbni Sina (MŞ 1)

Ebū ‘Alî Sinā: İbni Sina (YİŞ 1)

Ebû İshak: “*Ebû İshak Kâzerûnî. İranlı mutasavvıf.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ebū İshāq-i İsfērānī: “*Eşarî kelamcısı ve Şafîî fakihî*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebū Süleymān: (bk. Ebū Süleymān-ı Dārānī) (MR 1)

Ebū Süleymān-ı Dārānī: “*İlk dönem zahit ve sûfilerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 6)

Ebū tālib-i mekkī: “*Muhammed b. Ali, Sofyye-i aliyye'nin meşhurlarındandır. Kûtu'l-Kulûb adlı kitabı meşhurdur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ebū Tālib-i Mekkī: “*Kûtu'l- Kulûb adlı eserin yazarıdır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Ebū Yahyā-yı Şemāsī: Bir hekim (YİŞ 1)

Ebū Ya'qûb: “*Ebû Yakub en- Nehrecûrî, ilk devir sûfilerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 4)

Ebū Yûsuf: “*İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin en gözde öğrencilerinden, müçtehit hukukçu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 2) (CC 7)

Emir 'Ömer: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Battal Gazi zamanında Malatya emiri.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Emîr Sülemān: Kişi adı (TCE1)

Emîr Süleymān (Mîr Sülman) : “*I. Beyazıd'ın en büyük oğlu*” (Akdoğan, 1979)(AD 1)

Emîr Sülman: “*Yıldırım Beyazıd'ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 2)

Emîr Sülman Beg: (bk. Emir Süleyman) (AD 1)

Eyyub: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 34)

Eyyub bin Yunus: “*Dânişmend-nâme'ye göre, Abdülvehhâp Gazi öldükten sonra Malatya halkının lider seçtiği komutanlardan.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 15)

Eyyub ibn-i Yunus: (bk. Eyyub bin Yunus) (DN 1)

Fakîh Ahmed Kutbü'd-din: “*Türk şairlerinden Ahmed Fakih*” (Tatçı, 2005) (YED 1)

Fâtıma: “*Emir Ömer’in kızı, Battal Gazi’nin karısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 8)

Fatma: (bk. Boğazça Fatma) (KDK 3)

Halil: “*Gümenek hâkimi Hasan’ın kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Halil-i Çenderî: Kişi adı (DTAO 1)

Halîl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Hamza beg: “*Hamza Bey, muhtemelen 1426’da Anadolu beylerbeyi olan kişi*” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Hasan: “*Battal Gazi’nin amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Hasan: (bk. Hasan bin Eyyub) (DN 7)

Hasan: (bk. Hasan bin Meşyye) (DN 3)

Hasan: “*Kapadokya emiri. Dânişmend-nâme’ye göre Turasan’ın akrabası.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Hasan Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğ oğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan Beğoğlu İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Hasan Beğzâde İsa Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Hasan bin Eyyub: “*Destan’a göre Halil’in kardeşi, Gümenek hâkimi, Dânişmendli ordusunda ‘alemdarları beyi, Dânişmend Gazi’nin silahtarı ve gaza arkadaşı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Hasan bin Meşîyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre, Malatya’dan çıkan Müslüman ordusunda olup, Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşlarındandır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Ḥasan ibni Sinā: “*Mutasavvıf.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Ḥasan Oğlu: Şair adı (MN 1)

Hasan Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Ḥasen: “*Fıkıh kitaplarında kullanılan Amr ve Zeyd gibi herhangi bir isim.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ḥassān: “*İkinci Murad döneminin ünlü şairi*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 3)

Ḥassān: Şair adı (MN 16)

Ḥassān ibni Ebî Sinān: “*Mutasavvıf ve zahitlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Ḥekîm İshâk: “*14. yüzyıl hekimlerinden Musullu İshak.*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 2)

Hızır Ağa: Yeniçeri ağası (GSMH 1)

Hızır Beğ: Kişi adı (GSMH21)

Ḥızır Beg: “*Saruhanlı Beyliğinin hükümdarı Hızırşah Bey*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Hüseyin: “*Danişmentli ordusunda asker. Yine bir asker olan Yakup’un kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Ḥüseyin: “*Battal Gazi’nin arkadaşlarından.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḥüseyin Ğâzî: “*Battal Gazi’nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Ḥüseyin ibni ‘Alī: “*Tarsus emiri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

Ḥüseyin ibni ‘Alī ibni Ḥüccāc ibni ‘Aliyyi’s-sefnākī: “*Dāmīgatü’l-mübted’in ve nāşiretü’l-mühted’in adlı eserin yazarı.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥüseyin: “*Rebi’nin torunu, Ali’nin oğlu, Battal Gazi’nin babası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 41)

Ḥüseyinī: Şair adı (MN 1)

Ḥüseyin-i Ḥüyī: Şair adı (MN 1)

Ḥüseyin oğlu ‘Alī: “*Ali b. Hüseyin, muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Ḥüseynü’l-ekber: “*Yahya el-Eldişir’in babası. Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ishak: Şahin Paşa’nın adamlarından biri (GSMH 1)

Ishakoğlu ‘İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbn ‘Abbās: “*Ünlü bir hadisçi*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’İzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 6)

İbni ‘Ömer: “*Sahabeden bir zat.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 13)

İbrāhīm: (bk. İbrāhīm Edhem) (MR 12)

İbrāhīm (bk. İbrāhīm Neḥa‘ī) (MR 1)

İbrāhīm: “*Müslüman ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

İbrāhīm: “*Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

İbrāhīm: (bk. İbrāhīm Teymī) (CC 1)

İbrāhīm bin Edhem: (bk. İbrāhīm Edhem) (MR 2)

İbrāhīm bin Mes‘ūd: “*Malatya’nın kale kapıcısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İbrāhīm bin Meysere: “*Mekkeli tâbiûnlardan olup meşhur muhaddis ve âlim.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Edhem: “*Zahit sūfflerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 4) (YED 6)

İbrāhīm Mekkî: “*İbrahim Nâfi el-Mekkî*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Neḥa‘î: “*İbni Mesud’un öğrencilerinden olup tâbiûn muhaddislerindedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

İbrāhīm Paşa oğlu Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İbrāhīm Teymî: “*Hicri birinci asrın ünlü evliyelerindendir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3)

İbrāhīm Teymî: “*Muhaddis ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

İbriyânūs: “*Rebi bin Kayser’in ordusunda komutan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 5)

İlyās bin Sinbât: “*Rum ordusunda asker*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İlyās-ı Rūmî: “*Mihran’ın oğlu Aliyun’un Müslüman olduktan sonraki ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

İmām Aḥmed bin Ḥanbel: (bk. Aḥmed bin Ḥanbel) (MR 1)

İmām Ebū Yūsuf: (bk. Ebū Yūsuf) (MR 2)

İmām Ebū Yūsuf: (bk. Ebū Yūsuf) (CC1)

‘İmran: “*Ankara beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

‘İmrân ibni Hüseyin: “*Ashab-ı Kiram’dan ve Huzaa kabilesinin Kazb kolundandır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

İsâ Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

İşhâk: “*İshak b. İmran olabilir.*” (Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 3)

İşhâk b. ‘İmrân: “*Hekim İshak oğlu İmran*” (Argunşah, 1999) (TM 6)

İşhâk b. İmrân: Kişi adı (MÜR 1)

İshak Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

İşhâk bin Murâd: “*Edviye-i Müfrede adlı eserin yazarı*” (Canpolat & Önler, İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrede, 2007) (EM 1)

İşhâk Hekîm: (bk. Hekim İshak) (MŞ 1)

İşhâk-ı Kūfî: “*Kâfir askerlerinden bir pehlivan.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İşhâk-ı Kündî: “*Arap hekim ve filozof*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İşhâk oğlu Hâkîm: “*Hekim İshak oğlu*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İsî: “*Eski İslam hekimlerinden*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 1)

İsma‘îl: “*Kelb’in oğluna Battal Gazi tarafından verilen ismi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

İsma‘îl-i Semerқandî: “*Padişah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Қаşım: “*İskenderun’da oturan Müslüman bir kişi, Mansur’un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 13)

Kasım: (bk. Kasım Beğ) (GSMH 1)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 8)

Kasım Beğ: Kişi adı (GSMH 3)

Kasım Paşa: Rumeli Beylerbeyi (GSMH 11)

Kassâb oğlu Mahmūd Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Kassâboğlu Mahmūd Paşa: Kişi adı (GSMH 1)

Maḥmud: Gazneli Mahmud (KK 1)

Maḥmūd: Gazneli Mahmud (ADD 3) (AD 3)

Mahmūd: Gazneli Mahmud (KBD 6)

Mahmūd Beğ: Kişi adı (GSMH 17)

Maḥmūdī: Şair adı (MN 2)

Mahmūd Paşa: Vezir (GSMH 7)

Mahmūd Paşa-i Veli: (bk. Mahmūd Paşa) (GSMH 1)

Meryem Hatun: “Çankırılıdır. Kara Tigin ile evlenmiştir.” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 18)

Mesīḥī: “Hekim Mesihî” (Argunşah, 1999) (TM 1) (MÜR 2)

Metā oğlu Yūnus: (bk. Yūnus) (MR 1)

Mīr Mūsī: “Yıldırım Beyazıd’ın küçük oğlu Musa Çelebi” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mīr Selmān: “Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mīr Selmān ibni ‘Oşmān: “Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Mīr Süleymān: “Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman” (Özmen, 1984) (ADD 3)

Mir Süleyman: Kişi adı (DTAO 2)

Mīr Sūlmān: “Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman” (Özmen, 1984) (ADD 10) (AD 32)

Mu'āviye: Kişi adı (BH 1)

Mu'āviye: “Muaviye *b. Ebû Sufyân*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Mu'āviye ibni Şālîh 'Alî ibni Tālha: Kişi adı (MR 1)

Muhammed: “*Yıldırım Beyazıd'ın oğlu Çelebi Sultan Mehmet*” (Özmen, 1984) (ADD 11) (ŞD 12)

Muhammed: “*Yaşlı bir adamın esir düşen oğlu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Muhammed: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Cu'de Gazi'nin dört oğlundan biri. Süleyman, Evhad, Musa'nın kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Muhammed: “*Müslüman olduktan sonra Artuhi'nin Paniç'e verdiği isim.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muhammed Bâkır: On iki imamdan biri (ND 4)

Muhammed b. 'Abdi'llâh b. 'Abdi'l-muṭṭalib b. Hâşim b. 'Abdi'l-menâf: “*Hz. Muhammed*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Muhammed bin 'Alî: “*İslam ordusunda asker. Musa'nın amcası.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Muhammed bin el-merḥûm el-Ḥâcî 'İvâz el-müfessir: “*II. Murat'ın vezirlerinden ünlü Hacı İvaz Paşa'nın oğlu “Müfessir Muhammed”dir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Muhammed bin Fellâh: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşı. Tarsus'da oturur.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muhammed b. Mahmûd-ı Şirvânî: “*Tuhfe-i Muradi'nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muhammed bin Maḥmûd Şirvânî: “*14. yüzyılın ikinci yarısıyla 15. yüzyılın ilk yarısında Anadolu'da yaşamış Türk bilgini.*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Muhammed b. Maḥmûd Şirvânî: Kişi adı (MÜR 3)

Muhammed bin Zekeriyâ: “*Muhammed bin Zekeriyâ el Râzî adıyla bilinen ünlü bilgin.*” (Canpolat & Önler, 2007) (EM 1)

Muhammed bin Zekeriyâ: “*Muhammed b. Zekeriya el-Râzî adıyla bilinen Türk hekimi*” (Önler, Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük), 1999) (MŞ 5)

Muhammed b. Zekeriyâ: “*Hekim Muhammed b. Zekeriya*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

Muhammed b. Zekeriyâ: Kişi adı (MÜR 2)

Muhammed ibni Fellâh: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 51)

Muhammed ibni Hâssân: “*Muhammed b. Hasan eş-Şeybânî, Hanefî fakihlerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Hüseyin: “*Tarsus padişahı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Muhammed ibni Hüseyin: “*Üçüncü asır muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Ka'b Kuraẓî: “*Muhaddis ve selef-i sâlihîndendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Münkedir: “*Medine'de yetişen tâbiûn nesli muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Şâlih: “*Hadis âlimi ve ravi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Seleme: “*Hadisleri yazıya geçiren âlimlerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Sîrin: “*Tâbiûn neslinden muhaddis.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Muhammed ibni Süleymân: (bk. Muhammed ibni Süleymân Hammâd) (MR 1)

Muḥammed ibni Süleymān Ḥammād: “*Hadis ravisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Muḥammed ibni Vāsi': “*Basralı olup sikattandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 2)

Muhammed-i Fellah: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Muḥammed Sinōbī: Şair adı (MN 1)

Muḥammed Şeh: “*Osmanlı Devletini yeniden kuran Çelebi Mehmet*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Muḥammed Taḳî: On iki imamdan biri (ND 1)

Muḥammedü'l-Erdiştir: “*Yahya el-Erdiştir'in oğlu, Battal Gazi'nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mūsā: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından. Cu'de Gazi'nin dört oğlundan birisi. Süleyman, Evhad, Muhammed'in kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 36)

Mūsā Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Musa bin Cu'de: “*Battal Gazi'nin gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Mūsā bin Ḥacı Ḥüseyin bin 'İsā: “*Eserin yazarı olup XV. yüzyıl Türk yazarlarından.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırucu), 2002) (MR 1)

Mūsā ibni Ḥacı Ḥüseyin ibni 'İsā: (bk. Mūsā bin Ḥacı Ḥüseyin bin 'İsā) (MR 1)

Mūsā Ḥavārizmî: “*Müslüman asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Mūsî Emir Musa: “*I. Bayezid'in küçük oğlu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Mūsî-i Kāzım: On iki imamdan biri (ND 3)

Naşr ibni Yaḥyā: Kişi adı (MR 1)

Nūḥ-ı Necî: “*Âdem peygamberden sonra üçüncü peygamber.*” (Akdoğan, 1979) (AD1)

Nuḥî: “*Baba İlyas’ın zaviyesinde kapıyı bekleyen miritlerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

‘Osmân: “*Osmanlı Devletinin kurucusu*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2)

Osman: Osman Gazi, Ertuğrul’un oğlu (DTAO 2)

‘Oşmân: “*Osman Gazi*” (Ergin, Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer), 1997) (KDK 1) (ADD 4) (ŞD 12)

‘Oşmân: “*Rum’dan gelen bir yiğit.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

‘Oşmânî: “*Osmanlı Devleti’nin kurucusudur.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

‘Osman: (bk. Osman bin Apiyye) (DN 44)

‘Osman bin Apiyye: “*Dânişmend-nâme’ye göre Dânişmend Gazi’nin gaza arkadaşı. Kendisi fethettiği için Eflanis’in adı Osmancık kalmıştır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 4)

‘Ömer: Şair adı (MN 70)

Ömer: Kethüdalardan biri (GSMH 2)

‘Ömer: “*Cuhud taciri.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azîz: “*Emevî halifelerinin sekizincisi.*” (Yavuzarslan, Münebbihü’r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 2)

‘Ömer ibni ‘Abdu’l-‘azîz: (bk. ‘Ömer bin ‘Abdu’l-‘azîz) (MR 2)

Ömer Paşa: Baba İlyas’ın oğlu (MK 6)

Pâdişâh Mahmûd: Kişi adı (GSMH 1)

Safiyye Bânû: “*Halifenin kızı*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Şâlih: “*İmam Ahmed Hanbel’in oğlu.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Süleymân: “*Germiyan Beyi Yakup Bey’in babası*”(Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Süleymân: “*Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman*” (Özmen, 1984) (ADD 5)

Süleymân: Şair adı (MN 2)

Süleymân, Mîr Sülmân: “*Yıldırım Bayezid’in büyük oğlu olan Emir Süleyman.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 2)

Süleyman bin Nu‘man: “*Destana göre Dânişmend Gazi ile Malatya’dan gazaya çıkmış, onun en yakın arkadaşı olmuştur.*”(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 18)

Süleymân-ı Anṭākî: “*Kayserin önemli beylerinden ve komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Süleyman ibn Nu‘man: (bk. Süleyman bin Numan) (DN 3)

Süleyman Paşa: Kişi adı (DTAO 1)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Selçukluları sultanlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 14)

Süleymân Şah: Kişi adı (MK 1)

Süleymân Şâh/Şeh: Germiyan Padişahı (HN 2)

Şah Maḥmūd: Gazne Hükümdarı Sultan Mahmut (DSM 2)

Uzun Ali oğlu: Kişi adı (GSMH 1)

Yaḥyâ: “*Abbasi devletine hizmet etmiş devlet adamı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Yahya: “*Dânişmend Gazi’nin casusu ve gaza arkadaşlarından.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 24)

Yaḥyâ: “*Battal Gazi Destanı’na göre Battal Gazi’nin silah arkadaşı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Yahya Beğ: Kişi adı (GSMH 1)

Yaḥyâ bin Ḥamīd: “*Tarsus’ta önemli Müslümanlardan birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yahya bin ‘İsa: (bk. Yahya) (DN 3)

Yaḥyâ bin Ma‘âz: “*Yahya b. Mu‘âz, etbau’t-tâbiîn neslinin tanınmış sûfi imamlarındandır.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yaḥyâ bin Manşur: “*Battal Gazi Destanı’na göre Battal Gazi’nin babası Hüseyin Gazi’nin arkadaşı ve Müslümanların casusu.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 10)

Yaḥyâ bin Muṭî: “*Battal Gazi Destanı’na göre casus.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yaḥyâ bin Münzir: “*Müslümanların casusu ve postacısı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Yaḥyâ bin Sa‘îd-i Kaṭtan: “*Tâbiîn nesli muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yaḥyâ bin Yaḥyâ: “*Hicrî üçüncü asrın meşhur muhaddislerindendir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yaḥyâ el-Erdişir: “*Battal Gazi Destanı’na göre Hz. Hüseyin’in oğlu, Battal Gazi’nin büyük dedesi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Yaḥyâ ibni Asbât: “*Gazâlî’nin İhyâ’u Ulûmi’-d-dîn adlı eserinde bu şahsın adı Yahya b. Bestâm olarak geçmekte olup aynı hikâyeye rivayet edilmektedir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yaḥyā ibni Efṣān: “*Müslüman ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Yaḥya Oğlu: Şair adı (MN 4)

Yaḥya Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Yaḥyā-yı şemāsī: “*Ebu Yahya-yı Şemasi*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 1)

Ya‘ kub: “*Danişmentli ordusunda asker. Yine bir asker olan Hüseyin’in kardeşi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ya‘ kûb Beg: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Ya‘ kûb Han ibni Süleymân: “*Germiyanoglu sultanı II. Yakup Bey*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Yūnus: (bk. Yūnus ibni ‘Ubeyde) (MR 1)

Yūnus (Emre): Yunus Emre (YED 433)

Yūnus bin ‘Abdullāh: “*Fıkıh ve hadis âlimidir.*” (Efendiođlu, 2007) (CC 1)

Yunus Ağa: Kişi adı (GSMH 1)

Yūnus ibni ‘Ubeyd: “*Zahit ve sūfidir.*” (Yavuzarslan, Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı), 2002) (MR 1)

Yūsuf-ı meddāh: “*14. asır Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

4.1.8. YER ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde bazen kişi adlarıyla birlikte kullanılan bazen de doğrudan kişi adı olarak kullanılan birtakım yer adı kökenli ifadeler tespit edilmiştir. Bu yer adlarına genellikle kişinin doğduğu yer ya da yaşadığı bölgede kaynaklık eder. Arapça ve Farsça gramer yapısı ve genellikle yer adlarına nispet î’sinin eklenmesi bu adların oluşumunda önemli bir faktördür.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdullah-ı Tokatî: (bk. ‘Abdullah) (DN 2)

‘Abdurrahman-ı Dükiyye: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 2)

‘Abdurrahman-ı Harzemî: “*Dânişmend-nâme’ye göre Malatyalı bir Türk. Artuhı’nın, annesinden dolayı dedesi.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

‘Abdurrahman-ı Tokadî: (bk. ‘Abdurrahman) (DN 17)

‘Abdü’l-ķâdir Geylani: Abdülkadir Geylani (ERD 1)

‘Abdü’l-ķâdir Geylânî: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

‘Acem Mevlevî: Şair adı (MN 1)

Aliyün Rûmî: “*Ankara Beyi Mihran’ın oğlu. Sonradan Müslüman olmuş ve Battal Gazi tarafından adı İlyas Rumi olarak değiştirilmiştir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 7)

‘Atâ’-i Ħorāsânî: (bk. ‘Atâ’-i Ħorāsânî) (MR 1)

‘Atâ’-i Ħorāsânî: “*Atâ b. Müslim-i Horasanî, Belhli olup Şam’a göç etmiştir. Hicrî 135’te vefat etmiştir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Bâyezîd Bisţâmî: “*Bayezid Bistami. 9. yüzyılda yaşamış İran şairi*” (Canpolat, Behçetü’l-Hadaik Fi Mev’îzetü’l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Bâyezîd-i Bestâmî: “*Ebu Yezîd Tayfur, tanınmış sufilerdendir.*” (Timurtaş, 1972) (YED 1)

Bedr-i Toķatî: Şair adı (MN 1)

Behmen Gürci: “*Amasya’da Danişmentlilere karşı savaşıan orduya yardım etmek için gelen Gürcistan ordusu komutanı.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 3)

Bilâl-i Ħabeşî: Kişi adı (MN 1)

Bilalük-i Rumî: “*Dânişmendlilere karşı Turhal’da savaşıa katılan Rum ordu komutanı. Giregi’nin babası.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Binevâ-yı Hindî: “*Müslüman padişah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Celâleddîn-i Ħaratâyi: Vezir Celaleddin Karatayî (MK 1)

Ebā Yezīd-i Bestāmī: (bk. Ebū Yezīd-i Bestāmī) (MR 1)

Ebū'l-Leys-i Semerkandī: “*X. asrın ikinci yarısında yaşamış Hanefi fıkıhçısı ve kelamcısıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Ebu'l-Müslim Necefī: Kişi adı (YED 1)

Ebū Yezīd-i Bestāmī: “*Ebu Yezid Tayfur bin İsa Suruşan, Beyazid-i Bestami olarak da tanınır.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1) (CC 1)

Ehron Gürci: “*Gürcistan beyi*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 6)

Eşrefoğlu Rūmī: Eşrefoğlu Rumi (ERD 130)

Eşrefoğlu Rumi: Eşrefoğlu Rumi (ERD 1)

Faytol-ı Rumī: “*Turhal yakınlarındaki Turas kasrı çevresinde Dânişmend Gazi'ye karşı savaşan Hıristiyan ordusuna yardıma gelen Rum komutan.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ferīdūn-ı Acemī: “*Battal Gazi Destanı'na göre Rum ordusunda asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Gülşehrī: “*13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Gülşehrī: Kişi adı (KAE 2)

Hâce Gülşehrī: “*Hoca Gülşehrī, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Halil-i Çenderī: Kişi adı (DTAO 1)

Horezmī Ahmed: Kişi adı (DN 1)

Horasan-ı Rumī: “*Turhal yakınlarında yapılan savaşta Şattat'ın ordusuna yardıma gelen Rum komutan.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

İrākī: “*Iraklı bir tabip.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Kāhū-yı Hindī: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Kaliyon-ı Rumî: “*Amasya savaşına katılan bir Rum komutan.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ḳālūn-ı Hindî: “*Kâfir askeri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Köylüce: Şair adı (MN 4)

Mekḥül-i Dımışḳî: “*Şam’da yetişen muhaddislerdendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Mekḥül-i Şāmî: “*Mutasavvıf ve ravi.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mızrâb-ı Havârizem: “*Ali bin Mızrab’ın babası, Eba Müslim’in kız kardeşi Sakine Banu ile evlenmiştir.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mihayil Rumî: “*Halkümbed Kalesi beyi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (bk. Mihayil) (DN 1)

Mîlâz-ı Rûmî: “*Şemaseb’in pehlivanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 3)

Muḥammed b. Mahmūd-ı Şirvânî: “*Tuhfe-i Muradi’nin yazarı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Muḥammed bin Maḥmūd Şirvânî: “*14. yüzyılın ikinci yarısıyla 15. yüzyılın ilk yarısında Anadolu’da yaşamış Türk bilgini.*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Muḥammed b. Maḥmūd Şirvânî: Kişi adı (MÜR 3)

Muḥammed Sinöbî: Şair adı (MN 1)

Mumlân-ı Havârizemî: “*Harezmlî İslam komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 27)

Mūsâ Havârizmî: “*Müslüman asker.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Müheng-i Hindî: “*İstanbul’da nalbant.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 38)

Müncâyil Mağribî: “*Kayserin komutanı.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Naqqâş-ı Çîn: “*Maniheizm dininin kurucusu Maninin lakabı*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Necmeddîn Semerkândî: Kişi adı (MÜR 1)

Nikola Rumî: “*Turhal'da Dânişmendlilere karşı savaşa katılan Hristiyan beyi.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Pîr-i Ken'ân: Hz. Yakup (ND 1)

Pîr-i Ken'ânî: “*Hz. Yakup*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Rûmî: Şair adı (MN 1)

Rûmî: Eşrefoğlu Rumi (ERD 9)

Selmân-ı Fârisî: “*Sahabedendir.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3)

Sercâ'îl-i Rûmî: “*Tariyun'un kardeşi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Sivasdos-ı Rumî: (bk. Sivasdos) (DN 1)

Süleymân-ı Anşkî: “*Kayserin önemli beylerinden ve komutanlarından birisi.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 6)

Şams-i Tabrîz: Kişi adı (MTB 2)

4.1.9. HAYVAN ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI

Bilinen en eski geleneklerinden bir tanesi çocuğa belirli bir yaşa gelene kadar başardığı bir işe göre ad verilmesidir. EAT döneminde de bu geleneğe uygun olan bazı tespitler mevcuttur.

Ancak bu anlayışın dışında kişinin görünüşüne göre de hayvan adı kökenli adlar verilebilir. Tüm bunlarla birlikte kişiye, adı verilen hayvanın özellikleri geçeceği beklenir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

At Ağızlı Aruz Koca: “*Dış Oğuzların beyi, Salur Kazan ’ın Dayısı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Boğa: Hitay ülkesinin hükümdarı (HN 190)

Boğaç Beg: “*Dirse Han ’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boğaç Hân: “*Dirse Han ’ın oğlu Boğaç Han.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boğa Hân: Hitay ülkesinin hükümdarı (HN 78)

Boğa Hân: Hitay ülkesinin hükümdarı (HN 4)

Boğa Han: Hitay ülkesinin hükümdarı (HN 2)

Boğa Hân: Hitay ülkesinin hükümdarı (HN 3)

Boga Hân: Hitay ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Boğa Hân: Hitay ülkesinin hükümdarı (HN 1)

Boz atlu: Baba İlyas (MK 5)

Boz Atlu Beyrek Beg: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boz Aygırlu (Bamsı) Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Boz Buraklı: Baba İlyas (MK 2)

Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han ’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Geyiklü Baba (Hasan): “*Bursa kurbinde Keşiş Dağı eteğinde, Orhan Gazi zamanında yaşayan bir erdir.*” (Timurtaş, Yunus Emre Divanı, 1972) (YED 2)

Çara Arslan Melik: Kişi adı (KDK 1)

Koç Hüseyinoğlu: Kişi adı (GSMH 2)

Koçoğlu: Koç Hüseyinoğlu (GSMH 2)

4.1.10. RENK ADLARI İLE OLUŞTURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde görünüş özelliklerine göre kişilere birtakım renk adları verilmiştir. Bu adlar bazen kişi adlarıyla birlikte kullanılırken bazen de doğrudan kişi adlarının yerine kullanılmıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ağ Melik Çeşme: “Tekfur adı” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Akbıyık: Şair adı (MN 1)

Akkuş: “*Battal Gazi'nin kullandığı bir lakap.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 2)

Ak Şemsed'din: (YİŞ 3)

Eylik Koca oğlu Saru Kılmaş: Kişi adı (KDK 1)

Kara: Siyah, Siyeh, Siyahî köle (HN 2)

Kara Arslan Melik: Kişi adı (KDK 1)

Kara Budak: “*Bir Oğuz beyi*” (Özçelik, 2016) (KDK 8)

Kara Burc: “*Trabzon beyi Puthil'in kuvveti ile meşhur askeri.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 16)

Karaca Beğ: Anadolu askeri beğlerbeyi (GSMH 13)

Karaca Beği: Anadolu beylerbeyi (GSMH 1)

Karaça Çoban: “*Salur Kazan'ın çobanı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Karaçuk Çoban: “*Salur Kazan'ın çobanı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 7)

Kara Çekür: Kişi adı (KDK 1)

Kara Göne: “*Salur Kazan'ın kardeşi.*” (Özçelik, 2016) (KDK 25)

Kara Göne oğlu Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 4)

Kara Göne oğlu Deli Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 2)

Kara Göne oğlu Kara Budak: Kişi adı (bk. Budak, Kara Budak) (KDK 3)

Ꞑara Tekür: “*Tekfur adı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Ꞑara Tüken Melik: Kişi adı (KDK 2)

Kara Tigin: “*Battal Gazi zamanından sonra Çankırı yakınlarındaki Tamasun köyü’ne yerleşen Müslüman tacir Sa’id’in oğlu, El Tigin’in kardeşi. Çankırı fatihlerindedir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 19)

Kara Togan: “*Dânişmend-nâme’ye göre Malatya’dan fetihler yapmak için çıkan, Sivas yakınlarında ikiye ayrılan ordunun İstanbul tarafına giden kısmında önemli şahsiyet. Tarihî kaynaklarda ismi Kara Tonga olarak geçmektedir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 6)

Ꞑoñur Ꞑoca (oğlu) Saru Çoban: “*Tepegöz’ün babası.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Ꞑarı Tınlı Ꞑız: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Ꞑarı Tınlı Ꞑız: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Ꞑarı Tınlı Selcan Hatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 5)

Ꞑarı Tınlı Selcan Hatun: “*Kan Turalı’nın eşi Selcen Hatun.*” (Özçelik, 2016) (KDK 2)

Sarıca: Topçubaşı (GSMH 1)

Ꞑarimü’ d-dîn Şaruca: Kişi adı (MK 1)

Saruca : Topçubaşı (GSMH 1)

Ꞑaru Hacı: Kişi adı (MK 1)

Ꞑaru Kulmaş: (bk. Eylik Ꞑoca oğlu Saru Ꞑulmaş) (KDK 1)

Siyâh: Köle adı (HN 46)

Siyeh: Siyah, köle adı (HN 1)

Ꞑoğan Şaru: Kişi adı (KDK 1)

4.1.11. MESLEK ADLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT dönemindeki sosyal yapıya ışık tutan ögelerden biri de meslek adlarıdır. Meslek adları bu dönemde, kişi adlarına kaynaklık eden ifadelerden biridir. Tespit edilen örnekler şu şekildedir:

Bıçakçı Reîs: Kişi adı (GSMH 1)

Boyacıoğlu: Şair adı (AE 2)

Dökmeci: Şair adı (MN 1)

Kapıcıbaşı: Kişi adı (GSMH 1)

Kapucıbaşı: Kişi adı (GSMH 1)

Nişancı İbrâhîm Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Oğçı: (bk. Eñse Koca oğlu Oğçı) (KDK 1)

Topcubaşı Saruca: Topçubaşı (bk. Sarıca) (GSMH 2)

4.1.12. ARAÇ ADLARI İLE KURULAN KİŞİ ADLARI

EAT döneminde tespit edilen araç adları, kişi adlarıyla birlikte ya da doğrudan kişi adlarının yerine kullanılmıştır.

Baltaoğlu: Baltaoğlu Süleyman (GSMH 15)

Baltaoğlu Süleyman: Kişi adı (GSMH 1)

Beg Kazan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Beg*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Bıçakçı Reîs: Kişi adı (GSMH 1)

Ĥân K̇azan: “*Bayındır Han’ın beyler beyi, Kazan Beg.*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 9)

Kazan: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 340)

Kazan Beg: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (Özçelik, Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 43)

azan (Beg) oğlu Uruz (Beg): (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 3)

azan Han: “*Kazan Bey, Ulaş oğlu Salur Kazan, Bayındır Han’ın beylerbeyi*” (zelik, Dede Korkut (Dresden Nushası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 2)

azan oğlu Uruz: (bk. Uruz, Uruz Beg) (KDK 4)

Kılıç Aslan: “*I. Gıyaseddin Keyhusrev.*” (Demir, Dnişmend-name:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil zellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ulaş oğlu azan Beg: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*” (zelik, Dede Korkut (Dresden Nushası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 1)

Ulaş oğlu ř/Salur azan: “*Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Bey.*” (zelik, Dede Korkut (Dresden Nushası: Metin, Dizin), 2016) (KDK 8)

4.2. YER ADLARININ ÖZELLİKLERİ

4.2.1. RENK ADLARI İLE KURULAN YER ADLARI

EAT döneminde renk adları, görünüş özelliklerine göre yer adlarına temel oluşturmaktadır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ağa ala: “*Kars’ın güneyinde, Kağızman kazasının köylerindedir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 2)

Ağa ala Sürmelü: (bk. Ağa ala, Sürmelü) (KDK 2)

Ak Danışman: Yer adı (GSMH 1)

Akdeniz: (GSMH 1)

A Hışar al’ası: Kale adı (KDK 1)

A Saz: “*Arpaçayı’nın Aras Suyu’na karıştığı yerden yarım saat yukarısındaki yatağı boyunda, bugün “Ağ Kamışlık” denilen sazlık olmalıdır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Akça kızanlık: Dağ adı (GSMH 2)

Aaş: “*Çin’de yeşim çıkarılan bir ırmak*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ak Saça: “*Tiflis’in 150 km batısında, Kars’tan 115, Ardahan’dan 60, Türkiye’nin kuzeydoğu sınırından 12 km uzakta bulunan yer adı.*” (Kaçalın, 2017)

Ak Saça Kıl’ası: “*Sovyetler Birliği’nin Gürcistan Cumhuriyeti içinde olup bir Gürcü kalesidir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 1)

Akşehir: Akşehir (YİŞ 1)

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Ala Tag: “*Ağrı*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ala Tağ: “*Ağrı Dağı*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 18)

Gökçe Deñiz: Gökçe Deniz (KDK 1)

Göksu: Yer adı (GSMH 4)

Karabag: “*Günümüzde Azerbaycan’a bağlı bölge.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Çaraçuk: “*Diyarbakır yakınında Dicle Nehri boyunca Türklerin yaylak edindikleri bir dağın adı.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 3)

Çapulı Çara Dervend: “*Kafkas Dağlarının Demir Kapı Derbendinden sonra ikinci ve daha uzun, aşılması güç ve çok taşlı, uçurumlu geçidi olan Tiflis’in kuzeyindeki Dar-Yal (Dar-Boğaz) kapısıdır.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Çara Deñiz: Kara Deniz (KDK 2)

Kara deñiz: Karadeniz (KBD 1)

Karadeniz: Karadeniz (GSMH 3)

Çara Dere: “*Gökçe Göl’ün fazla sularını Aras Nehri’ne boşaltan Zengi Su’nun eski adı.*” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Karahisar: “*Günümüzde Giresun iline bağlı Şebinkarahisar ilçesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Çarahişâr: Yer adı (ŞD 1)

Ƙaraƙaş: “*Çin ’de yeşim çıkarılan bir ırmak*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Karakuş: “*Günümüzde Ordu iline bağlı Akkuş ilçesi.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 2)

Karakuş kal’ası: Günümüz’de Ordu iline bağlı Akkuş ilçesinde bulunan kale (DN 1)

Lâcivert: “*Bedahşan hududunda Ükran ile Tümkan arasında laciverd madeni olan dağın adı.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Saruhan: Yer adı (GSMH 5)

Saruhan: Yer adı (DTAO 1)

4.2.2. KİŞİ ADLARI İLE KURULAN YER ADLARI

Yer adlarına kaynaklık eden kişi adları EAT döneminde birçok metinden tarama yöntemiyle elde edilmiştir. Bu kişi adlarının ise doğrudan bulunulan yöreye ad olarak verilmesi söz konusudur. Ancak bu kişiler ya bölgenin ilk kurucularıdır ya da o bölgeye hükümdarlık yapmış önemli birisidir. EAT döneminde bu kişi adlı yer adlarında kurucuların isminin genellikle korunduğu görülmektedir. Bunun yanında devirler değiştikçe konuşulan dil de değişeceğinden kişi adlarının, o dilin yapısına dönüştüğü görülmektedir. Ünlü dil bilimci Doğan AKSAN¹⁰¹ bu durumu dil karışımı olarak nitelendirmiştir. Elde edilen veriler sonucunda EAT dönemindeki hoşgörü ve bölgenin kurucusuna olan değer verme eğilimi rahatça gözlemlenmektedir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abdü’l-mü’min şehri: Şehir adı (BN 1)

Antakiyye: Antakya (DN 1)

Antakiya: Antakya, “*I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı.*” (Umar, 1993) (MÜR 1)

Antaşıyya: Antakya (TM 3)

Başı Açuğ Taşyan: Başlı Açuğ Taşyan Ƙal’ası (KDK 1)

¹⁰¹ “Bir dildeki adın bir başkasına aktarılması.” (Aksan, 1977, s. 96)

Battal Gazi Mescidi: “*Dânişmend-nâme’de Sivas Kalesi içinde olduğu rivayet edilen cami.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Benî Süleym: “*Arabistan’da bir de?ne madeni*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Burışa: Bursa, “*... bu kenti Kroisos’a karşı savaşan (?) bir kral Prousius kurmuş.*” (Umar, 1993) (AD 1)

Bursa: Bursa (TM 2) (ND 1) (YİŞ 2) (GSMH 9) (ADD 1) (DTAO 2)

Bursâ: Bursa (MN 1)

Burusa: Bursa (YİŞ 6)

Cem-Âbâd: Yer adı (HN 13)

Cimşîdiyye: Yer adı (BN 1)

Ebu İshâkî: “*Nisabur’da piruze madeni olan bir yer adı*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Edirne: Edirne, “*Latin yazımında Hadrianopolis, Edirne adının kökeni. Sözcük Hellen dilinde, ‘Hadrianus’un Kenti’ anlamında görünür.*”(Umar, 1993) (GSMH 1)

Edrene: Edirne (GSMH 74)

Edirne kapısı: Yer adı (GSMH 1)

Endrin: Edirne (GSMH 1)

Endrine: Edirne (GSMH 3)

İbni ‘Ömer: “*Arabistan’da madeni pa?zehrîin kaynağı olan yerin adı.*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

İskender Çeşmesi: “*İskender-i Yunanî’nin Zile’de yaptırdığı rivayet edilen çeşme.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Ḳar‘-ı Ğâzî: “*Zümrüt madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Ḳal‘a Cebbâr: Cebbar Kalesi (MK 1)

Istanbul: İstanbul, “... ilkçağdaki adı Konstantinoupolis adı Rumca’da Konstantinoupoli’ye döndüğünden, Poli, bu adın kısaltılmışı olarak kullanılır.” (Umar, 1993) (GSMH 11)

İrân: İran (HN 8)

Īrân: “*İr’in ülkesi, Acemistan*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Īrân: İran (ŞD 1) (HN 8) (ND 1)

İstambul: (bk. Istanbul) (KDK 1)

İstanbul: (bk. Istanbul) (DN 14) (ŞEM 2) (GSMH 11) (BN 46) (KDK 1)

İskenderiye: İskenderiye (BN 1)

İskenderiyye: İskenderiye (TM 2)

İskenderûn: İskenderun (BN 5)

İslambol: (bk. Istanbul) (YİŞ 1)

Izinbol: İznebol, “*İlkçağ kenti Zenonopolis/Zenopolis (Hellen dilinde; Zeno/Zenon’un kenti; sözü geçen kişi Bizans imparatorudur.)*” (Umar, 1993) (GSMH 1)

Kayserî: Kayseri, “... şimdi Kayseri. Kaisareia, Hellen dilinde Kaisar (=Caesar) Yurdu demektir. Bu adın, hangi Roma imparatorunun anısını yaşatmak için verildiği tartışmalıdır.” (Umar, 1993) (YED 2)

Kayseri: Kayseri (KBD 1)

Kayseriyye: “*Kayseri*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 2)

Koşantîn: İstanbul (ŞEM 13)

Kostantiniyye: “*İstanbul*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mesîḥ kal’ası: “*Afyon kalesi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mustafa Paşa Köprüsü: Kasaba adı (GSMH 1)

Niksar: Tokat sınırlarında bir yer adı, “*Neokaisareia: Hellen dilinde Neo (=Yeni) öntakısıyla, Caesar/Kaisar (Roma imparatoru olan kişi kastediliyor) Yurdu anlamında Kaisareia’dan, ‘Caesar’ın Yeni Kenti*” (Umar, 1993) (DN 19)

‘Osmançuk: “*Çorum’a bağlı ilçe.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Saruhan: Manisa sınırları içinde yer adı (DTAO 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (GSMH 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (ERD 1)

Seyyid Battal Gazi: “*Battal Gazi mescidi*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Sikenderiyye: “*İskenderiyye*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sivas: Sivas, “*Sebasteia: İl merkezi Sivas’ın eski adı. Hellen dilinde: ‘Sebastos (yani, Augustus, Roma imparatoru) Yurdu*” (Umar, 1993) (DN 16) (YED 1) (KBD 1) (DTAO 1)

Sīvās: Sivas (ŞD 1)

Sivās: Sivas (ND 1)

Sivas kal’ası: Sivas Kalesi (DN 9)

Siyāvūş Paşa Cami’i: Cami adı (GSMH 1)

Süleyman ribatı: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlerle göre Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası’dır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Süleymānī: “*Lal madeni olan bir yer adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

4.2.3. BÖLGENİN YAPISINA GÖRE VERİLEN YER ADLARI

Bir bölgenin görünüş ya da yapısal özellikleri, ad verme geleneği üzerinde etkili olmuştur. Bu adlandırma sisteminde bölgenin ve çevresinin bitki türleri,

akarsuları, konumu, görünüş özellikleri, yer altı zenginlikleri, toprak yapısı gibi faktörlere önemli rol oynamıştır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ağaç denizi: Su adı (GSMH 3)

Ağlağan: “*Bugünkü adlarıyla Akbaba-Loru-Penbek(Kara-Kilise) gibi üç bölgenin sınırını ayıran dağın adıdır.*”(Gökyay, 2000) (KDK 1)

Ak Saz: “*Arpaçayı'nın Aras Suyu'na karıştığı yerden yarım saat yukarısındaki yatağı boyunda, bugün “Ağ Kamışlık” denilen sazlık olmalıdır.*” (Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (KDK 1)

Aras: Aras Nehri, “*Arsa kök sözcüğü, Aras'ın çeşitlenmesidir ve Luwi dilinde ‘Akmak’ anlamına gelen Arsiya filinden türetilmiştir.*”(Umar, 1993) (AD 1) (ŞD 1) (ND 2) (KBD 2)

Bergama: “*İzmir iline bağlı ilçe merkezi*” (Özmen, 1984) “*Pergamon: Adın aslı, Luwi dilinde Parga-(u)ma ögelerinden türetilmiştir. ‘Yüksek Yerin Halkı’(nın kenti) anlamında Pargama'dır.*”(Umar, 1993) (ADD 1)

Büyük Kamçi suyu: Su adı (GSMH 1)

Biga: “*Çanakkale iline bağlı ilçe merkezi kasaba. Onun Biga adının aslı Pegai idi. Pegai, Hellen dilinde ve Rumcada a. Pınarlar, b. Pınar Halkı anlamlarına gelmektedir.*”(Umar, 1993) (GSMH 1)

Çorum: Çorum, “*Adın kökeni Ermenice Dzorom (= Akım, akıntı)'dır. Adı oradan geçen Çorum Çayı'ndan gelir.*”(Umar, 1993) (DN 3)

Dağ: Balkanlar (GSMH 3)

Erciş: “*Ermeni ağzında Arceş. Van iline bağlıve Van Gölü'nün kuzey ucunda bulunan ilçe merkezi.Belki Bizanslıların göle verdiği ad, Arsissa, bu adla bağlantılıydı.Arsissa adının, Ars(a)-İssa, Akarsu-Kenti ögelerinden türetildiğini görmekteyiz.*”(Umar, 1993) (DN 1)

Erzincân: Erzincan, “*Arzan Can, adın Arap ağzındaki biçimidir. Sanıldığına göre bu ad, ilkçağ Ermeni dilinde ‘Kayalı, Taşlı’ demek olan Eriz sözcüğünden gelmektedir.*”(Umar, 1993) (TM 2) (ADD 1) (ŞD 1)

Erzincan: Erzincan (KBD 1)

Eski: Babaeski (GSMH 1)

Göksu: Yer adı (GSMH 4)

Gelibolu: Gelibolu, "*Hellen dilinde 'Güzel Kent'*"(Umar, 1993) (YİŞ 2)

Gelibolu: Gelibolu (GSMH 3)

Gerede: "*Günümüzde Bolu'ya bağlı ilçe.*"(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Gerede: Gerede, "... *aslı kanımca Kra-(a)da, Doruk'lu öğelerinden türetilmiş Krada'dır.*"(Umar, 1993) (EM 1)

Germiyân: Kütahya ili ve yakın çevresi, "... *Germiyan adı, Farsçada 'Ilıca' anlamına gelen Germâ sözcüğünden, yine Farsçadaki çoğul üretme takısı -yân ile türetilmiştir, Ilıcalar anlamındadır...*"(Umar, 1993) (ŞEM 2) (ŞD 15) (HN 1)

Germiyan: Yer adı (DTAO 1)

Gül-şehir: "*Kırşehir-Nevşehir yolu üzerinde bir ilçe.*"(Tulum, 2017) (MK 1)

İncügiz: İncegiz köyü, İstanbul'da bir yer adı (GSMH 1)

Kerman köyü: *Yer adı, "Bolu ilinin Göynük ilçesine bağlı köy. Görünüşe bakılırsa adının aslı Bizans çağında Germanos, Anadolulu kültür çağında Germana yani Germa-(wa)na, Ilıca Ülkesi idi."*(Umar, 1993) (GSMH 1)

Keşmîr: Yer adı, "... *Güzel/Kutlu Gürsu ya da Kutlunun/Ana Tanrıçanın Gürsuyu anlamına geldiğini ...*"(Umar, 1993) (KBD 2)

Kös ova: Kosova, Köse ova (GSMH 1)

Ḳıbrıs: Kıbrıs, "*Bu adın Luwi dilinde Kuwa ve Abra/İbra öğelerinden türetildiğini, 'Güzel/Kutlu Gürsu' ya da 'Kutlu'nun, Ana Tanrıça'nın Gürsuyu' anlamına geldiğini...*"(Umar, 1993) (TM 2) (MÜR 6)

Ḳıbrus: Kıbrıs (TE 1)

Ḳubrus: "*Kıbrıs*"(Akpınar, 2010) (TE 4)

Lârende: Karaman sınırları içinde yer adı, “*Luwi dilinde Lara-wanda, Kum-lu.*” (Umar, 1993) (ND 1)

Lârende: Yer adı (DTAO 1)

Limni: Limni Adası, “... *Kaya Halkı demek olduğunu, adanın kayalık yapısına işaret ettiğini sezebiliyoruz*”(Umar, 1993) (YİŞ 1)

Limnūs: (bk. Limni) (YİŞ 1)

Sınab: “*Sinop*” (Demir, 2002) “*Sinuwa: Sinop kentinin adının Hitit belgelerinde geçen biçimi. Sinuwa adının S(wa)-În(a)-uwa, ‘Güzel-balık-lık’ öğelerinden türetildiğini sanıyorum.*”(Umar, 1993) (DN 6)

Söğüd ili: Yer adı (DTAO 1)

Tarıbunarı: Yer adı (GSMH 1)

Tarabilus: “*Trablusşam. Akdeniz kenarında Lübnan’da liman şehri.*” (Demir, 2002) “*Tripolis: Eski Hellen dilinde ‘Üçlü Kent’, ‘Üç kentler birliği*”(Umar, 1993) (DN 1)

Tarabuzan: “*Trabzon*” (Demir, 2002) “*Trapezountos/Trapezous: Ad bu biçimiyle, Hellen dilindedir ve o dilde ‘Düzlüklü’ demektir. Ancak bunun, Adra tanrının adı ile bağlantılı Anadolu bir adın Hellenleşme döneminde çarpıtılmış biçimi olabileceği de önemle göz önünde tutulmalıdır.*”(Umar, 1993)(DN 12)

Ṭarsūs: “*Tarsus, günümüzde Mersin’e bağlı ilçe.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Bu ad Luwi dilinde ‘akarsu, ırmak’ anlamına gelen sözcüklerden Arsa ile türetilmiştir.*”(Umar, 1993)(BN 9)

Ṭırābulūs: “*Trablus*” (Argunşah, 1999) “*Tripolis: Eski Hellen dilinde ‘Üçlü Kent’, ‘Üç kentler birliği*”(Umar, 1993) (TM 1)

Ṭırabuzan: “*Trabzon*” (Ergin, 1997) “*Trapezountos/Trapezous: Ad bu biçimiyle, Hellen dilindedir ve o dilde ‘Düzlüklü’ demektir. Ancak bunun, Adra tanrının adı ile bağlantılı Anadolu bir adın Hellenleşme döneminde çarpıtılmış biçimi olabileceği de önemle göz önünde tutulmalıdır.*”(Umar, 1993) (KDK 3)

Uzun bıñar: Yer adı (KDK 1)

4.2.4. ÇEVREDEKİ YAPILARDAN YARARLANILARAK VERİLEN YER ADLARI

Yer adı verme geleneğinde bölgedeki yapılar önemli bir etkidir. Bölgede bulunan köprü, set, ribat, ibadethane gibi unsurlar ve özellikle kaleler EAT dönemindeki sosyal yapıyı yansıtarak dönemin adlandırma geleneğini oldukça etkilemiştir.

Bu doğrultuda elde edilen veriler şu şekildedir:

Ak Hişar Kala'sı: Yer adı (KDK 1)

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Ağça Kala: “ *Kars'ın güneyinde, Kağızman kazasının köylerindedir.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (KDK 2)

Ağça Kala Sürmelü: (bk. Ağça Kala, Sürmelü) (KDK 2)

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Dimetoğa: “*Batı Trakya'da, Türkiye sınırına 5 km. uzaklıkta Yunanistan'a ait bir kasaba*” (Özmen, 1984) “*Adın aslı Didymoteikhon'dur. Hellen dilinde 'İkizhisar' demektir.*” (Umar, 1993) (ADD 1)

Eski hisar: Yer adı (GSMH 1)

Hisar: Yanbolu (GSMH 2)

Hisarlık: Yer adı (GSMH 1)

Karahisar: “*Günümüzde Giresun iline bağlı Şebinkarahisar ilçesi.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Karahişar: Yer adı (ŞD 1)

Kirmân kal'ası: “*İran'da eyalet ve kent*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Köprihisar: Yer adı (DTAO 1)

Midye: Trakya bölgesinde yer adı, “*Adının aslı Salm(a)-ud(a)-assa öğelerinden Salmudassa olsa gerek: Salma-hisarı-kenti.*” (Umar, 1993) (GSMH 2)

Mustafa Paşa Köprüsü: Kasaba adı (GSMH 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (GSMH 1) (ERD 1)

Süleyman ribatı: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlerle göre Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası’dır.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Turas kasrı: “*Turhal yakınlarında Dânişmend Gazi zamanında Harkil Zahid’in başrahip olduğu dini yer.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

4.2.5. DİNÎ TEMAYÜLLERİN ETKİSİYLE VERİLEN YER ADLARI

Kişi adlarıyla birlikte yer adı verme zihniyetini de etkileyen dinî temayüllerin verileri oldukça tespit edilmiştir. İslâmiyet öncesi dönemden gelen tanrıların adları, çağlar boyunca dil karışmasına¹⁰² uğrayarak günümüze kadar gelebilmiştir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ala Kilise: Yer adı (GSMH 1)

Amasiye: Amasya, Ana Tanrıça’nın kenti “... *Ama Kenti*” (Umar, 1993) (KBD 1)

Amâsiye: Amasya (KBD 1)

Amâsiyye: Amasya (AD 1)

Amasiyye: Amasya (DN 24)

Amasiyye kal’ası: Amasya Kalesi (DN 1) Gümenek şehri: Tokat sınırları içinde bir yer, “... *Kuwa-(A)ma-(u),(wa)na ‘Kutlu Ananın Ülkesi’... aslında, Komana’dan bozma Gömene olmalıdır; sondaki -k, köyün küçüklüğünü belirtmek için ad’a eklenmiş takıdır.*” (Umar, 1993) (DN 1)

Amasiyye yazısı: Amasya Ovası (DN 2)

Amasiyye suyu: “*Yeşilirmek*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

‘Amîk: Amik Gölü, “... *bu ad, ‘Ama (Ana Tanrıça) Halkı’nı belirtir.*” (Umar, 1993) (AD 1)

¹⁰² “Bir dildeki adın bir başkasına aktarılması.” (Aksan, 1977, s. 96)

Beytu'llâh: “*Kâbe*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1) (TCE 1)

Beytullah: Kâbe (KK 1)

Beytu'llâh: Yer adı (ND 1)

Haç deyri: “*Tokat'ta olduğu rivayet edilen manastır.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 6)

Ḳar‘-ı Ğâzî: “*Zümrüt madeni olan yer*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kemah: “*Günümüzde Erzincan'a bağlı ilçe.*” (Demir, 2002) “*(Kamakha: Kemah'ın Roma ve Bizans çağlarındaki adları... Kamakh adı, Anadolulu Kama yani K(uwa)-Ama, Kutsal Ana adına, Ermenicenin, -halkı anlamında -ukh takısının kısaltılmışı -kh eklemekle oluşturulmuştur. 'Kutsal Ananın Halkı' demektir.*”(Umar, 1993) (DN 9)

Keşmîr: Yer adı, “*... Güzel/Kutlu Gürsu ya da Kutlunun/Ana Tanrıçanın Gürsuyu anlamına geldiğini ...*”(Umar, 1993) (KBD 2)

Ḳıbrıs: Kıbrıs, “*Bu adın Luwi dilinde Kuwa ve Abra/İbra öğelerinden türetildiğini, 'Güzel/Kutlu Gürsu' ya da 'Kutlu'nun, Ana Tanrıça'nın Gürsuyu' anlamına geldiğini...*”(Umar, 1993) (TM 2) (MÜR 6)

Ḳıbrus: Kıbrıs (TE 1)

Kütahiyye: Kütahya, “*Kotiaëion: Kütahya kentinin tarihsel adının Hellen'lerce kullanılan biçimi. Sonunda Hellen dilinin '-yeri' anlamındaki takısı -ëion vardır. Kök bölüm görünüşündeki Kotia'nın aslı, Kotuwa (tanrı Kadys/Kotys) olmalıdır. Dolayısıyla kent adı, 'Kadys/Kotys tapkısının yeri' anlamındadır.*”(Umar, 1993) (YİŞ 1)

Ḳubbetü'l-islâm: “*Peygamber'in amcası Hamza'nın türbesinin bulunduğu yere verilen ad.*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Ḳubrus: “*Kıbrıs*”(Akpınar, 2010) (TE 4)

Mağnissâ: Manisa, “*Magnesia:.. dolayısıyla 'Ma yeri ülkesinin kenti' anlamında Ma-k(a)-wan(a)-assa öğelerinden türetilme bir adla...*”(Umar, 1993) (MŞ 1)

Mağnisa: Manisa (YİŞ 2)

Manastır: Makedonya sınırları içinde şehir adı (GSMH 2)

Maraş: Maraş, “*Marass: Adın aslı görülüyor ki, Ma-(u)ra-(a)ssa, ‘Yüce Ma Kenti’dir.*” (Umar, 1993) (YED 1)

Mesîh kal’ası: “*Afyon kalesi*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Mihalıc: Bursa sınırları içindeki yer adı, “*Bu ad, (melek) Mikhail’in adına, -itis takısı eklenerek türetilmiştir. ‘Mikhail Yurdu’ demektir.*” (Umar, 1993) (GSMH 3)

Samsun: Samsun, “*Sampson adının öz biçimi Samissos’dan gelir. Samissos adı, yine hiç kuşkusuz, Sam(a)-issos, ‘Kutlu Ananın Kenti’ öğelerinden türetilmiştir.*” (Umar, 1993) (DN 7) (DTAO 1)

Semendire: Belgrad yakınlarında tarihsel bir yer adı, “*... Semendria adının aslının Samadra yani Sama-(A)dra ‘Kutsal Ananın –Erkeği’ iken Bizans çağında, adra bölümünün içine, nice başka örnekte olduğu gibi bir n sokuşturularak adın Samadra edildiğini ve buradan Semendria, Semendire adlarının çıktığını sanıyorum.*” (Umar, 1993) (GSMH 6)

Semendire kal’ası: Kale adı (GSMH 1)

Semer kand: Semerkant “*Marakanda: Semerkant’ın ilkçağdaki adı. Aslı Luwi dilinde de bulunan Ma- (u)ra-Kanda, ‘Yüce Ma’nın Kanda’sı öğelerinden türetilmiştir. Kanda, Ana Tanrıça Ma’nın erkeği olan baş tanrının sanı’dır.*” (Umar, 1993)(KBD 2)

Semer kand: Semerkant (BN 1) (AD 1)

Tanrı bunarı: Yer adı (GSMH 1)

Üsküdar: “*Üsküdar, İstanbul’un Anadolu yakasında yerleşim yeri.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Skodra: Bu ad Luwi/Pelasgos dilinde Sk(a)-Odra öğelerinden türetilmiştir. ‘(tanrı) Adra/Odra’nın Adası’, ‘(tanrı) Adra/Odra’nın yarımadası anlamlarından ikisini de belirtebilir.*” (Umar, 1993)(BN 1)

4.2.6. KÖKEN ADLARINDAN OLUŞAN YER ADLARI

EAT döneminde ırk (soy) adları, yer adlarının oluşumunda kaynak öğelerdir. Bazen yalın halde bulunan soy ırk adları yer adı olarak kullanılırken bazen de ırk adlarına Farsça “+(X)stan” eki eklenmiştir.

Dönem metinlerinde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Bulğar: “*Bulgaristan*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Bulğar: “*Bulgar milleti, Bulgaristan*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Bulğar: Bulgar, Bulgaristan (ND 1)

Ermeniyye: “*Ermenistan*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1) (TM 1)

Firengistân: “*Avrupa ülkeleri*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Frengistân: Avrupa (GSMH 1)

Firengistan: “*Avrupa ülkeleri*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 3)

Frenk: Avrupa (GSMH 1)

Gürcistan: Gürcistan (DN 11) (DAH 1) (KDK 5)

Gürcistân: Gürcistan (BN 2)

Ḥıḫâyistân: “*Bir ülke*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Hindistân: Hindistan (BN 7) (TE 1) (BH 1) (AD 1) (ND 2)

Hindūsitân: Hindistan (TM 20)

Hindūsitân: Hindistan (AD 1) (ŞD 1)

Hindustan: Hindistan (DN 1) (TM 3)

Hindüstân: Hindistan (YK 2) (MÜR 15) (HN 2) (KBD 2) (DTAO 1)

Hindustân: Hindistan (ŞEM 1) (HN 3) (KBD 3)

Hindüstân: Hindistan (AD 1)

Kıfçak ili: “*Kıfçak ili. 13. yüzyılda Türkistan’da, Altay Dağları’ndan Avrupa’nın ortalarından geçen Tuna Nehri’ne kadar uzayan geniş coğrafyaya verilen genel ad.*”

(Demir, Dânişmend-nâme:Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Laz eli: Sırbistan (GSMH 3)

Türkistan: Türkistan (BN 1)

Türkistân: “*Türklerin ana yurdu olan Taşkent, Hive, Kırgız, Fergana, Buhara ve Semerkant’ı içine alan büyük bölge*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2) (GN 2) (TM 4) (AD 1) (KDK 2)

Yūnān: Yunanistan (TM 1)

4.3. KÖK ADLARININ ÖZELLİKLERİ

4.3.1. KİŞİ ADLARI İLE KURULAN KÖK ADLARI

EAT döneminde ataerkil yapıya kişi adlarından sonra kök adları da işaret etmektedir. Kişi adlarına nispet i (î)’si eklenerek, kesre-i izâfet yoluyla ya da ‘oğul’ sözcüğüyle yapılan kök adları dönem zihniyetindeki bu durumu açıkça ortaya koymaktadır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abbāsî: Abbasilere ait (HN 1)

‘Abbāsîler: Abbasiler (TM 1)

Aḥmedî: Ahmedî (TE 2)

‘Alevî: Alevî (BH 1)

Āl-i Būveyh: “*Būveyhoğulları, bir İran hanedanı*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Āl-i ‘Osmān: “*Osmanlı sülalesi*” (Argunşah, 1999) (TM 4)

‘Āl-i ‘Osmān: Kök adı (GSMH 2)

Āl-i Osman: Kök adı (DTAO 1)

Āl-i Osman: Kök adı (GSMH 1)

Āl-i ‘Osmān: Kök adı (GSMH 11)

Āl-i Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 1)

Āl-i Dāvūd: Kök adı (AD 1)

Bābekī: “*Babek’e bağlı olanlar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Bayat: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Bayındır: Bir Oğuz boyu (KDK 66)

Benī ‘Abbās: “*Abbasiler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Benī Sāsān: “*Sasaniler*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Benī Seleme: “*Bir Arap kabilesi*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Benī ūibe: “*Beni ūibe kavmi*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Benī Ümeyye: “*Emeviler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Bügdüz: “*Oğuzların Üç-ok kolundan bir boyun adı.*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (KDK 1)

Ca‘ferī: Kök adı (ND 2) (KBD 2)

Cebbāri: “*Hız. Musa zamanında yaşamış bir kavmin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cimşidī: “*Cemşid’e ait*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Dāvūdī: Hz. Davud'a ait (AD 1)

Feriz Beğoğulları: Kök adı (GSMH1)

Hāşimī: Kök adı (ND 2)

Hāşimī: Kök adı (ND 1)

Hayderī: Kök adı (KBD 3)

Hüseyinî: Hüseyin'e ait (ŞD 1) (ND 6)

İsevi: Kök adı (AD 1) (ŞD 2)

İsevi: “*Hız. İsa'ya ait*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

İsevi: Kök adı (ND 1)

İsevi: Kök adı (ND 2)

Kayı: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Mağmudîler: “*Gazneli Türk devletinin hükümdarı Sultan Mahmud'un soyundan gelenler*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Mâlikî: “*İmam Malik mezhebinden olan*”(Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 1)

Mervânî: “*Bir tarikat.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mervanîler: “*Abbasîlerin Mervan koluna mensup olanlar.*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Mesih Dini: “*Hıristiyanlık*”(Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 4)

Mevlevî: Mevlevi (KBD 2)

Muhammedî: “*Hız. Muhammed'e ait*”(Argunşah, 1999) (TM 1) (ŞD 4) (YİŞ 1) (ND 1)

Muhammedî: Kök adı (GSMH 1)

Müsavî: “*Yahudi*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Müsevi: Musevi, Yahudi (ŞD 2)

Oğuz: Oğuz kavmi, Oğuz ülkesi (KDK 183)

Oğuz: Oğuz Kavmi (DTAO 1)

Osmanî: “*Osmanlıya ait*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1) (ŞD 1)

Osmânîler: Kök adı (GSMH 1)

Osmâni(ler): Osmanlılar (DTAO 3)

Osmanlar: Kök adı (DTAO 1)

Osmanoğlanları: Kök adı (GSMH 1)

Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 7)

‘Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 1)

Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 34)

Osmānoğlu: Kök adı (GSMH 7)

‘Osmānoğulları: “*Osmanlı devletinin kurucusu Osman Gazi...*” (Argunşah, 1999)
(TM 1)

‘Ömer Fārūḳî: Hz. Ömer’e ait (HN 1)

Rüstemi: Rüstem’e ait (DTAO 1)

Salur/Şalur: Oğuz boylarından biri (KDK 2)

Sāsānî: “*Sāsân’a ve devletine mensup*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Selçuk: Kök adı (MK 3)

Selçukiler: Selçuklular (DN 2)

Selçukîler: Selçuklular (TM 1)

Süleymānî: Kök adı (MÜR 1) (MK 2)

Süleymānî: Kök adı (KBD 1)

Süleymānî: Kök adı (ND 2)

Şāfi: Kök adı (AK 1)

Ṭaş Oğuz: Dış Oğuz (KDK 23)

Turgut: Kök adı (DTAO 1)

4.3.2. YER ADLARI İLE KURULAN KÖK ADLARI

Kök adı verme geleneğinde etkili olan faktörlerden biri de kişinin doğduğu ya da yaşadığı bölgeye duyduğu bağlılıktır. Nispet i (î)'si, izâfet kesresi ve Türkçe '+l(X)' yapım eki bu adların oluşumunda önemli rol oynamaktadır.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Adenî: Kök adı (MÜR 1)

Bâbilî: Babil’e ait (KBD 1)

Bağdâdî: Kök adı (HN 1)

Bağdadî: Kök adı (YİŞ 2)

Benî İsrâ’îl: “*İsrail oğulları, Yahûdiler*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MR 28)

Beni İsrail: “*İsrail oğulları*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Beni İsrayil: Kök adı (DTAO 2)

Benî İsrâyl: “*İsrailoğulları*” (Akpınar, 2010) (TCE 2)

Ben-i isrâyl: Kök adı (YİŞ 2)

Berberî: Kök adı (ND 1)

Berberiyye: “*Berber kavmine mensup olan*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Çînî: Çin’e ait (TE 1) (DD 1) (ADD 1) (HN 8)

Çorumlu: Çorum’a mensup (DN 1) (DN 220a/15)

Dehrî: Kök adı (ERD 1)

Dımişkî: Kök adı (HN 1)

Dımişkî: Kök adı (HN 1)

Dimiškî: Kök adı (HN 1)

Geylânî: Geylan şehrine ait (ERD 3)

Habeşî: Kök adı (MÜR 3) (ŞD 1)

Habeşî: Kök adı (ND 1)

Habeşî: Kök adı (KBD 3)

Hatayî: Hıtai (DAH 1)

H'avârizmî: "*Harezmlî*" (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 4)

Hayberî: "*Hayberli*" (Özmen, 1984) (ADD 1)

Hıṭâyî: "*Çin'in kuzey bölgesine ait olan*" (Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Hıṭâyî: Kök adı (HN 4)

Hıṭâyî: Kök adı (HN 1)

Hıṭâyî: "*Çin'in kuzey bölgesinden olan kimse*" (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıtai: Kök adı (DAH 1)

Hıṭâyî: "*Çin'in kuzey bölgesine ait olan*" (Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Hıṭâyî: Kök adı (HN 4)

Hıṭâyî: Kök adı (HN 1)

Hıṭâyî: "*Çin'in kuzey bölgesinden olan kimse*" (Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıtai: Kök adı (DAH 1)

Hindüstânî: Hindistana ait (TE 1)

Horasânî: Kök adı (MÜR 1)

Horāsānîler: "*Horasanlılar*" (Argunşah, 1999) (TM 2)

Horāsānîler: Horasaniler (KK 1)

Horezmî: "*Harezmi'de yaşayan Türkler*" (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 3)

Horezmîyân: “*Harezmliler, Harezmi’de yaşayan Türkler*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ḥutenî: Hutanlı (ADD 1)

‘İraqîler: Iraklılar (TM 1)

‘İrakî: Kök adı (MÜR 5)

‘İrâkî: Kök adı (ND 1)

İsfahānî: Kök adı (MÜR 6)

Īsfahānî: Kök adı (MÜR 1)

İzniķî: Kök adı (ERD 2)

Karamanlu: Karamanlı (DTAO 1)

Kaşānî: İranda bir şehire ait (MÜR 2)

Ken‘ānî: Kenan şehrine ait, Kenanlı (DD 1)

Keşmirî: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ŞD 1)

Ḳımārî: “*Hindistan’da Kımar şehri ile ilgi*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Kirmānî: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (TE 1) (MÜR 10)

Kirmānî: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (KBD 2)

Kişmirî: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ADD 1)

Mağribî: “*Fas halkından, Mısır ötesi Kuzey Afrika halkından olan kimse.*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1) (MÜR 1)

Māverāü’n-nehrîler: “*Maveraünnehir bölgesinde yaşayanlar*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mevlevî: Mevlevi (KBD 2)

Mıṣrî: Mısır’a ait, mısırlı (TE 2) (ADD 4) (MÜR 11)

Mısrî: Kök adı (ND 1)

Mıṣrî: Kök adı (HN 1) (YİŞ 1)

Mısrî: Kök adı (KBD 2)

Mıṣrîler: Mısır'a ait olanlar, Mısırlılar (TM 2)

Mıṣırlu: Mısırlı (KEMŞ 2)

Rūmî: “*Rum ülkesinden, Anadolu*” (Akpınar, 2010) (TE 17) (ADD 4) (HN 1)

Rumî: “*Rum diyarına mensup, Anadolu*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 7)

Rūmî: Rum'a ait (DN 30)

Rûmî: Kök adı (DAH 1)

Rūmî: “*Anadolu'ya mensup.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (MÜR 3) (YİŞ 11)

Rumîler: “*Anadolu'da yaşayan Bizans ve diğer Hıristiyan dinine mensup olan insanlar.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 25)

Rūmîler: “*Anadolu halkı*” (Yavuzarslan, 2002) (TM 2)

Sıfāhānî: Kök adı (ND 1)

Şîni: “*Çinli*” (Akpınar, 2010) (TE 1)

Şîni: Çin'e ait (SUL 1)

Şāmî: Şam'a ait, Şamlı (TE 2) (MÜR 2) (YİŞ 1)

Şirāzî: Şiraz'a ait, Şirazlı (KBD 1)

‘Ummānî: Kök adı (AD 2)

‘Ummānî: Kök adı (DD 1)

Yemānî: Yemen ülkesine ait, Yemenli (SUL 1) (ADD 1) (KBD 2)

Yemenî: Yemen ülkesine ait, Yemenli (TE 5) (MÜR 3) (KBD 1)

4.3.3. NİSPET İ (Î)'Sİ İLE KURULAN KÖK ADLARI

EAT dönemindeki kök adlarında nispet î'sinin kullanımının yoğunluğu dikkat çekmektedir. Genellikle soy adlarına, kişi adlarına, yer adlarına gelerek kök adı oluşturan bu unsur pratik olma noktasında oldukça önemlidir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Abbāsî: Abbasilere ait (HN 1)

‘Abbāsîler: Abbasîler (TM 1)

‘Adenî: Kök adı (MÜR 1)

Aḥmedî: Ahmedî (TE 2)

‘Alevî: Alevî (BH 1)

‘Arabi/‘arabî: Arapça, Arap’a ait (SUL 3)

‘Arabî: “*Arapça*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘Arabî: “*Araba ait*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

‘Arabî: Kök adı (ND 1)

‘Arabî/ A‘râbî: Arabî, Arap (BH 8)

‘Arabî: Kök adı (MÜR 2)

Bâbilî: Babil’e ait (KBD 1)

Bâbekî: “*Babek’e bağlı olanlar.*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 9)

Bağdâdî: Kök adı (HN 1)

Bağdadî: Kök adı (YİŞ 2)

Bârsî: “*Farsi*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Berberî: Kök adı (ND 1)

Ca‘ferî: Kök adı (ND 2) (KBD 2)

Cebbāri: “*Hz. Musa zamanında yaşamış bir kavmin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cimşīdī: “*Cemşid’e ait*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Çīnī: Çin’e ait (TE 1) (DD 1) (ADD 1) (HN 8)

Dāvūdī: Hz. Davud'a ait (AD 1)

Dehrī: Kök adı (ERD 1)

Dımışkī: Kök adı (HN 1)

Dımışkī: Kök adı (HN 1)

Dimiškī: Kök adı (HN 1)

Enşāri: “*Hz. Peygamber’e ve muhacirlere yardımcı olan Medineli Müslümanlar*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ermeni: Ermeni (GN 1) (TM 2) (MK 2)

Ermeni: Kil-i ermeni (YİŞ 32)

Ermeni: Ermeni (ŞEM 2)

Ermīnī: Ermeni (BH 1)

Fārisī: “*İran halkından olan*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Fārisī: Kök adı (KBD 1)

Fārisī: “*Farsça, İranla ilgili olan*” (Akpınar, 2010) (TE 7)

Farisī: Kök adı (MÜR 3)

Farsī: Kök adı (MÜR 5)

Fārsī: “*Farsça*” (Argunşah, 1999) (TM 19)

Fārsī: “*Farsa ait*” (Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Geylānī: Geylan şehrine ait (ERD 3)

Ḥabeşî: Kök adı (MÜR 3) (ŞD 1)

Ḥabeşî: Kök adı (ND 1)

Habeşî: Kök adı (KBD 3)

Ḥâricî: “İslamiyet’te görülen bozuk fırkalardan birisidir.”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥâricîler: “Hz. Ali’ye isyan eden cemaat fertlerinden her biri.”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 1)

Hâşimî: Kök adı (ND 2)

Hâşimî: Kök adı (ND 1)

Hatayî: Hıtayi (DAH 1)

Ḥayberî: “Hayberli”(Özmen, 1984) (ADD 1)

Hayderî: Kök adı (KBD 3)

Ḥıṭâyî: “Çin’in kuzey bölgesine ait olan”(Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Ḥıṭâyî: Kök adı (HN 4)

Ḥıṭâyî: Kök adı (HN 1)

Ḥıṭâyî: “Çin’in kuzey bölgesinden olan kimse”(Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıtayî: Kök adı (DAH 1)

Ḥıṭâyî: “Çin’in kuzey bölgesine ait olan”(Ersoy & Ay, 2017) (DD 2)

Ḥıṭâyî: Kök adı (HN 4)

Ḥıṭâyî: Kök adı (HN 1)

Ḥıṭâyî: “Çin’in kuzey bölgesinden olan kimse”(Özmen, 1984) (ADD 1) (AD 1)

Hıtayî: Kök adı (DAH 1)

Hindüstânî: Hindistana ait (TE 1)

Horasânî: Kök adı (MÜR 1)

Ḥorasânîler: “Horasanlılar”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Ḥorāsānīler: Horasaniler (KK 1)

Horezmî: “*Harezmi’de yaşayan Türkler*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 3)

Horezmîyân: “*Harezmliler, Harezmi’de yaşayan Türkler*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Ḥutenî: Hutanlı (ADD 1)

Ḥüseynî: Hüseyin’e ait (ŞD 1) (ND 6)

‘İraḳîler: Iraklılar (TM 1)

‘İrakî: Kök adı (MÜR 5)

‘İrākî: Kök adı (ND 1)

İsfahānî: Kök adı (MÜR 6)

‘İsfahānî: Kök adı (MÜR 1)

İrmenî: Kök adı (MÜR 22)

‘İsevi: Kök adı (AD 1) (ŞD 2)

‘İsevi: “*Hiz. İsa’ya ait*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘İsevi: Kök adı (ND 1)

‘İsevi: Kök adı (ND 2)

Ḳaderî: “*Kaderiyye mezhebinden olan.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Ḳaderî: Kök adı (ERD 1)

Ḳalenderî: Kök adı (ND 1)

Kalenderî: Kök adı (KBD 2)

Kaşānî: İranda bir şehire ait (MÜR 2)

Ken‘ānî: Kenan şehrine ait, Kenanlı (DD 1)

Keşmirî: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ŞD 1)

Ḳımārī: “*Hindistan’da Kımar şehri ile ilgi*” (Akdoğan, 1979) (AD 2)

Kirmānī: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (TE 1) (MÜR 10)

Kirmānī: Kirman şehrine ait, Kirmanlı (KBD 2)

Kiṣmīrī: Keşmir şehrine ait, Keşmirli (ADD 1)

Lāhūtī: Tanrısal (ERD1)

Mağribī: “*Fas halkından, Mısır ötesi Kuzey Afrika halkından olan kimse.*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 1) (MÜR 1)

Maḥmudīler: “*Gazneli Türk devletinin hükümdarı Sultan Mahmud’un soyundan gelenler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mālīkī: “*İmam Malik mezhebinden olan*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 1)

Māverāü’n-nehrīler: “*Maveraünnehir bölgesinde yaşayanlar*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Mecūsī: “*Ateşe tapan kimse veya Mecūs dinine mensup*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Mecūsī: Ateşe tapanlar (MR 2)

Mecūsī (bk. Mecūsī) (MR 1)

Mervānī: “*Bir tarikat.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mervanīler: “*Abbasîlerin Mervan koluna mensup olanlar.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Mıṣrī: Mısır’a ait, mısırlı (TE 2) (ADD 4) (MÜR 11)

Mıṣrī: Kök adı (ND 1)

Mıṣrī: Kök adı (HN 1) (YİŞ 1)

Mıṣrī: Kök adı (KBD 2)

Mıṣrīler: Mısır’a ait olanlar, Mısırlılar (TM 2)

Muhammedî: “*Hız. Muhammed’e ait*” (Argunşah, 1999) (TM 1) (ŞD 4) (YİŞ 1) (ND 1)

Muhammedî: Kök adı (GSMH 1)

Mūsavî: “*Yahudî*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Müsevî: Musevi, Yahudi (ŞD 2)

‘Osmâni: “*Osmanlıya ait*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1) (ŞD 1)

Osmâniler: Kök adı (GSMH 1)

Osmâni(ler): Osmanlılar (DTAO 3)

‘Ömer Fârûkî: Hz. Ömer’e ait (HN 1)

Pārisî: “*Farsça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Pārisî: Kök adı (HN 1)

Parsi: “*Farsça*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Pārsîce: “*Farsça*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 9)

Pehlevîyanca: Kök adı (MÜR 1)

Rūmî: “*Rum ülkesinden, Anadolu*” (Akpınar, 2010) (TE 17) (ADD 4) (HN 1)

Rumî: “*Rum diyarına mensup, Anadolu*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 7)

Rūmî: Rum’a ait (DN 30)

Rûmî: Kök adı (DAH 1)

Rūmî: “*Anadolu’ya mensup.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2) (MÜR 3) (YİŞ 11)

Rumîler: “*Anadolu’da yaşayan Bizans ve diğer Hıristiyan dinine mensup olan insanlar.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 25)

Rūmîler: “*Anadolu halkı*” (Yavuzarslan, 2002) (TM 2)

Rüstemi: Rüstem’e ait (DTAO 1)

Sāsānī: “*Sāsān’a ve devletine mensup*”(Yavuz, 1991) (KK 1)

Selçukiler: Selçuklular (DN 2)

Selçukîler: Selçuklular (TM 1)

Sıfāhānī: Kök adı (ND 1)

Şīnī: “*Çinli*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Şinī: Çin’e ait (SUL 1)

Süleymānī: Kök adı (MÜR 1) (MK 2)

Süleymānī: Kök adı (KBD 1)

Süleymānī: Kök adı (ND 2)

Şāmī: Şam’a ait, Şamlı (TE 2) (MÜR 2) (YİŞ 1)

Şirāzī: Şiraz’a ait, Şirazlı (KBD 1)

‘Ummānī: Kök adı (AD 2)

‘Ummānī: Kök adı (DD 1)

Yemānī: Yemen ülkesine ait, Yemenli (SUL 1) (ADD 1) (KBD 2)

Yemenī: Yemen ülkesine ait, Yemenli (TE 5) (MÜR 3) (KBD 1)

4.3.4. KÖK ADLARINDAN OLUŞAN DİL ADLARI

Kök adları içinde değerlendirilen dil adları, genellikle ırk (soy) bildiren ifadelerle kurulmuştur. Bu adların oluşumunda Farsça nispet î’si ve Türkçe ‘+ce, +ca’ eki etili olmuştur.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

‘Acemce: “*Farsça, Acemce*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

‘Arabca: Arapça (MR 1) (TM 1) (YK 1)

‘Ārabca: Arapça (YİŞ 27)

‘Arabça: Arapça (BH 1)

‘ Arab dili: Arapça (DN 1) (DN 93a/4)

‘ Arabî: “*Arapça*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

‘ Arabî/‘ arabî: Arapça, Arap’a ait (SUL 3)

Fârisî: “*Farsça, İnanla ilgili olan*” (Akpınar, 2010) (TE 7)

Fârsî: “*Farsça*” (Argunşah, 1999) (TM 19)

İbrânîçe: İbranice (BH 1)

Pârisî: “*Farsça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Pârisî: Kök adı (HN 1)

Parsî: “*Farsça*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Pârsîçe: “*Farsça*” (Küçükler, 1994) (YİŞ 9)

Pehlevîyanca: Kök adı (MÜR 1)

Rûmca: Rumca (YİŞ 1)

Rum dili: Rumca (DN 11)

Rum hattı: Rumca (DN 1)

Süryânîçe: “*Süryani dilince*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Ṭat Dili: Dil adı (HN 2)

Tâzîçe: “*Arapça*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

Türkce: Türkçe (YİŞ 62) (KBD 1) (MK 1)

Türkçe: Türkçe (HN 1) (SVTM 2) (BH 3)

Türkî: “*Türkçe*” (Yavuz, 1991) (KK 4) (ND 4) (HN 3) (ŞD 1) (BŞN 2) (KBD 15) (MR 1) (TE 1)

Türki: Kök adı (HN 1)

Türkî: Türkçe (DN 1)

Türkîce: Türkçe (DN 1)

Yunanîce: Yunanca (MÜR 2)

4.4. MİT ADLARININ (MİTONİMLERİN) ÖZELLİKLERİ

4.4.1. ALLAH (TANRI)'IN İSİMLERİ

EAT dönemi telif eserlerinde Tanrı (Allah)'ın isim ve sıfatları yoğun olarak mevcuttur ve dinin bu dönem üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte daha önce de değinildiği üzere dinî temayüllerin etkisiyle bu adlar; kişi adları, yer adları gibi özel ad alanlarına kaynaklık etmektedir:

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ahad: Tanrı (AK 1) (GN 1) (AD 2) (MK 2)

Ahed: Tanrı (BH 2)

‘Alîm: Tanrı (AE 1) (AK 1) (KAE 1) (AD 1) (ŞD 1) (HN 1)

‘Alîm: Mit adı (KBD 1)

Alîm: Mit adı (HRN 1)

‘Ālim-i Ġayb: Allah (AD 1)

‘Ālimü'l-Esrâr: Allah (AD 1)

‘Ālimü'l-ġayb: Allah (ND 1)

‘Ālimü'l-Ġuyub: Allah (AD 1)

Allah: Tanrı (AE 4) (YK 3) (VHM 1) (RN 1) (KK 77) (ŞHŞ 3) (MRN 9) (DAH 2) (ŞEM 1) (GN 36) (TE 7) (MÜR 1) (AD 3) (YED 75) (KDK 55) (MK 25) (ND 1) (KBD 1) (YİŞ 14) (ERD 3) (GSMH 1)

Allâh: Tanrı (AK 3) (KAE 1) (KEMŞ 11) (KD 2) (FN 5) (TM 11) (DD 1) (BH 6) (ŞD 8) (ND 51) (AİM 2) (KBD 23) (ERD 18) (GSMH 42) (DN 62)

Allah/Allâh: Tanrı (HN 34)

Allah Tanrı (DSM 1)

‘Azîm: Allah (AK 1) (KAE 1)

Azîm: Allah (DAH 1)

‘Azîz: Allah (FN 5)

Bâr: Allah (TE 1) (BH 4) (AD1) (MK 3) (HRN 1)

Bar: Tanrı (DN 2)

Bârî: Allah (KK 1) (MRN 1) (ŞEM 1) (BH 1) (AD 1) (YED 1) (ŞD 1) (HN 3) (KBD 1) (YİŞ 1)

Bâri: Allah (TM 2) (DD 2)

Bârî: Tanrı (DN 3)

Başar: Allah (DD 1)

Başîr: Allah (AE 1) (GN 1) (DD 1) (MK1)

Bennâ: Allah (GN 10)

Bî-niyâz: Tanrı (BH 2)

Bir: “*Allah*” (Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (DN 2)

Celâl: Tanrı (GN 1) (YED 2)

Celil: Tanrı (GN 17)

Celîl: Tanrı (AK 1) (FN 1) (ADD 1) (BH 1) (MK 2)

Celîl: Allah (VHM 5)

Cemîl: Allah (DN 1)

Çalab: Tanrı (AK 1) (VHM 1) (APŞ 2) (YED 26) (ŞD 1) (MK 22) (ND 1) (AİM 3) (KBD 9) (ERD 1)

Çalâb: Tanrı (FN 1)

Çalap/Çalab: Tanrı (DN 14) (ŞHŞ 3) (HN 44)

Çalabı: Tanrı (BH 3)

Çalap: Tanrı (HRN 1) (VHM 3) (KEMŞ 6) (KK 2) (MRN 3) (DAH 1) (GN 46) (DD 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 37) (KDK 1) (ND 1) (KBD 8) (ERD 3) (BH ?)

Çeleb: Tanrı (FN 9)

Çeleb/Çelep: Tanrı (MTB 2)

Çelep: Tanrı (ÇN 1) (VH 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1)

Deyyān: Tanrı (BH 3) (YED 1) (MK 3) (HN1)

Ebed: Tanrı (DN 1)

Eḥad: Tanrı (ND 3)

Eḥad: Allah (DN 1)

Evvelü'l-Fikr: Tanrı (AD 1)

Ferd: Tanrı (ÇN 1) (HRN 1) (VHM 2) (BH 1) (HN 2) (ND 1) (KBD 1)

Fettāḥ: Allah (MK 4)

Fettāḥ: Allah (ERD 1)

Fettāḥ: Allah (DN 1)

Ġaffār: Allah (AE 1) (BH 2) (AD 1) (HN 1) (ERD 2)

Ġāfir: Allah (AD 1) (MK 6)

Ġafur: Allah (GN 2)

Ġafūr: Allah (AK 1) (KAE 1) (AD 2)

Ġafūr: Allah (DN 1)

Ġānī: Allah (KD 1)

Ġānī: Allah (HK 1) (VHM 3) (MK 12) (DN 3)

Ġānī: Allah (AK 6) (YED 8) (AİM 1) (ERD 1)

Ġānī: Allah (MRN 1)

Girdigār: Allah (DN 2)

Girdigār: Tanrı (DTAO 1)

Ġufrân: Allah (HN 1)

Gufrân: Allah (YED 3)

Ĥabir: Allah (GN 1)

Hādî: Allah (HN 1)

Ĥaḡ(ḡ): Tanrı (ÇN 5) (VH 2) (DSM 2) (AE 2) (HK 2) (AK 13) (TCE 22) (SVTM 18) (HRN 1) (KAE 6) (VHM 21) (APŞ 19) (KEMŞ 20) (RN 24) (KK 141) (ŞHŞ 6) (MRN 51) (DAH 18) (KD 7) (FN 26) (GN 12) (TE 31) (TM 8) (DD 12) (ADD ?) (BH ?) (AD 2) (YED 317) (ŞD 49) (KDK 19) (MK ?) (HN 130) (ND 714) (AİM 12) (KBD 31) (YİŞ 4) (ERD 124) (DN 21)

Hak(k): Tanrı (DTAO 22)

Ĥaḡ(ḡ): Tanrı (ND 25)

Hak(k): Tanrı (GSMH 14)

Ĥaḡḡ: Tanrı (ND 1)

Ĥāk: Tanrı (KBD 1)

Hak: Tanrı (KBD 5)

Hak: Tanrı (HN 1)

Ĥaḡ: Tanrı (HN 1)

Ĥākim: Tanrı (DN 2)

Ĥakim: Allah (AE 1)

Ĥakīm: Allah (KAE 1) (GN 8) (DD 1) (MK 8)

Hakīm: Allah (HN 1)

Ĥākim-i muṭlaḡ: Allah. (KK 1)

Ĥalīm: Allah (KK 1)

Ḥalīm: Allah (DN 1)

Ḥannān: Allah (AK 2) (BH 1) (ND 2)

Hannān: Allah (KBD 1)

Ḥay(y): Tanrı (ÇN 1) (KEMŞ 1) (GN 1) (TE 2) (BH 1) (AD 1) (YED 3) (ŞD 5) (MK 8) (HN 3) (ND 9) (AİM 1) (DN 5)

Hayy: Tanrı (GSMH 1)

Ḥayy: Tanrı (KBD 1)

Hayy: Tanrı (SVTM 1)

Hay(y): Tanrı (HRN 2) (RN 1)

Ḥilm: “*Allahu taâlâ'nın sıfatlarındandır.*” (Yavuz, 1991) (KK 8)

Ḥoca: Allah (AİM 5)

Hû: Allah (VHM 2) (YED 5)

Ḥudâ/Ḥudâ/Hudâ: Allah (HN 24)

Ḥudâ: Allah (AE 1) (ŞEM 3) (VHM 3) (KEMŞ 1) (RN 1) (FN 2) (DD 5) (ADD 9) (YED 1) (ŞD 2) (MK 23) (ND 33) (KBD 2) (DN 11)

Ḥudâ: Allah (ND 1)

Hudâ: Allah (GSMH 5)

Hudâ: Allah (DD 1)

Ḥudâ: Allah (KK 4) (AİM 2)

Ḥudâvend: Allah, Tanrı (ŞEM 1) (ŞD 2) (ND 1) (KBD 1)

Hudavend: Allah (DAH 1)

Ḥudâvend: Tanrı (KEMŞ 1)

Ḥudâvend: Allah (BH 3)

Ḥudâvend: Allah, Tanrı (ŞEM 1)

Ḥudāvend/Ḥudavend: Allah (HN 11)

Hudāvend: Allah (HN 1)

Hūdī: Allah (TE 1)

Ḥuzā: Allah (VHM 6) (CC 35) (TE 2) (BH 1) (ŞD 3)

Ḥuzā: Allah (KBD 1)

Ḥuzāy: Allah (BH 1)

Huza: Allah (DAH 4)

Ḥuzāvend: Allah (VHM 1) (TE 4) (BH 12)

Ḥuzavend: Tanrı, Allah (CC 3)

Hüdā: Tanrı (GSMH 1)

Ḥüdā: Tanrı (AD 1) (ERD 4)

Ḥüḍā: Tanrı (AD 1)

Ḥüdā: Tanrı (KBD 2)

Hüdā: Tanrı, Allah (AK 2)

Ḥüḍāvend: Allah (AD 4)

Hüdā: Allah (ERD 1)

Hüza: Allah (DAH 1)

Irahman: Rahman, Tanrı (YED 1)

İzed: Tanrı (BH 1)

İzi: Tanrı (BH 4)

İzid: Allah (TM 1)

Ḳadīm: Allah (AE 1) (AK 1) (KAE 1) (RN 4) (FN 2) (GN 5) (AD 3) (YED 2) (MK 6) (HN 1)

Ḳadīm: Allah (TCE 5)

Kadīm: Allah (HRN 1) (DAH 2)

Kadır: Allah (APŞ 1)

Ḳādir: Allah (AE 1) (BH 11) (AD 1) (YED 6) (ŞD 1) (KDK 33) (MK 11) (HN 3) (ND 2) (AİM 1) (DN 8)

Kadīr: Allah (RN 1)

Ḳadīr: Allah (ŞEM 2) (HN 1)

Ḳaḥḥār: Tanrı (HN 2)

Kaḥḥār: Tanrı (APŞ 1)

Ḳaḥḥār: Tanrı (ND 2)

Ḳaḥḥār: Allah (BH 1) (KDK 1) (MK 1)

Kār-sāz: Tanrı (GN 2)

Ḳassām-ı Ezel: Allah (AD 1)

Ḳaviyy: Allah (AE 1) (MK 3)

Ḳayyum: Allah (AE 1)

Kayyûm: Allah (RN 1)

Ḳayyûm: Allah (TE 1) (AD 1) (YED 1) (MK 5) (HN 2) (ND 1) (DN 2)

Kayyûm: Allah (KBD 1)

Kefûr: Allah (MK 1)

Kerīm: Allah (AE 1) (AK 1) (SVTM 1) (RN 1) (FN 2) (GN 13) (AD 1) (YED 4) (MK 18) (HN 3) (ND 1)

Kerīm: Allah (GSMH 3)

Kerīm: Allah (DN 6)

Kerim: Allah (KAE 1) (APŞ 1) (DAH 7)

Kerīm: Tanrı (VHM 3)

Kirdgār: Allah (VHM 2) (DD 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 3)

Kirdigār: Allah (DD 3) (BH 1) (AD 1) (MK 1) (HN 2) (ND 1)

Ḳuddūs: Allah (HK 1) (MK 1)

Lāh: Tanrı (BH 1)

Lāṭīf: Allah (SUL 1)

Laṭīf: Allah (BH 4) (AD 1) (MK 3)

Ma' būd: Allah (TCE 1) (AD 1) (MK 4) (HN 1) (DN 2)

Ma' bud: Tanrı (BH 1) (KDK 1)

Mācid: Allah (MK 1)

Mācid: Allah (TE 2)

Mecīd: Allah (AK 2) (AD 1)

Melik: Allah (TE 2)

Mennān: Allah (YED 1) (MK 1) (KBD 1)

Mennān: Allah (ND 2)

Metīn: Allah (MK 1)

Mevlā: Allah (KAE 1) (APŞ 1) (TE 2) (YED 2) (ŞD 1) (ERD 6) (DN 1)

Mevlā, Mevlī: Tanrı (BH 19)

Mevlī: Allah (ŞD 1) (MK 19)

Muḥtār: Allah (HN 1)

Müheymin: Allah (MK 2)

Münezzilü'l-berekāt: Allah (ŞD 1)

Müsebbibü'l-esbāb: Allah (ŞD 1)

Nafi': Tanrı (DN 1)

Nārīnūr: Tanrı (DN 18)

Narinur: Tanrı (GSMH 1)

Naḳḳāş-ı Ezel: Allah (AD 2)

Narnur: Tanrı (GSMH 18)

Naşīr: Allah (AE 1)

Nūr: Allah (HN 2)

Perverdġār: Allah (VHM 3)

Perverdġār: Allah (TCE 1) (AD 2) (HN 2) (AİM 1)

Perverdġār: Allah (GSMH 2)

Perverdġār: Allah (KK 1) (ŞEM 1)

Rab(b): Allah (AK 1) (TCE 1) (HRN 1) (VHM 4) (RN 1) (KK 2) (MRN 1) (FN 5) (DD 6) (BH 8) (YED 10) (ŞD 26) (KDK 4) (MK 1) (HN 11) (ND 88) (AİM 3) (KBD 13) (ERD 5) (DN 6) (GSMH 7)

Rabbü'l-celīl: Allah (AK 1)

Rabbe'l-enām: Allah (FN 1)

Rabbü'l-erbāb: *“Sahiplerin sahibi olan Allah”* (Yavuz, 1991) (KK 1)

Rabbü'l-enām: Allah (FN 1)

Rabbü'l-menūn: Allah (AK 1)

Raḥim: Allah (AE 1)

Rahīm: Allah (KAE 1)

Raḥīm: Allah (AK 2) (KK 1) (GN 6) (AD 1) (YED 6) (ŞD 4) (MK 7) (HN 2) (ND 2) (AİM 1)

Rahīm: Allah (GSMH 3)

Rahīm: Allah (KBD 1)

Raḥīm: Allah (VHM 4)

Rahîm: Allah (DAH 1)

Raḥmān: Tanrı, Allah (ÇN 1) (SVTM 1) (GN 3) (TE 2) (BH 12) (AD 2) (YED 11) (ŞD 6) (MK 4) (HN 4) (ND 78) (ERD 5) (DN 1)

Raḥmān: Allah (ND 4)

Rahmān: Allah (KBD 2)

Raḥman: Allah (ND 1)

Raḥmañ: Allah (ND 1)

Rahmān: Allah (KEMŞ 1) (RN 2)

Raḥman: Allah (FN 2)

Rāzıq: Tanrı (BH 2) (AD 1) (MK 4) (DN 2)

Rezzâk: Allah (HRN 1)

Rezzâq: Tanrı (BH 1) (AD 1) (DN 3)

Şabūr: Tanrı (DN 1)

Şabūr: Allah (KK 1) (GN 1)

Şâdıķu'l-va' dü'l-emîn: Allah (ND 2)

Şamed: Allah (VHM 1) (MK 5)

Şamed: Allah'ın sıfatlarından (BH 1) (HN 1)

Samed: Allah (KBD 1)

Samed: Allah (DTAO 2)

Şāni': Allah (ŞEM 1) (GN 4) (AD 1) (MK 3)

Semî': Allah (AE 1)

Sermedān: Allah (AİM 1)

Settār: Allah (AE 2) (BH 5) (KDK 1) (MK 1) (HN 1) (AİM 1) (ERD 2) (DN 1)

Subh an: Tanrı (ÇN 1) (ADD 1) (BH 6)

Subh an: Allah (GN 2)

Subh an: Allah (GSMH 2)

Sult an: Tanrı (ÇN 1) (AE 1) (VHM 2)

Ş ret-i Nak k ş: Allah (AD 1)

S bh an: Allah (HN 1)

Sübhan: Allah (DAH 1)

S bh an: Allah (GSMH 1)

S bh an: Allah (HN 8)

S bh an: Allah (KK 1) (ND 6) (DN 3)

S bh an: Allah (APŞ 1) (YED 15) (MK 8)

S bh an: Tanrı (KEMŞ 1)

S bh an: Allah (ERD 1)

S bh an: Allah (ERD 1)

Şek r: Allah (KAE 1) (GN 1) (MK 2)

Tanrı: Tanrı (APŞ 2) (RN 1) (DAH 5) (ADD 13) (ERD 1)

Ta rı: Tanrı (DSM 6) (AE 14) (KAE 14) (VHM 22) (KEMŞ 5) (ŞHŞ 1) (KD 2) (ŞEM 1) (FN 4) (BH ?) (YED 30) (ŞD 1) (KDK 73) (MK 6) (HN 91) (ND 8) (AİM 27) (ERD 2) (DN 37)

Tanrı: Tanrı (DTAO 8)

 a rı: Tanrı (ND 1) (KBD 17) (YİŞ 7)

Tangrı: Tanrı (AK 5) (KK 60) (FN 3) (GN 53) (KBD 1)

Tanru: Tanrı (DAH 1)

Ta ru: Tanrı (HN 3)

Teng: Tanrı (ŞEM 1)

Tengri: Tanrı (TCE 11) (MRN 1) (MÜR 1) (KBD 4)

Teñri: Tanrı (SVTM 63) (DD 1)

Uğan: “*Tanrının sıfatlarından Kadir*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Vâcid: Allah (TE 1)

Vâhib: Mit adı (APŞ 1)

Vedüd: Allah (VHM 1) (MK 2) (KBD 1)

Vehhâb: Allah (ŞD 1) (MK 4)

Vücüd-ı Beķâ: Allah (AD 1)

Vücüd-ı Muṭlaķ: Allah (AD 1)

Vücüd-ı Beķâ: Allah (AD 1)

Vücüd-ı Muṭlaķ: Allah (AD 1)

Yaradan: Tanrı (ÇN 1) (SVTM 1) (KEMŞ 1) (KK 1)

Yaradan: Tanrı (HN 2) (AİM 1)

Yaratğan: Yaratan (SVTM 1) (ŞHŞ 1) (ADD 1)

Yaratķan: Yaratan (SVTM 1)

Yezdân: Allah (BŞN 3) (KEMŞ 1) (KK 1) (ADD 8) (YED 1) (ŞD 1) (ND 15) (DN 2)

Yezdân: Allah (ND 2)

Yezdâñ: Allah (HN 2)

Yezdân: Allah (HN 3) (ERD 1)

Yezdân: Allah (GSMH 1)

Zü'l-Celâl: Allah (RN 1) (MRN 2)

Zü'l-celâl: Allah (ND 1)

Zü'l-minen: Allah (ŞD 1)

4.4.2. MELEK ADLARI

Genellikle yabancı kökenli olan melek adları dönemin sosyal yapısında dinî unsurların tesirini göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

EAT dönemi metinlerinde tespit edilen melek adları şunlardır:

‘Azrâ’îl: Dört büyük melekten biri (AK 14) (YED 17) (KDK 35)

‘Azrâil: Dört büyük melekten biri (VHM 17) (RN 1) (MRN 1)

‘Azrâ’il: Dört büyük melekten biri (ERD 1)

‘Azrâyil: “*Ölüm meleği*” (Kaymaz, 1989) (GN 5)

‘Azrâyil: Azrail (BH 2)

Cebbâr: Allah (VHM 1) (GN 1) (AD 1) (YED 3) (ŞD 2) (MK 3) (HN 1)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ADD 1) (ND 1)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (MRN 22)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AK 8) (ŞHŞ 2) (MR 73) (YED 9) (KDK 2) (HN 2) (ND 4)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AİM 2) (ERD 3) (ND 1)

Cebrâ’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BN 8) (VHM 4)

Cebra’îl: “*Dört büyük melekten biri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Cebra’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ND 1) (TCE 2)

Cebra’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (ND 1)

Cebrâ’îl/Cebrâyil: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BH 34)

Cebre’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (KK 3) (ŞD 2)

Cebre’îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (MRN 13)

- Cebre'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (AİM 4)
- Cebreîl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (VHM 9)
- Cebre'îl /Cebrâ'îl: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (KEMŞ 3)
- Cebrâ'îl-i emîn: Dört büyük melekten biri olan vahiy meleği (BH 3)
- Cebrâyil: (bk. Cebrâ'îl) (MR 5)
- Cibrîl: (bk. Cebra'il) (BŞN 1) (TE 1) (TM 1) (YED 1) (MK 1) (HN 2) (ND 1) (AİM 3)
- Cibrîl: Cebra'il (VHM 2) (MRN 3)
- Cibrîl-i Emîn: (bk. Cebra'il) (BŞN 2) (ŞD 1)
- Hâdimü'l-lezzat: "*Azrâil*" (Yavuz, 1991) (KK 1)
- Hârût: Harut (MN 1) (MR 2) (BH 2) (AD 2) (YED 2) (HN 1) (KBD 2) (ERD 1)
- Hârut: Melek adı (ND 1)
- Ḥârût: Melek adı (ADD 2)
- İştâfâ'îl: "*Melek adı*" (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 3)
- İfrîrî: "*Arap mitolojisinde şeytana verilen isim.*" (Kaymaz, 1989) (GN 2)
- İsmâ'îl: "*Birinci kat göğün kapısında vazifeli olan melek*" (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 3)
- İsrâfîl: Dört büyük melekten biri (BŞN 2) (AK 12) (MN 1) (MR 9)(ADD 1) (BH 9) (AD 1) (YED 12) (ND 3) (ERD 1)
- İsrâfil: Dört büyük melekten biri (ND 2)
- İsrâfil: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (MRN 2)
- Ḳâbîzu'l-ervâḥ: Azrail (BH 1)
- Ḳâsîmü'r-rezzaḳ: "*Bütün mahlûkların rızkını bölmekle görevli melek.*" (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Kirāmen kâtibin: “*İnsanların iki omzunda bulunup iyiliklerini ve kötülüklerini yazan iki melek.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Kirāmen kâtibin: Melek adı (AİM 1)

Mâlik: “*Yedi cehennemın hâkimi ve kapıcısı olan, zebanileri idare eden melek*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 8) (MR 3) (BH 3) (AD 1) (YED 2) (MK 1)

Mâlik: Melek adı (VHM 4)

Mārūt: Melek adı (MN 1) (MR 2) (BH 2) (AD 1) (YED 2) (ERD 1)

Mārut: Melek adı (ND 1)

Marūt: Melek adı (KBD 1)

Melekü'l-mevt: Azrail (MR 2) (BH 5)

Mikā'îl: Dört büyük melekten biri (AK 6)

Mikā'îl: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (KK 1)

Mikā'îl: Mikail (MR 4) (YED 1)

Mikā'îl, Mikāyil: Dört büyük melekten biri (BH 7)

Mikāyil: (bk. Mikā'îl) (MR 1)

Mi'yā'îl: Melek adı (MRN 3)

Münker: “*Öldükten sonra kabirde insanları sorguya çeken iki melekten biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (YED 7) (MK 1) (ND 1) (AİM 1)

Münkir: “*Mezarda ölüleri sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (BH 2) (ND 2)

Nekir: “*Ölüleri mezarda sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 2) (BH 2) (YED 7)

Nekir: Mit adı (ND 1) (AİM 1)

Peyk-i hazret: “*Cebraîl'in sıfatı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Peyk-i Kader: “*Kader yazan melek*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ra‘d: Melek adı (MR 1)

Rıdvân: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 7) (AD 2) (YED 2) (ŞD 7) (HN 4) (ND 29) (ERD 3)

Rıdvân: Mit adı (ND 1)

Rıdvân: Mit adı (KBD 2)

Rızvan: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1)

Rızvân: Melek adı (ADD 13) (BH 10) (HN 1) (ND 2)

Rızvân: Melek adı (ND 1)

Rızvân: “*Cennetin kapıcısı olan melek*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 15)

Rûh-ı kuds: Cebrail (GN 2) (AD 1) (MK 1)

Rûh-ı Kuds: Cebrail (ND 10)

Rûh-ı kuds: Cebrail (KBD 1)

Rûh-ı kudüs: Cebrail (HN 1)

Rûhu'l-kuds: Cebrail (KK 2)

Rûhu'l-kudsi: Cebrail (HN 1)

Rûh-ı Kudsi: Cebrail (ND 4)

Rûh-ı Kudus: Cebrail (ND 1)

Rûh-ı Kudüs: Cebrail (ND 2)

Rûhu'l-kudus: Cebrail (TE 1)

Rûhu'l-Kudüs: Cebrail (ND 15)

Rûhu'l-Kudüs: Cebrail (AD 1)

Rûhü'l-kudüs: Cebrail (MN 2) (ŞD 4)

Şalşâ'îl: Melek adı (MRN 1)

Şarşa'îl: “*Yeryüzüne hâkim olan melek.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 5)

Sirâfîl: İsrâfil (TE 1) (ŞD 2)

Sirâfîl: İsrâfil (MN 1)

Tercemân: “*Metinde “Cebrâil” anlamındadır.*” (Tatçı, 2005) (YED 6)

Zerzâ'îl: Melek adı (MR 3)

4.4.3. TASAVVUFUN DÖNEM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ GÖSTEREN MİT ADLARI

EAT döneminde mit adlarında değerlendirilen tasavvufî makamlara ait veriler bulunmaktadır. Bu makam adları, dönem içinde tasavvuf anlayışına dair malumatı ortaya koymasından önemlidir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ceberût: “*Allah’a varmanın üçüncü basamağı*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Da'vet: “*Peygamberlikte bir makam, Hz. Nuh bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ev-ednâ: “*Mirâcdâ bir makam olup Hz. Muhammed’e aittir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥikmet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. İsâ'nın makâmıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ḥilâfet: “*Peygamberlikte bir makam olup Dâvud aleyhisselâm bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

İttişâl: “*Allah’a kavuşma makamı olup Hz. Muhammed’e aittir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Memleket: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. Süleyman bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Mükâlemet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. Musa bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Şafvet: “*Hız. Âdem bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

4.4.4. AHİRET İNANCI İLE İLGİLİ MİT ADLARI

EAT döneminde ahiret inancı ile ilgili mitolojik öğeler tespit edilmiştir. Bu adlar genellikle yabancı kökenli olup dönemin dinî politikasına dair bilgiler içermesi bakımından oldukça önemlidir.

EAT döneminde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Akşâ: “*Tanrı katındaki meclis*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 1)

‘Arş: “*9. kat gök*” (Mansuroğlu, İstanbul) (ÇN 1) (AE 1) (AK 8) (KEMŞ 2) (RN 3) (ŞEM 1) (FN 5) (GN 14) (ŞD 12) (MK 6) (ND 46) (KBD 4) (ERD 10)

Arş: (HRN 2) (APŞ 3) (KK 5) (YED 48) (HN 9) (ERD 1)

‘Ârş-ı Mu‘allâ: “*Dokuzuncu kat gök*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Beyt-i Ma‘mûr: “*Yedinci kat gökte, Kâbe hizasında, Allah’a yakın meleklerin tavaf ettikleri kutsal ev.*” (Yiğit, 1986) (AE 1) (BŞN 4) (MN 1) (HN 1) (ND 3) (AİM 1) (DN 1)

Beytü'l-ma‘mûr: Mit adı (HK 2) (YED 1)

Beytü'l-mâ‘mûr: Mit adı (MRN 3)

Beytü'l-ma‘mûr: “*Gökte, Kâbe hizasında Kerrübiya'nın tavafı olan Beyt-i şerif.*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'îzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 4)

Cennet-i ‘Adn: Mit adı (AD 1)

Cennetü'l-me‘vâ: Mit adı (ND 2)

Çetr-i Ferîdün: “*Sekizinci kat gök*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Hâviye: “*Cehennem yedinci katı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Havz-ı Kevser: Kevser suyu (AK 1)

Huld: “*Sekiz cennetten biri*” (Özmen, 1984) (ADD 1)

Huld bağı: “*Cennetin en güzel makamlarından birinin bahçesi.*” (Özmen, 1984) (AD 1)

Hutāme: “*Cehennemın beşinci katı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Kevser: “*Cennette bir havuzun adı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 2) (DD 3) (ADD 11) (BH 3) (AD 4) (ŞD 11) (MK 1) (HN 1) (ND 61) (KBD 1)

Kevser: Kevser suyu (ŞHŞ 2) (YED 7) (HN 1)

Kevser: Kevser suyu (KBD 3)

Kürs: Mit adı (HRN 1) (ERD 1)

Kürsi: “*Levh-i Mahfuz’un bulunduğu yer*” (Kaymaz, 1989) (GN 5)

Kürsî: Kürsü (KK 1) (FN 9) (ADD 2) (BH 4) (YED 3) (ŞD 2) (ND 8) (KBD 1) (ERD 2)

Kürsî: Mit adı (AK 1)

Kürsî: Mit adı (VHM 2)

Levh: Levh-i mahfuz (GN 4) (AD 1) (YED 11) (ND 1)

Levh: Levh-i mahfuz (BH 6)

Levh: Levh-i mahfuz (HRN 1)

Levh-ı Maḥfūz: Levh-i mahfuz (ND 13)

Levh-ı maḥfūz: Levh-i mahfuz (ND 1)

Levhü'l-maḥfūz: “*Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı olduğu manevi levha*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'izetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 3)

Leylā vü Su'ād: “*Cennet hurilerinden ikisinin ismidir.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Me'vā: Meva cenneti (BH 1)

Nekîr: “*Ölüleri mezarda sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (MR 2) (BH 2) (YED 7)

Münker: “*Öldükten sonra kabirde insanları sorguya çeken iki melekten biri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 3) (YED 7) (MK 1) (ND 1) (AİM 1)

Münkir: “*Mezarda ölüleri sorguya çeken iki melekten biri.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1) (BH 2) (ND 2)

Nekir: Mit adı (ND 1) (AİM 1)

Rafî: “*Yedinci kat göğün adı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Ravza-i Na‘îm: “*Naim Cennetinin Bahçesi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rıdvân: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 7) (AD 2) (YED 2) (ŞD 7) (HN 4) (ND 29) (ERD 3)

Rıdvân: Mit adı (ND 1)

Rıdvân: Mit adı (KBD 2)

Rızvan: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1)

Rızvân: Melek adı (ADD 13) (BH 10) (HN 1)

Rızvân: Melek adı (ND 2)

Rızvân: Melek adı (ND 1)

Rızvân: “*Cennetin kapıcısı olan melek*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 15)

Selsebîl: “*Cennette bir çeşme adı*” (Akdoğan, 1979) (AD 4) (MK 1) (ND 21) (KBD 1)

Selsebil: “*Cennette bir çeşme adı*” (Özdemir, 1996) (AİM 1)

Selsebîl: “*Cennette bir çeşmenin adı*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Şırât: Sırat Köprüsü (ÇN 1)

Siccîn: “*Cehennemde bir yer*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Sidre: “*Göklerle cenneti gölgesi altına alan bir ağaç*” (MRN 2) (AD 1) (ND 27) (AİM 3)

Sidre: “*Mi’rac’da Cebrail’in Hz. Peygamber’e refakat ettiği en son yer*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Sidre: Mit adı (DD 1) (ADD 4)

Sidretü'l müntehâ: “*Yedinci kat gökte bulunan ağaç, yedinci kat gök*” (Canpolat, Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin), 1965) (BH 5) (YED 1)

Sidretü'l-müntehâ: Mit adı (ND 2)

Tesnîm: “*Cennette bir suyun adı*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

Tübâ: “*Cennet’te, Sidre’de bulunan İlahi ağaç.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Ṭübâ: Tuba ağacı (KAE 1) (MRN 1) (DD 3) (ADD 1) (BH 4) (AD 2) (YED 2) (ŞD 1) (HN 2) (ND 37)

Ṭübî: Cennet ağacı (ADD 3) (ŞD 12)

Ṭübî: Mit adı (DD 4)

Ṭübî: Mit adı (ND 8)

Ṭübî: Mit adı (ND 1)

Ṭübî: Mit adı (ND 1)

Ṭübî: Tuba ağacı (KBD 3)

Ṭübî: Mit adı (KBD 13)

Veylün deresi: “*Cehennemde bir derenin adı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Zencebil: “*Cennette bir ırmak adı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 1)

Zencebîl: Mit adı (AD 1)

4.4.5. KIYAMET İNANCI İLE İLGİLİ MİT ADLARI

EAT döneminde ahiret inancının yanında kıyamet inancıyla da ilgili mit adları tespit edilmiştir. Bu tespitler dinin tesirinin dönem metinleri üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır:

EAT dönemindeki tespit edilen örnekleri şu şekildedir:

Dābbetü'l-arz: *“Kıyamet kopacağı sırada ortaya çıkacak olan korkunç bir ahir zaman yarattığı.”*(Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Dābbetü'l-Arz: Mit adı (DN 1)

Deccāl: *“Kıyamet günü yaklaştığında Mehdi'den önce orta çıkacak ve yeryüzünde fesat çıkaracaktır.”*(Yiğit, 1986) (BŞN 4) (YED 1) (ŞD 1) (HN 1)

Deccāl: Mit adı (HRN 1)

İsrāfīl: Dört büyük melekten biri (BŞN 2) (AK 12) (MN 1) (MR 9)(ADD 1) (BH 9) (AD 1) (YED 12) (ND 3) (ERD 1)

İsrāfīl: Dört büyük melekten biri (ND 2)

İsrāfīl: Dört büyük melekten biri (VHM 1) (MRN 2)

Sirāfīl: İsrāfīl (TE 1) (ŞD 2)

Sirāfīl: İsrāfīl (MN 1)

Şūr: İsrāfīl'in kıyamet koparken üfleyeceği aracın adı (ŞD 2) (MK 3)

Şūr: Mit adı (KBD 1)

Şūr: Mit adı (KBD 1)

Şūr: Mit adı (ND 3)

4.4.6. DİNÎ MUCİZELERLE İLGİLİ MİT ADLARI

EAT döneminde İslam inancına ait mit adları tespit edilmiştir ve bu adların genellikle peygamberlerle ilgili mucizeler olduğu görülmektedir. Bu tema etrafında birleşen mit adları şunlardır:

İsrâ: Hz. Muhammed'in Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürülmesi olayına verilen ad. (ND 1)

Mi'râc: Mit adı (AE 2) (ÇN 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (ŞHŞ 1) (ADD 3) (BH 24) (YED 22) (ŞD 3) (MK 1) (HN 3) (ND 18) (KBD 3) (ERD 2)

Mi'râc: Mit adı (KBD 2)

Naşam: “*Hz. Muhammed'in Mi'raç esnasında gördüğü Nuh'a tufanın verildiği denizin adı.*” (Feşel-Güzelışık, 1996) (MRN 1)

Sidre: “*Mi'rac'da Cebrail'in Hz. Peygamber'e refakat ettiği en son yer*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Ṭufân: Nuh Tufanı (ADD 2) (BH 3) (AD 1) (YED 5) (KBD 1)

Tufan: Mit adı (KBD 7)

Ṭufân: Mit adı (ND 16)

Ṭufân: Mit adı (MRN ?)

4.5. ESER ADLARININ ÖZELLİKLERİ

4.5.1. OKURA MESAJ İLETME EĞİLİMİYLE VERİLEN ESER ADLARI

EAT döneminde yazarın/şairin eserine ad verirken okuyucuya bir mesaj verme kaygısı güttüğüne işaret eden bulgulara rastlanılmıştır. Dönem metinlerindeki bu eğilime yönelik tespit edilen eser adları şunlardır:

‘Arş-nâme: “*Fazlullah Hurufî'nin eseri.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Beşâret-nâme: “*Refîî'nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 3)

Câmi': “*İbni Masûye'nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Câmi'î-ş-Şağîr: “*Ebû Hanife'nin önde gelen talebelerinden Şeybânî'nin eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Câmi'u-ş-şagîr: “*Muhammed b. Hasan eş- Şeybânî'nin fıkıh konusundaki eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cāvidān: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 1) (ND 1)

Cāvidān: Eser adı (ND 1)

Cāvidān-nāme: Eser adı (ND 2)

Cāvidān-nāme: “*Fazlullah Hurufi'nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Cāvidānī-nāme: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 5)

Felek-nāme: Eser adı (KAE 1)

Ferah-nāme: “*Cemali'nin değerli taşlarla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Fīhi Mā-fih: “*Mevlana'nın eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ġayetü'l-Ġuşvā: “*Metin'de bir fikh kitabı olarak geçmektedir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Hidāye: “*Burhaneddin el-Merginani'nin Hanefi fikhına ait meşhur eseri olan el-Hidāye*” (Efendioğlu, 2007) (CC 3)

Ġikmet: “*Erdeşir-i Babegan'ın eserinin adı*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

İhtiyārāt ve İhtirāzāt: Eser adı (EM 1)

İhyā: “*İhyāu Ulūmi'd-dîn, İmam Gazālî'nin eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İrşād: “*İbni Cemî'nin cevhernamesi*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Ġānūn: “*İbni Sina'nın tıpla ilgili ünlü eseri*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Ġānūn: Eser adı (MÜR 19)

Kitāb-ı helāl ve ħarām: “*İhyāu Ulūmi'd-dîn'de bir bölüm.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı İhyā: (bk. İhyāu Ulūmi'd-dîn) (MR 1)

Kitāb-ı 'ilm: “*İhyāu Ulūmi'd-dîn'de bir bölüm.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitāb-ı Nefāyisi'l-‘Arāyiş: “*Özellikle ‘Cedel’ sahasında tanınmış ünlü Hanefi âlimlerinden Ruknuddin el Amîdî'nin fikh kitabıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kitāb-ı şahārīc: “*Tıpla ilgili bir eser*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kitāb-ı tecribeteyn: “*Hekim Şeyh’in tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Makşūd: Eser adı (MÜR 1)

Kütüb-ı İhyā: (bk. İhyâ’u’l-Ulûmiddîn) (MR 1)

Mebşūt: “*Büyük Hanefî müçtehit, İmam Serahsî’nin ünlü fıkıh kitabının adıdır.*” (Efendioğlu, 2007)(CC 1)

Minhâc: “*Kuhin’in tıpla ilgili eseri olabilir.*”(Bayat & Okumuş, 2004) (MÜR 2)

Minhâc: Eseradı (EM 1)

Minhâc: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Minhâc-ı dükkân: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Minhâc-ı Dükkân: Eser adı (MÜR 4)

Minhâcü’ d-dükkân: “*İbni Cezle’nin tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Mücez: Eser adı (MÜR 2)

Münebbihü’r-râkidîn: “*Mûsâ b. Hâcî Hüseyin b. İsâ’nın ahlâk konusunda yazdığı eser.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Mürşid: “*Temimi’nin tıpla ilgili eseri*”(Argunşah, 1999) (TM 3)

Nâme-i Kudsî: “*Menakıbü’l-Kudsiyye*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Nihâye: “*Hanefî fıkıh âlimlerinden Siğnâkî’nin ünlü eseridir.*”(Efendioğlu, 2007) (CC 2)

Tuḥfe-i Murâdî: “*Muhammed Mahmud-ı Şirvani’nin cevhernamesi*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Tuḥfetü’l-mülûk: “*Nari’nin cevhernamesi*”(Argunşah, 1999) (TM 2)

Yâdigâr: (bk. Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf) (YİŞ 2)

4.5.2. BENZETME YOLUYLA VERİLEN ESER ADLARI

EAT döneminde eser adı verilirken yazarın/şairin kendi eserini değerli, göze hitap eden bir unsura benzetmesi ya da abartı anlamın katan nesnelere yararlanması söz konusudur. Yabancı kökenli tespitlerin yoğunlukta olduğu bu adlandırmalar, EAT dönemindeki eser adlarında anlam sanatlarının ne kadar önemli olduğunu ifade etmektedir.

EAT dönemindeki tespit edilen örnekleri şu şekildedir:

Baḥr: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Bustān: “*Sadi'nin meşhur eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Büstān: “*Sadi'nin meşhur eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Cām-ı cihān-nümāy: “*Eski zamanlarda geceleyin kandil gibi yanan ve çevreyi aydınlatan, Keyhusrev'in hazinesindeki meşhur yakutlardan biri. Bu yakut daha sonra Anuşirvan ve ondan da Bağdat halifelerinin hazinesine girmiştir.*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cebel: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 9)

Cinān-ı Cenān: “*Sultan II. Murat'ın vezirlerinden Hacı İvaz Paşa'nın oğlu Muhammed'in 1431 yılında yazdığı eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gevher-i şeb-çırāğ: “*Eski tarihlerde gece kandil gibi yanarak çevresini aydınlatan ve Keyhüsrev'in hazinesindeyken Anuşirvan'ın hazinesine, oradan da Bağdat halifelerinin hazinesine geçen değerli yakutlardan biri.*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Gülistan: “*Sâdi-i Şirâzî'nin 1228'de yazdığı meşhur eseri.*” (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

Gülistānname: “*Şirazlı Şeyh Sadi'nin ünlü eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gül-sitān: “*Sadi'nin eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Kenzü'l-küberā ve mehekkü'l-ulemā: “*Şeyhoğlu Mustafa'nın 1041 yılında te'lif ettiği siyasetnamesidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 2)

Ḳūtu'l-kulüb: “*Şeyh Ebu Tâlib-i Makki'nin eseridir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Meşābīh: “*İmam Begavî'nin hadis kitabı.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Minķār: “*Abbasi hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Şeb-çerāğ: Mücevher adı (HN 1)

Şeb-çerağ: Mücevher adı (HN 1)

Şeb-çerag: Mücevher adı (HN 1)

Tācu'l-Edeb: Eser adı (TCE 1)

4.5.3. ANLATILAN KONUNUN İÇERİĞİNE GÖRE VERİLEN ESER ADLARI

EAT dönemindeki telif eserlerde işlenen konuya göre eser adı vermeye yönelik veriler saptanmıştır.

EAT dönemindeki tespit edilen örnekleri şu şekildedir:

‘Arş-nāme: “*Fazlullah Hurufî'nin eseri.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1)

Beşāret-nāme: “*Refîî'nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 3)

Cāmi‘: “*İbni Masûye'nin tıpla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cāmi‘i’ş-Şağîr: “*Ebū Hanifê'nin önde gelen talebelerinden Şeybânî'nin eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Cāmi‘u’ş-Şağîr: “*Muhammed b. Hasan eş- Şeybânî'nin fıkıh konusundaki eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Cāvidān: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 1) (ND 1)

Cāvidān: Eser adı (ND 1)

Cāvidān-nāme: Eser adı (ND 2)

Cāvidān-nāme: “*Fazlullah Hurufî'nin eseri*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Cāvidānī-nāme: (bk. Cāvidān-nāme) (BŞN 5)

Feraḥ-nāme: “*Cemali'nin değerli taşlarla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

‘Işķ-nāme: Hurşid ile Feraḥşad hikâyesi (HN 1)

‘İtr-nâme: “*Alayi’nin güzel kokularla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

İhyâ: “*İhyâ Ulûmi’d-dîn, İmam Gazâlî’nin eseri.*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

İrşâd: “*İbni Cemî’nin cevhernamesi*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Kitâb-ı aḥcâr: “*İshak-ı Kindi’nin taşlarla ilgili eseri*” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Kitâb-ı İhyâ: (bk. İhyâ Ulûmi’d-dîn) (MR 1)

Kütüb-ı İhyâ: (bk. İhyâ’u’l-Ulûmiddîn) (MR 1)

Manṭıku’ṭ-ṭayr: “*Şeyh Attar’ın mesnevisi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Menâfi‘-i Ḥayvânât: Eser adı (EM 1)

Naşîḥat-nâme: “*Aristoteles’in İskender’in isteği üzerine yazdığı eser*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

4.5.4. ANLATILAN KAHRAMANIN ADININ AYNEN VERİLDİĞİ ESER ADLARI

EAT döneminde tespit edilen eser adlarında, anlatılan kişi veya unsur ne ise bunların adları doğrudan esere ad olarak verilmiştir.

EAT dönemindeki tespit edilen örnekleri şu şekildedir:

Battal Gazi Kıssası: Battal-name (DN 1)

Faḫr-nâme: Eser adı (FN 1)

Ḥurşid-nâme: Eser adı (HN 2)

Ḥurşid-nâme: Eser adı (HN 1)

Ḥurşid-nâme: Eser adı (HN 1)

Hurşid-name: Eser adı (HN 1)

Mahmūd Paşa Menâkibnâmesi: Gazavat-ı Sultan Murad b. Mehemmed Han adlı eserin içindeki bir bölüm. (GSMH 1)

Oğuznâme: Oğuz Destanı (KDK 7)

4.5.5. DİNİ TEMAYÜLLERİN DÖNEMİN ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ GÖSTEREN ESER ADLARI

Dinî temayüllerin etkisi eser adı verme anlayışında da kendini hissettirmektedir. EAT dönemi metinlerinde tespit edilen tanıkları şunlardır:

Âyet-i küll: Kur'an (YED 1)

İlâhî-nâme: Senayi'nin eseri (HN 1)

Kelâm-ı kadîm: “*Kur'an-ı Kerim*”(Argunşah, 1999) (TM 1)

Kelâm-ı kadîm: Kur'an (BH 1)

Kelâm-ı Mecîd: “*Kur'an-ı Kerim*”(Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1)

Kelâmu'llah: Kur'an (GN 2)

Keşşâf: “*Meşhur tefsir ve hadis alimi Zemahşeri'nin ünlü tefsir kitabının adıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kifāye: “*Hanefî fıkıh âlimlerinden Kurlanı'nın ünlü fıkıh kitabının adıdır.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Kifāye: Eser adı (EM 1)

Kitāb-ı tevḥîd: “*İhyâu Ulûmi'd-dîn'de bir bölüm.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

Kitābu minhâc-ı ḥakîm: “*İmam Gazâlî'nin tasavvuf konulu eseridir.*”(Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

4.5.6. SAHİBİNİN ADIYLA ANILAN ESER ADLARI

EAT döneminde sahibinin adıyla anılan eser adlarına az da olsa rastlanılmıştır:

Ali Hamza Kılıcı: Eser adı (GSMH 1)

Maḳâmât-ı Ḥarirî: “*Hariri'nin hikâye kitabı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Tiğ-i Dahhâk: “*Dahhak'ın kılıcı.*”(Demir & Erdem, Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi), 2006) (BN 14)

Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf: Eseradı (YİŞ 1)

4.6. GÖK ADLARININ ÖZELLİKLERİ

4.6.1. YABANCI KÜLTÜRÜN TESİRİYLE VERİLEN GÖK ADLARI

EAT döneminde yıldız, burç, gezegen adları gibi gök adı unsurları, Arap ya da Fars kültürünün etkisiyle adlandırılmıştır:

Behrām: “*Merih yıldızı*” (Özmen, 1984) (ADD 5) (AD 1) (MK 1) (KBD 2)

Benāt-ı na‘ş: “*Büyük Ayı yıldız kümesi*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Benāt-ı na‘ş: Yıldız adı (KBD 1)

Bercīs: “*Müşteri yıldızı, Jüpiter gezegeni*” (Özmen, 1984) (ADD 2) (AD 2) (YED 1) (ŞD 2)

Bircīs: Yıldız adı (ADD 1)

Çavuş: Yıldız adı (RN 2) (YED 1)

Ferķād: Gök adı (MK 2)

Ferķadān: Gök adı (AD 2) (ŞD 1)

Ḥamel: Burç adı (ND 1)

Ḥınk-i sipihr: “*Pegasus yıldızı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 2)

Ḥūt: “*Balık burcu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

İklīl: Gök adı (AD 1)

İ‘rā: “*Kelbü’l-ekber denilen en büyük ve en parlak yıldız.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḳalb-i ‘Āķreb: Gök adı (AD 1)

Keyvān: “*Zūhal (Satürn) gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû’atü'n-Nezâ’ir, 1982) (MN 2) (ADD 8)

Keyvān: Gök adı (AD 6) (YED 1) (ŞD 5) (HN 1) (ND 1) (KBD 4)

Keyvān: “*Zuhal gezegeni*” (Kurban, 1990) (SUL 1)

Merrīḥ: Gök adı (HN 3) (ND 1)

Merrīḥ: Merih Gezegeni (GN 1) (ADD 1)

Merrîh̄: Mirrih Gezegeni (MK 1)

Mirrih̄: Bir gezegen adı (AİM 1)

Mirrih̄: Gök adı (HN 1)

Mirrih̄: Gök adı (KBD 2)

Mirrih̄: Merih yıldızı (ŞD 2)

Mirrih̄: Merih yıldızı (YED 1)

Mirrih̄: “*Merih (Mars) gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Müşterī: Müşteri yıldızı (TE 1) (DD 2) (ADD 2) (ŞD 1) (MK 2) (HN 3) (ND 12) (KBD 21)

Müşterī: “*Jüpiter gezegeni*” (Kaymaz, 1989) (GN 1)

Müşterī: Müşteri yıldızı (DTAO 1)

Müşteri: Bir gezegen adı (AİM 1)

Müşterī: “*Jüpiter gezegeni*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 4)

Müşterī: Bir gezegen ya da yıldız adı (AD 4)

Nâhid: “*Venüz yıldızı*” (Akdoğan, 1979) (AD 1) (MK 1)

Naḥs: “*Zühal ve Merih gezegenleri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nesre: Bir yıldız adı (KBD 1)

Nesr-i fâyir: “*Kuzey kutbunda bir yıldız adı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 1)

Nesr-i Vâқи': “*Güney yönünde görülen parlak bir yıldız.*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Nuḥūs-ı felek: “*Merih ve Zühal gezegenleri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Pervin̄: “*Ülker yıldızı*” (Biltekin, 2003) (ŞD 3) (HN 1) (KBD 8)

Râh-ı Kehkeşân: “*Samanyolu*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sa' d: “*Venüs ve Jüpiter yıldızlarının genel adı*”(Akdoğan, 1979) (AD 1)

Sereṭān: “*Yengeç Burcu*”(Akdoğan, 1979) (AD 1) (MK 2)

Simāk-i A' zel: Gök adı (AD 1)

Simāk-i Rāmiḥ: Gök adı (AD 1)

Sühā: “*Büyük ayı kümesinin en küçük yıldızı*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Süheyl: Bir yıldız adı (ADD 1) (AD 1) (KBD 2)

Süreyyā: Yıldız adı (HN 2)

Şüreyyā: “*Ülker yıldızı*”(Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 1) (ND 2)

Şüreyyā: “*Büyük ayı ve Küçük ayı denilen yedi yıldızdan oluşan yıldızlar topluluğu*”(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 1)

Şevle: Şevle yıldızı (ŞEM 1)

Şi' rā: “*İki yıldızın adı*”(Akpınar, 2010) (TE 1)

Ṭārīk: “*Sabah yıldızı, Çulpan, Venüs*”(Tokatlı, 1984) (MK 1)

Tīr: Merkür (KBD 1)

‘Uṭārid: “*Merkür gezegeni*”(Kaymaz, 1989) (GN 1) (ADD) (MK 2)

‘Uṭārid: Gök adı (HN 5)

‘Uṭārid: Gök adı (ND 2)

‘Utarid: Gök adı (KBD 1)

Ülker: “*Süreyya yıldızı*”(Özmen, 1984) (ADD 1) (BH 1) (HN 2)

Yemānī: “*Şuara-yı yemani yıldızı*”(Küçüker, 1994) (YİŞ 1)

Zöhre: Zühre (DAH 1)

Zuḥal: “*Satürn gezegeni*”(Kaymaz, 1989) (GN 1)

Zuḥal: Gök adı (ŞD 10) (MK 2)

Zuhal: Gök adı (KBD 1)

Zuḥāl: Gezegen adı (AİM 1)

Züḥal: Satürn (KBD 1)

Zühal: Satürn (KBD 1)

Züḥal: Gök adı (ND 2)

Züḥal/Züḥāl/Züḥāl: Gök adı (HN 3)

Zühre: “*Çobanyıldızı, Çulpan, Kervankıran adlarıyla da anılan parlak yıldız*”
(Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû'atü'n-Nezâ'ir, 1982) (MN 7) (ADD 18) (AD 6)
(MK 1) (ND 6) (KBD 22) (ERD 1) (GN 1) (TE 1) (YED 4) (ŞD 10) (HN 4)

Zühre: “*Venüs gezegeni*” (Özdemir, 1996) (AİM 1)

SONUÇ

Bu bölümde maddeler sıralanırken çoktan aza doğru bir düzen gözetilmiştir. Bu sebeple en çok tespit edilenden en aza doğru olmak üzere kişi adları, yer adları, kök adları, mit adları, eser adları ve gök adları biçiminde verilmiştir.

1. EAT döneminde ataerkil sosyal yapıya işaret eden özel adlar oldukça yoğun olarak tespit edilmiştir. Bu ibarelerde kurulum yolları noktasında Arapça, Farsça ve Türkçe olmak üzere üç dilin gramer özelliklerinden yararlanılmıştır.

a. Bu dönemde kişilerin, babasının adıyla anıldığı eğilimi görülür. Erkek çocuk anlamına gelen Arapça “ibn, bin ve türevleri”, Farsça “zâde” ve Türkçe “oğul” kelimeleri, kişi adlarında yoğun olarak kullanılmıştır. Bu kullanımlara şu örnekler verilebilir:

‘ Alî ibn Muḥlis ibn İlyās: Âşık Ali Paşa (MK 1)

Bāyezīd ibni Murād Ḥān: Kişi adı (HN 1)

Bay Böre Ḥān oğlu Bamsı Beyrek: “*Bay Böre’nin oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Eşrefzāde: Eşrefoğlu Rumi (ERD 2)

Ḥarāmzāde: “*Babek’in yanındaki önemli kişilerden biri.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 1)

Hasan Beğzāde İsā Beğ: Kişi adı (GSMH 2)

Ḥakīm Oğlu: Şair adı (MN 3)

İbni Sīnā: (bk. Ebū Ālī Sīnā) (MŞ 2) (AD 1)

b. Arapça kökenli olan “ebâ/ebû/ebî (peder, baba, ata)” ifadeleri ise erkek çocuğunun adıyla anılan kişi adlarında görülmektedir:

Ebā Müslim Ġāzī: “*Ebū Müslim-i Horasanî. Halifeliğin Emevilerden alınarak Abbasilere geçmesinde büyük rol sahibi.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 2)

Ebî Aḥvās: Kişi adı (MR 1)

Ebū Reyḥān: “*Birunlu hekim Ebu Reyhan*” (Argunşah, 1999) (TM 5)

2. EAT döneminde ad verme hususunda en önemli unsurlardan biri de dinî temayüllerdir.

a. Bu temayüllerin etkisiyle Tanrı'nın ad ve sıfatları kişi adlarına kaynaklık etmiştir ancak ad olarak aynen alınmamıştır. Bu durum, Tanrı'ya şirk koştuktan uzak durma olarak nitelendirilebilir. Bundan dolayı Tanrı'nın isimlerinin önünde genellikle abd "kul", daha az sayıda olmak üzere halil "dost", ruh "can, nefes" gibi ifadeler kullanılmıştır. Buna karşın günümüze geldikçe bu inancın aksine Tanrı'nın ad ve sıfatları, kişilere yalın bir şekilde aynen verilmiştir:

‘Abdu’r-raḥmān: *“Herhangi bir şahıs adı, ad vermede uğurlu sayılan adlardandır.”* (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Abdü’r-rezzâk: *“San’an şeyhi”* (Tatçı, 2005) (YED 4)

Ḥalīlullāh: Hz. İbrahim (KBD 1)

Rūḥu’llāh: Hz. İsa (ND 3)

b. Bu dönemde peygamber, halife ve yakınlarının adları kişi adlarına kaynaklık etmiştir.

‘Ali: *“Arif Ali. Dânişmend-nâme’yi düzenleyerek ikinci kez yazan, nazım kısımlarının şairi olan kişi.”* (Gökyay, Dedem Korkudun Kitabı, 2000) (DN 1)

‘Ali b. Mūsā: *“Abbasi halifesi Muktedir’in veziri”* (Argunşah, 1999) (TM 1)

Boğazça Faṭma: Kişi adı (KDK 3)

Fāṭıma: *“Emir Ömer’in kızı, Battal Gazi’nin karısı.”* (Demir & Erdem, 2006) (BN 8)

3. Kişi adlarını niteleyen unvan sıfatları, kişinin saygınlık bakımından toplumdaki yerini bildirmekte aynı zamanda sosyal ve kültürel ayrımlara da işaret edebilmektedir. EAT döneminde bu konudaki tanıklara bolca rastlanmaktadır.

a. EAT dönemi telif eserlerinde hükümdarlığı nitelemek üzere kullanılan sultan, melik, şah, emir, mir, han, bey gibi unvanlar ilk sırada yer almaktadır. Bu anlayışın dışında ise bu unvanlar; hükümdar yakınları, dinî ve bilge kişilerin adlarında da kullanılmıştır. Bu tespitlere örnek olarak gösterilebilecek bazı kişi adları şunlardır:

Bay Böre Beg: *“Bamsı Beyrek’in babası olan Oğuz beyi.”* (Özçelik, 2016) (KDK 27)

Beg Kazan: *“Bayındır Han’ın beylerbeyi, Kazan Beg”* (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Dânişmend Melik: (bk. Melik Dânişmend Gazi) (DN 1)

Dede Sultān: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

Emir ‘Ömer: “*Battal Gazi’nin gaza arkadaşlarından. Battal Gazi zamanında Malatya emiri.*” (Gökyay, 2000) (DN 2)

Emîr Sultān: Yıldırım Beyazıd’ın büyük oğlu Çelebi Süleyman (ADD 1)

Ḥān Beyrek: “*Bay Böre Bey’in oğlu olan Oğuz beyi, Bamsı Beyrek.*” (Özçelik, 2016) (KDK 3)

Ḥān Kazan: “*Bayındır Han’ın beyler beyi, Kazan Beg.*” (Özçelik, 2016) (KDK 9)

Melik Orḥān: “*Orhan Gazi*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Mîr Ḥāc: “*Baba İlyas’ın müritlerinden biri*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Sultānı Veled: Kişi adı (AK 1)

Sultān Murād: Osmanlı Sultanı II. Murat (GSMH 4)

Sultānū’l-‘āşīkīn: “*Hz. Mevlana*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Süleyman Şah: “*I. Rükneddin Süleyman Şah. Türkiye Şelçukluları sultanlarından.*” (Gökyay, 2000) (DN 14)

Şāh-ı Ḥorasān: On iki imamdan biri İmam Rıza (ND 1)

b. EAT dönemindeki toplumsal duruma dair bilgi veren unsurlardan bir diğeri de paşa ve lala unvanlarıdır. Lalalar, hem şehzadelerin hem de saraya yeni alınan acemilerin terbiyesiyle meşgul olan kişilerdir. Paşa unvanını kullanan kişiler ise genellikle dönemin yönetici kadrosundaki kişilerdir.

Bāyezid Lala: Kişi adı (GSMH 1)

Halîl Paşa: Çandarlı Halil Paşa (GSMH 36)

Kasım Paşa: Rumeli Beylerbeyi (GSMH 11)

Paşa Sinan: Sinan Paşa (DTAO 1)

Şāhin Lala: Kişi adı (GSMH 2)

Yakut Lala: Harem ağalarından biri (DAH 1)

Yaḥya Paşa: “*Baba İlyas’ın oğlu*” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

c. EAT döneminde hatun, hoca, koca, firenk, ban gibi sosyal yapıya işaret eden unvanların kullanımlarına da rastlanmaktadır. Hatun “kadın, hanım”, hoca “ağa, efendi, sahip, üstad, öğretmen”, koca “muhterem, ihtiyar, ata”, firenk “Türklerin Cermen, Anglosakson, Latin ırklarından olan kimselere verdiği unvan”, ban “efendi” gibi ifadelerin bu dönemdeki örneklerinden bazılarını şunlar verilebilir:

‘Avuc Fireng: “*Bizans beyi*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 7)

Aruz Koca: “*Dış Oğuzların beyi, Kazan Bey’in dayısı*” (Özçelik, 2016) (KDK 4)

Baya Ban: Askeri bölge valisi Baya Ban (Efendi) (GSMH 1)

Burla Hatun: “*Salur Kazan’ın karısı.*” (Özçelik, 2016) (KDK 14)

Cālūt Freng: “*Kâfir beyi*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 5)

H̄āce Gülşehri: “*Hoca Gülşehri, 14. yüzyılda yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

H̄ocā Ebū Reyhān: (bk. Ebu Reyhan) (TM 1)

Ġaflet Koca: Kişi adı (KDK 3)

Meryem Hatun: “*Çankırlıdır. Kara Tigin ile evlenmiştir.*” (Gökyay, 2000) (DN 18)

Mirjupane Ban: Mir Jupan (GSMH 1)

d. Gazi, şeyh, hacı, seyyid, dede gibi unvanlar dönemin zihniyetinde dinî temayüllerin, ne kadar güçlü olduğunun bir sembolü olarak gösterilebilecek öğelerdir. Bu dönemde tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

Bereket Hacı: “*Kendek’e yerleşmiş Baba İlyas halifelerinden biri.*” (Tulum, 2017)(MK 1)

Dede Ġarqın: “*Baba İlyas’ın şeyhi*” (Tokatlı, 1984) (MK 6)

Dede Sultān: Kişi adı, Dede Korkut (KDK 1)

Gazi Beg: “*Melik Gazi. Dânişmend Gazi’nin oğlu. Dânişmend Gazi’den sonra Danişmentli Devleti’nin sultanı.*” (Demir, 2002) (DN 8)

Ġāzī H̄ān Murād: “*Emir Süleyman’ın dedesi Murad Hüdavendigâr*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Hacı: “*Baba İlyas’ın halifelerinden Óacı MiómĀn*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

Hüseyin Ğāzī: “*Battal Gazi'nin babası.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 1)

Seyyid: Seyyid Nesimi (ND 4)

Seyyid Baṭṭāl Ğāzī: “*Battal Gazi, Seyyid, Seyyid Hazret, Seyyid-i Battal, Seyyid-i Battal-ı Gazi. Müslümanların, Hıristiyan Bizans'a karşı vermiş olduğu mücadelede destanlaşmış şahsiyet.*” (Demir & Erdem, 2006) (BN 2862)

Şeyḥ: Şair adı (MN 3)

Şeyḥ ‘Affān: Baba İlyas’ın halifelerinden biridir. (MK 1)

Şeyḥ İlyas: “*Baba İlyas*” (Tokatlı, 1984) (MK 2)

4. EAT dönemindeki ad koyma geleneği içinde, kişinin doğduğu ya da yaşadığı yer adlarını kullanılması tespit edilen bulgular arasındadır. Bu yer adları bazen kişi adıyla birlikte bazen de doğrudan kişi adının yerine kullanılmıştır. Oluşumunda ise Arapça, Farsça gramer unsurlarının ve özellikle nispet i (î)’sinin etkili olduğu görülmektedir:

‘Abdü’l-ḳādir Geylānī: Abdülkadir Geylani (ERD 9)

Gülşehrī: “*13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.*” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Muḥammed Sinōbī: Şair adı (MN 1)

Pīr-i Ken‘ān: Hz. Yakup (ND 1)

Rūmī: Şair adı (MN 1)

Sivasdos-ı Rumî: (bk. Sivasdos) (DN 1)

5. EAT döneminde kişilere, renk adlarından oluşan birtakım yakıştırmalar yapıldığı görülmektedir. Bu durum, kişinin görünüm özelliklerine göre ad verme eğilimine dayandırılabilir. Bu doğrultuda elde edilen verilerden bazıları şunlardır:

Aḳbıyık: Şair adı (MN 1)

Aḳ Şemsed’din: Kişi adı (YİŞ 3)

Karaca Beğ: Anadolu beylerbeyi (GSMH 13)

Kara Tigin: “Battal Gazi zamanından sonra Çankırı yakınlarındaki Tamasun köyü’ne yerleşen Müslüman tacir Sa’id’in oğlu, El Tigin’in kardeşi. Çankırı fatihlerindedir.” (Gökyay, 2000) (DN 19)

Siyâh: Köle adı (HN 46)

Saruca : Topçubaşı (GSMH 1)

6. EAT döneminde kişilere, meslekleriyle ilgili ad vermeye yönelik eğilimler tespit edilmiştir.

Boyacıoğlu: Şair adı (AE 2)

Nişancı İbrâhîm Beg: Kişi adı (GSMH 1)

Topcubaşı Saruca: Topçubaşı (bk. Sarıca) (GSMH 2)

7. EAT döneminde kişi adlarında kullanılan yönelimlerden biri de o dönemin sosyal yapısını yansıtan araç adlarıdır:

Baltaoğlu: Baltaoğlu Süleyman (GSMH 15)

Bıçakçı Reîs: Kişi adı (GSMH 1)

Kılıç Aslan: “*I. Gıyaseddin Keyhusrev.*” (Gökyay, 2000) (DN 1)

8. Türk dilinin sözlü kültür ürünlerine konu olmuş en eski ad verme geleneklerinden biri de kişilerin belli bir yaşa gelene kadar gösterdikleri kahramanlık ve başarılarla istinaden ad verilmesidir. Ancak bu adlandırma, bir hayvan adından oluşuyorsa hayvanın özelliklerinin kişiyi etkileyeceği yönünde yorumlanabilir. Bu ad verme eğilimine şu örnekler gösterilebilir:

Ahi: (bk. Ahi Evran) “... *Kırşehir’in ünlü Âhi Evren’i, yöreyi inim inim inleyen bir yöresel Evren’i¹⁰³ zararsız hâle getirdiği için Âhi Evren adını almıştır.*” (Umar, 1993) (KAE 21)

Ahi Evran: Ahi Evran (KAE 5)

Boğaç Beg: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han.*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

¹⁰³ “Sözcük Türkçe’de ‘Ejderha, canavar, dev yılan’ demektir.” (Umar, 1993)

Dirse Hân oğlu Boğaç Hân: “*Dirse Han’ın oğlu Boğaç Han*” (Özçelik, 2016) (KDK 1)

9. Türklerin atalar kültürüne göre, ölen ata ruhunun değişik varlıklara bürünerek aileden hayatta olanlara görüldüğü ve onlarla iletişimini kesmediği inancı yaygındır. Bundan dolayı Türkler, ölen atalarının ruhlarının kendilerine zarar vermesini engellemek ya da ölen atalarına saygı göstermek için onların adlarını yeni doğan çocuklarına vermişlerdir. EAT döneminde, bu inanca uygun olarak yapılan adlandırmalardan bazıları şunlardır:

Gıyaseddin: “*II. Gıyaseddin Keyhusrev*” (Demir, Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım, 2002) (DN 1)

Mehemmed Han: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

Murād: Osmanlı Sultanı II. Murad (GSMH 2)

Murād: “*Osmanlı devletinin altıncı padişahı, Fatih Sultan Mehmed’in babası.*” (Canpolat, Ömer bin Mezîd: Mecnû’atü’n-Nezâ’ir, 1982) (MN 8) (ADD 4) (ŞD 2)

Sultân bin Sultân Sultân Murād bin Muḥammed bin Bâyezîd bin Murād bin Orḫan bin ‘Oşmân: “*Osmanlı Hükümdarı II. Murad*” (Argunşah, 1999) (TM 2)

Sultân Mehmed: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 4)

Sultân Mehmed Hân: Osmanlı Sultanı II. Mehmet (GSMH 1)

10. Türkçenin Arap ve Fars edebiyatı etkisi altındaki bütün yazı dili sahalarında geçerli olduğu gibi mahlas verme kültürü, EAT döneminde de aynı şekilde yer almaktadır. Kişi adlarının bir alt kolu olan mahlasların verilmesi noktasında birtakım etkenler görülmektedir.

a. Okura bir mesaj verme amacı taşıyan mahlaslar tespit edilmiştir:

‘Ādil: Şair adı (MN 1)

Dil-süz Muḥammed: Şair adı (MN 1)

Dökmeci: Şair adı (MN 1)

Muḫbil: Şair adı (MN 3)

Nesîmî: Şair adı (MN 11)

b. Şair/yazarın doğduğu veya yaşadığı yerin adından yararlanılarak kullanılan mahlaslar mevcuttur:

Ahmed Birāder-i Köylüce: Şair adı (MN 1)

Bedr-i Toḳatī: Şair adı (MN 1)

Gülşehrī: “13. asrın ikinci ve 14. yüzyılın ilk yarısında yaşamış bir Türk şairidir.” (Yavuz, 1991) (KK 1) (MN 1) (AD 1)

Muḥammed Sinōbī: Şair adı (MN 1)

c. Dinî temayüllerin etkisiyle kullanılan mahlaslara rastlanılmıştır:

‘Abdu’r-raḥīm: Şair adı (MN 1)

Ahmed: Şair adı (MN 2)

Ahmedī: Şair adı (MN 36)

Hasan Oğlu: Şair adı (MN 1)

Raḥīmī: Şair adı (MN 1)

11. Dinî temayüller, kişi adlarından sonra yer adlarında da nüfuzunu göstermektedir. EAT coğrafyasında hem İslam öncesi dinî unsurlar hem de İslam inancının unsurları, yer adı olarak kullanılmıştır. İslam öncesi adların nispeti İslami adlara göre daha fazladır. Bugün ise dil karışmasına¹⁰⁴ uğramış biçimlerine rastladığımız yer adları için tespit edilen örneklerden bazıları şunlardır:

Amasiye: Amasya, Ana Tanrıça’nın Kenti “... *Ama Kenti*” (Umar, 1993) (KBD 1)

Beytu’llāh: “*Kābe*” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (TCE 1)

Ḳıbrıs: Kıbrıs, “*Bu adın Luwi dilinde Kuwa ve Abra/İbra öğelerinden türetildiğini, ‘Güzel/Kutlu Gürsu’ ya da ‘Kutlu’nun, Ana Tanrıça’nın Gürsuyu’ anlamına geldiğini...*” (Umar, 1993) (TM 2) (MÜR 6)

Ḳubbetü’l-islām: “*Peygamber’in amcası Hamza’nın türbesinin bulunduğu yere verilen ad.*” (Mazıoğlu, 1974) (KEMŞ 1)

Kütahiyye: Kütahya, “*Kotiaieion: Kütahya kentinin tarihsel adının Hellen’lerce kullanılan biçimi. Sonunda Hellen dilinin ‘-yeri’ anlamındaki takısı –eion vardır.*”

¹⁰⁴ “Bir dildeki adın bir başkasına aktarılması.” (Aksan, 1977, s. 96)

Kök bölüm görünüşündeki Kotia'nın aslı, Kotuwa (tanrı Kadys/Kotys) olmalıdır. Dolayısıyla kent adı, 'Kadys/Kotys tapkısının yeri' anlamındadır." (Umar, 1993) (YİŞ 1)

Mihalıc: Bursa sınırları içindeki yer adı, "*Bu ad, (melek) Mikhail'in adına, -itis takısı eklenerek türetilmiştir. 'Mikhail Yurdu' demektir.*" (Umar, 1993) (GSMH 3)

Üsküdar: "*Üsküdar, İstanbul'un Anadolu yakasında yerleşim yeri.*" (Demir & Erdem, 2006) "*Skodra: Bu ad Luwi/Pelasgos dilinde Sk(a)-Odra öğelerinden türetilmiştir. (tanrı) Adra/Odra'nın Adası, (tanrı) Adra/Odra'nın yarımadası anlamlarından ikisini de belirtebilir.*" (Umar, 1993)(BN 1)

12. EAT döneminde kişi adları, yer adlarına kaynaklık etmektedir. Genellikle bölgenin ilk kurucusu ya da önemli bir hükümdarının adı, aynı bölgeye yer adı olarak verilmiştir. Doğan AKSAN'ın dil karışması olarak nitelendirdiği bu türdeki özel adların, dönem metinlerindeki örneklerinden bazıları şunlardır:

Antakīya: Antakya, "*I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı.*"(Umar, 1993) (MÜR 1)

Edirne: Edirne, "*Latin yazımında Hadrianopolis, Edirne adının kökeni. Sözcük Hellen dilinde, 'Hadrianus'un Kenti' anlamında görünür.*" (Umar, 1993) (GSMH 1)

Kayserî: Kayseri, "*... şimdi Kayseri. Kaisareia, Hellen dilinde Kaisar (=Caesar) Yurdu demektir. Bu adın, hangi Roma imparatorunun anısını yaşatmak için verildiği tartışmalıdır.*" (Umar, 1993) (YED 2)

Niksar: Tokat sınırlarında bir yer adı, "*Neokaisareia: Hellen dilinde Neo (=Yeni) öntakısıyla, Caesar/Kaisar (Roma imparatoru olan kişi kastediliyor) Yurdu anlamında Kaisareia'dan, 'Caesar'ın Yeni Kenti*" (Umar, 1993) (DN 19)

Osmançuk: "*Çorum'a bağlı ilçe.*" (Demir, 2002) (DN 1)

13. EAT döneminde İslam öncesi inancın etkisi ile oluşturulmuş yer adlarına, İslam dışı şahıslara nispetle verilen yer adlarına müdahale edilmemesi, fethedilen yeni topraklardaki gayrimüslim topluluklara olan saygının, hoşgörünün dolaylı bir işaretidir. Bugün ise halk arasında İslam dışı etkenlerle verilmiş adların bilgisi zaten körelerek kaybolmuştur.

Antakīya: Antakya, "*I. Seleukos tarafından kuruldu ve kendi babası Antiokhos dolayısıyla Antiokheia diye adlandırıldı.*"(Umar, 1993) (MÜR 1)

Edirne: Edirne, "*Latin yazımında Hadrianopolis, Edirne adının kökeni. Sözcük Hellen dilinde, 'Hadrianus'un Kenti' anlamında görünür.*" (Umar, 1993) (GSMH 1)

Kütahya: Kütahya, “*Kotiaeion: Kütahya kentinin tarihsel adının Hellen’lerce kullanılan biçimi. Sonunda Hellen dilinin ‘-yeri’ anlamındaki takısı –eion vardır. Kök bölüm görünüşündeki Kotia’nın aslı, Kotuwa (tanrı Kadys/Kotys) olmalıdır. Dolayısıyla kent adı, ‘Kadys/Kotys tapkısının yeri’ anlamındadır.*” (Umar, 1993) (YİŞ 1)

Üsküdar: “*Üsküdar, İstanbul’un Anadolu yakasında yerleşim yeri.*” (Demir & Erdem, 2006) “*Skodra: Bu ad Luwi/Pelasgos dilinde Sk(a)-Odra ögelerinden türetilmiştir. ‘(tanrı) Adra/Odra’nın Adası’, ‘(tanrı) Adra/Odra’nın yarımadası anlamlarından ikisini de belirtebilir.*” (Umar, 1993)(BN 1)

14. EAT döneminde ırk adları, yer adı verme hususundaki kaynak alanlardan biridir. Kurulumu noktasında ise Farsça “+(X)stân” eki ve diğer unsurlar etkili olmuştur. Bu dönemde tespit edilen örnekleri şunlardır:

Ermeniyeye: “*Ermenistan*” (Gökyay, 2000) (DN 1) (TM 1)

Gürcistan: Gürcistan (DN 11) (DAH 1) (KDK 5)

Gürcistân: Gürcistan (BN 2)

Türkistan: Türkistan (BN 1)

Türkistân: “*Türklerin ana yurdu olan Taşkent, Hive, Kırgız, Fergana, Buhara ve Semerkant’ı içine alan büyük bölge*” (Sevinç, 1999) (ŞEM 2) (GN 2) (TM 4) (AD 1) (KDK 2)

15. EAT döneminde bölgenin çevresel özelliklerine göre yer adı vermeye yönelik birtakım bulgular tespit edilmiştir. Bu ad verme sisteminde bölgenin ve çevresinin bitki örtüsü, akarsuları, konumu ve görünümü, hayvanları, yer altı ve yer üstü özellikleri gibi faktörlerin esas alındığı görülmektedir. Bununla birlikte bu ifadeler de dil karışmasına¹⁰⁵ örnek oluşturmaktadır:

Bergama: “*İzmir iline bağlı ilçe merkezi*” (Özmen, 1984) “*Pergamon: Adın aslı, Luwi dilinde Parga-(u)ma ögelerinden türetilmiştir. ‘Yüksek Yerin Halkı’(nın kenti) anlamında Pargama’dır.*” (Umar, 1993) (ADD 1)

Çorum: Çorum, “*Adın kökeni Ermenice Dzorom (= Akım, akıntı)’dır. Adı oradan geçen Çorum Çayı’ndan gelir.*” (Umar, 1993) (DN 3)

¹⁰⁵ “Bir dildeki adın bir başkasına aktarılması.” (Aksan, 1977, s. 96)

Germiyân: Kütahya ili ve yakın çevresi, “... *Germiyan adı, Farsçada ‘Ilica’ anlamına gelen Germâ sözcüğünden, yine Farsçadaki çoğul üretme takısı –yân ile türetilmiştir, Ilıcalar anlamındadır...*” (Umar, 1993) (ŞEM 2) (ŞD 15) (HN 1)

Gül-şehir: “*Kırşehir-Nevşehir yolu üzerinde bir ilçe.*” (Tulum, 2017) (MK 1)

Kerman köyü: *Yer adı, “Bolu ilinin Göynük ilçesine bağlı köy. Görünüşe bakılırsa adının aslı Bizans çağında Germanos, Anadolu kültür çağında Germana yani Germa-(wa)na, Ilica Ülkesi idi.*” (Umar, 1993) (GSMH 1)

Limni: Limni Adası, “... *Kaya Halkı demek olduğunu, adanın kayalık yapısına işaret ettiğini sezebiliyoruz*” (Umar, 1993) (YİŞ 1)

Sınab: “*Sinop*” (Demir, 2002) “*Sinuwa: Sinop kentinin adının Hitit belgelerinde geçen biçimi. Sinuwa adının S(wa)-In(a)-uwa, ‘Güzel-balık-lık’ ögelerinden türetildiğini sanıyorum.*” (Umar, 1993) (DN 6)

Söğüd ili: Yer adı (DTAO 1)

16. EAT döneminde yer adı verilirken renk adlarından yararlandığı görülür. Bu şekilde yapılan adlandırmalar, bölgenin görünüm özelliklerine göre yapılan ad verme anlayışına işaret olarak sayılabilir.

Akça Kızanlık: Dağ adı (GSMH 2)

Akşehir: Akşehir (YİŞ 1)

Ala Tağ: “*Ağrı Dağı*” (Gökyay, 2000) (KDK 18)

Çara Deñiz: Kara Deniz (KDK 2)

17. EAT döneminde bölgedeki yapılar, yer adı verme geleneği üzerinde etkili olmuştur. Bölgede bulunan köprü, set, ribat gibi yapıların ve özellikle kalelerin, yer adı olarak kullanımına yönelik örnekler bulunmaktadır:

Ağça Kala: “*Kars’ın güneyinde, Kağızman kazasının köylerindedir.*” (Gökyay, 2000) (KDK 2)

Dimetoğa: “*Batı Trakya’da, Türkiye sınırına 5 km. uzaklıkta Yunanistan’a ait bir kasaba*” (Özmen, 1984) “*Adın aslı Didymoteikhon’dur. Hellen dilinde ‘İkizhisar’ demektir.*” (Umar, 1993) (ADD 1)

Mustafa Paşa Köprüsü: Kasaba adı (GSMH 1)

Sedd-i İskender: Yer adı (GSMH 1) (ERD 1)

Süleyman ribatı: “*Dânişmend-nâme’deki tasvirlerle göre Gümüşhacıköy’e bağlı Gümüş kasabası’dır.*” (Gökyay, 2000) (DN 4)

Turas kasrı: “*Turhal yakınlarında Dânişmend Gazi zamanında Harkil Zahid’in başrahip olduğu dini yer.*” (Demir, 2002) (DN 1)

18. EAT dönemindeki ataerkil yapıya gönderme sayılabilecek unsurlardan biri de kişi adlarından oluşan kök adlarıdır. Bu şekilde oluşan kök adları, sadece erkek adlarına gelerek dönemin sosyal yapısını aydınlatmada elde edilen önemli işaretlerdendir. Kurulum yolları üzerinde ise birtakım faktörler mevcuttur:

a. Bu adların oluşumunda Farsça izafet kesresi, Farsça nispet i (î)’si ve Türkçe “oğul” kelimesi önemli rol oynamaktadır.

‘Abbāsî: Abbasilere ait (HN 1)

‘Alevî: Alevî (BH 1)

Âl-i Osman: Kök adı (DTAO 1)

Âl-i Osmanoğlu: Kök adı (GSMH 1)

Benî Ümeyye: “*Emeviler*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

‘Osmānî: “*Osmanlıya ait*” (Çakır & Argunşah, 2018) (YK 1) (ŞD 1)

b. a. maddesindeki gramatik oluşum şartlarının haricinde kişilerin adı, yalın biçimde bizzat boy adı olarak da kullanılmıştır:

Bügdüz: Oğuzlar’ın bir boyu (KDK 1)

Kayı: Bir Oğuz boyu (KDK 1)

Oğuz: Oğuz Kavmi (DTAO 1)

Salur/Şalur: Oğuz boylarından biri (KDK 2)

Turgut: Kök adı (DTAO 1)

19. EAT dönemindeki kök adlarının oluşumunda rol alan faktörlerden biri de kişilerin doğduğu ve yaşadığı bölgelerin adlarıdır. Oluşumunda ise Farsça nispet i (î)’si, ve Türkçe “+I(X)” yapım eki etkili olmuştur:

Çorumlu: Çorum’a mensup (DN 1)

Geylānî: Geylan şehrine ait (ERD 3)

İz̄niķī: Kök adı (ERD 2)

Karamanlu: Karamanlı (DTAO 1)

MıŒırlu: MıŒırlı (KEMŒ 2)

Rumî: “*Rum diyarına mensup, Anadolulu*” (Gökyay, 2000) (DN 7)

20. Kök adı verme geleneğinde Farsça nispet i (î)’si yoğun olarak kullanılmıŒtır. Irk/soy adlarına, yer adlarına ve kiŒi adlarına gelerek kök adı oluŒturur:

B bili: Babil’e ait (KBD 1)

Çini: Çin’e ait (TE 1) (DD 1) (ADD 1) (HN 8)

F risi: “*İran halkından olan*” (Canpolat, 1965) (BH 1)

Hind st ni: Hindistana ait (TE 1)

Hor saniler: “*Horasanlılar*” (ArgunŒah, 1999) (TM 2)

‘İsevi: “*Hz. İsa’ya ait*” (ArgunŒah, 1999) (TM 1)

‘OŒm ni: “*Osmanlıya ait*” (Çakır & ArgunŒah, 2018) (YK 1) (ŒD 1)

21. EAT dönemindeki kök adları içinde değerlendirmeye alınan dil adları, bu dönemde oldukça bol bulunmaktadır. Dil adları, ırk adlarına Farsça nispet i (î)’si, Türkçe “+ca, +ce” gibi eklerin gelmesiyle oluŒturulmaktadır. Bu dönemde tespit edilen  rnekleri Œunlardır:

‘ rabca: Arapça (YİŒ 27)

‘Arabça: Arapça (BH 1)

‘Arabi: “*Arapça*” (Yavuzarslan, 2002) (MR 2)

Türkce: Türkçe (YİŒ 62) (KBD 1) (MK 1)

Türkçe: Türkçe (HN 1) (SVTM 2) (BH 3)

T rk : “*Türkçe*” (Yavuz, 1991) (KK 4) (ND 4) (HN 3) (ŒD 1) (BŒN 2) (KBD 15) (MR 1) (TE 1)

22. EAT döneminde İslam inancının etkisi ile oluŒmuŒ mit adları yoğun olarak bulunmaktadır. Bu durum, İslam inancının, dönemin sosyal yapısına ne denli

nüfuz ettiğini, toplumun geleneklerinin oluşumunda ne kadar güçlü bir yer edindiğini kanıtlar niteliktedir. İslam inancına yönelik tespit edilen mit adları çeşitlilik göstermektedir:

a. Tanrı (Allah) adları ve onun sıfatları en yoğun tespit edilen mit adlarıdır:

Çalap: Tanrı (HRN 1) (VHM 3) (KEMŞ 6) (KK 2) (MRN 3) (DAH 1) (GN 46) (DD 5) (ADD 1) (AD 1) (YED 37) (KDK 1) (ND 1) (KBD 8) (ERD 3)

Çelep: Tanrı (ÇN 1) (VH 1) (SVTM 5) (ŞHŞ 1)

Fettâh: Allah (MK 4)

Rahmân: Allah (KEMŞ 1) (RN 2)

Şamed: Allah (VHM 1) (MK 5)

b. EAT dönemi metinlerinde mit adları kategorisinde değerlendirilen öğelerden biri de melek adlarıdır:

Mâlik: “*Yedi cehennem hâkimi ve kapıcısı olan, zebanileri idare eden melek*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 8) (MR 3) (BH 3) (AD 1) (YED 2) (MK 1)

Mikâ’îl: Mikail (MR 4) (YED 1)

Rıdvân: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 7) (AD 2) (YED 2) (ŞD 7) (HN 4) (ND 29) (ERD 3)

c. EAT döneminde mit adı olarak elde edilen diğer bir unsur da tasavvufî ve dinî makamlardır:

Ceberût: “*Allah’a varmanın üçüncü basamağı*” (Canpolat, 1965) (BH 3)

Hikmet: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. İsâ’nın makâmıdır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

Memleket: “*Peygamberlikte bir makam olup Hz. Süleyman bu makamdadır.*” (Yavuz, 1991) (KK 1)

23. EAT döneminde ahiret ve kıyamet inancına dair tespit edilen mit adları da yine dönemin inançla sıkı ilişkisine işaret eden durumlardan biridir:

Cennet-i ‘Adn: Mit adı (AD 1)

Dābbetü'l-arz: “*Kıyamet kopacağı sırada ortaya çıkacak olan korkunç bir ahir zaman yaratağı.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2)

Deccāl: “*Kıyamet günü yaklaştığında Mehdi'den önce orta çıkacak ve yeryüzünde fesat çıkaracaktır.*” (Yiğit, 1986) (BŞN 4) (YED 1) (ŞD 1) (HN 1)

Kevşer: “*Cennette bir havuzun adı*” (Feşel-Güzelişik, 1996) (MRN 2) (DD 3) (ADD 11) (BH 3) (AD 4) (ŞD 11) (MK 1) (HN 1) (ND 61) (KBD 1)

Rızvan: “*Cennetin kapıcısı olan büyük melek*” (Yiğit, 1986) (BŞN 2) (ŞHŞ 1)

Şūr: İsrail'in kıyamet koparken üfleyeceği aracın adı (ŞD 2) (MK 3)

24. EAT döneminde dinî mucizelere dair inancın mevcudiyetine yönelik mit adları tespit edilmiştir:

Mi' rāc: Mit adı (AE 2) (ÇN 1) (APŞ 1) (KEMŞ 3) (RN 2) (ŞHŞ 1) (ADD 3) (BH 24) (YED 22) (ŞD 3) (MK 1) (HN 3) (ND 18) (KBD 3) (ERD 2)

Tūfān: Nuh Tufanı (ADD 2) (BH 3) (AD 1) (YED 5) (KBD 1)

Tūfan: Mit adı (KBD 7)

Tūfān: Mit adı (ND 16)

25. EAT döneminde eser adları verilirken etkili olan unsurlardan biri anlam oyunlarıdır. Bu dönemde yazarlar/şairler eserlerini, değerli ya da önemli bir unsura benzetmişlerdir. Bunun dışında ise anlama abartı katan öğelerden de yararlanmışlardır:

Baḥr: “*Abbasilerin hazinesindeki beş meşhur yakuttan biri*” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Cinān-ı Cenān: “*Sultan II. Murat'ın vezirlerinden Hacı İvaz Paşa'nın oğlu Muhammed'in 1431 yılında yazdığı eseridir.*” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Gül-sitān: “*Sadi'nin eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Tācu'l-Edeb: Eser adı (TCE 1)

26. EAT döneminde yazarların, eserlerine ad verirken okuyucuya bir mesaj iletme kaygısı taşıdığına yönelik bulgulara rastlanılmıştır:

Fīhi Mā-fīh: “*Mevlana'nun eseri*” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ġayetü'l-Ķuşvâ: “Metin’de bir fıkıh kitabı olarak geçmektedir.” (Efendioğlu, 2007) (CC 1)

Mürşid: “Temimi’nin tıpla ilgili eseri” (Argunşah, 1999) (TM 3)

Yâdigâr: (bk. Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf) (YİŞ 2)

27. EAT döneminde eser adlarına kaynaklık eden alanlardan biri de dinî temayüllerdir. Bu anlayışla verilen eser adlarına şu örnekler verilebilir:

Âyet-i küll: Kur’an (YED 1)

İlâhî-nâme: Senayi’nin eseri (HN 1)

Kelâmu’llah: Kur’an (GN 2)

Kitâb-ı tevĥîd: “İhyâu Ulûmi’-d-dîn’de bir bölüm.” (Yavuzarslan, 2002) (MR 1)

28. EAT döneminde esere ad verilirken eserin kahramanından ilhamla hareket edildiği görölmektedir:

Battal Gazi Kıssası: Battal-name (DN 1)

Ĥurşîd-nâme: Eser adı (HN 2)

Oğuznâme: Oğuz Destanı (KDK 7)

29. EAT döneminde eser adı koyma noktasında eser sahibinin adıyla anılması söz konusudur:

MaĶâmât-ı Ĥarîrî: “Hariri’nin hikâye kitabı” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Yâdigâr-ı İbn-i Şerîf: Eser adı (YİŞ 1)

30. EAT döneminde eser adı verme hususunda eserin içeriği etkilidir. İçerdiği temaya uygun olan ögelerin kullanıldığı eser adlarına şu örnekler verilebilir:

Feraĥ-nâme: “Cemali’nin değerli taşlarla ilgili eseri” (Argunşah, 1999) (TM 2)

ManĶıĶu’ĥ-tayr: “Şeyh Attar’in mesnevisi” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Naşîĥat-nâme: “Aristoteles’in İskender’in isteği üzerine yazdığı eser” (Argunşah, 1999) (TM 1)

31. EAT döneminde yıldız, gezegen gibi gök adlarında yabancı kökenli adlar tercih edilmiştir:

Keyvân: “Zuhal gezegeni” (Kurban, 1990) (SUL 1)

Şüreyyâ: “Ülker yıldızı” (Yiğit, 1986) (BŞN 1) (ADD 3) (AD 2) (ŞD 1) (ND 2)

Ṭārık: “Sabah yıldızı, Çulpan, Venüs” (Tokatlı, 1984) (MK 1)

32. Buraya kadar verilen örneklerden hareketle Arapça ve Farsçanın, EAT dönemi ad verme kültüründe oldukça etkili olduğu izlenmektedir. Dönem içindeki telif eserlerde Arap ve Fars kültürüne ait yalın özel adlar bulunmaktadır. Bununla birlikte gramatikal unsurlar olan harf-i ta’rif ve kesre-i izâfet yoluyla kurulan özel adlar da tespit edilmiştir.

33. Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazım hususunda birlik olmadığı, alan üzerindeki çeşitli araştırmacılar tarafından sıkça dile getirilen yaygın bir görüştür. Bu görüşe paralel olarak tezimizdeki özel adların yazımında da birlik mevcut değildir:

Ḥurşid: “Cemşid ü Hurşid mesnevisinin Hurşid adlı kahramanı” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Ḥurşid: “Hurşid ü Ferahşad öyküsünün erkek kahramanı” (Canpolat, 1982) (MN 1)

Ḥurşid /Ḥurşid/Hurşid/ Ḥurşid/Ḥurşid Bânū/Ḥurşid Bānu: Siyavuş’un kızı (HN 305)

Ḥurşid Bânū: Siyavuş’un kızı (HN 1)

Rûm: Anadolu (BŞN 3) (EM 1) (BN 99) (MŞ 2) (HRN 1) (KAE 1) (MTB 1) (KEMŞ 3) (ŞHŞ 1) (TE 3) (TM 1) (MN 13) (MR 3) (DD 3) (ADD 8) (MÜR 1) (DAH 2) (BH 3) (AD 3) (YED 1) (ŞD 11) (KDK 2) (MK 28) (HN 4) (ND 12) (KBD 17) (YİŞ 3) (ERD 2) (DTAO 3)

Rum: Rum, Anadolu (DN 64) (DSM 1) (ND 1) (MK 1)

Rûm eli: “Bizans, Doğu Roma toprakları ve buna bağlı olan yerler; İstanbul, Anadolu” (Kaçalın, 2017) (KDK 1)

Rum eli: Trakya (GSMH 3)

Rumeli: Trakya (GSMH 42)

Rûm ili: “Anadolu, Trakya” (Akdoğan, 1979) (AD 1)

Rum ili: Yer adı (DTAO 1)

Rûmiyye: “Anadolu” (Argunşah, 1999) (TM 1)

Tanrı: Tanrı (APŞ 2) (RN 1) (DAH 5) (ADD 13) (ERD 1)

Taňrı: Tanrı (DSM 6) (AE 14) (KAE 14) (VHM 22) (KEMŞ 5) (ŞHŞ 1) (KD 2) (ŞEM 1) (FN 4) (YED 30) (ŞD 1) (KDK 73) (MK 6) (HN 91) (ND 8) (AİM 27) (ERD 2) (DN 37) (DTAO 8)

Ṭaňrı: Tanrı (ND 1) (KBD 17) (YİŞ 7)

Tangrı: Tanrı (AK 5) (KK 60) (FN 3) (GN 53) (KBD 1)

Tanru: Tanrı (DAH 1)

Taňru: Tanrı (HN 3)

34. EAT döneminin belirgin bir ses özelliği, düzlük-yuvarlaklık uyumunun tam olarak bulunmamasıdır. Bunun sebebi gerek bazı morfemlerin sadece yuvarlak ya da dar ünlülü biçimlerinin bulunması gerekse bazı sözcüklerin zaman içindeki fonetik değişiklikleridir. Bu durumun yansıması dönem içindeki özel adlarda da aynen görülmektedir:

Geyiklü Baba (Hasan): Kişi adı (YED 2)

Ḳaraçuḳ: “*Diyarbakır yakınında Dicle Nehri boyunda Türklerin yaylak edindikleri bir dağın adı.*” (Kaçalın, 2017)(KDK 3)

Ḳıbrus: Kıbrıs (TE 1)

Ḳubrus: “*Kıbrıs*” (Akpınar, 2010) (TE 4)

Oḳçı: (bk. Eñse Ḳoca oğlu Oḳçı) (KDK 1)

Saruca: Topçubaşı (GSMH 1)

KAYNAKÇA

- Ademler, B. (2007). *Düstûr-nâme-i Enverî (Dil Özellikleri-Metin)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi.
- Akar, A. (2017). *Türk Dili Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Akaydın, H. (1981). *Ahmet Harami Destanı*. İstanbul: Tercüman.
- Akdoğan, Y. (1979). *Ahmedî Dîvânı ve Dil Hususiyetleri (Gramer-Sentaks-Sözlük) (Cilt II)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
- Akpınar, A. (2010). *Ali b. Hüseyin Amasi: Kitâb-ı Tâcu'l-Edeb (Giriş-Metin-İnceleme-Gramatikal Dizin)*. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Aksan, D. (1977). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Argunşah, M. (1999). *Tuhfe-i Muradi: İnceleme-Metin-Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ayan, H. (1979). *Şeyhoğlu Mustafa: Hurşid-nâme (Hurşid ü Ferahşad) (İnceleme-Metin-Sözlük-Konu Dizini)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Banarlı, N. S. (1983). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Bayat, A. H., & Okumuş, N. (2004). *Muhammed bin Mahmûd-ı Şîrvânî: Mürşid*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Bektaş, E. (1996). *Ahmed-i Dâ'î Dîvânı ve Bugünkü Türkçesi*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi.
- Biltekin, H. (2003). *Şeyhî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Bozyiğit, A. E. (1995). *Türk Adbilimi Bibliyografyası (Deneme)*. Ankara: Ayyıldız.
- Buluç, S. (1955). Eski Bir Türk Dili Yadigarı, Behçetü'l-Hadâ'ik Fi Mev'izetü'l-Halâ'ik. *Türk Dili Ve Edebiyatı* (6), 119-131.
- Caferoğlu, A. (1984). *Türk Dili Tarihi (I-II)*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

- Canpolat, M. (1965). *Behçetü'l-Hadaik Fi Mev'İzetü'l-Halaik (Giriş-Yazı Özellikleri-Ses Özellikleri-Söz Yapılışı-Söz Bölümleri-Dizin)*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Canpolat, M. (1982). *Ömer bin Mezîd: Mecmû'atü'n-Nezâ'ir*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Canpolat, M., & Önler, Z. (2007). *İshâk bin Murâd: Edviye-i Müfrefede*. Ankara: TDK.
- Çakır, M., & Argunşah, M. (2018). *15. Yüzyıl Osmanlı Mutfağı: Muhammed b. Mahmud Şirvani*. İstanbul: Gökkuşbu Yayinevi.
- Çelebioğlu, A. (1999). *Türk Mesnevi Edebiyatı (16. yy. kadar) (Sultan II. Murad Devri)*. İstanbul.
- Dedes, Y. (1996). *Battalnâme (Giriş-İngilizce Tercüme-Transkripsiyon) I-II*. Cambridge: Harvard University.
- Demir, N. (2006). *Dânişmend Gazi Destanı*. Ankara: Hece Yayınları.
- Demir, N. (2002). *Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım (Cilt IV)*. Cambridge: Harvard University.
- Demir, N. (2002). *Dânişmend-nâme: Tenkitli Metin-Türkiye Türkçesine Aktarılış-Dil Özellikleri-Sözlük-Tıpkıbasım*. Cambridge: Harvard University.
- Demir, N., & Erdem, M. D. (2006). *Battalnâme (Eski Türkiye Türkçesi)*. Ankara: Hece Yayınları.
- Demirci, K. (2013). *Türkoloji İçin Dilbilim (Konular, Kavramlar, Teoriler)*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Deniz, S. (2000). Boyacıoğlu'nun 'Anâsır-ı Erba'â' Adlı Mesnevisi. *Türk kültürü İncelemeleri Dergisi*, 161-182.
- Dilçin, C. (1978). " XIII. Yüzyıl Metinlerinden Yeni Bir Yapıt: Ahvâl-i Kıyâmet". *Ömer Asım Aksoy Armağanı* (s. 49-86). içinde Ankara.
- Durmaz, E. (1994). *Şeyyad Hamza'nın Ahval-i Kıyâmet'i*. İstanbul.
- Efendioğlu, S. (2007). *Muhammed Bin Hacı İvaz Cinânü'l-Cenân (İnceleme-Metin-Dizin)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Ercilasun, A. B. (2015). *Türk Dili Tarihi: Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- Erdem, M. D., Serdar, Y., Gürlek, M., & Ayhan, D. (2013). *Eski Anadolu Türkçesi Bibliyografyası*. İstanbul: Kesit.
- Ergin, M. (2009). *Dede Korkut Kitabı I : Giriş-Metin-Tıpkıbasım* (Cilt I). Ankara: TDK.
- Ergin, M. (1997). *Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ergin, M. (1997). *Dede Korkut Kitabı II : İndeks-Gramer* (Cilt II). Ankara: TDK.
- Ergin, M. (1980). *Kadı Burhaneddin Divanı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Ergin, M. (2013). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Ersoy, E., & Ay, Ü. (2017). *Hoca Dehhânî Dîvânı*. Ankara: TÜBA.
- Ersoylu, H. (1996). *Kız Destânı (Hikâyet-i Kız u Cühûd)*. Ankara: TDK.
- Feşel Güzelışık, G. (1996). *Mi'racnâme (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Feşel-Güzelışık, G. (1996). *Şeyyad Hamza: Mi'râc-nâme (Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Gökyay, O. Ş. (2000). *Dedem Korkudun Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Gökyay, O. Ş. (2000). *Dedem Korkudun Kitabı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Güncel Türkçe Sözlük*. (2019). Ankara: TDK.
- Güneş, M. (1994). *Eşrefoğlu Rûmî ve Dîvânı (Doktora Tezi)*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Günyüz, M. E. (2001). *Ahmedî Divanı'nın Tahlili*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İlaydın, H. (1978). "Dehhânî'nin Şiirleri". *Ömer Asım Aksoy Armağanı* (s. 138). içinde Ankara: TDK.
- İmer, K., Kocaman, A., & Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayımevi.
- İnalcık, H., & Oğuz, M. (1989). *Gazavât-ı Sultân Murâd b. Mehemmed Han*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- İslam Ansiklopedisi*. (2013). Türk Diyanet Vakfı.

- Kaçalin, M. S. (2017). *Oğuzların Diliyle Dedem Korkudun Kitabı*. Ankara: TDK.
- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Kayasandık, A. (2019). Türkçe Kişi Adları Bibliyografyası Denemesi. *Journal of Strategic Research in Social Science* , 57-90.
- Kaymaz, Z. (1989). *Âşık Paşa ve Garib-nâme (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Kocatürk, V. M. (1970). *Türk Edebiyatı Tarihi (Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi, Tahlili ve Tenkidi)*. Ankara: Edebiyat Yayınevi.
- Korkmaz, Z. (2017). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Kortantamer, T. (1977). Ahmed-i Dâî'nin Mutayebât Adıyla Tanınan Eseri Üzerine. *Türkoloji Dergisi* , VII, 139-147.
- Köprülü, M. F. (1926). "Selçukîler Devrinde Anadolu Şairleri: Hoca Dehhânî". *Hayat* , I (1), 4-5.
- Kurban, F. (1990). *Şirvani Mahmud: Sultaniye (Giriş-Metin-Sözlük)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Küçüker, P. (1994). *Yâdigâr-ı İbn-i Şerif: Dizin (Doktora Tezi)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Levent, A. S. (1953). "‘Aşık Paşa’nın Bilinmeye İki Mesnevisi: Fakr-nâme ve Vâsıf-ı Hal’" . *TDAY-Belleten* , 205-253.
- Levent, A. S. (1953). "Âşık Paşa'nın Bilinmeye İki Risalesi Daha: Hikâye ve Kimyâ Risâlesi". *TDAY-Belleten* , 265-276.
- Mansuroğlu, M. (İstanbul). *Ahmed Fakih: Çarhnâme*. İstanbul Edebiyat Fakültesi: 1956.
- Mansuroğlu, M. (1958). *Sultan Veled'in Türkçe Manzumeleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Mazioğlu, H. (1974). *Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi'ş-Şerîfe*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Onay, A. T. (1946). *Dastan-ı Ahmet Harami*. İstanbul: TDK.
- Önler, Z. (1990). *Celalüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa I (Giriş - Metin) (Cilt I)*. Ankara: TDK.

Önler, Z. (1999). *Celaliüddin Hızır (Hacı Paşa) Müntahab-ı Şifa II (Sözlük) (Cilt II)*. İstanbul: Simurg Yayınları.

Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut (Dresden Nüshası: Metin, Dizin) (Cilt II)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut (Dresden Nüshası: Giriş, Notlar) (Cilt I)*. Ankara: TDK.

Özdemir, S. (1996). *Aksaraylı İsa'nın Mi'racyesi (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Özer, O. (1995). *Ahmedî: Tervihü'l-Ervah (Giriş-İnceleme-Metin)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi.

Özkırımlı, A. (1987). *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Özmen, M. (1984). *Ahmed-i Dâ'î Divanı (Metin-Gramer-Dizin)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Paçacıoğlu, B. (1993). *Battal-nâme: İnceleme-Metin-İndeks*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

Parlatır, İ. (2009). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Sakaoğlu, S. (2001). *Türk Ad Bilimi I (Giriş)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Sevinç, S. (1999). *Yazıcı Salih'in Melhame'si (Kitâbü'ş-Şemsiyye)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.

Şahin, G. (2010). Türkiye'de Yapılmış Toponomi Çalışmaları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 134-156.

Şahin, İ. (2016). *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi.

Şahin, İ. (2013). Türkiye Yeradbiliminde Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları. *Avrasya Terim Dergisi* , 46-58.

Tatçı, M. (2005). *Yunus Emre: Divan ve Risaletü'n-Nushiyye*. İstanbul: Bayrak Matbaası.

Timurtaş, F. K. (1949). Harnâme. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* , 369-387.

Timurtaş, F. K. (1972). *Yunus Emre Divanı*. İstanbul: Terciman 1001 Temel Eser Serisi.

Timurtaş, F. K. (1972). *Yunus Emre Dîvanı*. İstanbul: Tercüman.

- Tokatlı, A. (1973). *Ansiklopedik Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tokatlı, Ü. (1984). *Elvan Çelebi Menâkıb-nâme'si (Doktora Tezi)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi.
- Toklu, M. O. (2003). *Dilbilime Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tulum, M. (2017). *Elvan Çelebi: Nâme-i Kudsi (Kutsal kitap)-Menâkıbu'l-Kudsiyye (Kutsal Menkabeler)*. İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Turhal Güner, F. (1996). *Vefât-ı Hazret-i Muhammed Aleyhi's-selâm*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Türktaş, M. M. (2019). Türklerde Ad Verme İle İlgili Bazı Tespitler. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* , 34-44.
- Uca, A. (2004). Türk Toplumunda Ad Verme Geleneği. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* , 145-150.
- Umar, B. (1993). *Türkiyedeki Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Uslu, M. (2007). *Ansiklopedik Türk Dili ve Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Yağmur Yayınevi.
- Uysal, İ. N. (2017). Adlar ve Ad verme Geleneği Üzerine Bir Araştırma: Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Örneği. *Türkiye Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* , 687-704.
- Üçok, N. (2004). *Genel dilbilim (Lengüistik)*. İstanbul: Multilingual.
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Yavuz, K. (1991). *Şeyhoğlu:Kenzü'l-Küberâ Ve Mehekkü'l-Ulemâ*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- Yavuzarslan, P. (2002). *Münebbihü'r-Rakidin: Dizin (Uyurları Uyandırıcı) (Cilt II)*. Ankara: TDK.
- Yiğit, M. (1986). *Refî'nin Beşâretnâmesi (Dil bilgisin-Karşılaştırmalı Metin-Sözlük)*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yontar, H. (1995). *Kadı Burhâneddin Dîvânı'nın Tahlili*. Edirne: Trakya Üniversitesi.

DİZİN/İNDEKS

- A**
- açıklama 15
- ad* 8, 9, 13, 15, 16, 17, 48, 49, 50, 51,
52, 53, 54, 62, 73, 81, 113, 200, 235, 244,
258, 259, 260, 266, 267, 271, 272, 280,
287, 293, 321, 351, 353, 374, 385, 402,
467, 496, 503, 507, 508, 510, 512, 513,
514, 515, 557, 563, 566, 570, 571, 573,
575, 580
- Ad.... 8, 13, 17, 48, 49, 50, 51, 52, 59, 73, 217,
271, 510
- ad bilimi 8, 9, 13, 17, 49, 50, 51
- AD BİLİMİ 4, 48, 51
- ad verme 9, 13, 571
- adlandırma 49, 56, 507, 510, 571
- adlar.. 15, 16, 57, 385, 496, 497, 533, 551, 581
- Agâh Sırrı LEVENT 35, 36, 46
- ahiret 551, 556, 579
- Ahmed Fakih 29, 39, 113, 404, 477
- Ahmedi 32, 156, 345, 406, 455
- Ahmedî 9, 22, 23, 45, 289, 516, 524
- AHMEDÎ 2, 22
- Ahmed-i Dâeî 22
- AHMED-İ DÂÊÎ 2, 22
- Ahmet AKPINAR 45
- Ahmet Ateş 22
- Ahmet KARTAL 38
- Ahmet Talat ONAY 31
- AHVÂL-İ KİYÂMET 23
- AKSARAYLI İSA 2, 24
- Ali bin Hüseyin 45
- Ali Haydar BAYAT 42
- Anadolu 8, 9, 10, 13, 18, 19, 20, 23, 26, 29, 30,
32, 33, 34, 38, 40, 41, 43, 44, 47, 124, 151,
176, 184, 238, 246, 272, 305, 422, 423,
446, 478, 485, 494, 498, 514, 523, 530,
571, 573, 582
- ANÂSIR-İ ERBAÊÂ 2, 24
- anlam 49, 50, 560, 580
- antroponim 13, 16, 17, 59
- apelyatif 16
- araç adı 57
- Arapça 290, 308, 436, 458, 491, 524, 531, 532,
565, 566, 570, 578, 581
- Asya 19, 20, 242, 245, 246, 253, 257, 264
- Âşık Paşa 9, 17, 25, 34, 35, 36, 46, 76, 191,
417
- ÂŞIK PAŞA** 2, 25
- ataerkil 435, 436, 452, 516, 565, 576
- ayırt etme 15
- Azerbaycan 19, 38, 206, 243, 259, 273, 284,
398, 413, 502
- B**
- Balkanlar 19, 240, 508
- ban 192, 432, 568
- Batı 18, 19, 248, 257, 260, 268, 287, 295, 511,
576
- Battal-nâme 9, 25, 26
- BATTAL-NÂME 2, 25
- BEHÇETÜ'L-HADÂ'İK Fİ MEV'İZETÜ'L-
HALÂ'İK 2, 26
- Behçetü'l-Hadâ'ik 26
- belge adı 54
- Beşâret-nâme 9, 27
- BEŞÂRET-NÂME 2, 27
- Beylikler 19, 20
- bitki adı 55
- Boyacıoğlu 24, 25, 89, 453, 499, 571
- Burhan PAÇACIOĞLU 26
- C**
- Celalüddin Hızır Hacı Paşa 41
- Cem DİLÇİN 23
- Cinânü'l-Cenân 28, 29
- CİNÂNÜ'L-CENÂN 2, 28
- cins ad 16
- Ç**
- Çağatay Türkçesi 18
- Çarh-nâme 10, 29
- ÇARH-NÂME 2, 29
- D**
- Dağ adları* 52
- DÂNİŞMEND-NÂME 2, 30
- DÂSİTÂN-I SULTÂN MAHMÛD 2, 32
- DÂSİTÂN-I TEVÂRİH-İ MÛLÛK-İ ÂL-İ
OSMAN 2, 32
- Dâstân-ı Ahmet Harâmî 10, 17, 31, 32
- DÂSTÂN-I AHMET HARÂMÎ 2, 31
- dede 430, 569
- Dede Korkut 10, 38, 39, 96, 412, 430, 567, 570
- değişim 56

DEHHÂNÎ DÎVÂNÎ 2, 33
 dil 8, 9, 15, 17, 18, 19, 23, 30, 31, 32, 35, 36,
 44, 45, 48, 49, 50, 53, 55, 503, 512, 531,
 573, 575, 578
 dil karışması 574
 dil malzemesi 17
 dinî 235, 373, 402, 410, 420, 425, 430, 434,
 470, 512, 533, 546, 551, 566, 567, 569,
 579, 580
 Dinî 353, 374, 563, 572, 573
 Dinî temayüller 573
 Dîvân 22, 23, 33, 34, 37, 42, 43, 47
 Dîvânî 9, 10, 11, 17, 22, 23, 33, 34, 37, 41, 42,
 43, 44, 47
 DÎVÂNÎ 4, 8, 9, 22, 34, 37, 42, 44, 47
 dizin 17, 18
 DLT 8, 10, 18
 Doğan AKSAN 8, 49, 50, 51, 503, 574
 düzlük-yuvarlaklık 583

E

EAT. 9, 10, 16, 17, 19, 20, 353, 373, 385, 402,
 410, 412, 414, 415, 417, 418, 421, 425,
 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433,
 434, 435, 436, 452, 458, 464, 470, 491,
 496, 497, 499, 500, 501, 503, 507, 510,
 512, 514, 516, 520, 524, 531, 533, 546,
 551, 552, 556, 557, 560, 561, 563, 564,
 565, 566, 567, 568, 570, 571, 572, 573,
 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 583
 edebî 19
 EDVİYE-İ MÜFREDE 2, 33
 Elvan Çelebi 40, 108, 216, 434
 Ersen Ersoy 33
 eser 8, 17, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 29, 31, 32,
 35, 36, 37, 38, 42, 44, 45, 47, 50, 52, 55,
 56, 59, 70, 341, 342, 343, 344, 438, 474,
 557, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565,
 580, 581
 Eski Anadolu Türkçesi 19
 ESKİ ANADOLU TÜRKÇESİ. 1, 2, 4, 18, 22,
 59
 Eski Türkçe 18, 19, 20
 Esra DURMAZ 24
 Eşrefoğlu Rumi ... 34, 111, 194, 378, 408, 452,
 453, 454, 493, 495, 566
 EŞREFOĞLU RÛMÎ 3, 34
 etimoloji 48
 etnonim 13, 17, 55, 59

F

Fakr-nâme 10, 17, 34, 35, 46
 FAKR-NÂME 3, 34
 Fars 195, 201, 231, 291, 304, 353, 385, 397,
 402, 572, 581
 Farsça... 40, 104, 289, 294, 304, 404, 452, 461,
 491, 514, 526, 530, 531, 532, 565, 566,
 570, 574, 576, 577, 578
 Ferhat KURBAN 43
 firenk 568
 fonetik 32, 48

G

Garib-nâme 10, 35
 GARİB-NÂME 3, 35
 GAZAVÂT-I SULTÂN MURÂD B.
 MEHEMMED HÂN 3, 35
 gelenek 13, 15, 55
 gelişim 16, 56
 gök adı 17, 57, 58
 Gülşehri 38, 120, 404, 428, 493, 569
 Gülten Fezel GÜZELİŞİK 41

H

hacı 245, 569
 Halil ERSOYLU 39
 Halil İbrahim ŞAHİN 8, 17, 51
 Halil İNALCIK 35
 Har-nâme 10, 17, 36
 HAR-NÂME 3, 36
 Hasibe MAZIOĞLU 39
 hatun 427, 568
 hayvan adı 17, 58, 496
 HİKÂYE 3, 36
 Hikâyet-i Kız u Cühûd 10, 39
 hoca 568
 Hoca Dehhânî 33
 Horasan.. 19, 91, 116, 134, 256, 260, 261, 440,
 493
 hrematonim 16, 17, 59
 Hurşid-nâme 10, 17, 36
 HURŞİD-NÂME 3, 36
 Hüseyin Ayan 36, 42
 Hüseyin AYAN 36

İ

İbni Şerif 46, 215
 İbrahim ŞAHİN 50, 52

ikili 19
 İnceleme . 18, 26, 29, 35, 36, 43, 44, 45, 47, 49
 insanoglu 15, 16, 148, 363
 İshak bin Murad 33
 isim..... 15, 16, 57, 69, 73, 128, 175, 198, 235,
 321, 464, 473, 479, 484, 533, 547
 İslam..... 23, 24, 28, 63, 66, 95, 147, 163, 176,
 179, 187, 202, 218, 222, 298, 354, 374,
 418, 437, 446, 448, 450, 468, 472, 482,
 485, 494, 557, 573, 578
 izafet kesresi 576

K

Kadı Burhâneddin 10, 37
 KADI BURHÂNEDDİN..... 3, 37
 Kadri TİMURTAŞ 32, 36
 kahramanlık 571
 Karahanlı 18
 karışık dilli 19
 Karışık dilli 20
 Kaşgarlı Mahmud 18
 kaynakça 18
 Kemal YAVUZ 35, 37
 kentlik adı 58
 Kenzî'l-Küberâ ve Mehekkü'l-Ulemâ... 11, 37
 Kerâmât-ı Ahi Evran 38
 kesin 8, 23, 26, 30, 38, 203, 433
 Kıpçak Türkçesi 18
 kıyamet 333, 556, 579
 Kız Destânı 39
 kişi adı 17, 54, 231, 427, 455, 464, 491
 KİŞİ ADI 4, 54, 59
 kişi adları. 50, 52, 59, 470, 503, 533, 565, 567,
 574
Kişi adları 13, 52
 KİTÂB-I DEDE KORKUT 3, 38
 Kitâbu Evsâf-ı Mesâcidi'ş-Şerife 10, 39
 koca 568
 kök adı 17, 55, 524, 577
 kök adları 13, 52, 59, 516, 565, 576, 578
 Köktürk 18
 kültür 13, 20, 48, 49, 50, 57, 264, 509, 571,
 575

L

lala 426, 427, 568

M

mahlaslar 402, 572
 Mahmud-ı Şirvani 42, 345, 560
 Mecdut MANSUROĞLU 29, 33, 41, 43, 44
 Mecdû'atü'n-Nezâ'ir 11, 40
 Mehmet Dursun ERDEM 26
 Mehmet ÖZMEN 22
 MENÂKİBÜ'L- KUDSİYYE 3, 40
 Menâkıbü'l-Kudsiyye 11, 40
 Mevlana11, 17, 40, 41, 93, 124, 134, 161, 171,
 208, 338, 342, 378, 381, 414, 558, 567, 580
 MEVLÂNÂ 3, 40
 Mİ'RÂC-NÂME 8, 24
 MİRÂC-NÂME 3, 41
 mit adları 580
 mit adı 17, 56
 mit adları... 13, 52, 59, 556, 557, 565, 578, 579
 mitonim 13, 17, 59
 Moğol 20, 221, 301, 302, 309, 401
 morfoloji 48
 Muhammed b. Mahmud Şirvânî 43
 Muhammed Şirvânî 45, 47
 Muharrem ERGİN 37, 39
 Musa bin Hacı Hüseyin El-İzniki 41
 Mustafa ARGUNŞAH 45, 47
 Mustafa CANPOLAT 26, 34, 40
 Mustafa GÜNEŞ 34
 Mustafa TATÇI 43, 47
 Müjgan ÇAKIR 47
 MÜNEBBİHÜ'R-RÂKÎDİN 3, 41
 Müntehâb-ı Şifâ 11, 41, 42
 MÜRŞİD 3, 42

N

Necati Demir 26, 30, 31
 Necati DEMİR 26, 31
 Necdet OKUMUŞ 42
 Nesimi . 42, 104, 142, 185, 186, 203, 204, 377,
 404, 406, 433, 462, 570
 NESİMÎ 3, 42
 nispet i (î) 402, 516, 570, 576, 577, 578

O

Oğuz 18, 19, 20, 26, 35, 37, 39, 72, 75, 80, 81,
 82, 83, 84, 87, 89, 90, 91, 97, 98, 99, 100,
 108, 110, 112, 117, 125, 150, 151, 155,
 158, 215, 222, 289, 291, 299, 303, 306,
 307, 309, 344, 386, 388, 389, 415, 416,

421, 422, 423, 429, 453, 454, 455, 456, 496, 497, 517, 518, 519, 520, 563, 568, 577, 581	
Oğuz Türkçesi	18, 19, 20
Oğuzlar	18, 19, 577
olga-bolga	19
onim	16, 55
<i>Onim</i>	16
ONOMASTİK	9, 48, 51
<i>Onomastik</i> ,	49
Orhan Şaik GÖKYAY	38
Orta	19, 20, 245, 257
Osman ÖZER	45
<i>Osmanlı</i> . 19, 32, 37, 43, 47, 82, 118, 168, 174, 178, 179, 180, 188, 189, 206, 207, 208, 224, 270, 290, 293, 304, 381, 386, 390, 392, 393, 394, 395, 396, 398, 399, 400, 401, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 424, 425, 449, 486, 487, 488, 516, 519, 567	

Ö

ölçüt	17
Ömer bin Mezîd	40
örgüt adı	55
Örgüt adı	55
özel 8, 9, 13, 16, 17, 18, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 385, 533, 565, 574, 577, 581, 582, 583	
özel ad	16, 49, 50, 52, 53, 55, 57, 58, 533
Özel ad	16, 49
özel adlar	9, 13, 16, 17, 18, 50, 53, 59, 385, 565, 577, 581
özel adları	50
<i>Özel adların</i>	13, 48, 49, 50
<i>özel isim</i>	16, 58

P

Paki Küçükler	46
paşa	568
Paşa YAVUZARSLAN	41
planetonim	17, 59

R

Refî'î	27
Risâletü'n-Nushiyye	11, 42, 43, 47
RÎSÂLETÜ'N-NUSHİYYE	3, 42
Rüzgâr adı	53, 54

S

Saadettin BULUÇ	44
Saim SAKAOĞLU	8, 50, 52
<i>Selçuklu</i> 19, 20, 68, 75, 118, 168, 169, 200, 206, 207, 208, 223, 385, 390, 393, 394, 397, 398, 399, 400, 401, 412, 413, 414, 419, 420, 449	
Sema ÖZDEMİR	24
semantik	48
seyyid	569
sınıflandırma	15, 18
Sibel SEVİNÇ	44
soy (ırk) adları	574
Sultan Veled 11, 17, 43, 206, 227, 383, 384	
Sultaniye	43
Süleyman EFENDİOĞLU	29

Ş

şekil bilgisi	20
Şemsiyye	11, 43, 44
şeyh	76, 102, 460, 569
ŞEYHÎ	3, 44
Şeyhî	36, 44, 216, 434
Şeyhoğlu Mustafa	36, 37, 340, 561
Şeyyad Hamza ... 11, 17, 23, 24, 32, 41, 44, 46, 215, 217	
ŞEYYAD HAMZA	3, 44
Şeyyad İsa	23, 24
Şîrvânî	45

T

Tâc-ı Edeb	11, 45
<i>Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü</i>	11, 17
tanım	50
tanımlama	15
tanımlayıcısız	16
Tanrı 97, 199, 304, 311, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 331, 333, 334, 335, 359, 464, 469, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 552, 566, 573, 578, 582, 583	
tarama	9, 17, 503
tasavvufî	551, 579
telif 9, 13, 17, 23, 25, 26, 32, 34, 35, 36, 38, 40, 47, 345, 353, 385, 533, 561, 567, 581	
TELİF	10, 59
tematik	18, 53

Tervihü'l-Ervâh.....	45
Tez.....	9
toplum.....	410, 421
toplumsal.....	18, 410, 452, 568
toponim.....	13, 16, 17, 59
TOPONİM.....	9, 10, 58, 237
TTS.....	11, 17
Tunca KORTANTAMER.....	22, 23
tür adı.....	16
Türk... 8, 10, 18, 19, 24, 25, 26, 30, 35, 36, 38, 39, 40, 44, 47, 49, 50, 51, 52, 62, 66, 95, 107, 108, 113, 119, 120, 128, 133, 176, 181, 226, 233, 257, 291, 300, 307, 308, 309, 385, 388, 403, 404, 405, 407, 409, 410, 428, 429, 446, 447, 467, 473, 477, 485, 487, 491, 493, 494, 518, 529, 569, 570, 571, 572	
Türkçe ... 11, 13, 15, 16, 17, 22, 26, 33, 35, 38, 40, 41, 42, 43, 45, 53, 65, 273, 308, 309, 452, 520, 531, 532, 533, 565, 566, 571, 576, 577, 578	
Türkçesi... 9, 10, 13, 18, 19, 22, 26, 30, 32, 34, 44, 46, 582	
Türkiye.. 8, 19, 25, 26, 30, 161, 168, 194, 206, 208, 210, 211, 237, 257, 393, 396, 398, 400, 412, 414, 419, 425, 426, 489, 501, 511, 568, 576	
Türkmen.....	20, 309
Türkmenistan.....	19

U

unvan.. 420, 421, 425, 427, 432, 434, 567, 568	
unvanlar.....	430, 567, 569
Uygur.....	18
uzay adı.....	56

Ü

Ümit TOKATLI.....	40
Ümran Ay.....	33
ürün adı.....	57

V

varlık.....	16, 49
Vasf-ı Hâl.....	11, 17, 25, 46
Vasfî BABACAN.....	43, 47
Vefât-ı Hazret-i Muhammed.....	11, 46

Y

Yadigâr-ı İbn-i Şerif.....	46
Yaşar AKDOĞAN.....	23
yazı dili.....	18, 20, 26, 572
yazım.....	17, 20, 428, 452, 582
YEMEK KİTABI.....	4, 47
yer adı 17, 58, 237, 239, 240, 241, 245, 246, 247, 249, 255, 257, 258, 261, 262, 264, 265, 267, 268, 272, 491, 501, 504, 506, 507, 508, 509, 511, 512, 514, 573, 574, 575, 576	
YER ADI.....	4, 5, 58, 237
<i>Yer adları</i>	50, 52
yıldız adı.....	54, 348, 349
Yunus Emre11, 42, 43, 47, 109, 232, 377, 384, 491	
Yusuf-ı Meddah.....	39

Z

Zafer ÖNLER.....	34, 42
zaman adı.....	56
Zeki KAYMAZ.....	35
zoonim.....	16, 17, 59